DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE

Oļegs Papsujevičs
Jānis Pokulis

ASŪNES PAGASTS: VĒSTURES LAPPUSES UN ĻAUDIS

Atkārtots un papildināts izdevums

MANA UNIVERSITĀTE

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
AKADĒMISKAIS APGĀDS "SAULE"
2015

Apstiprināts Daugavpils Universitātes Zinātnes padomes sēdē 2015. gada 2. jūnijā, protokols Nr. 10.

Mana Universitāte. Oļegs Papsujevičs, Jānis Pokulis. Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis. Atkārtots un papildināts izdevums. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds "Saule", 2015. 508 lpp.

Koncepcija: *Dr. hist.*, asoc. profesors Henrihs Soms
Recenzenti: *Dr. hist.*, profesore Irēna Saleniece
Dr. paed., profesors Pēteris Vucenlazdāns
Literārā redaktore: Jana Butāne-Zarjuta
Tulkotāja (angļu valodā): Diāna Golovina
Maketētāja: Marina Stočka

Grāmatas pamatmateriāls veltīts svarīgākajām Asūnes pagasta vēstures norisēm, pedagogiem un izglītības darbiniekiem, zinātniekiem, rakstniekiem, māksliniekiem, aktieriem, garīdzniekiem, ārstiem un farmaceitiem, citiem plaši pazīstamiem, arī nezināmiem godīgiem un darba tikumīgiem ļaudīm, kuru dzīve, mācības un darbība saistīta ar kādreiz, senākos laikos, lielu un vienotu Asūnes pagastu (mūsdienu Asūnes, Bērziņu, Ķepovas un Svariņu pagastiem). Biogrāfiskas ziņas sastādītas pēc autoru vēstulēm un fotomateriāliem, kā arī iegūtas no publicētiem literatūras avotiem.

Grāmata adresēta plašam interesentu pulkam, kuriem interesē dzīve Latgalē, skolotājiem, izglītības un kultūras darbiniekiem, garīdzniekiem, ārstiem, vēsturniekiem, novadpētniekiem, studentiem u.c.

2013. gada 22. jūnijā Asūnē grāmatu *Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis* prezentēja tās autori O. Papsujevičs un J. Pokulis – DU Latgales pētniecības institūta pētnieki. Grāmata radīja lielu ieinteresētību, tāpēc piedāvājam atkārtotu un papildinātu izdevuma elektronisko versiju.

ISBN 978-9984-14-361-3

© O. Papsujevičs, J. Pokulis. Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis, 2015
© Daugavpils Universitāte, 2015

SATURS

Priekšvārds _____ 5

1. nodaļa. Asūnes pagasts gadsimteņu gaitā: vēstures lappuses _____ 9
2. nodaļa. Izglītība un zinātne _____ 51
3. nodaļa. Kultūra un tās darbinieki _____ 191
4. nodaļa. Reliģija. Dievnami un garīdzniecība _____ 223
5. nodaļa. Medicīna un veselības aprūpe _____ 273
6. nodaļa. Atmiņas un dzīvesstāsti _____ 301

Svarīgāko notikumu hronoloģija _____ 365
Asūne Parish: its History and People. *Summary* _____ 391
Асунская волость: страницы истории и люди. *Резюме* _____ 397
Bibliogrāfija _____ 403
Personu rādītājs _____ 435
Saīsinājumi un apzīmējumi _____ 489
Grāmatas *Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis* atvēršanas svētki fotogrāfijās _____ 493

PRIEKŠVĀRDS

Muni bolti brõēļeņi,
Kõ pēc manis dzenitēs?
Vaj es jiusu tāva zemi
Pyureņā salūcēju?
Jemit, brõļi, munu pyuru,
Es dzeivõš' uz tāva zemis.

Tautasdziesma.
Asūne, LD 16602

Kādreiz vienotais lielais Asūnes pagasts, viena no austrumu pierobežas teritorijām, šodien nevar lepoties nedz ar diženajām viduslaiku pilīm un modernajām mūsdienu celtnēm, ar industriālajiem monstriem un zemes dzīļu bagātībām, nedz ar brīnumzāļu dziednīcām un kūrvietām. Tomēr šis skaistais Zilo ezeru zemes stūrītis, kas savulaik ir bijis vislatviskākais pagasts bijušajā Daugavpils apriņķī, var lepoties ar savu notikumiem bagātu vēsturi, ar senām un jaunām tautas tradīcijām, multinacionālo kultūru un, protams, ar darba tikumīgiem un talantīgiem ļaudīm.

"*Ja ielūkojas Latvijas brīvvalsts Asūnes pagasta teritorijā (bijušā Asūnes pagasta robežās tagad atrodas arī Svariņu, Bērziņu, Ķepovas pagastu zemes), tad tiešām redzam, ka no Asūnes nākuši ļoti slaveni un ievērojami literatūras, kultūras, zinātnes un citu nozaru pārstāvji.*" (Vladislavs Pavlovskis, 1997)[311]

Par Latgali, tās vēsturi un kultūru nesen ir nācis klajā ne mazums apjomīgu darbu[4, 304, 305, 467, 469]. Daudzas saturīgas grāmatas veltītas Latgales pilsētām, kā arī atsevišķiem novadiem un pagastiem[171, 172, 174, 319, 378]. Tajā pašā laikā par Asūnes pagastu un tā ļaudīm, ievērojamām personībām, izņemot Konstantīnu Raudivi, ir publicēti tikai daži nelieli raksti laikrakstos vai rakstu krājumos[25, 84, 186, 311, 382, 387].

Šī grāmata ir pirmais plašākais apkopojums par vēsturisko Asūnes pagastu un tā ļaudīm, galvenokārt par izglītības, zinātnes un kultūras darbiniekiem, garīdzniekiem, mediķiem.

Izklāstītais pamatmateriāls ietverts sešās nodaļās, katras nodaļas apjoms ir atšķirīgs. Grāmatas 1. nodaļā, kas ir samērā neliela pēc apjoma, aplūkota Latgales, tajā skaitā Dagdas novada un Asūnes pagasta, vēsture no seniem laikiem līdz mūsdienām, galvenā uzmanība pievērsta tām norisēm ("lappusēm"), kuras pēc autoru domām ir nozīmīgākās. Šīs nodaļas (kā arī pārējo nodaļu) uzmanības centrā ir 20. gadsimta 20.–30. gadi, kad Latgale atradās vienotās Latvijas brīvvalsts sastāvā. Bagāts faktu materiāls smelts no tajā laikā iznākušajiem laikrakstiem "Drywa", "Jaunais Võrds", "Latgalits", "Rīts", "Brīvā Zeme", "Jaunākās Ziņas" u.c. izdevumiem. 20. gadsimta otrajai pusei (kara, vācu un padomju varas gadi) veltītas tikai dažas lappuses, jo par šo neseno vēstures periodu ir jau daudz rakstīts, spriests, diskutēts. (Par šī laika perioda Asūnes pagasta izglītības, zinātnes, kultūras un medicīnas darbiniekiem un garīdzniekiem detalizēti aplūkots atbilstošajās nodaļās).

Izglītībai un zinātnei kā kultūras svarīgākajām sastāvdaļām ar daudziem pedagogiem, izglītības darbiniekiem un skolām veltīta atsevišķa, visplašākā 2. nodaļa. Te minēti daudzi bijušie un tagadējie Asūnes pagasta skolu audzēkņi un pedagogi, viņu radinieki, senči un pēcnācēji; apzināti 53 Asūnes, 53 Kairīšu un 17 Ķepovas pamatskolas beidzēji, kuri tālākizglītošanas gaitā ieguvuši augstāko izglītību. Par 49 pedagogiem, zinātniekiem un izglītības darbiniekiem sniegtas biogrāfiskas ziņas atsevišķu rakstu veidā.

Samērā nelielas ir nodaļas, kas veltītas rakstniekiem, māksliniekiem, aktieriem u.c. kultūras darbiniekiem un mediķiem (atbilstoši 3. un 5. nodaļa), sniegtas biogrāfiskas ziņas atsevišķu rakstu veidā par 9 kultūras darbiniekiem un 12 ārstiem.

4. nodaļā detalizēti aplūkota Asūnes baznīcas un katoļu draudzes vēsture, kapsētas, katoļu un pareizticīgo garīdznieku biogrāfijas (26 atsevišķi raksti).

Autoruprāt, interesanta ir apjomīgā 6. nodaļa, kuru sastāda Asūnes pagastā dzimušo dažādu profesiju un izglītības līmeņa cilvēku dzīvesstāsti un atmiņas (16 stāsti). Dzīvesstāstus var uzskatīt par sava veida pagasta mutvārdu vēstures lappusēm.

Šīs grāmatas satura īpatnība ir tā, ka tajā plaši izmantoti materiāli no cilvēku personīgajiem arhīviem (fotogrāfijas, atmiņu piezīmes, dažādi dokumenti un citi, lielākoties nepublicēti materiāli), ko grāmatas autori saņēma no vecākās paaudzes (galvenokārt 20.–40. gados dzimušajiem) ļoti atsaucīgiem un labvēlīgiem cilvēkiem un viņu pēctečiem. Autoruprāt, šie materiāli ar bagātu faktu klāstu ir nozīmīgs ieguvums. Varbūt, ka pēc 10–20 gadiem (vai vairākiem gadu desmitiem) daļa šo vērtīgo dokumentu un atmiņu nogrimtu Letē, pazustu aizmirstības upē "pazemes valstī" kopā ar cilvēkiem. Turpretī valsts arhīvu fondu materiāliem, ko autori nav izmantojuši, laika zobs nedraud, un tos var atrast un nopublicēt jebkurā laikā, kad pēc tiem rodas nepieciešamība.

Svarīgākie notikumi, kas tieši vai netieši skar aplūkotās tēmas, sakārtoti hronoloģiskā secībā atsevišķā grāmatas nodaļā – "Svarīgāko notikumu hronoliģija", kas ir nozīmīgs faktu materiāls kā papildinājums grāmatas pamatsaturam. Personu rādītājs palīdzēs ieinteresētam lasītājam atrast atbilstošu informāciju par cilvēkiem, viņu dzīves un darba vietām. Uzvārds treknrakstā personu rādītājā norāda uz to, ka atbilstošai personai grāmatā ir veltīts atsevišķs biogrāfisko ziņu raksts. Personu rādītājā ir 1400 uzvārdi (vārdi), no tiem lielākā daļa (769) ir asūnieši.

Monogrāfija domāta plašam lasītāju lokam – skolotājiem, izglītības, kultūras un zinātnes darbiniekiem, garīdzniekiem, ārstiem, novadpētniekiem, it īpaši nākamajām paaudzēm, lai tās ieskatītos un apjaustu, cik bagāts ar talantīgiem un darba tikumīgiem cilvēkiem ir bijis senāk vienotais Asūnes pagasts. Tā ir gaiša piemiņa visiem, kas dzimuši un strādājuši (vai strādā arī tagad) mūsu pagastā vai dzimuši, ieguvuši pamatskolas izglītību dzimtajā pagastā un devušies tālākizglītošanas un darba gaitās citos Latvijas novados, visiem tiem, kas vāca ziņas par pagasta vēsturi un tā ļaudīm un saglabāja tās arī šai grāmatai.

Lai mūsu darbs ir pamudinājums jaunai pētnieku saimei cītīgi rakstīt sava novada, pagasta vai skolas hroniku, jo vakardiena jau ir vēsture, ko nevar atkārtot.

Sirsnīgi pateicamies visiem, kas uzticējuši mums savas glabātās dārgās fotogrāfijas un citus dokumentus, vāktos materiālus un atmiņu pierakstus un līdz ar to snieguši lielu atbalstu šīs grāmatas tapšanā. Lielu palīdzību ar fotomateriāliem un atmiņu piezīmēm sniedza Jānis Brils, Broņislava Bergmane (Vedļa), Zinaida Kikuste (Auziņa), Ruta Leikuma (Slesare), Irēna Matjušonoka, Leokādija Mileika, Pāvils Neikšāns, Marija Orupe (Rubine), Lūcija Rutka, Antoņina Priedīte (Šņucina), Kazimira Šeibe (Neikšāne) un daudzi citi.

Īpašu pateicību izsakām mūsu darba sekmētājām – Asūnes pagasta bibliotēkas vadītājai **Annai Vojevodskai** un DU Latgales Pētniecības institūta zinātniskajai sekretārei **Genovefai Barkovskai** par palīdzību literatūras atlasē. Par palīdzību un atbalstu grāmatas izdošanā pateicību parādā esam Latvijas ZA akadēmiķim, DU rektoram, profesoram **Arvīdam Barševskim**, bijušajai DU zinātņu prorektorei, asoc. profesorei **Elitai Jermolajevai**, pašreizējai DU zinātņu prorektorei, asoc. profesorei **Inesei Kokinai**, DU Latgales Pētniecības institūta direktoram, asoc. profesoram **Henriham Somam**, recenzentiem profesorei **Irēnai Saleniecei** un profesoram **Pēterim Vucenlazdānam**, DU Akadēmiskā apgāda "Saule" kolektīvam un personīgs paldies vadītājai **Marinai Stočkai**, literārajai redaktorei **Janai Butānei-Zarjutai**, Dagdas novada domei, Asūnes pagasta pārvaldei.

Grāmata ietilpst sērijā *Mana universitāte*. Mēs, autori, esam Daugavpils Pedagoģiskā institūta absolventi, un mūsu radošā darbība saistīta ar DU un DU Latgales Pētniecības institūtu. Abi esam dzimuši Asūnes pagastā un mācījušies Asūnes pagasta skolās.

Oļegs Papsujevičs
Jānis Pokulis

1. NODAĻA

ASŪNES PAGASTS GADSIMTEŅU GAITĀ: VĒSTURES LAPPUSES

Sokit, brõļi, sokit, mõsas, –
Kur palyka seni laiki,
Kur palyka bõleliņi,
Kur mõseņas dzaltoneites?

Naradz vaira bõleliņu
Kumeleņus sadlojūt;
Nadzērd cīma dzaltoneišu
Skaistas dzīsmes dainojūt.

Klusas pļovas, klusi meži,
Nūskumuši teirumeņi;
Gaudi cīmi, gaudas piles,
Gaudi vysi zemes styuri.

Francis Kemps

AIZVĒSTURE. JERSIKAS KARAĻVALSTS (13 000 g. pr. Kr. – 1239. g. pēc Kr.)

Pirms 12–15 gadu tūkstošiem, kad klimats kļuva siltāks un Lielais ledājs atkāpās uz ziemeļiem, Baltijas teritorijas lielākā daļa atbrīvojās no ledus. Pakāpeniski no ledus brīvajās teritorijās attīstījās augu valsts – tundras joslai raksturīgi augi (ķērpji, sūnas, polāro kārklu audzes, pundurbērzi), bet pēcledāja faunu pārstāvēja ziemeļbrieži, lapsas, lūši, vilki un daži citi dzīvnieki.

Pirmās (senākās) cilvēku pēdas, apmetņu vietas plašā areālā Latvijas teritorijā atrodamas ap Lubāna ezeru, kur cilvēks atrada piemērotas vietas zvejai, medībām un pārtikas līdzekļu (ogu, sēņu, riekstu u.c.) vākšanai. Lubāna ezera ieplakā cilvēks parādījās augšējā (vēlā) paleolīta laikā pirms 11 000 gadiem, lai gan vissenākās līdz šim atklātās apmetnes attiecināmas uz mezolītu (Sūļgals, Zvidze, Osa).

9. gadu tūkstotī pr. Kr. tagadējā Latvijas teritorijā (arī tās Lubāna ezera apkaimē) ienāca mednieki un zvejnieki no somugru, arī Baltijas somu, ciltīm. Viņi pazina un prata pielietot uguni, mācēja izgatavot koka, kaula un akmens darbarīkus un ieročus. Lubāns ar plašu upju tīklu bija izdevīga ģeogrāfiska vide akmens laikmeta medniekiem un zvejniekiem. Ap Lubāna ezeru konstatēta ļoti blīva apdzīvotība, kas pēc pašlaik zināmo apmetņu skaita ir pati ievērojamākā Baltijas teritorijā[270]. Tāpēc nav brīnums, kāpēc tieši te radās vissenākā keramika Latvijā. Arheoloģiskie izrakumi liecina, ka pirmie keramikas izstrādājumi mūsdienu Latgales teritorijā (Osas apmetne Piestiņas upes krastā) parādījās jau 4500 gadu pr. Kr.[459] Neolītā apdzīvoto apmetņu skaits Lubāna baseinā jau sasniedza 27[229].

Savukārt arheoloģiskie izrakumi (1971) Dagdas ezera ziemeļu krastā liecina, ka Dagdas novada teritorija bijusi apdzīvota jau 3. gt. otrajā pusē pr. Kr.[4] Taču ziņas par Dagdas novadu šajā senajā laikmetā ir visai pieticīgas, un nepieciešami turpmākie detalizēti arheoloģiskie pētījumi.

* * *

Bronzas laikmetā (1500.–500. g. pr. Kr.) Latvijas teritorijā jau tika celtas nocietinātās apmetnes – aizcirtņi (aizcirtumi) un pilskalni. Pagasta ļaudis tos cēla pret ienaidnieku uzbrukumiem (vārds "pagasts" senāk apzīmēja iedzīvotāju kopu). "*Pilskalnu Latgalē ir ļoti daudz. Latgale bagāta augstiem, biezu mežu apaugušiem kalniem, kam gluži līdzās dziļas ielejas, kurās bieži ir ezers vai upe. Viss tas aicināt aicina uz nometnes vai pils celšanu*", rakstīja 1925. gadā ievērojamais latviešu arheologs Francis Balodis (1882–1947). Tolaik viņa ekspedīcija reģistrēja 23 pilskalnus, taču to, pēc viņa apsvērumiem, bez šaubām, Latgalē ir daudz vairāk[153].

Krāslavas rajona teritorijā (2002. g.) bija apzināti un kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti 46 pilskalni, 9 no tiem vienkopus ar apmetnēm vai senkapiem[190]. Pilskalnu relatīvais blīvums liecina par cilvēku dzīvei izdevīgiem ģeogrāfiskiem, klimatiskiem, ekonomiskiem u.c. apstākļiem. Īpaši intensīvi dzīve pilskalnos ritēja 10.–12. gadsimtā.

Divi pilskalni, kas reģistrēti kā valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļi, atrodas Dagdas pagastā. Tie ir **Dagdas pilskalns** ar apmetni (Zamok) Purpļos[229] un **Lubānas pilskalns** (saukts par Lubānas kalnu, arī par Lapsu kalnu), kas atrodas 1 km dienvidrietumos no Dagdas baznīcas, starp Dagdas un Opsas ezeriem, pie Ozoliņu ciema, dziļā Lubāniša ezera krastā. Stāsta, ka Lubānas kalnā senos laikos stāvējusi baznīca, kas esot nogrimusi[460].

Vērtīgs arheoloģijas piemineklis, nesen apzināts (2010. g., Aleksandrs Lubāns), ir Stalidzānu pilskalns (senāk saukts par Svilušo kalnu vai Kara kapiem) Andrupenes pagastā. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (VKPAI) noteikusi pēc atrastās māla trauka lauskas keramikas veidu (bezripas keramika) un veidošanas tehniku (lentveida māla vijums) un pierādīja, ka minētais pilskalns bijis apdzīvots jau pirmajā gadu tūkstotī pr. Kr.[409]

Mūsdienu Asūnes, Bērziņu, Ķepovas un Svariņu pagastu teritorijā ir 9 valsts nozīmes pilskalni un apmetnes: Aišpuru (Aizpuru) apmetne, Andžānu pilskalns, Babrovščinas (Babrauščinas) pilskalns, Fridrikovas pilskalns (Gorodok), Klabaucu pilskalns (Čornaja gora), Misņikovas (Misnīku) pilskalns (Zamščina), Murānišku apmetne, Reiņu pilskalns (Perečkas kalns), Rubinaucu pilskalns, kā arī vietējās nozīmes arheolo-

ģiskie pieminekļi, piemēram, Aprobaucu apmetne un viduslaiku kapsēta, Asūnes viduslaiku kapsēta, Veizinišku (Veizenišku) apmetne u.c. Tie visi ir maz pētīti. Par nožēlu, daži pilskalni un kapsētas ir daļēji vai stipri nopostīti. Tā no 106 Latgalē reģistrētiem pilskalniem 20. gadsimta 60. gados un 70. gadu sākumā būvniecības vajadzībām (grants un smilts ieguvei) pilnībā tika norakti vismaz 7 pilskalni[21]. Līdzīga situācija nemainījās arī 90. gados pēc Latvijas neatkarības atgūšanas, tikai pēdējos gados vērojama "melno arheologu" darbība. 2004. gada sākumā tika konstatēts fakts, ka ar buldozeru gandrīz pilnībā iznīcināts Babrauščinas pilskalns. Spriežot pēc savrupatradumiem, pilskalns bijis īslaicīgi apdzīvots no 10. gadsimta pr. Kr. līdz 2. gadsimtam pēc Kr.[21] "Melnie arheologi" darbojās arī pirmās Latvijas Republikas gados. Tā, piemēram, 1925. gada 5.–14. jūlijā pilskalnu ekspedīcija Latgalē (Maļinovas, Izvaltas, Višķu pag. u.c.) konstatēja, ka aizvēsturisko laiku pilskalni stipri noarti un norakti. "Zelta racēji" galvenā kārtā strādājuši Jāņu naktī, kad esot vislabākā rakšana. No pilskalniem un to apkārtnē iegūts liels vairums akmens cirvju un kaltu, kurus vietējie iedzīvotāji lietoja govju tesmeņa "ārstēšanai"[217].

* * *

Zeme, kur meklējamas latgaļu priekšteču pirmās apdzīvotās vietas un kultūras pirmsākumi, meklējami ne tikai Baltijas teritorijā, bet arī aiz tās robežām austrumos. Baltu ciltis (arī latgaļu priekšteči) no 7. līdz 1. gs. pr. Kr. apdzīvoja zemes uz austrumiem un dienvidiem no Latvijas un Lietuvas. Lielās tautu staigāšanas periodā (400.–800. g.) no savām agrākajām dzīves vietām izspiestās slāvu, sarmatu un Dņepras baltu ciltis virzījās uz ziemeļiem gar Dņepras un Daugavas ūdensceļiem līdz pat Baltijas jūrai un Rīgas jūras līcim jeb, kā to dēvēja **Ptolemajs** (ap 90 – ap 168), Venedu līcim, kura krastus apdzīvoja venedi. Pirmās rakstiskas ziņas par Baltijas jūras dienvidaustrumu krastu atrodamas **Plīnija Vecākā** (23–79) un **Tacita** (ap 55 – ap 120) darbos. Viņu ziņas ievērojami papildinājis Ptolemajs. Baltijas jūrai piegulošās zemes (Baltija, arī Baltkrievija) labu laiku pirms Ptolemaja dēvēja par Skitiju. Vēlāk to nosauca par Sarmatiju (tā sauca arī Ptolemajs)[401, 526].

Balti Latvijas teritorijā ienāca Lielās tautu staigāšanas periodā mūsu ēras 6. un 7. gadsimtā, turklāt ieceļojuši vairākkārt. Valsts aus-

trumdaļā – Latgalē – ieceļoja arī austrumbaltu cilmes tauta – senie latgaļi. No 7.–8. gadsimta sākās latgaļu iespiešanās Ziemeļlatvijas somu apdzīvotajās vietās. Baltu ciltis ienāca Latvijas teritorijā ar savam laikam samērā augstu kultūru, attīstītu lopkopību un zemkopību, un līdz ar to spēja īsā laika posmā nostiprināties jaunajās zemēs un asimilēt tur dzīvojošās pirmciltis.

Ir izteikta hipotēze, ka ķelti, kas 10. gadsimta sākumā apdzīvoja tagadējās Francijas, Beļģijas un Šveices teritoriju (romieši šo zemju ķeltus sauca par galliem), bet vēlāk arī Ziemeļitāliju, Ziemeļspāniju, Britu salas u.c. zemes, bija sasnieguši arī Baltiju, Latvijas teritoriju. Vēl agrāk, bronzas laikmetā, ķelti apdzīvojuši Vidusjūras krastu teritoriju un Ziemeļāfriku. Taču mūsu novada kontekstā interesants ir fakts, ka seno romiešu augstākais debesu un pērkona dievs **Jupiters** (sengrieķu **Zevs**) ķeltu mitoloģijā ir Dagda (labais dievs), kurš palīdz cilvēkam, veicot dažādus brīnumus. Par ķeltu ieceļošanu Baltijā apliecina vietvārdi (Abava, Dagda u.c.), līdzība tautu etnogrāfiskajās īpatnībās un mitoloģiskajā pasaules uzskatā, kā arī reliģiskajos rituālos, kas saistīti ar svēto dzīvnieku (zirga, govs, buļļa) kultu[208].

9.–13. gadsimtā senie latgaļi apdzīvoja plašu teritoriju no Daugavas labā krasta dienvidos līdz Mustjegi un Piuzas upei (Igaunijā) un Pleskavas ezeram (Novgorodas zemē) ziemeļos, no Gaujas kreisā krasta ielokas rietumos līdz Polockas kņazistes zemēm austrumos.

Latgaļu apdzīvotās zemes apzīmēšanai hronists **Indriķis** 1208. gadā pirmo reizi lieto nosaukumu "**Latgale**" (*Letthigallia*). Svarīgi atzīmēt, ka Indriķis, par kura izcelšanos vēsturnieku domas dalās, darbojies Imeras latgaļu draudzē un tika saukts par letu jeb latgaļu Indriķi[269].

Ja seno latgaļu apdzīvoto novadu rietumu robežas bija pietiekami skaidri noteiktas, tad austrumos latgaļi un slāvu tautas (apgabalā starp Drisu, Sebežu un Polocku) droši vien dzīvoja jaukti, sporādiski izkaisīti austrumu un rietumu virzienā[168].

* * *

12. gadsimta beigās latgaļu ciltis jau bija apvienojušās valstiskos veidojumos – Jersika, Tālava, Rāmeke, Atzele un Reugumeja (tagadējā Igaunijas teritorija). Dagdas novada mūsdienu teritorija, domājams, bija iekļauta Jersikas valstī (*regnum Gerceke*) – lielākajā un spēcīgākajā

seno latgaļu valstī. Tās valdnieks **Visvaldis**, cilts vecākais, kņazs, Indriķa "**Livonijas hronikā**" tika saukts par karali (*rex*)[130]. Visvaldis bija lielas zemes latgaļu valdnieks ar 5 lieliem novadiem – Autinu, Cesvaini, Dignāju, Jersiku un Ludzu, kurā ietilpa arī mūsdienu Dagdas novada teritorija. Jersikas valsts austrumu daļu (Ludzas novadu un zemi tā dienvidos) dēvēja par Lotigolu (Latigola, Latgola, latgaliešu Lotygola, krievu *Лотыгола*). Tās galvenais pārvaldes centrs 13. gadsimtā atradās Volkenbergas (Mākoņkalna) pilī, kur tolaik valdīja komturs **Teodoriks**.

Vidus- un Austrumlatvija 12. gadsimta beigās[174]

Jersika 12. un 13. gadsimtā bija seno latgaļu Jersikas valsts ekonomiskais un politiskais centrs, tirdzniecības centrs, Daugavas tirdzniecības ceļa valdītāja un līdz ar to starpnieks tirgū starp rietumiem un austrumiem – Krieviju.

Visvaldis pretojās pieņemt jauno Rīgas bīskapa **Alberta** ieviešamo katoļticību, jo viņa kādā valdošā slāņa daļā jau bija ieviesta kristietība tās grieķu-bizantiešu (Konstantinopoles baznīcas) paveidā. 1209. gadā, izmantodams par ieganstu Jersikas valsts savienību ar lietuviešiem, bīskaps Alberts iebruka Jersikas zemē, izlaupīja un nodedzināja Jersikas pili. Pašu Visvaldi, kas bija tad izglābies no gūsta, vēlāk piespieda kļūt par Alberta vasali, par ķīlu izmantojot viņa sagūstīto sievu. Trīs daļas no Jersikas valsts Visvaldis saņēma atpakaļ par lēni, bet jau 1224. gadā bija spiests noslēgt jaunu līgumu, pēc kura zaudēja pusi no savas valsts. Dagdas novads jau 1209. gadā bija nonācis Zobenbrāļu ordeņa pakļautībā.

* * *

Jāpiebilst, ka vēl 10. un 11. gadsimtā dibinātās un spēkā pieņēmušās slāvu kņazistes Polocka, Pleskava un Novgoroda ne vienu vien reizi ir izdarījušas ievērojamu ilgāku vai īsāku spiedienu uz austrumbaltu ciltīm, uz Tālavas un Jersikas latgaļiem un tiem, kas dzīvoja Daugavas krastos. Saglabājies nostāsts, ka 10. gadsimta beigās Krāslavā dzīvojusi (bijusi valdniece?) Polockas kņaza **Rogvoloda** meita **Rogneda** (saukta arī **Gorislava**), kuru vēlāk, pēc 980. gada, apprecēja Kijevas lielkņazs **Vladimirs Svētais**[528, 529]. Taču ir nenoliedzami, ka 9.–12. gs. Latgales austrumu novadus pārvaldīja Polockas un Pleskavas kņazi ar krievu un latgaļu vasaļu palīdzību. Krievu politiskās kundzības liecinieki šajā teritorijā ir administratīvie, reliģiskie, tautas medicīnas, sadzīves un citi termini, kuri saglabājušies latviešu valodā no politiskās atkarības laikiem. Tie ir, piemēram, "robeža" (*рубеж*), "sods" (*суд*), "nedēļa" (*неделя*), "zāles" (*зелье*), "grēks" (*грех*), "baznīca" (*божница*), "krusts" (*крест*), "grāmata" (*грамота*), "bļoda" (*блюдо*), "pīrāgs" (*пирог*), "kažoks" (*кожух*) u.c.

11.–12. gadsimtā latgaļu zemes bija nonākušas zināmā meslu atkarībā no Pleskavas un Polockas kņazistēm[486]. Polockas kņazi, kas savā laikā pašu Rīgas bīskapu Albertu uzskatīja par savu vasali, savā ietekmē turēja Jersikas valsti līdz pat 1224. gadam. Jersikas valdnieku Visvaldi hronists Indriķis raksturo kā Polockas **Vladimira** draugu (*amicus*), kas tomēr nenorāda uz pakļautību. "*Mēs nezinām, kāda bija viņu*

saprašanās, bet savienība bija nepieciešama abām valstīm, lai kārtotu preču un personu transportu pa lielo Daugavas ūdensceļu, kura atslēgu jau pati daba bija devusi Jersikas un Dignājas piļu valdniekiem." (A. Spekke[401], 107. lpp.)

1239. gadā Visvaldis mirst, un šajā pašā gadā notiek Jersikas valsts sadalīšana: Livonijas bīskaps uzdāvināja Livonijas ordenim pusi no saviem Jersikas īpašumiem. 1255. gadā Rīgas arhibīskapijai piederēja tikai Asotes, Lepenes un Jersikas novads, pārējās zemes Latgales austrumu daļā, tai skaitā arī mūsdienu Dagdas novada teritorija, piederēja Livonijas ordenim. 13. gadsimta vidū Livonijas ordenim tika pakļauta arī Sēlija. Ar to arī beidzās seno latgaļu valstu pastāvēšana.

LIVONIJAS LAIKMETS (1239–1561)

13. gadsimts Baltijas vēsturē ir iegājis kā krusta karu laiks. 1202. gadā ar aktīvu Romas pāvesta **Innocentija III** līdzdalību vācu bīskaps Alberts uz vietas Latvijā nodibināja cīņas spējīgu bruņinieku organizāciju – "**Jēzus brāļu brālību**", kuru sāka saukt par **Zobenbrāļu ordeni**. Tā pārstāvji nēsāja īpašas formas – baltus apmetņus, kam kreisajā pusē bija izšūts sarkans krusts virs sarkana zobena. Militārie nocietinājumi, kurus cēla iebrucēji, bija nepieciešami aizsardzībai un nepārtrauktu karu vešanai pret vietējām tautām, kas pretojās pieņemt kristietību. "*Cilvēci pārņem šaušalas no tām asinīm, kuras tika aizlietas mežonīgajos karos, kad no zemes virsas noslaucīja senos prūšus un iekala verdzības ķēdēs kuršus un latviešus*", rakstīja par šausmīgiem kariem vācu apgaismotājs **J.G. Herders** (citēts no A. Spekkes darba "Latvijas vēsture"[401]).

1237. gadā Saules kaujā sagrautā Zobenbrāļu ordeņa funkcijas Baltijā – kristietības izplatīšanu, karu vešanu un piļu celšanu – pārņēma **Livonijas ordenis**, Teitoņa ordeņa atsevišķs atzarojums. Livonijas ordeņa pakļautībā atradās daudzas zemes Latgalē, Kurzemē, Sēlijā un Igaunijā. Visām iekarotajām Baltijas zemēm krustneši deva nosaukumu "**Livonija**" ("Līvu zeme").

Livonija[241]

1242. gadā pēc zaudētās Ledus kaujas Livonijas ordenis atteicās no Latgales austrumu daļas – **Lotigolas**. Līdz 1264. gadam tā atradās Polockas kņazistes pakļautībā. 1263. gadā Polockas un Vitebskas kņazs **Gerdenis** Rīgā noslēdza līgumu ar Rīgas pilsētas rāti un Livonijas ordeņa mestru **Konrādu fon Mardernu**, saskaņā ar kuru Polocka atteicās no Lotigolas ar Rēzeknes pili. Lotigola atkal kļuva par Livonijas sastāvdaļu. Livonijas konfederācija (Rietumeiropas valstīs to dēvēja "***Terra Mariana***" – "**Marijas zeme**") pastāvēja ap 400 gadu, t.i., apmēram pusi no Latvijas vēstures (no Rīgas dibināšanas līdz mūsdienām), pirmo reizi apvienojot visas Senlatvijas maztautas.

* * *

Līdz ar vācu bruņinieku un kristietības sludinātāju misionāru invāziju Livonijā sāka veidoties jaunas varas administratīvais, saimnieciskais un kultūras (galvenā kārtā garīdznieku) aparāts. Augstākā garīgā amatpersona Livonijā bija arhibīskaps, bet ietekmīgākā persona un pārvaldnieks bija ordeņa mestrs, kuru iecēla vācu ordeņa lielmestrs Prūsijā. Livonijas ordeņa valsts bija sadalīta apmēram 40 apgabalos, kurus pārvaldīja komturi un fogti. Pēc iecelšanas amatā mestrs apbraukāja viņam uzticētās zemes, pilis un pilsētas un saņēma uzticības zvērestu. Ar laiku mestra vara samazinājās, un saimnieki Livonijas ordeņa zemēs bija komturi un fogti, kuri bija militārie, administratīvie un tiesu pārvaldnieki un pakļāvās mestram. Ordenis un bīskapi savas zemes izlēņoja vasaļiem – bruņiniekiem. Ar laiku bruņinieks pārtapa par muižnieku (ar dzimtmuižām vai lēņa muižām).

Livonijas laikmetā (14. gs.) pirmo reizi rakstiskos dokumentos parādījās nosaukums "pagasts". Ar to apzīmēja iedzīvotāju apvienību ar savu teritoriju, administratīvo un tiesu organizāciju. Pagasts jeb vaka ar vecāko priekšgalā kopš vācu bruņinieku ienākšanas Baltijā bija feodālās kundzības pamatvienība pār lauku iedzīvotāju masām. Vienā pagastā varēja ietilpt viens vai vairāki ciemi un ciemati. Muiža nekad neietilpa pagastā. Par pagastu sauca arī publiski tiesisku nodokli, ko zemnieki jeb pagasta devēji vairākas (2–4) reizes gadā maksāja kungam. (Vārdam "pagasts" vēsturiskās attīstības gaitā bija 4 nozīmes). 14.–15. gadsimta dokumentos vārdu "pagasts" jau lietoja praktiski tikai teritorijas apzīmēšanai. Laika gaitā pagasti veidojās teritorijās, kur bijis kāds pilskalns, pilsnovads vai kara draudze, bet drošu ziņu par to nav.

Livonijas pastāvēšanas laikā un arī vēlāk (līdz 19. gadsimtam) zemnieku saimniecības un zemes platības lielumu mērīja pēc darba zirgu (*uncus, aratrum, Haken*) un arklu skaita. Ar laiku jēdziena "arkls" nozīme mainījās: ar to apzīmēja dažāda lieluma zemes platības mēru. To sāka uzskatīt arī par saimniecisku vienību, pēc kuras aprēķināja nodokļus un klaušas. 16. gadsimtā Livonijā pastāvēja 5 dažāda lieluma arkli.

* * *

Lai aizstāvētos no vietējo iedzīvotāju un kaimiņu zemju karapulku uzbrukumiem, kā arī jaunas varas orgānu drošai funkcionēšanai bija nepieciešams militārais spēks un pasākumi pārvaldāmās teritorijas aizsardzībai, it sevišķi tās austrumu robežas drošības pastiprināšanai. Livonijas ordenis un Rīgas arhibīskaps iekarotajās zemēs izvērsa plašu piļu un citu nocietinājumu celtniecību. Tikai līdz 13. gadsimta beigām Latvijas teritorijā jau tika uzceltas 25 vācu bruņinieku pilis[172], bet jau 1315. gadā tika ielikti pamati 34 jaunām mūra pilīm. Pilis ar koka nocietinājumiem nostiprināja ar mūra piebūvēm.

Livonijas ordeņa nocietinājumi, galvenokārt mūra pilis, radās vietējo tautu pilskalnu vietā un citās nocietinājumu būvei piemērotās dabiskās vietās. Līdz ar krustnešiem Latvijas teritorijā ienāca jauna mūra fortifikācijas tehnika, kaut gan sākumā vācu iebrucēji būvēja arī koka un kombinētās mūra un koka pilis.

Pirmā mūra pils vācu bruņinieku iekarotajā Latgalē bija **Krustpils pils** (*Kreutzburg*), kuru 1237. gadā uzcēla Rīgas arhibīskaps **Nikolajs Magdeburgs**. Tā bija arhibīskapa vislielākā pils pie Daugavas, kas vairākkārt tikusi nopostīta un atkal atjaunota. No sākotnējās mūra pils mūsdienās saglabājušies tikai atsevišķi mūru fragmenti[52]. Krustpils pils ir viena no nedaudzajām Latvijas viduslaiku pilīm, kas samērā labā stāvoklī saglabājusies līdz šodienai.

Otrais senākais Livonijas laikmeta mūra nocietinājums Latgalē ir bijusi Ordeņa komturijas **Volkenbergas pils** (Mākoņkalns, Padebešu kalns, *Wolkenburg, Wolkenberg*), kura drupas šodien vēl skatāmas Rāznas ezera dienvidu pusē[440, 474, 524]. Pirmo reizi pils minēta 1263. gada dokumentā, kuru parakstījis Volkenbergas komturs **Teodoriks** (*Theodoricus, comendator de Wolkenburg*). Precīzs pils izbūves gads nav zināms. Pastāv uzskats, ka tas varētu būt ap 1260. gadu. Volkenbergas pils kalpojusi tirdzniecības un satiksmes ceļu nodrošināšanai ar austrumiem. 13. gadsimtā tā bijusi galvenais Lotigolas pārvaldes centrs, kuram, šķiet, bijis pakļauts arī Dagdas novads.

1275. gadā Livonijas ordeņa mestrs **Ernsts fon Rasburgs** Naujenes pilskalnā Daugavas labajā krastā uzcēla **Dinaburgas pili** (lietuvieši to dēvēja par Naujieni – jauno pili)[41, 44]. Lietuvieši un krievi vairākkārt uzbruka no koka jaunuzceltajai pilij un nodedzināja to. 1313. gadā,

izmantojot kā galveno būvmateriālu laukakmeņus, kaļķakmens plāksnes un liela izmēra māla ķieģeļus, Livonijas ordeņa mestrs **Gerhards no Jorkes** nodedzinātās koka pils vietā izbūvēja jaunu, mūra Dinaburgas pili. Savukārt ordeņa mestrs **Gosvins Herike** pils nocietinājumus pastiprināja ar četriem jauniem torņiem. Pilij piegulošā teritorija tika apjozta ar mūra sienām, un līdz ar to pils kļuva par stiprāko Livonijas dienvidaustrumu robežas nocietinājumu. Ilgajā Livonijas kara laikā cara **Ivana IV Bargā** smagā artilērija 1577. gadā pili sagrāva. Pēc kara, mainoties politiskai situācijai, Dinaburgas pils zaudēja savu militāro nozīmi un netika vairs atjaunota.

Latgales vēstures pētnieks **Boļeslavs Brežgo**, balstoties uz **Kazimira Buiņicka** publicētiem darbiem ("*Pamiętniki Xiędza Jordana Soc. Jesu*", *Rubon*, Viļņā, 1842; "*Pamiętniki Xiędza Jordana Obrazek Inflant w XVII wieku*", Viļņā, 1852), raksta, ka 17. gadsimtā vēl eksistēja "Ordeņa laika Daugavpils, kas saucās par Vec-Daugavpili (*Stary zamok*)". Līdz mūsdienām Dinaburgas pils nav saglabājusies. Tās vietā ir izgatavots pils makets.

Dinaburgas pils bija viena no varenākajām Livonijā un nozīmīgākajām ordeņa pilīm[507].

Kā rakstīja krievu vēsturnieks **A.P. Sapunovs**, 19. gadsimta sākumā pilsdrupas vēl bija skaidri redzamas zemes virspusē. Pils sienu paliekas, neskatoties uz imperatora Nikolaja I rīkojumu (no 1826. g. 31. decembra) par visu senatnes pieminekļu un to drupu aizsardzību, Vitebskas Valsts īpašuma palāta pārdeva par 300 rubļiem[526]. Pils akmeņus un ķieģeļus izmantoja ēku celtniecībai Daugavpilī.

1285. gadā senajā latgaļu pilskalnā, kas pastāvējis no 9. gadsimta, ordeņa voits **Vilhelms Šauerburgs** uzcēla Rēzeknes mūra pili[524]. (Pēc kādas citas versijas pils celta laikā starp 1264. un 1324. gadu). 1712. gada revīzijas aktos tika atzīmēts, ka no pils palikušas tikai drupas. Pilsdrupas vēl samērā labi bija redzamas 18. gadsimta 80. gadu pilsētas zīmējumā. 19. gadsimtā pilsdrupas zīmējuši J. Broce, G. Manteifelis un vēlāk (1889) arī V. Neimanis. A. Bīlenšteins ceļojuma laikā pa Latgali 1882. gadā jūsmoja par Rēzeknes pilsētas panorāmu ar pilsdrupām un straujo upi, secinot, ka Rēzekne varētu ar laiku kļūt par poļu Vidzemes (Inflantijas) faktisko galvaspilsētu[270].

Rēzeknes pils drupas ir attēlotas pāvestam **Leonam XIII** 1888. gadā dāvinātajā albumā "*Terra Mariana 1186–1888*" ("Marijas zeme 1186–

1888") sakarā ar viņa priesterības 50 gadu jubileju. No 70 lapām (folijām) sastāvošs mākslas darbs piederVatikāna bibliotēkas vērtīgākiem greznumiem. (Ar nosaukumu "*Terra Mariana*" viduslaikos apzīmēja Baltijas zemes). Albums veidots pēc poļu grāfienes **Marijas Pšezdzieckas** iniciatīvas un gādības; komentārus latīņu valodā sastādījis Latgales vēstures pētnieks **Gustavs Manteifelis.** Lielformāta (61×45 cm) mākslas darbā Latgalei veltītas 20 lapas. Tajā ievietoti daudzu baznīcu, piļu un pilsdrupu skati, tai skaitā Dinaburgas (Daugavpils), Aglonas, Krāslavas un Ilūkstes baznīcas, Ludzas, Rēzeknes un Viļakas pils drupas, minētas Preiļu, Skutulovas (Asūnes pag.) un citas muižas[12, 394–396, 399].

20. gadsimta 90. gados pēc Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūta *Dr. hist.*, asoc. profesora **Henriha Soma** un docentes *Dr. hist.* **Genovefas Barkovskas** ierosinājuma un ar viņu aktīvu līdzdalību, ar baznīcas vēstures pētnieka **Staņislava Kučinska** gādību Vatikāna bibliotēkā tika veikta albuma "*Terra Mariana 1186–1888"* foliju fotografēšana un izgatavoti diapozitīvi, kuri šodien glabājas Latgales Pētniecības institūta bibliotēkā. Ņemot vērā, ka albums ir unikāls tā vēsturiskā, mākslinieciskā un kultūras satura ziņā, 2007. gadā tika parakstīts līgums starp Latvijas Nacionālo bibliotēku (LNB) un Vatikāna Apustulisko bibliotēku par albuma "*Terra Mariana 1186–1888"* faksimilizdevuma izdošanu un zinātnisko komentāru sagatavošanu, lai arī Latvijā būtu šīs unikālās Latgales vēstures lappuses[37, 394–396, 399]. Gadu vēlāk, 2008. gada 30. aprīlī, tika parakstīts sadarbības līgums starp LNB un Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūtu. Šo vienošanos, kurā tika paredzēta sadarbība reģionālās izpētes jomā, tostarp arī minētā albuma izpētē un izdošanā, parakstīja Daugavpils Universitātes rektors prof. Arvīds Barševskis un LNB direktors Andris Vilks. 2011. gadā Latvijas un Vatikāna institūciju sadarbībā tika īstenots kultūrvēsturisks projekts – unikāla albuma faksimilizdevums. Albuma faksimilizdevuma pirmo 10 eksemplāru apskatē 17. martā piedalījās kultūras ministre **Sarmīte Ēlerte**, Ārlietu ministrijas Valsts sekretārs **Andris Teikmanis**, Romas Katoļu baznīcas Latvijā Rīgas diecēzes arhibīskaps – metropolīts **Zbigņevs Stankēvičs**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas izpilddirektore **Dzintra Mukāne**, mākslas zinātniece **Rūta Kaminska**, Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūta direktors Henrihs Soms, kura vadībā tika izgatavoti albuma zinātniskie komentāri[240]. Albuma faksimil-

izdevumu ar komentāriem prezentēja Rīgā 2014. gada 14. aprīlī LNB un vēlāk Daugavpils Universitātē 2015. gada februārī.

1293. gadā Rīgas arhibīskaps **Johans II fon Fehte** ar Cisterciešu ordeņa mūku palīdzību uz Viļakas ezera salas uzcēla klostera mūra ēku – cietoksni, kas vēlāk ieguva nosaukumu "*Marienhaus*" ("Marijas zeme")[260]. Marienhauzenas (Viļakas) pils dibināšanas gads un attēls figurē pāvestam Leonam XIII uzdāvinātajā albumā "*Terra Mariana 1186–1888*" (51. lpp.).

No plēstiem laukakmeņiem un māla ķieģeļiem ar raksturīgu arhitektūru mestrs **Venemars fon Brigenejs** 1399. gadā uzcēla Ludzas pili (*Lucyn*). Tāpat kā Turaidas, arī šīs pils celtniecībā ķieģeļi bija galvenais būvmateriāls, bet citur tie sastopami lielākoties logu un durvju ailu apdarēs un telpas pārsedzošajās velvēs[75]. Tāds pats iespaidīgs mūris ieskāva arī priekšpili, kas bija nocietināta ar piebūvēm un katrā stūrī ar torņiem[63]. Ludzas pils, kas uzcelta agrākās latgaļu pils vietā uz zemes joslas starp Lielo un Mazo Ludzas ezeru, bija varenākā mūra celtne viduslaiku Latgalē. Kā robežu apsardzības nocietinājums tā bija arī būvtehniskā ziņā pārāka par citām pilīm. No sarkanajiem ķieģeļiem mūrēta Ludzas pils arī estētiskā ziņā izskatījās pievilcīga un īpaši skaista. Tās pilsdrupas 19. gadsimta 80. gados tika attēlotas albumā "*Terra Mariana 1186–1888*".

14. gadsimtā arī Krāslavā (*Kreslau*) cēla mūra nocietinājumus: te bijusi nocietināta Livonijas ordeņa preču noliktava un Krāslavas pils. Vēsturiskos dokumentos Krāslava pirmo reizi minēta 1558. gadā kā Livonijas ordeņa lēņa muiža[230]. Pils 1,0–1,4 m biezi mūri bijuši veidoti no laukakmeņiem un ķieģeļiem, kuri savā starpā saistīti kaļķu javā[75]. Senā celtne nav saglabājusies.

* * *

Mongoļu-tatāru iebrukums (13. gs.) Krievzemē aizkavēja krievu militārās aktivitātes Baltijā uz laiku līdz 15. gadsimta otrajai pusei. Livonijas ārpolitikā šajā laikā līdz 15. gadsimta vidum galveno lomu spēlēja attiecības ar Lietuvas dižkunigaiti. Tā 14. gadsimtā starp Livonijas ordeni un Lietuvu notika ap 100 bruņotu sadursmju.

15. gadsimta otrajā pusē Maskavas lielkņaza **Ivana III Lielā** valdīšanas laikā (1462–1505) aktivizējās krievu militārās akcijas (1469,

1478, 1481) Livonijas austrumos. Livonijas ordeņa mestrs **Bernds fon der Borhs** un Rēzeknes fogts nesekmīgi mēģināja ieņemt Pleskavas kremli. Savukārt Ivana III karapulki 1481. gadā nopostīja Rēzeknes un Ludzas pili un ieņēma Dinaburgu (Daugavpils). Taču noslēdzot miera līgumu (1493), krievi atsacījās no okupētajām Latgales zemēm, bet jau 16. gadsimta sākumā, kad starp Livonijas konfederāciju un Lietuvu tika noslēgts aizsardzības līgums (1501), karadarbība ar krieviem Latgales austrumos atjaunojās. 1502. gada septembrī Livonijas ordeņa mestrs **Valters fon Pletenbergs** kaujā pie Smoļinas ezera netālu no Latgales ziemeļu robežas uzvarēja lielu krievu karaspēku. Nākamā, 1503. gada marta mēnesī uz 6 gadiem tika noslēgts miera līgums, kuru 1509. gadā pagarināja uz 14 gadiem, pēc tam 1521. gadā – uz 10 gadiem un 1531. gadā vēl uz 20 gadiem.

Valters fon Pletenbergs (ap 1450–1535) bija viens no ievērojamākajiem Livonijas ordeņa mestriem, kam ar savu prātīgu ārpolitiku izdevās nodrošināt Livonijai samērā ilgstošu mieru, kā rezultāts bija tās ekonomiskais uzplaukums. "*Livonija ar savu eiropeisko augstāko militāro organizāciju un tehniku (smagā kavalērija, mūra pilis u.c.) nodrošināja Baltijai vismaz 300 gadu ilgu mieru, pasargājot no lieliem ārzemju iebrukumiem*", raksta **Heinrihs Strods** par Livonijas konfederācijas vēsturisko nozīmi laika posmā no tās dibināšanas brīža līdz postošajam Livonijas karam[413].

Ilgstošās miera attiecības ar Krieviju un citām kaimiņvalstīm radīja labvēlīgus apstākļus Livonijas uzplaukumam, pilsētu un novadu attīstībai. Livonijas ekonomikas attīstību veicināja arī lielie ģeogrāfiskie atklājumi, strauja manufaktūru, rūpniecības un pilsētu attīstība Rietumeiropas valstīs. Nīderlandē, Anglijā, Spānijā, Itālijā pieauga pieprasījums pēc labības un citiem lauksaimniecības ražojumiem. Pasaules tirgus cenu kāpums labībai nosacīja tās ražošanas apjomu palielināšanu Austrumeiropas valstīs. Livonijā ieplūda daudz dārgmetālu; te sāka kalt pat zelta naudu.

16. gadsimta 20. gados Livonijas sabiedrības dzīvi saviļņoja Reformācija. **Mārtiņa Lutera** idejas atbalstīja daudzi Livonijas ierēdņi un amatpersonas. Uz latviešu zemnieku Reformācijas idejas, sevišķi Livonijas austrumos, Latgalē, tiešu ietekmi neatstāja, kaut gan muižnieki, pārejot luterticībā, "pārreģistrēja" jaunā ticībā arī savus zemniekus.

* * *

1558. gadā vasaras sākumā ar krievu karaspēka iebrukumu Livonijas ziemeļu teritorijā (Narva, Rakvere, Tartu) sākās postošs Livonijas karš (1558–1583). Ar nolūku aizņemties līdzekļus karam ar Krieviju Livonijas ordenis tajā pašā gadā ieķīlāja Daugavpili un Rēzeknes fogtiju Polijas karalim **Sigismundam II Augustam**. Taču Livonijas mestrs ar saviem nelieliem spēkiem (2000 bruņinieku, 1500 vācu landsknehtu, dažiem lielgabaliem) un ar nedaudziem simtiem zemnieku nespēja pretoties Maskavas lielkņaza "neskaitāmiem" karapulkiem[401]. Arī Rīgas bīskapa karaspēks zaudēja kaujas (1559) pie Cesvaines un Tirzas. 1560. gada 2. augustā Livonijas ordeņa karaspēks cieta smagu sakāvi pie Ērģemes.

Viens no galvenajiem zaudējumu iemesliem Livonijas karā bija nesaskaņas un ķildas konfederācijas valstiņu starpā. "*Garīdzniecība un bruņniecība, mūžīgi strīdoties, vilka savu valsti bezdibenī, kurā līdz ar valsti iekrita arī paši.*" (F. Kemps)[168] Livonijas karš, kas ilga 25 gadus, nopostīja Livonijas zemi un saimniecību, daži pagasti palika bez iedzīvotājiem. It sevišķi nežēlīgs marodierisms un izpostīšana notika Daugavpils un Rēzeknes novados. Livonijas kara sekas (saimniecības sabrukums, slepkavības, bads utt.) vēl ilgi izpaudās pēc karadarbības beigām. Tā, piemēram, 1601.–1602. gadā Dinaburgas apriņķī notikušas šausmīgas slepkavības, cilvēku sadedzināšana, kanibālisms[494].

POĻU VALDĪŠANAS LAIKS (1561–1772)

Pēc Livonijas sabrukuma (1561) Zviedrija anektēja Vidzemes daļu; seno Sēliju, Zemgali un Kuršu zemi apvienoja Kurzemes un Zemgales hercogistē, bet Polija ieguva Latgali, nosaucot to par **Inflantiju** (*Liflanty, Iflanty, Inflanty, Inflanty poliskie*). 1562. gada 5. martu uzskata par Livonijas oficiālu likvidācijas un jaunas valsts – Kurzemes un Zemgales hercogistes – rašanās dienu. Šajā dienā stājās spēkā *Pacta subjectiones* – īpašs noslēgts līgums starp pēdējo Livonijas ordeņa mestru,

pirmo Kurzemes un Zemgales hercogu, **Gothardu Ketleru** un Polijas karali Sigismundu II Augustu.

"*Latgaļu bijušajai valstij un tautai bij kritis visļaunākais liktenis. Tie tika sadalīti trijās daļās un līdz XVIII gadu simteņa beigām pat nav ietilpuši vienā valstī, lai varētu savā starpā vismaz ieturēt kādu dzīvāku kontaktu*", rakstīja viens no latgaliešu apgaismības līderiem **Francis Kemps**[168].

Livonijas dienvidaustrumu daļu kā Livonijas provinci (Inflantiju) jeb, kā toreiz dēvēja, Pārdaugavas hercogisti pārvaldīja Polijas karaļa nozīmētais pārvaldnieks – administrators vai gubernators. 1561.–1565. gadā hercogistes administratora amatā bija Gothards Ketlers. 1566. gadā Pārdaugavas hercogisti iekļāva Lietuvas lielkņazistes sastāvā un par tās pārvaldnieku jeb "Livonijas hetmani" iecēla Lietuvas lielhetmani, maršalu **Janu Karolu Hodkeviču**. Pēc 1569. gada Ļubļinas ūnijas noslēgšanas Polija un Lietuva izveidoja vienotu spēcīgu valsti – **Žečpospoļitu** (*Rzecz Pospolita*), un Pārdaugavas hercogiste tika iekļauta tās sastāvā.

* * *

Livonijas kara 1575.–1577. gada posmā **Ivana IV Bargā** karapulki jaunajā karagājienā iekaroja un nopostīja Latgali, arī tās Dagdas novadu un Dagdu. 1577. gada 11. augustā, pielietojot smago artilēriju (milzīgus lielgabalus, kuri meta 20 pudu jeb 320 kg smagas lodes[501]), pēc 2 nedēļu ilga aplenkuma krievu karaspēks ieņēma Dinaburgas pili. Piepils miesta iedzīvotāji aizbēga uz Šuņezera apkārtni, kur sāka veidoties jauna pilsētiņa.

Pēc ordeņa Dinaburgas pils nopostīšanas cars Ivans IV 1577. gadā nolēma uzcelt lauka nocietinājumu (*шанец*) 19 km lejup pa Daugavu no vecās pils. Vietu nocietinājumam, kas kalpotu aizsardzībai no artilērijas šāvieniem, cars izvēlējās Daugavas labajā krastā starp divām Šuņupes grīvas attekām. Jaunais cietoksnis (to dažkārt dēvē par Veco Daugavpils cietoksni) nebija liels, bet pamatīgi būvēts, ar bastioniem un zemes valni. Cietokšņa izbūve vēl nebija pabeigta, kad jau nākamajā 1578. gadā cars Ivans IV bija spiests Daugavpili atstāt. Pēc pamiera līguma noslēgšanas (1582. g. 17. janvārī) Krievijai nācās atteikties

no Latgales, kas, ieskaitot arī Dagdas novadu, nonāca atkal Žečpospoļitas pakļautībā un ietilpa Pārdaugavas hercogistē.

1582. gadā Dinaburgas cietokšņa celtniecību un tam blakus jau topošās pilsētas nostiprināšanu turpināja Polijas karalis **Stefans Batorijs**. Pilsētai par uzticību viņš piešķīra Magdeburgas pilsētas tiesības. Šodien Daugavpilī dzelzceļa tilta rajonā vēl skaidri saskatāmi bijušo nocietinājumu elementi (zemes vaļņi, zemes bastioni, grāvji, Šuņupe). Jāpiebilst, ka pastāv atšķirīgi viedokļi par Dinaburgas (Ivana IV – Stefana Batorija) cietokšņa celtniecību, jo nav drošu ziņu, kas to cēlis – cars Ivans IV vai Polijas karalis Stefans Batorijs[17, 44, 92, 500, 507].

Pēc Polijas 1677. gada konstitūcijas visa Latgale tika nosaukta par Inflantu vaivadiju, kura sastāvēja no 4 stārastijām – Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas un Viļakas (Marienhauzenas) stārastija, ko pārvaldīja stārasti. Par pārvaldnieku novadā tika nozīmēts voits (*woyt*). Asūnes novadam tika dots voitistes (*wojtovstwo*) statuss. Kādu laiku Asūne bija arī stārastija, un te atradās Livonijas bīskapa vietnieka **Jāzepa Mloževska** sēdeklis[245].

Pēc Livonijas kara Latgalē ir bijis maz iedzīvotāju. Tad sākuši ienākt krievi un baltkrievi un apmesties mežos uz pastāvīgu dzīvi. Savukārt poļu muižnieki, izmantojot sajukumu pēc kara, okupēja (tiešā vārda nozīmē) lielas zemes platības ar visiem ļaudīm, cēla greznas pilis. Dzimtļaudīm vajadzēja dot pilij apiņus un gatavu iesalu (līdz 10 pūriem) alus brūvēšanai[219].

Zemnieku dzīves noteicēja Latgalē bija 31 cilvēka liela muižnieku kopa, no kuras gandrīz puse – 14 bija pārpoļotas vācu dzimtas (Plāteri, Hilzeni, Borhi, Korfi, Zībergi u.c.), 7 lietuviešu, 5 poļu, 5 baltkrievu, 3 poļu-lietuviešu un tikai 1 pašas Latgales muižnieku dzimta[472]. Poļu muižniecībai, ar retiem izņēmumiem, Latgalē gan saimnieciskā, gan kultūras ziņā bija izteikti stagnatīvs raksturs. Latgales lauku kopienu dzīvesveida, ieražu, sadzīves normu, dažu tautas kultūras formu nostiprināšanos noteica likumu krājums jeb kodekss "Lietuvas statuss", kas trešā redakcijā (1588) pilnībā bija spēkā Latgalē vairāk nekā 160 gadu (no 1677. līdz 1831. gadam)[470].

* * *

Latgales saimnieciskā, kultūras un garīgā dzīve poļu laikos bija cieši saistīta ar garīgo ordeņu – jezuītu, lāzaristu (lācaristu), dominikāņu, bernardiešu u.c. – aktīvu darbību. Pirmie Latgalē ienāca jezuīti – **Jezuītu ordeņa** (**Jēzus sabiedrības**, *Societas Jesu*) misionāri un te darbojās no 1630. līdz 1820. gadam. Jezuītu galvenais centrs bija Daugavpilī, kur tika uzcelta Dinaburgas jezuītu baznīca. Par vienu no aktīvākajām kļuva Dagdas misija ar atbalsta punktu Kaunatā. Jezuītu misijas darbojās arī Izvaltā (1625), Aulejā (1626), Krāslavā (1668–1756), Pušā (1743), Bukmuižā (1751), Indricā (1756) un citur Latgalē. Jezuītu darbības gaitā Latgales novados tika celtas aizvien jaunas baznīcas – Aulejā (1626), Izvaltā (1626), Krāslavā (1676), Asūnē (1680), Indricā (1698), Bukmuižā (1751), Pildā (1765) u.c.

* * *

Pirmās ziņas par Dagdu (vācu val. *Dageten*) atrodamas vācu autoru rakstos 16. gadsimta muižu inventāru grāmatās 1559. gadā, kad Livonijas mestrs **Vilhelms fon Firstenbergs** apstiprinājis **Dīdriha Hilzena** tiesības uz Dagdu kā viņa senču lēni uz mūžīgiem laikiem[173]. **Kazimira Buiņicka** vēsturiskajā romānā "Priestera Jordana atmiņas" minēta Dagdas pils, kura 1626. gada poļu zemessargu karagājiena laikā uz Rēzekni un Ludzu vēl bija diezgan labā stāvoklī. Iespējams, ka tā bija nocietināta lauku apmetne vai muiža. Dagda kā miests sāka veidoties 17. gadsimtā, kad pamatus tam lika Kurzemes hercogistes kanclers **Jānis Francis Hilzens**. Savu muižu šī paša gadsimta nogalē viņš nosauca par **Dagetenu**, organizēja pirmo katoļu draudzi un uzcēla koka baznīcu (1705)[173, 197].

Ļoti vērienīgu darbību Dagdā poļu laikos izvērsa **Jans Augusts Hilzens** – viens no bagātākajiem (ja ne pats bagātākais) sava laika Latgales muižniekiem. J.A. Hilzenam piederēja arī Asūnes, Bukmuižas, Kaunatas, Okras, Pildas, Osvejas (Baltkrievija) u.c. muižas, kā arī Rēzeknes apriņķa ciemi. Kā savas vaivodijas pārstāvis viņš piedalījās Polijas seimā karaļa Augusta III ievēlēšanā un kronēšanā[465]. Viņš ieņēma vairākus svarīgus amatus Polijas valsts struktūrās.

J.A. Hilzens uzskatāms par Dagdas kā latviešu kultūras centra galveno dibinātāju, par izcilu sava laika Latgales kultūras darbinieku. Latgalei, vispirmām kārtām Dagdas novadam, viņš veltīja savu apjomīgo darbu "**Inflantija**" (*Inflanty*) – grāmatu divās daļās, kuru sarakstīja Dagdā 1748. gadā (izdota Viļņā Jezuītu akadēmijas spiestuvē 1750. gadā). Tā ir pirmā Latgales vēstures grāmata, pilnīgākais tā laika izziņas avots par Latgali, par tās dabu un iedzīvotājiem, senākais zināmais Latgales vēsturei veltītais apkopojošais darbs.

J.A. Hilzens daudz darījis jezuītu misijas paplašināšanai, tās darbības izvēršanai un Dagdas baznīcas uzcelšanai, tika atklāta slimnīca, pieaicinātas žēlsirdīgās māsas, atvērta neliela skola. Viens no J.A. Hilzena atstātajiem kultūras un arhitektūras pieminekļiem ir Dagdas baznīca (1741–1743). Tā pieder retajam Latgales sakrālo celtņu tipam, kas ievadīja harmoniski pieticīgu baroka stila sākumu novadā. Sevišķi vērienīgu ķieģeļu mūra ēku (pils, baznīcas, hospitāļa) celtniecību J.A. Hilzens izvērsa Osvejā, arī Pildā, Baltinavā u.c.

Par Hilzenu dzimtas uzceltajiem dievnamiem stāsta albuma "*Terra Mariana 1186–1888*" lappuses. "*Tie ir Borhi, Plāteri, Hilzeni, Inflantijas magnāti, varenākās, turīgākās dzimtas, uz kurām balstās Latgales kultūrvēsture, diemžēl Latvijā ļoti maz pētītas*", saka Dagdas novada vēstures pētnieks, baznīcas prāvests **Viktors Naglis**[343].

Zem Dagdas baznīcas pazemes velvēm apbedīti Hilzenu dzimtas piederīgie – pats J.A. Hilzens, viņa dēls **Justiniāns** un mazdēls **Idzi**, arī ievērojamie Dagdas un Kaunatas jezuīti **Mihaēls Rots** ("latvju apustulis")[150] un **Kolumbiāns Pfeifers**.

Dagdas pils dibināšanas gads nav zināms. Kā latgaļu nocietinājums (pilīte, nocietināta māja, *zameszek*) kalpojis aizstāvēšanai līdz pat zviedru kara laikiem (1600–1629). Baznīckungs **Jordans** savās atmiņās (kas rakstītas pēc 1673. gada) norāda, ka šī pils atradusies Dagdas pilskalnā, kuru no trim pusēm apņēma ūdens – Dagdas upīte un tās pieteka. Vienīgi no ziemeļiem varēja piekļūt zemes vaļņiem. Nocietinājuma vaļņu stāvoklis bijis samērā labs, bet pašas pils sienas, kas celtas no koka bluķiem, stāvēja saliekušās un turējās tikai uz balstiem. Jumta paliekas sedza tikai sienas vienu stūri[63].

Pirmās rakstiskās ziņas dokumentos par Asūni attiecināmas uz 16. gadsimta otro pusi, kad 1561. gadā **Ramlenas pagasts** (*pogost)*

ticis atdalīts no **Asūnes folvarka** (*folwarek Hassoński*). 1583. gada dokumentos minēta kāda feodāļa liela **Ramlenas muiža** (*Ramlen*), kas atradās Asūnes voitistē (*w Woytowstwie Osyńskim*). 1784. gadā ar Ramlenas ciema nosaukumu minēta **Skutulova** – Asūnes (*Osyuna*) kroņa zemes īpašumi un miests (Kaitras ezera krastā pie Kaitras upes ietekas ezerā) ar 1620 iedzīvotājiem, 185 saimniecībām 40 sādžās (ieskaitot arī Asūni)[479]. Ramlenas muižas pils minēta albumā "*Terra Mariana 1186–1888*" [12]. 18. gadsimta muižu sādžas un saimniecības detalizēti aprakstījis B. Brežgo plašajā darbā "Latgolas inventari un generalmēreišonas zem'u aproksti 1695–1784"[65].

A. Breidaks savā publikācijā par latgaļu, sēļu un žemaišu cilšu valodu seniem sakariem, balstoties uz B. Brežgo un citu autoru darbiem, devis Asūnes pagasta (ciema, ciemata, apdzīvotās vietas) nosaukuma sīku izcelsmes analīzi, nosaukuma vēsturi[61]. Asūnes pagasta nosaukums 16., 17. un 18. gadsimta piecos poļu un krievu dokumentos, kurus sastādījuši rakstveži no Varšavas, Viļņas un Maskavas, ir minēts 14 reizes: 1) *Ossunskiej* (1583), 2) folvarks *Hozonski* (1590), 3) pagasts *Ason* (1590), 4) pagasts *Hanzen* (1590), 5) *Asonskiego* folvarka (1590), 6) *Asun* (1590), 7) folvarks *Hassonski* (1599), 8) *Осунская*, 9) voitiste *Ossunskiego* (1712), 10) voitiste *Osunskiego* (1712), 11) voitiste *Osunskie* (1712), 12) voitiste *Osunskim* (1712), 13) voitiste *Osunskie* (1738), 14) *Osunskiej* (1781). No šiem 14 Asūnes nosaukuma variantiem forma *Hanzen* tiek uzskatīta par izkropļotu un turpmāk nav apspriesta. Krievu dokumentos Asūnes miests apzīmēts kā "*Осунь*" un pagasts – "*Осуньская волость*" (krievu "*осунь*" un "*осень*" nozīmē "rudens").

* * *

Par vēsturiskiem notikumiem, kādi senāk risinājušies Asūnes pagastā, liecina teikas un nostāsti, kā arī vietvārdi: Akteņš (Akseņš, Bezdibiņs – ezers uz ziemeļiem no Ļutaucu ezera), Franču sala (Dagdas ezerā iepretī Aprobauciem; nosaukums saistīts ar 1812. gada kara notikumiem), Cara kalns, Turku kapi (Klabaucu senkapi) u.c. Interesanti nostāsti saglabājušies par Cara kalnu Ļutaucos: "*Kalnam pāri reiz braucis krievu cars Ivans Bargais un iegājis kādās mājās padzerties*

ūdeni." "*Kars bejis. Cars ēdis pušdīnes un pametis sovus zalta traukus.*" "*Te kaut kur vēļ cara cepure palykus aprokta, tai vaci cylvāki stõsta.*" "*Tur cars pusdienojis, savu karoti atstājis.*" "*Napoleons braucis pāri kalnam un apstājies atpūsties.*"[187] Šodien Cara kalns (181,5 m vjl.), plašs pacēlums Asūnes pagasta Ļutaucos, neizceļas ar savu ievērības cienīgu lielumu – būvējot jauno Asūnes-Dagdas ceļu, tas tika stipri norakts, agrākā ainava tika pārveidota.

* * *

Veselus 210 gadus Latgale piederēja Polijai, un tas, protams, nevarēja neatstāt ietekmi uz tās iedzīvotāju etnisko sastāvu. Latgales iedzīvotāju apspiešana, kas bija sākusies vācu muižnieku kundzības laikos, turpinājās arī poļu panu laikos. Latgales dienvidaustrumu novados ieceļoja galvenokārt poļi un baltkrievi, bet ziemeļu novados – krievi, it īpaši dzimtenē vajātie krievi vecticībnieki.

Pēc B. Brežgo sniegtajām ziņām[487], baltkrievi 1646. gadā sastādīja lielāko iedzīvotāju daļu Ludzā, Istras Vecslabadā un Jaunslabadā. Baltkrievi un krievi dzīvoja arī Asūnes, Nirzas, Golišēvas, Pildas u.c. Austrumlatvijas pagastos. 17. gadsimta beigās atsevišķos novados baltkrievi un krievi sastādīja vairāk nekā pusi no vietējo iedzīvotāju skaita. Piemēram, Asūnes voitistē ap 90% zemnieku saimniecību piederēja krieviem un baltkrieviem, kuri, pēc B. Brežgo domām, varēja te ierasties tikai pēc 1599. gada.

Poļu muižniecība, ielaižot krievus un baltkrievus Livonijas kara gados izpostītajā Latgalē, gan ir ieguvusi daudz darba roku, bet Latgales nacionālo seju līdz ar to stipri izmainījusi. "*Mēs droši varam teikt, ka tīrās latgaliešu zemes kolonizēšana ar krieviem vecticībniekiem ir Polijas valsts politikas sekas un nopelns. Te ir meklējami Latgales rusifikācijas sākumi.*" (Kemps, 1938)[168, 169]

KRIEVIJAS IMPĒRIJAS SASTĀVĀ (1772–1918)

Jau pēc pirmās Žečpospoļitas (Polijas) sadalīšanas (1772) Latgale tika iekļauta Krievijas impērijas sastāvā kā Pleskavas guberņas Dinaburgas province. 1777. gadā tā tika sadalīta trijos apriņķos – Dinaburgas (Daugavpils), Ludzas un Rēzeknes. Pēc pēdējās – trešās Polijas sadalīšanas (1795) arī Kurzeme un Zemgale nonāca Krievijas impērijas sastāvā. 1796. gadā Latgale tika pievienota Baltkrievijas guberņai un 1802. gadā kļuva par Vitebskas guberņas sastāvdaļu.

Latgales iekļaušanai Krievijas impērijas sastāvā bija pozitīva nozīme: likvidējot robežas, kas atdalīja Latgali no pārējās Latvijas, nodibinājās ciešāki ekonomiskie un kultūras sakari ar Vidzemi un Zemgales novadiem, sevišķi Ilūkstes apriņķi. Tiešais ūdensceļš pa Daugavu līdz Rīgai sekmēja Latgales reģiona saimniecības attīstību. Līdz ar to arī pilsētās, galvenokārt Daugavpilī un Krustpilī, aktivizējās tirdzniecība un attīstījās rūpniecība. Pilsētu statusu ieguva Rēzekne (1773) un Ludza (1777). Vienīgi Krāslava, kuru grāfi Plāteri centās izveidot par Latgales galvaspilsētu, pēc 1772. gada zaudēja amatniecības un tirdzniecības centra nozīmi.

18. gadsimta beigās un 19. gadsimta sākumā Eiropas valstis piedzīvoja revolucionārās Francijas karus un progresīvas pārmaiņas sabiedrībā un valsts iekārtā. Lielās franču revolūcijas notikumi (1789–1794) ievadīja jauna laikmeta sākumu Eiropā. Viens no lielākajiem šī laika sasniegumiem politikā un sabiedrībā bija Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācijas parakstīšana (1789), kas atcēla kārtas un to privilēģijas, dzimtbūšanu Eiropā, pasludināja personības brīvību un neaizskaramību, vārda un sirdsapziņas brīvību, cilvēku vienlīdzību.

Politiskas pārmaiņas un rūpniecības apvērsums, kas Rietumeiropā sākās 18. gadsimta beigās (Anglijā, Francijā) un turpinājās 19. gadsimtā, skāra arī Krievijas impēriju. 1861. gada 19. februārī Krievijā tika izdots dzimtļaužu brīvlaišanas manifests ar tulkojumu latgaliešu valodā "Nulikszonas ap ziemnikim izgojuszym nu dzymtigas pidoreszonas", pēc kura Latgales zemnieki ieguva personas brīvību.

60. gadu reformas un dzimtbūšanas atcelšana visā Krievijas impērijā radīja vispārēju rūpniecības un tirdzniecības aktivitāti valstī, tai skaitā Latgales apriņķos. Sevišķi labvēlīgi apstākļi Latgales reģiona

ekonomiskajai attīstībai radās, kad Daugavpils kļuva par svarīgu satiksmes ceļu mezglu. 1860. gadā caur Rēzekni izbūvēja dzelzceļa līniju Sanktpēterburga – Daugavpils un 1861. gadā līniju Daugavpils – Rīga. 1862. gadā dzelzceļa līniju Sanktpēterburga – Daugavpils izvilka līdz Varšavai, 1866. gadā atklāja dzelzceļu Rīga – Orla un 1873. gadā Daugavpili savienoja ar Šauļiem.

* * *

1866. gadā Daugavpils apriņķī darbojās 27 fabrikas un rūpnīcas[531], bet 1887. gadā to skaits saniedza 44, ražojot produkciju 268 475 rubļu vērtībā gadā[511]. 1902. gadā Daugavpils apriņķa rūpniecībā bija nodarbināti 9643 strādnieki, saražotās produkcijas vērtība sastādīja 827 610 rubļu gadā[509].

Arī Krāslavas saimnieciskā un kultūras dzīve pēc dzelzceļa līnijas Rīga – Orla izbūves sāka uzlaboties. 19. gadsimta 2. pusē te pastāvēja podniecība, saru un 3 ādu fabrikas, alus darītava, spirta brūzis, 2 dzirnavas. Muižnieka **Eduarda Plātera** alus darītava ražoja produkciju 6000 rubļu un spirta brūzis 6500 rubļu vērtībā gadā[531]. Ūdens dzirnavas (ar 7 akmeņiem) gadā mala 2240 pudu miltu[530]. 1893. gadā Krāslavā darbojās alus darītava, spirta brūzis, kaļķu, 4 ādu apstrādāšanas u.c. mazākas fabrikas.

Dagdas muižas īpašnieka **Kazimira Buiņicka** laikā Dagdā darbojās alus darītava[530].

Asūnes valsts muižā reģistrētas (1863) ūdens dzirnavas ar diviem gaņģiem (akmeņiem)[530]. 20. gadsimta sākumā dzirnavas piederējušas poļu cilmes uzņēmējam un zemes īpašniekam **Modestam Smolkovskim**. Dzirnavu īpašnieks aktīvi piedalījies arī Asūnes sabiedriskajā dzīvē, polemizējis preses izdevumos par kultūras un sadzīves jautājumiem[280, 281, 389].

19. gadsimta 2. pusē Asūnes pagastā (Asūnes lauku sabiedrība) pastāvēja divas muižas – Asūnes valsts muiža un Kozlovas muiža. 1863. gadā Asūnes valsts muižā reģistrētas 92 sādžas: Aišpuri, Apoļi (Lielie un Mazie), Aprobova, Asūne, Barinauci (Pirmie un Otrie), Blusova, Brenči, Bročeva, Borovščina, Budovka, Bunčova, Dinaborčiki, Dinkiniški, Gereniški, Grizāni (Lielie un Mazie), Jaksina, Jolza

(Lielā un Mazā), Kacari, Kairīši, Kaitra, Kalakoļņa, Kalviši, Karaļi, Katriniški (Pirmie, Otrie jeb Mazie, Trešie un Ceturtie), Koļviši, Kondrašenki, Kovaļki, Kozireva, Kramaniški, Krišķinova, Kulakova, Kurļinova, Ķepova, Loci, Lukševa, Masilkova, Medeleva, Meļova, Meļķerova (Lielā un Mazā), Meņģi, Misņikova, Muraniški, Neikšāni (Pirmie un Otrie), Osva, Paukštova (Pirmā un Otrā), Pauļukalns, Perveliški, Plenčeva, Plesņeva, Plutiški (Pirmie un Otrie), Posova (Lielā un Mazā), Prikņeva, Pušča, Putreniški, Reiņi, Rubinova, Rumaki, Rusački, Rutkeviči, Rutki, Samaniški, Skutulova, Spilukalns, Spogeva, Stašova, Sumkova, Sveļmova, Šļahotova, Šņucinova, Tamušova, Tukiši, Veiziniški, Veterauci, Zambarova (Pirmā un Otrā), Zaskuleva, Zazuleva, Zeliški, Zukulova, Žaguni un Žuravki. Asūnes muižā atradās 4 fermas (nelielas saimniecības, folvarki) – Asūne, Fridrikova (Frīdrihshofa), Lukševa un Vorzova.

Asūnes muižai piederēja 18 067 desetīnu valsts zemes (1 desetīna = 3 pūrvietas = 1,0925 ha). No šīs zemes 8034 desetīnas bija iedalītas zemniekiem. Zemniekiem muiža iznomāja 7000 desetīnu. Tiesības uz zemes piešķiršanu Asūnes muižā bija dotas 1600 zemniekiem[530].

Kozlovas muižā ietilpa 9 sādžas – Asūnes "sloboda", Butkūni, Klabauci, Laizāni, Lielie Zeizi, Ļutauci, Pilāni, Pļupova un Tiliševa, 8 viensētas – Asūne, Dzirvaniški, Kaļipova, Mazā Asūne, Mazie Zeizi, Svjatoščina, Zujeva un Zukulova un viena ferma – Kozlova[530].

19. gadsimta 70.–80. gados, kad Latgalē norisa muižu zemes sadalīšana un izpārdošana zemniekiem, Asūnes fermas teritorijā tika izveidota liela sādža ar nosaukumu "Ferma". Lai dabūtu no Vitebskas gubernatora atļauju zemes pirkšanai, zemniekiem bija jāpierāda, ka viņi ir pareizticīgie – nav poļu tautības (jo poļiem, t.i., katoļticīgajiem, zemi nepārdeva). Tāpēc, pērkot zemi, katoļu zemnieki bija spiesti pāriet pareizticībā. Ar to arī izskaidrojams tas, ka Fermas sādžā dzīvoja lielākoties pareizticīgie iedzīvotāji.

Zemes pirkšanai zemnieki varēja saņemt aizdevumus no Zemnieku zemes bankas, kuras nodaļa bija nodibināta Vitebskā 1886. gada 20. jūnijā. Zemnieku zemes bankas Vitebskas nodaļas rīcībā esošais zemes fonds sastāvēja galvenokārt no zemes, kas bija atpirkta no muižniekiem. Šā fonda ievērojama daļa bija no bankas iepirktās zemes Latgalē. Aizdevumus zemes pirkšanai banka izsniedza ciemu nova-

diem, atsevišķām sādžām, zemnieku sabiedrībām un atsevišķiem zemniekiem. Zemes cena par desetīnu Daugavpils apriņķī svārstījās robežās no 40 līdz 80 rubļiem[64].

LATVIJAS BRĪVVALSTS LAIKS (1920–1940)

1917. gadā, kā zināms, smagi cieta sakāvi Maskavas lielkņazu Ivana III un Ivana IV, cara **Pētera I** un **Katrīnas II** celtā Krievijas impērija, 15. martā atteicās no troņa cars **Nikolajs II**, bet 25. oktobrī (7. novembrī) boļševiki gāza arī kņaza **G. Ļvova** Pagaidu valdību.

1917. gada revolūcija Krievijā pašķīra ceļu atklātai un aktīvai darbībai arī Latgales iedzīvotājiem. Šī paša gada sākumā tika nodibināta organizācijas komiteja vēsturiskā Rēzeknes kongresa organizēšanai. Priekšsapulces organizatori bija **V. Rubulis**, baznīckungi **F. Trasuns, N. Rancāns, J. Rancāns** un **K. Skrinda, V. Seile** u.c. Divu dienu ilgušais kongresa darbs vainagojās ar šādu Latgalē dzīvojošo latviešu atzinumu – lēmumu:

"*1. Mes, Latgolas latvīšu pylnvarnīki, sapuļcejuši 26. un 27. aprilī 1917. godā Rēzeknē, sasauktā kongresā, atzeidami latvīšus, kuri dzeivoj Vitebskas guberņā, kai arī kurzemnīkus un vydzemnīkus par vīnu latvīšu tautu, nūsprīdem apsavīnōt ar Kurzemes un Vydzemes latvīšīm vīnā polītiskā autonomā tautas organismā.*

2. Mes, Latgolas latvīši, apsavīnōdami ar Kurzemes un Vydzemes latvīšīm, paturēsim sovu pašvaļdeibu, pylnas tīseibas pašnūteikšonai volūdas, ticeibas, bazneicas, školas un saimnīceibas, kai arī zemes jautōjumā, bazneicas dareišonōs pīvīnojūt pi Latgolas arī Kurzemes un Vydzemes katōļus."[439]

Tādējādi Latgales latvieši oficiāli pasludināja savu apņemšanos būt tikai un vienīgi kopā ar citiem latviešiem. Šī vēlēšanās tika atbalstīta arī 1917. gada 30. jūlijā apvienotajā kongresā Rīgā, kurā piedalījās visu tajā laikā vadošo organizāciju, iestāžu un partiju delegāti.

1918. gada 3. martā noslēgtais krievu-vācu Brestļitovskas miera līgums sadalīja Latvijas teritoriju: Vācija paturēja okupēto Kurzemi

un Rīgu, Vidzemes liktenis palika neizšķirts, bet Latgale nokļuva Padomju Krievijas varā[401].

Šāda Latvijas sadalīšana izsauca asus latviešu protestus. Rīgā Demokrātiskais bloks nodibināja Tautas padomi, par kuras prezidentu ievēlēja **Jāni Čaksti**, par Ministru prezidentu – **Kārli Ulmani**. 1918. gada 18. novembrī Nacionālajā teātrī svinīgā aktā tika proklamēta Latvijas valsts: K. Ulmanis valdības vārdā pasludināja Latvijas Republiku par nodibinātu.

Neatkarīgās Latvijas bruņotie spēki veidojās grūtos apstākļos, armijas daļu un karavīru organizēšanu kavēja vācu okupācijas vara, krievu armijas daļas, arī tautā, sevišķi Latgalē, bija zināma neuzticība jaunajai valdībai.

1918. gada 4. decembrī Rīgā tika nodibināta Padomju pagaidu valdība ar sociāldemokrātu **Pēteri Stučku** priekšgalā. Šī paša gada 22. decembrī Padomju Krievijas valdība izdeva dekrētu (ar V. Ļeņina parakstu), kurā teikts, ka Padomju Krievijas valdība atzīst Latvijas Padomju Republikas neatkarību, atsakās no visām bijušajām cariskās Krievijas tiesībām uz Latvijas teritoriju, atzīst Latvijas strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku valdību ar P. Stučku priekšgalā. Rīgā Padomju vara noturējās līdz 1919. gada maijam, bet Latgales apriņķos (Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas un Viļakas apriņķī) – līdz 1920. gada janvārim.

Īstā Latvijas valsts neatkarība dzima smagās Brīvības cīņās (1919–1920). Latvijas armijas virspavēlnieks cīņās bija ģenerālis **Jānis Balodis**, bet kauju smagums gūlās uz Latgales divīzijas komandiera ģenerāļa **Krišjāņa Berķa** pleciem.

1921. gadā Latvijas valdības ieceltā robežu komisija nosprauda oficiālu Latvijas dienvidaustrumu robežu. Taču Asūnes, Piedrujas un Pustiņas pagastos, kuri robežojās ar Padomju Krieviju, vēl 1922. gadā nebija sakārtotas robežu attiecības ar kaimiņvalsti. Sevišķi liela neskaidrība bija apgabalos ap Pustiņu, Rosicu, Drisu, Asūni, Osveju, Landskoronu (Šķaune), Sebežu, jo te nebija dabīgu norobežojumu ar upēm vai ezeriem. Nebija skaidrības arī iedzīvotāju nacionālajā sastāvā[46, 219, 268]. Diskusijas par Satversmes sapulces akceptētajām robežām turpinās arī mūsdienās[245].

* * *

Jau pirmajos gados pēc vēsturiskā Rēzeknes kongresa izrādījās, ka ar Latvijas apgabalu apvienošanu visbiežāk tika saprasta Latgales asimilēšana, tas, par ko vēl 1913. gadā vēstulēs **Jānim Rainim** pravietiskajā priekšnojautā rakstīja **Francis Kemps**:

"*… mēs negribam būt par etnogrāfisku materialu, jo esam tautas gandrīz 1/3, mums ir sava skaista valoda, sava kultūra. Mēs varam slēgt salīgumu, bet ne kalpa salīgumu, kur saimnieks piesaka, kalps paklausa. Ja baltieši nespēj rādīt mums sirsnību, tad vismaz no viņiem, kā no kulturali augstākiem, varētu meklēt vairāk politiskās tālredzības.*" (citēts pēc[245])

1921. gadā Latgales deputāti Saeimā sāka izvirzīt prasības par Latgales pašvaldības tiesībām. Prasībām sekoja karstas debates un pārmetumi (ar formulējumu "separātisms") Latgales pārstāvjiem. Tika ignorēts 1917. gada Rēzeknes kongress un tajā pieņemtie lēmumi par latgaliešu apvienošanos ar pārējo apgabalu latviešiem. Netika ņemts vērā arī tas fakts, ka Latgalē dzīvoja 1/3 no Latvijas apgabalu iedzīvotājiem (bez Rīgas)[263].

Šeit jāpiebilst, ka ievērojamais latviešu valodnieks un filologs **Leonards Latkovskis** (*Seniors*) pamatoti kritizēja E. Dunsdorfa un A. Švābes vēlākajā laikā izdotās Latvijas vēstures grāmatas: "*Obi tōs turpynoj nūdybynōtu tradiciju: Latvijas vēsture bez Latgolas.*" A. Švābes "Latvijas vēsturē"[430] "*Latgolai veļteita **vīna lopas puse** un tai poša ir Latgolai negativa, jo tur ir tikai sagrūzējumi un tendenciozi, Švābem rakstureigi vīnpuseigi tulkōjumi*"[221]. Vēl asāk par A. Švābes Latvijas vēstures grāmatu rakstīja **Aleksandrs Batņa**: "*Tam vajaga byut lelam cinismam, lai runōtu par latvīšu tautas vīneibu, vīnprōteibu un kūpsūli, un tamā pat laikā reikōtīs pret vīnu Latvijas provinci – Latgolu, lai tū saimnīcyski izmontōtu un etnografiski iznycynōtu, kai tū tik ceņteigi pīkūpe nalykumeigō un antidemokratiskō pādejō Latvijas vaļdeiba.*"[47]

Latgales vēsture nav atradusi pienācīgu atspoguļojumu arī F. Zālīša sarakstītajā Latvijas vēstures grāmatā ģimnāzijām, kas ir plašākā no 1937. gada izdevuma rokasgrāmatām (380 lpp., bez pielikumiem)[461]. Latgales vēsturei, kad saskaita visu tekstu, ir veltītas nepilnas 7 lap-

puses, tātad viena piecdesmit ceturtā daļa no visa rokasgrāmatas apjoma[222].

"*Nu tautas atmūdas darbinīkim mynāti tikai divi Fr. Trasuns un K. Skrinda un pīmynāts kaids naeksistējis laikroksts Druva (laikam dūmõta Drywa!). Garum ejūt mynāts laikroksts Gaisma, namynūt redaktoru (Fr. Kempu). Par Kronvaldu ir 2 lp. un jõ attāls, par N. Rancānu, kura 15 saraksteitõs grõmotas nese kulturu zemnīku sātā un cēle labklõjeibu, nav ni võrda. Taipat ni võrda par Rēzeknes kongresu, Pīteri Miglinīku, Jurdžu un c.*"[222]

Arī nesen izdotajā latviešu valodā A. Spekkes "Latvijas vēsturē"[401] Latgalei veltītas tikai dažas rindkopas.

* * *

Autoritārās valdības laikā (pēc 1934. gada 15. maija) K. Ulmanis veica plašas reformas: likvidēja saimniecisko krīzi, izdeva jaunus, rūpniecības un amatniecības likumus, nodrošināja strādniekiem lielāku izpeļņu, veicināja lauksaimniecības attīstību. Rezultātā pieauga lauksaimniecības ražojumu kopprodukcija, mājlopu skaits, palielinājās lauksaimniecībā apstrādātās zemes platības. Būdams augsti izglītots agronoms (beidzis Cīrihes Politehniskā institūta Lauksaimniecības fakultāti, Leipcigas lauksaimniecības institūtu un Nebraskas Universitātes lauksaimniecības institūtu), *Dr.* K. Ulmanis īpaši rūpējās par lauku iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošanu. Viņam patika lauku sētas un dārzi, pļavas, tīrumi, un bija lepns par to, ka pats nācis no zemkopjiem: "*Es ticu, ka nekas nav skaistāks par lauku dzīvi, par darbu laukā un pļavā, es negribu mainīties ne ar vienu citu, jo nekur citur mana sirds nejustu tādu prieku kā še, manā mājā, manā sētā, kur runā uz mani tikai man saprotamu valodu ir klusā māja, ir rāmais dārzs, ir plašie, mierīgie tīrumi. Es esmu lepns uz to, ka esmu zemnieks.*"

1935. gadā Asūnes pagasta platība bija 202,47 kvadrātkilometri[382]. Pagasts robežojās dienvidos ar Pustiņas pagastu, rietumos – ar Dagdas pagastu, ziemeļos – ar Bukmuižas pagastu un austrumos – ar PSRS (skat. Asūnes pagasta karte).

Asūnes pagasts 1935. gadā
(Latvijas karte. Rīga: Šoseju un zemesceļu departaments, 1935)

Izdotajās Latvijas zemes kartēs, arī jaunākajās 1935. un 1940. gada Šoseju un zemesceļu departamenta izdotajās kartēs, Asūnes pagasta apdzīvoto vietu nosaukumi bieži vien ir stipri izkropļoti[258].

Kā liecina Asūnes pusē dzimušā vēsturnieka **Jūlija Ļaha** publicētais raksts[258], 1935. gadā Asūnes pagastā bijušas 113 apdzīvotas vietas (nosaukumus autors devis latgaliešu valodā): Aišpūri, Aldza (Mozais Aldzs), Apali (Lelī un Mozī), Aprybauci (Apribaucy, Lelī un Mozī), Auziniški (saukti arī Auzeni un Auziniškys), Babrouščina (Babrovščina), Barisovka, Barynaucy, Blusova, Brenči, Bročova, Budouka (arī Būdouka), Bunčova, Butkoni (Butkōni), Cīmōtova, Dynaborceņa, Dzirvaniškas, Ferma, Fridrikova, Gereniškys (Gereniški), Gražuļovka, Gribusti (arī Grybūsti), Grīzāni, Jaskys, Kacari (arī Kacary), Kairiši, Kaitrys (arī Kaitra), Kalakolni, Kalipova, Kamincy, Kandrašāni, Kastarščina, Katryniškys (arī Katriniški, Lelōs un Mozōs), Karēli, Kavaļki, Kepova (agrāk Dynkiniškys), Klabaucy, Kozlova, Kozyrauci, Krīveni, Kryškinova, Kromōniški (Kromōniškys), Kulākova, Kurlinova, Kyuliņaucy, Laizāni, Lōceiši, Lozdukolns (saukts arī Mozais Pauļukolns), Lukšova, Lutaucy, Madalāni, Maslova, Meļkeraucy, Meļova, Meņgi, Misnīkova, Mudrilova, Murāniški (Murāniškys), Navaseļcy,

Neikšāni (arī Niaikšāny), Neikšāni (Lelī), Noviki (saukti arī Mozī Grizāni), Osva, Paukštova (Lelõ un Mozõ), Pauļukolns (saukts arī Pauņukolns), Peilāni, Perveļova (arī Perviļova), Pindziurouka, Pīzāni, Pļenčova, Pļešņova (arī Plešneva), Plotki, Pluciški (arī Pluciškys), Pļupova, Poplova, Posova, Prykni (Prikņi), Pušča, Putrõmniškys (arī Putrõmniški), Račova, Raini, Rubynaucy, Rumakova, Rutkeviči, Rutki, Samaniškys (arī Samaniški), Skripkys, Skutulova, Speilukolns, Spõgeva, Stašova, Sunkova, Sveļmova, Sviatoščina, Šļakatova, Šņucynova, Tilēšova (arī Tiļjēšova), Tūkiaucy, Ustia, Veiziniškys (arī Viaiziniškys), Veteraucy, Viļgerti, Võrzova, Zabari, Zakarova (Zacharova), Zambarova (Lelõ un Mozõ), Zeliškys (arī Zeļaucy), Ziaizys (Lelõ un Mozõ Ziaiza), Ziaziuļova (arī Zezuleva), Zukulova, Zujeva, Žaguni, Žorovkys (arī Žorovki un Žurauki).

Tajā pašā J. Ļaha rakstā minēti arī 113 sādžu nosaukumi (atšķirības apdzīvoto vietu un sādžu nosaukumos nav būtiskas). Jāatzīmē, ka saraksti nav izsmeļoši, īstenībā apdzīvoto vietu (sādžu) nosaukumu ir bijis vēl vairāk. Sarakstos nav minētas, piemēram, sādžas Foļvaroks, Jaunā sādža, Mazā Asūne (Mozosyuna), Koroļova (Karaļova), Rubinova u.c.

20. gados, kad Latvija bija tapusi brīva latviešu valsts, viss latviešiem svešais un nelatviskais tika izskausts. Sākumā tas attiecās uz apdzīvoto vietu un pagastu nosaukumiem, vēlāk pienāca kārta latviskot arī uzvārdus[441]. Tagadējie latviskotie sādžu nosaukumi Asūnes pagastā (arī citos Latgales pagastos) reizēm stipri atšķiras no sākotnējiem nosaukumiem. Par nepamatotu sākotnējo nosaukumu izkropļošanu latgaliešu valodnieki un vēsturnieki ne vienu vien reizi ir diskutējuši un rakstījuši kritiskus rakstus[484]. Mūsdienās daudzas sādžas un līdz ar to arī atbilstošie nosaukumi ir izzuduši[227]. Piemēram, mūsdienu Svariņu pagastā Bobrovščina, Skutulova, Labecki, Zaboltniķi un vairākas citas apdzīvotas vietas par tādām diez vai šodien būtu pareizi saukt, jo tur vairs nav neviena saimnieka[355].

Šodien, kad Latgalē ir radikāli izmainījusies apdzīvotības struktūra, svarīgi ir saglabāt ļoti daudz reģistrētu mazo sādžu nosaukumu kā kultūrvēstures sastāvdaļu. Apdzīvoto vietu un sādžu nosaukumi Latgalē gadu simteņiem ir bijis un joprojām ir svarīgs vietas identificēšanas līdzeklis[188].

Tagadējais nosaukums "Asūne" valsts dokumentos pirmo reizi parādījās Saeimas Stenogrammās 1924. gada 27. maijā, kad deputāti strādāja pie "Likuma par Latvijas teritorijas iedalīšanu apriņķos"[379]. Toreiz latviskais pagasta nosaukums vēl neguva balsu vairākumu. "Sarakstā par apriņķu administratīvo iekārtu un pagastu sadalījumu par iecirkņiem" (1925)[423] un paziņojumos par īpašumu tiesību nostiprināšanu uz šņoru zemēm (1927)[98] jau tika lietots mūsdienu nosaukums "**Asūne**", bet plaši lietot jauno pagasta nosaukumu dažādos dokumentos un preses izdevumos sāka tikai 1936.–1937. gadā. Kaut gan veco nosaukumu "Osyune" nereti lietoja arī 1939. un 1940. gadā, piemēram, L. Latkovskis (*Seniors*) publicēja 1939. gadā žurnālā "Zīdūnis" rakstu ar nosaukumu "Fakti nu Osyunes vēstures"[387]. Jāpiebilst, ka pagasta un miesta nosaukums dažādos laikos ir dažādi rakstīts: biežāk – Osyuna[258] un Osyune[80, 268, 274], retāk – Osyuns[283], Ozyune[70], kā arī – Osuna, Osuns, Osūne, Osyuņa, bet tauta to izrunā un sauc tikai **Osyuna.**

Pēc rakstības līdzīgi ir daži mūsdienu ģeogrāfiskie nosaukumi: **Osuna** – apdzīvota vieta Seviljas provincē Spānijā, **Asuna** – granīta kolonnas Ēģiptē, vārda sakne "Asun" ir Paragvajas galvaspilsētas nosaukumā – **Asunsjona**.

* * *

Iziešana uz viensētām un īpašuma tiesību nostiprināšana uz piešķirto zemi, kas Latgalē bija sākusies 1911. gadā[161], turpinājās 20. gados[98, 131, 132]. Piemēram, 1925. gada jūnijā un jūlijā bija paredzēts izvest īpašuma tiesību nostiprināšanu uz piešķirto šņoru zemi Asūnes Slobodā, Dinkinišku, Bročevas, Kiuliņaucu, Kairīšu un Žurovkas sādžās[132]. Saimniecību atjaunošanai caur Lauksaimniecības departamentu no valdības tika izdoti aizdevumi (vienai saimniecībai Ls 12 000)[5].

Meliorācijas biedrībām Zemkopības ministrija sniedza nozīmīgus pabalstus, piemēram, meliorācijas biedrība "Osyuna" saņēma 16 900 latu[284]. Atsevišķās saimniecībās tika ierīkoti parauga lauciņi ar mākslīgiem mēsliem[90]. Tika sniegta palīdzība par sērgu dēļ nokautiem un sērgās kritušiem lopiem 1927. gadā[33].

Asūnes pagastā, kurā 1927. gadā dzīvoja 6574 iedzīvotāji, darbojās 2 ūdens dzirnavas (gada apgrozījums Ls 20 000 un 15 000),

ādu mītuve (gada apgrieziens Ls 5000), 5 rokas vilnas kārstuves (gada apgrieziens kopā Ls 375), 2 eļļas spiestuves (gada apgrieziens Ls 50 un 300), kalēju darbnīca (gada apgrieziens Ls 2000)[225].

Neskatoties uz minētajiem u.c. pasākumiem un valdības lēmumiem, 20. gados Asūnes pagastā lauksaimniecība attīstījās lēni, iedzīvotāji sūdzējās par pagasta vadības, pagasta priekšsēdētāja un darbveža negodīgumu, par viņu negodīgo aģitācijas darbu, par priesteri, par muižnieku Smolkovski utt.[181, 374]. Pagasta valdes priekšsēdētājs **Ignats Auziņš** un valdes sekretāra palīgs **Antons Kozlovskis** par nolaidību un nelikumīgu Latvijas pasu izdošanu saukti pie atbildības tiesā[426]. Račevas sādžas zemnieki sūdzējās par Pustiņas mežziņa un viņam padotā Bogdānu meža vecākā mežsarga **Fridrihsona** rīcību meža ganību jautājumā: mežzinis ticis atmaskots kukuļņemšanā un zemnieku iesaistīšanā klaušu darbos viņa saimniecībā[339]. Par netaisnībām meža ganību izmantošanā Račevas zemnieki savā vēstulē deputātam V. Rubulim rakstīja:

"*Mes byutu ļuti pateicigi jo nu myusu taidus vocišus aizdzeitu prujom un myusim atļautu ganibas mežā bez vysaidim "kukulim". Par šitu byutu pateicigs vyss Osyunes pagosts jo golu golā pi myusim ir galigi apnykuši klaušu un okupacijas laiki, gribatus sajūst sevi ari breivajā Latvijā par breivim latvišim.*"[478] Vēstuli parakstīja: **K. Neikšāns, Antons Arnicāns, J. Ratiniks, Silva Kovals, Antons Stilba, Albīns Arnicāns, Felikss Arnicāns** u.c. (pavisam 23 račevieši).

Pāragrā nāvē (1927) aizgājušais pagasta valdes priekšsēdētājs **Ādams Grebežs**, būdams taisnīgs un kārtīgs cilvēks, stingrs katolis, izmantoja visas iespējas, lai palīdzētu zemniekiem. Viņš rūpējās par ticības mācības lomas pastiprināšanu skolās un organizēja katoliskās literatūras izplatīšanu, baznīcā vadīja draudzes dziedāšanu, karoja pret pagasta pašvaldības darbinieku žūpību un citām nebūšanām.

Samērā strauji lauksaimniecība Asūnes pagastā, tāpat kā visā valstī, attīstījās 30. gados. 1933. gadā nodibināja Dagdas agronomisko rajonu (pārkārtots 1935. gadā), kurā ietilpa četri pagasti – Asūnes, Dagdas, Andrupenes un Bukmuižas[216, 404]. Asūnes un Dagdas pagastu lauksaimniekiem (līdz 1937. gadam) tika sniegtas 987 konsultācijas, apmeklētas 239 saimniecības, kur sniegti norādījumi par lietderīgāku darba veikšanu, organizēti 14 kārtējie sarīkojumi saimniecībās pie

108 dalībniekiem, noturēti 25 lauksaimniecības īslaicīgie kursi un priekšlasījumi u.c. pasākumi[404].

Pagasta zemes kopplatība 1936. gadā bija 21.387 ha ar 1602 saimniecībām. Palielinājušies zemnieku ienākumi, labība nodota (450 tonnas) par apmēram Ls 60 000. No 1935. gada ražas zemnieki sagatavojuši linu šķiedras apmēram 450 tonnas un stiebriņu 200 tonnas[155].

Spriežot pēc tirgotavu skaita, visdzīvākā tirdzniecība Latgalē bijusi Dagdas pagastā (kopējais tirgotavu skaits 113), pēc tam sekoja Višķi (68 tirgotavas), trešajā vietā ierindojās Kapiņu pagasts (62 tirgotavas)[84]. Asūnes pagastā 1935. gadā darbojās 18 tirgotavas[382]. Visvairāk tirgotavu piederēja Vasiļevskiem.

Asūnei tuvākā dzelzceļa stacija, kur no Asūnes, Pustinas un Indras pagastiem iepirka bekona cūkas, rudzus un kviešus[105, 177, 344], bija Indra. AS "Bekona eksports" bekona cūkas 1935. gadā iepirka 2–3 reizes mēnesī, bet no 1936. gada – katru pirmdienu[22].

Runājot par Indras dzelzceļa staciju, kur Asūnes zemkopji pārdeva valstij savus lauksaimniecības ražojumus un no kurienes ceļinieki devās tālā ceļā uz galvaspilsētu Rīgu, nāk prātā Indras pusē dzimušā, represētā Latgales rakstnieka **Kazimira Gendela** dzejolis "Mūsu Indrai" ("*Нашей Индре*", 2004. g. 30. decembrī):

Есть в Латвии Индра, востока зарница,
Здесь первые зори, здесь солнце встает,
Латгалии край, государства граница,
Здесь разных народов смешенье живет.

В уютную Индру, а в бытность "столицу"
С лежащих в округе больших хуторов
Свозили, бывало, и рожь, и пшеницу,
Обратно – что нужно для личных дворов.

Кирпичною "Турибой" в Индре гордились,
Не меньше, чем пристанью в Риге тогда,
Детишки и взрослые школой дивились,
Что была в то время еще молода.

Костел с недостроенной башней белеет,
Встречая радушно толпу прихожан.

Здесь каждая девушеа в праздник сумеет
Одеться не хуже далеких рижан.

А здание станции плющом увито
Смотрелось, как стройной красы эталон.
Здесь Ульманис Карлис шагал деловито,
Галошей стуча о высокий перрон.

Но вскоре война по тебе прошагала,
Заставив не раз от врагов задрожать.
Ты в ссылку последней людей провожала
И первою вышла свободных встречать.

Все стихло с тех пор, заросло, опустело.
На Лиго в лугах хороводы не вьют,
Лишь зори востока упрямо и смело,
Как вдавние годы без спроса встают.

Ugunsdrošu dzīvojamo māju un saimniecības ēku celtniecību Asūnes pagastā kavēja attiecīgo materiālu trūkums un lieli transporta izdevumi par piegādi no Indras stacijas, kas no attālākām sādžām atradās 40 km, un transports bija gandrīz tikpat dārgs kā būvmateriāli. Šajā sakarā Asūnes pagasta vecākais **Jānis Spila** Daugavpils apriņķa lauku pašvaldību darbinieku sanāksmē 1938. gadā lūdza apriņķa vadību atvērt pagastā ķieģeļu cepli[300]. Asūnes pagastam tuvākā ķieģeļnīca bija Mariampoles ķieģeļu ceplis Andrupenes pagastā[10, 23, 24, 95, 173, 290, 292], un attālāko sādžu (Ķepovas, Pauļukalna) zemnieki, vedot ar zirgiem ratos smagus ķieģeļus, mēroja ceļu 35–40 km garumā. Risinot transporta problēmas, J. Spila vēl iepriekšejā 1937. gadā Daugavpils apriņķa zemnieku dienās ierosināja jaunas dzelzceļa līnijas izbūvi, kura šķērsotu Asūnes un kaimiņu pagastu teritorijas[445].

Pirmo reizi runāja par dzelzceļa līnijas Balvi-Bērži-Viļāni-Rēzekne-Stoļerova-Bukmuiža-Dagda-Indra izbūvi Latgales deputāti (V. Rubulis u.c.) pie Saeimas budžeta apspriešanas 1924. gadā[332]. Kā priekšnoteikums jauna dzelzceļa līnijas izbūvei bija izvirzīts priekšlikums, lai būtu ievērotas Latgales attālo austrumu pierobežas deviņu pagastu (Bukmuižas-Rundānu-Šķaunes-Dagdas-Asūnes-Pustiņas-Aulejas-

Andrupenes-Kaunatas apvida), kur dzīvo pāri 60 000 iedzīvotāju, intereses[1]. Diskusijas par labāko dzelzceļa līnijas virzienu notika gan Saeimā, gan Satiksmes ministrijā, gan pie prezidenta un turpinājās līdz pat 1940. gadam[1, 144, 206, 215, 248, 332, 390, 421]. Par nožēlu, politiskās pārmaiņas un padomju varas nodibināšana valstī pārvilka svītru pāri visiem jauna dzelzceļa izbūves projektiem Latgalē.

Nozīmīgākie rūpniecības uzņēmumi Asūnes pagastā Latvijas Republikas laikā bija 3 ūdens dzirnavas (patmaļas) – **Jāzepa Smolkovska** dzirnavas Asūnē, **Konstantīna Erdmaņa** Zabaru dzirnavas Mazos Aprobaucos (Aprobovā) un **Germana Reingarda** dzirnavas Posovā[382]. Aizsprosts un ar ūdens turbīnu darbojošās dzirnavas uz Asūnīcas upes uzceltas 19. gadsimta 2. pusē. Dzirnavu dīķis ar koka tiltu bija platībā ap 5 ha[186]. Dzirnavās ierīkotais ģenerators nodrošināja elektrību ciematam, kā arī ļāva uzlādēt izlādējušos radiouztvērēju akumulatorus.

Pagasta teritorijā pāri Asūnīcai bija uz koka pāliem celti trīs tilti: viens – Asūnes miesta centrā pretī baznīcai, otrs – aiz miesta Nauļānu virzienā un trešais – pie Ustjes Aprobaucu virzienā[134].

Tilts pār Asūnīcas upi (Dzirnavu dīķi) Asūnē. 20. gs. 30. gadi
(L. Stankevičas personīgais arhīvs)

1944. gada 19. jūlijā kaujā par Asūnes ciematu dzirnavas un aizsprosts nodega. Dzirnavas atjaunoja 1946. gadā, uzstādīja elektrības ģeneratoru (ar jaudu 55 kW), kas piegādāja strāvu skolai un citiem objektiem[134]. No 1969. gada, kad koka aizsprosts sabruka, dzirnavu akmeņus darbināja ar elektroenerģiju. Par elektriķi patmaļās ilgus gadus strādāja Nesters Pivovarenoks.

Asūnes dzirnavas. Skats no upes puses: redzama 19. gadsimtā būvētā ķieģeļu mūra siena. O. Papsujeviča foto. 2010. g.

Mūsdienās pašvaldībai ir cerības atjaunot ja ne dzirnavas, tad vismaz elektrostaciju[392]. Asūnes HES celtniecības publiskā apspriešana noslēgusies sekmīgi. Elektrostaciju paredzēts būvēt bijušo dzirnavu vietā. Tiks ierīkota arī jauna laipa. Plānots, ka HES jauda sasniegs 80 kW[107].

KARA UN PADOMJU VARAS GADI (1940–1990)

1940. gada 20. jūnijā Kārļa Ulmaņa Ministru kabineta vietā stājās padomju marionešu valdība ar Augustu Kirhenšteinu priekšgalā, kuru oficiāli dēvēja par Latvijas Tautas valdību. Jaunievēlētā Tautas saeima, īstenojot agrāro reformu, 22. jūlijā pasludināja, ka zeme ir tautas īpašums, kas nozīmēja zemes īpašumu nacionalizāciju. Zemnieki saņēma zemi lietošanā bez atlīdzības (ja platība nepārsniedza 30 ha). Zemi virs 30 hektāriem ieskaitīja valsts zemes fondā vai iedalīja sīkajām jaunsaimniecībām un bezzemniekiem, kuriem nebija lauksaimniecības tehnikas, inventāra, ēku. Zemnieku saimniecību izpostīšanu agrārās reformas gaitā sekmēja arī lieli nodokļi, sabiedrisku un politisku darbinieku represijas un deportācija.

Pārmaiņām lauksaimniecībā drīz sekoja banku, tirdzniecības, rūpniecības un transporta uzņēmumu nacionalizācija un konfiskācija.

1945. gadā Asūnes vēsturisko pagastu reorganizēja un tā teritorijā izveidoja Aišpuru, Apoļu, Asūnes, Bērziņu, Ķepovas un Rutku ciemu ar ciema padomēm. 1954. gadā Asūnes ciemam tika pievienots Aišpuru ciems, Ķepovas ciemam – Apoļu ciems, bet Rutku ciemu pievienoja Bērziņu ciemam. 1973. gadā Bērziņu ciemam pievienoja daļu Šķaunes ciema teritorijas, un 1990. gadā ciemu reorganizēja par pagastu. Šajā gadā tika nodibināts arī Asūnes, Ķepovas un Svariņu pagasts.

Pēckara gados pirmie Asūnes ciema padomes priekšsēdētāji padomju laikā bija **Kajetāns Lukjanskis**, **Sergejs Skripka** un **Mitrofans Buda**[293]. Ilgus gadus (60.–80. gadi) Asūnes ciema padomes priekšsēdētājas amatā bija **Taisija Ledaka**[244, 504].

Īstenojot zemes reformu, Asūnē tika nodibināta pirmā mašīnu un traktoru stacija (MTS) bijušā Krāslavas rajona teritorijā. Tā atradās uz baznīcas zemes, blakus baznīckunga zirgu stallim (padomju laikā – pienotava, pasts)[293].

Dagdas novada Asūnes, Bērziņu, Ķepovas un Svariņu pagasta teritorijas karte. 1 : 200 000. 2010. gads[30]

Zemnieku apvienošana kolhozos notika galvenokārt 1949.–1950. gadā, drīz pēc 1949. gada 25. marta deportācijas. Tagadējā Asūnes pagasta teritorijā 1949. gadā bija nodibināti 17 kolhozi: "Čapajeva", "Jaunais arājs", "Kaļiņina", "Komjaunietis", "Krasnij pahar", "Molodaja gvardija", "Novij putj", "Orjel", "Putj k kommunizmu", "Putj Ļeņina" ("Ļeņina ceļš"), "Raiņa", "Sauleskalis", "Staļina ceļš", "Udarņik", "Uzvaras karogs", "Zarja", "Ždanova"133. Pirmos

kolhozus dibināja, apvienojot 3–5 sādžas. Tā, piemēram, kolhozs "Zarja" sastāvēja tikai no trim sādžām – Dzirvaniškiem, Koroļovas un Mazās Jolzas (kolhoza priekšsēdētājs Vitālijs Ruskulis, grāmatvedis Viktors Neikšāns)[294].

Bet jau līdz 1956. gadam mazie kolhozi tika apvienoti un izveidoti trīs lieli kolhozi: "Putj Ļeņina", "Zelta Druva" un "Trud" ar centriem atbilstoši Asūnē, Paukštovā un Račevā.

Kolektivizācija pilnīgi izpostīja latviešu zemnieku saimniekošanas tradīcijas un pieredzi, likvidēja viensētas, kas pastāvēja 30 gadus. 50.–60. gados, kad notika kampaņa pret kolhoznieku palīgsaimniecībām, daudzi, sevišķi jaunatne, pameta viensētas un pārcēlās dzīvot uz ciematiem vai pavisam pameta laukus un devās uz pilsētām. Viensētnieku pārbraukšana uz kolhozu ciematiem strauji sākās 1959. gadā, kad tika apvienotas saimniecības "Putj Ļeņina" un "Zelta druva", un pagastā (mūsdienu teritorijā) izveidojās divi kolhozi ar centriem Asūnē ("Putj Ļeņina") un Račevā ("Trud", priekšsēdētājs Sergejs Skripka).

1973. gadā, turpinoties lielsaimniecību veidošanas procesam, tika apvienoti arī "Putj Ļeņina" un "Trud", paturot nosaukumu "Putj Ļeņina" (priekšsēdētājs **Vitālijs Dubra**, galvenais agronoms **J. Šumskis**)[504].

Pastāvot kolhozu sistēmai, tagadējā Asūnes pagasta teritorijā ir palikušas neapdzīvotas daudzas sādžas, piemēram, Aišpuri, Bročeva, Koroļova, Krīviņi, Zujeva, Kaitra, pa vienai divām viensētām ir palikušas citās sādžās – Paukštovā, Pļupovā, Tiliševā, Ļutaucos, Kozlovā, Mazā Jolzā, Kurļinovā, Gorkos, Fermā un citur.

Ķepovas ciemā (tagadējā Ķepovas pagasta teritorijā) līdz 1974. gadam bija divi kolhozi – "Ošupe" un "Pravda". Pēc to apvienošanas tika izveidots kolhozs "Ošupe", kas 1992. gadā reorganizēts par paju sabiedrību un 1993. gadā likvidēts.

Tagadējā Svariņu pagasta teritorijas robežās 1957. gadā uz kolhozu "Cīņa", "Staļina ceļš", "Puškins" un "Gaišais ceļš" bāzes tika izveidota padomju saimniecība "Voshod". 1992. gadā tā tika pārveidota par paju saimniecību "Svariņi" un 1994. gadā likvidēta.

Mūsdienu Bērziņu pagasta teritorijā pēc vairāku kolhozu apvienošanas tika izveidota padomju saimniecība "Bērziņi". 1976. gadā tai

pievienoja kolhozu "Dzimtene". 1992. gadā saimniecības "Bērziņi" vietā izveidoja paju sabiedrību, kuru 1994. gadā likvidēja.

Lauku iedzīvotāju, kolhoznieku, dzīves apstākļi un ienākumi manāmi uzlabojās 60. gados, kad lielsaimniecības – kolhozi un padomju saimniecības (sovhozi) – tika apgādātas ar labu lauksaimniecības tehniku, lieljaudas traktoriem un smagām kravas mašīnām.

Piecdesmitajos gados bijušās Asūnes ūdensdzirnavās sāka darboties neliela elektrostacija, kas deva gaismu ciemata mājām un divām kolhoza fermām. Jāsaka, Asūne bija elektrifikācijas pioniere bijušajā Dagdas rajonā. 1963. gadā kolhozs "Putj Ļeņina" tika pieslēgts valsts elektrotīklam[306].

Padomju varas gados Asūnē darbojās krejotava, dzirnavas, vilnas kārstuve, Račevā – mehāniskā darbnīca, gateris.

2. NODAĻA

IZGLĪTĪBA UN ZINĀTNE

Jem rūkā grõmotu, draugs, jaunu, nalaseitu,
Škir lopas svineigi, kai sovõs bārnu dīnõs,
Kad kotrā võrdā jaudi svešu dzeivi veitu,
Vēļ pašam nazynomu, pylnu baigu treisu,
Kas tevi īslēdze tad põsokainõs sīnõs,
Lai sapņūs aizvadeitu krāslas stuņdi eisu.

Škir lopas, draugs, un rokstu rindas losūt
Jaud apvõrkšņus, kur mona gaišū spūsmi,
Kas dīnõs skumeigõs, kad goram veldzi prosūt,
Sirds izjyut namaļdeigõs liktiņrokstu dzīsmes,
Snādz dūmom breiveibu un varūneigū drūsmi
Škilt dzērksti breineigu, lai dagtu võrdu līsmes.

Škir lopas, draugs, un saprūt kotru võrdu,
Kū dzīsminīks symtskaņu gammõs licis, –
Ceļ goram olkstūšam tūs dziļūs dūmu zõrdu,
Kõ graudi, brīduši nu zynõšonu zalta,
Šū dzeivi vadeitu, kai vadeit Dīvs ir licis,
Lai dīna nūdzeivõta natyktu vairs palta.

Aleksandrs Ancāns,
"Võrdu Līsmes", 1940.

IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBA GADSIMTEŅU GAITĀ

Senajā Latgalē rakstīt un lasīt cilvēki neprata. Darba iemaņas, prasmi, zināšanas par apkārtējo dabu, dzīvnieku un augu valsti bērni pārņēma no vecākiem, kā arī savu novērojumu un pieredzes ceļā.

Pirmās skolas Latvijā un tās austrumu novados Latgalē ir dibinājuši jau minēto garīgo ordeņu misionāri, garīdznieki. Pirmā skola Latvijā – Doma baznīcas skola Rīgā dibināta 1211. gadā.

Kad Zviedrijas karalis **Gustavs II Ādolfs** (1594–1632) 1621. gadā ieņēma Rīgu un noslēdza miera līgumu ar Rīgas pilsētu, jezuītu kolēģija tika slēgta. Jezuītu tēvi pārcēlās uz darbu sākumā Jelgavas apkaimē un vēlāk citos lauku novados Latgalē un Kurzemē.

Vēsturiski pirmā jezuītu garīgā kolonija Latgalē izveidojās ap Daugavpili, Krāslavu un Dagdu. Misionāri sludināja trijās valodās – latīņu, poļu un latviešu (latgaliešu) valodā[44, 472]. Liela nozīme bija arī tam, ka viņi veicināja vietējo iedzīvotāju izglītošanu. Garīgo ordeņu misionāri cienīja latgaliešu valodu, un tas cēla viņu ietekmi Latgalē. 16. gadsimtā zemniekiem jau bija gan vārds, gan uzvārds, kas tika mantots no paaudzes paaudzē. Šī laika uzvārdi bija daudzveidīgi gan etimoloģijas, gan struktūras aspektā, jo īpašnieki bija dažādu tautību cilvēki. Uzvārdi visbiežāk saistīti ar amata vai augu un dzīvnieku nosaukumiem, piemēram, Patmaļnīks (patmaļas), Rubyns (rubenis)[159].

Īpaši atzīmējamas Dinaburgas (Daugavpils) jezuītu aktivitātes misiju organizēšanā, plašais sazarotais darbs latgaliešu jaunatnes izglītošanā un audzināšanā. Te 1625. gadā sāka darboties jezuītu skola – pirmā skola Latgalē, kas sākumā bija elementāra mācību iestāde, bet vēlāk, 1636. gadā, tika pārveidota par jezuītu kolēģiju (ģimnāziju), kurā audzināja un izglītoja misionārus darbam Latgalē. 1638. gadā Vidzemes latvietis jezuīts **Juris Elgers** (1585–1672) Daugavpilī nodibināja gramatikas klasi. Audzēkņi ģimnāzijas piecās klasēs (vairāk nekā 40 skolēnu) viena profesora un triju maģistru vadībā apguva morālteoloģiju, senās un jaunās valodas, retoriku, vēsturi, ģeogrāfiju, matemātiku un citas disciplīnas. Priekšmetu mācībās svarīga vieta tika ierādīta gramatikai, latīņu un grieķu autoru tekstu lasīšanai un tulkošanai. Ģimnāzijas audzēkņi lasīja **Cicerona**, **Tita Līvija**, **Ovidija**, **Vergilija** darbus, **Ēzopa** fabulas. Antīkās literatūras klasiķu apguvi

uzskatīja par galveno līdzekli valodas prasmes un oratoru mākslas izkopšanai. Retorikā, apgūstot daiļrunas teoriju un mākslu, audzēkņi lasīja **Dēmostena, Fukidida, Homēra, Platona** un citu autoru darbus. Poētikā pilnveidoja latīņu valodas prasmi, vingrinājās dzejas sacerēšanā.

Sakarā ar rezidences un filiāles misiju iedibināšanu dažādos Latgales un Sēlijas novados, jezuīti cēla mītnes, baznīcas, skolas, slimnīcas, citas koka un mūra ēkas. Misionāri neaprobežojās tikai ar kristietības ieviešanu – latgaliešu vidū viņi tiecās izplatīt arī laicīgās, praktiskās zināšanas par dabīgo ārstniecības līdzekļu pielietošanu, bišu kopšanu, jaunu augu kultūru audzēšanu, racionālu saimniecību, darba rīku uzlabošanu utt. Viņi darbojās izglītības, valodniecības, mūzikas, pastorālās aprūpes un citās jomās.

Kopš 18. gadsimta vidus Latgalē uzsāka darbu baznīcas draudzes skolas Daugavpilī, Krāslavā, Feimaņos, Pustiņā (Robežnieki), Aglonā un citur. 18. gadsimtā katoļu baznīcai bija izšķiroša loma Latgales iedzīvotāju izglītošanā un audzināšanā [44, 472].

Daudz latgaliešu bērnu audzināšanā un izglītošanā darījusi muižnieka **J.A. Hilzena** Dagdas muižā uzturētā jezuītu misija. Te, pateicoties misionāra **Miķeļa Rota** pašaizliedzīgai darbībai (no 1749. gada līdz mūža beigām 1785. gadā), bija uzcelts pat īpašs skolas namiņš, kurā pulcināja uz mācībām apkārtnes zemnieku bērnus. Būdams labs latgaliešu valodas pratējs un veicinātājs, M. Rots mācījis lasīt un rakstīt katoļticīgos latviešu bērnus. Viņš centās piepildīt skolas nodarbības ar labestības, savstarpējās uzticības un dievbijības garu. Bērni skolu apmeklējuši labprāt, jo neparastais skolotājs mācījis saistoši, interesanti, veicinājis viņu lasīšanas prasmi, apdāvinātākajiem bērniem izkopis rakstīšanas māku, mācījis dziedāšanu. Saviem skolniekiem un zemniekiem M. Rots devis arī laicīgās zināšanas.

Ja kāds zemnieks savu maldīgu uzskatu dēļ neļāva savam bērnam mācīties un pat sodīja, domājot, ka grāmatu gudrības ir vienīgi kungu un garīdznieku lieta, tad šādus aizspriedumus M. Rots spējis pārvarēt gan ar vārdiem, gan ar darbiem. Trūcīgo bērniem priesteris sniedzis arī materiālo palīdzību (pārtiku, apģērbu u.c.), aizdeva naudu. Šādu palīdzību pa daļai devis muižnieks J.A. Hilzens.

M. Rotu uzskata arī par latgaliešu laicīgās dzejas aizsācēju. Viņa dziesmiņu "*Putniņ, lajkā soltas zimas…*" vēsturnieks un latgaliešu apgaismotājs **Gustavs Manteifelis** publicēja 1897. gadā laikrakstā

"*Przeglad Powszechny*" (53. sēj., 39. lpp.)[418]. M. Rots sarakstījis latgaliski vairākus darbus. No Latgales garīgās rakstniecības pārstāvjiem viņa valoda ir vistīrākā un latviskākā.

Trīsdesmit sešus gadu ilgais M. Rota pedagoģiskais darbs cēlis Dagdas un tās apkārtnes ļaužu kultūras līmeni. Viņa darbība bija virzīta, lai apkārtnes zemnieki un viņu bērni augtu "*Dieva un cilvēku gudrībās un skaistumā*".

18. gadsimta otrajā pusē un 19. gadsimta sākumā, pateicoties grāfu Plāteru un misionāru lācaristu (lāzaristu) aktīvai darbībai, par Latgales garīgās un kultūras centru kļuva Krāslava. Te lācaristi pārņēma jezuītu dibinātās draudzes skolas gādību, kas 19. gadsimta sākumā jau bija izveidota par augstākā tipa skolu ar ģimnāzijas raksturu – pirmo tāda tipa skolu Latgalē. Šai jezuītu skolai lācaristi pievienoja pašu izveidoto draudzes skolu. Apvienotajā sešgadīgajā skolā audzēkņi mācījās aritmētiku, ģeogrāfiju, fiziku, zīmēšanu, tiesības un valodas (poļu, latīņu, krievu, franču un vācu valodu). Skolai, kuru uzskatīja par II šķiras ģimnāziju, bija piešķirti (1826) apriņķa skolas štata līdzekļi, bet pārējos izdevumus sedza misionāri no draudzes ienākumiem[162].

Īpaši svarīga misionāru loma bija augstākās izglītības attīstībā: viņi izveidoja un vadīja pirmo augstāko mācību iestādi Latvijā – Krāslavas garīgo semināru (1757–1842). Seminārs dibināts pēc Vatikāna misiju kongregācijas iniciatīvas ar Krāslavas muižas īpašnieka grāfa **Konstantīna Ludviga Plātera** un Livonijas bīskapa **Antonija Ostrovska** atbalstu. Krāslavas garīgā semināra pirmais rektors bija **Staņislavs Sladovskis**. Audzēkņi studēja (poļu valodā) morālteoloģiju, dogmatisko polemiku, retoriku, patristiku, ekseģēzi, baznīcas vēsturi un valodas (latīņu, franču un latviešu valodu). Mācību ilgums augstskolā bija 4 gadi. Semināru beiguši 253 audzēkņi[230].

* * *

1772. gadā, kad notika pirmā Polijas (Žečpospoļitas) sadalīšana, Latgale (Inflantija) tika iekļauta Krievijas impērijas sastāvā Pleskavas guberņā kā īpaša Daugavpils province. Drīz pēc tam, 1777. gadā, Latgali sadalīja trijos apriņķos – Daugavpils, Rēzeknes un Ludzas ap-

riņķī. Tagadējais Dagdas novads ar toreizējo plašu Asūnes pagastu (*Осунская волость*) tika iekļauts Daugavpils apriņķī (*Динабургский,* no 1893. gada *Двинский уезд*), un tā sastāvā atradās līdz pat Latvijas Republikas neatkarības pasludināšanai 1918. gadā. 1864. gadā Krievijas valdība nodibināja Vitebskas guberņas tautskolu direkciju.

Pirmā tautskola Latgalē izveidota 1845. gadā Vārkavā, 1854. gadā Līvānos, 1860. gadā arī Andrupenē un Zvirgzdenē. 1866. gadā nodibināja Dagdas tautskolu (no 1923. gada – Dagdas pamatskola)[81, 229]. Gadu agrāk, 1865. gadā, dibināta Fermas 3-klasīgā pamatskola – pirmā skola Asūnes pagastā[228].

1866. gadā Latgalē darbojās jau 28 tautskolas, kurās mācījās 801 skolēns, to vidū 48 meitenes. Skolās strādāja 35 skolotāji. Turpmākajos gados, pateicoties sešdesmito gadu reformām, skolu skaits Latgalē strauji palielinājās, taču tās bija pakļautas patvaldības nostiprināšanai, latgaliešu bērnu atsvešināšanai no dzimtās valodas un tautas kultūras. Šajās skolās lasīšana bija pakļauta galvenokārt krievu valodas apgūšanai.

Sākot ar 19. gadsimta 2. pusi, presē parādījās daudzi raksti par skolas dārza nepieciešamību pie tautskolām. "*Skolotājam vajag būt un palikt tautas draugam. Skolotāj, Jums tauta uztic savu dārgāko mantu un Jūsu rokās ir nākošās paaudzes labklāšana. Jūs esat tautas sirds, vediet bērnus dārzā strādāt, sējiet, lejiet, kopjiet, grieziet un potējiet, sienat, ravējat savus kociņus, savas puķes un sakņu dobītes*", aicināja "Baltijas Zemkopis" 1878. gadā[137].

19. gadsimtā līdz ar tautskolu skaita pieaugumu arvien vairāk izpaudās cariskās valdības spaidi – latgaliešu dzimtās valodas aizliegšana skolās, valsts iestādēs, apsīka latgaliskā rakstniecība un valodas kopšana. 1865. gadā Latgalē iestājās 40 gadu ilgais drukas aizlieguma laiks, kad latgaliešiem līdz 1904. gadam tika laupītas tiesības strādāt par skolotājiem un veidot savas tautas garīgo, tikumisko un estētisko kultūru.

Latgalē drukas aizlieguma gados aktivizējās mājmācība: latgalieši dibināja mājskolas un slepenās skolas. Mājmācībā un slepenajās skolās tika uzturēts tautas dzīvais gars, kopts darba tikums, sargāta un attīstīta dzimtā valoda. Bērnu izglītošanai izmantoja slepeni iegādātās lūgšanu un dziesmu grāmatas, agrākos gados izdotos kalendārus.

* * *

Laiks no 1900. gada līdz 1914. gadam tiek uzskatīts par Latgales atmodas periodu. Zīmīgi tas, ka 20. gadsimta sākumā latgaliešiem mātes valodas mācīšana sākās nevis Latgalē, bet Pēterburgā. Gandrīz visa latgaliešu jaunā paaudze tanī laikā mācījās Krievijas galvaspilsētas vidusskolās un augstskolās. 1902. gadā Pēterburgā tika nodibināta pirmā latgaliešu jauniešu biedrība. 1905. gadā ar nosaukumu "Gaisma" iznāca pirmais latgaliešu laikraksts. Latgalē avīze gāja no rokām rokās, un numuri tika lasīti līdz to nodilšanai. Tika drukāts arī garīdznieka K. Skrindas laikraksts "Drywa", iznāca laikraksti "Latgolas Võrds", "Latgalits", žurnāli "Katõļu Dzeive", "Zīdūnis", kalendāri un citi izdevumi.

Drukas aizliegums 1904. gadā gan bija atcelts, bet Latgalē vēl vairākus gadus pēc tā atcelšanas nekas būtiski nemainījās. Dzimtā valoda skolā izskanēja tikai 1907. gadā, kad N. Rancāns izveidoja Rēzeknes draudzes skolu, kurā pirmklasnieki visus priekšmetus varēja mācīties latgaliski[245].

Nozīmīgs notikums Krievijas impērijas mazākumtautību izglītības vēsturē bija Pirmais Viskrievijas tautas izglītības kongress par izglītību cittautiešu apdzīvotās vietās, kas ilga no 1913. gada 23. decembra līdz 1914. gada 3. janvārim Pēterburgā. Kongresa norises gaitā tika apspriests plašs jautājumu loks: sākumskolas organizēšana, skolēnu audzināšana un apmācība, skolotāju sagatavošana, apmācības metodes u.c. jautājumi.

Kongresā kopumā piedalījās 6882 cilvēki. Aktīvi uzstājās ar referātiem un plaši bija pārstāvēti latvieši – ap 100 dalībnieku. Latgales delegāts, Asūnes pagasta Ķepovas skolas pārzinis **Jūlijs Rupjais** nolasīja referātu par tēmu "Dzimtās valodas stāvoklis cittautiešu skolā un tā pētīšanas rezultāti, īpaši Vitebskas guberņas latviešu daļā"[108A].

* * *

Latvijas brīvvalsts gados (1920–1940) Latgale līdz ar visu valsti uzplauka saimnieciski, attīstījās arī tās izglītība un kultūra. 1921. gadā tika publicēti valdības pieņemtie noteikumi par latgaliešu izloksnes lietošanu. Tajos bija teikts, ka visām valsts iestādēm un amatpersonām

ir jāpieņem iestāžu un privātpersonu iesniegumi latgaliešu izloksnē, ka Latgalē visiem ir tiesības lietot izloksni darbvedībā, sarakstē, sludinājumos, izkārtnēs, reklāmās. Līdz 1934. gadam latgaliešu bērni skolās mācījās savā dzimtajā – latgaliešu valodā, bet pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma to skolās un iestādēs aizliedza.

Jāatzīmē, ka latgaliešu valodas (izloksnes) pareizrakstībā bija zināma patvaļa, īpaši avīžniecībā, gandrīz vai katrā pagastā bija sava izloksne. "*Osyunīšu volūda ir seniski teirõkais latgaļu runas veids, kū rokstūs un võrdūs ir aplīcynõjuši jau pyrmī izgleitõtī osyunīšu darbinīki bk-gi brõli Tukiši sovõs grõmotõs un mõceibõs*", nāca pie atziņas savā publikācijā J. Ļahs[258].

Latgaliešu valodā izdeva grāmatas, žurnālus (piemēram, "Zīdūnis"), kalendārus, laikrakstus "Latgalits" (1920–1926), "Zemnīka Ziņas" (1926–1931), populāru laikrakstu "Jaunais Võrds" (1931–1940). Ar 1920. gada oktobri regulāri Rēzeknē iznāca līdz 1940. gadam nedēļas laikraksts "Latgolas Võrds", kas ziņoja galvenokārt par jaunumiem katoļu baznīcas dzīvē un bija viens no populārākajiem un stabilākajiem latgaliešu izdevumiem. Laikraksta pirmais redaktors un izdevējs bija Odums Turkopuls.

Latvijas brīvvalsts laikā īpaša uzmanība bija veltīta skolu celtniecībai. 1934.–1937. gadā Latvijā tika uzceltas 334 sabiedriskas ēkas, tai skaitā 120 skolas, 10 slimnīcas, sanatorijas un atpūtas nami, 20 pasta un telegrāfa ēkas, 29 pašvaldību u.c. ēkas[385A]. Tikai divu gadu laikā, no 1934. līdz 1936. gadam, Daugavpils apriņķī no jauna uzcelti un pārbūvēti 18 skolas nami (tai skaitā 12 jauni nami), Rēzeknes apriņķī – 14, Jaunlatgales apriņķī 9 un Ludzas apriņķī – 5 skolas nami. Īstenojot grandiozu skolu celtniecības programmu, Latvijas brīvības divdesmit gados valstī tika uzcelts kopsummā 870 lielu skolu[35].

1927./1928. mācību gadā Asūnes pagastā bija viena 6-klasīgā pamatskola Asūnē un 6 I pakāpes pamatskolas, kopā 13 skolotāju un 570 skolēnu[225]. 1936. gadā uzcēla jaunu Asūnes pamatskolas koka ēku[452].

1930. gadā Konstantinovā tika nodibināta Dagdas Valsts divgadīgā lauksaimniecības skola, kurā mācījās (1937. gadā) 38 audzēkņi (22 zēni un 16 meitenes). Skolas saimniecība (52 ha liela) deva skolēniem iespēju praktizēties laukkopībā, lopkopībā, piensaimniecībā, dārzkopībā, sakņkopībā, cūkkopībā, aitkopībā, putnkopībā, biškopībā[111].

* * *

1921. gadā skolotāju sagatavošanu Daugavpils apriņķī uzsāka 4-gadīgā Daugavpils Pedagoģiskā vidusskola, kas bija izvietota Daugavpils Valsts vidusskolas telpās. Salīdzinot ar mūsdienām, tā bija neliela mācību iestāde: 3 pasniedzēji un 8 studenti. Neskatoties uz mazu studējošo un pasniedzēju kolektīvu, jau 1922. gadā Pedagoģisko vidusskolu pārdēvēja par skolotāju semināru, bet 1923. gadā tas pārtapa par Daugavpils Valsts Skolotāju institūtu (DVSI) ar samērā lielu kolektīvu, kuru līdz 1940. gadam vadīja izcilā Latgales pedagoģe **Valerija Seile**[299, 383, 415, 506].

1940. gadā DVSI apvienoja ar Rēzeknes Valsts skolotāju institūtu, izveidojot Rēzeknes Valsts pedagoģisko institūtu. DVSI savos 17 pastāvēšanas gados bija kļuvis ne tikai par jauno skolotāju kalvi, bet arī par vienu no latviešu kultūras centriem.

1944. gada oktobrī DVSI telpās darbību uzsāka 2-gadīgs skolotāju institūts, kas darbojās līdz 1952. gadam (1947.–1950. g. posmā bijis 6-gadīgs), kad uz tā bāzes nodibināja Daugavpils Pedagoģisko institūtu (DPI). Sākumā mācību ilgums bija 4 gadi, bet no 1956./57. mācību gada tika ieviesta 5-gadīgā skolotāju sagatavošanas programma. DPI vadīja **Krišs Grašmanis** (1953–1958), **Vitālijs Bauskis** (1958–1962), **Anna Kalnbērziņa** (1962–1971), **Gunārs Gulbis** (1971–1977), **Oļegs Rožděstvenskis** (1977–1992).

1993. gadā, ņemot vērā mācībspēku augsto kvalifikāciju, DPI pārveidoja par Daugavpils Pedagoģisko universitāti (DPU), kuru vadīja **Bruno Jansons** (1992–1998). Visbeidzot, kad zinātņu doktoru skaits strauji pieauga un augstskola sāka gatavot ne tikai skolotājus, bet arī citu profesiju speciālistus, mācību iestāde 2001. gadā pārtapa par Daugavpils Universitāti (DU).

No 1998. līdz 2002. gadam DPU/DU rektors bija *Dr. habil. paed.*, profesors **Jānis Pokulis**. Būdams rektora amatā, J. Pokulis kā pieredzējis pedagogs centās, lai topošie skolotāji ne tikai apgūst pamatīgas teorētiskās zināšanas, bet arī prasmes. Svarīga nozīme jauno skolotāju sagatavošanā bija materiāli tehniskās bāzes nodrošināšanai, starptautisko sakaru dibināšanai. Pildot rektora pienākumus, J. Pokulis rūpējās par studentu materiālo labklājību, ziedojot naudas līdzekļus[428]. Pašlaik

Valsts emeritētais zinātnieks, DU emeritētais profesors J. Pokulis palīdz studentiem apgūt audzināšanas darba teorijas un metodikas studiju kursu.

DU rektores *Dr. habil philol.,* profesores **Zaigas Ikeres** laikā (2002–2007) aktivizējās augtskolas starptautiskie sakari: ārvalstu mācībspēku un studentu aicināšana uz Daugavpili, turpinājās DU studentu praktizēšanās ārvalstīs, iepazīšanās ar Rietumeiropas un ASV tautu kultūru.

2007. gadā DU Satversmes sapulce augstskolas rektora amatā ievēlēja *Dr. biol.*, profesoru **Arvīdu Barševski** (no 2011. gada – akadēmiķis). DU A. Barševska vadībā ir izveidojusies par starptautiski akreditēto lielāko un modernāko Austrumlatvijas augstskolu, kurā studē aptuveni 3500 studentu 5 fakultātēs: Humanitārā, Dabaszinātņu un matemātikas, Izglītības un vadības, Sociālo zinātņu, Mūzikas un mākslu fakultāte. Dažāda līmeņa studiju programmās var apgūt: filologu, skolotāju, psihologu, fizioterapeitu, juristu, ekonomistu, programmēšanas inženieru, datordizaineru, matemātiķu, fiziķu, biologu, sociologu, sociālo darbinieku, karjeras konsultantu, starpkultūru attiecību menedžeru, vides pārvaldības speciālistu, iestāžu vadītāju, tulku, mākslas projektu vadītāju, dabas aizsardzības speciālistu, vēsturnieku u.c. specialitātes.

DU ir 21. gadsimta zinātnes centrs. Tā attīstās par svarīgu pētniecisko centru gan Latgales reģionā, gan valsts mērogā, veidojot arī pasaules līmeņa infrastruktūru dažās zinātnes nozarēs. Nostiprinās DU zinātniskie institūti un centri (kopskaitā 11), to vidū arī Latgales Pētniecības institūts (LPI) un Ilgtspējīgas izglītības institūts[87].

"*Pašlaik mēs strādājam pie daudziem ļoti nopietniem projektiem, kas sekmēs universitātes attīstību. Dažu tuvāko gadu laikā mēs ceram ieguldīt universitātē apmēram 16 milj. latu ēku renovācijai. Domāju, ka mūsu topošos studentus sagaidīs daudz modernāka Daugavpils Universitāte*", par augstskolas perspektīvām stāsta rektors A. Barševskis[14].

DU regulāri tiek rīkotas starptautiskas zinātniskas konferences dažādās zinātņu jomās. Tiek izdoti starptautiski atzīti zinātniski žurnāli – "*Baltic Journal of Coleopterology", "Journal of Teacher Education and Training", "Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis", "Slavjanskije Čtenija", "Reģionālais Ziņojums"* u.c.

2011. gada 4. novembrī Daugavpils Universitāte svinēja 90 gadu izaugsmes jubileju. Reizē notika vairāki pasākumi, viens no tiem – DU Goda doktora nosaukuma piešķiršana (tiek piešķirts kopš 1996. gada). Jubilejas gadā šo nosaukumu piešķīra pieciem zinātniekiem (no Krievijas, Lielbritānijas, Polijas). Ar DU Goda zīmi tika apbalvoti DU agrākie rektori Oļegs Rožděstvenskis, Jānis Pokulis un Zaiga Ikere. Rektors Arvīds Barševskis atzīmēja, ka pašlaik Daugavpils Universitāte ir piecu valsts labāko augstskolu skaitā un var lepoties ar veiksmīgu zinātniskās darbības attīstību.

Jubilejas svinību turpinājumā Daugavpils teātrī ar apsveikumiem uzstājās daudzi viesi – garīdznieki, diplomātisko misiju, Latvijas augstskolu un Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji u.c. Latviešu režisors Jānis Streičs savā apsveikumā uzrunāja arī studentus, kurus nodēvēja par paradīzes bērniem, bez kuriem nav iespējama nākotne.

ASŪNES PAGASTA SKOLAS

Asūnes pamatskola

Asūnes pamatskolas pirmsākumi attiecināmi uz 1865. gadu, kad Asūnes (*Осунь*) valsts muižas Fermas sādžā bija nodibināta 3-klasīga skola. 1870. gadā skolu pārvietoja uz Asūnes miestu, kur tai bija uzcelta skolas vienstāvu koka ēka ar skaidu jumtu un skaistiem griezumiem rotātām logu apmalēm. Asūnes tautskolu apmeklēja 54 skolēni (1870. g.). Skolā, kuru uzturēja valsts, strādāja viens tautskolotājs ar pilsētas divgadīgās skolas izglītību un algu 150 rubļu mēnesī. Ticības mācību pasniedza Romas katoļu mācītājs ar algu 30 rubļu[376].

70.–80. gados skolu apmeklēja tikai zēni, bet 90. gados to sāka apmeklēt arī meitenes. Skolā strādāja tikai viens skolotājs. Beidzot mācības, vajadzēja kārtot eksāmenus.

20. gs. sākumā skolēnu skaits skolā pakāpeniski palielinājās. Šajā laikā jau strādāja divi skolotāji. Ilgu laiku Asūnes skolā nostrādāja **P. Semenda**[108].

1919. gadā 3-klasīgu skolu pārveidoja par Asūnes (Osunes) 4-klasīgu pamatskolu. Skola bija izvietota Tautas namā, tajā strādāja divi

pedagogi un mācījās 87 skolēni[108]. Par pirmo skolas pārzini (1919–1924) kļuva **A. Liepiņš**[228]. Par skolotāju šajā laikā strādāja **J. Valks.** 1923. gadā nozīmēja trešo skolotāju – **V. Latroni**[108]. Daugavpils apriņķa skolu valde savā 1921. gada 9. janvāra sēdē nolēma ierīkot skolas dārzus pie 10 skolām, tai skaitā arī pie Asūnes (Osyuņas) skolas. Dārzu ierīkošanai tika kultivēta zeme, stādītas ābelītes un ogulāju krūmi, lai bērniem, skolēniem, būtu iespēja praktiski iepazīt dārzkopību. Materiālo pabalstu apņēmās izsniegt Daugavpils apriņķa Lauksaimniecības biedrība un citas organizācijas skolas dārzu ierīkošanā. Bija paredzēta dārzkopības instruktoru un skolu pārziņu uzraudzība[85]. 1922. gadā tika veikti skolas remontdarbi[89].

1924. gadā Asūnes skolu pārveidoja par 6-klasīgo, par tās pārzini 1924.–1929. gadā strādāja **Jūlijs Rupjais**[108, 277]. Skolu apmeklēja jau 100 skolēnu, un stundas pasniedza 5 skolotāji[108].

30. gados Latvijas brīvvalsts laikā līdz padomju varas nodibināšanas brīdim 1940. gadā Asūnes pamatskolu pārzināja **Aloizs Bečs.** 1934. gadā izglītības ministrs prof. **Ludvigs Adamovičs** par skolas pārziņa v.i. apstiprināja **Martu Beču**[298]. Par latviešu valodas skolotāju 30. gadu beigās strādāja **Leonarda Zaščerinska** (no Pustiņas, 1937. gadā beigusi DVSI)[462].

Asūnes 6-kl. pamatskola un skolēni 1930. gada 15. februārī [293]

Asūnes 6-kl. pamatskolas 6. klases izlaidums 1932. gada 4. jūnijā. Beidzēji un skolas pārzinis. Sēž (no kreisās): St. Rubins, Vl. Rubins, Helēna Dirvane, skolas pārzinis Aloizs Bečs, Helēna Izmailoviča, Antoņina Homka un Jāzeps Locs; stāv: Al. Grauba, J. Grizans, P. Rubins, J. Ļahs, P. Papsujevičs, Antons Homka, Al. Rubins[293]

20. gadsimta 30. gados 6-klasīgas skolas koka ēka jau bija stipri laika zoba skarta, un tāpēc Asūnes pagasta valde 1932. gada 16. jūlijā deva izsolē skolas remonta darbus. Izsoles dalībniekiem bija jāiemaksā drošības nauda 330 latu apmērā[29].

1935. gada augustā tika uzsākta jaunas Asūnes skolas ēkas celtniecība. Galvenie būvdarbi praktiski bija pabeigti jau 1936. gada beigās[158, 406, 407]. Koka materiāls, akmeņi, māls, grants un ķieģeļi pievesti bezmaksas kārtā. Būve izmaksājusi apmēram 35 000 latu[452]. Pilnīgai darbu pabeigšanai vēl bija vajadzīgs apm. Ls 6000, noguldīts (1936) ēkas būves pabeigšanai Ls 4462,42. 1937. gadā Iekšlietu ministrijas starpresoru komisija Asūnes pamatskolas jaunbūves pabeigšanai piešķīra vēl 4000 latu[253].

Jaunās skolas nama telpas bija gaišas, mājīgas, mākslinieciski izdaiļotas. Skolas aktu zālē bija izvietoti Valsts prezidenta *Dr.* K. Ulmaņa

un kara ministra ģenerāļa J. Baloža krūšutēli. Skolai tos uzdāvināja Asūnes pagasta pašvaldība (pagasta vecākais **Jānis Spila**).

Asūnes 8-gadīgā pamatskola. 1963. gada 16. jūnijs[293]

Skola Asūnes ciema centrā bija par diženu paraugu plašākai apkārtnei. Jauno gaismas pili apmeklēja tai laikā ap 300 skolēnu, un to vadīja skolas pārzinis Aloizs Bečs[452]. Klavieru un radioaparāta iegādei Asūnes pamatskolai Latvijas Kultūras fonda dome 1936. gada 25. maija sēdē izdalīja Asūnes pagasta valdei 750 Ls (500 Ls klavierēm un 250 Ls radioaparāta iegādei)[203–205]. Šim pašam mērķim arī Asūnes pagasta valde dāvinājusi skolai 300 latu[473].

Kā lielu trūkumu Asūnes un dažu citu pagastu (piemēram, Dagdas, Bukmuižas, Šķaunes) skolās izglītības viceministrs **J. Čamanis** atzīmēja to, ka tajās nebija neviena sava DVSI sagatavota skolotāja. Tāpēc arī sabiedriskā dzīve šajos pagastos nīkuļoja[419].

Atsaukdamies uz Valsts prezidenta *Dr.* K. Ulmaņa 1937. gada 28. janvāra draudzīgo aicinājumu, Asūnes pamatskolas pārzinis Kara aviācijas fondam ziedojis savus 14 Ls, un skolēnu kooperatīvs "Zvaigzne" Uzvaras laukuma izbūvei Rīgā – 10 latu[140].

Jaunuzceltas skolas tuvumā nebija neviena sporta laukuma skolēnu vingrošanai un sporta nodarbībām. Tāpēc Asūnes pagasta padome 1937. gadā apmainīja pašvaldībai piederošo zemes gabalu (apmēram 1 ha) pret skolas kalējam **Pāvelam Kikovkam** piederošo zemes gabalu jauna ābeļdārza un sporta laukuma ierīkošanai[451].

1939. gada 8. janvārī Asūnes 6-gadīgajai pamatskolai pirmo reizi tās pastāvēšanas laikā tika pasniegts skolas karogs. Pagasta pašvaldī-

bas dāvināto krāšņu karogu Daugavpils apriņķa skolu valdes priekšsēdētājs J. Kuncāns nodeva skolas pārzinim A. Bečam.

1940. gada rudenī Asūnes pamatskolā izveidoja paralēlo krievu valodas plūsmu.

Vācu okupācijas laikā Asūnes skolu pārveidoja par 7-gadīgo pamatskolu. Kara laikā skola darbojās ar lieliem pārtraukumiem. Mācības varēja notikt tikai otrajā stāvā, jo pirmajā bija izvietota vācu munīcijas noliktava. Dažas klases mācījās četrās tuvākajās privātās mājās – Liepiņa, Prikņas, Triznas un Smolkovska mājā.

1944. gada 19. jūlijā, ar kaujām ienākot Asūnē Sarkanajai armijai, brīnumainā kārtā gandrīz nemaz neskarta bija saglabājusies skolas ēka, bet dzirnavas un praktiski visas ciemata dzīvojamās mājas bija sadegušas. Šajā gadā Asūnes skolu pārveidoja par 8-gadīgo, bet jau nākamajā gadā astoto klasi slēdza skolotāju trūkuma dēļ.

Pēc kara, 40. gadu otrajā pusē, skolā notika radikālas pārmaiņas pedagogu kolektīva sastāvā: atnāca strādāt daudzi jauni skolotāji, to vidū arī talantīgi pedagogi: fizikas skolotājs **Broņislavs Plotka**, latviešu valodas un literatūras skolotāja **Juzefa Bačkure**, dziedāšanas skolotājas **Marta Plotka** (**Cingele**), **Olga Isaka**, latviešu valodas skolotāja **Anna Rutka**, vēstures skolotājs **Vilhelms Raciņš**, fizkultūras skolotājs **Kajetāns Lukjanskis**, jaunāko klašu skolotājas **Sofija Kaskeviča**, **Helēna Lukjanska** un **A. Šņucina**, mācību pārzine **Anna Liepiņa**. No vecajiem kadriem strādāja ilggadējais, ar lielu skolotāja praksi, pieredzējušais pedagogs, matemātikas skolotājs un direktors **Eduards Juhņevičs**. 1947. gadā direktora amatā viņu nomainīja vecs pedagogs **Viktors Raciņš**, kurš mācīja krievu valodu un literatūru.

1950. gadā Asūnes 7-gadīgo pamatskolu absolvēja Osvalds Arnicāns, Alberts Auziņš, Jānis Grauba, Jāzeps Grauba, Aloizs Isaks, Marija Juhņeviča, Genovefa Kovaļevska, Marija Mileika, Valentīna Neikšāne, Oļegs Papsujevičs, Raisa Pivovarenoka, Donats Pizāns, Marija Prikņa, Jāzeps Rubins, Regīna Starovoitova, Jevgēnija Streika, Jānis Viļumovskis, Pāvels Zeiza[293].

1962. gadā Asūnes pamatskolā no jauna atvēra paralēlo krievu plūsmu. Abās plūsmās strādāja 18 pedagogi: Juzefa Bačkure, **Lidija Brile** (mācību pārzine), **Leokādija Ivanovska**, **Mečeslavs Juzefovičs**, **Konstantīns Kaskevičs**, Sofija Kaskeviča, **Marija Kovaļevska**, **Tekla**

Lapa, **Nona Lavrinoviča**, Helēna Lukjanska, **Zinaīda Papsujeviča**, Oļegs Papsujevičs, Broņislavs Plotka, Marta Plotka, **Helēna Urbane**, **Viktors Vecelis**, **Mečelavs Vertinskis**, **Aloizs Zeiza** (skolas direktors).

1963. gadā notika pirmais Asūnes 8-gadīgās pamatskolas izlaidums.

Asūnes 7-gadīgās skolas 1949. gada beidzēji,
skolotāji un ciemata sabiedrības pārstāvji.
Pirmajā rindā (no kreisās): beidzēji Jānis Pivovarenoks,
trešais – Jevgēnijs Gavrilovs, piektais – Vladislavs Arnicāns;
otrajā rindā: Asūnes Tautas nama bibliotēkas pārzinis
Vladimirs Pivovarenoks, ciema padomes priekšsēdētājs Sergejs Skripka,
mācību pārzine Anna Liepiņa, skolas direktors Viktors Raciņš,
astotais – skolotājs Eduards Juhņevičs;
trešajā rindā (no labās): skolotājs Vilhelms Raciņš, Broņislavs Plotka,
Marta Plotka, Helēna Lukjanska, Kajetāns Lukjanskis;
ceturtajā rindā: otrā – skolotāja Juzefa Bačkure,
piektā – absolvente Konstancija Zeiza[293]

Asūnes 8-gadīgās skolas 1963. gada beidzēji un skolotāji.
Pirmajā rindā (no kreisās): skolotāji Viktors Vecelis, Helēna Urbane, Marta Plotka, Lidija Brile (mācību pārzine), Aloizs Zeiza (skolas direktors), Sofija Kaskeviča, Leokādija Ivanovska, Juzefa Bačkure, Zinaīda Papsujeviča, Oļegs Papsujevičs, Tekla Lapa, Helēna Lukjanska;
otrajā rindā: Mečeslavs Vertinskis, Mečeslavs Juzefovičs[293]

Skolotāju dzīvokļu māja 20. gs. 60. gadu sākumā.
Priekšplānā jaunāko klašu skolēni un skolotāja Sofija Kaskeviča[287]

Tā kā vecās skolas telpas kļuva par šaurām, 1964. gada oktobrī tika likti pamati skolas piebūvei.

Asūnes 9-gadīgās skolas ēka (ar piebūvi) 2009. gada 30. aprīlī.
H. Soma foto. 2009. g.

Asūnes 8-gadīgās skolas 1980. gada izlaidums (8^{b}. klase, krievu plūsma). Beidzēji un klases audzinātājas (no kreisās): Pāvels Morozs, Regīna Rama, Vladimirs Stikuts, Elita Juzefoviča, Oļegs Kuzmičs, skolotāja Nona Lavrinoviča (1. klases audzinātāja), Aivars Trubačs, skolotāja Alevtina Vasiļevska (8^{b}. klases audzinātāja), Česlavs Levaškovičs, Vija Medzjuta, Viktors Papsujevičs, Svetlana Galiļejeva[297]

Kopš 1989. gada Asūnes pamatskola ir 9-gadīga.

1995. gadā skola atzīmēja 130 gadu jubileju.

No 2003. gada skolā tiek īstenota 5–6-gadīgo bērnu obligāta apmācības programma. Līdz 2007. gadam Asūnes pamatskola bija divplūsmu (latviešu un krievu) mācību iestāde.

2010. gadā skolai tika uzcelta atsevišķa moderna sporta zāles ēka. Tās celtniecību finansējis Asūnes pagasts (Ls 190 000) un līdzfinansējis Ķepovas pagasts (Ls 10 000)[364] (*http://www.saimnieks.lv/Atputa/4051*).

Asūnes pamatskolas sporta zāles ēka 2010. gada vasarā.
O. Papsujeviča foto. 2010. g.

Projektējot jaunbūvi, skolas direktore Ārija Šumeiko uzsvēra, ka sporta zālei jābūt daudzfunkcionālai: "*Ja jaunbūve būtu daudzfunkcionāla celtne, tur varētu organizēt ne tikai sporta nodarbības, bet arī kultūras pasākumus, jo kultūras nams mums pavecs. Bet pats svarīgākais ir sporta nodarbības. Lauku bērni uz skolu atnāk fiziski attīstīti, un viņi vēlas aktīvi sportot.*"[364]

Asūnes pamatskola pagātnē bija un arī mūsdienās ir ne tikai tagadējā Asūnes pagasta, bet arī kaimiņu pagastu (Bērziņu, Ķepovas un Svariņu) lielākais izglītības, kultūras un sabiedriskas dzīves centrs.

Skola ir devusi ceļamaizi tādiem ievērojamiem ļaudīm kā pasaulslavenais rakstnieks un filozofs **Konstantīns Raudive**, sabiedriskais darbinieks **Atis (Antons) Homka**, zinātnieks **Jevgēnijs Rubenis**, pedagogs **Haralds Juhņevičs**, garīdznieks **Pēteris Laurinovičs**, rakstnieks un preses darbinieks **Norberts Neikšānīts** (**Trepša**), gleznotājs **Alberts Pauliņš**, ķīmiķis **Oļegs Papsujevičs**, pedagogs **Roberts Aišpurs**, filozofs un pedagogs **Ignats Trepšs** u.c.

1994. gadā Asūnes skolā notika pirmā zinātniskā konference, veltīta Konstantīnam Raudivem. Ar priekšlasījumiem uzstājās Latvijas Universitātes Filozofijas katedras profesori un docenti, zinātnieki un docētāji no Daugavpils Pedagoģiskās universitātes un Latvijas Lauksaimniecības universitātes[517].

Otrā zinātniskā konference, kas notika 1999. gada 21. maijā Asūnes pamatskolā, bija veltīta K. Raudives 90. dzimšanas dienai. Konferences dalībnieki apmeklēja Veteraucu kapus Svariņu pagastā, kur apglabāti rakstnieka tuvinieki. Rakstnieka radiniece **Lidija Mileika** klātesošiem parādīja, kur kas apbedīts. Savukārt 88 gadus veca novadniece **Mihalīna Pauliņa** no Asūnes, 3 gadus vecāka par K. Raudivi, vēl atceras viņu no skolas gadiem un dalījās savās skopās atmiņās par slavenā novadnieka bērnību.

1998. gada 15. maijā pie Asūnes skolas ēkas tika atklāta koka piemiņas plāksne Konstantīnam Raudivem, uz plāksnes uzraksts: *"Šajā skolā mācības gaitas uzsācis pasaulslavenais filozofs, rakstnieks, parapsihologs Konstantīns Raudive"*. Bet 1999. gadā, atzīmējot izcilā novadnieka 90. dzimšanas dienu, atklāja K. Raudives piemiņas istabu un dzimto māju vietā tika uzstādīts piemiņas akmens[178, 488, 489, 522].

K. Raudives piemiņas istabā, kuru iekārtoja un pašreiz vada latviešu valodas un literatūras skolotāja **Leonora Brence**, izvietoti fotomateriāli, literārie darbi, dažādas lietas no Raudives mājvietas, kas stāsta par izcilā novadnieka dzīvi un darbību[38, 476].

Konstantīna Raudives piemiņas istaba Asūnes pamatskolā.
Viens no ekspozīcijas stendiem. H. Soma foto. 2009. g.

2009. gada 30. aprīlī apritēja 100 gadu, kopš dzimis K. Raudive[178, 179, 391, 463, 466, 522]. Par godu šai gadadienai viņa dzimtajā pusē Asūnes pamatskolā notika svinīgs pasākums un Daugavpils Universitātes mācībspēku zinātnisko pētījumu lasījumi par K. Raudivi: 1) K. Raudives personība novadnieku skatījumā (J. Pokulis, R. Pokulis), 2) K. Raudive un parareliģiskās idejas (A. Stašulāne), 3) K. Raudives romāns "Neredzamā gaisma" (V. Lukaševičs), 4) K. Raudive par kultūras un civilizācijas konfliktiem (A. Felcis), 5) K. Raudive par patiesību un daiļumu (B. Felce).

Pasākumā piedalījās arī DU Latgales Pētniecības institūta direktors, asociētais profesors Henrihs Soms, zinātniskā sekretāre, vēstures doktore Genovefa Barkovska, vadošais pētnieks, habilitētais ķīmijas doktors Oļegs Papsujevičs, bijusī Asūnes skolotāja Zinaīda Papsujeviča, K. Raudives radinieki **Janīna Skripka**, Lidija Mileika, **Leontīna Raudive** u.c., Asūnes skolas skolotāji un skolēni, Krāslavas Valsts ģimnāzijas muzeja vadītāja **Janīna Gekiša**, Asūnes ciema padomes priekšsēdētājs **Jānis Vilgerts**, citi Asūnes un Krāslavas sabiedriski darbinieki.

Pasākuma noslēgumā dalībnieki apmeklēja K. Raudives dzimto māju vietu Barinaucos, kur uzstādīts (1999) piemiņas akmens. Pasākumu sadarbībā ar Asūnes pagasta padomi, Asūnes pamatskolu organizēja Latgales Pētniecības institūts.

K. Raudives 100. dzimšanas dienai veltīts pasākums 2009. gada 30. aprīlī. No kreisās: Valsts emeritētais zinātnieks, DU profesors Jānis Pokulis un Asūnes skolas direktore Ārija Šumeiko. H. Soma foto. 2009. g.

K. Raudives 100. dzimšanas dienai veltīts pasākums 2009. gada 30. aprīlī. No kreisās: skolas direktore Ārija Šumeiko, DU LPI zinātniskā sekretāre Genovefa Barkovska, bij. Asūnes skolas skolotāja Zinaīda Papsujeviča, DU LPI vadošais pētnieks Oļegs Papsujevičs. H. Soma foto. 2009. g.

K. Raudives 100. dzimšanas dienai veltīts pasākums 2009. gada 30. aprīlī. Skolēnu pašdarbības priekšnesumi. H. Soma foto. 2009. g.

K. Raudives 100. dzimšanas dienai veltīts pasākums 2009. gada 30. aprīlī. Asūnes skolas sieviešu kora izpildījumā skan populārā dziesma "Nekur nav tik labi kā mājās". H. Soma foto. 2009. g.

K. Raudives 100. dzimšanas dienai veltīts pasākums 2009. gada 30. aprīlī. Barinaucos pie piemiņas akmeņa K. Raudives dzimto māju vietā. H. Soma foto. 2009. g.

2003. gada 3. oktobrī apritēja 90 gadu jubileja **Norbertam Trepšam** (pseid. **Neikšānīts**), kurš savulaik mācījies Asūnes pamatskolā (nācis no Neikšānu sādžas). Par godu sava novadnieka – rakstnieka, dzejnieka un priestera – piemiņai tika savākti vēstures materiāli, izveidots izstāžu stends un sarīkota zinātniska konference, kurā piedalījās mācībspēki no dažādām Latvijas augstskolām. Asūnes skolēni iestudēja fragmentus no N. Trepšas dzejoļiem, lugām un fabulām. Tika izveidots arī buklets par izcilo novadnieku. Novadpētniecības materiālu vākšanā aktīvi iesaistījās skolēnu klubs "Ūpis" (vadītāja L. Brence)[25, 36, 523].

2010. gada 23. oktobrī Asūnes pamatskola atzīmēja savu 145. gadskārtu. Svinīgais pasākums skolas jubilejai notika Asūnes Tautas namā (vadītāja **Olga Lukjanska**), kur uz liela ekrāna bija eksponēti vēsturiski dokumenti, fotomateriāli, pasākuma mākslinieciskajā programmā uzstājās vokālais ansamblis "Paziņas", skolēni ar pašdarbības priekšnesumiem un dejām, piedalījās 2009., 2005., 1990., 1985., 1980. un 1975. gada absolventi. Apsveikuma runu teica Dagdas novada domes priekšsēdētājs **Viktors Stikuts**. Viņš izteica cerību, ka, pašvaldības saimniecībai un ekonomikai attīstoties, mācību iestāde atzīmēs arī savu 150. gadskārtu. Savukārt Asūnes pagasta izpilddirektors Jānis Vilgerts

novēlēja, lai tuvākajos gados skolēnu skaits Asūnes pamatskolā sasniegtu 150–160, jo skola var pastāvēt tikai tad, kad tajā ir, kam mācīties[521].

Neskatoties uz ekonomiskajām grūtībām un jūkļiem pasaulē un valstī, Asūnes pamatskola mūsdienās turpina apmācīt un audzināt jauno paaudzi, labiekārtot un paplašināt savas telpas (uzcelta jau minētā sporta zāles ēka). Bez vietējo iedzīvotāju bērniem Asūnes skolu apmeklē arī bērni no Svariņiem, Ķepovas, no citām vietām.

Laika posmā no 1940. gada līdz 2011. gadam Asūnes pamatskolas pedagogu kolektīva darbību vadīja direktori:

Eduards Juhņevičs (1940–1947),
Viktors Raciņš (1947–1950),
Vilhelms Raciņš (1950–1951),
Viktors Raciņš (1951–1953),
Aloizs Zeiza (1953–1977),
Lidija Gražule (1977),
Staņislavs Leikučs (1977–1979),
Lidija Gražule (1979–1980),
Jānis Belkovskis (1980–1983),
Anatolijs Sadovņikovs (1983–1992),
Lidija Peipiņa (1992–2005),
Ārija Šumeiko (2005 – pašlaik)[108, 228, 521].

Skolotāju un skolēnu skaitliska sastāva izmaiņas kopš skolas dibināšanas gada parādītas tabulā.

Asūnes pamatskolas skolotāju un skolēnu skaita dinamika (1870–2010)

Gads	Skolas tips	Skolotāju skaits	Skolēnu skaits
1870	3-gadīgā	1	54[376]
1919	4-gadīgā	2	87[108]
1924	6-gadīgā	5	100[523]
1936	6-gadīgā	–	ap 300[451, 452]
1964	8-gadīgā	15[523]	–
1996	9-gadīgā	–	105[101]
1998	9-gadīgā	–	122[392]
2000	9-gadīgā	–	161[30, 238]
2001	9-gadīgā	24	155[228]
2005	9-gadīgā	22	136[27]
2006	9-gadīgā	–	112[372]
2010	9-gadīgā	18	79[523]
2011	9-gadīgā	18	68[357]

Asūnes pamatskola lepojas ar saviem skolotājiem un audzēkņiem, 10 skolotāju (53%) ir šīs skolas absolventi. Daudzu skolotāju pašaizliedzīgs darbs ir novērtēts ar Goda un Atzinības rakstiem. Piemēram, nesen ar Izglītības un zinātnes ministrijas rīkojumu (2010. gada 7. septembrī) Atzinības raksts piešķirts matemātikas skolotājai **Lidijai Plesņai** par radošu un kvalitatīvu darbu vispārējā izglītībā un krievu valodas un oriģinālās mākslas skolotājai **Verai Grizānei** par veiksmīgu un radošu darbību izglītības sistēmas pilnveidē un skolēnu izglītošanā. "*Bērni ir visa manas dzīves jēga"*, uzsver V. Grizāne. "*Esmu pārliecināta, ka nelielajām lauku skolām ir jāpastāv, jo tajās bērni vairāk uzmanīti un pieskatīti gan no skolotāju, gan no vecāku puses un izaug par godprātīgiem cilvēkiem. Protams, skolas solā gadās dažādi grēciņi, bet kopumā neko sliktu nevaru pateikt ne par vienu mūsu skolas beidzēju.*"[365]

Pieci skolas pedagogi – **Ārija Blūzma, Regīna Pauliņa, Žanna Aišpure, Irēna Kamerāde** un Leonora Brence – Eiropas Sociālā fonda projekta "Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos" 4. posmā pretendē uz 3. profesionālās kvalitātes pakāpi[366].

Informātikas skolotājas Ž. Aišpures iemīļotais darbs viņu pilnībā apmierina: lauku bērni izrāda īpašu interesi par datoriem. Piektdienās viņa piedāvā papildus laiku 7.–9. klašu audzēkņu nodarbībām datoru klasē. Vieni skolēni apgūst mācību programmas, citi aizraujas ar spēlēm[114].

"*Jā, tagadējai paaudzei vajag pavisam citādu pieeju, tāpēc skolās grūti strādāt vecāka gadagājuma cilvēkiem. Mūsdienās nevienu nepiespiedīsi zināšanas iekalt, ja bērns negrib mācīties, viņš nemācīsies. Tāpēc vajag pielietot radošas metodes, vajag atrast tādu pieeju, kas viņu aizrauj, jo vienkārši sēdēt solā viņi nesēdēs. Diemžēl skolēnu paliek arvien mazāk, stundu nepietika un amatu savienotājus atlaida pirmos, cenšoties saglabāt pamatdarba veicējus*", stāsta Asūnes un Ķepovas pagastu pārvaldes vadītāja **Inese Plesņa** "Ezerzemes" žurnālistam par skolotāju darba īpatnībām un mūsdienu skolēnu interesēm[371].

Skolotāja Leonora Brence, kura izveidoja jau minēto K. Raudives piemiņas istabu, ir arī novadpētniecības pulciņa "Ūpis" idejas autore, galvenā organizatore un vadītāja. Skolā ir iekārtota novadpētniecības istaba "Asūnes pagasts", kur pulciņa dalībnieki (21 skolēns) ar vietējo

iedzīvotāju palīdzību ir savākuši dažādas lietas – eksponātus (šūpulītis, patafons, petrolejas lampa, gludeklis un daudz kas cits). Vietējie iedzīvotāji, kuri ir dāvinājuši šīs lietas, ir lepni par to, ka viņu vecie mājsaimniecības piederumi ir atkal godā[366].

Skolotāja **Nellija Lapa** piedalījās Eiropas Sociālā fonda (ESF) darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" projekta "Atbalsts vispārējās izglītības pedagogu nodrošināšanai prioritārajos mācību priekšmetos" (2008) realizācijā un saņēma stipendiju.

Skolas audzēkņi sasnieguši nozīmīgus panākumus olimpiādēs un konkursos: Jānis Stepiņš, Gunita Zeiza, Nelija Anna Skadiņa, Mārtiņš Lakisovs (2008./2009. m. g.), Jānis Magone, Elīna Krūmiņa, Justīne Aišpure, Jānis Stepiņš, Renāte Šļukuma (2009./2010. m. g.)[523].

2011. gada 1. septembrī Asūnes 9-gadīgajā pamatskolā uzsāka mācības 3 pirmklasnieki, visās deviņās klasēs kopā – 68 skolēni, no tiem izlaiduma klasē – 9 skolēni, pirmsskolas grupu apmeklēja 13 bērni. No 18 skolotājiem pastāvīgajā darbā bija 13, pārējie strādāja amatu savienošanas kārtībā. Skolas tehniskais personāls: 4 apkopējas, 2 virtuves darbinieki, sētnieks, saimniecības daļas vadītājs, apkures sezonas laikā klāt nāca 3 apkures iekārtu operatori[357].

Vēsturisku materiālu, fotogrāfiju u.c. dokumentu vākšanas gaitā grāmatas manuskripta sagatavošanai tika apzināti 56 Asūnes pamatskolas beidzēji un Asūnes pagastā dzimušie, kuri ieguvuši augstāko izglītību: Zuzanna Abena (dz. Mileika), **Roberts Aišpurs**, Osvalds Arnicāns, **Vladislavs Arnicāns**, **Marija Beļska** (dz. Medziņa), Olga Čebotarjova (dz. Kalnača), **Pāvels Dārznieks** (īst. uzv. Medziņš, ieguvis zinātnisko grādu), Jānis Grauba, Jāzeps Grauba, **Iveta Gražule** (dz. Papsujeviča), Atis Homka, Helēna Homka, Ausma Jakušonoka, Ivars Jakušonoks, **Haralds Juhņevičs**, **Staņislava Kļaviņa** (dz. Medziņa), **Rihards Kondratovičs** (ieguvis zinātnisko grādu), Evalds Kondratovičs (ieguvis zinātnisko grādu), Genovefa Kovaļevska, **Larisa Kovaļevska**, Otīlija Kovaļevska, **Albīne Kvjatkovska** (dz. Vorslova), Arvīds Laurinovičs, **Ruta Leikuma** (dz. Slesare), Helēna Litvina, Jānis Locs, Pēteris Locs, Vilhelms Ļuta, Jānis Mozulis, **Regīna Olehnoviča, Marija Orupe** (dz. Rubīne), Anatolijs Papsujevičs, **Oļegs Papsujevičs** (ieguvis zinātnisko grādu), Lidija Plaude (dz. Streiķe), **Broņislavs Plotka**, **Donats Plotka**, Jadviga Plotka, Paulis Plotka, **Konstantīns Raudive**, Jevģēnija Rubīne (dz. Streika), **Jevgēnijs Rubenis** (ieguvis zinātnisko grādu),

Jānis Rubins, Leonards Rubīns, Arnolds Ruskulis, Jānis Skripka, Lūcija Stankeviča (dz. Smolkovska), Ārija Šumeiko (dz. Pavloviča), **Ignāts Trepšs** (ieguvis zinātnisko grādu), **Antons Vasiļevskis** (ieguvis zinātnisko grādu), Jānis Viļumovskis, **Genovefa Zariņa** (dz. Plotka), **Marija Zeimule** (dz. Mileika), Aloizs Zeiza, Anna Zeiza, Jānis Zeiza, Raisa Žilinska (dz. Pivovarenoka).

Kairīšu pamatskola

Kairīšu skola atradās Kairīšu sādžā, kas izvietojusies Latgales dienvidaustrumos pie Kairīšu ezera apmēram 18 kilometru no Baltkrievijas robežas. No austrumiem uz rietumiem tā stiepjas 2,5 kilometru un no dienvidiem uz ziemeļiem – 3,5 kilometru garumā, robežojas pa sauszemi ar Putromnišku, Kromanišku, Veizinišku, Bobrovščinas un Tirševas sādžu. Pa ūdeni – Kairīšu ezeru – tā robežojas ar Zambarovas sādžu.

Kairīšu ezers. Aiz ezera kalnā atradās Kairīšu skola. Priekšplānā – Zambarovas sādžas Jāņa Pokuļa dzimto māju "Ezerkalni" zeme. R. Pokuļa foto. 2002. gada 2. jūnijā[324]

Kairīšu skola dibināta 1902. gadā. Sākumā to sauca par **Aišpuru** (arī Aizpuru, Aizpurišu) skolu[90]. (Cariskās Krievijas laikā Kairīšu sādža bija Aišpuru ciema padomes sastāvā, un līdz ar to skolai bija dots ciema padomes nasaukums). Tā darbojās (1908) kā tautskola[108].

Pirmos 7 gadus mācības notika **Aloiza Patmalnieka** mājas vienā galā. Patmalnieku māja atradās tajā vietā, kur vēlāk bija uzcelts Tautas nams. Pārejot uz viensētām, māja tika pārnesta uz Patmalniekiem piederošo zemi Kairīšu austrumdaļā[67].

Ap 1909. gadu Kairīšos uzcēla lielu skolas ēku.

Kairīšu pamatskolas galvenā ēka (skats no dienvidaustrumiem). Jāņa Brila foto 2000. gadā[67].

Pirmais Kairīšu skolas skolotājs bija **Aleksandrs Martinovičs Lipiņš** (*Липинь*, **A. Liepiņš**). Viņš bija latvietis, bet, lai varētu cara laikā strādāt par skolotāju, savu uzvārdu "Liepiņš" pārveidoja par "Lipiņ" un dēvēja sevi par krievu. Skolotājs uzticīgi kalpoja cara tētiņam un stingri veica rusifikācijas politiku. Mācības skolā notika krievu valodā. Viņš bieži vien izzoboja, apcēla un pat fiziski sodīja tos skolēnus, kuri nepareizi izrunāja kādu vārdu krievu valodā. Tajā laikā skolā bija atļauti fiziski sodi, un skolotājs tos pielietoja.

Skolas pastāvēšanas pirmajos gados mācījās ne tikai bērni, bet arī 18–20 gadus veci jaunieši. Vienā telpā dažreiz bija 40 dažāda vecuma un ar atšķirīgām zināšanām skolēnu. Skolotājam vienlaikus bija jāstrādā ar 3 klasēm. Pateicoties skolotāja meistarībai un arī stingrai disciplīnai, stundās bija pilnīgs klusums, un skolēni nopietni strādāja. Skolā vajadzēja mācīties 3 ziemas. Daudzi skolēni dažādu iemeslu dēļ nebeidza skolu, iemācījās tikai lasīt un rakstīt.

Visiem skolēniem, kuri beidza Kairīšu 3-gadīgo skolu, eksāmenus vajadzēja kārtot Asūnes 4-gadīgajā skolā. Uz Asūni sabrauca visu pagasta skolu beidzēji un skolotāji. Skolēniem bija jāraksta diktāts un jāatbild uz eksaminācijas komisijas jautājumiem. Asūnes skolā viņi saņēma apliecību par skolas beigšanu (skat. attēlu nākamajā lappusē).

Mainoties sabiedriskai iekārtai un nodibinoties Latvijas brīvvalstij, izmaiņas pakāpeniski notika arī Kairīšu skolas dzīvē. Sākot ar 1919. gadu, līdz 30. gadu beigām Kairīšu pamatskolā par skolotāju un pārzini strādāja **Domenika Mileika** (dz. **Juhņeviča**).

Свидѣтельство.

Двинскій Уѣздный Училищный Совѣтъ

симъ удостовѣряетъ, что Патмальникъ Оскла Алоизіева, изъ крестьянъ Осуньской волости Двинскаго уѣзда, Витебской губ.

родившаяся 15 іюня 1901 года

вѣроисповѣданія римско-католическаго успѣшно окончила въ 1912 году курсъ ученія въ Айшпуровскомъ народномъ училищѣ.

№ 101

Выдано 18 августа 1912 года.

Предсѣдатель Совѣта

Инспекторъ народныхъ училищъ Двинскаго уѣзда, Витеб. губ.

Члены Совѣта:

Apliecība (Свидетельство) izdota Kairīšu skolas 1952. gada absolventa J. Brila mātei Teklai Aloiza m. Patmalniecei, kura 1912. gadā saņēma kā apliecinājumu par sekmīgu Kairīšu skolas beigšanu[67]

Kairīšu 4-gadīgā pamatskola un skolēnu kolektīvs 1933. gadā.
Skolas pārzine D. Mileika stāv pie lieveņa kreisajā pusē melnajā cepurē (pavisam neuzkrītoši)[420]

1920. gadā Kairīšu skolā ieradās vēl viens skolotājs – **Jēkabs Grīnbergs** no Liepājas, nostrādāja 2 gadus (līdz 1922. gadam). Viņš bija Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes 3. kursa students.

Neilgu laiku par skolotāju strādāja **Jāzeps Matjušonoks**.

1922. gadā Kairīšos sāka strādāt skolotājs **Antons Rubīns** no Posovas sādžas (Asūnes pagasts). Viņš daudz palīdzēja tiem skolēniem, kuri vēlējās mācīties tālāk.

Ilggadējā Kairīšu pamatskolas pedagoģe bija **Anna Patmalniece** (dz. **Smagare**). Skolā viņa nostrādāja 21 gadu – no 1928. gada līdz 1949. gadam[108, 420].

20. gados Latgales skolas bija vāji apgādātas ar mācību grāmatām un daiļliteratūru. Šajā laikā vērtīgu palīdzību skolām sniedza Kultūras fonds. Tā 1927. gadā fonda dome daudzām skolām, tai skaitā arī Kairīšu 1. pakāpes pamatskolai uzdāvināja skolu bibliotēku (grāmatas)[200].

1936. gadā tika piešķirts Kultūras fonda naudas pabalsts 600 latu apmērā mūzikas instrumentu iegādei [204, 205].

Atsaucoties uz Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa draudzīgo aicinājumu, grāmatas skolām tika dāvinātas vairākkārt. Pateicībā par dāvinātām grāmatām Kairīšu skolas skolotāji 1936. gadā rakstīja:

"*Līdz ar kvitējumu par vērtīgo grāmatu krājumu saņemšanu sirsnīgi pateicamies mīļajam tautas un valsts Vadonim, kas ar savu draudzīgo aicinājumu ir metis siltu gaismas stariņu arī mūsu tālā pierobežas skolā, kur mūsu mazās sirsniņas sen ilgojās pēc vērtīgas grāmatiņas. Tāpat mīļš paldies Kultūras fondam un visiem tiem, kuru ausis ir bijušas tik čaklas dzirdēt šo draudzīgo aicinājumu un rokas devīgas dāvināt mūs ar tik skaistām un vērtīgām grāmatām. Savus vaļas brīžus pavadot pie vērtīgas grāmatiņas, mēs vienmēr atmiņā paturēsim arī šo grāmatu dāvinātājus.*" [118]

1935. gadā Kairīšu 4-gadīgā skola tika pārveidota par 6-gadīgo pamatskolu. Tolaik par skolas pārzini strādāja **Lūcija Ūbele** (dz. **Glāzniece**)[108]. Viņa bija aktīva sabieriskajā darbā, vadīja Kairīšu 826. mazpulku līdz 1940. gadam.

Kairīšu 826. mazpulks 1937. gada pavasarī.
Otrajā rindā (sēž, no kreisās): ceturtais – skolotājs Juris Nitišs,
piektā – mazpulka vadītāja Lūcija Glāzniece[420]

Šajā laikā Meža dienās ap skolu iestādīja ozoliņus, izveidoja skaistas puķu dobes, skolas dārzu.

Atzinību izpelnījās arī citi šī laika skolotāji – **Juris Nitišs, Jānis Digilevs, Jānis Leonovs, Malvīne Bernāne, Antons Ciršs, Pēteris Papsujevičs, Juris Greivulis, Eduards Batņa, Stefānija Rubine** u.c.

Kairīšu skola kā viena no nozīmīgākajām pamatskolām Asūnes pagastā minēta (ar ēkas attēlu) fundamentālajā 1937. gada izdevumā "Daugavpils apriņķis. Dzīve un darbs" [429].

1940. gada 2. jūnijā notika pēdējais Kairīšu 6-gadīgās pamatskolas izlaidums Latvijas brīvvalsts laikā.

Kairīšu 6-gadīgās pamatskolas izlaidums 1940. gada 2. jūnijā. Sēž (no kreisās): skolotāji Anna Patmalniece, Jānis Leonovs, skolas pārzine Lūcija Ūbele, skolotājs Jānis Digilevs[420]

Kara gadi bija lielu pārmaiņu laiks arī skolas dzīvē. Toreiz arī, neskatoties uz traģisma pilniem notikumiem, skolā turpinājās mācības, kaut gan ar lieliem pārtraukumiem. Par skolas pārzini turpināja strādāt Anna Patmalniece.

40.–50. gados, grūtajā kara un pēckara laikā, Kairīšu skolā vairākkārt mainījās direktori: **Helēna Ratiniece** (1943–1944), **Alberts Homka** (1944–1945), Helēna Ratiniece (1945–1947), **Pāvils Neikšāns** (1947), **Antoņina Latišonoka** (1947–1948), **Mečeslavs Jurkevičs** (1948–1953), Viktors Raciņš (1953–1955), Broņislavs Plotka (1955–1961).

Kairīšu pamatskolas 1947. gada absolventi,
pedagogi un vecāki izlaidumā[51]

Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas pedagogu kolektīvs 1950. gadā.
No kreisās: Albīns Stikuts, Tekla Rumaka, Viktorija Grizāne,
skolas direktors Mečeslavs Jurkevičs, Anna Survilla,
Staņislava Stepiņa, Genovefa Plotka[321]

Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas skolotāji un direktori (direktoru maiņa) 1953. gada vasarā. Pirmajā rindā (no kreisās): A. Peipiņa, direktors M. Jurkevičs, direktors V. Raciņš, G. Plotka, otrajā rindā: V. Vjatere, S. Stepiņa, L. Brile, M. Rubīne (Pjalkovska)[321]

Kairīšu skolas pastāvēšanas 75 gados vairāki simti apkārtnes sādžu jauniešu ieguva labas zināšanas un saņēma ceļamaizi visam mūžam. Skolu apmeklēja bērni no daudzām sādžām: Babrovščina, Bunčova, Kairīši, Kaitra, Kriškinova, Kromaniški, Muraniški, Paukštova, Plutiški, Putramniški, Rumakova, Rutkeviči, Rutki, Skutulova, Šļahatova, Spilukalns, Spogeva, Sveļmova, Tirševa, Veiziniški, Zambarova, Žuravki (kopā 21 sādža).

Pēc skolas ēkas uzcelšanas (ap 1909), kurā bija 3 lielas klašu telpas, skolotāju istaba un 2 nelielas direktora dzīvojamās istabas, skola nomāja vēl privātās telpas **Ipolita Cirša** mājā, kas atradās apmēram 300 m no skolas ēkas.

Īpaši sarežģīts bija pēckara periods pēc Otrā pasaules kara (pirmie 4 gadi). 50. gadu sākumā izremontēja ciemata Tautas namu, kas bija izpostīts kara laikā. Tā telpās apguva zināšanas jaunākās, 1.–4. klases, bet 5.–7. klases mācījās galvenajā ēkā.

70. gados Kairīšu Tautas namu pārveda uz Asūni, iepretī Asūnes pamatskolai (pāri ielai) to uzcēla un izmantoja kā skolēnu internātu.

Vēlākajā laikā, kad internāts vairs nebija vajadzīgs, bijušais Kairīšu Tautas nams, kurā kādreiz mācījās skolēni, Asūnē tika izmantots citām vajadzībām.

Jāatzīmē, ka Tautas nams ar Latvijas Kultūras fonda atbalstu un par iedzīvotāju ziedojumiem tika uzcelts un atklāts 1934. gadā, pateicoties Latgales Zemnieku Jaunatnes savienības Kairīšu nodaļas aktīvai darbībai, kuras valdes priekšsēdētājs tolaik bija **Pēteris Patmalnieks** no Kairīšiem[145, 152].

Kairīšu Tautas nama ēka Asūnē (pārvesta no Kairīšiem).
Henriha Soma foto 2009. gada 30. aprīlī

Būtiskas pozitīvas pārmaiņas Kairīšu pamatskola piedzīvoja 50. gadu otrajā pusē skolas direktora Broņislava Plotkas laikā, kad skolas galvenajai ēkai uzcēla ķieģeļu piebūvi.

Ar piebūves uzcelšanu skolēniem pavērās plašas iespējas sekmīgām mācībām. Blakus skolai uzcēla arī internāta ēku, ko skola bija iegādājusies no privātpersonas.

1962.–1964. gadā Kairīšu 8-gadīgajā pamatskolā, kad par skolas direktoru strādāja **Antons Strods**, mācījās apmēram 100 skolēnu un stundas pasniedza 15–16 skolotāju[412]. Latviešu valodu un literatūru mācīja skolotājas **Staņislava Aprube** (dz. **Stepiņa**) un **Irēna Strode**, matemātiku – **Adele Rumaka** (dz. **Odzileviča**), bioloģiju – **Albīne Kvjatkovska** (dz. **Vorslova**), krievu valodu un literatūru – skolotājas **Janīna Ļackaja** un **Vera Kosače**, vēsturi un ķīmiju – Antons Strods,

darbmācību – **Antoņina Svarinska** un **Jānis Vilgerts**. 1.–4. klasi mācīja skolotājs **Jāzeps Zariņš** un skolotāja **Genovefa Zariņa** (dz. **Plotka**).

Kairīšu skolas galvenā ēka ar ķieģeļu piebūvi (uzcelta 1961. gadā). A. Stroda foto 1962. gadā[412]

70. gados, kad bērnu skaits apkārtējās sādžās stipri samazinājās, Kairīšu pamatskola kļuva atkal par 4-gadīgo skolu, un drīz pēc tam to slēdza. Adele Rumaka un skolas pārzine Albīne Kvjatkovska – pēdējās no skolotājām Kairīšu skolas pastāvēšanas pēdējā 1977. gadā.

2002. gada 2. jūnijā bijušie Kairīšu skolas beidzēji pēc 1953. gada absolventa Jāņa Pokuļa iniciatīvas bija sapulcējušies uz skolas 100-gades atceres brīdi, neparedzot, ka pēc dažiem gadiem arī skolas ēka vairs nepastāvēs: 2005. gadā ļaundari, dedzinot kūlu, skolu nodedzināja. Tikšanās notika tūliņ pēc Kromonišku kapu svētkiem.

Pašlaik skolas vietā uzstādīta piemiņas plāksne. Skolas absolventi ir pateicīgi Dagdas novada domes priekšsēdētājam (1971. g. Kairīšu skolas absolventi) Viktoram Stikutam par viņu idejas īstenošanu dzīvē.

Kairīšu skolas beidzēju tikšanās 2002. gada 2. jūnijā.
Stāv (no kreisās): Pēteris Rutks, Jānis Brils, Adele Odzileviča, Jānis Pokulis, Jānis Isaks, Lidija Brile u.c. (kopā 24 absolventi). Raimonda Pokuļa foto.

Kairīšu skolas piemiņas plāksnes atklāšana 2012. gada 2. jūnijā.
No kreisās pirmais – Asūnes katoļu draudzes prāvests Pāvils Raciņš, otrais – uzrunu saka DU emeritētais profesors, 1953. gada Kairīšu skolas beidzējs Jānis Pokulis, trešais – 1952. gada Kairīšu skolas beidzējs Jānis Briļs; no labās pirmais – Dagdas novada domes priekšsēdētājs Viktors Stikuts, otrais – Kairīšu skolas 1947. gada direktors Pāvils Neikšāns.

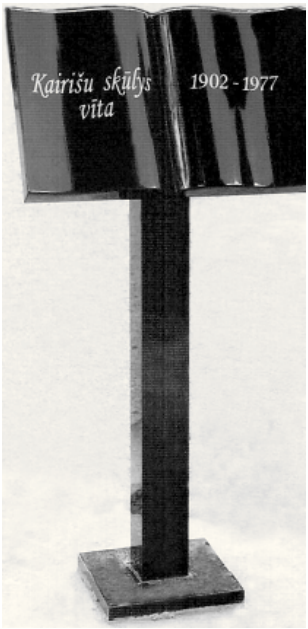

Kairīšu pamatskolas (1902–1977) piemiņas plāksne skolas atrašanās vietā. Raimonda Pokuļa foto. 2012. g.

Vēstures avotu meklējumu, ziņu savākšanas, materiālu izpētes procesā tika apzināti bijušās Kairīšu skolas **direktori (pārziņi)** un skolotāji: Staņislava Aprube (dz. Stepiņa), Eduards Batņa, Malvīne Bernāne, Leontīne Brile, Antons Ciršs, Jānis Digilevs, Tekla Dudka (dz. Rumaka), Juris Greivulis, Jēkabs Grīnbergs, Anastasija Grizāne, Janīna Grizāne, Viktorija Grizāne, **Alberts Homka, Mečeslavs Jurkevičš,** Jekaterīna Jurkeviča, Vera Kosače, **Albīne Kvjatkovska** (dz. **Vorslova**), **Antoņina Latišonoka**, Aleksandrs Lipiņš, Jānis Leonovs, Janīna Ļackaja, Jāzeps Matjušonoks, **Domenika Mileika** (dz. **Juhņeviča**), **Pāvils Neikšāns**, Juris Nitišs, Pēteris Papsujevičs, Broņislavs Parfenovičs, **Anna Patmalniece** (dz. **Smagare**), Aina Peipiņa, **Broņislavs Plotka**, Marta Plotka, **Helēna Ratiniece**, Marija Rubīne (dz. Pjalkovska), Adele Rumaka (dz. Odzileviča), **Emma Stepāne**, Albīns Stikuts, Irēna Strode, **Antons Strods**, Anna Survilla, Antoņina Svarinska, Marija Šķēle (dz. Prikņa), Alberts Tripuks, **Lūcija Ūbele** (dz. **Glāzniece**), Jānis Vilgerts, Genovefa Zariņa (dz. Plotka), Jāzeps Zariņš (pavisam 45 personas).

Kairīšu skolai kā kultūras centram bija liela ietekme apkārtējo iedzīvotāju dzīvē. Par to liecina daudzi apzinātie Kairīšu pamatskolas beidzēji (53 audzēkņi, kuri pēc tam ieguvuši augstāko izglītību) un viņu devums sabiedrībai: Jevģēnijs Arikans, Aloida Auziņa, Zinaida Auziņa, Aleksandrs Batņa, Eduards Batņa, Staņislava Belkovska, Emerita Bidzāne, Antons Bidzāns, Lidija Brile, Jānis Brils, Lidija Cirša, Anastasija Grizāne, Janīna Grizāne, Viktorija Grizāne, Anna Isaka, Staņislava Kacare, Staņislava Kaškure, Anna Kutkeviča, Antons Mancevičs, Jānis Mancevičs, Velta Medziņa, Felicita Mileika, Janīna Mileika, Leokādija Mileika, Olga Mileika, Genovefa Murāne, Vitālijs Murāns, Miķelis Patmalnieks, Anna Pauliņa, Inta Pauliņa, Staņislava

Pavlovska, Vladislavs Pavlovskis, Erika Pokule, Jānis Pokulis, Valdis Pokulis, Marija Prikņa, Anna Putrāme, Olga Inese Putrāme, Staņislava Rakiša, Helēna Ratniece, Tekla Rumaka, Vitālijs Rumaks, Anastasija Rutka, Lidija Rutka, Lūcija Rutka, Viktorija Rutka, Antons Spila, Viktors Stikuts, Olga Šņucina, Voldemārs Šņucins, Albīns Tukišs, Aleksandrs Vedļa, Broņislava Vedļa (visiem – skolas laika uzvārdi).

50. un 60. gadu ekonomiskie un sociālie apstākļi bija par iemeslu tam, ka cilvēki masveidīgi izbrauca no Latgales. (Šī tendence, par nožēlu, turpinās arī mūsdienās). Arvien mazāk palika cilvēku apkārtējās sādžās, un mazās skolas tika likvidētas. Savukārt mazo skolu slēgšana sekmēja cilvēku aizplūšanu uz pilsētām. Sādžas palika tukšas. Zīmīgi par šo norisi izteicās kādreizējā Kairīšu skolas 1946./1947. mācību gada absolvente, Asūnes pamatskolas mācību daļas pārzine 60. gados Lidija Brile: "*Reiz bija… vairs nav*".

Kairīšos sāka savas pirmās skolas gaitas un pēc tam ieguva augstāko izglītību Latvijas izglītības, zinātnes un kultūras darbinieki: Valsts emeritētais zinātnieks, LLMZA akadēmiķis, profesors, *Dr. habil. oec.* **Aleksandrs Vedļa,** Valsts emeritētais zinātnieks, DU emeritētais profesors, *Dr. habil. paed.* **Jānis Pokulis**, izglītības darbiniece, *Dr. psych.*, LU profesore **Lūcija Rutka**, izglītības darbiniece, *Dr. paed.* **Leokādija Mileika,** lauksaimniecības speciālists, kultūras un pašvaldību darbinieks **Jānis Brils**, pašvaldību darbinieks, Dagdas novada domes priekšsēdētājs Viktors Stikuts u.c.

Ķepovas pamatskola

Ķepovas (arī Ķepavas) skola dibināta 1903. gadā Dinkinišku sādžā apmēram 12 km attālumā no pagasta nama (Asūnē). Sākotnēji, 20. gados un 30. gadu pirmajā pusē, tā saucās **Dinkinišku** vai **Dinkinu skola**[90]. 20. gadsimta sākumā (1908) tā darbojusies kā tautskola[108].

1919. gadā Latvijas brīvvalsts laikā skolā mācījās 80 skolēni un stundas pasniedza 2 skolotāji[108]. Skolai piederēja 2 ha liels zemes gabals. 20. gados tā bija 4-gadīgā pamatskola.

Vēlāk tika uzcelta jauna skolas ēka Ķepovā.

"*Vītejī cylvāki bejuši prīceigi par īspeju byuvēt pošim sovu skūlu. Jī atsasacejuši par lobu itam mērkim nu vīna zemes gobola, poši strōdōjuši – vaduši bolkas – un sameklējuši meistarus, kas prota byuves*

dorbus. Sovā laikā tei beja cīši stolta celtne, ar skaistu lūgu apdari, ari balkons beja ar jaukim kūka izrūtōjumim – izzōgējumim", tā par Ķepovas skolas ēkas celtniecību stāstīja Anatolija Bērzkalna tēvs, kas vairāk nekā 30 gadu nostrādājis par skolotāju Pustoškā (Krievija) un pēc tam Latvijā – Ķepovā[57].

Pirmais Ķepovas pamatskolas skolotājs un pārzinis bija leģendārais pedagogs Jūlijs Rupjais, kurš ar sievu Margaritu un meitu Helēnu dzīvoja skolas ēkā.

Ķepovas pamatskolas ēka 20. gs. 30. gados[123]

Caur šīs ēkas klasēm izgājuši simtiem bērnu no daudzām apkārtnes sādžām (Barinauci, Blusova, Dinaborčiki, Dinkiniški, Gereniški, Katriniški, Koziravci, Kulakova, Ķepova, Laizāni, Lukševa, Madalāni, Maslova, Neikšāni, Perveļeva, Plenčova, Plutiški, Stašova, Šņucinova). Katrā mājā vecākās paaudzes cilvēki atcerējās, ka lasīt un rakstīt iemācīja skolotājs J. Rupjais (A. Patmalniece. Atmiņu pieraksti. 2011. g.).

Pieaugot skolēnu skaitam, bērni mācījās arī tuvējās saimnieku mājās (Dinkina un Mileikas mājā) un pat kordonā (robežas apsardzes ēka) aiz Perveļevas kapiem (ap 1946. gadu). Mācības notika gan latviešu, gan krievu valodā.

30. gados Ķepovas skola bija 6-gadīgā (2. pakāpes) pamatskola. 1937. gadā tajā mācījās vairāk nekā 120 bērnu (A. Patmalniece. Atmiņu pieraksti. 2011. g.).

Skolas kolektīvs aktīvi atsaucās uz Latvijas brīvvalsts valdības aicinājumiem ziedot naudas līdekļus valstiskiem pasākumiem. Tā, piemēram, skolotājas Hermīne Kalvišķe un K. Prikule Uzvaras laukuma izbūvei Rīgā ziedoja 5 latus katra[93, 94, 275], bet skolas kolektīvs ziedoja 57,70 latu Kara aviācijas fondam[127], savukārt Ķepovas mazpulks ziedoja 15 latus Valsts aizsardzības fondam[480].

Ķepovas 6-gadīgās pamatskolas skolēni un skolotāji
1936. gada 10. oktobrī[301]

Sekojot prezidenta K. Ulmaņa draudzīgajam aicinājumam, 1937. gadā Kultūras fonds ziedoja Ķepovas 6-klasīgajai skolai 5 latus grāmatu iegādei[34, 119], bet nezināma persona – 10 latus tam pašam mērķim.

Ķepovas skolas pārzinis 30. gados (līdz karam) bija **Konstantīns Mukāns**.

Ķepovas 6-gadīgās pamatskolas izlaidums 1938. gada 29. maijā: beidzēji, skolotāji, vecāki, viesi[301]

Pēckara gados, kad par skolas direktoru strādāja **Aloizs Grauba**, un 50. gados Ķepovas skola funkcionēja kā 7-gadīgā pamatskola. 1948. gadā skolu beidza 19 absolventi: Franciska Auziņa, Džeoanna Grizāne, Emīlija Grizāne, Helēna Juhna, Lidija Kivliņa, Staņislava Kromāne, Kazimira Krūmiņa, Antons Krūmiņš, Antonija Lemešonoka, Janīna Murāne, Broņislava Patmalniece, Genovefa Pauliņa, Sofija Pauliņa, Antons Pauliņš, Anna Pontaga, Antons Rutks, Felicita Stilba, Francis Šņucins, Antonija Unzule (visiem – skolas laika uzvārdi).

Ap 1950. gadu skolas galvenās ēkas tuvumā uzcēla māju ar 2 telpām (2 klases), vecajā skolas mājā iekārtoja skolotāju istabu.

50. gados Ķepovas pamatskolā strādāja skolotāja **Feodosija Larionova** – talantīga pedagoģe, kura ļoti mīlēja bērnus, savus audzēkņus. Viņa palīdzēja bērniem noaut samirkušos apavus un stundas laikā ļāva sasildīt nosalušās kājiņas pie krāsns. Tā kā skolā nebija radio, skolotāja, lai noklausītos raidījumā Staļina bēres (1953), vecāko klašu skolēnus aizveda uz 3–4 kilometru attālo ciema padomes ēku Bērziņos. Skolotāja, klausoties radio, raudāja, bet bērni to nespēja saprast, jo

mājās ģimenē bija cita attieksme pret notikušo (cerība, ka beigsies izsūtīšana uz Sibīriju, ka zemniekiem būs mazāki nodokļi utt.).

Bērni mācījās pie petrolejas lampām. Elektrību apkārtnē pieslēdza 60. gadu sākumā, daudzās mājās arī vēlāk.

Skolēni rakstīja ar metāla spalvu, iestiprinātu koka kātā. Spalvu mērcēja tintes pudelītē. Tinti vecāki bieži vien gatavoja, auduma krāsu izšķīdinot karstā ūdenī.

Ķepovas 7-gadīgās pamatskolas izlaidums 1953. gada 19. jūnijā: beidzēji, skolotāji, vecāki[301]

No 60. gadu sākuma līdz 1966. gadam Ķepovas skola bija 8-gadīgā pamatskola. Tajā mācījās vidēji 145 skolēnu. Attālo sādžu bērni aukstajā laikā rudenī un ziemā dzīvoja jaunuzceltajā internātā.

60. gadu otrajā pusē, kad skolēnu skaits strauji samazinājās, Ķepovas skolu reorganizēja par 4-gadīgo pamatskolu, un 1979. gadā skolu slēdza. Skolu slēdzot, 4 klasēs bija tikai 20 skolēnu[301]. Pēdējā Ķepovas skolotāja un skolas pārzine, kura strādāja līdz skolas slēgšanas brīdim, bija **Irēna Matjušonoka** (arī pašlaik dzīvo Ķepovā).

1990. gadā Neikšānos (Ošupe) tika atvērta jaunuzceltā sākumskola, taču maza skolas vecuma bērnu un skolēnu skaita dēļ arī tā 2000. gadā

tika slēgta[209]. Mūsdienās Ķepovas pagastā skolu nav, bērni mācās Asūnes, Dagdas un Krāslavas skolās.

Vēstures liecību krāšanas gaitā tika apzināti šādi bijušie Ķepovas pamatskolas **pārziņi, direktori** un skolotāji: Anna Andžāne, Juzefa Bačkure, Paulīna Čača, **Aloizs Grauba**, **Lidija Gražule**, Domeniks Kivliņš, Anna Kromāne, Valentīna Kurtiša, Lidija Kvjatkovska, **Feodosija Larionova**, Jānis Leonovs, Viktorija Lubgane, **Irēna Matjušonoka**, **Konstantīns Mukāns**, **Vladislavs Pavlovskis,** Jadviga Rapša, **Jūlijs Rupjais,** Broņislava Stepiņa, Janīna Stepiņa, **Jānis Vansovičs** (pavisam 20 cilvēku).

Apzināti arī 17 Ķepovas skolas absolventi, kuri ieguvuši augstāko izglītību: Antoņina Bareika, Anna Graube, Veronika Graube, Eduards Homka, Juzefa Homka, Arturs Juhna, Helēna Juhna, Viktors Juhna, Pāvels Kacars, Lidija Kivliņa, Leontijs Kalvišs, Viktorija Loce, Lūcija Ļaha, Edvards Pavlovskis, Antons Šļakota, Francis Šņucins, Antons Vasiļevskis (visiem – skolas laika uzvārdi).

Ķepovas skolas beidzēju vidū ir arī ievērojami Latvijas zinātnieki, E. Homka (ieguvis zinātnisko grādu), A. Vasiļevskis (ieguvis zinātnisko grādu) u.c.

Ķepovas skolas absolvents Viktors Juhna (dz. 1944) ievērojams Latvijā ar savu radošo darbu. 1970. gadā absolvējis LLA hidroinženiera specialitātē, LLU ieguvis *Dr. ing.* zinātnisko grādu. Ilgus gadus bijis SIA "Rīgas ūdens" ražošanas direktors, pašreiz ir SIA "Jelgavas ūdens" tehniskais direktors. Dzīvesbiedre Valentīna – fizioterapeite. Meita Vēsma (dz. 1970) absolvējusi RTU arhitektūras nodaļu, dzīvo Oslo, ir *Dr. art.* Dēls Tālis Juhna (dz. 1972) – RTU zinātņu prorektors, profesors.

Sešdesmito gadu sākumā Ķepovas 8-gadīgajā pamatskolā mācījās arī Kristus Karaļa draudzes prāvests (1997–1999), Rīgas Garīgā semināra inspektors un prokurators **Edvards Pavlovskis**, kurš Garīgā semināra audzēkņiem pasniedza kritiku, ontoloģiju, antropoloģiju, kosmoloģiju. E. Pavlovskis dzimis 1950. gadā Pauļukalna sādžā dievbijīgā ģimenē. Pēc Ķepovas skolas viņš beidza Dagdas vidusskolu un iestājās Rīgas Garīgajā seminārā. 1975. gadā tika ordinēts par priesteri[311] un 2011. gadā iesvētīts Jelgavas diecēzē par bīskapu[163, 165].

Apoļu pamatskola

Apoļu pamatskola izveidota Asūnes pagasta Apoļu ciemā 20 km no Dagdas, netālu no Baltkrievijas robežas. Skolas pirmsākumi saistās ar 20. gadsimta sākumu. Ziņas par Latvijas brīvvalsts laiku sīki nav apkopotas. Pēc nostāstiem zināms, ka skola bija izvietota vietējā saimnieka Dubras mājā un kādu laiku arī Drozdovska mājā. 1919. gadā Apoļu skolā mācījās 60 skolēnu[108].

20. gs. 20. gados darbojās Apoļu 4-gadīgā skola.

1934. gadā izglītības ministrs prof. L. Adamovičs par Apoļu 4-gadīgās pamatskolas pārziņa v.i. apstiprināja **Jāni Tunti**[298] (vēlāk viņš bija pārzinis)[382].

Nākamajā, 1935. gadā Daugavpils apriņķa skolu valde atzina, ka Asūnes pagasta Apoļos (un citos pagastos – Pustiņā, Piedrujā) būtu ceļamas jaunas pamatskolu mājas[214, 407]. Tās arī tika uzceltas.

1937. gadā skola no Kultūras fonda saņēma visjaunākos daiļliteratūras izdevumus. Par saņemtajām grāmatām skolotāju un skolēnu vārdā skolas pārzinis J. Tunte Kultūras fonda nodaļai rakstīja:

"*Ar sirsnīgu prieku un pateicību kvitēju grāmatu saņemšanu Pamatskolai. Skolotāju un skolēnu vārdā izsaku sirsnīgu, mīļu un lielu pateicību laipnajiem ziedotājiem un Kultūras fondam par visu to, kas ir darīts cilvēka garīgo spēku pacelšanā. Mūsu mazās sirdis ir pilnas klusas un dziļas pateicības mūsu mīļajam Vadonim Dr. K. Ulmaņa kungam. No sirds mēs pateicamies Vadonim, ka atkal godā celts viss latviskais un senā latviskā sirds. Mīļam Vadonim un dārgai Latvijai mūžam piederēs mūsu mazās sirdis pierobežā.*"[138, 320]

Jānis Tunte.
20. gs. 30. gadi[108]

Apoļu pamatskolas ēka.
20. gs. 30. gadi[108]

Pēc Otrā pasaules kara līdz 1962. gadam Apoļos darbojās 7-gadīgā pamatskola[108, 209]. Līdz 1949. gadam skolas direktore bija **Anna Homka**, neilgu laiku skolas direktors bija Mečeslavs Jurkevičs, kurš vēlāk tika pārcelts darbā uz Kairīšu pamatskolu par direktoru. Viņa vietā Apoļu skolā par direktoru bija norīkots **Pāvels Kudrjavcevs**, kurš nostrādāja neilgu laiku. Par skolas direktoru viņa vietā tika nozīmēts Broņislavs Plotka.

Pēckara gados Apoļu skola bija latviešu mācību iestāde. 1951./1952. mācību gadā 1.–2. klases tika pārveidotas par krievu plūsmu, bet 4.–7. klases līdz 1955. gadam turpināja mācīties latviešu valodā.

1962. gadā Apoļu 7-gadīgo skolu reorganizēja par 4-gadīgo. 1967. gadā skolai uzcēla jaunu vienstāvu ķieģeļu ēku (tagad tā Apoļos ir dzīvojamā māja blakus vecajai skolai).

Apoļu 4-gadīgā skola darbojās līdz 1973. gadam, kad tā maza skolēnu skaita dēļ tika slēgta[209]. Pašlaik no Apoļiem bērni mācās Asūnes un Dagdas skolā.

Pēc Otrā pasaules kara līdz skolas slēgšanai (1973) Apoļu pamatskolā strādāja skolotāji: Dominika Drozdovska, Olga Drozdovska, Staņislava Koļeda, Veronika Kriviņa, Staņislava Lansberga, Jadviga Lavrinoviča (dz. Kovaļevska), Broņislava Ļuta, Marta Plotka, Aleksandra Smariga, Valentīna Svoka, Lilija Vaivode, Broņislava Žurkeviča u.c.

Apoļu pamatskolu beiguši un vēlāk augstāko izglītību ieguvuši **Mečislavs Dubra, Vladimirs Dubra, Leonarda Permiņeva** (dz. **Stikute**). M. Dubra bijis Rīgas pilsētas Izpildkomitejas priekšsēdētājs (1976–1984), Latvijas PSR Augstākās Padomes prezidija loceklis (1980–1985), devis nozīmīgu ieguldījumu Rīgas attīstībā. Viņa dēls **Edgars Dubra** ir AS "*Baltic Trust Bank*" (BTB) līdzīpašnieks un valdes priekšsēdētājs, kas guvis ievērojamus panākumus finanšu biznesa jomā. BTB ieņem vienu no vadošajām vietām banku pakalpojumu tirgū Latvijā, kam pieder plašs filiāļu (31) un norēķinu grupu (43) tīkls (2011. g.).

Kaitras sākumskola

Kaitras sākumskola ir viena no vecākajām Asūnes pagastā. 1995. gadā skola atzīmēja 130. gadu pastāvēšanas jubileju[108]. Ap 1900.–1901. gadu skola bija izvietota Kiuliņaucu sādžā privātā mājā, vēlāk pārcelta uz Kaitru (6 km no Asūnes pagastnama).

Kaitras skolas ēka. 20. gs. 30. gadi[108]

Ievērojamākās Kaitras 4-gadīgās skolas skolotājas un pārzines 30. gados bija **Anna Zvirgzde**[2, 382] un **Domenika Lubiņa** (dz. **Juhņeviča**)[2, 108], kura pārnāca no Kairīšu skolas. Pēc vīra Mileikas nāves viņa apprecējās ar Lubiņu un sāka strādāt Kaitrā.

30. gadu otrā puse iezīmējās ar Latvijas brīvvalsts ekonomisko uzplaukumu un Otrā pasaules kara sākumu. Arī izglītības un kultūras jomā, skolu dzīvē bija jūtams uzplaukums.

1937. gadā jau pieminētais P. Mārtinsons, sekojot Valsts prezidenta K. Ulmaņa 1935. gada 28. janvāra draudzīgajam aicinājumam, ziedoja Kaitras I pakāpes skolai (arī Asūnes, Kairīšu, Ķepovas, Apoļu, Ezermalas, Laizānu un Pauļukalna skolai) pa 2 grāmatām[96, 120, 121]. Savukārt Kaitras pamatskolas skolēni un skolotāji Valsts aizsardzības fondam ziedoja 13,20 latu[480].

Pēc kara, jau 40. gadu vidū, par skolotājām Kaitras pamatskolā strādāja **Anna Baufale**, vēlāk strādāja Dagdas vidusskolā, Janīna Mileika, Antons Rubins.

Kaitras pamatskolā mācījušies un tālākajos dzīves ceļos ieguvuši augstāko izglītību ievērojami pagasta un novada ļaudis: Lidija Gražule (dz. Pavliņa), Jānis Mileika, Stefanija Mileika, Marija Orupe (dz.

Rubine), Broņislavs Plotka, Donats Plotka, Paulis Plotka, Jevgēnijs Rubenis, Leonards Rubins, Genovefa Zariņa (dz. Plotka), Marija Zeimule (dz. Mileika), lauksaimniecības speciāliste, agronome Zuzanna Abena (dz. Mileika). Pēc Kaitras sākumskolas un Asūnes pamatskolas beigšanas viņa papildināja zināšanas un ieguva speciālo izglītību Dagdas rajona Konstantinovas lauksaimniecības skolā, Aglonas lauksaimniecības vidusskolā un Maltas lauksaimniecības tehnikumā, kuru beidza 1946. gadā. Pēc tam klātienē studēja LLA Agronomijas fakultātē, iegūstot diplomēta agronoma specialitāti (1951). Ilgus gadu desmitus Z. Abena bija Alūksnes rajona galvenā agronome. Šobrīd viņa ir pelnītā atpūtā, dzīvo Alūksnē[2].

Ezermalas sākumskola

Ezermalas sākumskola atradās Asūnes pagasta Račevas sādžā apmēram vienu kilometru attālumā uz rietumiem no Jolzas ezera. Der atzīmēt, ka **Račevai**, vienai no lielākajām Asūnes pagasta sādžām (ar 128 iedzīvotājiem, 2000. g.[238]) ir sena vēsture: šī apdzīvotā vieta (ar nosaukumu *Raczowa*) minēta 1738. gadā[479].

Ezermalas skolas ēka. 20. gs. 30. gadi[108]

Skolas atklāšanas gads nav zināms. 1919. gadā tā saucās **Račevas skola**[108]. Skolai bija iedalīts zemnieku **Antona** un **Dominikas Stilbu** ģimenes dzīvojamās mājas plašais un gaišais dienvidu gals. 30. gadu sākumā Ezermalas skola bija 3-gadīgā (1. pakāpes), bet 1935. gadā, kad Latvijas brīvvalsts laikā arī Latgalē diezgan strauji ritēja tautas izglītības darbs, Ezermalas skolu pārveidoja par 4-gadīgo pamatskolu[406].

Terēzija Filipenoka. 30. gadi[108]

Pirmā zināmā skolas pārzine (1935) bija **Anna Patmalniece (Smagare)**[108, 302, 382]. Vēlāk, 30. gadu otrajā pusē un 40. gados, par skolas pārzini un skolotāju strādāja **Terēzija Filipenoka (Kukare)**[108], sirsnīga, laipna un atsaucīga pedagoģe un audzinātāja[293].

Skola bija vāji apgādāta ar mēbelēm un mācību līdzekļiem, pat ābeču visiem pirmklasniekiem nepietika. Mācību stundas ritēja visu klašu skolēniem vienlaicīgi vienā vienīgā skolas telpā. Skolas soli bija gari, vienā solā sēdēja 3–4 skolēni.

1938. gadā, sekojot Valsts prezidenta K. Ulmaņa draudzīgajam aicinājumam – "*katram atcerēties savu pirmo skolu, vietu kur cilvēks garīgi piedzimst*" – dažādas valsts un sabiedriskas iestādes un ļaudis ziedoja skolām. Arī Rīgas pilsētas diskonta bankas direktors P. Martinsons Asūnes pagasta skolām – Asūnes 6-klasīgai, Kairīšu 6-klasīgai, Ķepovas 6-klasīgai, Apoļu, Ezermalas 1. pakāpes, Kaitras 1. pakāpes, Laizānu 1. pakāpes un Pauļukalna 1. pakāpes pamatskolai – uzdāvināja katrai 2 eks. grāmatu[120, 121].

Ezermalas 4-gadīgās pamatskolas zīmogs un skolas pārzines T. Filipenokas autogrāfs. 1944. gads[293]

Padomju varas laikā (20. gs. 50.–60. gadi) neliela kolhoza "Trud" (priekšsēdētājs Sergejs Skripka) ciemata centrā uzcēla jaunu, nelielu skolas ēku, kurā par skolas pārzini sāka strādāt **Monika Pivovarenoka** (dz. **Krūmiņa**).

1963. gadā Ezermalas pamatskolu slēdza. Skolotāja M. Pivovarenoka pārgāja strādāt uz Asūnes 8-gadīgo skolu, kurā mācīja 1.–4. klašu

skolēnus. Te strādāja arī viņas māsa **Sofija Kaskeviča** (dz. **Krūmiņa**), jaunāko klašu skolotāja.

Skolēnus uz mācībām no kolhoza "Trud" ciemata, Račevas, Fermas un citām sādžām uz Asūnes skolu veda ar kolhoza autobusu.

Monika Pivovarenoka.
1961. gads[293]

Pauļukalna sākumskola

Pauļukalna sākumskola dibināta, domājams, 20. gadsimta sākumā. Tās sākotnējais nosaukums – Kareļu (arī Karaļu) skola – liecina, ka tā atradusies Kareļu sādžā un bija izvietota Saveiku mājā[264].

30. gados skolu pārcēla uz Pušču un dēvēja par Puščas, vēlāk (1938) par Pauļukalna skolu[108]. Par bijušo skolu Kareļos un Puščā liecina arī S. Petķevičas atmiņas[310]. Latvijas brīvvalsts laikā Pauļukalna 4-gadīgā (I pakāpes) pamatskola atradās 16 km no pagastnama Asūnē. Tās pārzine 30. gados bija **Emīlija Grīnberga** ar dzīves vietu Kareļos[238].

Pauļukalna skolas ēka. 20. gs. 30. gadi[108]

Kara gados (vācu laikā) Pauļukalna skola darbojās Šņucinovas sādžā[312].

Pēc Otrā pasaules kara Pauļukalna 4-gadīgā skolā sāka strādāt par skolotāju **Kazimira Šeibe** (dz. **Neikšāne**). Skolas pārzinis bija pieredzējis pedagogs ar lielu darba stāžu Jūlijs Rupjais.

Pauļukalna 4-gadīgā sākumskola 1947. gada martā. Priekšplānā – skolotāja Kazimira Šeibe un skolas pārzinis Jūlijs Rupjais[420]

Pēc J. Rupjā nāves (1947) par skolas pārzini tika nozīmēta K. Šeibe, bet par skolotāju viņas vietā sāka strādāt J. Rupjā meita **Helēna Bikova** (dz. **Rupjā**). Pēc H. Bikovas par skolotāju strādāja **Adele Rutka** no Kairīšiem.

Pauļukalna sākumskolas pedagogi un skolēni 1949. gada martā. Priekšplānā centrā: skolas pārzine Kazimira Šeibe un skolotāja Adele Rutka[420]

1949. gada 1. augustā K. Šeibe tika atbrīvota no darba skolā.

No 1951. līdz 1961. gadam kā skolotājas Pauļukalnā strādāja Irēna Matjušonoka (mācīja latviešu valodu) un Leontīna Ļuta. Pēdējais skolas pārzinis bija **Aleksandrs Černiks**[264].

60. gadu sākumā Pauļukalna 4-gadīgā pamatskola tika slēgta[56].

Laizānu sākumskola

Laizānu sākumskola, kas atradās 5 km no Asūnes pagastnama, dibināta 1938. gadā, un sākumā tā bija izvietota Alberta Pavlovska mājā (mājā, kur augusi ievērojamā ārste **Jadviga Pavlovska**).

Pirmā Laizānu skolas skolotāja un pārzine bija **Anna Tīlīte**[382], kura nostrādāja skolā līdz 1940. gadam un pēc tam aizbrauca no Laizāniem.

1937. gadā, sekojot *Dr.* K. Ulmaņa draudzīgajam aicinājumam, P. Mārtinsons Laizānu skolai ziedoja 2 grāmatas[96, 120, 121] un Paulis Rubins – 12 grāmatas[32, 411]. Savukārt skola Uzvaras laukuma izbūvei Rīgā ziedoja 6,15 latus[191, 212].

1941.–1942. gadā skola bija slēgta, skolēni mācījās Asūnes pamatskolā.

1943.–1944. gadā Laizānu skolas pārzinis bija **Alberts Homka** un skolotāja **Anna Homka** (dz. **Pavlovska,** Jadvigas Pavlovskas māsa).

Pēc kara skolā strādāja **Pēteris Gailums** (skolas pārzinis), Anna Kromāne, Zinaīda Vorslova. Z. Vorslovas pedagoģiskās darbības laikā Laizānu skolu slēdza (1959)[264]. Apkārtējo sādžu bērni mācības turpināja Apoļu vai Asūnes pamatskolā.

Laizānu skolas ēka. 20. gs. 30. gadi[108]

Fermas 3-gadīgā sākumskola

1865. gadā Asūnes Valsts muižas fermā jeb nelielā saimniecībā, kas atradās apmēram divus kilometrus uz rietumiem no Asūnes miesta, augstā kalnā atklāja pirmo 3-gadīgo skolu (1870. gadā to pārcēla uz Asūni[228, 521]). Vēlākajā laikā, kad muižas zeme jau bija izpārdota zemniekiem un ferma likvidēta, sādžai un kalnam līdz šodienai saglabājās nosaukums "Ferma".

Otrreiz 3-gadīgo skolu Fermas sādžā nodibināja Latvijas Republikas brīvvalsts laikā. Maza skolēnu skaita dēļ tā darbojās neilgu laiku – no 1926. līdz 1932. gadam, kad skolu pārcēla uz Laizāniem.

Skola atradās Fermas kalnā (181,2 m vjl.) pie Dagdas-Indras ceļa (pie atzarojuma uz Krāslavu) zemnieku **Jāņa** un **Olgas Papsujeviču** ģimenes dzīvojamās mājas dienvidu galā, kas celts 1922. gadā kā jauna piebūve pie agrāk celtā ziemeļu gala. Jaunas ēkas izbūves gads "**1922**" attēlots kokgriezumā virs loga mājas austrumu pusē (pašlaik ēka atrodas Koroļovas sādžā).

Skolu apmeklēja bērni no tuvākajām sādžām – Fermas, Foļvaroka, Koroļovas, Kriņicas, Parfenovas, Rubinovas, Zastenkiem. Par skolas pārzini un skolotāju strādāja vācu cilmes krievu virsnieka (ģenerāļa?) sieva, atraitne **Olga Reica**. Skolēni un bērnu vecāki ļoti cienīja skolotāju un sniedza viņai visāda veida palīdzību (pārtiku, malku, transportu, skolas iekārtas izgatavošanu un remontu utt.)[296].

Valsts skolai arī piešķīra pabalstus. 1928. gadā skola saņēma no valsts pabalstu 60 latu apmērā[200], savukārt Rīgas pilsētas diskonta banka 30. gados ziedoja grāmatas[96, 120, 121].

Kad skolu slēdza (iemesli nav īsti skaidri – it kā nav bijis pietiekošs skolēnu skaits), O. Reica pārbrauca dzīvot pie savas māsas dzimtmuižā Novomisļos. No turienes kādu laiku viņa apmainījās vēstulēm ar savu bijušo mīļāko skolnieku Pēteri Papsujeviču, kas jau bija iestājies mācīties Krāslavas ģimnāzijā. Skolotāja ļoti pārdzīvoja, ka Fermas skola tika slēgta. 1932. gada 4. decembra atklātnē P. Papsujevičam viņa raksta:

"*Mīļais Pēter! Es ļoti priecājos, ka Tu esi labi iekārtojies Krāslavkā un vēlu panākumus nodarbībās. Paldies, ka atrakstīji man. Man ir ļoti skumji, ka F. pazaudēja skolu. Kad es atbraucu nodot skolu, man uz sirds bija tik smagi, it kā es būtu bērēs. Drīz svētkos Tu*

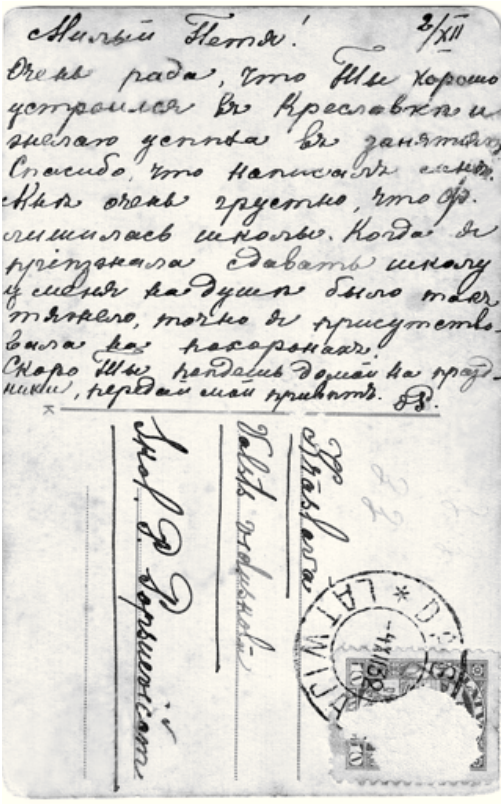

brauksi uz mājām, nodod manus sveicienus. OR." (F. nozīmē Fermas sādža)[293].

1942. gadā O. Reica atstāja Latviju un emigrēja uz vīra etnisko dzimteni – Vāciju[296]. Tālākais viņas dzīvesceļš un liktenis nav zināms, jo sakari ar viņu pārtrūka.

O. Reicas atklātne Pēterim Papsujevičam 1932. gada 4. decembrī [293]

BIBLIOTĒKAS

Asūnes pagasta bibliotēka

Latvijas brīvvalsts pirmajos pastāvēšanas gados Latgalē bija liels grāmatu trūkums, sevišķi izdevumu latviešu valodā. 20. gados asūnieši žēlojās, ka Asūne ir tāda nomale, kur nav nekādu latviešu grāmatu un laikrakstu[282]. Ziņots par gadījumu, kad Asūnes pagasta valde lūgusi Kultūras fonda domi bibliotēkas (grāmatu) vietā dot naudu[202].

1924. gadā Kultūras fonds piešķīra Asūnes pagasta valdei bibliotēku (grāmatu komplektu). Šajā sakarā laikrakstam "Latgalits" grāmatnīca rakstīja, ka "*reizi dīna auss un osyunīši tumar soks gudrībaš smelt losut bibliotekā gromotas*"[125].

30. gados Asūnes pagasta padomes bibliotēkas pārzinis bija Asūnes pamatskolas matemātikas skolotājs Eduards Juhņevičs. Bibliotēkā (to dēvēja arī par Asūnes aizsargu) atradās 700 sējumu[238]. Tā bija iekārtota pagastnamā, kas tolaik atradās tagadējā Asūnes Tautas nama vietā. Kara laikā 1944. gadā pagastnams un grāmatas sadega.

Patlaban esošā Asūnes pagasta bibliotēka dibināta 1947. gadā un sākotnēji atradās Asūnes kluba telpās. Tās pirmais pārzinis bija **Vladimirs Pivovarenoks**[293].

Ilgus gadus (60.–80. gadi) Asūnes ciema bibliotēku vadīja Dagdas vidusskolas beidzēja **Lūcija Aišpure** (dz. **Prikņa**). Viņas laikā kļuvis ievērojami bagātāks bibliotēkas grāmatu fonds. Bibliotēka ne vienu vien reizi ir mainījusi telpas: kādu laiku tā atradās baznīcai piederošā ēkā, pēc tam – kolhoza bērnudārza ēkā, bet 1994. gadā tika pārvietota uz daudzdzīvokļu nama pirmā stāva trīsistabu dzīvokļa telpām.

Kopš 1990. gada bibliotēkas vadītājas un bibliotekāres darbu veic **Anna Vojevodska**. Viņa ir beigusi Višķu sovhoztehnikumu (1989), iegūstot agronomes dārzkopes kvalifikāciju, bet vēlāk pārkvalificējās par bibliotekāri – absolvēja Rīgas kultūras skolu (1999, tag. Rīgas kultūras koledža).

2007.–2008. gadā bibliotēkā tika veikts nepieciešamais remonts: atjaunota grīda, nomainīts linolejs, uzlīmētas jaunas tapetes, nokrāsoti griesti, ierīkoti papildus gaismekļi, apvienojot dzīvokļa virtuvi ar istabu, iegūta pietiekami plaša datortelpa. Materiāliem izlietots ap 1000 latu[367]. Iepirkti 3 datorgaldi, no mēbelēm – jauns skapis.

Grāmatu fonds nav liels: 2008. gadā bija 8000 vienību[367].

Taču Asūne var lepoties ar to, ka te glabājas "**Evaņģēliji visam gadam**" ("***Evangelia Toto Anno…***" jeb "**Asūnes evaņģēliji**") – pirmā līdz mūsdienām saglabājusies latgaliešu grāmata. Izdevuma oriģināls atrodas Asūnes baznīcā un ir pieejams apskatīšanai. Nosaukums dots pēc atļaujas došanas vietas grāmatas iespiešanai: kādu laiku Asūne bija stārastija, te atradās Livonijas bīskapa vietnieka Jāzepa Mloževska sēdeklis, un te viņš devis atļauju grāmatas izdošanai.

Tā ir garīga satura grāmata latgaliešu valodā, kuru 1753. gadā laida klajā Viļņas Jezuītu akadēmijas spiestuve[408]. "Asūnes evaņģēliji" nav oriģinālsacerējums, bet tulkojums no latīņu un pa daļai poļu valodas. Evaņģēliju laba valoda un konsekventa rakstība liecina par to, ka jezuītu misionāru rīcībā varēja būt kādi normatīvi rakstības doku-

menti[245]. Par šo evaņģēliju tulkotāju un redaktoru uzskata leišu priesteri jezuītu tēvu **Jāni Lukaševiču**[102, 245]. Pie šī darba strādājuši vairāki autori. (Pirmā latgaliešu grāmata "Katoliszka Dzismiu gromota…" sarakstīta un iespiesta Viļņā 1730. gadā, bet līdz mūsu dienām tā nav saglabājusies)[245].

EVANGELIA
Toto Anno ſingulis Dominicis &
Feſtis diebus juxta antiquam Ec-
cleſiæ conſvetudinem in Livonia
Lothavis prælegi
SOLITA,
Cum precibus & precatiunculis non-
nullis, curâ quorundam ex Clero Li-
vonico recentiſſimè juxta uſitatiorem
loquendi modum Lothavicum
VERSA & TRANSLATA,
Ac in lucem
EDITA,
Annò,
Quo æternum Patris Verbum per
Angelos in terris evangelizatum eſt
1753.
VILNÆ
Typis S.R.M. Academ: *Societ: JESU.*

Asūnes evaņģēliju titullapa (1753)[99]

2004. gadā 250 gadu jubilejai un latīņu burtu drukas aizlieguma atcelšanas (1904) simtgadei nāca klajā "*Evangelia Toto Anno…*" faksimilizdevums, kam pievienoti latīņu un poļu tekstu tulkojumi, vārdformu indekss, kā arī kultūrvēsturisks apcerējums latviešu literārajā valodā, latgaliešu rakstu valodā, lietuviešu un angļu valodā par latgaliešu rakstu valodas attīstības gaitu[61, 99, 342]. Unikāls faksimilizdevums tapis LU Latviešu valodas institūta vadībā (grāmatas atbildīgā redaktore, zinātniskās daļas sagatavotāja, vārdnīcas sastādītāja un apcerējuma autore ir *Dr. philol.* **Anna Stafecka**). Izdevums tapis sadarbībā ar bijušās Valsts prezidentes **Vairas Vīķes-Freibergas** dibināto Valsts valodas komisiju, Valsts valodas aģentūru, LU Latviešu valodas institūtu.

"*Šajā vēsturiskajā reliktā fiksēts latgaļu dialekts, kas ievērojams ar savu dzīvotspēju un aktuāls arī šodien*", teica VE kardināls **Jānis Pujats** grāmatas faksimilizdevuma atvēršanas svētkos.

Grāmata "Evaņģēliji visam gadam…" ir Latgales latviešu rakstu valodas pamats, svarīgs latviešu valodas vēstures avots un nozīmīgs kultūrvēsturisks piemineklis.

Daiļliteratūra, nozaru un bērnu literatūra Asūnes pagasta bibliotēkā izvietota divās istabās. Jaunas grāmatas bibliotēka iepērk par pašvaldības finansējumu vai saņem kā dāvinājumu. 2008. gadā bibliotēka saņēma ap 150 grāmatu, ik mēnesi tiek nopirktas vidēji 9–10 grāmatas.

Abonētais preses izdevumu klāsts bibliotēkā nav liels: "Ezerzeme", "Latvijas Avīze", "Latgales Laiks", "Ieva", "Ļubļu", "Karogs", "Sieviete", "Lauku Avīzes" tematiskā avīze. Bibliotēkā ir 3 datori (2008)[367].

Apmeklējums bibliotēkai ir labs: 2007. gadā bija reģistrēti 170 lietotāji, no tiem viena daļa bija lasītāji, otra – datorlietotāji, lielākoties skolēni (10–12 dienā).

A. Vojevodska, kura jau vairāk nekā 20 gadu veic bibliotekāres darbu, piedalās lasīšanas veicināšanas programmā "Pirmā tikšanās ar bibliotēku", ko Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centrs ir pieteicis jau no 2002. gada kā loģisku izvērsumu programmai "Bērnu žūrija"[367].

Svariņu pagasta tautas bibliotēka

Mūsdienu Svariņu pagasta teritorijā agrākos laikos bijušas vairākas bibliotēkas.

Vecākā un lielākā no tām pagājušā gadsimta 30. gados darbojās Kairīšos, Latgales Zemnieku jaunatnes biedrības Kairīšu nodaļā. Tās pārzinis bija **Pēteris Patmalnieks** – viens no aktīvākajiem tā laika Asūnes pagasta sabiedriskajiem darbiniekiem[382]. 1931. gadā Latvijas Kultūras fonds uzdāvināja bibliotēkai jaunākās daiļliteratūras komplektu (bibliotēku)[201]. Kairīšu jaunatnes bibliotēka bija viena no lielākajām Asūnes pagastā (865 sējumi, 1937. g.).

Padomju laikā bibliotēkas darbojās arī Svariņos un Kromaniškos. 1990. gadā Svariņu bibliotēka tika pārdēvēta par Svariņu pagasta tautas bibliotēku, un 1992. gadā tai pievienoja Kairīšu bibliotēku.

Svariņu pagasta tautas bibliotēkas darbu, ko vada **Ludmila Paskačima**, 2009. gadā raksturoja šādi rādītāji: literatūras krājums – 7356 vienības, izsniegums – 4874 vienības, apmeklējumu skaits – 4698, lasītāju skaits – 201[355]. Atšķirībā no citām bibliotēkām Svariņu tautas bibliotēka ar daudzu pagasta iedzīvotāju entuziastu līdzdalību izvērš plašu interesantu novadpētniecības darbu.

Vadītājas L. Paskačimas veidotā novadpētniecības karte atspoguļo situāciju pagastā, sākot ar pagājušā gadsimta 50. gadiem līdz mūsdienām. Balstoties uz publicētiem dokumentiem un uz iedzīvotāju atmiņām par mājām un saimniekiem, kuri kādreiz dzīvojuši pagasta teritorijā, ir noskaidrota un dokumentēta kartē katras dzīvojamās mājas atrašanās vieta. Laika gaitā informācija tiek papildināta, precizēta un labota. Ir arī mēģinājums karti ilustrēt ar fotoattēliem no cilvēku personīgajiem arhīviem.

Novadpētniecības telpā, kura vēra vaļā durvis 2009. gadā, apmeklētājiem ir radīta iespēja apskatīt dažādus tematiskus ilustrētus albumus par sovhoza "Voshod" vēsturi, par bijušo vietējo skolu un bērnudārzu, par Beresnes baznīcu, albumu par L. Paskačimas vecmāmiņas kāzām 1937. gadā u.c. albumus.

Novadpētniecības muzejā interesenti var aplūkot autentisku patafonu un noklausīties seno mūziku, VEF ražotos radioaparātus, lenšu magnetofonu, vinila mūzikas plates, Ludmilas vecvecmāmiņas vērpjamo ratiņu (izgatavots 19. gs. beigās), sviesta ķērni, sietuvi, petrolejas

lampu, formas dievmaizes cepšanai, dažādus gludekļu paveidus, māla podus, koka instrumentus veļas gludināšanai, metāla dēli veļas mazgāšanai, senos izšuvumus, preses izdevumus, nozīmīšu kolekciju, naudas zīmes, monētas, galda pulksteni (60. gadu sākums), veco zvanu u.c. eksponātus[355].

IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES DARBINIEKI

Roberts Aišpurs
Pedagogs, izglītības darbinieks

Roberts Aišpurs
1979. gadā[337]

Roberts Aišpurs ir dzimis 1939. gada 14. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Rubinaucu sādžā zemnieku Franča un Olgas ģimenē, brālis Viktors.

Skolas gaitas R. Aišpurs sāka sešu gadu vecumā Asūnes pamatskolā 1945. gadā. Viņam iepatikās dabas zinības – botānika, zooloģija, ķīmija un fizika, ko pasniedza klases audzinātājs Broņislavs Plotka[482].

R. Aišpurs mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1952–1956).

Pēc vidusskolas beigšanas sekoja studijas Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātē (1956–1961), kur ieguva bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotāja specialitāti.

1959. gadā, būdams 3. kursa students, R. Aišpurs uzsāka skolotāja gaitas Ilūkstes vakara vidusskolā, kur mācīja ķīmiju, bioloģiju un ģeogrāfiju.

1963.–1970. gadā R. Aišpurs bija Aknīstes vidusskolas direktors. Viņa vadības laikā skolai tika uzcelta piebūve – pirmā trīsstāvu celtne Aknīstē un uzsākta sporta zāles celtniecība.

1970. gadā R. Aišpurs uzņēmās Jēkabpils vidusskolas vadību (1970–2005). No 1975. gada viņš bija arī Jēkabpils rajona skolu di-

rektoru metodiskās apvienības vadītājs. 1993. gadā R. Aišpura vadītā Jēkabpils 1. vidusskola akreditācijas rezultātā kļuva par ģimnāziju, bet 1996. gadā skolai tika piešķirts jauns nosaukums "Jēkabpils Valsts ģimnāzija"[337].

Jēkabpils Valsts ģimnāzija savā laikā plaši sadarbojās ar Daugavpils Pedagoģiskā institūta Botānikas un bioloģijas mācīšanas metodikas katedru (prof. Leonīds Keirāns, prof. Jānis Pokulis).

Izglītības sistēmas galveno problēmu R. Aišpurs nosauc pārslogotās izglītības programmas, turklāt katrs skolotājs ir šauri specializēts un uzskata, ka viņa priekšmets ir galvenais. Ja viens skolotājs mācītu vairākus radniecīgus priekšmetus, būtu ieguvēji visi, pirmām kārtām skolēni. No pārslodzes bērni dažkārt apjūk, iekavē mācības un nedara vairs neko. Nevar vainot skolotājus, jo viņiem ir jāpilda programma. Skolotājam tikai pastāv iespēja kaut ko mainīt, darboties pedagogu asociācijās, bet tur ir līderi, kuri arī nosaka galveno toni. Visos laikos un pie jebkuras ideoloģijas galvenais ir skolas kolektīvs, kas iespēju robežās var akceptēt, ko pieņemt un ko nē. Pēc šī principa R. Aišpurs ir vadījies visā savā pedagoga darbības laikā kā skolotājs un direktors.

Bijušais Jēkabpils Valsts ģimnāzijas direktors R. Aišpurs ir lepns par saviem skolēniem, vēlāk skolotājiem – maģistriem Anitu Vītolu, Silviju Tumanovu, Sandru Turkupoli, Sarmīti Vilcāni, Zaigu Vēveri, Ilzi Zariņu, Stellu Mekšu, Ingu Purviņu, Sandru Dzeni[337]. Ar labu vārdu atceras ilggadējo Jēkabpils Valsts ģimnāzijas skolotāju Daini Peilāni u.c.

Apbalvojumi:

- Darba Sarkanā Karoga ordenis (PSRS apbalvojums),(1978);
- Latvijas PSR Nopelniem bagātais skolotājs (1987);
- L. Bērziņa balva (2005);
- Jēkabpils domes apbalvojums "Goda jēkabpilietis" (2005);
- Jēkabpils rajona padomes, pilsētas padomes atzinības raksti.

Bija precējies. Sieva Anna Aišpure – pensionēta Jēkabpils Valsts ģimnāzijas bioloģijas skolotāja. Bija divi dēli: vecākais – Egils (miris), jaunākais – Gatis (uzņēmējs, miris traģiskā nāvē, 2007)[247].

Miris 2014. gada 1. decembrī, apbedīts Jēkabpils Centrālajos kapos.

Vladislavs Arnicāns
Pedagogs, izglītības darbinieks

Vladislavs Arnicāns

Vladislavs Arnicāns dzimis 1933. gada 14. martā Asūnes pagasta Račevas sādžā zemnieku Andreja un Teklas (dzim. Stilba) Arnicānu ģimenē.

Brāļi Konstantīns un Antons un māsa Genovefa miruši. Antons Arnicāns savulaik strādājis Rīgas rajona kara komisariātā, pēc tam Latvijas Aizsardzības ministrijā. Konstantīns Arnicāns strādājis VEF. Māsa Genovefa Cereņa (dz. Arnicāne) pēdējos dzīves gadus aizvadīja Mazās Jolzas sādžā, viņas dēls Ēriks, šoferis, kādu laiku strādājis Dagdā par ugunsdzēsēju.

Pēc vietējās Ezermalas sākumskolas pabeigšanas mācības Vladislavs turpināja Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1949. gadā. Vidējo izglītību V. Arnicāns ieguva Dagdas vidusskolā (1953). Absolvēja Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātes neklātienes nodaļu (1960), iegūstot bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotāja specialitāti.

1961.–1962. gadā V. Arnicāns bija Tīmaņu vidusskolas direktors. Kopš 1963. gada līdz mūža beigām strādāja par bioloģijas skolotāju un direktoru Daugavpils rajona Vaboles vidusskolā (1963–1996)[151, 189].

Miris 1996. gada 29. decembrī. Apbedīts Daugavpils Jaunajos kapos.

V. Arnicāns bija precējies. Palikusī dzīvesbiedre Vija ar dēliem Arni un Reini dzīvo Rīgā. Arnis Arnicāns strādā Valsts zemes dienestā, Reinis Arnicāns – uzņēmējs.

V. Arnicāna fotogrāfiju atsūtīja viņa dēls Arnis Arnicāns. 2012. gada 13. janvāris.

Aloizs Bečs
Pedagogs, izglītības darbinieks

Aloizs Bečs
30. gados[108]

Aloizs Bečs dzimis 1910. gada 5. maijā Rēzeknes apriņķa Vidsmuižas pagastā (tagad Riebiņu novada Galēnu pagasts).

1929.–1940. gadā A. Bečs bija Asūnes 6-gadīgās pamatskolas pārzinis. Asūnē par skolotāju strādāja arī viņa sieva **Marta Beča**[108, 298].

Pēc bijušo 30. gadu skolēnu nostāstiem, A. Bečs bijis ļoti stingrs pedagogs, audzināšanā pielietojis fizisku spēku (sitis ar lineālu, licis stāvēt kaktā uz ceļiem, kniebis aiz auss utt.).

Būdams skolas pārzinis, viņš daudz darīja skolas tālākajā attīstībā (jaunas ēkas celtniecība, skolas labiekārtošana, mācību līdzekļu iegāde utt.).

1941. gadā A. Bečs un viņa sieva tika represēti. Abi gāja bojā izsūtījumā[108, 434].

Marija Beļska
Pedagoģe

Marija Beļska
1980. gadā

Marija Beļska (dz. Medziņa) dzimusi 1957. gadā Dagdas rajona Asūnes pagasta Pļupovas sādžā Konstantīna un Annas Medziņu ģimenē.

Pirmās skolas gaitas uzsāka Asūnes pamatskolā. Pēc tās beigšanas turpināja mācīties Dagdas vidusskolā, kuru beidza 1975. gadā, un sāka strādāt par skolotāju Šķaunes pamatskolā, kur mācīja latviešu valodu.

1976. gadā M. Beļska iestājās V. Lāča Liepājas Pedagoģiskajā institūtā un studēja neklātienē līdz 1981. gadam. Pēc institūta absolvēšanas, iegūstot pamatskolas skolo-

tājas kvalifikāciju, viņa turpināja strādāt Šķaunes pamatskolā. No 1999. gada strādā Daugavpils Poļu ģimnāzijā sākumskolas skolotājas amatā.

No 1999. gada līdz 2007. gadam M. Beļska studēja DU Izglītības un vadības fakultātes maģistrantūrā un ieguva profesionālā maģistra grādu valsts pārvaldē.

Apbalvojumi:

- Medaļa "Par darba varonību";
- Polijas Republikas Izglītības ministrijas "Tautas izglītības komisijas" medaļa par nopelniem mācību un audzināšanas darbā.

M. Beļskas ģimenē ir 3 bērni – dēli: Ernests – *Baltkom* darbinieks, Aleksandrs – skolotājs, meita Laura – LU studente. Vīrs Sergejs – pensionārs. Ģimene dzīvo Daugavpils novada Lāču ciematā.

M. Beļskas personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. gada 7. jūnijā.

Broņislava Bergmane
Pedagoģe

Broņislava Bergmane 1957. gada jūnijā[51]

Broņislava Bergmane (dz. Vedļa) dzimusi 1932. gada 10. martā Rēzeknes apriņķa Bukmuižas pagasta Tirševas sādžā "Nomaļmājās" zemnieku Feliksa un Konstances triju bērnu ģimenē. Brāļi: Aleksandrs Vedļa un Viktors Vedļa. Vecāki un jaunākais brālis Viktors (miris 40 gadu vecumā) apbedīti Dagdas kapsētā.

Mācības sāka attālajā Kairīšu 7-gadīgajā skolā, kuru beidza 1947. gadā kopā ar 9 citiem skolas audzēkņiem. Skolā Broņislavai viegli padevās visi priekšmeti, dziedāja korī, piedalījās skolēnu pašdarbības sarīkojumos (spēlēja teātrī).

"*Laikam jau bijām godīgi bērni, jo atceros, ka matemātikas skolotāja Anna Patmalniece, uzdodot patstāvīgu darbu, pati varēja arī paadīt zeķi*", raksta B. Bergmane par saviem iespaidiem no skolas gadiem[51].

Mācības turpināja Ezernieku vidusskolā, par kuru viņai ir ļoti jaukas atmiņas – skaistais Ežezers, draudzīgi klasesbiedri. Pēc vidusskolas pabeigšanas pieteicās uz skolotāju sagatavošanas kursiem (Pumpuros, Jūrmalā) pamatā krievu valodas mācīšanai.

Skolotājas gaitas B. Bergmane uzsāka 1951. gadā Īles 7-gadīgajā skolā. Strādājot skolā, vienlaicīgi studēja Rīgas Pedagoģiskā institūta neklātienes nodaļā latviešu valodas un literatūras specialitātē. Augstskolu absolvēja 1958. gadā. Līdz aiziešanai pensijā (1992) B. Bergmane mācīja latviešu valodu un literatūru Īles pamatskolā, kura viņai bija pirmā un vienīgā darba vieta. Tikusi dēvēta par stingru, bet taisnīgu skolotāju.

Apbalvota ar valdības Goda rakstiem un diplomiem.

Apprecējusies (1961) ar kolhoza būvdarbu vadītāju Juri Bergmani. Bērni – dēls Valdis, beidzis LLA Zooinženieru fakultāti; meita Māra, beigusi LVU Svešvalodu fakultāti. Mazbērni – mazdēli Valts un Artis, mazmeita Zane[51].

Lidija Brile
Pedagoģe

Lidija Brile
1984. gadā[67]

Lidija Brile dzimusi 1934. gada 30. janvārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Putromnišku sādžā zemnieku Jāņa un Teklas (dz. Patmalniece Aloiza m.) Brilu ģimenē.

Pirmās skolas gaitas Lidija uzsāka Kairišu 7-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1947. gadā. 1952. gadā absolvēja Dagdas vidusskolu un sāka strādāt par skolotāju Sivergola pamatskolā.

L. Brile absovēja Latvijas Valsts universitātes Vēstures fakultātes neklātienes nodaļu. 1959.–1964. gadā viņa bija mācību daļas vadītāja Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā, mācīja vēsturi, pēc tam strādāja par direktora vietnieci audzināšanas darbā Ezernieku vidusskolā.

1994. gadā L. Brile aizgāja pensijā un vēl kādu laiku turpināja strādāt. Pavisam pedagoģiskajā darbā nostrādāja 50 gadu.

Apbalvojumi:

- Krūšu nozīme "Teicamnieks Tautas izglītības darbā";
- Daudzi pateicības raksti.

L. Briles atziņas lieti noderēja Kairīšu 7-gadīgās skolas vēstures pētījumos. Viņa plašus pētījumus ir veikusi par Kairīšu sādžas iedzīvotājiem, apkopojusi un izdevusi kopā ar brāli J. Brilu atziņas par Patmalnieku dzimtas bagāto vēsturi.

Mirusi 2004. gada 6. jūnijā. Apbedīta Kromanišku kapsētā blakus saviem vecākiem[67].

Jānis Brils

Lauksaimniecības un pašvaldību darbinieks, pedagogs

Jānis Brils[67]

Jānis Brils dzimis 1937. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Putramnišku sādžā zemnieku Jāņa un Teklas (dz. Patmalniece) Brilu ģimenē. Turpat Kairīšu pamatskolā tika uzsāktas arī pirmās skolas gaitas. Mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1952).

Pēc Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Zootehnikas fakultātes absolvēšanas (1961) 7 gadus nostrādāja par galveno zootehniķi Krāslavas rajona padomju saimniecībā "Kapiņi". Darbs bija saspringts, jo sovhoza saimniecība bija vāja.

Sovhoza teritorijā atradās Priežmaļu vidusskola, kur mācību programmā tajā laikā bija arī lauksaimniecības specialitāšu apmācība – lopkopju, mehanizatoru u.c. Zināšanu lopkopībā vidusskolas kursa skolēnu mācīšanai J. Brilam pieticis, bet pasniegšanas metodikas, psiholoģijas un pedagoģijas zināšanu pietrūka, tāpēc viņš iestājās Daugavpils Pedagoģiskā institūta Bioloģijas fakultātes neklātienes nodaļā, kuru beidza 1965. gadā. Iegūtās zināšanas un iemaņas noderēja ne tikai darbā ar skolēniem, bet arī vēlāk, strādājot par saimniecības un pašvaldības vadītāju.

Priežmaļu vidusskolā J. Brils strādājis no 1962. līdz 1967. gadam, kad viņu iecēla par direktoru jaundibinātajā padomju saimniecībā "Andrupene". Šo saimniecību ar labiem panākumiem viņš vadīja 27

gadus (tika uzceltas lielas liellopu un cūku fermas). Viņa vadītā saimniecība bija vienīgā republikā, kur ieguva sapropeli (ezera dūņas) Bižas ezerā.

No 1992. gada J. Brils strādāja par Andrupenes pagasta vecāko. Šajā laikā tika uzcelta pagasta divstāvu ēka, bērnudārzs un ierīkoti skolā dziedāšanas un mājturības kabineti. Samērā bieži viņš tika aicināts uz Andrupenes un Okras 8-gadīgo skolu, Dagdas, Ezernieku un Krāslavas vidusskolu vadīt nodarbības, lasīt lekcijas par lauksaimniecību, darba organizācijas u.c. jautājumiem.

Kad padomju saimniecība 1990. gadā tika likvidēta, ar J. Brila saprātīgiem apsvērumiem daļēji izdevās saglabāt lielas kopsaimniecības vērtības: tika izveidoti 3 kooperatīvi ar tehnikas bāzi, izveidota piensaimnieku biedrība. Andrupenes ļaudis ir pārliecinājušies par J. Brilu kā labu saimnieku, organizatoru, lielisku un saprotošu cilvēku. Ar viņa atbalstu andrupenieši guva panākumus dažādās jomās: 2000. gadā Andrupenes pamatskola bija vienīgā no rajona lauku skolām, kas piedalījās Dziesmu svētkos. Tajā pašā gadā Andrupene tika atzīta par Krāslavas rajona sakoptāko pagastu.

2001. gada pašvaldību vēlēšanās J. Brils bez jebkādas ažiotāžas kārtējo reizi tika ievēlēts par pagasta vadītāju.

"*Tādi cilvēki, kā Jānis Brils, ir zemes sāls un dārzu krāšņums, laikmeta lepnums un mantojums, Latgales dēls ar īstu latgaliešu spītu – visu paveikt, kas iecerēts.*"[109]

Strādājot Andrupenes pagasta padomē, J. Brilam radās iespēja īstenot senloloto sapni par muzeja "Latgales lauku sēta" ierīkošanu Andrupenes skaistākajā vietā. No Andrupenes pagasta iedzīvotāja Ignata Pudnika tika nopirkta 1890. gadā celta māja un saimniecības ēkas. Izmantojot Valsts nodarbinātības dienesta atbalstu, kuru tajā laikā vadīja Andris Siliņš, tika noorganizēti celtnieku apmācības kursi. Šie celtnieki tad arī nojauca un pārveda nākamā muzeja ēkas uz Andrupenes ciematu, uzlika tām niedru jumtus. Muzeju piepildīja ar senlietām (mēbelēm, darba rīkiem, sadzīves priekšmetiem u.c. aprīkojumu), ko pagasta iedzīvotāji aktīvi ziedoja.

"Latgales lauku sētas" veidošanas darbs ildzis trīs gadus, viss veikts pašu pagasta iedzīvotāju rokām. Muzejs tika atklāts 2000. gada Līgo vakarā. Pašreiz muzejs sastāv no dzīvojamās mājas, klēts, pirts, smēdes, šķūņa ar riju un kūts.

"Latgales lauku sēta" Andrupenē 2000. gadā[67]

2010. gadā veikta muzeja rekonstrukcija, diemžēl ne visai pārdomāti, jo rekonstrukcijas gaitā (nesaskaņojot ar muzeja dibinātāju) zaudētas ēkas, kur tagad tika ierīkota večerinku māja. Latgalē tādas večerinku mājas pie lauku sētām nebija. Latgalieši šim mērķim izmantoja to pašu dzīvojamo māju vai šķūņus[350]. "Latgales lauku sētai" (vadītāja Skaidrīte Pauliņa) ir nozīmīga vieta jaunās paaudzes audzināšanā, patriotisma izjūtai un gandarījumam par savu novadu.

Lai palielinātu meža krājumus, ar J. Brila iniciatīvu izveidota kokaudzētava, kurā izaudzētos bērza stādiņus labprāt pērk Latgales lauksaimnieki. Novada vēstures glabātājs un pedagogs J. Brils ar lepnumu saka: "*Ārpus skolas mums vēl ir divas klases – kabineti: vēstures – Latgales sētā un bioloģijas – kokaudzētavā.*"[109] Kokaudzētavai, kas ierīkota apmežošanas projekta ietvaros, ir liela nozīme pašreizējos apstākļos lauku saimniecību apmežošanā.

Apbalvojumi:

- Medaļa "*За трудовую доблесть*" (1966);
- Atzinības raksts par priekšzīmīgu darbu (1970);
- Darba Sarkanā Karoga ordenis (1971);
- Ļeņina ordenis (1973);
- Oktobra Revolūcijas ordenis (1981);
- Latvijas PSR N. b. lauksaimniecības darbinieks (1983);

- Krūšu nozīme "Teicamnieks Tautas izglītības darbā" (1984);
- Kultūras ministrijas prēmijas, tai skaitā prēmija par muzeja "Latgales lauku sēta" izveidošanu;
- Vairāki desmiti pateicības rakstu[67].

Precējies, sieva Irēna – zootehniķe. Ģimenē ir trīs meitas: Aija – mūzikas skolotāja, Sandra – ģeogrāfijas skolotāja, jaunākā meita Iveta – sākumskolas skolotāja.

Pašreiz J. Brils ir pelnītā atpūtā un aizrāvies ar iemīļotiem darbiem – biškopību, medniecību, makšķerēšanu, galdniecību un vēsturisku piemiņas vietu saglabāšanu. Piemēram, 2010. gadā ciemā atjaunots krusts, vieta, kur vietējie iedzīvotāji pulcējās uz lūgšanām.

Lidija Danstere
Pedagoģe

Lidija Danstere
1978. gadā[82]

Lidija Danstere (dz. Rutka) dzimusi 1935. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Rutku sādžā Vladislava un Aneles Rutku četru bērnu ģimenē kā vecākā meita. Māsa Antoņina, brāļi Viktors un Konstantīns.

Skolas gaitas Lidija uzsāka Kairīšu 7-gadīgajā pamatskolā 1944. gadā 2. klasē (klases bija apvienotas). Kairīšu skolu pabeidza 1950. gadā un šajā gadā mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1950–1954). No mācību priekšmetiem skolā vairāk interesējusi ķīmija, bet, stājoties Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā, L. Danstere izvēlējās studijas Fizikas un matemātikas fakultātē (1954–1959).

Pēc augstskolas absolvēšanas (1959) L. Danstere, iegūstot fizikas un matemātikas vidusskolas skolotājas specialitāti, tika norīkota darbam toreizējā Dagdas rajona Tīmaņu vidusskolā. Pēc Tīmaņu vidusskolas reorganizācijas darbu izvēlētajā specialitātē turpināja Madonas rajona Liepkalnes 8-gadīgajā pamatskolā no 1961. gada līdz aiziešanai pensijā 1994. gadā.

Par ilggadīgu un nozīmīgu mācību un audzināšanas darbu L. Danstere vairākkārt **apbalvota** ar Madonas rajona Tautas izglītības nodaļas Goda rakstiem (1979–1990).

Bija precēta (1964) ar Imantu Dansteru. Dēls Māris – galdnieks; meita Vineta – inženiere ekonomiste (mirusi 2011. g.). Dzīvoja Ērgļos[82]. L. Danstere mirusi 2013. gada novembrī, apbedīta Ērgļu kapos.

Lidija Gražule
Pedagoģe

Lidija Gražule
1997. gadā[123]

Lidija Gražule (dz. Pavliņa) dzimusi 1932. gada 29. septembrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Paukštovas ciemā zemnieku Kazimira un Sofijas Pavliņu ģimenē. Dēls Aldis – mehanizators.

Pirmo izglītību ieguvusi Kaitras 4-gadīgajā pamatskolā (1940–1944). No 1944. gada mācības turpināja Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1947. gadā. Šajā pašā gadā L. Gražule sāka mācīties Dagdas vidusskolas 8. klasē[123].

Pēc vidusskolas beigšanas (1951) iestājās Daugavpils Valsts Skolotāju institūtā (DVSI) Latviešu valodas un literatūras nodaļā. Praksē stundas vadīja Daugavpils 1. vidusskolā. Daudz derīgu padomu topošajai skolotājai devis pedagoģijas pasniedzējs M. Kapiņš, mācījis cienīt skolēnus, nekad nepacelt balsi, jo tā jau ir padošanās bērnu priekšā.

1953. gadā L. Gražule absolvēja DVSI un sāka darba gaitas Ķepovas 7-gadīgajā pamatskolā. Vēlāk zināšanas papildinājusi, studējot neklātienē Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātē Latviešu valodas un literatūras nodaļā (1958–1965).

1967. gadā sakarā ar Ķepovas 8-gadīgās pamatskolas reorganizāciju L. Gražule pārgāja strādāt Asūnes 8-gadīgajā skolā par skolotāju, vēlāk par direktora vietnieci mācību un audzināšanas darbā (1971–1987)[228]. Toreiz Asūnes 8-gadīgā pamatskola bija divplūsmu skola ar latviešu un krievu mācību valodu, arī skolotāju sastāvs bija daudz-

nacionāls – latviešu, krievu, poļu, baltkrievu u.c. tautību skolotāji. Bija vajadzīga individuālā pieeja, un pedagoģe to atrada, lai saliedētu skolotāju kolektīvu, nerunājot jau par skolēniem. L. Gražule izjūt gandarījumu par to, ka šodien Asūnes pamatskolā strādā 8 viņas bijušās skolnieces, to vidū direktore Ārija Šumeiko un mācību daļas vadītāja Zita Gražule[356].

Ikdienas darbā L. Gražule vadījās pēc pārliecības: "No tevis jau neprasa daudz, no tevis prasa visu…"

"*Ar šādu atziņu esmu vadījusi dienas veselus 38 darba gadus, jo skolotājam vajag daudz tā nemiera un kaismes, tās dzīvības, ko sevī slēpj ik grauds, un vajag daudz pašam savas gaismas un darba prieka, lai dzīvotu – tev visa vajag daudz.*" (L. Gražule)

Apbalvojumi:

- Krāslavas rajona Izglītības nodaļas Goda raksts (1973);
- Krāslavas rajona Izpildkomitejas Goda raksts (1978);
- Latvijas PSR Izglītības ministrijas Goda raksts (1980);
- Krūšu nozīme "Teicamnieks Tautas izglītības darbā" (1982);
- Krāslavas rajona Izglītības nodaļas Goda raksts (1986);
- Medaļa "Darba veterāns" (1986)[123].

No 1991. gada pedagoģe L. Gražule ir pelnītā atpūtā.

Eduards Homka
Ķīmiķis, izglītības darbinieks

Eduards Homka.
20. gs. 70. gadi[324]

Eduards Homka dzimis 1915. gada 11. jūnijā Staņislava un Malvīnes Homku ģimenē Pēterpilī[128]. Abi vecāki no Latvijas: tēvs Staņislavs – no Asūnes pagasta Kulakovas, māte Malvīne – no Robežniekiem. No Pēterpils ģimene pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Asūnes pagastā Kulakovas sādžā. Vecāki apbedīti Asūnes kapos, māsa Juzefa – Rīgā 2. Meža kapos.

Pirmās skolas gaitas Eduards sāka Latvijas brīvvalsts laikā Ķepovas 6-gadīgajā pamatskolā. Pēc tās beigšanas mācības turpināja Krāslavas Valsts ģimnāzijā.

1941. gadā E. Homka tika uzņemts Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, kuru absolvēja 1944. gadā, iegūstot ķīmiķa inženiera specialitāti[142]. 1946. gadā viņš atkārtoti beidza Latvijas Valsts universitātes Ķīmijas fakultāti un no jauna ieguva ķīmiķa inženiera specialitāti[126].

Darba gaitas E. Homka sāka Latvijas Valsts universitātē, kur strādāja par asistentu un vecāko pasniedzēju (1949–1950)[126]. Strādājot par asistentu, viņš eksaminējis arī studentus ķīmijā Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā (to viņam bija uzticējis profesors Kārlis Krūmiņš).

1950. gada 23. jūnijā E. Homka tika arestēts un sodīts (reabilitēts 1956. gadā)[128].

E. Homka strādāja Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā: docenta p.i. Dabaszinību katedrā (1955–1956). Ķīmijas katedras pasniedzējs (1956–1961). Pēc tam 10 gadus strādāja Rīgā. Atgriezies Daugavpilī, E. Homka no 1971. līdz 1976. gadam bija DPI Ķīmijas katedras vadītājs (ievēlēts konkursa kārtā).

Docents E. Homka aizstāvēja disertāciju ķīmijas zinātnes nozarē. 1967. gadā ieguva ķīmijas zinātņu kandidāta grādu. Zinātnisko pētījumu joma: lielmolekulāro savienojumu ķīmija. Publicējis (līdz 1976. gadam) 20 zinātnisko darbu, saņēmis vienu autorapliecību par izgudrojumu.

Miris no leikēmijas 1978. gada 1. februārī Rīgā. Apbedīts Rīgas 2. Meža kapos[128].

E. Homkas meita **Inta Fogele** (dz. Homka) ir pazīstama sabiedriska darbiniece: viņa organizē skaistumkonkursus jau vairāk nekā 20 gadus gan Latvijā, gan ārpus Latvijas. Studējusi LU Ķīmijas fakultātē, bet studijas nav beigusi.

E. Homkas mazmeita daugavpiliete **Viktorija Drizļonoka** (dz. Fogele) arī studēja LU Ķīmijas fakultātē un, piedaloties skaistumkonkursā, ieguva titulu "Mis Latvija 2007"[40], bet starptautiskajā konkursā Kiprā 2010. gadā viņa ieguva arī titulu "*Miss Peace*"[518].

Bijusī E. Homkas sieva – ģeoloģe.

Juzefa Homka
Agronome, izglītības darbiniece

Juzefa Homka
20. gs. 70. gadi[324]

Juzefa Homka dzimusi 1920. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kulakovas sādžā Staņislava un Malvīnes Homku ģimenē. Vecāki apbedīti Asūnes kapos, brālis Eduards Homka – Rīgā.

Skolas gaitas J. Homka sāka Ķepovas 6-gadīgajā skolā, pēc tam mācījās Konstantinovas 2-gadīgajā lauksaimniecības skolā. Pēc tās beigšanas izglītību turpināja Aglonas lauksaimniecības vidusskolā.

Jaunā speciāliste strādāja Dagdas rajonā par galveno agronomi un vienlaicīgi neklātienē studēja LLA Agronomijas fakultātē, kuru absolvēja 1950. gadā.

No 1955. gada J. Homka strādāja Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā: bija Dabaszinību katedras asistente (1955–1962), Botānikas un bioloģijas mācīšanas metodikas katedras vecākā pasniedzēja (1962–1975). Institūta studentiem viņa docēja studiju kursu "Dārzeņkopība", Bioloģijas fakultātes 3. kursa studentiem vadīja lauku prakses lauksaimniecības pamatos Kompleksās lauku prakses ietvaros. Agrobioloģiskajā stacijā J. Homka bija Dekoratīvo augu nodaļas vadītāja, ilgus gadus ir vadījusi arī Dārzeņu nodaļu.

J. Homka bija viena no nedaudzajām docētājām, kura prata visus lauka darbus, ko parasti veica vīrieši. Viņai nebija sveši darbi, kas saistīti ar aršanu, pļaušanu u.c. lauksaimniecības darbiem, bija apbrīnojamas zināšanas visās lauksaimniecības nozarēs. Īpaši interesantus izmēģinājumus J. Homka veica par dekoratīvo augu pavairošanu skolas mācību laukā[324].

Nozīmīgākās publikācijas:

- Homka J. Dekoratīvo augu paātrināta pavairošana skolā. Grām.: *Daugavpils Pedagoģiskā institūta rakstu krājums*. XI sēj. Rīga: Zvaigzne, 1966.
- Homka J. Ražojošu upeņu paātrināta izaudzēšana. Grām.: *Daugavpils Pedagoģiskā institūta rakstu krājums*. XIX sēj. Rīga: Zvaigzne, 1973.

Pēc aiziešanas pensijā J. Homka dzīvoja pie brāļa Eduarda Homkas Rīgā.

Mirusi 2000. gadā. Apbedīta Rīgas 2. Meža kapos blakus brālim Eduardam.

Stanislava Igaune
Lauksaimniecības un izglītības darbiniece

Stanislava Igaune 2005. gadā[129]

Stanislava Igaune (dz. Kacare) dzimusi 1943. gada 19. februārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Putromnišku sādžā zemnieku Albina un Marijas Kacaru ģimenē.

Pirmās skolas gaitas sāka Kairīšu 7-gadīgajā pamatskolā (1950–1957). Audzēkne ir pateicīga klases audzinātājai Staņislavai Aprubei, kura viņu pēc 7. klases beigšanas iekārtoja Aglonas internātskolā (materiālo apstākļu dēļ nevarēja mācīties vispārizglītojošajā vidusskolā).

1961. gadā pēc Aglonas internātskolas beigšanas S. Igaune sāka strādāt Preiļu rajona padomju saimniecībā "Aglona" pīļu fermā par brigadieri un noliktavas pārzini. 1962. gadā iestājās Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Agronomijas fakultātē. Piedalījās studentu vienības celtniecības darbos Kazahijā (1964), bet 1967. gadā LLA studentu vienības sastāvā strādāja Ungārijas Agrārās universitātes kopmītņu celtniecībā.

1967. gadā S. Igaune ar izcilību absolvēja LLA un sāka strādāt par agronomi Rēzeknes rajona kolhozā "Gaigalava", kur viņu uzaicināja toreizējā kolhoza priekšsēdētāja Staņislava Lepere. Šajā kolhozā S. Igaune bija praksē LLA 4. kursā.

1970. gadā pēc LLA lauksaimniecības vadošo kadru sagatavošanas kursu pabeigšanas tika norīkota par padomju saimniecības "Bērzgale" direktori. Šajā amatā viņa nostrādāja 17 darba gadus. Saimniecība bija ekonomiski stabila, daudz spēka tika veltīts celtniecībai. Cēla gan lopu fermas, gan sociālās infrastruktūras objektus. Bērzgalē tika uzceltas četras daudzdzīvokļu mājas, bērnudārzs, ēdnīca, saimniecības me-

hāniskās darbnīcas u.c. 1985. gadā toreizējā Rēzeknes starpkolhozu celtniecības organizācija uzcēla lepnu kultūras namu-kantori. Nams uzcelts pēc individuāla projekta, tā autors bija arhitekts Laimonis Tikmanis.

1987. gada jūnijā S. Igauni ievēlēja par Bērzgales ciema Tautas deputātu padomes Izpildkomitejas priekšsēdētāju.

1994. gadā toreizējais izglītības un zinātnes ministrs Jānis Vaivods iecēla S. Igauni Latgales mājas kultūras institūta direktores amatā (vēlāk institūts tika pārdēvēts par Latgales Amatniecības skolu)[385]. Šajā darbā S. Igaune turpināja strādāt līdz skolas slēgšanai (2011). Pašreiz nodarbojas ar uzņēmējdarbību tūrismā.

Apbalvojumi:

- Ordenis "Goda zīme" (1971);
- Darba Sarkanā Karoga ordenis (1976);
- Vairākas medaļas un republikas augstākās padomes goda raksti[129].

Precējusies. Vīrs Pēteris Igaunis beidzis Daugavpils Pedagoģisko institūtu, strādājis Bērzgales vidusskolā par matemātikas skolotāju, tagad pensijā. Dēls Dzintars Igaunis un divi mazdēli.

Irēna Jakubaņeca
Filozofe, izglītības darbiniece

Irēna Jakubaņeca (dz. Arnicāne) dzimusi 1944. gada 4. aprīlī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Aprobaucos.

1962. gadā beidza Dagdas vidusskolu un turpat strādāja par skolas darbvedi (1963) un pionieru pirmorganizācijas vadītāju (1963–1966).

Augstāko izglītību I. Jakubaņeca ieguvusi, absolvējot LVU Vēstures un filozofijas fakultāti (1971). Strādāja Latvijas PSR ZA Vēstures institūtā par pētnieci (1971–1972) un jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku (1972–1973).

Pēc PSRS ZA Filozofijas institūta aspirantūras beigšanas (1977) turpinājusi strādāt Latvijas PSR ZA Vēstures institūtā par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku (1977–1981), pēc tam Latvijas PSR ZA Filozofijas un tiesību institūtā par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku (1981–1986) un vecāko zinātnisko līdzstrādnieku (1986–1989).

Latvijas Lauksaimniecības universitātē I. Jakubaņeca strādājusi par Filozofijas katedras vecāko pasniedzēju (1989–1992) un lektori (1992–1994). Kopš 1994. gada viņa ir skolotāja Rīgā.

I. Jakubaņeca ir ieguvusi filozofijas zinātņu kandidāta grādu (1979). Pētījusi ētisko vērtību lomu personības tikumiskajā orientācijā[285].

Bija precējusies ar LLA profesoru Voldi Jakubaņecu.

Anna Jegorova
Pedagoģe

Anna Jegorova
1966. gadā[146]

Anna Jegorova (dz. Isaka) dzimusi 1941. gada 11. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Rutkeviču sādžā zemnieku Vitālija un Domicellas Isaku ģimenē.

Tēvs bija represēts (1951–1956) un izsūtīts uz Vorkutu. Kā celtnieks piedalījās Kairīšu Tautas nama celtniecībā (1933–1934). Vectēvs Jānis Medziņš bija apkārtnē pazīstams zemnieks, kas 1949. gada 25. martā izvests uz Omskas apgabalu, tur arī miris.

Vecākā māsa Lūcija Rutka (dz. Isaka) mācījās Kairīšu pamatskolā, strādāja par šuvēju dzimtajā novadā, vēlāk Jelgavā. Jaunākā māsa Janīna Isaka mācījās Kairīšu pamatskolā, strādāja par šūšanas meistari un pārdevēju Rīgā, pensionāre, dzīvo Ikšķilē. Brāļi: Jānis Isaks (1936–2008) beidzis Kairīšu 7-gadīgo pamatskolu, strādāja par vecāko meistaru Rīgas 1. mēbeļu kombinātā; Vitālijs Isaks (dz. 1943) beidzis Kairīšu 7-gadīgo pamatskolu, strādā kokapstrādes darbnīcā Mārupē.

Pamatskolas izglītību Anna Jegorova ieguva Kairīšu 7-gadīgajā pamatskolā (1948–1956), 7. klasi atkārtoti beidza 1957. gadā.

Mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1957–1961), kur piedalījās dažādos pulciņos, spēlēja stīgu orķestrī, dramatiskajā pulciņā, dziedāja jauktajā korī.

Patstāvīgas darba gaitas A. Jegorova sāka Tīmaņu vidusskolā par pionieru vadītāju un dziedāšanas skolotāju.

1962.–1968. gadā studēja Daugavpils Pedagoģiskā institūta Bioloģijas un ķīmijas fakultātē, ieguva bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotājas specialitāti.

Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas izlaidumā 1956. gadā:
trešā no kreisās – Anna Jegorova (dz. Isaka)[146]

1965. gadā, būdama 3. kursa studente, Anna Jegorova sāka strādāt Bauskas rajona Vecumnieku vidusskolā par laborantu un bioloģijas skolotāju. Vēlāk 3 gadus apmeklēja zīmēšanas un rasēšanas skolotāja kursus un mācīja zīmēšanu un rasēšanu. Vecumniekos aktīvi piedalījās pašdarbībā, dziedāja sieviešu ansamblī, korī. Šeit apprecējās (1966) ar M. Alenčiku, piedzima meita Antra.

Pēc laulības šķiršanas 1974. gadā apprecējās ar M. Jegorovu, mainīja dzīves vietu un sāka strādāt Rīgas rajonā, Baldonē, Bērnu pansionātā Nr. 2 par audzinātāju.

1980. gadā A. Jegorova iestājās Tautas frontē, tika ievēlēta Baldones pašvaldībā, vadīja kultūrkomisijas darbu, darbojās vēlēšanu komisijās.

1995.–1996. gadā A. Jegorova mācījās Latvijas Universitātes maģistrantūrā, kur ieguva pedagoģijas maģistra grādu speciālajā pedagoģijā par maģistra darbu "Pedagoģiskie līdzekļi pirmsskolas bērnu rehabilitācijā".

Tagad A. Jegorova strādā par logopēdu 2010. gadā pārdēvētajā Valsts sociālā aprūpes centra "Rīga" filiālē "Baldone".

Par pašaizliedzīgu darbu un sveicot Latvijas Republikas proklamēšanas 91. gadadienā A. Jegorova saņēma Labklājības ministrijas Atzinības rakstu (2009).

Precējusies. No pirmajām laulībām ir meita Antra, no otrajām ir divi dēli – Andris un Aigars. Antra Alenčika absolvēja Rīgas pedagoģiskās koledžas mūzikas nodaļu. Andris Jegorovs absolvēja LU Fizikas un matemātikas fakultāti un maģistrantūru (2003), strādā par programmētāju. Aigars Jegorovs absolvēja Transporta un sakaru institūtu un maģistrantūru (2002), strādā par projektu vadītāju HANSAB[146].

Haralds Juhņevičs
Pedagogs, izglītības darbinieks

Haralds Juhņevičs[157]

Haralds Juhņevičs dzimis 1928. gada 28. jūnijā Valkas apriņķa Omuļu pagastā skolotāju Eduarda un Valijas Juhņeviču ģimenē. Haralds bijis vecākais dēls, vēl ģimenē piedzima 3 viņa brāļi un viena māsa. Tēvs pirms Otrā pasaules kara strādājis par matemātikas skolotāju Asūnes 6-gadīgajā skolā, pēc kara – par direktoru jau Asūnes 7-gadīgajā skolā. Māte šajā pašā skolā mācījusi latviešu un vācu valodu.

Haralda skolas gaitas sākās 1934. gadā, kad viņš sāka apmeklēt Asūnes 6-gadīgo pamatskolu. Pēc tās beigšanas (1940) iestājās Krāslavas ģimnāzijā, kuru beidza 1946. gadā, un uzreiz uzsāka studijas Daugavpils Skolotāju institūta Vēstures fakultātē (pēc divgadīgās programmas).

Pirmos divus gadus H. Juhņevičs nostrādāja Barkavas 6-gadīgajā pamatskolā (1948–1950).

1950. gadā viņš tika iesaukts Padomju armijā, Ziemeļu flotē, kur nodienēja 4 gadus. Skolotāja gaitas turpināja Kurzemē, Pūrē, kur bija nozīmēts par Pūres pamatskolas direktoru. Divus gadus nostrādājis Pūrē, H. Juhņevičs pārgāja uz Zantes skolu strādāt par vēstures skolotāju.

1959. gadā, pabeidzot studijas Pleskavas skolotāju institūtā, H. Juhņevičs pārcēlās uz Skrīveriem un sāka strādāt Skrīveru vidus-

skolā sākumā par vēstures skolotāju, bet no 1962. gada – par skolas direktoru.

1988. gadā H. Juhņevičs aizgāja pensijā un vēl 10 gadus strādāja par skolotāju. Dzīvo Skrīveros.

2011. gada 3. maijā **apbalvots** ar Triju Zvaigžņu ordeni.

"*Juhņeviča kungs ir apbrīnojams ar saviem daudzajiem talantiem – labs direktors, izcils vēstures skolotājs, psihologs un pedagogs, savulaik pat celtnieks un talantu eksperts. Katra novitāte prasīja izdomu, radošumu, spēju tālredzīgi domāt un veidot. Juhņeviča kungs ar rakstnieka Andreja Upīša atbalstu panāca, ka skrīverieši mācās ļoti piemērotās un plašās telpās – uzcelts jaunais skolas korpuss, tam blakus – liela un gaiša sporta zāle…Haraldam Juhņevičam bija svarīgi izaudzināt vispusīgi attīstītu personību, tāpēc līdztekus mācībām un sportošanai vajadzēja attīstīt mākslinieciskо pašdarbību – korus, tautisko un sporta deju kolektīvus, vokāli instrumentālos ansambļus un pūtēju orķestri, kā arī piedāvāt darbošanos dažādos interešu izglītības pulciņos*", tā H. Juhņeviču raksturo A. Upīša Skrīveru vidusskolas absolvente Daina Vancāne-Viļuma[448].

Zinaida Kikuste
Pedagoģe, valodniece, tulkotāja

Zinaida Kikuste
1978. gadā[170]

Zinaida Kikuste (dz. Auziņa) dzimusi 1938. gada 24. jūlijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Murānišku sādžā zemnieku Boļeslava un Leokādijas Auziņu ģimenē.

Mācības Zinaida uzsāka 1946. gadā Kairīšu 7-gadīgajā pamatskolā, kur uzreiz viņu ieskaitīja 2. klasē, jo mājās bija labi sagatavota skolai. Pēc neilga laika viņu pārcēla uz 3. klasi, un līdz ar to 7. klasi beidza jau 1951. gadā ar vienīgo "četrinieku" vācu valodā, kuru vēlāk izvēlējās par savu specialitāti.

1955. gadā Z. Kikuste uzsāka studijas Latvijas Valsts universitātes Vēstures un

filoloģijas fakultātes Vācu valodas nodaļā, kuru absolvēja 1960. gadā, iegūstot vidusskolas vācu valodas un astoņgadīgās skolas angļu valodas skolotājas kvalifikāciju.

1960./1961. mācību gadā Z. Kikuste mācīja abas minētās valodas Talsu vidusskolā, bet no 1962. gada līdz 1966. gadam strādāja par vācu valodas pasniedzēju Latvija Valsts universitātē, tajā pašā laikā turpinot tālākizglītību Vissavienības Augstskolu svešvalodu pasniedzēju augstākās kvalifikācijas divgadīgos kursos.

Sava mūža aktīvas darbības lielāko posmu Z. Kikuste nostrādāja Latvijas ZA Fizikālās enerģētikas institūta Zinātniskās un tehniskās informācijas nodaļā par vecāko referenti un tulkotāju vācu-krievu-latviešu valodā (1966–1993). Kad pēc Latvijas neatkarības atgūšanas uz Latviju sāka braukt vieslektori no Šveices un Vācijas, viņa sinhroni tulkojusi auditorijā lekcijas studentiem no vācu valodas Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolā "Attīstība". 2005.–2009. gadā Z. Kikuste bija vācu valodas lektore Juridiskajā koledžā.

Z. Kikuste ir tulkojusi no vācu valodas un uz vācu valodu zinātniskos rakstus, patentus, dažas grāmatas, piemēram, Hanss Kings *Katoļu baznīca. Īsa vēsture*. Rīga: Atēna, 2003. 224 lpp.

Bija precējusies. Dzīvo Rīgā. Vīrs Daniels Kikusts – fiziķis (miris 2014. gadā, apbedīts Miķeļa kapos Rīgā); dēli: Uldis – apsardzes dienesta darbinieks, Jānis – autoeksperts, Gusts – Latvijas radio dienesta programmas vadītājs[170].

Staņislava Kļaviņa
Pedagoģe

Staņislava Kļaviņa (dz. Medziņa) dzimusi 1930. gada 7. jūlijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Pļupovas sādžā "Veltiņos" (tagad "Spīdolas") zemnieku Jāņa un Magdalēnas četru bērnu ģimenē kā ceturtais bērns. Pirms viņas bija trīs vecāki brāļi: Jānis, Pāvels un Konstantīns.

Alkas pēc zināšanām Staņislavai (saukta arī Stasija) radās agri. Pirmās skolas gaitas uzsāka Asūnes pamatskolā Latvijas brīvvalsts laikā.

Pēc kara mācījās Dagdas vidusskolā, kuras 12. klasi pabeidza 1949. gadā un uzreiz iestājās Rīgas Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu

Staņislava Kļaviņa[175]

fakultātē. 1954. gadā pēc augstskolas absolvēšanas ieguva vidusskolas bioloģijas un ķīmijas skolotājas kvalifikāciju. Skolas un studiju gados aktīvi nodarbojās ar slēpošanu un riteņbraukšanu.

Pedagoģes darba gaitas sākās Ķemeru vidusskolā, bet tās nebija pārāk ilgas, jo 1957. gadā Staņislavas vīrs Edvīns Kļaviņš pabeidza Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Mežkopības fakultāti un tika norīkots darbā par mežzini Grāveru mežniecībā (Kurzemē, bijušajā Saldus rajonā, apmēram 12 km no Skrundas uz Lietuvas pusi). Kļaviņu ģimene (vecāki un divas mazas meitas) pārcēlās uz dzīvi Grāveros.

Pēc meitu atmiņām dzīve Grāveros bija ļoti rosīga: tika rīkotas talkas, svinēti Vasarsvētki un Ziemassvētki, Jaungads u.c. Tā kā darbu specialitātē nebija iespējams savienot ar dzīvošanu Grāveros, S. Kļaviņa sāka strādāt par grāmatvedi mežniecībā.

Arī šis dzīves posms S. Kļaviņai nebija ilgs: par grāmatvedi Grāveros viņa nostrādāja līdz 1961. gadam, kad Kļaviņu ģimene 1962. gadā pārcēlās uz Vidzemi, uz toreizējo Madonas rajonu, kur E. Kļaviņš sāka strādāt Mežu pētīšanas stacijā "Kalsnava", bet Staņislava atrada grāmatvedes darbu Kalsnavas spirta rūpnīcā. Vēlāk te viņa strādāja arī par ekonomisti, darbs patika. Kalsnavā piedzima trešā meita.

No 1972. gada līdz mūža beigām S. Kļaviņa strādāja par vecāko ekonomisti Madonas rajona Sauleskalna SPMK, bija cienīta un augstu vērtēta speciāliste.

S. Kļaviņas meitas turpina mātes jaunības ieceres saistībā ar pedagoģiju un bioloģiju, visām trim ir augstākā izglītība: Līvija Reinberga strādā par latviešu valodas skolotāju, Iveta Cīrule ir ārste, bet trešajai meitai Solvitai Zalcmanei darbs saistīts ar veterināriju. Trīs mazmeitas absolvējušas augstskolas, divi mazdēli studē augstskolās, jaunākā mazmeita mācās pamatskolā. Vīrs Edvīns pelnītā atpūtā.

S. Kļaviņa mirusi 1977. gada 18. septembrī 47 gadu vecumā, apbedīta Krūmēnu kapos[175].

Rihards Kondratovičs
Biologs, selekcionārs, zinātnieks, izglītības darbinieks

Rihards Kondratovičs[196]

Rihards Kondratovičs dzimis 1932. gada 12. maijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Sauleskalnos. Tēvs Jāzeps Kondratovičs strādājis par virsmežsargu Krāslavas virsmežniecības Robežnieku mežniecībā. Māte Antoņina Kondratoviča (dz. Pizāne) – mājsaimniece. Ģimenē Rihards auga kopā ar divām māsām – Valiju un Āriju un trim brāļiem – Ēvaldu, Verneru, Hariju[196, 345].

Skolas gaitas Rihards uzsāka Kalēju pamatskolā (1939–1944). Viņš atceras skolas pārzini P. Kalēju, skolotājas E. Kalēju, B. Klismeti, skolotāju K. Orupu.

1944. gadā, kad R. Kondratovičs bija pabeidzis otro klasi, tuvojoties Sarkanās armijas daļām, visa ģimene pārcēlās uz Kurzemi, Strazdes pagasta Ozoliņiem. Tur palika dzīvot arī pēc kara beigām. Mācības turpināja Strazdes tautskolā, kur pabeidza 7. klasi. 1945.–1950. gadā mācījies Talsu vidusskolā ar 11 klašu apmācību (11. klasē viņam nācies pavadīt divus gadus).

Jau vidusskolā Rihards Kondratovičs nopietni sāka interesēties par bioloģiju, īpaši par augu selekciju, veicis pirmos augu hibridizācijas izmēģinājumus. Tas arī noteica viņa izvēli – studēt Latvijas Valsts universitātes (LVU) Bioloģijas fakultātē (1950–1955), iegūstot biologa – augu fiziologa specialitāti, kā arī vidusskolas bioloģijas un ķīmijas skolotāja kvalifikāciju.

Rihards ar vecākiem, vecāko māsu Valiju un brāli Ēvaldu (mātei klēpī). 1935. gads[196]

Studiju laikā viņa skolotāji bija tādi Latvijā pazīstami zinātnieki kā botāniķis profesors Pauls Galenieks, augkopis profesors Nikolajs Kārlis Konrāds, zoologs un ģenētiķis profesors Jānis Lūsis, bioķīmiķis profesors Voldemārs Grīnšteins, augu fizioloģe Marija Tauja.

Studenta gados aktīvi darbojās studentu zinātniskās biedrības fizioloģijas pulciņā, guvis rekordus sportā (1500 m skrējienā netika pārspēts vairāk nekā 20 gadus)[345, 432].

Pēc studiju beigšanas R. Kondratovičs neilgi strādāja LVU Cilvēku un dzīvnieku fizioloģijas katedrā (1955), pēc tam 10 gadus bija LVU Botāniskā dārza direktora amatā (1955–1965). Vēlāk kļuva par LVU Bioloģijas fakultātes dekānu (1965–1969), LVU Bioloģijas fakultātes docentu (1966–1985), LVU partijas komitejas sekretāru (1969–1975), LU Bioloģijas fakultātes profesoru (1985–2000), LU zinātņu prorektoru (1987–1997)[345, 347, 432, 483].

R. Kondratovičam bija jāvada habilitācijas un promocijas padome laikā, kad vajadzēja pārvērtēt padomju gados aizstāvētās disertācijas, "atsijāt" zinātni no ideoloģiskiem noslāņojumiem un veikt galējo vērtējumu pēc Latvijas zinātnes kritērijiem. "*Pateicoties Kondratoviča gudrai vadībai un padomes eksperu augstai atbildībai, pedagoģijas zinātne Latvijā saglabājās un turpināja attīstīties tālāk jauno paradigmu virzienā.*" (R. Garleja)[106]

Zinātnisko darbu par rododendronu introdukciju un selekciju izcils selekcionārs uzsāka 1957. gadā. Kopš tā laika visa R. Kondratoviča dzīve saistīta ar rododendriem[458]. Selekcijas zinātniskie pamati apkopoti viņa bioloģijas zinātņu kandidāta disertācijā "*Rhododendron L.* ģints introdukcija Latvijas PSR" (aizstāvēta 1964), bioloģijas zinātņu doktora disertācijā – monogrāfijā "Rododendri Latvijas PSR. Kultūras bioloģiskās īpatnības" (krievu val., aizstāvēta PSRS ZA Galvenajā Botāniskajā dārzā Maskavā, 1983)[432].

"*Zinātne ir tā cilvēku darbības joma, kura pārbauda prāta spējas, uzticības jūtu dziļumu un mērķtiecības spēku. Bez zinātnieka spējām Rihardā līdzvērtīgas ir tādas spējas kā prasme izjust, izprast un organizēt cilvēkus. Straujš, optimistisks, sabiedrisks – tāds Rihards bija jaunībā, un šīs gara mantas viņš saglabājis arī brieduma gados*" (A. Špona)[427].

1980. gadā R. Kondratovičs noorganizēja LU Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavu "Babīte"[483]. Šī audzētava ir viens

no pamatīgiem rododendru selekcijas centriem ne tikai Eiropā. Vairāk par 40 patentētām šķirnēm ir izturīgas visā Ziemeļeiropā, un te ir arī lielākais šo savvaļas augu vākums ziemeļos[483].

Zinātniskās darbības jomas.

Profesors R. Kondratovičs devis izcilu ieguldījumu rododendru selekcijā, un šajā jomā viņa zinātniskā darbība ir vainagojusies lieliem panākumiem. Viņš ir izstrādājis teorētiskos pamatus un praktiskās metodes rododendru kultivēšanai Latvijas klimatiskajos apstākļos, ievedis Latvijā vairāk nekā 100 rododendru savvaļas sugas, izveidojis brīvdabas rododendru kolekciju, kurā ietilpst 66 savvaļas sugas un 143 šķirnes[432].

Pirmo reizi Latvijas daiļdārzkopības vēsturē ir radījis 25 jaunas Simsa rododendra (*Rhododendron simsii*) jeb Indijas acāliju (siltumnīcu acāliju) šķirnes, izveidojis 49 jaunas brīvdabas vasarzaļo un mūžzaļo rododendru šķirnes, par kurām saņēmis autorapliecības[347].

Apbalvojumi:

- Vissavienības Tautas Saimniecības sasniegumu izstādes zelta medaļas par rododendru selekciju, introdukciju un praktisko ieviešanu (1965, 1977, 1981);
- Latvijas PSR Valsts prēmija par rododendru introdukciju un selekciju Latvijā (1985);
- Latvijas PSR Nopelniem bagātais zinātnes darbinieks (1989);
- Latvijas ZA korespondētājloceklis (1989–1992) un īstenais loceklis (kopš 1992);
- Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Atzinības raksts par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas augstākajā izglītībā (1997);
- Latvijas Valsts emeritētais zinātnieks (1998);
- Par nopelniem Latvijas valsts labā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni, V šķira (2000);
- Tēvzemes balva par mūža ieguldījumu rododendru selekcijā (2002);
- Latvijas Universitātes emeritētais profesors (2002);
- Latvijas ZA, A/S *Itera Latvija* un Latvijas Izglītības fonda balva par izcilu veikumu rododendru introdukcijā un selekcijā un daiļdārzkopības attīstību Latvijā (2002);
- Latvijas ZA Lielā medaļa par nozīmīgu ieguldījumu rododendru selekcijā (2006)[230, 237, 243, 254].

Darbība profesionālās biedrībās:

- Latvijas Dārzkopības un biškopības biedrības biedrs (1958);
- Latvijas Botāniķu, dendrologu, ģenētiķu un selekcionāru biedrības biedrs (1979);
- ASV Rododendru biedrības biedrs (1987);
- Latvijas Dendrologu biedrības biedrs (1992);
- Vācijas Rododendru biedrības biedrs (1997);
- Latvijas Ainavu arhitektu biedrības Goda biedrs (1998);
- Anglijas Karaliskās dārzkopības biedrības biedrs (2004)[243].

Pētnieciskie projekti:

- R. Kondratovičs (projekta vadītājs). "Latvijas agroklimatiskajiem apstākļiem piemērotu rododendru šķirņu selekcija un to veģetatīvo pavairošanas metožu izstrāde", *Latvijas Zinātnes Padome* (1994–2003);
- R. Kondratovičs (projekta vadītājs). "Latvijas agroklimatiskajiem apstākļiem piemērotu jaunu rododendru šķirņu selekcija", *Latvijas Zinātnes Padome* (2004–2009)[243, 347].

Precējies. Sieva Skaidrīte – botāniķe, strādājusi izdevniecībā "Zvaigzne" par vecāko zinātnisko redaktori. Meita Ginta – bioloģe, floriste; dēls Uldis – beidzis LVU Bioloģijas fakultāti (1986), LVU/LU docētājs, Bioloģijas fakultātes dekāns, *Dr. biol.* (1996), asoc. prof. (1999), kopš 1999. gada arī LU Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavas "Babīte" vadītājs. Pieci mazbērni – Emīls, Līva, Miks, Toms un Roberts[196, 230, 345].

Nozīmīgākās publikācijas.

Grāmatas un mācību literatūra:

- Kondratovičs R. *Rododendri*. Rīga: Liesma, 1965. 124 lpp.
- Kondratovičs R. *Acālijas*. Rīga: Liesma, 1971. 144 lpp.
- Kondratovičs R. *Augu anatomijas praktikums*. Rīga: Zvaigzne, 1976. 280 lpp.
- Kondratovičs R. *Rododendri*. Rīga: Liesma, 1978. 180 lpp.
- Kondratovičs R. *Rododendri*. Rīga: Avots, 1981. 231 lpp. (krievu val.)
- Kondratovičs R. *Rododendri Latvijas PSR. Kultūras bioloģiskās īpatnības*. Rīga: Zinātne, 1981. 334 lpp. (krievu val.)

- Kondratovičs U., Kondratovičs R. *Rhododendron in Lettland. "Rhododendron und immergrüne Laubgehölze"*. Bremen, 1996, S. 106–115.
- Kondratovičs R., Kondratovičs U. *Introduction and breeding of Rhododendrons in Latvia. Baltic Botanic Gardens in 1997*. Tallinn, 1998, pp. 26–29.
- Kondratovičs R., Kondratovičs U. *Rododendru audzēšana un kopšana*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2000. 28 lpp.
- Kondratovičs R., Kondratovičs U. *Rododendru Avīze*. Rīga: AS Lauku Avīze, 2002, 8(74). 64 lpp.
- Kondratovičs R., Kondratovičs U., Riekstiņa G. *Rododendru audzēšana un kopšana*. Babīte, 2003. 32 lpp. (krievu val.)
- Kondratovičs R. *Rododendri un to selekcija Latvijā*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2005. 102 lpp.

Kopskaitā ap 400 publikāciju, vairāk nekā 60 patenti par rododendru šķirnēm[243].

Larisa Kovaļevska
Pedagoģe

Larisa Kovaļevska 2011. gadā[184]

Larisa Kovaļevska dzimusi 1977. gada 28. augustā Krāslavas rajona Robežniekos Pētera un Nadeždas (dz. Ivanova) divu bērnu ģimenē.

Vectēvs Francis un vecāmāte Pudentija (dz. Mackeviča) Kovaļevski bija zemkopji, dzīvoja Pustiņas pagasta Nikšānos, kur viņu ģimenei piederēja apmēram 14 ha zemes. Tēvam ir četras māsas – Anna, Helēna, Apolonija un Genovefa, arī viņu dzimtā vieta ir Nikšāni. Larisas brālis Viktors – mehāniķis, beidzis Robežnieku pamatskolu un Krāslavas vidusskolu.

L. Kovaļevska beidza Asūnes 8-gadīgo pamatskolu un Krāslavas vidusskolu. Savu izglītību viņa turpināja Daugavpils Pedagoģiskajā universitātē, iegūstot izglītības zinātņu bakalaura grādu pedagoģijā un sākumskolas skolotājas kvalifikāciju (1999).

Pēc augstskolas absolvēšanas vienu gadu nostrādāja Asūnes pamatskolā. 2002. gadā L. Kovaļevska studēja neklātienē sākumskolas skolotāja studiju programmas pedagoģijas un dzimtās (latviešu) valodas studiju kursos. Pašlaik strādā Daugavpils Saskaņas pamatskolā.

L. Kovaļevska tika atzīta par labāko klases audzinātāju (2006), konkursa "Krievu valodas un literatūras labākais skolotājs" laureāte (2007)[184].

Emerita Krišberga
Matemātiķe

Emerita Krišberga[192]

Emerita Krišberga (dz. Bidzāne) dzimusi 1936. gada 24. aprīlī Rēzeknes apriņķa Bukmuižas pagastā Tirševas sādžā zemnieku Aleksandra un Monikas Bidzānu ģimenē.

Pirmās skolas gaitas Emerita sāka Kairīšu 7-gadīgajā skolā, kuru beidza 1951. gadā un šajā pašā gadā turpināja mācīties Dagdas vidusskolā (1951–1955). Augstāko izglītību ieguvusi, studējot LVU Fizikas un matemātikas fakultātes matemātikas nodaļā (1956–1960)[192].

Pēc studiju beigām E. Krišberga tika norīkota darbā Latvijas ZA Fizikas institūtā par matemātiķi programmētāju. Šajā specialitātē viņa strādā arī pašreiz. Darba vietas E. Krišbergai ir bijušas vairākas, piedalījās dažādu tēmu un projektu izstrādē, piemēram, magnētu hidrodinamika, programmas izstrāde grāmatvedības vadīšanā. Strādājot LVU Skaitļošanas centrā, veica medicīnas programmas izstrādi Latvijas aptieku izziņām.

Pēc 1992. gada E. Krišberga līdzdarbojās kā zinātniskā līdzstrādniece programmēšanas sistēmu izstrādē pagastiem. Rīgas Stradiņa universitātes Skaitļošanas centrā strādāja pie tēmas "Patoloģiskā anatomija" programmēšanas.

Apprecējusies (1968) ar fiziķi Rihardu Krišbergu[192].

Albīne Kvjatkovska
Pedagoģe

Albīne Kvjatkovska[207]

Albīne Kvjatkovska (dz. Vorslova) dzimusi 1928. gada 15. februārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Pļupovas sādžā zemnieku Modesta un Annas Vorslovu ģimenē. Vecāki, kam piederēja 12 ha zemes, nodarbojās ar lauksaimniecību. Albīne – vienīgais bērns ģimenē.

Skolas gaitas Albīne sāka Latvijas brīvvalsts laikā Asūnes 6-gadīgajā skolā un beidza 7. klasi jau Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā 1946. gadā. Tajā pašā gadā mācības turpināja Dagdas vidusskolā, kur 12. klasi pabeidza 1949. gadā. Tas bija Dagdas vidusskolas pirmais izlaidums.

1949. gadā A. Kvjatkovska iestājās Daugavpils Valsts skolotāju institūta Dabaszinību un ģeogrāfijas fakultātē. Augstskolu absolvēja 1951. gadā, iegūstot dabaszinību un ģeogrāfijas skolotājas specialitāti.

Pirmās darba gaitas A. Kvjatkovska sāka Dagdas rajona Šķaunes pagasta Tīmaņu vidusskolā. 1957. gadā viņu pārcēla darbā uz Kairīšu 8-gadīgo skolu, kur par dabaszinību un ģeogrāfijas skolotāju toreizējā skolas direktora Broņislava Plotkas vadībā nostrādāja 6 gadus. Šajā laikā skolotāja papildināja arī savas zināšanas, piedaloties semināros un kursos.

1962. gadā, kad B. Plotku skolas direktora amatā nomainīja Antons Strods, skolotāja A. Kvjatkovska pārcēlās darbā uz Andrupenes 8-gadīgo pamatskolu par direktori, bet 1964. gadā atgriezās uz Kairīšiem, nomainot A. Strodu Kairīšu pamatskolas direktora amatā.

Skolēnu skaits Kairīšu skolā tajā laikā ar katru gadu strauji samazinājās, un 1965. gadā 8-gadīgā skola Kairīšos beidza pastāvēt. Palika tikai 4 klases. Skolā strādāja divi pedagogi – skolas pārzine A. Kvjatkovska un skolotāja Adele Rumaka. Skolēnu skaits turpināja samazināties, palika tikai 7 skolēni. 1977. gadā, kad Kairīšu skolu slēdza, A. Kvjatkovska beidza savas skolotājas gaitas.

Dzīvoja Dagdā[207]. Mirusi 2012. gada 21. martā, apbedīta Asūnes kapos.

Aloida Ķirse
Izglītības darbiniece, zinātniece

Aloida Ķirse[211]

Aloida Ķirse (dz. Auziņa) dzimusi 1949. gada 29. jūlijā Krāslavas apriņķa Asūnes pagasta Murānišku sādžā zemnieku Boļeslava un Leokādijas Auziņu ģimenē.

Pamatskolas izglītību ieguvusi attālajā Kairīšu 8-gadīgajā skolā, līdz kurai bija jāmēro 4 kilometri kājām, ar velosipēdu, slēpēm.

1. klasē (audzinātāja Aina Peipiņa) mācījusies tikai vienu nedēļu – skolniecei jau bija labas iepriekšzināšanas. Ar vecāku piekrišanu Aloidu pārcēla 2. klasē (audzinātāja Genovefa Plotka), kuru beidza ar dažiem "četriniekiem". Audzinātāja strādāja ar divām klasēm vienlaikus (ar 2. un 4. vai 1. un 3. klasi), stundas bija interesantas. Čaklā skolniece saglabāja patīkamas un bagātas atmiņas par savu skolu un skolotājiem, par piedalīšanos lauksaimniecības darbos ārpus skolas.

Līdz 7. klasei Kairīšu skolas direktors bija Broņislavs Plotka, pēc tam – Antons Strods.

No 5. klases līdz izlaidumam A. Ķirses 14 skolēnu klases audzinātāja bija Adele Rumaka (Odziļeviča) – "*burvīga matemātikas skolotāja un lieliska "otrā mamma"*". Zīmēšanas un dziedāšanas skolotāja Marta Plotka mācīja klavierspēles pamatus un atklāja solodziedāšanas noslēpumus, kālab A. Ķirse pārstāvējusi skolu rajona skatēs gan solo, gan duetā. 1962. gadā republikāniskajā vācu valodas lasītāju konkursā Rīgā ieņēmusi III vietu (vācu valodas skolotāja Staņislava Aprube mācīja arī latviešu valodu)[211].

Būdama 7. un 8. klases skolniece, A. Ķirse vairākas reizes bijusi skolotāja Kaitras pamatskolā (aizvietojot īsto saslimušo skolotāju) un mācījusi četras klases vienlaikus.

"*Mūsu skolotājiem bija milzīga sirds izglītība, jo mudināja mūs gan dejot, gan korī un ansambļos dziedāt, gan teātri spēlēt, gan piramīdas taisīt. Uz Oktobra svētkiem, Jaungadu, armijas dienu, sieviešu dienu, 1. Maiju, izlaidumiem bija apjomīgi koncerti, kuros piedalījās*

visi 70 skolasbērni un pilna skatītāju zāle, jo tā bija mūsu vecāku un vietējo iedzīvotāju gandrīz vienīgā izklaide.

Elektrību skolā ievilka tikai 7. klasē, līdz tam viss notika petrolejas lampu gaismā.

Visu skolas laiku rakstījām tikai ar tinti un spalvaskātu, 6. klasē dažiem parādījās pirmās tintes pildspalvas, bet ar tām ne visu drīkstējām rakstīt.

Kāds prieks bija, kad jau 3. klasē pusdienu starpbrīdī organizēti varējām par 25 kapeikām dabūt karstu tēju ar konfektēm "Rions", lai sviestmaize nesprūst kaklā!

Mēs jutāmies skolai piederīgi kā lielas ģimenes locekļi. Uzskatījām par goda pienākumu palīdzēt skolotājām novākt kartupeļus piemājas dārzā, nepieciešamības gadījumā pieskatīt viņu bērneļus, jo zināšanas varējām smelties tikai no viņām. Mūsu vecākiem izglītības jau vairāk par dažām klasēm nebija.

Pavasaros audzējām kukurūzu un kartupeļus plašajos kolhoza, vēlāk sovhoza laukos, rudeņos nedēļu un pat ilgāk ar sirpjiem griezām nost kukurūzu, rakām kartupeļus, plūcām linus (un brīnumainā kārtā mācību programmu apguvām). Par šādiem darbiem sovhozs deva vaļēju kravas mašīnu 2 dienu ekskursijai uz Puškina kalniem." (A. Ķirse)[211]

Pēc Kairīšu 8-gadīgās skolas beigšanas (1963) A. Ķirse mācījusies Rīgas Pārtikas rūpniecības mehānikas un tehnoloģijas tehnikumā (1963–1967). Pēc tam studējusi Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Pārtikas rūpniecības tehnoloģijas fakultātē (1968–1973), iegūstot inženieres tehnoloģes specialitāti. Zināšanas papildinājusi Augstākajā partijas skolā (1979–1981) Ļeņingradā un Latvijas Lauksaimniecības universitātes pedagoģijas maģistrantūrā (1992–1993), kuru beidzot ieguvusi pedagoģijas zinātņu maģistra grādu.

Darba vietas: Konditorejas fabrika "Uzvara" (inženiere), Latvijas ĻKJS Jelgavas pilsētas komiteja (1. sekretāre), Latvijas KP Jelgavas pilsētas komiteja (2. sekretāre), Latvijas Lauksaimniecības universitātes Izglītības un mājsaimniecības institūts (lektore). LLU Konventa locekle (1995–1998).

Precējusies (1986) ar Māri Ķirsi, meitas Asnate un Guna[211].

Zinātniskās darbības jomas.

Profesionālās izglītības kvalitāte, arodskolotāja kompetences, karjeras izglītība. Pētījusi izglītības sociālo lomu un netradicionālo metožu izmantošanu pedagoģijā.

Apbalvojumi. Krūšu nozīme "*Teicamnieks tautas izglītības darbā*" (1986).

Darbība profesionālās biedrībās:

- Pedagoģijas zinātnieku asociācija (kopš 1997);
- Latvijas Zinātnieku savienība (kopš 1998).

Nozīmīgākās publikācijas:

- Ķirse A. Karjeras konsultēšanas teorijas un metodika. Grām.: *Karjeras attīstības atbalsts: izglītība, konsultēšana, pakalpojumi*. Rīga: PIAA, 2008. 137.–171. lpp.
- Ķirse A. *Treniņuzdevumi un tehnikas neirolingvālajā programmēšanā. Mācību līdzeklis*. Jelgava: LLU, 2006. 70 lpp.
- Ķirse A. *Atlass un treniņuzdevumi mijiedarbību analīzē. Mācību līdzeklis*. Jelgava: LLU, 2002. 31 lpp.
- Ķirse A. Neirolingvālās programmēšanas elementi skolotāja darbā. Grām.: *Palīgs jaunajam skolotājam. No teorijas uz praksi* (red. I. Katane). 1. daļa. Jelgava: TF IMI, 2006. 210.–237. lpp.
- Ķirse A. Risinot audzināšanas problēmas. Grām.: *Nacionālās attiecības: problēmas un spriedumi*. Rīga: Avots, 1989.
- Ķirse A. Development of Competence of Rural Vocational School Teachers in Collegiate Supervision Training. In: *Proceedings of the International Scientific Conference "Research for Rural Development 2004"*. Jelgava, 2004. Pp. 222–227.
- Ķirse A., Soika I. Audzēkņu motivēšana karjeras attīstībai lauku profesionālās izglītības iestādēs. *Journal of Science Education*. Vol. 7, 2006, Special Issue. *Proceedings of the International Conference "Fural Environment. Education. Personality"*. REEP 2006. Jelgava, Latvia, April 27–28, 2006. Pp. 36–39.

Irēna Matjušonoka
Pedagoģe

Irēna Matjušonoka
1981. gadā[264]

Irēna Matjušonoka (dz. Gražule) dzimusi 1932. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Svjatoščinas sādžā zemnieku Jāzepa un Elizabetes Gražuļu trīs bērnu ģimenē kā vecākais bērns, jaunākie bija viņas brāļi – Pāvels un Roberts (miris).

Skolas gaitas Irēna sāka Laizānu sākumskolā un pēc 4. klases beigšanas turpināja mācīties 5. klasē Apoļu pamatskolā, kuru pabeidza 1947. gadā. Šajā pašā gadā viņa iestājās Dagdas vidusskolā.

Pēc vidusskolas beigšanas (1951) I. Matjušonoka mācījās skolotāju kvalifikācijas celšanas kursos Rīgas Skolotāju institūtā, kurus beidzot tika norīkota darbā Asūnes pagasta Pauļukalna pamatskolā par latviešu valodas skolotāju. Te viņa nostrādāja līdz 1961. gadam. Strādājot Pauļukalna skolā, I. Matjušonoka vienlaicīgi neklātienē studēja Rīgas Pedagoģiskā institūta Latviešu valodas un literatūras fakultātē.

No 1962. līdz 1975. gadam I. Matjušonoka strādāja par krievu valodas skolotāju Ķepovas 8-gadīgajā pamatskolā. Pēc 8-gadīgās skolas reorganizēšanas viņa bija Ķepovas 4-gadīgās pamatskolas pārzine (1975–1978).

Ilgus gadus I. Matjušonoka darbu turpināja Ķepovas pagasta "Ošupes" bērnudārzā par iestādes vadītāju (1978–1986).

Pašlaik I. Matjušonoka dzīvo Ķepovā un bauda pensionētās skolotājas ikdienu.

Precējusies. Vīrs Staņislavs Matjušonoks – elektriķis; dēls Arvīds beidzis Višķu lauksaimniecības tehnikumu; meita Elvīra absolvējusi Liepājas Pedagoģisko institūtu un ieguvusi pirmsskolas skolotājas specialitāti[264].

Leokādija Mileika
Pedagoģe, izglītības darbiniece

Leokādija Mileika
1981. gadā[266]

Leokādija Mileika dzimusi 1933. gada 12. augustā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zambarovā zemnieku Jāzepa un Adeles Mileiku ģimenē.

Skolas gaitas Leokādija uzsāka Kairīšu pamatskolā (1941–1947). Mācības turpināja Dagdas vidusskolā un pēc tās pabeigšanas (1951) iestājās Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā, absolvēja minētās akadēmijas pilnu kursu dārzkopības specialitātē, iegūstot agronoma kvalifikāciju (1956).

Atbilstoši norīkojumam L. Mileika sāka strādāt par pasniedzēju Jelgavas rajonā Zaļenieku lauksaimniecības vidusskolā kolhozu priekšsēdētāju sagatavošanai, kuru vēlāk reorganizēja par lauksaimniecības tehnikumu.

Pēc četriem nostrādātiem gadiem ar Lauksaimniecības ministrijas norīkojumu L. Mileika tika komandēta uz gada studijām Maskavas K. Timirjazeva Lauksaimniecības akadēmijas Pedagoģijas fakultātē. Studijas beidzot 1962. gadā, viņa ieguva lauksaimniecības tehnikumu un skolu agronomijas priekšmetu cikla pasniedzējas kvalifikāciju.

Pēc atgriešanās no Maskavas L. Mileikas darba gaitas tehnikumā drīz vien noslēdzās sakarā ar audzēkņu kontingenta reorganizāciju. 1962. gadā viņa pārgāja strādāt Bauskas rajona Tautas izglītības nodaļā par mācību, audzināšanas, metodiskā darba un ražošanas apmācības inspektori (1962–1967). Pēc pieciem nostrādātiem gadiem 1967. gada septembrī L. Mileika sāka darbu Republikas skolotāju kvalifikācijas celšanas institūtā (RSKCI). Tur pagāja nākamie turpat 24 gadi – vispirms par bioloģijas kabineta metodiķi (1967–1973), pēc tam par direktora vietnieci zinātniski metodiskajā darbā (1973–1977), bet kopš 1977. gada augusta par institūta direktori līdz tā reorganizācijai (1991).

Minētā institūta vadības laikā vienmēr aktuāla bija pedagoģisko kadru kvalifikācijas celšanas sistēmas pilnveides problēma. Šajā no-

lūkā uz institūta bāzes tika veikts eksperimentālais darbs. Desmit gadu (1976–1986) pētījumu rezultātus, kā arī uzkrāto vadības darba pieredzi L. Mileika apkopoja disertācijā "Nepārtrauktās izglītības principa īstenošanas organizatoriski pedagoģiskie nosacījumi skolotāju kvalifikācijas celšanas sistēmā". Disertāciju aizstāvēja 1988. gadā PSRS ZA Pieaugušo vispārējās apmācības institūta Padomē Ļeņingradā, iegūstot pedagoģijas zinātņu kandidāta grādu. 1993. gadā Latvijas Universitātes Habilitācijas un promocijas padome to pielīdzināja pedagoģijas doktora zinātniskajam grādam.

Vadības un pētniecības darbā L. Mileikas gūtās atziņas paustas PSRS Izglītības ministrijas kolēģijā 1979. gadā, kā arī minētās ministrijas Zinātniski metodiskajā Padomē 1982. gadā. Darbs vērtēts atzinīgi, un PSRS Izglītības ministrija 1983. gadā uz RSKCI bāzes organizēja Vissavienības Skolotāju kvalifikācijas celšanas institūtu direktoru un katedru vadītāju semināru, semināra dalībnieki iepazinās ar labāko Latvijas skolu darba pieredzi.

L. Mileika vairākkārt lasīja lekcijas pedagoģisko kadru kvalifikācijas kursos un semināros. Viņa aktīvi sadarbojās ar DPI Botānikas un bioloģijas mācīšanas metodikas katedru; vairākkārt bija Republikānisko bioloģijas olimpiāžu orgkomitejā un žūrijas komisijās.

L. Mileikas vadībā sagatavotas 4 tematiskas ekspozīcijas Vissavienības Tautsaimniecības sasniegumu izstādei Maskavā (1981–1985). Ekspozīciju sagatavošanā tika iesaistīti RSKCI katedru pasniedzēji un attiecīgo kabinetu metodiskie darbinieki, kā arī sešu Tautas izglītības nodaļu metodisko kabinetu, septiņu vidusskolu un astoņu astoņgadīgo skolu pedagoģiskie darbinieki. Ekspozīciju pamatidejas tika pamatotas un atspoguļotas (izstādes vajadzībām) RSKCI zinātniski metodisko darbinieku sagatavotos izdevumos. Minētās tematiskās ekspozīcijas kopumā novērtētas ar 2 pirmās pakāpes diplomiem, 2 otrās pakāpes diplomiem, 2 zelta, 4 sudraba un 10 bronzas medaļām[266].

Piedalīšanās konferencēs un semināros:

- Zinātniski praktiskās konferences Rīgā (1982, 1985, 1986, 1990), Daugavpilī (1985), Ļeņingradā (1985, 1988, 1990);
- Vissavienības un zonālie skolotāju kvalifikācijas celšanas institūtu direktoru un katedru vadītāju semināri Rjazaņā (1982), Rīgā

(1983), Tallinā (1984), Tbilisī (1985), Alma-Atā (1990), Penzā (1991), Kauņā (1991).

Zinātniski metodiskie darbi.

Balstoties uz RSKCI darba pieredzi, L. Mileika sagatavoja daudzus zinātniski metodiskos darbus, kuri izdoti institūta rotaprinta tehnikā:

- *RSKCI darbs pedagoģisko kadru sagatavošanā skolēnu izziņas darbības aktivizēšanai.* Rīga, 1980. 22 lpp.
- *Pedagoģisko kadru kvalifikācijas celšana 10. piecgadē.* Rīga, 1981. 22 lpp.
- *Metodiskā darba uzdevumi 11. piecgadē.* Rīga, 1982. 13 lpp.
- *Pedagoģisko kadru kvalifikācijas celšanas sistēmas pilnveidošanas virzieni.* Rīga, 1984. 76 lpp.
- *Zinātniski metodiskā darba pilnveidošanas uzdevumi skolu reformas prasību aspektā.* Rīga, 1985. 34 lpp.
- *Pamatidejas skolotāju kvalifikācijas celšanas darba pārkārtošanā.* Rīga, 1990. 15 lpp.

Publikācijas.

Raksti republikas pedagoģiskajā presē – "Skolotāju Avīzē" un žurnālā "Skola un Ģimene". L. Mileika daudzus gadus bija minēto izdevumu redkolēģijas locekle.

Apbalvojumi:

- Latvijas PSR Izglītības ministrijas Goda raksti (1966, 1983);
- Krūšu nozīme "Teicamnieks Tautas izglītības darbā" (1975);
- Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda raksts (1976);
- Vissavienības Tautsaimniecības sasniegumu izstādes Zelta medaļa (1981);
- Latvijas PSR Ministru Padomes un Latvijas Republikas Arodbiedrību padomes Goda raksts (1982);
- Krūšu nozīme "PSRS Izglītības darba teicamnieks" (1983);
- Latvijas PSR Nopelniem bagātās izglītības darbinieces Goda nosaukums (sakarā ar RSKCI 45 gadu jubileju, 1989).

L. Mileika dzīvoja Rīgā[266]. Mirusi 2015. gadā, apbedīta 2. Meža kapos.

Olga Mileika
Pedagoģe

Olga Mileika
1986. gadā[267]

Olga Mileika dzimusi 1946. gada 6. augustā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zambarovā zemnieku Staņislava un Margaritas Mileiku ģimenē.

Pamatskolas izglītību O. Mileika ieguva Kairīšu 7-gadīgajā skolā, kuru beidza 1960. gadā. Ar pateicību atceras toreizējo skolas direktoru Broņislavu Plotku, skolotājus Martu Plotku, Staņislavu Aprubi, Genovefu Plotku, M. Pjalkovsku, Teklu Dudku.

Mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1960–1964).

Augstāko izglītību O. Mileika ieguva Daugavpils Pedagoģiskā institūta Bioloģijas un ķīmijas fakultātē, kuru absolvēja 1969. gadā, iegūstot bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotājas specialitāti.

Pēc studiju beigām O. Mileika tika norīkota darbā Jelgavas rajona Lielplatones 8-gadīgajā skolā par bioloģijas un ķīmijas skolotāju. 1973. gadā pārgāja strādāt uz Rīgas rajona Bērnu tuberkulozes sanatoriju "Baltezers", kur darbojās arī 8-gadīgā skola, kas bērniem nodrošināja iespēju turpināt mācības ārstēšanās laikā. Sanatorijas skolā O. Mileika nostrādāja 5 gadus par bioloģijas un ķīmijas skolotāju (1973–1978), pēc tam par galvenā ārsta vietnieci mācību un audzināšanas darbā (1978–1996).

Sakarā ar sanatorijas profila maiņu sanatorijas skola kā filiāle tika pievienota Garkalnes 8-gadīgajai pamatskolai, un O. Mileika turpināja strādāt tajā par direktora vietnieci mācību un audzināšanas darbā līdz sanatorijas un skolas slēgšanai 2010. gadā.

O. Mileika dzīvoja Rīgas rajona "Baltezerā"[267]. Mirusi 2013. gadā, apbedīta Baltezera kapos.

Pāvils Neikšāns
Dzejnieks, izglītības darbinieks

Pāvils Neikšāns
1991. gadā[272]

Pāvils Neikšāns dzimis 1927. gada 21. oktobrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kairīšos zemnieku Albīna un Sofijas Neikšānu ģimenē kā trešais bērns. Ģimenē bija vēl vecākais brālis, māsa un jaunākais brālis. Pirmās skolas gaitas uzsāka Kairīšu 6-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1941. gadā. 1942. gadā P. Neikšāns iestājās Aglonas vīriešu ģimnāzijā, bet pēc kara 1945. gadā pārgāja uz Krāslavas vidusskolu. 1946. gadā viņš izdeva nelegālu žurnālu, kas pusatklāti gāja no rokas rokā mācību stundu laikā[54].

Pēc mātes un pēc diviem gadiem tēva nāves un vecākā brāļa krišanas kaujā pie Ķekavas (1944) P. Neikšānam bija jāuzņemas saimniecības apsaimniekošana. Regulārā skolas apmeklēšana bija jāpārtrauc, tāpēc vidusskolu viņš pabeidza kā eksterns 1947. gadā.

Tā paša gada rudenī, kad P. Neikšāns strādāja Kairīšu 7-gadīgajā skolā par skolas direktoru, viņš tika arestēts un vainots par piedalīšanos nelegālā pretpadomju organizācijā. Kara tribunāls notiesāja viņu ar brīvības atņemšanu uz 25 gadiem un tiesību atņemšanu vēl uz 5 gadiem. Sodu P. Neikšāns izcieta Komi APSR, Intā.

1957. gadā P. Neikšāns tika atbrīvots un atgriezās Latvijā. Kairīšu ciematā, kur kādreiz bija skola, pasts, veikals un tautas nams, desmit gadu laikā viss tika izpostīts. Arī dzimto māju vairs nebija. Māsa bija izprecēta, jaunākais brālis arestēts un izsūtīts. Dziļi pārdzīvojot redzēto, P. Neikšāns atvadījās no izpostītās sētas un tā paša gada vasarā aizbrauca atpakaļ uz Intu, kur atkal sāka strādāt šahtā un vienlaikus mācīties neklātienē Ļeņingradas N. Krupskajas Tautas universitātē.

1961.–1975. gadā P. Neikšāns strādāja Intas tautas teātrī par scenogrāfu, pēc tam atkal atgriezās šahtas darbos.

Sasniedzis ogļraču vecumu (50 gadi), 1977. gadā P. Neikšāns kopā ar sievu Ludmilu atgriezās Latvijā un apmetās uz dzīvi Jelgavā[272, 308].

P. Neikšāna dzīves apzinīgais laika posms, kā viņš pats saka, "*sakrīt ar vēsturisku notikumu bagātu laikmetu visā Latvijā, kad valdošās varas ar krasi atšķirīgām sistēmām mainījās vairākreiz*"[308]. Domājot par nākotni, viņš raksta:

"*Mēs represēto cilts,*
Mūs nāve nebaida –
Tās pirkstiem kaulainiem
Sen jau esam skarti.

Vien moka neziņa –
Pēc tam kas gaida mūs:
Vai elles smacība,
Vai paradīzes vārti?"

Šajā sakarā P. Neikšāns vēršas pie jaunatnes ar aicinājumu: "*Mēs, politiski represētie, daudzcietušās latviešu tautas aizejošā paaudze, domājot par Latvijas un latviešu nākotni, vērojot tautsaimnieciskās un sabiedriskās norises, sevišķi demogrāfijas un emigrācijas jautājumos, esam satraukti par Latvijas kā valsts tālāko pastāvēšanu un latviešu tautas izdzīvošanas iespējām.*"[273]

P. Neikšāns ir Latvijas politiski represēto apvienības (LPRA) biedrs, Jelgavas latviešu biedrības Dzejas kluba "Pieskāriens" dalībnieks, ir iekļauts personu rādītājā "Nacionālās pretošanās kustības dalībnieki", oficiāli viņam ir piešķirts pretošanās kustības dalībnieka statuss[213].

Publikācijas:

- P. Neikšāns. *Apdegusī dvēsele.* Dzejoļu krājums. 1951.
- Atsevišķi jaunāko gadu dzejoļi publicēti krājumos, piemēram, *Viss ir kā toreiz…*(sast. Jānis Zālītis), Rīga: Preses nams, 1999. 108 lpp.; *Akmenī iecirstā sāpe, 1940–1990: komunistiskā režīma upuriem veltīto pieminekļu un piemiņas vietu apkopojums Latvijas teritorijā*. Tekstu autori P. Neikšāns u.c. Rīga: Latvijas politiski represēto apvienība, 2006. 170 lpp.; M. Boksberga. "Ar smeldzi sirdī šodien liecam galvas". *Jēkabpils Vēstis*, 2011. 24. februāris. (Pāvila Neikšāna dzeja, 3. lpp.).

P. Neikšāns dzīvoja Jelgavā. Miris 2014. gadā, apbedīts Jelgavā Baložu kapos.

Regīna Olehnoviča
Pedagoģe, izglītības darbiniece

Regīna Olehnoviča
2009. gadā[122]

Regīna Olehnoviča dzimusi 1946. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kozlovas sādžā zemnieku Jāzepa un Karolīnas Olehnoviču ģimenē. Brālis Henrihs Olehnovičs – pensionārs, māsa Marija Papsujeviča (dz. Olehnoviča) – feldšere.

Skolas gaitas Regīna uzsāka Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā. Pēc tās beigšanas (1960) mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1960–1964), kuru beidza ar zelta medaļu.

Pēc vidusskolas R. Olehnoviča studēja LVU Fizikas un matemātikas fakultātē (1964–1969). Beidzot augstskolu, tika norīkota darbā LVU par asistenti Eksperimentālās fizikas katedrā (1969–1977). Strādājot universitātē, viņa aktīvi piedalījās studentu apmaiņā uz dažādām valstīm.

Vēlākajos gados R. Olehnoviča turpināja darba gaitas Rīgas Raiņa 8. vakara (maiņu) vidusskolā par skolotāju un mācību daļas vadītāju.

80. gados R. Olehnoviča strādāja Latvijas PSR Izglītības ministrijas Skolotāju kvalifikācijas celšanas institūtā par vecāko pasniedzēju (5 gadus) un studēja PSRS Pedagoģijas Zinātņu akadēmijas Pieaugušo izglītības institūta aspirantūrā.

Pēc darba ministrijā R. Olehnoviča turpināja intensīvu pedagoģes darbību (līdz 2003) Rīgas Raiņa 8. vakara (maiņu) vidusskolā kā izcila matemātikas skolotāja, izpalīdzīga, pretimnākoša gan kolēģiem, gan tuviniekiem.

Tagad R. Olehnoviča ir pensijā, dzīvo Rīgā[122].

Marija Orupe
Agronome, pedagoģe

Marija Orupe
1968. gadā[276]

Marija Orupe (dz. Rubine) dzimusi 1932. gada 22. decembrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kiuliņaucu sādžā Stropu mājās Jāzepa un Juzefas Rubinu ģimenē kā trešais bērns; vecākie brāļi Jevgēnijs un Leonards. Mātes labestība un cilvēkmīlestība, tēva bezgalīgais darba tikums un stingrība izveidoja Marijas raksturu. Skolas gaitas sāka Kaitras 4-gadīgajā pamatskolā un turpināja Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā, kur Marija minēta labāko skolēnu skaitā[180, 276].

Beidza Dagdas vidusskolu (1947–1951). Vidusskolas gados aktīvi piedalījās skolēnu pašdarbībā – dziedāja korī, darbojās literāri dramatiskajā pulciņā. Uz visu mūžu Marijai iegūluši sirdī pēc kara pirmie Dziesmu svētki Rīgā (1948, 1950). Arī studiju gados LLA Agronomijas fakultātē viņa dziedājusi akadēmijas korī, ko vadīja diriģents Pauls Kvelde.

1957. gada maijā M. Orupe sāka pasniegt botāniku, augkopību, biškopību, vēlāk arī lauksaimniecības ekonomiku un organizāciju tolaik nesen nodibinātajā Dagdas lauksaimniecības tehnikumā (Konstantinovā), bet 1960. gadā viņa tika nozīmēta par direktora vietnieci mācību darbā. Šajā gadā viņa neklātienē absolvēja K. Timirjazeva akadēmijas pedagoģisko fakultāti Maskavā[180, 384].

Dagdas lauksaimniecības tehnikuma absolventi Jānis Geiba, Vitauts Varnas, Viktorija Dubra, Oļģerts Stavro un citi ar sirsnību atceras savu audzinātāju un speciālo priekšmetu pasniedzēju. "*Pasniedzēja prata pusaudžiem ne tikai sniegt zināšanas speciālitātē, bet ieaudzināt mīlestību uz darbu, uz dzimto novadu. Tas izpaudās visā viņas būtībā. Pret mums viņa izturējās gandrīz kā māte. Nekad sevi neizcēla. Par tādiem cilvēkiem saka: "Viņa atradās īstajā vietā"*", stāsta bijušā Krāslavas rajona padomju saimniecības "Bērziņi" direktors Viktors Vaičuks[384].

Sešdesmito gadu beigās nelielo Dagdas lauksaimniecības tehnikumu pārorganizēja par celtniecības, bet 1970. gadā vispār likvidēja. M. Orupe pārcēlās uz Malnavas sovhoztehnikumu, kur sākumā strādāja par agronomijas un elektrifikācijas nodaļas vadītāju, bet jau 1972. gadā – par direktora vietnieci mācību darbā. Šajā amatā viņa nostrādāja līdz aiziešanai pensijā. Būdama pensijā, M. Orupe sekmīgi 10 gadus vadīja tehnikuma (vēlāk koledžas) vēstures muzeju[180, 384].

Apbalvojumi:

- Krūšu nozīme "Latvijas PSR lauksaimniecības teicamnieks";
- M. Orupes darbs atalgots ar vairākiem diplomiem, pateicības un atzinības rakstiem: gan no Izglītības un zinātnes ministrijas sakarā ar Latvijas Republikas 85. gadskārtu, Malnavas tehnikuma 85. gadadienu (2006), gan no Ludzas rajona – pateicība par ieguldījumu muzeja pilnveidošanā un vēstures tradīciju kopšanā sakarā ar Latvijas Republikas 90. gadskārtu, kā arī vairākas pateicības par veiksmīgu piedalīšanos republikas muzeju skatēs.

Precējusies (1958) ar Malnavas tehnikuma pasniedzēju, zootehniķi Pēteri Orupu. Ģimenē izaudzinātas divas meitas – Inese un Anita. Inese Gedvarde (dz. Orupe) beigusi LLA Agronomijas fakultāti un vēlāk ieguvusi arī pedagoģisko izglītību Timirjazeva Lauksaimniecības akadēmijā Maskavā. Anita Raita (dz. Orupe) – ārste neiroloģe P. Stradiņa klīniskajā slimnīcā Rīgā.

Marija Orupe par sevi var teikt šādus Ārijas Elksnes vārdus:

"Bet, kad atpakaļ paskatos –
Bagāts un laimīgs bijis mans mūžs:
Svētā trīsvienībā – darbā, bērnos un mīlestībā."[384]

Oļegs Papsujevičs
Ķīmiķis bioorganiķis, pedagogs, zinātnieks

Oļegs Papsujevičs
2007. gadā[293]

Oļegs Papsujevičs dzimis 1935. gada 27. februārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Fermas sādžā zemnieku Stepana un Katrīnas (dz. Skripka) Papsujeviču ģimenē. Neilgu laiku ģimene dzīvoja vecvecāku Jāņa un Olgas (dz. Žugare) Papsujeviču mājā Fermā, bet 1936. gadā pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Koroļovas sādžā "Azaidos", kur māte bija mantojusi Pirmajā pasaules karā kritušā sava tēva Pāvela Skripkas 14 ha zemes.

O. Papsujeviča senči – vecvectēvs Kazimirs un vecvecāmāte Anna Papsujeviči – bijuši samērā turīgi zemnieki. 19. gs. 70. gados, kad Daugavpils apriņķī notika muižu zemju izpārdošana un lustrācijas darbi, Kazimirs bijušās Asūnes muižas fermā (tag. Fermas sādžā) nopirka divus zemes gabalus kopējā platībā ap 42 ha. (Vēlāk šo zemi mantoja viņa dēls Jānis, Oļega Papsujeviča vectēvs). Kazimirs bijis samērā izglītots sava laika zemnieks, un vietējais grāfs ar iesauku Kutuzovs viņam bija uzticējis glabāt apaļo zīmogu, kuru vajadzības gadījumos pielika dokumentiem noslēgtu darījumu apstiprināšanai. Pēc Kazimira nāves zīmogs glabājās pie viņa dēla Jāņa Papsujeviča, kurš ilgu laiku bija Fermas sādžas vecākais (stārasts) un baudīja apkārtējo iedzīvotāju cieņu[296]. 1926.–1932. gadā viņa mājā darbojās Fermas sākumskola.

Pirmās skolas gaitas O. Papsujevičs uzsāka Ezermalas 4-gadīgajā pamatskolā (1943–1945), pēc tam apmeklēja Asūnes 7-gadīgo pamatskolu (1945–1950). Visvairāk viņam patika dabaszinātnes, interesējās par zinātnes un tehnikas sasniegumiem, ar aizrautību lasīja populārzinātniskās brošūras un grāmatas.

Vidējo izglītību O. Papsujevičs ieguva Dagdas vidusskolā ar 11 klašu apmācības programmu (1950–1954).

1956. gadā O. Papsujevičs uzsāka studijas Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātē. Augstskolu beidzot (1961), ieguva

vidusskolas bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu skolotāja specialitāti[400]. Tolaik fakultātes studentiem labas zināšanas lekcijās un praktiskajās nodarbībās deva talantīgi institūta docētāji – ievērojami biologi **Vladimirs Gorskis**, **Leonīds Keirāns**, **Zigurds Vīksne** un ķīmiķi **Valdis Šķēle**, **Andris Strakovs**, **Gunārs Gulbis**, ģeoloģijas pamatus pasniedza **Jāzeps Ziemelis.** O. Papsujevičs dziedāja institūta korī (vadītājs **Staņislavs Broks**[103]) un 1958. gada 5.–6. jūlijā piedalījās Baltijas studentu dziesmu un deju svētkos "Gaudeamus" Rīgā.

Pirmās pedagoga gaitas O. Papsujevičs uzsāka Piedrujas 7-gadīgajā skolā (1961–1962), pēc tam strādāja Asūnes 8-gadīgajā skolā (1962–1963) un Dagdas vidusskolā (1963–1966).

Interese par zinātni radās jau bērnībā. 1966. gadā ar sagatavotu zinātnisko referātu par aminoskābju gāzu hromatogrāfiju O. Papsujevičs devās uz Rīgu, uz Latvijas PSR ZA Organiskās sintēzes institūtu. Pateicoties toreizējā direktora akadēmiķa **Solomona Hillera** rekomendācijai, attālā Latgales novada skolotājs tika uzņemts slavenā institūta aspirantūrā (1966–1969). Zinātnisko darbu sāka Peptīdu laboratorijā akadēmiķa **Gunāra Čipēna** vadībā[3, 510, 533].

1972. gadā aizstāvēja zinātņu kandidāta disertāciju, iegūstot ķīmijas zinātņu kandidāta grādu[78, 513].

Strādāja Vissavienības ZPI "IREA" Latvijas filiāles un Vissavienības lietišķās bioķīmijas ZPI par laboratorijas vadītāju (Olaine, 1972–1975). Pēc tam atgriezās uz Rīgu un turpināja strādāt Organiskās sintēzes institūtā par jaunāko un vecāko zinātnisko līdzstrādnieku (1976–1978), laboratorijas vadītāju un nodaļas vadītāja vietnieku akadēmiķa G. Čipēna vadītajā Peptīdu bioregulatoru nodaļā (1978–1995).

1989. gadā O. Papsujevičs aizstāvēja doktora disertāciju un ieguva ķīmijas doktora zinātnisko grādu[229, 428, 514]. Ar ZA Organiskās sintēzes institūta Habilitācijas un promocijas padomes (priekšsēdētājs akadēmiķis **Jānis Stradiņš**) lēmumu nostrificēts par habilitēto ķīmijas doktoru (1992).

Kopš 1995. gada pensijā. 2007.–2009. gadā strādāja Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūtā par vadošo pētnieku. Pašreiz aktīvi darbojas LPI pētniecības biedrībā "Latgola". Aktīvs grāmatu izdevējs, piemēram, pēdējā laikā sarakstījis un nodevis (2010)

LPI izdevniecībā monogrāfiju "Latgales būvkeramika: pirmsākumi, ražošanas attīstība, kultūrvēsturiskais mantojums". Piedalās ar ziņojumiem LPI rīkotajās konferencēs Latgales novados, ir Kalkūnes pagasta vēstures biedrības "*Calcuna*" līdzdibinātājs un valdes loceklis (kopš 2012. gada 30. marta).

Zinātniskās darbības virzieni.

Peptīdu un olbaltumvielu dabas bioregulatoru, galvenokārt neiropeptīdu, sintēzes metožu izstrāde, struktūras un funkciju savstarpējo likumsakarību noskaidrošana, jaunu peptīdu dabas zāļu vielu sintēze un izpēte[257, 491, 513, 514, 516]. Sastādījis zāļu vielu hronoloģiju[295]. Strādājot Daugavpils Universitātē, O. Papsujevičs pirmais Latvijā pētījis Latgales būvkeramikas ražošanas attīstības vēsturi[289, 290, 292, 515] un Kalkūnu spirta rūpnīcas vēsturi[291].

Disertācijas: zinātņu kandidāta disertācija "Dažu neirohipofīzes hormonu analogu sintēze un izpēte" (Rīga, 1971; krievu val., *Синтез и исследование некоторых аналогов нейрогипофизарных гормонов*); doktora disertācija "Neiropeptīdu – apmācības un atmiņas modulatoru sintēze, struktūra un funkcijas" (Rīga, 1989; krievu val., *Синтез, структура и функции нейропептидов – модуляторов обучения и памяти*)[428, 513].

Apbalvojumi:

- Latvijas PSR ZA Prezidija prēmija par grāmatu "Peptīdu ķīmija un bioloģija" (*Химия и биология пептидов*) (1971);
- Bronzas medaļa Vissavienības tautas saimniecības sasniegumu izstādē Maskavā (apliecība Nr. 17397, "*За успехи в народном хозяйстве СССР*" (1978);
- Latvijas PSR ZA Organiskās sintēzes institūta Pateicības raksts (1985);
- Latvijas PSR ZA Organiskās sintēzes institūta Goda diploms (1987);
- Latvijas PSR ZA Prezidija pirmā prēmija par monogrāfiju "Neirohipofīzes hormoni" (*Нейрогипофизарные гормоны*) (1989);
- Medaļa *Изобретатель СССР* (1990).

Laika posmā no 1967. līdz 1990. gadam prēmēts 31 reizi.

Darbība profesionālās biedrībās:

- Vissavienības Zinību biedrības (*Знание*) biedrs (1962–1972);
- Vissavienības zinātniski tehniskās biedrības biedrs (1984);
- Vissavienības izgudrotāju un racionalizatoru biedrības biedrs (1986);
- Latgales pētniecības biedrības "Latgola" biedrs (kopš 2007).

Piedalīšanās zinātniskajos projektos:

- Republikas starpnozaru kompleksās programmas "Peptīdu un olbaltumvielu dabas bioregulatori. 1981–1991" padomes loceklis (1981–1991).

Nozīmīgākās publikācijas.

Grāmatas:

- Papsujevičs O. (līdzaut.). *Peptīdu ķīmija un bioloģija* (krievu val., *Химия и биология пептидов*). Rīga: Zinātne, 1971. 256 lpp.
- Papsujevičs O., Čipēns G., Mihailova S. *Neirohipofīzes hormoni* (krievu val., *Нейрогипофизарные гормоны*). Rīga: Zinātne, 1986. 283 lpp.
- Papsujevičs O. *Zāļu vielas un indes*. Daugavpils: DU Latgales Pētniecības institūts, 2008. 623 lpp.
- Papsujevičs O. *Latgales būvkeramika: pirmsākumi, ražošanas attīstība, kultūrvēsturiskais mantojums*. Daugavpils: DU Latgales Pētniecības institūts (iespiešanā).

Pavisam publicēti 128 darbi (ieskaitot tēzes), starptautiskajos un republikāniskajos izdevumos, saņemtas 13 autorapliecības[293].

Precējies. Sieva – Zinaīda Papsujeviča (dz. Soboļevska) – pensionāre, pēc izglītības pedagoģe; dēli: Aleksandrs – ārsts, bērnu neirologs, Daugavpils reģionālās slimnīcas Bērnu nodaļas vadītājs; Valērijs ieguvis vispārējo vidusskolas un vidējo profesionālo izglītību (beidzis Rīgas sakaru skolu), dzīvo Rīgā; mazbērni – Pāvels un Andrejs. Vedekla Inna Papsujeviča – ārste pediatre.

Pēteris Papsujevičs
Pedagogs

Pēteris Papsujevičs
1938. gadā[293]

Pēteris Papsujevičs dzimis 1914. gada 6. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Fermas sādžā samērā turīgu zemnieku Jāņa un Olgas Papsujeviču deviņu bērnu ģimenē.

1926.–1932. gadā Pēteris mācījās Asūnes (tolaik saucās Osunas) 6-gadīgajā pamatskolā (skolas pārzinis Aloizs Bečs). Kopā ar viņu vienā klasē mācījušies pazīstami latgalieši Antons (Atis) Homka un Helēna Homka.

Mācības Pēteris turpināja Krāslavas Valsts ģimnāzijā (1932–1937), kur ieguva vispusīgas un pamatīgas zināšanas.

— 2 —

Apliecība № 344.

Papsujeričs Pēteris.
(uzvārds un vārds)

dzim. 1914. g. „6." jūnijā, ir

Krāslavas valsts ģimnazija.
(mācības iestādes nosaukums)

I. klases audzēkn is, ko ar parakstiem un zīmoga piespiedumu apliecinām

Izdota 1936. g. „25." septembrī

Derīga līdz 1936. g. „1." novembr

Skolas priekšnieks:

Darbvedis vai klases pārzinis

1. reizi pagarināta līdz 1937. g. „10." septembrī

Zīmogvieta 1. pagarinājumam

Darbvedis vai klases pārzinis

— 3 —

Zīmogvieta 2. pagarinājumam

2. reizi pagarināta līdz 193 g. „ "

Darbvedis vai klases pārzinis

3. reizi pagarināta līdz 193 g. „ "

Zīmogvieta 3. pagarinājumam

Darbvedis vai klases pārzinis

Krāslavas Valsts ģimnāzijas 1. klases audzēkņa
Pētera Papsujeviča apliecība, izdota 1936. gadā[293]

Par ģimnāzijas direktoru tajā laikā bija nozīmēts izcils garīdznieks **Izidors Ancāns**. Izlaidumā 1937. gada 17. jūnijā piedalījās arī ievērojamais ģenerālis **Rūdolfs Bangerskis**.

Krāslavas ģimnāzijas absolventi ar skolas vadību, skolotājiem un viesiem 1937. gada 17. jūnijā. Sēž (no kreisās): lietvedis Šneiderbušs, vācu valodas skolotāja Bodaka, matemātikas skolotāja Zaķe, klases audzinātāja Ezerniece, ģenerālis R. Bangerskis, ģimnāzijas direktors I. Ancāns, ticības mācības skolotājs J. Kiselis[194], mājturības skolotāja Lapiņa, krievu valodas un zīmēšanas skolotājs Birkāns; stāv: sestais – P. Papsujevičs, otrā (no labās) – latviešu un literatūras skolotāja Cukunde[293]

1935. gadā, kad Pēteris mācījās ģimnāzijā, pēkšņā nāvē no sirds slimības 49 gadu vecumā nomira viņa māte Olga Papsujeviča (Vikentija un Annas Žugaru m.), pēc diviem gadiem aizgāja viņpasaulē viņa jaunākā māsa un pēc tam arī tēvs. Tie bija visgrūtākie gadi viņa dzīvē.

1937.–1938. gadā P. Papsujevičs dienēja Latvijas armijā Daugavpils cietoksnī, ieguva dižkareivja dienesta pakāpi un līdz 1939. gadam strādāja policijā. Pēc tam visus dzīves gadus līdz pat pensijas vecumam veltīja pedagoģiskajai darbībai.

Skolotāja gaitas uzsāka Kairīšu 4-gadīgajā pamatskolā (1939–1944). Iedzimtais pedagoga talants (bez speciālās augstākās izglītības), pievil-

cīga āriene, stāja, izcilas runas spējas – bijušas tās jaunā skolotāja rakstura īpašības, kas darīja viņu cienīgu un populāru skolēnu un bērnu vecāku vidū. Tā, piemēram, savās atmiņās par savu pirmo skolotāju silti atsaucas Kairīšu skolas audzēkne **Antoņina Skripka** (dz. **Tukiša**). Viņa apbrīnoja sava skolotāja veselīgu izskatu, kad viņam bija jau 85 gadi.

Pēc kara P. Papsujevičs pārgāja strādāt uz Skaistas 7-gadīgo pamatskolu direktora amatā (1944–1948)[108]. Te, pārnākot no karadienesta, par fizkultūras un militārās apmācības skolotāju strādāja arī viņa jaunākais brālis **Viktors Papsujevičs**.

Neilgu laiku P. Papsujevičs strādāja par skolotāju Vārkavas pagasta Zaķīšu pamatskolā (1948–1949), kur iepazinās ar vēstures skolotāju – nākamo dzīvesbiedri **Fotinu**. Vēlāk tika nozīmēts skolas direktora amatā Grāveru pamatskolā (1949–1950) un Izvaltas pamatskolā (1950–1951)[108].

Sākot ar 1951. gadu, līdz pat aiziešanai pensijā (1974) P. Papsujevičs strādāja Kaplavas pagasta Priedaines pamatskolā, dzīvoja Krāslavā.

Miris 2006. gada 23. aprīlī Krāslavā, apbedīts Asūnes pagasta Fermas kapsētā.

Anna Patmalniece
Pedagoģe

Anna Patmalniece
1933. gadā[302]

Anna Patmalniece (dz. Smagare) dzimusi 1903. gadā Daugavpils apriņķa Vārkavas pagasta Ploņu sādžā zemnieku Jāņa un Agatas Smagaru ģimenē.

Pēc vietējās pamatskolas beigšanas A. Patmalniece mācījās Daugavpils Valsts skolotāju institūtā.

Jaunās skolotājas pirmā darba vieta bija Aulejas pamatskola (1926–1928). Kairīšu pamatskolā A. Patmalniece nostrādāja no 1928. līdz 1949. gadam, izņemot 1935. gadu, kad viņa pildīja skolas pārzines pienākumus Asūnes pagasta Ezermalas 4-gadīgajā

pamatskolā[302, 382]. Šis gads skolotājas dzīvē nozīmīgs bija arī ar to, ka viņa nodibināja ģimeni ar **Pēteri Patmalnieku** un atgriezās darbā Kairīšu pamatskolā.

A. Patmalnieces radošā darbība bija cieši saistīta ar Kairīšu pamatskolu. Tas bija Latvijas Republikas brīvvalsts laiks, karu laiks (sākot ar 1940. gadu) un darbs pēc kara līdz 1949. gadam. A. Patmalniece ir bijusi Kairīšu pamatskolas mācību pārzine, bet vairāk bija pazīstama kā skolēnus saprotoša, izcila Latgales pedagoģe.

Laiks, kurā bija lemts strādāt par skolotāju, nebija no vieglajiem – tas bija dažādu sabiedrības politisku pārmaiņu laiks. Kā izsakās daudzi tā laika Kairīšu pamatskolas audzēkņi, A. Patmalniece ar savu pedagoģes talantu, neskatoties uz visām pārmaiņām sabiedrībā un valstī, spēja audzēkņiem nodrošināt labas zināšanas un atstāt par sevi labas atmiņas.

Mainoties sabiedriskām iekārtām, neiztika bez pārmaiņām arī skolotājas A. Patmalnieces un viņas ģimenes liktenis. 1949. gadā ģimene (vīrs Pēteris, dēli Raimonds un Arturs, meita Margarita) tika deportēta uz Sibīriju Omskas apgabala Ļubinas rajonu[8].

Vīrs Pēteris Patmalnieks Latvijas brīvvalsts laikā bija pazīstams Kairīšu apkārtnē kā turīgs zemnieks un aktīvs sabiedrisks darbinieks. Viņš bija Latgales Jaunatnes savienības Kairīšu nodaļas valdes priekšsēdētājs un daudzu ar tautsaimniecību saistītu pasākumu iniciators un vadītājs, piemēram, meliorācijā un citur. Viņa aktivitāte kādam nebija pieņemama, un līdz ar to padomju varas gados sekoja izrēķināšanās un deportācija.

Pēc 10 nebrīvē pavadītajiem gadiem Sibīrijā A. Patmalniece ar ģimeni 1959. gadā atgriezās Latvijā un dzīvoja pie savas māsas Aizputes rajonā. 1961. gadā A. Patmalniece pārcēlās uz dzīvi Daugavpilī. Mūža nogalē viņa dzīvoja dēla Raimonda un vedeklas Emmas ģimenē Daugavpilī.

Abi Patmalnieku dēli pirms deportācijas mācījās Kairīšu pamatskolā. Raimonds Sibīrijā Omskā ieguva augstāko izglītību un kļuva par fiziskās kultūras skolotāju, treneri. Arturs studijas pabeidza Latvijā, Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā un bija agronoms Druvienā. Margarita absolvēja Rīgas Stradiņa universitāti un ieguva zobārstes specialitāti.

A. Patmalniece mirusi 1979. gadā Daugavpilī. Atdusas Asūnes kapos blakus savam vīram Pēterim.

Biogrāfiskas ziņas par skolotāju A. Patmalnieci sagatavotas pēc viņa dēla ***Raimonda Patmalnieka*** *stāstījuma 2011. gada 17. aprīlī*[302].

Lidija Pavlovska
Pedagoģe

Lidija Pavlovska ap 1995. gadu[309]

Lidija Pavlovska (dz. Kvjatkovska) dzimusi 1930. gada 30. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Rumakovas sādžā zemnieku Edvarta un Adeles Kvjatkovsku ģimenē.

Skolas gaitas sāka Kairīšu pamatskolā Latvijas brīvvalsts laikā un beidza to 1945. gadā. Pēc tam mācījās Dagdas vidusskolā (1945–1950). Mācības turpināja eksterni Rēzeknes pedagoģiskajā skolā (1951).

Darba gaitas L. Pavlovska uzsāka 1951. gadā Ķepovas pamatskolā, kur nostrādāja līdz 1966. gadam. Pamatā darbs skolā bija saistīts ar 1.–3. klasi (mācīja darbmācību, vadīja deju kolektīvu). Bez tam viņa aktīvi darbojās skolas un vietējā kolhoza "Ošupe" pašdarbībā.

Pēc darba Ķepovā skolotāja divus gadus nostrādāja Andrupenes pamatskolā, pēc tam strādāja Izvaltas vidusskolas jaunākajās klasēs (1968–1984) un pēdējos gadus līdz aiziešanai pensijā Šķeltovas 9-gadīgajā skolā.

L. Pavlovska ir saņēmusi vairākus apbalvojumus par apzinīgu darbu Ķepovas un Izvaltas vidusskolā.

Precējusies (1958) ar pedagogu Vladislavu Pavlovski. Meita Vija – skolotāja, beigusi Latvijas Universitāti, studējusi valodas (vācu, angļu), pašlaik strādā Preiļu ģimnāzijā[309].

Vladislavs Pavlovskis
Pedagogs

Vladislavs Pavlovskis
1983. gadā[312]

Vladislavs Pavlovskis dzimis 1933. gada 11. novembrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagastā Skutulovā Pāvela un Franciskas Pavlovsku ģimenē.

Skolas gaitas uzsāka Kaitras sākumskolā (1941–1943), kara gados mācījās Pauļukalna skolā (vācu laikā bija pārcelta uz Šņucinovu). Pēc kara V. Pavlovskis apmeklēja Kairīšu 7-gadīgo pamatskolu (1945–1947). Mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1947–1951).

Speciālo izglītību V. Pavlovskis ieguva Rēzeknes padagoģiskajā skolā (1951–1952) un Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātes neklātienes nodaļā (1963). Pirms tam 3 gadus dienējis Padomju armijā.

V. Pavlovskis strādāja par skolotāju un direktoru Ķepovas pamatskolā (1964–1966), par direktora vietnieku mācību darbā Andrupenes pamatskolā (1966–1968), par direktoru Izvaltas vidusskolā (1968–1978) un Šķeltovas 9-gadīgajā pamatskolā (1978–1987)[312].

Trijos sasaukumos V. Pavlovskis bija Krāslavas rajona padomes deputāts.

Apbalvojumi:

- Latvijas PSR Augstākās Padomes prezidija Goda raksts;
- Pavisam 20 republikāniskās un rajona nozīmes Goda raksti, ko saņēmis līdz 1990. gadam;
- 2 medaļas.

Patlaban V. Pavlovskis ir pelnītā atpūtā, dzīvo Šķeltovā.

Piedaloties "Lauku Avīzes" rīkotajā konkursaptaujā par gada sportistu, 2001. gada 29. decembrī viņš guva uzvaru[160]. Nodarbojas ar krustvārdu mīklu sastādīšanu, piedalījās "Lauku Avīzes" superkonkursā[377]. V. Pavlovskis ir liels grāmatu draugs: viņam personīgajā bibliotēkā 2002. gadā bija 3000 sējumu, galvenokārt latviešu un krievu valodā[493].

Būdams pensijā, V. Pavlovskis interesējas par sava Asūnes pagasta vēsturi un tā ļaudīm, viņš ir cilvēks, kas mīl savu pagastu, novadu, tēvzemi.

Precējies (1958). Dzīvesbiedre **Lidija Pavlovska** (dz. Kvjatkovska) – skolotāja, pašreiz pensijā; meita Vija – skolotāja, absolvējusi Latvijas Universitāti, strādā Preiļu ģimnāzijā par angļu valodas skolotāju[312].

Lidija Peipiņa
Pedagoģe, izglītības darbiniece

Lidija Peipiņa
2010. gadā[315]

Lidija Peipiņa (dz. Jakovele) dzimusi 1964. gada 17. aprīlī Krāslavas rajona Izvaltas pagastā Vladislava un Annas Jakoveļu ģimenē. Vecāki miruši un apbedīti Izvaltas kapos.

Pamatskolas izglītību ieguva Izvaltas vidusskolā. 1979. gadā Jakoveļu ģimene pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Krāslavā, un Lidija turpināja mācības Krāslavas vidusskolā, kuru absolvēja 1982. gadā. Tajā pašā gadā iestājās Daugavpils Pedagoģiskā institūta Bioloģijas un ķīmijas fakultātē un 1987. gadā to absolvēja, iegūstot bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotāja specialitāti.

Pirmā darba vieta L. Peipiņai bija Asūnes 8-gadīgā pamatskola, kur sāka strādāt par ķīmijas skolotāju, vēlāk – par direktora vietnieci ārpusstundu darbā (1991–1992) un direktori (1992–2005)[117, 228, 521].

1999. gadā L. Peipiņa pabeidza Latvijas Universitātes "Vides pārvaldības" maģistra studiju programmu un ieguva vides zinātņu maģistra grādu.

Strādājot par direktori Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā, L. Peipiņa centās apzināt iespējas skolai sevi pieteikt, izvirzīt. Tika uzsākta novadnieku apzināšana, zinātnisko konferenču organizēšana skolā, finansiālu projektu realizēšana, uzsākta sadarbība ar Zentas Mauriņas muzeju Grobiņā. Asūnes skolotāju kolektīvs viņai palicis atmiņā kā draudzīgs, saliedēts, darbīgs un radošs.

L. Peipiņa darbojās Krāslavas rajona direktoru padomes sastāvā, no 2001. gada līdz 2005. gadam bija Asūnes pagasta padomes deputāte. 1998. gadā saskaņā ar Vispārizglītojošo skolu direktoru Valsts atestācijas komisijas lēmumu L. Peipiņai tika piešķirta vispārizglītojošās skolas direktores augstākā profesionālās kvalifikācijas kategorija.

2005. gadā L. Peipiņa mainīja dzīvesvietu, pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Daugavpilī un kopš 2006. gada ir Daugavpils novada Randenes pamatskolas direktore[315].

Leonarda Permiņeva
Pedagoģe

Leonarda Permiņeva 1957. gadā[316]

Leonarda Permiņeva (dz. Stikute) dzimusi 1936. gada 7. martā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Posovas sādžā zemnieku Antona un Veronikas (dz. Rubina) Stikutu ģimenē, kurā vēl bija viņas vecākais brālis Alberts Stikuts un jaunākā māsa Ģertrūde Stikuta.

Viņas vectēvs Pāvels Rubins ar vecomāti līdz Oktobra revolūcijai (1917) strādāja un dzīvoja kādu laiku Pēterpilī. Par nopelnīto naudu klāt tēva iedalītajai zemei nopirka zemi (kopēja platība 23 ha) dzimtajā Latgalē, Asūnes pagasta Posovas sādžā.

Mācības Leonarda sāka 1943. gadā Apoļu pamatskolā, un to apmeklēja līdz 6. klasei.

1949. gada 25. martā kopā ar vecākiem, brāli un slimo vectēvu L. Permiņeva tika izsūtīta uz Sibīriju – Omskas apgabala Sargatskas rajona Ņižņeirtišas sovhozu. Tur viņa turpināja mācīties (bija tāda iespēja) Ņižņeirtišas 8-gadīgajā skolā, pēc tam – Sargatskas vidusskolā.

1954.–1956. gadā L. Permiņeva mācījās Omskas pedagoģiskajā skolā. Pēc tās beigšanas tika nozīmēta darbā par skolotāju Omskas apgabala Molotovas (pašlaik Irtišas) rajona Aļeksejevskas 4-gadīgajā skolā.

1956. gadā kopā ar vecākiem, kurus arī atbrīvoja no specnometinājuma, L. Permiņeva atgriezās dzimtenē un vienu gadu strādāja Daugavpils rajona Jāņuciema 7-gadīgajā skolā. 1957. gadā iestājās DPI Filoloģijas fakultātē, kuru pabeidza 1963. gadā.

Pēc institūta absolvēšanas trīs gadus L. Permiņeva strādāja Tjumeņas vidusskolā, jo uz Tjumeņu pēc Novosibirskas institūta bija norīkots strādāt viņas vīrs.

No 1965. gada strādāja par krievu valodas pasniedzēju DPI krievu un latviešu plūsmās, pēc tam līdz 2000. gadam – DPI zinātniskajā bibliotēkā Komplektēšanas un apkalpošanas nodaļā.

2000. gadā L. Permiņeva aizgāja pelnītā pensijā.

Pensijas laikā darbojās Latvijas represēto apvienības Daugavpils nodaļā kā represēto kluba sekretāre un represēto komisijas priekšsēdētāja (līdz tās slēgšanai). Piedalījās Daugavpils Latviešu biedrības pasākumos, bieži apciemoja dzimto institūtu (tagad DU)[316]. Mirusi 2012. gadā.

Broņislavs Plotka
Pedagogs

Broņislavs Plotka ap 1940. gadu[207]

Broņislavs Plotka dzimis 1921. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Paukštovas sādžā zemnieku Antona un Emīlijas Plotku 5 bērnu ģimenē kā vecākais dēls; māsa – Genovefa, brāļi – Donats, Lucijans un Modests.

Skolas gaitas Broņislavs uzsāka Kaitras 4-gadīgajā pamatskolā un mācības turpināja Asūnes 7-gadīgajā skolā.

Augstāko izglītību B. Plotka ieguva Daugavpils Valsts skolotāju institūtā un pēc tam Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātē neklātienes nodaļā, kuru absolvēja 1958. gadā.

Pirmā darbavieta jaunam skolotājam bija Asūnes 7-gadīgā pamatskola, kur viņš pasniedza fizikas un rasēšanas stundas. Šeit strādāja arī viņa dzīvesbiedre, dziedāšanas un deju skolotāja Marta Plotka

(dz. Cingele)[293]. Asūnē viņi nostrādāja līdz 1953. gadam, kad pārcēlās darbā uz Apoļu pamatskolu. Apoļos B. Plotka strādājis neilgi (līdz 1954. gadam), jo jau 1955. gadā tika norīkots par Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas direktoru (1955–1962).

Kairīšos B. Plotka nozīmīgu darbu veica skolas materiālās bāzes pilnveidošanā. Viņa laikā vecā skolas ēka tika paplašināta ar ķieģeļu piebūvi, kas deva iespēju visiem skolēniem mācīties vienās telpās. Blakus skolai tika uzceltas arī internāta telpas.

Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas absolventu izlaidums
1961. gada 11. jūnijā. Pirmajā rindā vidū – direktors Broņislavs Plotka[207]

No 1962. gada līdz 1967. gadam B. Plotka un viņa sieva M. Plotka strādāja Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā, un šajā gadā Plotku ģimene ar dēlu Aivaru pārcēlās uz pastāvīgu dzīvi Rīgā. Galvaspilsētā B. Plotka strādāja savā specialitātē par fizikas skolotāju Rīgas 25. vidusskolā (1967–1982) līdz aiziešanai pensijā (1982) (***Aivara Plotkas*** *atmiņas. 2011. g.*).

Miris 2001. gada 6. jūnijā. Apbedīts Jaunciema kapos Rīgā.

Donats Plotka
Pedagogs

Donats Plotka
1954. gadā

Donats Plotka dzimis 1932. gada janvārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Paukštovas sādžā Antona un Emīlijas zemnieku Plotku 5 bērnu ģimenē; māsa Genovefa un 3 brāļi – Broņislavs, Lucijans un Modests.

Skolas gaitas Donats uzsāka Kaitras 4-gadīgajā pamatskolā 1939. gadā, pēc tam no 1943. gada mācības turpināja Asūnes 6-gadīgajā skolā, kuru beidza kā 7-gadīgo 1947. gadā.

Tajā pašā gadā D. Plotka uzsāka studijas Daugavpils Valsts skolotāju institūtā (seši studiju gadi). Uzreiz pēc augstskolas absolvēšanas (1953) tika nozīmēts darbā par fizikas un matemātikas skolotāju Kalupes pamatskolā. 1963. gadā absolvēja DPI Fizikas un matemātikas fakultāti. Kalupes pamatskola bija viņa pirmā un arī pēdējā darbavieta. Šai skolā D. Plotka nostrādāja līdz aiziešanai pensijā. Pensionējies viņš vēl turpināja vadīt Kalupes skolā fotopulciņu, klūdziņu pinēju pulciņu un reizēm aizvietoja darbmācības skolotājus.

Pavisam D. Plotka darbā pavadīja 55 gadus un 9 mēnešus, pilnīgi darba gaitas pārtrauca 2010. gada jūnijā (*Donata Plotkas personīgais arhīvs. 2011. g.*).

Miris 2015. gada maijā Kalupē. Apbedīts Lauceses kapos Daugavpilī.

Tautas lietišķās mākslas skola "Pūpoli" 2010. gada otrajā pusē. Donats Plotka – ceturtais no kreisās

Jānis Pokulis
Pedagogs, izglītības darbinieks, zinātnieks

Jānis Pokulis
2001. gadā[324]

Jānis Pokulis dzimis 1938. gada 4. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zambarovas sādžā "Ezerkalnu" mājās zemnieku Antona un Elizabetes (dz. Rutka) Pokuļu ģimenē kā vecākais dēls; jaunākais brālis Antons miris; sieva Helga Pokule (dz. Kiršfelde) – pedagoģijas maģistre, dēls Raimonds – fizikas doktors, docents.

Skolas gaitas sāka Kairīšu nepilnās vidusskolas 1. klasē 1946. gadā. Pēc tam 1953. gadā uzsāka mācības Dagdas vidusskolā, kuru beidza 1957. gadā. Pēc skolas beigšanas uzsāka studijas Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātes bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu specialitātē. Pēc institūta absolvēšanas 1962. gadā saņēma norīkojumu darbā uz Viļānu vidusskolu. Taču drīz vien tika iesaukts aktīvajā karadienestā.

Pēc demobilizēšanās J. Pokulis darbu sāka Daugavpils Pedagoģiskā institūta Agrobioloģiskās stacijas direktora amatā (1963–1976)[167, 299, 400, 442, 443, 503].

1975. gadā J. Pokulis A. Hercena Ļeņingradas Valsts pedagoģiskajā institūtā aizstāvēja disertāciju "Bioloģijas skolotāju sagatavošana darbam mācību laukā LPSR skolās" un ieguva pedagoģijas zinātņu kandidāta grādu. Pēc nostrifikācijas 1992. gadā ieguva doktora grādu pedagoģijā. 1997. gadā LU Pedagoģijas un psiholoģijas institūtā aizstāvēja habilitācijas darbu par tematu "Darbmācības skolotāju sagatavošanas metodiskā sistēma augstskolā"[323] un ieguva habilitētā pedagoģijas doktora zinātnisko grādu.

Kopš 1976. gada J. Pokulis ir tagadējās Daugavpils Universitātes docētājs: DPI Botānikas un bioloģijas mācīšanas metodikas katedras vecākais pasniedzējs (1976–1981), katedras docents (1981–1993), katedras vadītājs (1984–1993), asociētais profesors (1998), profesors

augstskolu pedagoģijā (1999–2005), DU profesors Pedagoģijas un pedagoģiskās psiholoģijas katedrā (2005–2011).

No 1994. gada 4. aprīļa J. Pokulis bija Darbmācības katedras dibinātājs un vadītājs līdz 2003. gada augustam. Patlaban DU Izglītības un vadības fakultātes Pedagoģijas un pedagoģiskās psiholoģijas katedrā docē audzināšanas teorijas un metodikas kursus. J. Pokulis ir DU emeritētais profesors no 2011. gada, kopš 2011. gada jūnija – DU Latgales Pētniecības institūta vadošais pētnieks.

No 1998. gada februāra līdz 2001. gada martam profesors J. Pokulis bija Daugavpils Pedagoģiskās universitātes rektors, bet no 2001. gada līdz 2002. gada septembrim – Daugavpils Universitātes rektors[43, 231, 428, 443].

1998. gadā J. Pokuļa vārds tika ierakstīts *International Biographical Centre* (Kembridža, Lielbritānija) 27. izdevumā un piešķirta šī centra medaļa, bet 2000. gadā viņa vārds tika iekļauts enciklopēdijā "Kas ir Kas Latvijā".

2004. gada 8. jūnijā Latvijas Republikas Valsts emeritēto zinātnieku padome J. Pokulim piešķīra Valsts emeritētā zinātnieka nosaukumu[231].

J. Pokulis darbojies DU Profesoru padomē pedagoģijā, bija tās priekšsēdētājs (2001–2006). Šajā laikā ievēlēti 10 profesori un 5 asociētie profesori no vairākām mūsu valsts augstskolām.

Citas aktivitātes:

- LU paplašinātās Profesoru padomes pedagoģijā pieaicinātais eksperts (2001–2005);
- Latvijas Republikas ZA Valsts emeritēto zinātnieku padomes loceklis (2001–2004);
- Latvijas Republikas ZA eksperts fundamentālo un lietišķo pētījumu izvērtēšanā pedagoģijā (2004);
- Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas eksperts augstskolu studiju programmu izvērtēšanā akreditācijai (2004);
- Promocijas darbu vadītājs pedagoģijā (5 doktorantiem) (1999–2004);
- DPU Senāta priekšsēdētājs (1996–1998);
- DU (DPU) Senators (1993–2004);
- Latgales Reģionālā lauksaimniecības zinātnes centra zinātniskās koordinācijas padomes loceklis;

- Akadēmisko kursu docētājs: vispārīgajā didaktikā topošajiem skolotājiem; mājturības mācīšanas metodikā maģistrantiem pedagoģijā (2001–2003), pedagoģijas zinātnes apakšnozaru attīstība (doktorantiem, 2005), audzināšanas teorija un metodika bakalauriem;
- Bijis akreditētās (1999–2004) bakalaura studiju programmas "Mājturības skolotājs" direktors un pedagoģijas nozares darbmācības mācīšanas metodikas maģistrantūras studiju programmas direktors.

Profesora J. Pokuļa vadībā izstrādāts un aizstāvēts 21 maģistra darbs.

Zinātniskās darbības virzieni.

Zinātniskā pētniecība laikā no 1967. līdz 2000. gadam bija: eksakto un praktisko mācību priekšmetu cikla skolotāju sagatavošana un pilnveidošana[322, 323, 519]; no 2000. gada un pašlaik – vispārīgās didaktikas un mācību priekšmetu metodiku integrācijas likumsakarības[325–328].

Darbība profesionālās biedrībās:

- Latvijas Mājturības skolotāju asociācijas biedrs (2000);
- Latvijas Praktisko mācību priekšmetu metodiskās apvienības biedrs (2000–2012);
- Valsts emeritēto zinātnieku biedrības "*Emeritus*" biedrs (kopš 2005);
- Latgales Pētniecības institūta vadītājs (2000–2006), darbs sabiedriskā kārtā;
- DU Latgales Pētniecības institūta Latgales Pētniecības biedrības "Latgola" valdes priekšsēdētājs (kopš 2006).

Apbalvojumi.

Līdz Latvijas neatkarības pasludināšanai saņemti 15 Atzinības raksti. Apbalvots ar PSRS Augstākās izglītības ministrijas Valsts komitejas krūšu nozīmi "Par teicamu darbu" (Maskava, 1982).

Nozīmīgākie apbalvojumi pēc Latvijas Republikas neatkarības atgūšanas:

- Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Atzinības raksts par nozīmīgu un radošu darbu augstākajā izglītībā (1996);

- Ar Daugavpils pilsētas Domes lēmumu Nr. 522 apbalvots ar Daugavpils 725. jubilejas Goda zīmi (2000);
- IZM Atzinības raksts par radošu pedagoģisko darbu augstākās izglītības sistēmas pilnveidē (2001);
- Latvijas Republikas Augstākās izglītības padomes Atzinības raksts par nozīmīgu devumu augstākajā izglītībā un zinātnē Latvijā (2001);
- Daugavpils pilsētas domes Pateicības raksts par iegudījumu Latgales jaunatnes izglītošanā (2001);
- Daugavpils pilsētas domes apbalvojums "Goda daugavpilietis" par ieguldījumu Daugavpils pilsētas attīstībā (2010);
- DU Goda zīme par ilggadēju darbu un nozīmīgu ieguldījumu DU attīstībā sakarā ar DU 90 gadu jubileju (2011).

Nozīmīgākās publikācijas:

- Pokulis J. (līdzautors). *Daugavpils Pedagoģiskā institūta Agrobioloģiskā stacija*: 1. izd. – Rīga: Zvaigzne, 1967. 79 lpp.; 2. izd. – Rīga: Zvaigzne, 1973. 93 lpp.; 3. izd. – Rīga: Zvaigzne, 1979. 134 lpp.; 4. izd. – Rīga: Avots, 1981. 160 lpp. L. Keirāna redakcijā.
- Pokulis J. *Bioloģijas skolotāju sagatavošanas darbmācībai mūsdienu koncepcija*. Vienpersoniska monogrāfija (kr. val.). Daugavpils: Daugavpils Pedagoģiskā institūta izdevniecība, 1990. 124 lpp.
- Pokulis J. *Ārpusstundu darba metodika mācību laukā*. Vienpersoniska monogrāfija. Daugavpils: Daugavpils Pedagoģiskā institūta izdevniecība, 1990. 112 lpp.
- Pokulis J. *Darbmācības metodikas teorija un prakse*. Vienpersoniska monogrāfija. Daugavpils: Saule, 1997. 36 lpp.
- Pokulis J., Pokulis R. Sistēmiska pieeja audzināšanas darba metodikas pilnveidē topošo skolotāju sagatavošanas sistēmā. *Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 2009.

Pavisam publicēts vairāk nekā 80 rakstu zinātniskos žurnālos un rakstu krājumos, vairāk nekā 30 konferenču tēžu starptautiskajos un republikāniskajos izdevumos[86, 231, 299].

Jevgēnijs Rubenis
Agronoms, izglītības darbinieks, zinātnieks

Jevgēnijs Rubenis
1950. gadā[276]

Jevgēnijs Rubenis (Rubins) dzimis 1925. gada 25. oktobrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kiuliņaucos zemnieku Jāzepa un Juzefas Rubeņu ģimenē. No vecākiem dēls mantojis neatlaidību un darba tikumu.

Jevgēnijs apmeklēja Asūnes 6-gadīgo pamatskolu (1939), pēc tam mācījās Bukmuižas nepilnajā vidusskolā un beidza Aglonas lauksaimniecības vidusskolu (1944).

1944. gada augustā J. Rubenis bija mobilizēts Sarkanajā armijā un iesaistīts karadarbībā Latvijas teritorijā. 1945. gada martā Kurzemē pie Blīdenes ievainots un novembrī demobilizēts[55].

Augstāko izglītību J. Rubenis ar izcilību ieguva LLA Agronomijas fakultātē (1946–1950). Jau studiju gados strādāja LLA Selekcijas ģenētikas katedrā un Mikrobioloģijas katedrā par laborantu un vecāko laborantu. Laika gaitā ieņēmis dažāda ranga amatus: Laukkopības katedras asistents (1950–1956), vecākais pasniedzējs (1956–1958), docents (1958–1976), profesors (no 1978), Zemkopības katedras vadītājs (1979–1997). J. Rubenis bijis lauksaimniecības zinātņu kandidāts (1955), lauksaimniecības zinātņu doktors (1976), pēc nostrifikācijas habilitētais lauksaimniecības zinātņu doktors (1992), Valsts emeritētais zinātnieks (no 1998), Latvijas Lauksaimniecības un meža ZA loceklis (akadēmiķis, no 1992) un Goda loceklis (no 1995)[55, 232, 236, 373].

Zinātnisko darbu J. Rubenis uzsāka 1951. gadā un 1955. gadā sekmīgi ieguva lauksaimniecības zinātņu kandidāta grādu. Turpinot zinātnisko darbību par augmaiņas jautājumiem Latvijā, sagatavoja lauksaimniecības zinātņu doktora disertāciju par tēmu "Lauka kultūru maiņas zinātniskie pamati Latvijas PSR apstākļos" un aizstāvēja 1975. gadā.

J. Rubeņa zinātniskās pētniecības darbība saistīta ar līdzdalību daudzos zinātniskos projektos. Viņa dzīves pēdējos gados tā bija vir-

zīta uz vairāku plašu Latvijas Republikas mēroga projektu vadīšanu par nezāļu izplatību, botānisko sastāvu, to dinamiku, ierobežošanas pasākumu optimizāciju, kā arī ekoloģiski pamatotu nezāļu apkarošanas, minimālās augsnes apstrādes un kultūraugu maiņas sistēmu izstrādi Latvijā[55].

Pedagoģiskā darbība J. Rubenim ir bijusi saistīta ar daudzām LLA fakultātēm, bet galvenā kārtā Lauksaimniecības fakultātes studentiem un maģistrantiem lasījis lekciju ciklu un vadījis nodarbības studiju priekšmetos "Laukkopība" un "Pētījumu metodika". Viņa vadībā aizstāvēti vairāk nekā 100 diplomdarbi, bakalaura un maģistra darbi, izstrādātas un aizstāvētas 9 lauksaimniecības zinātņu kandidāta (doktora) disertācijas.

Daudzās sanāksmēs, kursos un semināros Latvijas rajonos un saimniecībās sekmējis lauksaimniecības speciālistu un praktiķu zināšanu padziļināšanu, pildījis republikas aršanas sacensību tiesneša un vairākkārt galvenā tiesneša atbildīgos pienākumus[334].

J. Rubeņa zinātniski organizatoriskā darbība risinājās gan ar Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmiju (bija tās akadēmiķis kopš 1992), gan Habilitācijas un promocijas padomēm. Bijis Lauksaimniecības apakšnozares Habilitācijas un promocijas padomes priekšsēdētājs (kopš 1992) un Lauksaimniecības inženierzinātnes apakšnozares Habilitācijas un promocijas padomes loceklis (1994–1999).

Apbalvojumi:

- Latvijas PSR N. b. zin. darbinieks (1985);
- Par nopelniem Otrajā pasaules kara laikā apbalvots ar kara ordeni un medaļām.

Nozīmīgākās publikācijas.

Grāmatas:

- Rubenis J. *Augu sekas*. Rīga, 1968.
- Rubenis J. *Augseku agrotehniskie pamati*. Rīga, 1979.
- Rubenis J. *Agronomisko izmēģinājumu metodikas praktikums*. Rīga, 1987.
- Rubenis J. (līdzautors). *Zemkopība*. Rīga, 1983.
- Rubenis J. (līdzautors). *Agronomijas pamati*. Rīga, 1974; 1984[2]; 1994[3].

J. Rubenis publicējis vairāk nekā 250 zinātnisko un populārzinātnisko rakstu, 3 monogrāfijas, ir 10 mācību grāmatu autors un līdzautors[232, 313, 334].

Miris 2005. gada 18. aprīlī.

Jūlijs Rupjais

Pedagogs, izglītības darbinieks

Jūlijs Rupjais
1947. gadā[420]

Jūlijs Rupjais dzimis 1885. gadā Madonas apriņķa Mārcienas pagastā Mārcienā[189].

Bijis Latvijas Brīvības cīņu dalībnieks.

J. Rupjais bija pirmais skolotājs un pārzinis Ķepovas skolā no tās dibināšanas gada (1903) līdz 1943. gadam[108]. Ar sievu Margaritu un meitu Helēnu dzīvoja skolas mājā.

1913. gadā decembrī J. Rupjais piedalījās Pirmajā Viskrievijas tautas izglītības kongresā par izglītību cittautiešu apdzīvotās vietās. Kongress notika Pēterburgā no 1913. gada 23. decembra līdz 1914. gada 3. janvārim. Pedagogs nolasīja referātu par tēmu "Dzimtās valodas stāvoklis cittautiešu skolā un tā pētīšanas rezultāti, īpaši Vitebskas guberņas latviešu daļā"[108A].

1924.–1929. gadā bija skolas pārzinis Asūnes 6-gadīgajā pamatskolā[189, 277].

Mūža pēdējos gados J. Rupjais strādāja par skolas pārzini Pauļukalna 4-gadīgajā skolā (1943–1947)[420]. Turpat Puščā saimnieka L. Brenča mājā dzīvoja arī viņa sieva Margarita. Padomju laikā meita Helēna ar vīru, krievu virsnieku, Pāvelu Bikovu dzīvoja toreizējā Vācijas Demokrātiskajā Republikā (VDR).

J. Rupjais miris 1947. gada rudenī Puščā, apbedīts Fermas pareizticīgo kapos.

Skolotājs J. Rupjais bijis ļoti bargs, pat nežēlīgs. Skolēnus licis kaktā stāvēt, sitis ar lineālu, un bīstamākais puikām bijis sitiens ar plaukstu pa ausi. Tajā pašā laikā viņš bija labsirdīgs centīgiem un nabadzīgu ģimeņu bērniem. Tā, piemēram, skolotājs J. Rupjais Kon-

stantīnam Raudivem ieteica turpināt izglītību un solījis pats materiāli palīdzēt.

Viņa audzēknis, pazīstamais Dagdas un Krāslavas novada pedagogs Vladislavs Pavlovskis atceras sava skolotāja teiktos šādus vārdus: "*Bērni, jūs paši neapzināties, ka dzīvojat Latgales austrumu pierobežas vislatviskākajā un ievērojamiem cilvēkiem visbagātākajā pagastā.*" Skolotāju J. Rupjo viņš raksturo kā "*iejūtīgo, talantīgo skolotāju, kurš labi runāja* vāciski"[311].

Par leģendāro skolotāju saglabājušās trūcīgas ziņas, dažkārt pretrunīgas un maldīgas. Tā, piemēram, aculiecinieki stāstījuši, ka it kā redzējuši, ka "*pa dubļaino ceļu, zirga pajūgā, bez pavadītājiem aizveda Asūnes virzienā vientuļo skolotāju zārkā*" (*A. Patmalniece. Atmiņu pieraksti. 2011. g.*). Patiesībā J. Rupjā bērēs piedalījās daudzi viņa radinieki, skolotāji, skolu pārziņi un citi.

Uz bērēm no VDR atbrauca meita Helēna ar vīru Pāvelu Bikovu un J. Rupjā mazmeitu Jolantu. Bēru ceremonijā piedalījās Asūnes 7-gadīgās pamatskolas direktors Eduards Juhņevičs, Apoļu skolas direktors Mečeslavs Jurkevičs, skolotāja Kazimira Neikšāne (vēlāk Šeibe) un citi[420].

Jūlija Rupjā bēres Fermas kapos 1947. gada rudenī.
No kreisās: trešais – Mečeslavs Jurkevičs: no labās (pēdējā rindā):
pirmais – Eduards Juhņevičs, trešā – Helēna Bikova,
ceturtais – Pāvels Bikovs[420]

Apmēram tajā pašā laikā P. Bikovu pārcēla dienēt Bakū, bet Helēna ar mazo Jolantu palika Latvijā un sāka strādāt par skolotāju Pauļukalna skolā Puščā, dzīvoja skolas ēkā. 1948. gada ziemā Jolanta smagi saslima ar garo klepu (*pertussis*) un pavasarī nomira. Viņu apglabāja Fermas kapsētā blakus vectēvam J. Rupjajam.

Jūlija Rupjā kapa plāksne.
O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Helēna Bikova pēc kāda laika pārcēlās uz dzīvi pie vīra uz Bakū. Vēlāk Bikovi atgriezās Latvijā un dzīvoja Jelgavā. Helēna saslima ar izkaisīto sklerozi (*sclerosis disseminata*), bija piekalta gultai un 1996. gada 9. decembrī nomira. Apbedīta Jelgavas Meža kapos blakus mātei[420].

Lūcija Rutka
Psiholoģe, zinātniece

Lūcija Rutka
2010. gadā

Lūcija Rutka dzimusi 1963. gada 5. oktobrī Krāslavas rajona Svariņu (Asūnes) pagasta Zambarovas sādžā zemnieku Jāņa un Janīnas Rutku ģimenē.

Skolas gaitas sāka Kairīšu pamatskolā (1972–1974), kur beidza 3. klasi. Sākot ar 4. klasi, mācības turpināja Dagdas vidusskolā (1974–1982) ar 11 klašu programmu.

Augstāko izglītību L. Rutka ieguva, studējot Latvijas Universitātes

Fizikas un matemātikas fakultātē (1982–1987). 1988.–1989. gadā L. Rutka studēja Sanktpēterburgas Universitātes Speciālās psiholoģijas fakultātē, pēc tam

absolvēja Latvijas Universitāti (1991–1994) un LU Pedagoģijas un psiholoģijas institūta doktorantūru, iegūstot psiholoģijas doktora zinātnisko grādu (1995). Kopš 2012. gada L. Rutka ir LU profesore psiholoģiskās pedagoģijas apakšnozarē.

2003.–2005. gadā L. Rutka studēja Rīgas Starptautiskajā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolā, kur ieguva maģistra grādu personāla vadībā.

Darba gaitas un ieņemamais amats:

- Aizkraukles rajona Jaunjelgavas vidusskola, matemātikas skolotāja (1987–1988);
- Aizkraukles rajona Jaunjelgavas vidusskola, psiholoģijas skolotāja (1989–1990);
- Aizkraukles rajona Skolu valdes psiholoģe (1990–1992);
- Latvijas Ģimenes centra psiholoģe (1993–2004);
- Aizkraukles Veselības centra vadītāja, psiholoģe (1995–2002);
- Latvijas Lauksaimniecības universitātes docente (1996–2000);
- Latvijas Universitātes pētniece (1996–2000);
- Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes docente (2001–2005);
- Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes asociētā profesore (kopš 2005–2011) un no 2011. gada LU profesore.

Dalība konferencēs (2001–2010):

- Eiropas Skolotāju Izglītības asociācijas (ATEE) starptautiskās zinātniskās konferences "Decade of Reform: Achievements, Challenges, Problems" organizēšana, konferences orgkomitejas locekle, Rīga, LU (2001–2002);
- Starptautiskās zinātniskās ATEE konferences "Teacher of the 21st Century: Quality Eduction for Quality Teaching" organizēšana, orgkomitejas sekretāre, sekcijas vadītāja, Rīga, LU (2005–2006);
- Starptautiskās zinātniskās ATEE konferences "Teacher of the 21st Century: Quality Education for Quality Teaching" organizēšana, orgkomitejas sekretāre, sekcijas vadītāja, Rīga, LU (2007–2008);

- LU 67. zinātniskās konferences sekcijas "Psiholoģiskā pedagoģija" organizēšana un vadīšana, LU zinātniskā rakstu krājuma "Pedagoģija un skolotāju izglītība" sagatavošana izdošanai (2008–2009);
- Starptautiskās zinātniskās ATEE konferences "Teacher of the 21st Century: Quality Education for Quality Teaching" Rīgā 7.–8. maijā organizēšana, sekcijas "Development of Teacher's Psychological Competence" vadītāja, atbildīgā par zinātniskā rakstu krājuma sagatavošanu (2009–2010).

Dalība zinātniskajos projektos (2004–2010):

- Latvijas Zinātnieku padomes (LZP) Granta projekts "Emocionālie, intelektuālie un sociālie procesi izziņas darbībā un izglītības kvalitātē" (2004–2007);
- Madrides Humanitārās augstskolas Pedagoģijas fakultātes (Spānija) un LU PPF projektā "Programma Interculturalabierto y a distanci apara la formacion de competencis socioprofesionales de docentes y discentes mediante las zina'cticas y las TIC" (projekta Nr. SEJ 2005-09268-C03-01) (2005–2007);
- ES fonda projekts "Sociālo pedagogu un klases audzinātāju profesionālo kompetenču paaugstināšana darbam skolā". Tālākizglītības kursi sociālajiem pedagogiem un klases audzinātājiem (2006–2008);
- Starptautiskais projekts "Teacher Induction: Supporting the Supporters Novice Teachers" (projekta Nr. 128825-CP-1-2006-1-UK-Comenius-C21) (2006–2009);
- ES fonda projekts "MITS" (Mentorings, IT, Supervīzijas) – atbalsts LU PPF augstākās profesionālās studiju programmas "Skolotājs" praksei (projekta Nr. VPD1/ESF/PIAA/06/APK/3.2.6.3./0113/0063) (2007);
- IZM un LU projekta "Valsts vispārējās izglītības standartiem atbilstošas mācību literatūras satura izstrāde un izvērtēšana: vadlīnijas mācību literatūras veidotājiem un vērtētājiem" vadīšana (IZM identifikācijas Nr. 08/74) (2007–2008);
- LZP granta projekts "Mediju pedagoģijas attīstība informācijas sabiedrībā: Latvijas konteksts (PZP projekta Nr. Z-6186-040, LU Nr. 091483 (2009 – turpinās);

- Piedalīšanās starptautiskajā projektā "ASEM-LLL RN2 Survey on Workplace Learning 2009/2010" (2010 – turpinās);
- Piedalīšanās ES fonda projektā "Inovatīva un praksē balstīta pedagogu izglītības ieguve un mentoru profesionālā pilnvede" (2010 – turpinās).

Citas aktivitātes:

- Eiropas Profesionālo psihologu asociāciju federācijas locekle, Latvijas Profesionālo psihologu asociācijas biedre (kopš 2000);
- Latvijas Profesionālo Psihologu asociācijas Ētikas komisijas vadītāja, LPPA apstiprināta konsultante profesionālās ētikas jautājumos (2002–2006);
- LU Psiholoģijas doktorantūras sekretāre (2002–2004);
- Laikraksta "Diena" rubrikas "Mājai un ģimenei" un "Karjeras diena" konsultante psiholoģiskās pedagoģijas un cilvēku resursu vadības jautājumos (2003);
- Piedalīšanās žurnāla "Skolotājs" redkolēģijas darbā (no 2004).

Apbalvojumi.

Latvijas Universitātes pateicība par pašaizliedzīgu darbu un atbildīgu attieksmi ATEE zinātniskās konferences "Reformu desmitgade – sasniegumi, izaicinājumi, problēmas" organizēšanā un norisē 2002. gada 3. un 4. maijā Latvijas Universitātē (2002).

Nozīmīgākās publikācijas (2004–2010):

- Rutka L. The Connection of agression among primary school students with the progress of studies and sociometry status. *International Journal of Research on Educational Psychology "Educational Psychology"*, Vilnius, VPU, 2004, no 11–12: 88.–93. lpp.
- Rutka L. Psiholoģisks atbalsts bērniem ar traumējošiem pārdzīvojumiem. *Skolotājs*, 2006, Nr. 1(55): 5.–9. lpp.
- Rutka L. Skolas vides psiholoģiskie faktori. *Skolotājs*, 2008, Nr. 2(68): 12.–19. lpp.
- Rutka L. Pedagoģiskā procesa psiholoģiskie faktori. Grām.: *Teacher of the 21st Century: Quality Education for Quality Teaching*. Starptautiskās zinātniskās ATEE konferences rakstu krājums. Rīga: SIA "Izglītības soļi", 2008, 104.–116. lpp.
- Rutka L. Skolotāja psiholoģiskā kompetence. *Skolotājs*, 2009, Nr. 3(75): 69.–73. lpp.

- Rutka L. Pedagoga psiholoģiskā kompetence. *Latvijas Universitātes raksti. Pedagoģija un skolotāju izglītība*, Rīga: LU, 2009, 170.–181. lpp.
- Latkovska E., Rutka L. Self-assessment of profesional activity of student teachers of languages. Grām.: *Spring University. Changing Education in a Changing Society*. Klaipeda: Klaipeda University, 2010, p. 61–68.

Precējusies ar būvinženieri Viktoru Maceraļiku (beidzis RTU Arhitektūras un celtniecības fakultāti). Dēls Kristiāns Maceraļiks – skolēns. Ģimene dzīvo Rīgā, ir pašu rokām celtā māja Lielvārdē, kur ģimene uzņem ciemiņus, svin svētkus. Svarīgākie pasākumi katru gadu – kapusvētku apmeklēšana dažādos Latgales kapos un Ziemassvētku, Lieldienu, Līgo svētku svinēšana kuplā radu lokā.

Lūcijas Rutkas personīgais arhīvs. 2011. g.

Antons Strods
Pedagogs, izglītības darbinieks

Antons Strods
1961. gadā

Antons Strods dzimis 1933. gada 19. februārī Daugavpils apriņķa Dagdas pagasta Slobodas sādžā zemnieku Kajetāna un Teklas Strodu ģimenē. Vecāki strādāja savā saimniecībā (14 ha zemes) Slobodas sādžā.

1961. gadā beidza Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātes neklātienes nodaļu, iegūstot bioloģijas, ķīmijas un lauksaimniecības pamatu vidusskolas skolotāja specialitāti.

1962. gada 20. jūlijā A. Strods tika norīkots par Kairīšu 8-gadīgās skolas direktoru, kur nostrādāja līdz 1964. gada 20. jūlijam, kad pārgāja darbā uz Andrupenes 8-gadīgo skolu par direktoru.

Atceroties savas pedagoga gaitas 60. gados, A. Strods piebilst, ka tajos laikos nācās strādāt ne tikai par skolotājiem, bet arī gan par aģitatoriem un propagandistiem, gan par ateistiem, vajadzēja uzstāties

ar mākslinieciskās pašdarbības koncertiem svētku dienās tautas namos un ražošanas brigādēs[412].

Skolas direktora amatā Andrupenes pamatskolā A. Strods nostrādāja līdz 1999. gadam un aizgāja pensijā.

Kairīšu 7-gadīgās pamatskolas 7. klases izlaidums 1962. gadā: pirmajā rindā ceturtais no kreisās – direktors Antons Strods[412]

Apbalvojumi:

- Krūšu nozīme "Teicamnieks Tautas izglītības darbā" (1986);
- Atzinības raksts par jaunatnes izglītošanu un audzināšanu vairākās paaudzēs (sakarā ar Latvijas Republikas 90. gadadienu, 1998);
- Daudzi diplomi un Goda raksti no rajona Izglītības nodaļas un Izpildkomitejas (gan par skolas sagatavošanu jaunajam mācību gadam, gan par skolēnu teicamām zināšanām olimpiādēs)[412].

Precējies. Dzīvesbiedre **Irēna Strode** – skolotāja. Divi dēli: vecākais Arnis – uzņēmējs, jaunākais Gunārs – vetārsts.

Kazimira Šeibe
Pedagoģe

Kazimira Šeibe
1975. gadā

Kazimira Šeibe (dz. Neikšāne) dzimusi 1925. gada 11. novembrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kairīšu sādžā zemnieku Izidora un Genovefas (dz. Pavlovska) Neikšānu ģimenē. Vecākiem bija divi bērni – meitas Kazimira un Antonija. Tēvs Izidors Neikšāns bijis arestēts, izsūtīts no darba vietas Rīgā un 1942. gadā notiesāts uz 10 gadiem (arhīva dati); reabilitēts 1990. gadā. Tēvs miris 1964. gadā, apbedīts Kromonišku kapos, māte mirusi 1985. gadā, apbedīta Jelgavā[420].

Pirmās skolas gaitas Kazimira sāka Kairīšu 4-gadīgajā pamatskolā 1933. gada rudenī. Toreiz ar visām četrām klasēm strādāja viena pati skolotāja, skolas pārzine Domenika Mileika (dz. Juhņeviča). Kairīšu skolu, kad tā jau bija 6-gadīgā pamatskola, K. Šeibe beidza 1940. gadā (klases audzinātājs Jānis Leonovs).

Mācības K. Šeibe turpināja Ezerniekos, kur beidza 7. klasi un pēc tam iestājās Jaunaglonas sieviešu ģimnāzijā. 1944. gadā mācības materiālo apstākļu dēļ pārtrauca un sāka strādāt par skolotāju Pauļukalna 4-gadīgajā pamatskolā (skolas pārzinis Jūlijs Rupjais). Mācības notika vienlaicīgi ar divām klasēm. Pirmajā mācību gadā K. Šeibes audzināšanā bija 2. un 4. klase.

1947. gadā, kad nomira J. Rupjais, K. Šeibe tika nozīmēta par Pauļukalna 4-gadīgās skolas pārzini. 1949. gada 1. augustā K. Šeibe tika atbrīvota no darba skolā, jo viņai bija tikai nepilnā vidējā izglītība.

K. Šeibe pārcēlās uz Jelgavu, kur dzīvoja viņas mātes māsa. Jelgavā 9 mēnešus strādāja par sekretāri Jelgavas starprajonu kantorī "Ādu un vilnas sagāde", kur tulkoja no krievu valodas latviešu valodā ienākušos no Lauksaimniecības ministrijas un Jelgavas rajona Izpildkomitejas lēmumus un instrukcijas.

1951. gada 16. jūnijā K. Šeibe pārgāja darbā Jelgavas tirdzniecības pārvaldē, kur strādāja par tulkotāju grāmatvedībā. Ar 1959. gadu viņa sāka strādāt Jelgavas pilsētas tautas deputātu padomes plānu

daļā par ekonomisti, no 1964. gada – par vecāko ekonomisti, bet no 1979. gada – par priekšnieka vietnieci.

1988. gada 8. aprīlī K. Šeibe beidza strādāt Jelgavas tirdzniecības pārvaldē un aizgāja pelnītā atpūtā, pensijā.

Precējusies. 1955. gada 1. maijā iepazinās ar savu nākamo vīru Valteru Šeibi, kurš 1954. gadā bija atgriezies no Sibīrijas, uz kurieni bijis izsūtīts 1941. gada 14. jūnijā no Jelgavas kopā ar māti un tēvu. K. Šeibes ģimenē ir divi bērni: meita – Diāna Veidemane, strādā Latvijas Republikas prokuratūrā; dēls – Arnis Šeibe, strādā Rīgā, LNT un TV-5 tehniskais direktors. Ir pieauguši 5 mazbērni[420].

Marija Šķēle
Pedagoģe

Marija Šķēle
1980. gadā

Marija Šķēle (dz. Prikņa) dzimusi 1925. gada 2. februārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zambarovas sādžā zemnieku Antona un Annas Prikņu trīs bērnu ģimenē. Māsa Valentīna (dz. 1927) nošauta 1947. gadā.

Skolas gaitas Marija sāka Kairīšu pamatskolā Latvijas Republikas brīvvalsts laikā. Mācības turpināja arī kara gados.

Pēc Otrā pasaules kara M. Šķēle mācījās Rēzeknes un Daugavpils Valsts skolotāju institūtā, kuru absolvēja 1952. gadā. Studējot arī strādāja par skolotāju Kairīšu pamatskolā. Pēc tam sekoja skolotājas gaitas Apoļu 7-gadīgajā pamatskolā (1949–1950) Madonas rajona Čeržinieku pamatskolā (1950–1955), Lakstienes pamatskolā (1955–1957), Gulbenes rajona Gulbīšu pamatskolā (1957–1959), Jaunpiebalgas rajona Gaujas pamatskolā (1959–1960), Vecpiebalgā E. Dārziņa pamatskolā (1960–1961).

1961. gadā M. Šķēle pārcēlās uz dzīvi Rīgā, skolotājas gaitas tika pārtrauktas. Tagad skolotāja ir pelnītā atpūtā, dzīvo Rīgā.

Bija precējusies. Vīrs Jānis Šķēle bija medību saimniecības inženieris (miris 1990); dēls Pēteris Šķēle – mašīnu tehniķis; meita Sarmīte ieguvusi mākslas dizainera kvalifikāciju[422].

Ignāts Trepšs
Filozofs, pedagogs, izglītības darbinieks

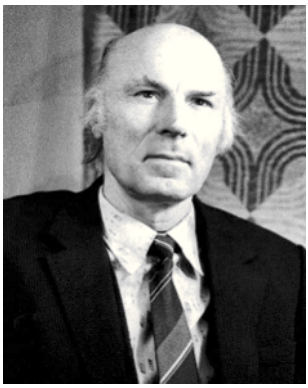

Ignāts Trepšs

Ignāts Trepšs dzimis 1928. gada 18. jūlijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Lazdiņās. Tēvs Ignāts Trepšs un māte Sofija Trepša (dz. Juhna) – zemnieki. Tēvs miris ieslodzījumā Krasnojarskas labošanas darbu nometnē, kur no 1946. gada atradies par "dzimtenes nodevību", reabilitēts (1992).

I. Trepšs beidza Asūnes 7-gadīgo pamatskolu (1943) un Krāslavas vidusskolu (1952), absolvēja LVU Vēstures un filoloģijas fakultāti (1957). Zināšanas papildināja Latvijas PSR Zinību biedrības Starptautisko attiecību lektoru skolā (1963–1964), LVU Vēstures un filoloģijas fakultātes aspirantūrā (1977), Sabiedrisko zinātņu pasniedzēju kvalifikācijas celšanas institūtā Maskavā (1989–1990). Ieguva filozofijas zinātņu kandidāta grādu (1986).

Darba vietas un amati: Kandavas internātskolas direktora vietnieks (1957–1960), Rīgas 3. internātskolas vecākais audzinātājs un skolotājs (1960–1964), Rīgas 2. vidusskolas direktora vietnieks mācību darbā (1964–1970); Latvijas PSR Augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrijas Zinātniski metodiskā kabineta metodiķis (1970–1970), inspektors (1971–1976) un direktora vietnieks (1980–1984); Rīgas pedagoģiskās skolas direktora vietnieks mācību darbā (1976–1980); Latvijas PSR Augstākās un vidējās speciālās izglītības ministrijas Inspekcijas inspektors un priekšnieka v.i. (1984–1988); LLA Marksistiski ļeņiniskās filozofijas katedras asistents (1988–1889), LLU Filozofijas katedras vecākais pasniedzējs (1989–1992) un lektors (kopš 1992).

I. Trepšs pētīja jauno speciālistu sabiedriski politiskās aktivitātes veidošanu, mācību stundas pilnveidošanas iespējas un audzēkņu zināšanu un prasmju kontroles jautājumus[438].

Patlaban ir pensijā, dzīvo Rīgā.

Ignāta Trepša fotogrāfiju atsūtīja Valkas novada Centrālās bibliotēkas galvenā bibliotekāre Aija Rudīte. 2012. g. 17. janvāris.

Antons Vasiļevskis
Mežsaimniecības speciālists, zinātnieks

Antons Vasiļevskis

Antons Vasiļevskis dzimis 1929. gada 11. novembrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagastā Lidoņos mežsarga Boļeslava un Viktorijas Vasiļevsku piecu bērnu ģimenē (divas meitas un trīs dēli). Māte gāja bojā traģiskā negadījumā, kad Antonam bija četri gadi, un tēvs apprecējās otrreiz. Jaunajā ģimenē piedzima vēl četri bērni – meita un trīs dēli.

1937. gadā Antons uzsāka mācības Ķepovas 6-gadīgajā pamatskolā, tālāk turpināja mācības Krāslavas Valsts ģimnāzijā (1943–1944), Dagdas vidusskolā (1945–1947) un Ezernieku vidusskolā (1948–1949), kur pabeidza vidusskolas 12. klasi.

1949. gadā A. Vasiļevskis uzsāka studijas jaunatvērtajā LLA Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultātē, kuru ar izcilību absolvēja 1954. gadā, iegūstot mežrūpniecības inženiera tehnologa kvalifikāciju.

Darba gaitas A. Vasiļevskis uzsāka 1954. gadā kā Jēkabpils MRS Dunavas meža punkta tehniskais vadītājs, vēlāk strādāja par Daugavpils meža punkta priekšnieku (1955–1957), Pļaviņu ķīmiskās mežsaimniecības galveno inženieri (1957–1961) un Pļaviņu ķīmiskās mežsaimniecības direktoru (1961–1964).

1963. gadā A. Vasiļevskis apprecējās ar Agru Krastiņu, un 1964. gadā Pļaviņās piedzima dēls Ivars, bet 1968. gadā – dēls Edgars.

Antons un Agra Vasiļevski ar dēlu Ivaru

Pēc ķīmisko mežsaimniecību reorganizācijas (1964) A. Vasiļevskis iestājās LLA aspirantūrā, kuru beidza 1967. gadā, iegūstot tehnisko zinātņu kandidāta grādu.

Uzsākot darbu Latvijas zinātniskās pētniecības Mežsaimniecības problēmu institūta Patentzinības un informācijas daļā (1967–1975) par vecāko inženieri, vēlāk par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku un daļas vadītāja v.i., dzīves ceļi no Pļaviņām aizveda uz Babīti, kur arī tika pavadīts viss pārējais mūžs.

Institūtā darbs bija saistīts ar patentzinības jautājumiem, kādēļ A. Vasiļevskis 1968. gadā pabeidza Vadošo un inženiertehnisko darbinieku centrālos kvalifikācijas celšanas kursus patentzinību un izgudrošanas jautājumos specialitātē patentzinības, bet pēc tam (1969–1971) mācījās Tautas saimniecības patentu darba vadošo darbinieku un speciālistu kvalifikācijas celšanas centrālajā institūtā Maskavā specialitātē patentzinības. 1974. gadā A. Vasiļevskim piešķīra vecākā zinātniskā līdzstrādnieka nosaukumu.

No 1975. gada A. Vasiļevskis strādāja Latvijas PSR ZA Koksnes ķīmijas institūtā par nodaļas vadītāju, bet 1981. gadā viņu uzaicināja darbā LLA (no 1991. g. – LLU) par pasniedzēju Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultātes Meža ekspluatācijas katedrā (no 1997. g. – Meža izmantošanas katedra), kur viņš strādāja docenta amatā līdz 2006. gadam, turpinot darbu arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas (1996). Pasniedzamās disciplīnas bija saistītas ar kokmateriālu pirmapstrādi, ievadu specialitātē, meža blakusizmantošanu, Latvijas mežu vēsturi, tehnisko jaunradi, standartizāciju.

Savas zināšanas viņš papildināja Ļeņingradas Lauksaimniecības institūta Kvalifikācijas celšanas fakultātē skaitļošanas tehnikas specialitātē (1986).

Ar Latvijas Valsts mežzinātnes institūta Promocijas padomes lēmumu A. Vasiļevskim tika piešķirts inženierzinātņu doktora grāds (1992).

Pēdējie A. Vasiļevska 25 darba gadi aizritēja LLU Meža fakultātē. Ar savu lielo pieredzi ražošanā un zinātniskā darbā viņš ātri iekļāvās gan fakultātes sabiedriskajā dzīvē, gan studentu apmācības procesā. Studenti A. Vasiļevski atzinīgi vērtēja par interesantajām un saturīgajām lekcijām, objektīvo pieeju zināšanu vērtēšanā un atsaucību sniegt

konsultācijas. Pasniedzamajos studiju kursos viņš vienmēr centās sagatavot pārskata lekcijas un metodiskos materiālus kursa projektu izstrādāšanai.

Strādājot Meža fakultātē, līdztekus mācību – metodisko materiālu sagatavošanai A. Vasiļevskis visu brīvo laiku veltīja savai lielākai mīlestībai – meža vēstures pētīšanai. Tas arī bija pēdējo gadu galvenais interešu objekts, pie kura viņš turpināja strādāt arī pēc aiziešanas no darba LLU.

Interese par vēsturi un tās saglabāšanu izpaužas paša iesietajos, daudzajos žurnālu krājumos un dzimtas koka sastādīšanā un pētīšanā. Dzīves notikumi un atmiņas tika fiksētas pierakstos un dienasgrāmatās, brīvais laiks tika veltīts muzeju un vēsturisku vietu apmeklējumiem. Tika koptas un pilnveidotas ģimenes tradīcijas. Vasaras atvaļinājumi tika pavadīti, ar ģimeni apceļojot Latviju, sevišķi dzimto Latgali. Darba un mācību dzīvi kuplināja un papildināja daudzie hobiji un aizraušanās, viens no tiem bija fotografēšana.

A. Vasiļevskis bija Pļaviņu pilsētas darbaļaužu deputātu padomes (1961–1964) un Babītes pagasta padomes deputāts (1994-1997)[449].

Apbalvojumi:

- Latvijas PSR ZA Prezidija goda raksts par panākumiem un zinātniski tehniskās informācijas un patentēšanas darba organizēšanu, aktīvu sabiedrisko darbu un sakarā ar 50. dzimšanas dienu (1979);
- Par ieguldījumu LLU akadēmiskajā darbā piešķirts emeritētā docenta nosaukums (1994);
- Par ieguldījumu studentu apmācībā un aktīvu sabiedrisko darbu A. Vasiļevskis vairākkārtīgi apbalvots ar LLU un Meža fakultātes atzinības rakstiem.

Nozīmīgākās publikācijas.

Grāmatas un mācību literatūra:

- Vasiļevskis A. *Tehnoloģisko šķeldu ražošana.* Rīga, 1982.
- Vasiļevskis A. (līdzaut.). *Mazapjoma meža darbi. Rokasgrāmata.* Jelgava, 1995.
- Vasiļevskis A. *Latvijas valsts mežu apsaimniekošana 1918.–1940.* Rīga: Nacionālais apgāds, 2007. 430 lpp.
- Vasiļevskis A. (līdzaut.). *Mežierīcība Latvijā.* Rīga: V. elements, 2007. 230 lpp.

Antons Vasiļevskis miris 2009. gada 23. aprīlī. Apglabāts Beberbeķu kapos, Zemgales priekšpilsētā Rīgā.

Antona Vasiļevska dzīves aprakstu ar I. Vasiļevska atbalstu sagatavoja A. Drēska.

A. Vasiļevska atdusas vieta Beberbeķu kapos

Aleksandrs Vedļa
Ekonomists, zinātnieks, izglītības darbinieks

Aleksandrs Vedļa 1998. gadā[450]

Aleksandrs Vedļa dzimis 1928. gadā Rēzeknes apriņķa Bukmuižas pagasta Lieltirševas sādžā zemnieku Feliksa un Konstances Vedļu trīs bērnu ģimenē kā vecākais dēls.

Skolas gaitas Aleksandrs uzsāka 1937. gadā Niperu 1. pakāpes (četrgadīgajā) pamatskolā, pabeidzot sagatavošanas un pirmo klasi. Nākamajā gadā mācības turpināja Kairīšu pamatskolā, kuru beidza vācu laikā 1943. gadā. Vispārējo vidējo izglītību ieguva Aglonas un Krāslavas ģimnāzijā[53, 450].

1953. gadā A. Vedļa absolvēja Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Agronomijas fakultāti, iegūstot agronoma specialitāti. Studiju laikā 4. kursā strādāja par bioloģijas skolotāju Rīgā.

Pēc LLA absolvēšanas tika norīkots darbā Skrīveru lauksaimniecības vidusskolā. Gadu vēlāk A. Vedļa devās uz Maskavu apgūt peda-

goģiskā cikla priekšmetus K. Timirjazeva Lauksaimniecības akadēmijas Agropedagoģiskajā fakultātē. Pabeidzot studijas (1956), ieguva lauksaimniecības tehnikumu un skolu agronomisko priekšmetu pasniedzēja kvalifikāciju.

Atgriezies no Maskavas, A. Vedļa turpināja strādāt par skolotāju, mācību daļas vadītāju un direktoru Skrīveru un Zaļenieku lauksaimniecības skolās. Pēc Skrīveru lauksaimniecības skolas slēgšanas tika nozīmēts uz Talsu rajona Laidzes lauksaimniecības tehnikumu. Pusotru gadu vēlāk A. Vedļa sāka strādāt Talsu rajonā par galveno agronomu (1961), bet pēc kārtējās lauksaimniecības reformas sekoja galvenā agronoma darbs Stendes selekcijas un izmēģinājumu stacijā.

1964. gadā A. Vedļa tika pārcelts darbā uz Lauksaimniecības ministriju par zinātnes un tās sasniegumu ieviešanas nodaļas priekšnieku.

1970. gadā A. Vedļa sāka darbu Stučkas (Aizkraukles) rajona Izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieka un lauksaimniecības ražošanas pārvaldes priekšnieka amatā, bet jau nākamajā gadā, būdams 43 gadu vecumā, iestājās Zemkopības zinātniskās pētniecības institūta aspirantūrā, ieguva lauksaimniecības zinātņu kandidāta grādu un tika ievēlēts par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku, pēc tam par laboratorijas vadītāju un sektora vadītāju (1971–1977).

Pēc LLA vadības piedāvājuma A. Vedļa 1977. gadā pārgāja darbā uz LLA Lauksaimniecības uzņēmumu organizācijas katedru par katedras vadītāju, tika ievēlēts par docentu.

1989. gadā A. Vedļa aizstāvēja zinātņu doktora disertāciju, iegūstot ekonomikas zinātņu doktora grādu (1990), pēc nostrifikācijas ieguva habilitētā ekonomikas zinātņu doktora grādu (1992).

Kopš 2000. gada A. Vedļa ir Latvijas Lauksaimniecības un meža ZA akadēmiķis[234], 2006. gadā LLU Profesoru padomē ievēlēts par profesoru un 2008. gadā (par nozīmīgiem sasniegumiem darbā un sakarā ar 80 gadu jubileju) – ievēlēts par Valsts emeritēto zinātnieku.

Ievērojamā lauksaimniecības izglītības darbinieka un zinātnieka pēdējā darba vieta – Informācijas sistēmu menedžmenta augstskola (ISMA)[13, 143, 242, 333].

A.Vedļa nostrādājis gandrīz līdz 80 mūža gadiem, tagad ir pensionārs. Vaļasprieks: tūrisms, literatūra.

Zinātniskās darbības virzieni. Inovāciju ieviešana augstākajā izglītībā.

Apbalvojumi. Latvijas Zemkopības ministrijas medaļa "Par centību" (1998).

Nozīmīgākās publikācijas.

Grāmatas (pēdējo gadu):

- Vedļa A. *Uzņēmējdarbības kurss*. Rīga: Petrovskis un Co, 2000. 456 lpp.
- Vedļa A. *Ceļvedis uzņēmējdarbībā*. Rīga: Petrovskis un Co, 2002. 490 lpp.
- Vedļa A. *Inovatīvās darbības organizācija*. Rīga: Petrovskis un Co, 2007. 195 lpp.
- Vedļa A., Treimane G. *Inovācijas izglītībā un pedagoģijā*. Rīga: Petrovskis un Co, 2011.

Pavisam publicējis 3 monogrāfijas, 7 mācību grāmatas, 12 mācību līdzekļus, 55 rakstus un tēzes starptautiskajos un Latvijas žurnālos, rakstu krājumos, laikrakstos[13].

Precējies. Sieva Dzidra – ciltslietu zootehniķe; meitas: Gunta – pedagoģe, Dace – Latvijas radio reklāmas speciāliste; divi mazdēli Andris un Reinis.

Genovefa Zariņa

Pedagoģe

Genovefa Zariņa
1952. gadā

Genovefa Zariņa (dz. Plotka) dzimusi 1926. gada 1. oktobrī Asūnes pagasta Paukštovas sādžā Antona un Emīlijas Plotku 5 bērnu zemnieku ģimenē kā otrais bērns. Brāļi – Broņislavs, Donats, Lucijans un Modests.

Skolas gaitas Genovefa sāka Asūnes pagasta Kaitras sākumskolā, pēc tam mācības turpināja Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā. Pēc 7. klases beigšanas studēja Daugavpils Valsts skolotāju institūtā neklātienes nodaļā.

G. Zariņas pirmā darba vieta bija Kairišu 7-gadīgā pamatskola, kurā darbu sāka pēc studiju beigām (1949) un nostrādāja

līdz 1967. gadam. Minētajā laika posmā Kairīšu skolā nomainījās 4 direktori – Mečeslavs Jurkevičs, Viktors Raciņš, Broņislavs Plotka un Antons Strods.

Kairīšu 7-gadīgās skolas kolektīvs 1949. gada 8. septembrī.
Pirmajā rindā (no kreisās): Tekla Rumaka, Jekaterīna Jurkeviča,
Anna Survilla, Genovefa Plotka, Anna Latišonoka;
otrajā rindā: direktors Mečeslavs Jurkevičs, Viktorija Grizāne,
Staņislava Stepiņa, Albīns Stikuts

Kairīšos Genovefa nodibināja ģimeni ar skolotāju Jāzepu Zariņu.

1967.–1969. gadā G. Zariņa strādāja par skolotāju Daugavpils rajona Dubnas pamatskolā, bet no 1969. gada līdz aiziešanai pensijā (1981) bija Daugavpils rajona Raudas speciālās internātskolas skolotāja.

Pensijas gadus G. Zariņa pavada dēla ģimenē Dagdas novada Slobodas ciemā. Dzīvesbiedrs J. Zariņš miris.

Genovefas Zariņas personīgais arhīvs. 2011. g.

Marija Zeimule
Pedagoģe

Marija Zeimule
1952. gadā[324]

Marija Zeimule (dz. Mileika) dzimusi 1929. gada 24. aprīlī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kaitras sādžā zemnieku Alberta un Malvīnes Mileiku ģimenē, kurā auga trīs meitas: Zuzanna – vecākā meita, Marija – vidējā un Anna – jaunākā meita.

Skolas gaitas Marija sāka Kaitras sākumskolā Latvijas brīvvalsts laikā, pēc tam apmeklēja Asūnes pamatskolu. Mācības turpināja Aglonas ģimnāzijā.

Mācoties Aglonā, radās interese par latviešu valodas un vācu valodas studijām. Savu nodomu M. Zeimule īstenoja Rīgas Pedagoģiskā institūta Humanitārajā fakultātē.

Pirmā darba vieta pēc augstskolas beigšanas M. Zeimulei bija Viļānu vidusskola, kur strādāja par direktora vietnieci mācību darbā. 50. gadu sākumā sāka darbu direktora vietnieces amatā Dagdas vidusskolā, kur nostrādāja līdz 1967. gadam. Pēc skolas direktora P. Ančupāna dzīves un darba vietas maiņas M. Zeimule kļuva par Dagdas vidusskolas direktori (1967–1969).

1984. gadā M. Zeimule aizgāja pensijā.

M. Zeimules vīrs Aloizs bija mežzinis, absolvējis LLA; meita Maruta – vetārste; dēls Andris – ceļu būves inženieris (miris).

M. Zeimule aizgājusi mūžībā 1986. gadā. Apbedīta Asūnes kapos[2].

3. NODAĻA

KULTŪRA UN TĀS DARBINIEKI

Kõdēļ vysi gaudos gryma,
Kõdēļ dzīsmes apklusa;
Kõdēļ naskan vacõs kūkles,
Kõdēļ sirds atsola?

Sokit, brõļi, sokit, mõsas,–
Kas slēgs vaļā dzīsmu skreini,
Kas jims rūkā zalta kūkli,
Myusu zemi mūdynõs?...

Fr. Kemps, 1908

IESKATS JAUNO UN JAUNĀKO LAIKU VĒSTURĒ

Latgales kultūras vēsturei un kultūras darbiniekiem veltītas vairākas apjomīgas mūsu gadsimtā izdotas grāmatas. Visnozīmīgākās ir P. Zeiles fundamentālā monogrāfija "Latgales kultūras vēsture"[467], kolektīvā monogrāfija divos sējumos "Latgales kultūras darbinieki"[304, 305], rakstu krājums "Ai, māte Latgale"[4]. Nesen izdotajā apjomīgajā kolektīvajā grāmatā "Latvijas kultūras vēsture"[35] ir velti meklēt tādu ievērojamu Latgales kultūras darbinieku uzvārdus kā Gustavs Manteifelis, Francis Kemps, Miķelis Bukšs, brāļi Skrindas, Boļeslavs Brežgo, Nikodems Rancāns u.c.

Latgaliešu etniskās identitātes un kultūras saglabāšanā, tautas pagātnes izzināšanā neapšaubāmi svarīga nozīme pieder Latgales Pētniecības institūta (LPI) darbībai, kura aizsākusies 20. gadsimta 60. gados ārzemēs[42, 45, 335]. Pirmā LPI dibināšanas sēde notika 1960. gada 2. jūlijā Indianapolē (ASV) **Franča Teirumnīka** mājā. Tā paša gada 2. augustā Latgaļu kultūras dienās Minhenē (Vācija) notika LPI atklāšanas akts Eiropā, kur **Miķelis Bukšs** teica atklāšanas runu un nolasīja referātu "Latgaļu tautas izplatība senatnē"[252, 335, 402].

Viens no galvenajiem LPI dibinātājiem prof. **Leonards Latkovskis** (seniors), vēršoties ar aicinājumu pie visiem tiem, kam latgaļu vēsture un kultūra ir sirds lieta, rakstīja:

"*Tōpēc mums ir vajadzeigas kulturalas tradicijas, pētnīceiba un kulturas vērteibu atzeišana. Un tikai caur tū nōks šūs vērteibu cīneišona, jo nivīns navar cīneit un nūvērtēt tū, kū napazeist. Latgaļu kulturas draugi, izsokit sovas dūmas!*"[402]

1965. gadā ārzemēs iznāca pirmais LPI zinātniskais rakstu krājums "*Acta Latgalica*" (redaktori A. Batņa, M. Bukšs un L. Latkovskis). Ārzemēs iznāca pirmie septiņi sējumi.

1991. gada 7. decembrī Daugavpils Pedagoģiskā institūta telpās notika svinīga LPI biedru 1. kopsapulce – konference, kura oficiāli apstiprina, ka 1960. gadā ārzemēs dibinātā LPI darba pārmantotājs ir Latgales Pētniecības institūts Daugavpilī. Tika ievēlēta LPI Valde 9 biedru sastāvā: **Amandis Podiņš** – valdes priekšsēdētājs, **Genovefa Barkovska** – zinātniskā sekretāre, **Henrihs Soms** – priekšsēdētāja vietnieks, locekļi – **Ģertrūde Kudiņa, Ilona Salceviča, Jānis Elksnis,**

Jānis Geiba, Leonīds Keirāns un **Kārlis Počs**. LPI nolikumā akcentēti pamatuzdevumi – koordinēt reģiona pētnieciskos darbus par pagātni un tagadni, pētīt Latgales problēmas kādā zinātnes nozarē[124].

1992. gada 29. maijā Daugavpilī notika LPI I zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne". Visdažādāko nozaru speciālisti, kuri strādāja zinātniskajās un mācību iestādēs, ražošanas uzņēmumos, kultūras, izglītības, mākslas iestādēs un kuri savā ikdienas darbā bija saskarē ar dažādām Latgales novadu problēmām, sagatavoja ap 60 īsu referātu un ziņojumu nolasīšanai plenārsēdē un sekcijās[15].

Īpaši nozīmīga bija X LPI konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne", kurai bija pieteikti 103 referāti darba grupās un 4 – plenārsēdē[43]. Jubilejas konferenci atklāja toreizējais LPI direktors prof. Jānis Pokulis, uzsverot institūta sadarbību ar Daugavpils Pedagoģisko universitāti un citām augstskolām, kā arī ar ārvalstu kolēģiem. Referāti tika lasīti 8 darba grupās: dabaszinību, izglītības un pedagoģijas, Latgales kultūras vēstures, latgaliešu valodas un literatūras, politoloģijas un socioloģijas, reliģijas, tautsaimniecības, vēstures. "*Konferences ziņojumu tematos konstatējama vispusība, aptverot vitāli svarīgas un vēsturiski nozīmīgas Latgales problēmas, ļoti plašā, t.sk. arī starptautiska autoru loka piesaiste, liecina par pamatīgu zinātnisko "iestrādi" un interesi, kas saistās ar šo sarežģīto, bet nenoliedzami aktuālo jautājumu"*, rakstīja savā vēstulē X konferences organizatoram, LPI vadītājam prof. J. Pokulim toreizējais Latvijas ZA prezidents akadēmiķis **Jānis Stradiņš**[43].

LPI izveidojis savu bibliotēku un izdevniecību grāmatu un rakstu krājuma "*Acta Latgalica*" izdošanai. Dzimtenē pirmais izdotais krājuma 8. sējums iznāca 1993. gadā (redkolēģijā L. Keirāns – atb. red., locekļi – G. Barkovska, A. Rancāne, E.T. Vaivode).

1994. gada martā neliela entuziastu grupa ar vēsturnieku H. Somu priekšgalā sāka veidot informatīvo bāzi "Latgales Dati". Tas ir datorizēts uzziņu kopums par Latgales cilvēkiem un notikumiem. Šobrīd tajā var atrast informāciju par vairāk nekā 2000 kultūras, zinātnes, sabiedrisko un politisko darbinieku gaitām Latgalē[398].

* * *

Viduslaikos Latgales kultūras darbinieki bija sveštautieši – vācu, poļu un krievu muižnieki. Pēc tam nāca pirmie izglītotie latgalieši (un lietuvieši) – garīdznieki (J. Maciļevičs u.c.), kuri "*modināja zemnieku zēnus mācīties, tiekties pēc gara gaismas, augt pašiem un mudināt sev līdzi citus. Viņi arī vāca tautas garamantas, pētīja un publicēja tās*"[381].

Ekonomika un kultūras dzīve Latgalē manāmi aktivizējās pēc dzimtbūšanas atcelšanas.

Vienlaikus ar 19. gadsimta 60. gadu reformām un rūpniecības attīstību sākās latviešu tautas atmodas laikmets: Jaunlatviešu kustība Pēterpilī (Krišjānis Valdemārs, Juris Alunāns, Krišjānis Barons u.c.), populārākie izdevumi latviešu valodā – "Pēterburgas Avīzes" (1862) un "Baltijas Vēstnesis" (1868), Rīgas Politehnikuma (1866) un Rīgas Latviešu biedrības dibināšana (1868), Rīgas Latviešu teātra pirmsākumi (1870), Pirmie vispārējie latviešu dziesmusvētki (1873) u.c. svarīgi notikumi. Latviešu tautas atmoda 19. gadsimta 2. pusē notika galvenokārt galvaspilsētā Rīgā, Kurzemes un Vidzemes novados.

Pavisam citāds stāvoklis bija izveidojies trešajā – Latgales novadā Vitebskas guberņā. Vispārējā situācija Latgalē arī pēc dzimtbūšanas atcelšanas joprojām palika nomācoša: trūkums, pelēcība, miesti un pilsētas, mazas un nabadzīgas.

"*Pie muižām, baznīcām un ceļu krustojumiem bija uzcelti drūmi mūra krogi, galvenokārt muižas īpašums, ko parasti rentēja ebreji.*"[468]

Drukas aizliegums (1865–1904) bija viens no visdrūmākajiem laika posmiem Latgales kultūras vēsturē. Gustava Manteifeļa "Laikagrōmota…" iznāca 10 gadus (1862–1871) "*un bija pēdējais legālais izdevums pirms faktiskā drukas aizlieguma*"[468]. Kā lietuvieši, tā arī katoļu latvieši drīkstēja drukāt grāmatas, bet ne latīņu burtiem[156].

Tikai 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā latgaliešiem radās iespēja veidot un attīstīt savu kultūru. Laika posmu no 1904. gada, kad atcēla drukas aizliegumu, līdz 1917. gada Februāra revolūcijai Latgales vēsturē dēvē par Latgales pirmās atmodas laiku. Toreiz Pēterpilī un Latgalē tika nodibinātas pirmās latgaliešu biedrības, iestādes, kursi, skolas utt. Atmodas aktīvo darbinieku un atbalstītāju vidū bija priesteri, juristi, inženieri, ārsti, agronomi, strādnieki. Tajā laikā

rosīgi darbojās tādas spilgtas personības kā Nikodems Rancāns, Francis Kemps, Kazimirs Skrinda, Antons Skrinda, Francis Trasuns, Vladislavs Rubulis, Valērija Seile un daudzi citi. F. Kemps, kas aktīvi cīnījās pret drukas aizliegumu, nodibināja nelegālu jaunatnes pulciņu "Gunkurs" un 1903. gadā izdeva hektografētu žurnālu "Zvaigzne". 1909. gadā Pēterpilī un Latgalē jau darbojās 50 dažādas latgaliešu biedrības[169, 468].

Latgales pirmās atmodas darbinieki veica lielu darbu izglītības laukā, tai skaitā arī profesionālās apmācības jomā. Piemēram, 1908. gadā tika nodibināta Rēzeknes tirdzniecības skola. Pirmo plašāko izstādi, kas aptvēra visas amatniecības, zemkopības un lopkopības nozares, 1910. gadā noorganizēja N. Rancāns. 1912. gadā viņš nodibināja arī Greiškānu lauksaimniecības skolu.

Kā dzimtbūšanas laikos, tā arī pēc tam, 19. gadsimta otrajā pusē un 20. gadsimta sākumā, Latgalē lielākais ļaunums joprojām bija dzeršana. Par to bieži rakstīja un diskutēja presē, arī laikrakstā "Drywa"[76, 110, 279–281, 389]:

"*Wyslelokajs liaunums myusu draudzē ir paslapyna brandwinia pordušona. Pašā Osyunē moz ir taidu ustabiniu, kur nawaratu dabot brandwinia. Tos pat padiwigos bobinias, kuras pa reitam baznicā Diwu lyudz, rožoncu skaita, pec diwakolpošonas izdola liaudim pulka brandwinia. Padejūs laikūs dzartuwiu skaits goja mazumā, jo witejs draudzes saimineks bkgs Wirketiss socis karu pret lelu liaunumu. Tagad jau na tik wigli brandwins dabojams pašā Osyunē.*"[279]

Par dzeršanu un dzērājiem Asūnē tolaik pazīstamais dzirnavu īpašnieks M. Smolkovskis rakstīja:

"*Apwainiošona, ka Osyunē teik dzidotas piklojigas un napiklojigas burlaku un saldatu dzismes, tai pat moz ir pamatota. Dreižok war pasacit, ka te nasadzerd nikaidu dzismiu, kai ari pa wysu Latgolu padejūs bedigūs godūs. Kai wysur, tai ari te ir pastowigi dzaroji, lai gon ju skaits ir nalels. Un jo taids kundzinš porit par tergu dzidodams minetas dzismes, tad itys, saprutams, swižas acīs. Bet tys nazeimoj, ka wysi osyuniši ir taidi*"[389].

Pavisam citādi, kā rakstīja tas pats laikraksts[389], bija Asūnes draudzes ciemos Ķepovā, Dinaborčikos un Dzirvaniškos. Šajos ciemos degvīnu pārdeva bez jebkāda patenta un nodzirdināja ļaudis līdz nabadzībai.

* * *

Latvijas brīvvalsts laikā alkoholisko dzērienu lietošana tika regulēta valsts mērogā, pasludinot attiecīgus lēmumus un likumus. Tā, piemēram, arī Asūnes pagasta Lielo Zeizu, Mazo Zeizu, Tilišovas, Pļupovas, Ķepovas, Lielo Grizānu un Gerenišku sādžās aizliedza brūvēt mājas alu bez atļaujas[70].

Izmainījās arī sabiedrības attieksme pret alkohola lietošanu. Lai sekmīgāk varētu cīnīties pret alkohola postu un ļaunumu, asūnieši, pagasta pašvaldības un citi sabiedriski darbinieki 1940. gada 29. februārī nodibināja pretalkohola biedrību un noklausījās Latvijas Pretalkohola biedrības Centrālās valdes pārstāvja referātu "Alkohols un tā ļaunums cilvēka dzīvē". Pēc iespaidīgā referāta noklausīšanās (ap 100 cilvēku) jaundibinātā biedrībā pieteicās vairāki biedri – biedrības dibinātāji, kuri pēc pārvaldes orgānu vēlēšanām pārrunāja nodaļas turpmāko darbību alkohola apkarošanai un ļaunuma iznīdēšanai. Paredzēja, ka biedrībā tuvākā laikā iestāsies lielāks skaits atturībnieku, it sevišķi Latvijas Katoļu jaunatnes biedrības Asūnes nodaļas biedri[278].

Jau pirmajos un turpmākajos Latvijas brīvvalsts pastāvēšanas gados Asūnes pagastā tika nodibinātas dažādas citas biedrības un pulciņi. Viens no pirmajiem kultūras pulciņiem – Asūnes (Osunas) muzikāli dramatiskais pulciņš – bija nodibināts 1921. gada 24. augustā (beidzis pastāvēt 1940. gadā).

1937. gada 13. jūnijā Asūnē aizsargu mītnē tika sasaukta biedrības "Latgolas Zemnīku Jaunõtnes Apvīneiba" (LZJA) Asūnes nodaļas pirmā biedru pilnsapulce. Nodaļas valdē tika ievēlēti Pēteris Patmalnieks (priekšsēdētājs), Jāzeps Mileika, Pēteris Rubins, Eduards Baltmanis, Pēteris Teivāns un Jāzeps Ļahs. Sapulce nolēma ierīkot lasāmgaldu, kas Asūnē bija ļoti nepieciešams, lai vietējie iedzīvotāji savu brīvo laiku varētu lietderīgi izmantot un gūt nepieciešamās zināšanas. Nodaļas atklāšanas svētkus sapulce nolēma sarīkot 18. jūlijā[256].

Tajā pašā gadā (1937) Indras 6-gadīgajā pamatskolā atklāja Latviešu biedrību (vadītājs A. Lejiņš). Biedrības darbība aptvēra Indras ciemu un Piedrujas, Pustiņas, Asūnes un Skaistas pagastus[224]. Kā liecina 1935. gada tautas skaitīšanas rezultāti, Asūnes pagasts bija vislatviskākais visā Daugavpils apriņķī, kur latviešu bija 93, 91% no šī

pagasta iedzīvotāju kopskaita (6843 cilvēki). Otrajā vietā ierindojās Krustpils pagasts, kurā latviešu bija nedaudz mazāk (93,86%)[84].

20.–30. gados pagastā darbojās Latgaļu katoļu jaunatnes biedrība (priekšsēdētājs Antons Stilba, dzīvoja Račevā)[382].

1937. gada 16. maijā notika biedrības "Latgolas Zemnīku Jaunõtnes Apvīneiba" (LZJA) Kairīšu nodaļas biedru pilnsapulce. Nodaļas valdē darbojās: priekšsēdētājs S. Antonevičs, priekšsēdētāja biedrs A. Patmalnieks, sekretārs E. Antonevičs, locekļi J. Krūmiņš un J. Geidāns[152]. Šī paša gada 23. jūnijā Kairīšu nodaļa rīkoja Līgo svētkus, tika nolasīts biedrības LZJA centrālās valdes pārstāvja referāts "Jaunatnes centieni un uzdevumi atjaunotajā Latvijā", kā arī organizēti citi pasākumi (teātra izrāde, priekšnesumi, dejas)[79]. Kairīsu nodaļas jaunieši turpināja tautas nama celtniecības darbus. Patiesībā tautas nams pamatos bija uzcelts pirms dažiem gadiem, tikai bija vēl jāstrādā pie galīgās darbu pabeigšanas. Kairīšu nodaļas biedri daudz laika, pūliņu un līdzekļu ieguldīja tautas nama celtniecības beigu posmā un inventāra iegādē. Šis klusais, vientuļais pierobežas stūrītis bija par piemēru pārējām LZJA nodaļām.

LZJA Kairīšu nodaļai bija sava liela bibliotēka.

Lauku apvidos kopā ar skolām un kultūras biedrībām svarīgākie kultūras centri bija un joprojām ir tautas nami (klubi). Padomju laikā lauku kultūras iestādes – klubi darbojās Asūnē, Apoļos, Porečjē (Bērziņu klubs, celts 1975. g.), Kromaniškos, Kairīšos, Neikšānos, Račevā, Svariņos.

ASŪNES TAUTAS NAMS UN SPORTA ZĀLE

Asūnes tautas nams (klubs) dibināts 1949. gadā. Ēka tika izbūvēta no triju represēto ģimeņu mājām un saimniecības ēkām uz kara laikā nodegušās pagastmājas pamatiem.

Par pirmo kluba vadītāju drošu ziņu nav, vienīgā informācija liecina, ka tā bijusi Konstance Spila.

50. gadu otrajā pusē tautas namu Asūnē vadīja **Viktors Ivanovskis**, aktīvs sabiedrisks un kultūras darbinieks. V. Ivanovskis dzimis Šļaho-

tovas sādžā (pie Dagdas ezera) kuplā zemnieku ģimenē. Diemžēl no pieciem brāļiem un māsām dzīvi palikuši tikai divi (2008. g.). Māsa dzīvo Jelgavā, meita, mazmeita un mazmazmeita – Ķekavā, dzīvesbiedre Leokādija mirusi 2006. gadā[115].

Asūnes vecākais mednieks un makšķernieks V. Ivanovskis, kam rit devītais gadu desmits, atceras, kā gandrīz pirms septiņiem gadu desmitiem tēvs atļāva viņam, 12 gadus vecam puikam, pirmo reizi izšaut gaisā ar vienstobreni. Kļuvis vecāks, viņš pie pirmās izdevības sakrāja naudiņu un ar lielām grūtībām iegādājās pirmo bisi. Tolaik Iževskas ieroču ražojuma rūpnīcas divstobrene skaitījās īsta bagātība[115].

Asūnes kultūras namā V. Ivanovska laikā ļoti aktīvi darbojās vairāk nekā 40 pašdarbības dalībnieku liels koris ērģelnieka **Jāņa Černova vadībā**[303A], kurš uzstājās kaimiņu klubos un pat Daugavpils rajonā.

50. gadu beigās Asūnes tautas namu vadīja **Pāvels Ļaskevičs**, kurš vēlāk ilgus gadus strādāja par kluba kinomehāniķi.

1965.–1973. gadā Asūnes tautas namā strādāja **Aurēlija Medzjuta**, bet no 1966. līdz 1968. gadam kultūras iestādi pārzināja **Jadviga Plotka**. Pateicoties A. Medzjutas un J. Plotkas aktīvai darbībai, šis laiks bija ļoti vērienīgs tautas nama vēsturē. Tolaik darbojās deju kolektīvs, dramatiskais pulciņš, tika izbūvēta estrāde, pirmo reizi rīkoti pilngadības svētki, jauniešu kolektīvi izbrauca uz rajona tautas namiem. Dramatiskajā pulciņā piedalījās Asūnes pamatskolas skolotāji (Mečeslavs Juzefovičs, Sofija Kaskeviča, Viktors Vecelis u.c.), ciemata un tuvāko sādžu jaunieši (Konstantīns Kaskevičs, Vaclavs Zeiza), kolhoza priekšsēdētāja vietnieks V. Ivanovskis u.c. Tolaik populāra bija N. Djakonova komēdija "Kāzas ar pūru" (*"Свадьба с приданым")* krievu valodā, kuras uzvedumu atkārtoja vairākas reizes.

Vēlāk sekmīgi Asūnes tautas namu vadīja **Vanda Kvjatkovska**: darbojās deju kolektīvs, dramatiskais pulciņš, sieviešu vokālais ansamblis. Tautas nama telpās tika paplašināta ciema bibliotēka, kuru ilgus gadus vadīja L. Aišpure.

Laika posmā no 1982. līdz 1985. gadam tautas namu vadīja **Elita Pimanova, Olga Šukele, Jeļena Pjaterņeva.** Vairāk nekā 10 gadus – no 70. gadu beigām līdz 1990. gadam – tautas namā par kinomehāniķi strādāja **Vladislavs Papsujevičs.**

No 1986. līdz 1990. gadam Asūnes tautas nama vadītāja bija **Vita Šļakota** (tagad **Vitāne**), kura pēc tam pārcēlās uz Ezerniekiem, un tautas nams uz laiku pārtrauca darboties.

Kopš 1994. gada 1. janvāra Asūnes tautas namu vada **Olga Lukjanska** (kad viņa audzināja savas mazās meitiņas, vadītāju tautas namā aizvietoja **Ilona Mančinska**)[359].

O. Lukjanska dzimusi 1967. gadā Ķepovas pusē. Uz Asūni pusotra gadu vecumā viņu atveda vecāki, kuri tolaik pārcēlās šurp uz pastāvīgu dzīvi. O. Lukjanskas pirmā profesija bija sakaru operatore: pēc vidusskolas beidza Rīgas 27. sakaru PTV (1987). Pārkvalificējās tikai 1999. gadā, kad pabeidza Rīgas kultūras skolu, iegūstot kultūras menedžeres kvalifikāciju.

Asūnes tautas namā darbojas četri amatierkolektīvi: sieviešu vokālais ansamblis "Paziņas", bērnu vokālais ansamblis "Mūsējie" (kurus vada **Rita Pauliņa**), bērnu pašdarbības pulciņš "Smaidiņš" un dramatiskais pulciņš, kurus vada O. Lukjanska[369].

Tautas nama vadītāja O. Lukjanska ir kultūras iestādes teatrālās grupas sirds un dvēsele, humormākslas aizsācēja. Saviem skatītājiem Asūnes humoristes Inga Bleidele, Alīna Jeremenoka, Regīna Rutka un Olga Lukjanska adresē tikai vissirsnīgākos vārdus. Viņas atļaujas "uzbraucienu" pat savai pagasta valdei un citiem kungiem, ja pelnījuši. Bet uz zoba pavelk sirsnīgi, bez ļaunuma, tāpēc popularitāte ir liela.

"*Asūnieši mūs vienmēr saprot*", uzsver O. Lukjanska. "*Citreiz mūs uzstājīgi lūdz atkārtot spilgtākos priekšnesumus.*" "*Pusotra gada laikā mums notikušas daudzas izrādes: pensionāru ballē, Ziemassvētkos, Valentīna dienā, Lieldienās, valsts svētkos, zemnieku ballē, groziņu vakaros un citos pasākumos, arī izbraukumos. Nevar jau visu laiku dziedāt un dejot, kaut kas cits arī jāparāda cilvēkiem. Šādus tādus jokus pašas izdomājam, no veciem žurnāliem aizņemamies kādu ideju, kuru apaudzējam ar kaut ko mūsdienīgu, pielāgojam šīsdienas problēmām.*"[368]

2009. gada vasarā Asūnes tautas nams atzīmēja 60 gadu jubileju, plaša koncertprogramma tika rādīta zem klajas debess, jo vecā kluba ēka bija par šauru. Pasākumu atklāja Dagdas novada pašvaldības vadītājs **Viktors Stikuts** un Dagdas novada pašvaldības deputāte **Inese**

Plesņa (no 2011. g. Asūnes un Ķepovas pārvaldes vadītāja[371]). Starp sveicējiem bija Krāslavas novada pašvaldības deputāts Jāzeps Dobkevičs, Ķepovas pagasta pārvaldes vadītāja Elita Pontaga, Asūnes pagasta pārvaldes vadītājs Jānis Vilgerts, Asūnes pamatskolas direktore Ārija Šumeiko.

Ar apsveikumiem un priekšnesumiem uzstājās daudzi tuvākas un tālākas apkārtnes tautas namu kolektīvi – Dagdas novada tautas nama bērnu vokālais ansamblis, Jēkabpils krievu biedrības krievu dziesmu ansamblis "Rodņik", Aulejas tautas nama folkloras ansamblis "Aulejas sievas", Andzeļu tautas nama deju kolektīvs "Eži" (vadītāja Ļena Beitāne), Šķeltovas tautas nama ansamblis "Zvonnica" (vadītāja Ļena Afanasjeva), Piedrujas tautas nama vokāli instrumentālais ansamblis, Svariņu tautas nama kolektīvs "Večerinka" (vadītāja Erna Šļahota), Skaistas tautas nama kolektīvs "Gunepka un Co", Izvaltas sieviešu vokālais ansamblis "Blāzma", Ezernieku tautas nama kolektīvs, Indras līnijdeju grupa "Nekā lieka", Robežnieku tautas nama sieviešu vokālais ansamblis "Viktorija", Šķaunes tautas nama pašdarbnieki[359].

2010. gadā, realizējot Eiropas Savienības līdzfinansēto projektu, veikta Asūnes saieta nama vienkāršota rekonstrukcija[369], bet 2011. gadā pretī pamatskolai izbūvēja arī brīvdabas estrādi[358, 363]. Vērīgākie asūnieši uzskata, ka vieta estrādei izvēlēta ne tā labākā.

Asūnes tautas nams. O. Papsujeviča foto. 2010. g.

"*No ekonomiskā viedokļa finansiālie ieguldījumi sevi neattaisno nevienā no šiem objektiem, bet no sociālās jomas šie objekti sevi attaisno pilnībā. Tautas namā darbojas vairāki pašdarbības kolektīvi, notiek dažādi pasākumi un sarīkojumi*", skaidroja J. Vilgerts "Ezerzemes" žurnālistam[358]. Jaunā Asūnes sporta zāle ir labs apliecinājums tam, ka laukos iedzīvotājiem šādi fiziskās kultūras objekti ir nepieciešami: te sporto ne tikai skolēni, bet zāli intensīvi izmanto arī pieaugušie – gan vīrieši, gan sievietes[358]. Starp citu, Asūnes pamatskolas beidzējs no Račevas, spēkavīrs **Antons Arnicāns** 2008. gadā svarcelšanas sacensībās sava vecuma grupā devīto reizi kļuva par Latvijas čempionu[112].

Pagasta un centra ciemata apkārtējās vides sakārtošanai Dagdas novada dome 2010. gada beigās Asūnes pārvaldei nopirka pirmo traktoru – MTZ-82 ar lāpstu, kam papildus ir arī krūmgriezis[370].

Paredzēts (2008) arī Porečjes ciema kultūras nama ēkas un bijušās bibliotēkas telpu remonts[56], plānots (2011) rekonstruēt Ķepovas saietu namu un izstāžu zāli[363].

* * *

Kopš 2010. gada Asūnē darbojas Asūnes pagasta jauniešu biedrība "Ašo kompānija", kas jau sešus gadus pirms tam bija pazīstama kā jauniešu iniciatīvas grupa (pamatlicēji – **Karina Rukmane** un **Raimonds Cereņa**). Biedrības jaunieši gājuši pārgājienos, piedalījušies sporta svētkos Asūnē, devušies ekskursijā uz Robežniekiem, Andrupeni, ciemojušies pie klūgu pinējas, nakšņojuši pie Rāznas ezera, atpakaļceļā apmeklējuši Latgales slaveno keramiķi **Ēvaldu Vasiļevski**, atpūtušies Pīlādžu ozolu audzē, viesojušies Dagdas jauniešu biedrības "Dagne" telpās, kopā ar "Dagni" svinējuši Lāčplēša dienu, ir talkojuši savā pagastā, uzkopjot Brāļu kapus un vecās baznīcas kalniņu, uzņēmuši jauniešus no Skaistas un Svariņiem, svinējuši Valentīndienu, Meteņus un veikuši daudz ko citu.

Jauniešu biedrībā 2011. gadā bija 25 dalībnieki – skolēni un studenti, no tiem aktīvi strādāja 15. Biedrībai "Ašo kompānija" ir vecāki kolēģi, kuri palīdz jauniešiem darbā ar savu dzīves pieredzi – tautas nama vadītāja O. Lukjanska, pedagoģe Ž. Aišpure u.c.[360].

SVARIŅU TAUTAS NAMS UN SPORTA ZĀLE

Mūsdienās Svariņu tautas namā, kuru vada **Erna Šļahota**, aktīvi darbojas vairāki amatierkolektīvi: pieaugušo estrādes studija "Večerinka", jauniešu estrādes kolektīvi "Delveri" un "Oma", bērnu estrādes studijas "Karuseļ" un "Neposedi". Plaši pazīstamā studija "Večerinka" 2010. gadā nosvinēja savu desmitgadu jubileju.

Svariņu tautas namā notiek vieni no spilgtākajiem pasākumiem bijušajā Krāslavas rajonā. Liela loma te ir gan vietējo ļaužu solidāram atbalstam, gan amatierkolektīviem, gan tautas nama vadītājai E. Šļahotai. Tautas nama kultūras pasākumi ietver visus nozīmīgākos svētkus: Ziemassvētku masku karnevāls, Jaungada nakts balle, Valentīndienas atpūtas vakars, Meteņi, Lieldienu svētku pasākums, Mātes diena, Līgo, pilngadības svētki, Miķeļdiena, pasākums, veltīts Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienai u.c. Trīs reizes gadā tiek organizēta rokdarbu, aušanas un pašdarināto suvenīru izstāde. Piemēram, par godu Latvijas Republikas proklamēšanai (1918) vietējās audējas (**Rita Ruža** u.c.) noauda spilvendrānas, izgatavoja spilvenus un uz 18. novembra svētkiem sarīkoja šo darbu izstādi.

2011. gada 30. jūlijā pirmo reizi tautas namā tika organizēti mazākumtautību kultūras svētki "Zavaļinka". Pasākums, kāds Svariņos nekad nav bijis, neatkārtoja jau tradicionālo Indras "Latgales vainagu". Plānots arī turpmāk organizēt mazākumtautību kultūras svētkus, jo tagadējais Svariņu pagasts ir viens no internacionālākajiem Dagdas novadā – te līdzās latviešiem dzīvo daudz krieviski runājošu cilvēku (baltkrievi, krievi, poļi, ukraiņi)[361].

"*Ja tu proti dziedāt, muzicēt, deklamēt, parodēt, nāc un piedalies! Ja tev ir skaisti rokdarbi, zīmējumi, kulinārie šedevri, nāc un piedalies! Ja tev ir spēks un tu vari parādīt savas fiziskās spējas, nāc un piedalies!*" – ar šādu aicinājumu sava pagasta iedzīvotājiem nāca klajā Svariņu tautas nama vadītāja E. Šļahota, aicinot pieteikties talantu konkursam "Es to varu" 2011. gada 7. maijā[351].

2011. gadā Dagdas pašvaldība, realizējot daudzus svarīgus projektus, izveidoja sporta zāli Svariņu ciemā. "*Ja mēs nebūvēsim tādus infrastruktūras objektus, kur jauniem un veciem cilvēkiem ir iespēja nodarboties ar sportu, uzlabot fizisko formu, tad gan nekā nebūs*", tā kultūras objektu celtniecības nepieciešamību laukos pamatoja V. Stikuts[363].

ASŪNES PAGASTA KULTŪRAS DARBINIEKI

Konstantīns Aizpurs
Dzejnieks, pedagogs

Konstantīns Aizpurs

Konstantīns Aizpurs dzimis 1919. gada 5. janvārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Koziraucos "Biķernieku" mājās.

"*Mans vectēvs Jānis bija ievērojams bitenieks. Vedis medu pārdot uz tuvu un tālu apkārtni, arī uz Vitebsku, Pleskavu un pat uz Pēterpili. Mans vectēvs Staņislavs bija gaišas galvas cilvēks, viņu līdz 1914. gadam atkārtoti ievēlēja par pagasta vecāko Asūnē. Tēvs Jāzeps bija zemnieks un vēl advokāts praktiķis: zemnieku vietā rakstīja dažādus lūgumus, deva juridiskus padomus un pat uzstājās tiesā. 30. gadu otrajā pusē viņam reti kad vaira ļāva uzstāties tiesās. Tēvs gāja bojā 1944. gadā – hitlerieši atkāpdamies viņu nošāva savā mājā. Okupācijas laikā nomira arī māte. Ģimenē mēs bijām četri bērni, es – vecākais. Divi nomira bērnībā, bet brālis Viktors atnāca no kara ievainots. Cīnījās frontē, kuras pavēlnieks bija Žukovs, nonāca līdz Berlīnei. Tagad viņš ir divu dēlu tēvs, mazbērni arī ir*", stāstīja dzejnieks[348].

Izcili beidzis pirmās pakāpes Ķepovas pamatskolu, pēc tam arī kā teicamnieks – Asūnes 6-gadīgo pamatskolu. 1934.–1939. gadā K. Aizpurs mācījās Krāslavas Valsts ģimnāzijā. Ģimnāzista gados viņš sāka darboties daiļliteratūras jomā, sacerēdams dzejoļus, stāstiņus un pat divus ne visai apjomīgus "romāniņus". Viņa agrīnos dzejoļus atzinīgi novērtēja rakstnieks **Viktors Eglītis**[97].

40. gados, studējot Jelgavas Skolotāju institūtā un vēlāk Latvijas Universitātē (studijas nav pabeidzis), K. Aizpurs darbojās beletristikā. Konstantīns Raudive, **Zenta Mauriņa** un **Veronika Strēlerte** atzinīgi novērtēja viņa dzejoļus un noveles un atbalstīja to publicēšanu.

Pēc Otrā pasaules kara K. Aizpurs sacerējis pāris simtus dzejoļus, sarakstījis esejas par K. Raudivi, Z. Mauriņu, F. Trasunu, **Aleksandru Čaku, Ādamu Mickeviču, Abaju Kunanbajevu, Džonu Bointonu**

Prīstliju u.c., atdzejojis Ā. Mickeviča, **Aleksandra Puškina, Johana Volfganga Gētes** un **Frīdriha Šillera** dzejas darbus. K. Aizpurs sacerējis arī 8 lugas, tai skaitā 3 drāmas dzejā.

"*Dzejoļi man pārsvarā ir vispārcilvēciski*", teica K. Aizpurs. "*Četrās, piecās lugās esmu mēģinājis parādīt Krāslavas, Indras un Daugavpils puses likteņus, cilvēku prieku un sāpes daudzu gadu simteņu aplocē. Krāslavas rajona Asūnē atrodas manu vecvecāku un vecāku kapi.*"[348]

Radioraidījumos un koncertos atskaņoti 10 komponētie K. Aizpura dzejoļi un ap 20 viņa atdzejojumi.

Dzejnieks, pelnot dienišķo maizi, visu mūžu strādāja gan par skolotāju Robežniekos, Rundālē, Vecmīlgrāvī, gan redakcijās un izdevniecībā, gan par grāmatu kiosku vadītāju[97].

Miris 2003. gada 23. jūnijā Rīgā, apbedīts Jaunciema kapos.

Tu jautā man par viņu

Tu jautā, draugs, vai viņa vārdu zinu?
Ap mums vird vējains lielpilsētas gaiss,
Virs ietves kluss es liepas lapu šķiru,
Un iešalcas man ezers tāls un klajs
Aiz Krāslavas, kur zēns es kaijas dzinu.

Tu vaicā man vai zinu Jūrdža vārdu?
Kluss paskatos uz Daugavu, kur trauc
Pa tiltu trolejbuss ar vieglu dārdu,
Un liekas – manas mātes balss tur sauc,
Ko Dagdas smiltis sedz ar ziedu smārdu.

Tu teic, vai lasīju es viņa dzeju?
Es lūkojos – zem tilta kuģi slīd,
Un, liekas, redzu tālaviešu skreju,
Un seno ludzāniešu šķēpi slīd
Starp Osvejezeru un Lubānleju…

Tu Jūrdža vārdu vien man pieminēji,
Un klaušu rijas dvašu sāku just;
No Rēzeknes, no Rogovkas šurp spēju,
No Jāņu ugunskura, kas dziestot gruzd,
Man Jūrdža ilgu dziesmas atnes vēji!

Vai zinu Jūrdžu? Draugs! Cauri vēju šņāku
Deg mana atbilde kā bērza tāss:
Vai zinu Ausekli? Vai dainas māku? –
Tēvs, māte skandēja man vārsmas tās!
Jaust dzejas brīnumu no viņām sāku!

K. Aizpurs

Aleksandrs Batņa
Literāts, publicists, pētnieks

Aleksandrs Batņa

Aleksandrs Batņa dzimis 1909. gada 22. janvārī Daugavpils apriņķa Bukmuižas pagasta Pustoškās (blakus Kairīšiem Asūnes pag.) folvarka rentnieku Jāņa un Adeles (dz. Patmalniece) Batņu sešu bērnu ģimenē. Vectēvu sauca Staņislavs, vecvectēvu – Jēkabs (Jākubs). A. Batņas vecāku dzimtās vietas bijušas Dagdas un Asūnes pagastā[48].

Jānim Batņam bijis viens brālis – Donats un divas māsas – Rozālija un Jūlija. Donats pazudis Pirmajā pasaules karā (gājis bojā epidēmijā), nebija precējies. Tāpat nebija precējušās arī Rozālija un Jūlija. Rozālija (saukta Ruze) bija sokrātiski filozofiskas dabas sieviete, no kuras varēja smelties dzīves gudrības arī mācīti cilvēki. Viņai bija nosvērts raksturs, dziļi apdomāti un nosvērti spriedumi, apveltīta ar gaišu prātu un spējām iepazīt cilvēkus.

Aleksandra Batņas vecāmāte (no tēva puses) Jadviga (dz. Grišāne) bija no Dagdas pagasta Grišāniem, tāpēc visi sādžas Grišāni, ieskaitot baznīckungus Jāzepu un Boļeslavu, bija Jāņa Batņas attāli radinieki. Tāpat radi bija arī Pontagi, tostarp ārsts Donats Pontags (strādājis Asūnē).

Aleksandra Batņas māte Adele nākusi no Asūnes pagasta Žorovkiem (Žurovkiem) no turīga saimnieka ("učastnīka") Antona Patmalnieka ģimenes. Viņai bija divi brāļi Jāzeps un Dominīks un divas māsas – Helēna un Anele, kopā pieci bērni ģimenē. A. Batņas vecaistēvs Antons Patmalnieks bija ļoti laba rakstura cilvēks, sirsnīgs, saticīgs un drau-

dzīgs. Viņa sieva, A. Batņas vecāmāte (no mātes puses) prata divas valodas – runāja latgaliski un baltkrieviski, jo viņas radi dzīvoja Osvejā, Baltkrievijā[223].

Pirmā pasaules kara laikā, kad Eiropā plosījās tīfs, daudz cilvēku mira, to skaitā arī vairāki A. Batņas radinieki Asūnes pagastā, piemēram, mātes māsu vīri Pāvels Mileika Zambarovā un Mārtiņš (Mõrtyns) Murāns Spogevā. Dominīka Patmalnieka ģimenē A. Batņam bijušas vairākas māsīcas un brālēni Konstantīns un Jānis, kura dēls Antons ir izceļojis uz Austrāliju.

Skolas gaitas A. Batņa uzsāka 1917. gadā Bukmuižas pamatskolā. Tā kā zēnam jau bija iegūtas labas priekšzināšanas pirmsskolas gados, tad viņu ieskaitīja uzreiz otrajā klasē. Tajā pašā gadā atnāca boļševiki, un mācības skolā no krievu valodas pārgāja uz latviešu valodu. Trešo klasi A. Batņa apmeklēja Kairišu pamatskolā un dzīvoja pie mātes māsas Zambarovā. Pamatskolas gaitas beidzis Dagdā 1925. gadā.

Pēc Dagdas pamatskolas beigšanas A. Batņa mācības turpināja Krāslavas Valsts ģimnāzijā. 1926. gadā, kad viņš jau bija sācis otro mācību gadu, ģimeni piemeklēja smaga nelaime: maijā noslīka brālis Staņislavs (pusotra gada jaunāks par Aleksandru) un rudenī, 16. novembrī, nomira māte. Brāļa un mātes nāve gandrīz izputināja A. Batņas cerības par izglītību. Par laimi, palīdzēja sirmais, stingrais ģimnāzijas direktors Jānis Priede: viņš noorganizēja sarīkojumu un no ieņēmumiem sedza skolas naudu. 1929. gadā A. Batņa beidza ģimnāziju un saņēma gatavības apliecību.

Interese par grāmatām un rakstniecību A. Batņam radusies agri. Vēl pamatskolas gados viņš sūtīja laikrakstam "Latgolas Võrds" vietējās ziņas. Pamatskolu beidzot, aprakstīja (divos turpinājumos) ekskursiju uz Volkenbergu (1925). Ģimnāzijas laikā piedalījās literatūras pulciņa darbā, jau ģimnāzijas pirmajā klasē bijis ievēlēts par skolas žurnāla redaktoru un vēlāk – par pulciņa priekšnieku. Abus pienākumus pildīja četrus gadus.

Latviešu valoda A. Batņam bijusi stiprākā aizrautība un, sākot jau ar pamatskolas ceturto klasi, šajā priekšmetā aizvien bijusi augstākā atzīme. Pamatskolā un ģimnāzijā tajā laikā vēl pastāvējušas latgaliešu valodas stundas. Dagdā šo priekšmetu pasniedza Vinca Latkovskis, Krāslavā – Pēteris Baško.

"*Ka maņ beja lamts pīdzimt Latgolā, uzaugt attõlā Latgolas styurī un kai latgaļam montõt tū tykumu un tradīciju goru, kaids tur vaļdeja, tū vysu uzskotu kai Dīva dõvonu. Tys ir taidas sirdsskaidreibas apgorõts montõjums, kuru nagrybātu ni ar kū cytu maineit. Studejūt universitatē, muna vēlēšonõs beja pēc universitates pabeigšonas ryupētīs, lai atvārtu gimnaziju Dagdā voi Bukmuižā, lai cytim nabyutu jõmērej tõlais ceļš, jõbrīn dubli, kai tys beja maņ. Mõtes volūdu izjutu kai Dīva dūtu paleigdõvonu cytu volūdu īsamõceišonai. Latgaļu volūda na tikai nasagõdõja gryuteibas, bet vēļ veicynõja svešu volūtu īsamõceišonu. Franču volūdu, pīmāram, īsamõceju tikpat kai pašmõceibas ceļā, dzeivõdams Kvebekas provincē Kanadā un ar lelu baudu laseju franču autoru dorbus originalā. Humanitarõs zynõtnes vīnmār ir saistejušas munu uzmaneibu, techniskõs lītas stõvēja tõļõk un pi tom nikod sirdi navarēja pīsīt*", rakstīja savās atmiņu piezīmēs A. Batņa[223].

18 gadu vecumā A. Batņa devās uz Rīgu, kur (1929) ticis pieņemts darbā Tautas labklājības ministrijā par vecāko kancelejas ierēdni ar algu 120 latiem mēnesī.

Latvijas Universitātē studēja filozofiju, vēlāk arī baltu filoloģiju. Paralēli studijām universitātē A. Batņa pievēršas arī rakstniecībai: sūtīja rakstus laikrakstiem "Zemnieka Ziņas" un "Jaunais Võrds", arī žurnālam "Straume". Otrajā studiju gadā iestājās Latgaliešu studentu biedrībā (vēlāk tai dots nosaukums "Montania"). A. Batņa veltījis daudz pūļu un enerģijas, lai biedrību nostādītu uz akadēmiski pareiza ceļa. Turklāt viņš darbojās LU Filoloģijas un filozofijas studentu biedrībā, kur sākumā ieņēmis sekretāra amatu, bet vēlāk – līdz pat biedrības likvidēšanai (1940) – bija šīs organizācijas priekšnieks. Neatsverams A. Batņas darbs ir bijis Latgales studentu fondā, kur pēdējos trīs gadus bijis valdes loceklis un kasieris līdz fonda likvidēšanas brīdim (1940).

Darba un veselības stāvokļa dēļ A. Batņam bija jāpārtrauc studijas. Tā tas bija 1934. un 1936. gadā, kad viņš bija spiests braukt uz Vaiņodes sanatoriju.

1937. gadā A. Batņa bija uzņēmies nolasīt lekciju ciklu Latgalē par tematu "Nacionalõs dūmas atdzimšona Latgolā". Šī tēma bija akceptēta, apmaksāts ceļš un saņemti vēl daži lati par lekciju. Savās

lekcijās viņš stāstīja par Latgales atmodas laikmetu, latgaliešu pašapziņas rašanos un cīņu pret pārkrievošanu, par latgaliešu sīkstumu cīņā pret svešu spaidu uzmācību, kā arī par to, kā atsevišķās ģimenēs turpināja plaukt latgaliešu valoda un grāmatas tika pārrakstītas ar roku. Ar lekcijām A. Batņa apmeklēja Atašieni, Bērzpili, Varakļānus, Viļānus, Augšpili, Dagdu, **Asūni**, Indru, Bukmuižu, Ciblu, Rikavu u.c. vietas. Šādas lekcijas toreiz Latgalē bija neparasts notikums un izsauca lielu interesi iedzīvotāju vidū[223].

Vācu okupācijas laikā A. Batņa atkal pievērsās studijām, kuras pārtrauca boļševiku laikā. 1944. gadā viņam nācās doties bēgļu gaitās uz Vāciju. Pēc Otrā pasaules kara iestājās Getingenes universitātē, taču pēc gada A. Batņam studijas pārtrauca slimība, vairākus mēnešus nācās pavadīt slimnīcā.

1949. gadā A. Batņa pārcēlās uz dzīvi Kanādā, kur piedalījās sabiedriskā darbā, rakstīja presē, noorganizēja un divus gadus vadīja latviešu radio raidījumus Norandā, Kvebekas provincē. No 1949. gada kā Kanādas latviešu kopas valdes loceklis bijis Latviešu preses biedrības biedrs. A. Batņa darbojies Kanādas latviešu katoļu apvienības centrālajā valdē un Latviešu nacionālajā apvienībā.

1959. gadā A. Batņa pārbrauca uz Toronto un kādu laiku turpināja regulārus raidījumus no Niagaras, vēlāk pievērsies studijām Toronto universitātē un gada laikā ieguvis diplomu (1962).

Dzīves pēdējos gados A. Batņa aktīvi darbojās Latgales Pētniecības institūtā (LPI), tam piesaistīja arī Kanādas latviešu grupu. 1966. gada 18. septembrī A. Batņa tika ievēlēts par LPI valdes prezidentu (vietnieki prof. Leonards Latkovskis un Miķelis Bukšs, sekretārs Tadeušs Puisāns)[335].

A. Batņam bija trausla veselība, bet stiprs gars. Viņš bija nosvērts un apdomīgs, lēnprātīgs un maigs, kas nepārsteidz un neskrien pakaļ modes sauklim, interesants sarunas biedrs par filozofijas, literatūras, mākslas un ētikas jautājumiem. Šajās jomās viņam bija plašas zināšanas. Viņš mīlēja mūziku un dzeju, daiļliteratūru un labu mākslu. Rakstos par mākslas jautājumiem parādīja sevi kā filozofs un estēts[223].

A. Batņa "*ir latgaļs leidz kaula smedzinim. Jys ir uzticeigs sovu seņču tradicijom un pi tom jys turīs, tōs pētej kai lelu dōrgumu, jo atzeist, ka kotra inteliģenta cylvāka pīnōkums ir pazeit un cīneit sovu seņču kulturas vērteibas*" (L. Latkovskis, 1966)[223].

A. Batņa bija precējies ar farmaceiti Mariju Klincāni, ģimenē piedzima dēls Eduards.

Publikācijas.

Raksti laikrakstos "Zemnieka Ziņas", "Jaunais Võrds" u.c., žurnālos "Straume", "Dzeive" u.c., krājumā "Acta Latgalica" (krājuma redaktors).

Miris 1967. gada 3. decembrī Toronto, Kanādā.

Antons Bidzāns
Arhitekts

Antons Bidzāns
20. gs. 30. gados

Antons Bidzāns dzimis 1908. gadā Rēzeknes apriņķa Bukmuižas pagasta Tirševas sādžā zemnieku Aleksandra un Domicelas Bidzānu ģimenē. Sieva Eleonora, dēls Juris, meitas Māra un Sabīne.

Skolas gaitas A. Bidzāns sāka Kairīšu pamatskolā Latvijas brīvvalsts laikā. Mācības turpināja Dagdas un Krāslavas vidusskolā.

Lai iegūtu augstāko izglītību, A. Bidzāns 30. gados iestājās Latvijas Universitātē, kur studēja arhitektūru, taču arhitekta diplomu saņēma tikai 1946. gadā. Jāatzīmē, ka no Kairīšu apkaimes bija tikai 2 studenti – jurists Miķelis Patmalnieks un arhitekts Antons Bidzāns, kuri 30. gados mācījās augstākajās mācību iestādēs.

A. Bidzāns strādāja par arhitektu un arhitektu grupas vadītāju Projektēšanas institūtā "Latgiproseļstroj" Rīgā. Viņš ir projektējis daudzas ēkas Latvijas laukos, arī Dagdā, kur pēc viņa projekta uzcelta toreizējā ciemata pirts.

Miris 1982. gadā.

Pierakstīts pēc A. Bidzāna radu bērnu stāstījuma 2011. gada aprīlī.

Anta Krūmiņa
Aktrise

Anta Krūmiņa.
20. gs. 50. gadi[226]

Anta Krūmiņa (īst. v. Antonija Krūmiņa) dzimusi 1934. gada 15. jūnijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kairīšu sādžā. Beigusi Latvijas Valsts konservatorijas Teātra fakultāti (1956).

Pēc LVK Teātra fakultātes beigšanas sāka strādāt Rīgas Jaunatnes teātrī (1956–1992). Slavenā aktrise tēlojusi bērnus, liriskas varones un raksturlomas. Viņas tēlojumam piemīt lirisms, sievišķība, bērniem domātajos iestudējumos – viegls rotaļīgums.

"*Man ir bijuši brīnišķīgi pedagogi! Tagad tā ir latviešu teātra vēsture, bet mums, piecdesmito gadu sākuma Teātra fakultātes studentiem, Alfrēds Amtmanis-Briedītis, Žanis Katlaps, Aleksandrs Leimanis bija īstenība.*

Kā gaišs, rožains laiks atmiņā palicis Dailes teātrī nostrādātais gads. Iedomājieties – iemurcīties klēpī Lilitai Bērziņai – Annai Kareņinai – kā viņas dēlēnam Serjožam", stāsta aktrise savās atmiņās žurnālistei Ingai Jerumai.

1985. gada 22. martā, savas dzīves un darba jubilejā, Anta Krūmiņa Jaunatnes teātrī spēlēja savu 3633. izrādi. "*Vairākas paaudzes ir izaugušas AR un CAUR Jaunatnes teātra izrādēm. Ar to milzīgo sajūsmu, mīlestību, ar tiem smiekliem, asarām, pārdzīvojumiem, ko mums dāsni snieguši šī teātra aktieri. Es tagad vispār nevaru iedomāties, cik nabadzīga būtu mana bērnība bez Šmauka, Ponijas Cepurītes, bez aizkustinošā Vovkas Pestika ("Sombrēro"), tātad – bez Antas Krūmiņas.*" (Inga Jeruma)

Nozīmīgākās lomas.

Ponija Cepurīte (Ē. Kestnera "Emīls un Berlīnes zēni", 1957); Kozete (V. Igo "Nožēlojamie", 1960); Kristīne (I. Indrānes "Lazdu laipa", 1964); Vizbulīte (Raiņa "Indulis un Ārija", 1965); Vinnijs Pūks (A.A. Milna "Vinnijs Pūks un viņa draugi", 1967); Pepija

(A. Lindgrēnes "Pepija Garzeķe", 1970); Rudīte (G. Priedes "Ugunskurs lejā pie stacijas", 1972); Sofija (V. Belševicas "Sofijas nolaupīšana", 1980); Antoņina Nikolajevna (V. Rozova "Lido dzērves", 1981); Ringla (E. Ādamsona "Čigānmeitēns Ringla", 1985). A. Krūmiņa ir minēto un daudzu citu klasikas un pasaku tēlu atveidotāja Jaunatnes teātrī. Latvijas Nacionālajā operā atveidojusi Apkopējas lomu V.A. Mocarta operā "Burvju flauta" (2001), spēlējusi Kačiņas lomu kinofilmā "Salna pavasarī" (1955)[230, 235, 239].

Savulaik Jaunatnes teātra likvidēšana bijis sāpīgs notikums, kas sagādājis A. Krūmiņai daudz skumju pārdzīvojumu. Tomēr aktrise, savulaik bērnībā pieredzējusi Ulmaņa valdības laiku, bijusi gatava mūslaiku kapitālisma un Latvijas valstiskās neatkarības atgūšanas radītajām pārmaiņām dzīvē.

90. gadu sākumā A. Krūmiņa atrada sev otru darba vietu – Purvciema amatu skolā, kur pasniedza runas mākslu, dikciju, aktiermeistarību, ieskaņoja populārus prozas darbus un pasakas.

A. Krūmiņa bijusi precējusies ar aktieri Hariju Gerhardu, vēlāk – ar dziedātāju Juri Bāvaldu. Nopelniem bagātai aktrisei prieku sagādā meitas Gintas Gerhardes-Upenieces – bijušās Latvijas Nacionālās operas balerīnas, šobrīd mākslas zinātnieces, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktores Māras Lāces vietnieces zinātniskajā darbā – radošie panākumi[182].

A. Krūmiņa ir Teātra darbinieku savienības biedre (kopš 1959), Latvijas PSR Nopelniem bagātā māksliniece (1966).

Par jaunatnes populāro aktrisi ir daudzas publikācijas periodiskajos izdevumos.[100, 164, 341]

Norberts Neikšānīts
Katoļu garīdznieks, preses darbinieks, rakstnieks, sabiedrisks darbinieks

Norberts Neikšānīts

Norberts Neikšānīts (arī Neikšānietis, īst. v. Norberts Trepša) dzimis 1913. gada 9. oktobrī Sanktpēterburgā, Krievijā, no Asūnes pagasta Neikšāniem ieceļojuša Krievijas Iekšlietu ministrijas Cenzūras daļas ierēdņa Jāņa Trepšas un viņa sievas Annas (dz. Djatlo) ģimenē[66, 305]. Pēc tēva pāragrās nāves ģimene atgriezusies dzimtajā Asūnes pusē, kur māte iekārtojusi šūšanas fabriku. Pirmās skolas gaitas N. Neikšānīts uzsāka Asūnes pamatskolā, pēc tam beidza 6-gadīgo Dagdas pamatskolu (1926) un Krāslavas Valsts ģimnāziju (1930).

1931.–1934. gadā N. Neikšānīts strādāja par rēķinvedi Pasta un telegrāfa departamentā Rīgā. Augstāko izglītību ieguva, studējot LU Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību zinību nodaļā (1934–1942). Studiju laikā N. Neikšānīts piedalījās studentu biedrībā "*Fraternitas Catholica*", kur arī sākusies viņa avīžnieka un literāta darbība. Literāros darbus parakstījis bez jau diviem minētajiem pseidonīmiem ar daudziem citiem – N., Jõņs Jēzupāns, J. Lekmiņs, Jurs Palāda, N.N. Norberts, rp., D. Orāns, Ņõtre[305].

Pēc studiju beigšanas N. Neikšānīts pārcēlās uz Daugavpili. Sākumā te vadījis Tautas palīdzības apriņķa biroju, tad darbojies Vladislava Loča (1912–1984) izdevniecībā, bijis laikraksta "Latgales Bolss" pirmais redaktors un rakstu krājuma "Olūts" literārais redaktors (1943–1944).

1944. gadā N. Neikšānīts emigrēja uz Vāciju, kur bijis Noietingas Latviešu komitejas priekšsēdētājs un Bavārijas Latviešu padomes loceklis, žurnāla "Jersika" (1945–1946), laikrakstu "Atbalss" un "Latgola" redaktors (1946).

Zināšanas filozofijā N. Neikšānīts papildinājis Luvenas universitātē Beļģijā (1947–1949), politoloģijā un teoloģijā (pēc pārcelšanās

1950. gadā uz ASV) – Detroitas universitātē (1950–1953). Pēc iesvētīšanas par priesteri (1953) kalpojis amerikāņu katoļu draudzēs Detroitā un Čikāgā, sākot ar 1962. gadu – arī Ņujorkā un tās apkārtnē.

N. Neikšānīts zinājis 8 valodas – angļu, vācu, franču, krievu, poļu, ebreju, latīņu un latviešu. Daudzu valodu prasme deva iespēju aktīvi darboties vairākās sabiedriskās organizācijās: bijis Amerikas Latviešu katoļu apvienības prezidents (no 1957), Amerikas Latviešu apvienības viceprezidents un Informācijas biroja vadītājs (1959–1960), veicis darbu organizācijā *BATUN* (*Baltic Appeal to United Nation* – Baltiešu apelācija pie Apvienotajām Nācijām), bijis viens no Andriva Jūrdža (1845–1925) fonda dibinātājiem un vadītājiem. (Sīkāk par N. Neikšāniša dzīvi un literāro darbību var izlasīt grāmatā "Latgales kultūras darbinieki. 2")[305].

2003. gada 3. oktobrī Asūnes pamatskolā notika izcilā novadnieka piemiņas pasākums "Norbertam Trepšam – 90". Skolā tika savākti vēstures materiāli, izveidots izstāžu stends, sastādīts buklets un rīkota konference, kurā piedalījās zinātnieki no dažādām Latvijas augstskolām[36].

Nozīmīgākās publikācijas.

Stāsts "Atbilde" (1936), lugas "Zvons" (1943) un "Pādejais gods" (1943), fabulu krājums "Dundurs skudru pyuznī" (1943), romāns "Myura kolns" (1943, 1997), fabulu krājums "Cīmā pie Aizopa" (1946).

Miris 1972. gada 30. novembrī Ņujorkā, apbedīts Longailendas Sv. Kārļa kapu latviešu katoļu nodaļā.

Alberts Pauliņš
Mākslinieks, koktēlnieks

Alberts Pauliņš dzimis 1948. gada 22. augustā Krāslavas apriņķa Asūnes ciemā. Mākslas pamatus apguvis Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolā (tag. Mākslas un dizaina vidusskola), kurā absolvēja Koktēlniecības nodaļu (1966–1970). Strādājot par afišu zīmētāju Tukuma kinoteātrī, pievērsās mākslai un pamazām gatavojās gleznie cības studijām.

1976. gadā A. Pauliņš sāka mācīties Valsts mākslas akadēmijā un 1982. gadā beidza Gleznie cības nodaļu ar diplomdarbu "Jaunais

ceļš”[11]. Nozīmīgu ietekmi mākslinieka daiļrades ceļā atstājuši viņa labākie pedagogi – Edgars Iltners, Boriss Bērziņš, Konrāds Ubāns un vēlāk arī Leonīds Āriņš.

Alberts Pauliņš

Jau studiju laikā A. Pauliņa gleznās impulsus uzturēja nemainīga interese par ainavu, par klusuma pilno un noslēpumaino mieru. Tāpēc viņš glezno galvenokārt ainavas, klusās dabas un mazpilsētas skatus eļļas tehnikā – lakoniskas kompozīcijas ar ekspresīvu faktūru un spilgtiem krāsu kontrastiem, piemēram, "Aina ar peļķi" (1987), "Mana bērnības zeme" (1988), "Nakts", "Lietus" (abas 1991), "Pasaules radīšana. Svētdiena" (1972), "Tukuma nomale" (2006)[231].

"*A. Pauliņa darbos velti meklēt rāmumu un mieru, – tādas nav nedz klusās dabas, nedz ainavas, pat Tukums, ko nereti dēvē par mazpilsētu, šais gleznās ir trauksmains, ideju pilns un darbīgs. Tāds, kāds tas ir patiesībā. Tieši patiesīgums, neizskaistināts, jā, godīgs tiešums runā ar skatītāju. Tas ļauj spēlēt spēli ar mākslinieku – priecāties, sajūsmināties vai strīdēties un nepiekrist. Oponēt. Tikai vienu šīs godīgums neļauj – palikt vienaldzīgam. To gan ne…*"[336]

Par modernajām tendencēm mākslā un jaunatnes interesēm A. Pauliņš runā drūmās krāsās: "*Jaunatne tagad aizrāvusies ar iespējām, ko piedāvā modernās tehnoloģijas… Skatos un nesaprotu, kas tajā visā var patikt? Vienveidīgi videoklipi ar vienveidīgām kustībām. Vienāda*

rēkoņa. Visiem vienādas ākstības… Ar seksu un vardarbību nekas nav atrisināts!

Un tad, reizēm izejot cauri pilsētai, redzot to visu, pārņem tādas sajūtas… Nezinu, kas tas ir par dvēseles stāvokli… Jūtos kā tuksnesī. Garīguma tuksnesī."[16]

Kopš 1978. gada, vēl būdams students, A. Pauliņš sācis piedalīties Tukuma mākslinieku grupas izstādēs, kā arī valsts mērogā nozīmīgās izstādēs Rīgā. Līdz šim mākslinieks sarīkojis vairāk nekā 30 personālizstādes Latvijā un arī ārzemēs[11].

Nozīmīgākās izstādes.

Latvijā: Zinību namā Rīgā (1985), Tukuma muzejā (1988, 1993, 1998, 2003, 2005, 2006), Ārzemju mākslas muzejā Rīgā (1989), galerijā "G&G" Rīgā (1993), Francijas vēstniecībā Rīgā (1993), galerijā "Daugava" Rīgā (1994, 1999). Ārzemēs: Tbilisi (Gruzijā, 1984), Hamburgā (1991) un Šēselē (Vācijā, 1993).

A. Pauliņš ir Tukuma mākslinieku grupas biedrs (kopš 1978. gada), Latvijas Mākslinieku savienības biedrs (kopš 1990. gada).

Apbalvojumi:

- 2003. gada balva par nozīmīgāko personālizstādi provinces muzejā;
- 2003. gada balva par sasniegumu gleznecībā izstādē "Rudens–2003"[11].

Konstantīns Raudive

Rakstnieks, filozofs, parapsihologs

Konstantīns Raudive dzimis 1909. gada 30. aprīlī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Barinaucu sādžā "Slāņu" mājās nabadzīgu zemnieku Vikentija (Mihaila d.) un Rozālijas piecu bērnu ģimenē. Māsas: Monika, Tekla (abas apbedītas Allažu kapos), Helēna (apbedīta Krāslavas kapos), brālis Aloizs un viņa sieva Olga pēdējos dzīves gadus pavadīja Jelgavā, tur arī apbedīti. Tēvs Vikentijs apglabāts Asūnes kapos, māte Rozālija – Allažu kapos[386].

Bērnībā trīs gadu vecumā pārcietis smagu slimību ar raudāšanas lēkmēm. Grāmatā "Gaisma un mijkrēslis" (1967) par savu bērnību rakstnieks rakstīja:

Konstantīns Raudive

"*Ielūkojoties savā bērnības zemē, es redzu vientuļu, savrupēju un bālu zēnu, pārliekušos pār grāmatām. Tās lasot, es atklāju pasauli, atklāju pats sevi, ielūkojos savu noslēpumu sejā.*"[178]

Sākumā K. Raudive mācījās Ķepovas, tad Asūnes pamatskolā, pēc tam mācības turpināja Krāslavas ģimnāzijā. Skolasbiedri un kaimiņi raksturoja viņu kā nesabiedrisku, dīvainu, savādāku nekā citi[59, 466]. Izglītību turpināja Rīgas Garīgajā seminārā, kuru beidzot 20 gadu vecumā publicēja savu pirmo eseju "Cisšanas sveteiba" (1929).

Divdesmito gadu otrajā pusē Rīgā K. Raudive pievērsās intensīvām filozofijas un valodu studijām, bet brīvajā laikā apmeklēja deju kursus. Studenta gados bieži brauca uz dzimto pagastu, kur apmeklēja ballītes (večerinkas) un ar lielpilsētā gūto dejošanas māku "apreibinājis" laucinieces.

Alkdams pēc zināšanām, jaunais Latgales zēns no Asūnes pagasta 30. gados devies uz Rietumeiropu, kur studējis literatūru un filozofiju – Parīzē (1930–1932), Madridē (1932–1934) un Edinburgā (Lielbritānijā, 1934–1936). Parīzē pievērsās sengrieķu literatūras un mākslas studijām. Parīzē iepazīstas ar skotieti **Eilīnu Finleisoni**, ar kuru uzturējis kontaktus līdz pat viņas nāvei 1948. gadā.

Madrides universitātē Spānijā K. Raudive apmeklēja spāņu dižgaru **Hosē Ortegas i Gaseta** un **Migela de Unamuno** lekcijas. Tikšanās ar filozofu M. de Unamuno bija viens no rakstnieka mūža izcilākajiem notikumiem. Spānijā viņš atļāvās apmeklēt koridu un studentu balles, griezties dejā ar studentēm, docentēm un citām dāmām. 1936. gadā pilsoņu kara pārņemtajā Spānijā, braucot automašīnā, netālu no Barselonas iekļuvis apšaudē: viņš viens no braucējiem palicis dzīvs.

1935. gadā K. Raudivem notikusi telefonsaruna ar Zentu Mauriņu, un jau 1936. gadā Florencē, Itālijā, rakstniece un literatūrzinātniece kļuva par K. Raudives dzīvesbiedri. Viņam toreiz bija 26 gadi, Z. Mauriņai – 38 (oficiāli salaulājušies tikai 1946. gadā). ""*Neviens tā nav izpratis manu dzīvi kā viņš" – tā Z. Mauriņa par šo nedaudz robusto, donkihotisko vīrieti.*" (Zeile, 2009)[466] Šajā pašā 1936. gada 6. decembrī

Vilnēvā, pie Ženēvas ezera, Šveicē abi apciemoja franču rakstnieku **Romēnu Rolānu**[391].

Pēc studijām Eiropas universitātēs K. Raudive apceļo Itāliju (1936–1937) un Somiju (1937–1938). Apgūst 7 svešvalodas – franču, spāņu, vācu, angļu, itāliešu, krievu, zviedru; daudz tulko, arī pasaulslaveno **Migela de Servantesa** romānu "Atjautīgais idalgo Lamančas Dons Kihots" (1937–1938).

1938. gadā K. Raudive, pa ceļam viesojoties Romā pie toreizējā Latvijas sūtņa Itālijā Arnolda Spekkes, atgriezās Rīgā. Dzimtenē viņu uzņēma kā savādnieku un svešinieku, bet ļaunas mēles apsaukāja par "Latgales dēkaini un blēdi…"[59]. 1939.–1940. gadā viņš dzīvo Rīgā. 1940. gadā Latviešu biedrības namā Rīgā notika kapucīnu organizētais katoļu sarīkojums ar **P. Kalderona** mistērijas "Svētās Misas noslēpums" izrādi, ievadvārdus teica spāņu literatūras pazinējs K. Raudive.

1942. gadā K. Raudive sāka strādāt Daugavpils laikraksta "Daugavas Vēstnesis" redakcijā (redaktors Aleksandrs Vanags)[488].

1944. gadā K. Raudive kopā ar Z. Mauriņu emigrēja uz Vāciju, 1947. gadā pārcēlās uz Zviedriju, kur lasīja lekcijas Upsalas universitātē (1951–1954) un ieguva akadēmijas licenciāta grādu (1957). Kopīgi ar Z. Mauriņu audzināja K. Raudives ārlaulības meitu **Karinu Mariju** (saukta **Della**, arī **Mirandella**)[391].

Sarakste ar K. Raudivi radiniekiem Rīgā nodibinājās 1955. gadā. Kopš tā laika no viņa saņemtas 13 vēstules un fotogrāfijas, mantu pakas, tās saglabātas pie brāļameitas Janīnas Skripkas Rīgā. Vēstules K. Raudivem Janīna (drošības dēļ) sūtīja savai māsīcai Mirandellai (Upsalā)[386]. Savās vēstulēs viņš vienmēr izteica ārkārtīgu vēlēšanos satikties ar radiniekiem dzimtenē. (Pirmsnāves vēstuli (uz Tukumu) viņš beidza ar vārdiem: "*Gribu uz Dzimteni*")[391].

1965. gadā K. Raudive un Z. Mauriņa pārcēlās uz Vāciju un palika tur līdz mūža beigām.

No 1968. gada, iedvesmojies no zviedru mākslinieka un operdziedātāja Frīdriha Jirgensona eksperimentiem, K. Raudive nodevās parapsiholoģijas pētījumiem, kuru gaitā centās sazināties ar mirušo cilvēku balsīm[59]. 1969. gadā saņēma Šveices parapsihologu augstāko godalgu. 1971. gadā Romā ievēlēts par Romas Tiberiana akadēmijas Goda locekli, saņemot parapsiholoģijas profesora grādu.

Miris pēc sirdslēkmes 1974. gada 2. septembrī, apbedīts Bādkrocingenē, Vācijā.

1998. gadā pie Asūnes pamatskolas K. Raudivem tika atklāta piemiņas plāksne, bet 1999. gadā – piemiņas istaba un dzimto māju vietā Barinaucos uzstādīts piemiņas akmens[178, 488, 489, 517, 522]. Kā spožs intelektuālis un viens no spilgtākajiem Eiropas mēroga domātājiem K. Raudive ir iekļauts tautas balsojuma "100 Latvijas personības" 2005. gada papildu sarakstā[59].

Nozīmīgākās publikācijas (grāmatas).

"Grieķu un romiešu mīti mākslā" (1931), "Dons Kihots un mūsdienu cilvēks" (1938), "Dzīves kultūrai. Mūsdienu cilvēka problēma" (1940), "Personīgais un pārpersonīgais" (1942), "Silvestra Pērkona memuāri" (1.–3. sēj., 10 grāmatas (1946–1948, vācisks nosaukums *"Heilligheit und Zwielicht"*), "Nolādētās dvēseles" (1.–2. sēj., 1948–1949), "Divējādi dzīves veidi" (1952), "Aiz pēdējām robežām" (1952), "Dieva zīmogs" (1953), "Neredzamā gaisma" (1954), "Sapņi un īstenība, meditācijas par Don Kihota tēmu" (1956), "Pelni un kvēle" (1961), "Un piedod mums mūsu vainu" (1959), "Dzīvības bads" (1967), "Gaisma un mijkrēslis" (1967), *"Unhörbares wird hörbar"* (1968, tulk. latviešu valodā "Nedzirdamais kļūst dzirdams", 2003), *"Breakthrough. An Amazing Experiment in Electronic Communication with the Dead"* (1971, Lielbritānijā, "Izlaušanās. Pārsteidzošie eksperimenti, nodibinot elektroniskos sakarus ar mirušajiem"), *"Überleben wir den Tod?"* (1973, "Vai pārdzīvosim nāvi?"), "Laikmetu ārdītāji" (1974), "Laikmeta atjaunotāji" (1976).

1975. gadā Vācijā publicētajā K. Raudives darbu bibliogrāfijā (kas izrādījās nepilnīga) nosauktas 33 grāmatas latviešu, vācu, angļu un itāliešu valodā[231, 463].

Nozīmīgākie tulkojumi.

M. de Unamuno esejas "Dzīves traģiskās jūtas cilvēkos un tautās" un romāns "Migla" (1934), M. de Servantesa "Atjautīgais idalgo Lamančas Dons Kihots" (1–2, 1937–1938), H. Ortegas i Gaseta "Mīlestība un gudrība" (1939), K. Hamsuna "Pa aizsnigušām takām" (1951).

Par K. Raudives dzīvi un literāro darbību ir bagāts literatūras klāsts, no kura kā nozīmīgākā un jaunākā jāatzīmē 2009. gadā izdotā P. Zeiles monogrāfija "Konstantīns Raudive"[466].

Marija Suško-Berga
Dziedātāja, pedagoģe

Marija Suško-Berga.
20. gs. 30. gadi[415]

Marija Suško-Berga dzimusi 1921. gadā Asūnē Staņislava un Elizabetes Rubinu ģimenē. Tēvs nomira 1924. gadā, un māte apprecējās otrreiz ar Eduardu Suško. Pusmāsa Veronika. Patēvs strādāja Daugavpils dzelzceļa darbnīcās par vecāko materiālu izdevēju.

Vispārējo pamatizglītību ieguvusi Asūnes 6-kl. pamatskolā. Augstāko izglītību ieguva Daugavpils Valsts skolotāju institūtā (DVSI, beigusi 1940. gadā). Institūta Mazpulkā bijusi viena no "diženākajām". Visiem "diženajiem" bija sava sudraba mazpulku nozīmīte un zaļa kaklasaite[397]. Pēc DVSI beigšanas M. Suško-Berga sāka strādāt Vīpes 7-gadīgajā pamatskolā. 1941. gadā apprecējās ar Vilhelmu Bergu un pārcēlās uz Emburgu Jelgavas apriņķī, kur strādāja par skolotāju Jaunsvirlaukas-Staļģenes pamatskolā. Pēc kara M. Suško-Berga iestājās Jāzepa Vītola Latvijas Valsts konservatorijas Vokālajā nodaļā, ko beidza 1952. gadā. Konservatorijā mācījās pie dziedātājām Mildas Brehmanes-Štengeles un Dagmāras Rozenbergas-Tunces.

50.–60. gados M. Suško-Berga bieži uzstājās solo radioraidījumos un televīzijā, kas tikko bija sākusi darboties. Ar ievērojamo Latvijas komponistu (**J. Ozoliņu, O. Grāvīti, A. Žilinski, J. Ķepīti, M. Zariņu** u.c.) autorvakariem dziedātāja apbraukusi visu Latviju, arī Lietuvu un Igauniju, bijusi daudzu dziesmu pirmatskaņotāja.

M. Suško-Berga strādāja radiofonā par mūzikas redakcijas atbildīgo redaktori, vēlāk Komponistu savienībā par referenti un paralēli arī Latvijas Valsts konservatorijas Teātra fakultātē par vecāko pedagogu. Visilgāk nostrādājusi Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolā – 20 gadus par mācību daļas vadītāju, direktori, vokālās nodaļas vadītāju un pedagogu.

Pensijas gados M. Suško-Berga vēl sešus gadus strādāja par vokālo pedagogu Valsts akadēmiskajā korī (pedagoģiskā darba stāžs 40 gadi).

M. Suško-Berga saglabāja siltas atmiņas par savu pirmo augstskolu – DVSI, par tās pasniedzējiem un studiju biedriem. "*Mūsu Daugavpils Valsts Skolotāju institūts bija kā svētnīca – izglītības darba un gara bagātības pilna, ar lielu un diženu mērķi personas un personības iedīgļu veidošanā. To novērtēt un izprast varam tikai pieauguša cilvēka kārtā, jo iestājāmies tanī, būdami pavisam vēl bērni – 13 gadu vecumā – un beidzām institūtu 19–20 gadu vecumā" … "Mūsu institūta direktrise Valērija SEILES jaunkundze bija ievērojama Latgales kultūras darbiniece, liela autoritāte, visas institūta gaisotnes veidotāja. Mums audzēkņiem pret viņu bija ļoti liela bijāšana un cieņa",* raksta savās atmiņu piezīmēs Marija Suško-Berga[415].

Sirsnīgas atmiņas viņa saglabāja par mūzikas skolotāju **Jāni Stabulnieku**, komponistu un diriģentu **Teodoru Tomsonu**, skolotāju **Ādolfu Zaščerinski** (viņa māsa **Leonarda** strādājusi par latviešu valodas skolotāju Asūnē)[462], daudziem citiem DVSI skolotājiem.

Kā kursa izlaiduma pārstāve tieši izlaiduma dienā 1940. gada 15. jūnijā M. Suško-Berga tika sūtīta pie Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa Rīgā, kur no viņa rokām saņēma dāvāto E. Virzas grāmatu "Straumēni" un "*stingro rokas spiedienu*"[415].

Apbalvojumā M. Suško-Berga saņēmusi vairākas medaļas, Goda rakstus un nosaukumu "PSRS kultūras darba teicamnieks".

Vīrs Vilhelms Bergs pasta sakaru darbinieks. Ģimenē 4 bērni un 6 mazbērni[415].

Modests Trepšs
Mākslinieks, pedagogs

Modests Trepšs dzimis 1911. gada 28. augustā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta "Egļu" mājās zemnieku četru bērnu ģimenē. Tēvam Boļeslavam Trepšam piederēja 7 ha zemes, viņš pratis arī dažādus amatnieku darbus[502].

1929. gadā M. Trepšs ar teicamām un labām sekmēm beidzis Asūnes 6-kl. pamatskolu. Profesionālo izglītību ieguvis Latgales Valsts lauksaimniecības vidusskolā Malnavā (1929–1933).

Taču jau no 1936. gada uzsāka skolotāja darbu Krustpils Valsts pamatskolā (padomju laikā – Krustpils vidusskola, vēlāk – Jēkabpils 3. vidusskola). 1939. gadā M. Trepšs kā eksterns beidza Rīgas skolo-

Modests Trepšs

tāju institūtu un ieguva matemātikas skolotāja specialitāti. 1948.–1971. gadā strādāja Jēkabpils 3. vidusskolā, līdztekus matemātikai pasniedzis arī rasēšanu un zīmēšanu.

Interese par mākslu M. Trepšam radusies jau bērnībā. 1940. gadā sāka pievērsties dekoratīvai koktēlniecībai: griezuma tehnikā veidojis dažādus nelielus mākslas priekšmetus. No 1945. gada M. Trepšs sācis apgūt ādas mākslinieciskās apdares pamatus, meistarību šajā jomā sasniedzis pašmācības ceļā, pateicoties neatlaidībai, darba spējām un iedzimtajam talantam. Liela nozīme bijusi ciešai sadarbībai ar ievērojamiem lietišķās mākslas meistariem Žani Ventaskrastu, Andreju Pormali u.c. M. Trepša profesionālo izaugsmi veicinājis arī darbs mākslas kombinātā "Māksla".

M. Trepša mākslas darbi ir daudzveidīgi – adrešu vāki, bloknotu apvalki, viesu grāmatas, vēstuļu bloku apvalki, kuloni, kabatas portfeļi, sienas dekori u.c. darinājumi. Viņa mākslā, sevišķi agrīnajos darbos, vērojami etnogrāfisko rakstu elementi. 50. gadu vidū M. Trepša darbu kompozīcija kļuvusi asimetriskāka, ekspresīvāka, pielietojis dzintaru un metāla rotājumus.

Sākot ar 1946. gadu, kad notika M. Trepša darbu pirmā izstāde, mākslinieks ar saviem darinājumiem piedalījās daudzās lietišķās mākslas izstādēs Jēkabpilī, Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē, Ludzā, Madonā, rīkoja personālizstādes. Daudzi viņa darbi ar panākumiem eksponēti arī ārzemēs (Itālija, ASV, Japāna u.c.). Šobrīd daudzi mākslinieka darinājumi glabājas Jēkabpils Vēstures muzejā un daudzu Jēkabpils iedzīvotāju mājās.

Lai radošajam darbam iegūtu jaunas iedvesmas, M. Trepšs daudz ceļoja: izbrauca cauri Pievolgai, Sibīrijai, Vidusāzijai, Karpatiem, ceļoja pa Jeņisejas upi, Dņepru, Melno jūru, bijis gandrīz visās Eiropas valstīs, apmeklēja Japānu, Kubu u.c. valstis.

1948. gadā M. Trepšs sāka strādāt Rīgas mākslas kombinātā, bet 1957. gadā tika uzņemts Mākslinieku savienībā[417, 502].

Miris 1978. gada 17. maijā Jēkabpilī.

4. NODAĻA

RELIĢIJA. DIEVNAMI UN GARĪDZNIECĪBA

Kad klusās stundās sāpes moka
un senās atmiņbalsis skan,
kā silta mīļās mātes roka,
glauž tava ēna vaigus man.

Tad dzirdu – atskan baznīczvani,
tad redzu – priekšā altārs svēts,
kur kādreiz māte veda mani,
kad biju laimes apmirdzēts.

Tad jūtu vīrākdūmu smaržu,
kā rudzupuķu vaiņags vīst,
un melnās rudzu maizes garšu,
un māti, kas to cepjot svīst.

Tad dzirdu klusas dziesmas skanam
un lūgšanas, kas tevi teic,
un bites dābollaukā sanam,
kas svētku rītu līksmi sveic.

Fr. Murāns, "Madonnai", 1937

VĒSTURES LAPPUSES

Latvijas iedzīvotājiem pirms vācu iebrukuma 13. gadsimtā bija sava dievība, mitoloģiskie priekšstati, kas saglabājušies līdz mūsdienām folklorā – tautasdziesmās, teikās, pasakās, sakāmvārdos, buramvārdos, ticējumos, ornamentu simbolikā. Baltiem augstākā dievība bija Dievs – debess simbols un Visuma kārtības uzturētājs. Latviešu dainās Dievs minēts 5419 tautasdziesmās[195]. Dabā viss bija saistīts ar dievībām (Zemes māte, Meža māte, Piena māte u.c. dievības). Senlatvieši pielūguši dažādus dabas spēkus un debess spīdekļus – Sauli, Mēnesi, pērkonu, zvaigznes u.c. Pērkons (latgaliešu Pārkyuņs) minēts kā galvenais dievs, tas sasaucas ar lietuviešu *Perkūnu*, senprūšu *Perkunu*, slāvu Perunu (*Перун*), senindiešu *Pardžanju*[250].

Par Dieva pavadonēm senlatvieši uzskatīja Laimu un Māru (Mõra). Māras vārds dainās piesaistīts kalniem, pilīm, ciemiem, dīķiem u.c. Krišjāņa Barona krājumā ne mazāk kā 400 dainās minēta Māra (Mõra)[154].

Latgales vēstures pētnieks G. Manteifelis, rakstot komentārus pāvestam Leonam XIII pasniegtajā albumā "*Terra Mariana 1186–1888*", Livoniju saucis par Māras zemi no 1186. gada. Livonijas apzīmējums pirmo reizi minēts 1215. gada novembrī IV Laterana koncilā[71].

Māras diena tautā svinēta kā Lielās Māras diena (Lelõ Mõrasdīna) jeb Mātes diena. Dainas apraksta tikai vienu Māras dienu, skaidri norādot tās vietu gadskārtā: vasarai beidzoties, ražas novākšanas laikā rudens sākumā. Māras diena iezīmēja vasaras beigas un rudens sākumu. Māras dienu (mūsdienu terminoloģijā Sv. Jaunavas Marijas Debesbraukšanas svētki) svin 14.–15. augustā.

Māras dienas svētkus var pielīdzināt tiem svētkiem, kurus kādreiz svinēja senie grieķi rudenī par godu dievam Dionīsam. Pateicoties par raženu vasaru, kas atalgoja zemnieku pūles un ielīksmoja sirdis ar dzīvesprieku, senie grieķi, paši pirmā vīna apreibuši, dziedāja Dionīsam slavas dziesmas.

Arī Latgales malā skaisti bija Māras svētki, un jauka bija tautas dzīvē Māras diena Aglonā. Kādreiz, braucot uz Aglonu, ratos cilvēki veda muciņu alus un Māras sieru uzkodai. Cepa arī maizi. Pirmo kukuli dāvināja Radītājam, liekot maizi uz altāra[331].

Par Māras un Jāņa dienu ir daudz ticējumu un tautasdziesmu, galvenokārt par laika novērošanu un citām ar saimniecisko labklājību saistītām lietām, piemēram:

Jõņa dīna, Mõras dīna,
Obi vīna lelumiņa:
Jõņa dīna zõļu dīna,
Mõras dīna maizes dīna.

Jõņa dīna, Mõras dīna,
Obi sīna laiceņā;
Ni ar Jõni sīna pļaut,
Ni ar Mõru pakaļtēt.

Māras vārds Latgalē bijis ļoti populārs un iecienīts. Par to vislabāk liecina senās metriku grāmatas. Lai gan tās rakstītas latīņu valodā, krustamvārdi ierakstīti tā, kā tautā tos izrunāja. Tā, piemēram, Dagdas misiju novadā 1783. gadā starp nokristītām meitenēm Māras (Mõras, Marijas) ir visvairāk, proti, 28, Mariannas – 12, Mārgitas – 7 utt.[414]

* * *

12. gadsimtā, vēl pirms vācu bruņinieku un garīgo misionāru ienākšanu Baltijā, Jersikas valdnieks Visvaldis un viņa zemes austrumu novadu iedzīvotāji – latgaļi – bija kristīti grieķu (Konstantinopoles) baznīcas ticībā. "*Jersikas senpilsētā bijušas pareizticīgo baznīcas ar zvaniem, svētbildēm, purpuru u.c. dārglietām, ko krustnešu karaspēks nolaupīja uzbrukuma laikā 1209. gadā.*"[269] Indriķa hronikā, aprakstot Jersiku, hronists lieto vārdu "krievi" (*rutheni*), kas ir nevis etnisks, bet gan baznīctiesisks apzīmējums. Visi katoļticīgie saukti par latīņiem (*latini*)[340]. Hronikā ir atrodami arī daži nozīmīgi aizrādījumi par latīņu-katoļu un grieķu-krievu baznīcu pirmo sadursmi Livonijā[401].

Krievu kristībai pirms vācu misionāru aktivitātēm bija pakļauti arī Tolovas latgaļi (arī vēl 13.–14. gs.). Par to liecina pareizticības simboli – krustiņi, enkolpioni u.c. piekariņi, kas atrasti senkapos Tolovas teritorijā[130]. Kad vācu krustneši ienāca Latvijā, latgaļu sen-

valstīs jau bija izveidojusies sazarota kultūras sistēma un kristietības sākumi pēc grieķu rita.

Krievu ekspansiju rietumu virzienā un pareizticības tālāku ieviešanu Latgales austrumu novados apturēja vācu bruņinieku invāzija. Vācu ekspansija 13. gadsimtā un vēlākajā laikā pārtrauca arī latviešu tautas mītu tālāku attīstību, izpostīja svētvietas, pārtrauca senās apbedīšanas un citas tradīcijas.

* * *

Kristiānisms (katoļticība) Latvijā sāka iesakņoties 12. gadsimta beigās vienlaikus ar vācu krustnešu invāziju Baltijā. Pirmo mūra baznīcu Latvijas teritorijā uzcēla mūks (no 1186. g. bīskaps) **Meinards** 1185. gadā Ikšķilē. Tomēr ar lībiešu kristīšanu neveicās – lībieši izmisīgi pretojās pieņemt kristietību. Meinards ir bijis vecs, miermīlīgas dabas mūks, un militāru spēku nav pielietojis[71]. Trešais Brēmenes arhibīskapa ieceltais bīskaps Latvijā **Alberts** bija neatlaidīgs, godkārīgs un gudrs. Pakļāvis lībiešus un, izveidodams ordeni, vērsās pret kuršiem un latgaļiem. 1224. gadā krustneši pakļāva gandrīz visas latgaļu zemes. Atrodoties Rīgas bīskapa un ordeņa varā, Latgale, tāpat kā pārējās Livonijas zemes, nonāca Romas katoliskās kultūras ietekmē.

Katoļticībai Latgalē sāka vairāk pievērsties 13. gadsimta otrajā pusē un 14. gadsimtā, kad vienlaikus ar Livonijas ordeņa piļu celtniecību sāka veidoties arī katoļu draudzes un tika celti pirmie dievnami. 14. gadsimtā katoļu baznīcas, domājams, jau bijušas Krustpilī, Mākoņkalnā, Daugavpilī, Rēzeknē, Viļakā, Ludzā, Krāslavā[74].

1550. gadā tika uzcelta Indricas baznīca – senākā zināmā katoļu koka baznīca Latvijā, kas saglabājusies līdz mūsu dienām (pārbūvēta 1698. gadā).

16. gadsimta beigās un 17. gadsimta sākumā sākās jezuītu – Romas katoļu baznīcas regulārklēriķu ordeņa misionāru ienākšana Latgalē. Tajā laikā jezuītiem Latgalē vēl nebija pastāvīgas mītnes – šo novadu misionāri sasniedza galvenokārt ceļojumos no Rīgas un Cēsīm, kur bija savas kolēģijas un rezidences. Pirmo reizi Latgales teritoriju dokumentos jezuīti minējuši 1597. gadā.

1621. gadā, kad zviedri jezuītus padzina no Vidzemes, misionāri pārcēlās uz Daugavpili (1625), kur aktīvi ķērās pie vietējo ļaužu garī-

gās izglītošanas un pagānisma izskaušanas. Līdz ar to sākās jezuītu garīgā ordeņa patstāvīga darbība Latgalē. 17. gadsimta 20. gadu beigās jezuīti izveidoja misijas Aulejā un Izvaltā. Kad 1636. gadā Krāslava nonāca **Volfu** īpašumā[486], muižnieks **Georgs Līdinghauzens-Volfs** nodibināja jezuītu misiju (vēlāk nosaukta *Missio Plateriana* – Plāteru misija), pats kļuva par Jēzus biedrības biedru, 1676. gadā par saviem līdzekļiem miestā uzcēla baznīcu un nodeva to jezuītiem. Drīz pēc tam, 1680. gadā, par Polijas karaļa **Jana III** līdzekļiem jezuīti uzcēla baznīcu Asūnē. Misionāri cīņā pret pagānisma izpausmēm izmantoja radikālas metodes: izcirta svētos kokus un iznīcināja citus pagānisma kulta un goddevības priekšmetus[418]. Jezuīti bija pirmie, kas, cīnīdamies pret pagānisma izpausmēm, 17. gadsimtā un 18. gadsimta sākumā atstājuši rakstiskas ziņas par latgaļu mitoloģiju, ticējumiem, paražām, dzīvesveidu[469].

18. gadsimtā Romas katoļu baznīcas regulārklēriķu ordeņa misijas darbojās arī Preiļos, Kaunatā, Dagdā un Varakļānos. Pirmie zināmie jezuītu misijas darbības centieni Dagdā un Kaunatā attiecināmi uz 18. gadsimta sākumu. 1705. gadā katoļu baznīca tika uzcelta arī Dagdā. Viļakas stārasts **Juris Konstantīns Hilzens**, tuvs Polijas karaļa **Augusta II Stiprā** (1670–1733) galmam, 1727. gadā Dagdā nodibināja Hilzenu misiju (*Missio Hylzeniana*). Viņa dēls **Jans Augusts Hilzens** (1702–1767) misijas darbību izvērsa plašumā. Krietnu daļu no saviem līdzekļiem J.A. Hilzens ziedojis jaunas, mūra Dagdas baznīcas celtniecībai (1741–1743) un jezuītu misijas darbībai, kā arī baznīcu būvei Osvejā (Baltkrievija), Baltinavā, Bukmuižā, Pildā, Stoļerovā, Viļakā.

* * *

1757. gadā Livonijas bīskaps **Antonijs Ostrovskis** nodibināja Krāslavas garīgo semināru – pirmo augstāko mācību iestādi Latvijā, ko vadīja un aprūpēja priesteri no **Sv. Vincenta** Paulas Misiju kongregācijas. Šos misionārus tautā sauca par lāzaristiem (lācaristiem), jo viņu pirmā galvenā mītne Parīzē bija veltīta **Sv. Lāzaram (Lācaram)**. Lāzaristi uzskatīja sevi par laicīgo priesteru savienību. Pateicoties misionārulāzaristu darbībai un muižnieku Plāteru gādībai un saimnieciskai aktivitātei, Krāslava 18. gadsimta otrajā pusē un 19. gadsimta sākumā

kļuva par Latgales garīgās un kultūras dzīves centru. Krāslavas un Latgales kultūras attīstību un nacionālās apziņas celšanu lielā mērā veicinājuši garīgā semināra pasniedzēji un audzēkņi[472]. Semināra pastāvēšanas laikā to beidza 253 priesteri. Daudzi no viņiem kalpoja Latgales draudzēs. To vidū ir daudzi izcili darbinieki, kuri ieņēma augstu stāvokli Baznīcas hierarhijā. Vispirmām kārtām jāmin pēdējais Krāslavas garīgā semināra rektors **Jānis Jāzeps Jaloveckis**. Garīgajā seminārā teoloģisko izglītību ir ieguvis vēlākais Mogiļovas arhibīskaps **Kazimirs Dmohovskis**. Audzēkņu vidū ir tādi latgaliešu literārās tradīcijas pārstāvji kā **Jezups Maciļevičs**, **Tomass Kosovskis**, **Jāzeps Akelevičs**, **Jānis Kurmins**, **Miķelis Jankevičs**, **Jāzeps Kirkillo**, lietuviešu dzejnieks **Strazdelis** (**Antons Drozdovskis**)[162].

Bijušie Krāslavas garīgā semināra audzēkņi strādāja galvenokārt Latgales katoļu draudzēs. Piemēram, J. Maciļeviča pirmā darba vieta pēc iesvētīšanas par priesteri bija Asūne, kur nostrādāja apmēram sešus gadus un guva spilgtus, neaizmirstamus iespaidus.

ASŪNES SV. KRUSTA PAAUGSTINĀŠANAS BAZNĪCA UN ROMAS KATOĻU DRAUDZE

Pirmās ziņas par dievnama celtniecību Asūnē atrodamas jau kopš 17. gadsimta, kad Grodņas seims paredzēja laika posmā no 1678. līdz 1683. gadam uzcelt koka baznīcu. Pirmo Asūnes baznīcu uzcēla 1680. gadā ar jezuītu gādību bez muižas atbalsta. Būvmateriālus, malku, strādniekus un pārtiku sagādājuši draudzes locekļi. Naudas līdzekļus baznīcas izbūvei ziedojis Žečpospoļitas (Polijas) karalis **Jans III Sobeskis**[26, 31, 66, 73].

Jans III Sobeskis, no 1674. gada Polijas karalis, mācījies Jagellonu akadēmijā Krakovā (tagad Jagellonu Universitāte), vienā no lielākajām augstskolām Polijā un vecākajām Eiropā. Apguva latīņu, franču, vācu, itāļu valodu. Polijas vēstniecības sastāvā darbojies Turcijā, kur apguva arī tatāru valodu (viņa brālis Mareks bija ticis tatāru gūstā). Atgriežoties dzimtenē, piedalījies karā pret Krieviju. Poļu karaspēks viņa vadībā (sadarbībā ar Austrijas armiju) guva vairākas spīdošas uzvaras

Jans III Sobeskis kaujas laukā pie Vīnes 1683. gadā (Ježi Siemiginovska-Eleutera glezna, 1686)[147]

pār turkiem pie Hotinas (1673), Ļvovas (1675). Kaujā pie Vīnes 1683. gada 12. septembrī 76 tūkst. karavīru liela apvienotā sabiedroto armija Jana III Sobeska vadībā smagi sakāva divreiz lielāku – 158 tūkst. vīru lielu turku armiju, seši sultāna karavadoņi – pašas – krita kaujas laukā. Turku virzīšanās uz Eiropu bija apturēta. Polija kļuva par vienu no varenākajām Eiropas valstīm.

1886. gadā Jans III Sobeskis, atgriežoties Polijā, noslēdza ar Krieviju miera līgumu ("Mūžīgais miers"), taču tas nespēja darīt galu senajām teritoriālajām nesaskaņām starp abām kaimiņvalstīm. Viņa centieni darīt Poliju par spēcīgu centralizētu valsti un ieviest monarhiju sadūrās ar stipru poļu magnātu opozīciju (*liberum veto*) un ārvalstu (Austrijas, Brandenburgas) pretdarbību. Tāpat kā iepriekš, Jana III Sobeska priekšgājēju laikā, valstī pastāvēja anarhija. Karalis bija bezspēcīgs kaut ko darīt šādā situācijā, un pēc ilgas slimības nomira Vilanovā 1696. gadā.

Palīdzību ar būvmateriāliem pirmās baznīcas celtniecībā Asūnē sniedza barons **Nikolauss VII Korfs** – Polijas kambarkungs, poļu Vidzemes mantzinis, Rēzeknes stārasts un Asūnes voits, Latgales lielākais bagātnieks ar 110 "dūmiem" (Latgalē toreiz pavisam bija apmēram 950 "dūmu" jeb apdzīvotu vietu)[172, 173].

Baroni Korfi pieder senai Vestfālenes vācu muižnieku dzimtai (pirmo reizi minēta 13. gadsimtā). 15. gadsimta otrajā pusē viens no šīs dzimtas pārstāvjiem – **Nikolauss Korfs** pārcēlās uz dzīvi Kurzemē. **Korfu** dzimta deva izcilus valsts, kultūras un militāros darbiniekus Vācijai, Polijai, Krievijai, arī Latvijai. Piemēram, **Aleksandrs Korfs**

(1713–1785) ir bijis Prūsijas kanclers un kara ministrs; **Nikolauss Frīdrihs Johans Korfs** – Krievijas senators, ģenerālleitnants un Pēterburgas policijas ģenerāldirektors, Bauskas luterāņu baznīcas mecenāts un aizbildnis (apbedīts Bauskā); **Johans Albrehts Korfs** – Krievijas valstsvīrs un zinātnes darbinieks, Pēterburgas ZA prezidents (1734–1740), ievērojams Kurzemes kultūras darbinieks; Nikolauss VII Korfs – jau minētais Asūnes voits, un daudzi citi.

Tagadējo Asūnes mūra baznīcu pabeidza celt 1816. gadā vecās, pussabrukušās koka baznīcas vietā. Baznīcu cēla par draudzes, prelāta **Višomirska** un tēva kanoniķa **Kupreviča** līdzekļiem[73]. Tolaik un arī vēlākajos laikos Asūnes apvidū ķieģeļus, domājams, neizgatavoja, jo nebija pietiekamā daudzumā noderīgu mālu ražošanai. Ķieģeļus, šķiet, pieveda no Dagdas apkaimes, kur ķieģeļnīcas darbojušās vēl Dagdas baznīcas celtniecības laikā (1743–1770).

1819. gadā bīskaps **V. Kamioka** konsekrēja Asūnes baznīcu Sv. Krusta paaugstināšanas godam.

Asūnes Romas katoļu baznīca. H. Soma foto. 2009. g.

Dievnams neizceļas ar krāšņumu vai neparastām arhitektoniskām formām: tas ir viennavas krustveida ķieģeļu mūra celtne bez torņiem (garums 22 m, platums 10 m)[73]. Taču Asūnes baznīcai, tāpat kā katram dievnamam Latgalē, ir kaut kas īpašs, ievērības cienīgs, unikāls. Asūnes baznīca izskatās vecāka par 18. gadsimta baznīcām, jo tās celtniecībai izvēlēts visai vienkāršs, vecs, tolaik "nemoderns" projekts[136].

Līdz mūsdienām vēl ir saglabājies vecās koka baznīcas sarkano ķieģeļu zvanu tornis un akmeņu mūra žogs. Zvanu tornis, kas pilda baznīcas vārtu funkcijas, it kā atkārto pirmo kristiešu baziliku zvanu torņus. Laikā, kad kristiešus nežēlīgi vajāja Romas varas kalpi, torņa zvani, tuvojoties briesmām, deva trauksmes signālu. Ēkas sienu daudzkārtējā atjaunošana daudzu gadu laikā padarīja ārsienu virsmas nelīdzenas, kas rada senlaiku baznīciņas iespaidu kaut kur Sicīlijā vai Egejas jūras salās. Fasādes vienkāršais rotājums, kas piedod ēkai "baroka piegaršu", nav spējīgs aizēnot Asūnes baznīcas korektumu un diženumu, kas vairāk piemērots Latgales miestā nekā baroka ārējais spožums. Patiešām var teikt – tā ir maza Sicīlija pašā Dagdas novada sirdī…[136]

1913. gadā Asūnes baznīcai tika atjaunoti vecie griesti[403].

1991. gada vasarā baznīca ārpusē krāsota ar kaļķi, iekšpusē daļēji veikts remonts, krāsots ar eļļas krāsu; baznīcai ir flīžu grīda, skārda jumts. Baznīca ir elektrificēta, sakristeja apkurināma. Solos var novietoties 128 cilvēki[136]. Baznīcā ir 1830. gada ērģeles.

Jānis Černovs
(attēls uz kapa pieminekļa)

Īpaši atzīmējami baznīcas ērģelnieki **Konstantīns Grizāns, Pēteris Puters, Jānis Černovs.**

Pēckara gados un vēlākajā laikā ilgus gadus Asūnes baznīcā par ērģelnieku strādāja Jānis Černovs. 50. gados viņš aktīvi piedalījās arī ciemata sabiedriskajā dzīvē, vadīja Tautas nama kori[303, 359].

J. Černova ģimene (māte Elizabeta Černova, sieva Konstancija Černova un dēls Jānis Černovs) dzīvoja Račevas sādžā pie Jolzas ezera apmēram 4 km no Asūnes, ērģelnieks katru dienu turp un atpakaļ mēroja ceļu uz darbu.

Asūnes baznīcas dārzā apbedīti priesteri **Aleksandrs Meškovskis, Ignats Šidlovskis** un **Staņislavs Ivbulis**.

Baznīcas iekšējā iekārtojumā jūtams Bizantijas sakrālās mākslas zīmogs, kas padara dievnamu senlaicīgu ar agrā kristiānisma laikmeta vienkāršību.

Asūnes Romas katoļu baznīcas interjers. H. Soma foto. 2009. g.

Galveno altāri rotā izkrāsotas Sv. Antonija un Sv. Franciska skulptūras. Nabadzības "līgavainis" Sv. Francisks no Asīzes bija "mazo ļaužu" mūku ordeņa pamatlicējs. Vēlāk šis ordenis tika nosaukts viņa vārdā. Ticības sludinātāju mēdza saukt arī par "Renesanses humānisma rītazvaigzni". Viņš sludināja prieku, kas dzimst ciešanās, prieku, ko sniedz grēku nožēla, ko cilvēks gūst Dieva žēlastībā. Nabadzības mīlestībā Sv. Francisks vienojas ar Kristu un pirmajiem kristiešiem.

Franciskāņu ordeņa pamatlicēja domubiedrs Sv. Antonijs, viens no slavenākajiem franciskāņiem, bija lielākais ticības sludinātājs. Abi minētie svētie aicināja cilvēkus būt līdzcietīgiem, mīlēt tuvāko un atteikties no pasaules kārdinājumiem.

Asūnes baznīca ir ievērojama arī ar to, ka tajā glabājas un ir pieejams apmeklētāju apskatīšanai "***Evangelia Toto Anno…***" ("**Evaņģēliji visam gadam…**" jeb t.s. "Asūnes Evaņģēliji") – pirmā līdz mūsdienām saglabājusies augšlatviešu jeb latgaliešu grāmata, 117 lappušu biezs evaņģēliju krājums (izdots Viļņā 1753. gadā, pilns nosaukums ļoti garš – 6 rindas). Asūnes pagasta iedzīvotājiem – latgaliešiem – jau 18. gadsimtā bija izveidojies savs īpašs runas veids – Asūnes latviešu runas veids, par kuru savā laikā rakstīja tēvs **Staņislavs Kučinskis**:

I. Šidlovska kapa piemineklis. H. Soma foto. 2009. g.

"*Latgales draudzēs, tad sauktās arī par Livonijas (Vidzemes) bīskapiju, ieviesa* ***grāmatiņu****, kas bija "šīs* ***puses*** *(kas bija Asūne) latviešu runāšanas veidā"*". (*Acta Latgalica* 9, 1977, 137.–141. lpp.)

Asūnes draudze izveidojās jau 17. gadsimtā. Ir saglabājušās metriku grāmatas, kas sāka iznākt no 1695. gada[81, 258]. Asūnes prāvests (arī Daugavpils, Ludzas un Viļakas prāvesti) bija Mogiļovas pirmā arhibīskapa **Staņislava Siestženceviča** padomnieks.

Viens no zināmiem Asūnes draudzes prāvestiem, par kuru saglabājušās kaut arī nedaudzas, bet drošas ziņas, ir **Ignats Šidlovskis**. Asūnes katoļu draudzē viņš ir darbojies 40 gadus[531]. Miris 76 gadu vecumā, apbedīts Asūnes baznīcas dārzā.

No 1865. gada līdz mūsdienām Asūnes baznīcas katoļu draudzi apkalpoja šādi priesteri (prāvesti):

1865.–1905. g. – **Ignats Šidlovskis,**
1906.–1913. g. – **Kazimirs Kalinka,**
1913.–1927. g. – **Pauls Virketis,**
1927.–1936. g. – **Aloizs Gabris,**
1936.–1938. g. – **Antons Tumans,**
1938.–1943. g. – **Boļeslavs Grišāns,**
1943. g. – **Alfons Vaivods** (Dagdas prāvests/dekāns),
1943.–1944. g. – **Pēteris Bojārs,**
1944.–1948. g. – **Konstantīns Pūdnīks,**
1948.–1949. g. – **Eduards Kopeiks,**
1950.–1951. g. – **Ludvigs Krumpāns,**
1951.–1956. g. – **Antons Eiduks,**
1956.–1957. g. – **Valerians Zondaks,**

1957.–1967. g. – **Jānis Kokars**,
1967.–1974. g. – **Gregors Ķibulis**,
1974.–1990. g. – **Staņislavs Ivbulis**,
1990.–2012. g. – **Pāvils Rāciņš**,
2012.– tagad – **Pāvils Turonoks.**

Pustiņas draudzes prāvests Pāvils Raciņš Asūnes draudzi sāka apkalpot jau 1988. gadā prāvesta Staņislava Ivbuļa slimības laikā. Kopā ar jauno priesteri **Pēteri Degli** viņi apkalpoja divas kaimiņu draudzes, rūpējās par baznīcas dārza izdaiļošanu, par Asūnes kapsētas kopšanu. 1995. gadā priesteris P. Deglis organizēja triju draudžu jauniešu svētceļojumu uz Aglonu[66].

Zīmīgi tas, ka visi prāvesti, kuri apkalpoja Asūnes katoļu draudzi, nākuši no citiem pagastiem un novadiem, bet Asūnes pagastā dzimušie nākamie priesteri garīgo kalpošanu veica (arī šobrīd turpina kalpot) citās draudzēs: **Pēteris Laurinovičs, Antons Ļahs, Staņislavs Matīss, Edvards Pavlovskis, Antons Šļakota, Vitālijs Trepša, Povuls Tukišs, Sīmanis Tukišs** (sīkāk skat. Biogrāfiskas ziņas). Minēto priesteru vidū īpaši atzīmējamas divas izcilas personības – Edvards Pavlovskis un Pēteris Laurinovičs.

V.E. bīskaps Eduards Pavlovskis ir bijis Rīgas garīgā semināra inspektors un prokurators (1992–1993), Rīgas Kristus Karaļa draudzes prāvests (1999–2011), bet no 2011. gada 10. septembra ir Romas katoļu Jelgavas diecēzes bīskaps[163, 165].

Priesteris Pēteris Laurinovičs bijis Rīgas Romas Katoļu teoloģijas augstskolas docētājs un profesors (1935, 1938–1940), Rīgas garīgā semināra rektors (1941–1944), žurnālu "Zīdūnis" un "Katoļu Dzeive" redaktors.

Saskaņā ar Mogiļovas arhibīskapa **Ignacija Holovinska** (1807–1855) reģistru 1850. gadā Asūnes draudzei piederēja šādas sādžas: Aišpuri, Apoļi, Aprobauci, Asūne, Barinauci, Blusova, Bročeva, Budovka, Bunčova, Butkoni, Dinaborčiki, Dinkiniški, Gereniški, Lielie Grizāni, Mazie Grizāni, Jaksina, Kairīši, Kaitra, Kalakoļņa, Kandraši, Kaveli, Kiuliņauci, Klabauci, Kočerovci, Kozlova, Kriškinova, Kromaniški, Kulakova, Kurļinova, Loci, Lukševa, Ļutauci, Madalāni, Masilkova, Meļeva, Meļkerova, Meņgi, Misņikova, Muraniški, Neikšāni, Osva, Paukštova, Pauļukalns, Peilāni, Perveļeva, Plenčova, Ples-

ņeva, Plutiški, Pļupova, Posova, Račeva, Reiņi, Rubinauci, Rusački, Samaniški, Skutulova, Sloboda, Spilukalns, Stašova, Sumkova, Spogeva, Sveļmova, Svjatoščina, Tilišova, Veterauci, Vilgerti, Vorzova, Zambarova, Zazuļeva, Zeizi, Zeļiški, Zujeva, Zukulova, Žaguni, Žuravki[73].

1912. gadā, neskatoties uz drukas aizlieguma atcelšanu (1904) un latgaliešu izdevumu izplatīšanas brīvību, Asūnes draudzē, kurā skaitījās ap 10 000 ticīgo iedzīvotāju, meklēja pamācības un gudrības latviešu grāmatās, kalendāros un laikrakstā "Drywa", bet pirka arī krievu kalendārus. Par to "Drywai" sūdzējās kāds asūnietis[283].

1925. gadā draudzes locekļi sūdzējās par to, ka Asūnes prāvests slikti pārvalda latviešu valodu, izdod izvilkumus no metriku grāmatām un pārlieksmes krievu valodā, ka laiks būtu "*mūsu draudzes ganam, kurš šeit dzīvo no 1909. gada, zināt latviešu valodu, jo Asūnes draudzē taču vairāk par 90% latviešu*"[274]. Kā zināms, Asūnes draudzi 1913.–1927. gadā apkalpojis lietuviešu prāvests Pauls Virketis, izglītību ieguvis Pēterburgā.

Pēc prāvesta **Staņislava Ivbuļa** sniegtajām ziņām, 1979. gadā Asūnes draudzē bija 65 sādžas, t.i., par 10 sādžām mazāk, nekā to bija 1850. gadā. Sādžu skaita samazināšanos draudzē var izskaidrot ar mazo sādžu iznīkšanu vai to pievienošanu lielākajām sādžām, saglabājot lielāko sādžu nosaukumus. Jaunajā sarakstā fiksētas arī 11 citas sādžas, kas nav minētas 1850. gada sarakstā: Aišpuri, Apoļi, Asūne, Barinauci, Blusova, Bročeva, Bunčeva, Butkoni, Dinaborčiki, Ferma, Gereniški, Kairīši, Kaitra, Kalakoļņa, Kaļipova, Katriniški, Ķepova, Kiuļinauci, Klabauci, Kriškinova, Kromāni, Kulakova, Kurļinova, Laizāni, Lukševa, Ļutauci, Madalāni, Maslova, Meļeva, Meļķeri, Meņģi, Misņikova, Neikšāni, Paukštova, Peilāni, Perveļeva, Plenčova, Plesņeva, Plutiški, Pļupova, Posova, Putroniški, Račeva, Reiņi, Rubinauci, Rusački, Rutkeviči, Rutki, Samaniški, Skutulova, Spilukalns, Stašova, Sumkova, Šņucinova, Tilišova, Tukiši, Veiziniški, Veterauci, Vorzova, Zambarova, Zeļiški, Lielie Zeizi, Zujeva, Zukulova, Žaguni[31, 73].

Sādžu nosaukumi veco laiku dokumentos un literatūrā nereti stipri atšķiras no mūsdienu nosaukumiem. Laika gaitā sādžu nosaukumi un to rakstība ir vairākkārt mainījusies, rakstot vācu, poļu, krievu

un latviešu valodā, kā arī latgaliešu izloksnē. (Arī drukas kļūdu ir ne mazums). Minēto sādžu nosaukumi doti mūsdienu rakstībā, kaut gan arī šodien kādas sādžas nosaukums literatūrā sastopams bieži vien atšķirīgā rakstībā[227, 382, 479].

Jāatzīmē, ka jaunais reģistrs nav izsmeļošs: tajā nav ietvertas vairākas katoļu sādžas, piemēram, Aprobauci, Dzirvaniški, Grizāni, Mazā Jolza, Mazasūne u.c. Savukārt nav saprotams, kāpēc Ferma, kurā dzīvo (ar retiem izņēmumiem) pareizticīgie, ir iekļauta jaunajā sarakstā.

1934. gadā Asūnes draudzē bija 5200 locekļu. Parastajā svētdienā 1968. gadā dievkalpojumu baznīcā apmeklēja 250 cilvēku, bet svētkos – 1500[73]. Tagad Asūnes Romas katoļu draudze, kurā ir ap 800 locekļu (2002. g.), ietilpst Rēzeknes-Aglonas diecēzē[228]. No 1990. līdz 2012. gadam draudzē kalpoja Balbinovas draudzes prāvests **Pāvils Raciņš**. Kopš 2012. gada oktobra draudzes prāvests ir Pāvils Turonoks.

Īpašas svētku dienas Asūnes draudzē ir Jaunais gads (1. janvāris), Sv. Izidora-arāja diena (4. aprīlis), Vasarsvētrki, Sv. Pētera un Pāvila diena (29. jūnijs), Kunga Jēzus apskaidrošanas svētki un Sv. Krusta paaugstināšana.

Papildus ziņas par Asūnes draudzes robežās dzīvojošo iedzīvotāju nacionālo un ģimeņu konfesionālo sastāvu, draudzes locekļu nacionālo sastāvu, kristību, laulību, apbedīšanu un Sv. komūniju skaitu Asūnes draudzē, kā arī citas ziņas apkopotas bīskapa **Jāņa Cakula** fundamentālajā darbā[73].

Vislielākais kristību skaits Asūnes draudzē bija 1921.–1925. gadā (maksimums 1923. gadā – 187). Tieši šajos gados sāka uzlaboties iedzīvotāju dzīves apstākļi, palielinājās ienākumi un līdz ar to notika bērnu dzimstības pieaugums (skat. tabulu).

Arī laulību skaits 20.–30. gados bija vislielākais. Vienlaikus ar iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanos samazinājās mirstība un apbedīšanu skaits. Arī pēc Otrā pasaules kara padomju laikā apbedīšanu skaits turpināja strauji krist, taču cēloņi tam šajā laikā bija citi – lauku iedzīvotāju izbraukšana uz dzīvi pilsētā, kad sādžas palika pustukšas vai pavisam bez iedzīvotājiem. Mirstības samazināšanos noteica arī medicīnas attīstība un samērā laba iedzīvotāju veselības aprūpe.

Kristību, laulību un apbedīšanu skaits Asūnes draudzē (1919–1996)[73]

Gads	Kristības	Laulības	Apbedīšanas
1919	91	–	–
1923	187	–	–
1928	142	43	101
1931	140	48	69
1936	105	–	–
1958	44	18	35
1964	20	5	30
1968	13	5	16
1975	24	5	34
1985	20	2	18
1992	18	10	19
1996	16	9	15

Asūnes katoļu draudzei līdz zemes nacionalizācijai (1940. g.) piederējuši 40 ha zemes, saimniecības ēkas un plebānija, kas atradās otrpus Asūnicas upei, Lielā Asūnes ezera ziemeļu krastā. 1938. gadā prāvests **Boļeslavs Grišāns** plebānijas ēku izremontēja, uzlika cinkotā skārda jumtu. Pēc Otrā pasaules kara, atgriežoties padomju varai, visas saimniecības ēkas un plebānija tika atsavināta, bet baznīcas zemes teritorijā ierīkoja mašīnu un traktoru staciju (MTS). Plebānijā kādu laiku atradās pasta nodaļa, bet zirgu mūra stallī sākumā ierīkoja pienotavu, vēlāk – Asūnes pasta nodaļu. 60. gados citas blakus esošās saimniecības ēkas pārtaisīja par Asūnes ciema padomes mītni un kolhoza "Putj Ļeņina" kantori. Vēl 1993. gadā plebāniju aizņēma kopsaimniecība "Asūne".

Daudzi ticīgie vairākus gadu desmitus diendienā ir kopuši baznīcu. Tādi bija **Pāvels Pizāns, Pēteris Tukišs, Ambrozijs Pizāns.** Vairāk nekā 30 gadu baznīcu kopa un gādāja par ziediem **Antonija Vilgerte.** Viņa aprūpēja līdz pēdējai dzīves dienai prāvestu Staņislavu Ivbuli. **Genovefa Klimoviča** šuva liturģiskus apģērbus. Vēlāk to darīja viena no vecākajām kora dziedātājām **Zuzanna Pauliņa**[66]. Līdz mūsdienām sadarbojās ar baznīcu un dziedāja korī **Marija Kovaļevska** (dz. Melķere).

Jāpiebilst, ka Marijas un Jāzepa (Alekseja d.) Kovaļevsku visi trīs bērni – Otīlija, Rita un Evalds – pēc Asūnes pamatskolas un Dagdas vidusskolas pabeigšanas mācījās Dagdas mūzikas skolā. **Rita Kovaļevska** strādāja par bibliotekāri Asūnē, spēlēja ērģeles Asūnes baznīcā un vēlāk Aglonas baznīcā. **Otīlija Kovaļevska** absolvēja LU Ģeogrāfijas fakultāti un strādā LU Reģionālās ģeogrāfijas un toponīmikas laboratorijā, publicējusi darbus par Krāslavas rajona vietvārdiem[184, 186–188].

PAREIZTICĪGO DRAUDZE UN BAZNĪCAS

Skaita ziņā nelielai pareizticīgo draudzei Asūnes pagastā savas baznīcas nav, tā nekad te nav bijusi arī agrākajos laikos. Līdz 1915. gadam lielajos svētkos, arī laulību un bērnu kristīšanu reizēs pareizticīgie brauca uz tuvākajām Baltkrievijas pareizticīgo baznīcām Rosicā, Osvejā vai Drisā (tag. Verhņedvinska), bet visbiežāk uz Piedruju, kur darbojās (arī šobrīd pastāv) Sv. Nikolaja Brīnumdarītāja pareizticīgo baznīca.

Piedrujas Sv. Nikolaja Brīnumdarītāja pareizticīgo baznīca. A. Papsujeviča foto. 2010. g.

Dievnamu sāka celt 1883. gada 29. jūnijā. Celtniecība turpinājās divus gadus, un 1885. gada 6. oktobrī baznīcu iesvētīja.

Piedrujas pareizticīgo baznīca uzcelta eklektiskā stilā: tajā savienojas Bizantijas sakrālās arhitektūras stils ar krievu klasisko stilu ar neparastiem, tikai Baltijai raksturīgiem sīpolveida kupoliem. Krusta formas baznīcas ēkai ir sešas smailes; ēkas izmēri: garums 24 m, platums 11 m, zvanu torņa augstums kopā ar krustu 22 m[286].

1887. gadā par baznīcas draudzes labdarības līdzekļiem apkārt baznīcai tika uzcelts restots sarkano ķieģeļu žogs uz akmens pamatiem. (Šīs sētas fragmenti saglabājušies līdz šodienai). Bruģētu ceļu, kas arī daļēji vēl saglabājies līdz mūsu dienām, lika zemnieki 20. gadsimta sākumā. Stāsta, ka katram, kas devās uz dievkalpojumu, bija jāatved līdzi pa laukakmenim. Šāda kārtība pastāvēja līdz tam laikam, kad viss bruģēts ceļš bija gatavs[485].

Jāpiebilst, ka Piedrujā bijusi uzcelta pati pirmā grieķu (Bizantijas) ticības baznīca Latvijas teritorijā, kad Lietuvas lielkņazistes lielhetmanis, magnāts **Ļevs Sapiega** 1618. gadā Daugavas krastā nodibināja pirmo miestu.

* * *

1913. gadā Dagdas Sv. Nikolaja Brīnumdarītāja pareizticīgo draudzi, kurā bija ap 400 locekļu, sāka apkalpot Grāveru pareizticīgo baznīcas mācītājs **Nikanors Trubeckojs**. Svētku dienās un parastajās svētdienās uz dievkalpojumu Dagdā devās arī Asūnes pagasta pareizticīgie iedzīvotāji. Vairums pareizticīgo brauca no Fermas, Foļvaroka, Gorku, Koroļovas, Kriņicas, Rubinovas un Zastenku sādžas.

Tā kā Dagdas draudzei nebija sava dievnama un dievkalpojumi notika skolas ēkā, N. Trubeckojs ierosināja uzcelt Dagdā arī pareizticīgo baznīcu. Pēc viņa lūguma Dagdas muižas īpašniece **T. Buiņicka** ziedoja 1600 kvadrātmetru lielu zemes gabalu dievnama celtniecībai. Mācītājs N. Trubeckojs par saviem līdzekļiem 1913. gadā sāka celt nelielu koka ēku (12×8 m) un izbūves darbus pabeidza 1915. gadā. Ēkas izbūve izmaksāja 3000 rubļu[490].

Sanktpēterburgas labdaris S. Sadakovs ziedoja baznīcai svētbilžu sienu un visu baznīcas iekārtu. Ar draudzes locekļu palīdzību zem atsevišķas nojumes piekāra trīs nelielus zvanus, kurus ziedoja arī draudzes locekļi.

1915. gada 7. jūnijā Meirovica (tag. Alejas) ielā blakus Tautas namam jaunizbūvēto Dagdas pareizticīgo baznīcu iesvētīja vecākais priesteris Kirils Zaicevs kopā ar mācītāju Nikanoru Trubeckoju. Gadu vēlāk, 1916. gada 15. jūnijā, Svētā Sinode un Polockas Garīgā konsistorija atklāja Dagdā patstāvīgu pareizticīgo draudzi.

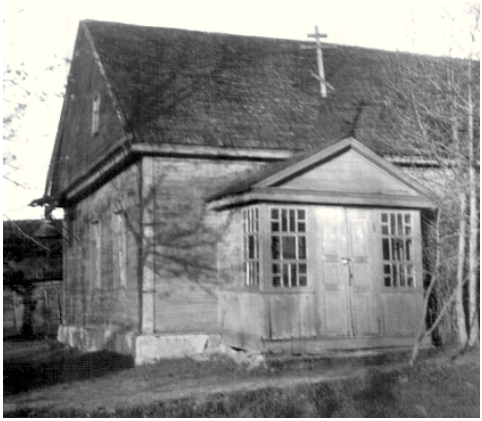

Dagdas pareizticīgo baznīca
(ēkas fragments)
20. gs. 60. gadi.
L. Kalviša foto[293]

Par pirmo prāvestu Dagdas baznīcā nozīmēja **Pēteri Sčensnoviču**. Laika posmā no 1921. līdz 1928. gadam Dagdas pareizticīgo baznīcā darbojās vairāki mācītāji – V. Voskresenskis, V. Sokolovs, P. Savickis, Nikolajs Trubeckojs, A. Domaševs, A. Tiško (1934–1938). 1938.–1941. gadā draudzi apkalpoja Piedrujas pareizticīgo baznīcas prāvests **Jānis Trubeckojs**.

1922. gadā pie baznīcas bija 4,37 ha liels zemes gabals, kuru piegrieza no Latvijas Valsts zemes fonda. Draudzē 1922.–1939. gadā bija 200–300 pareizticīgo iedzīvotāju. Pirmais baznīcas padomes vecākais bija Antons Spiridjonoks, mantzinis (kasieris) Jānis Papsujevičs, padomes locekļi Kuzma Lavruts, Iļja Medzjuta, Vladimirs Pivovarenoks un Ņikifors Cereņa. Viņi piedalījās baznīcas labiekārtošanā. Piemēram, J. Papsujevičs izgatavoja baznīcas kupolu un lūgšanu grāmatu lasāmo galdiņu (ir saglabājies un atrodas Krāslavas Sv. Aleksandra Ņevska pareizticīgo baznīcā (*P. Papsujeviča atmiņas*)[296].

Diemžēl pirmās Dagdas pareizticīgo baznīcas koka ēka līdz mūsu dienām nav saglabājusies. 20. gadsimta 60. gados, kad valstī iestājās karojošais antireliģiskais režīms, baznīcu slēdza un drīzumā arī nojauca. Bijušās baznīcas zemes teritorijā ierīkoja tirgus laukumu.

20.–30. gados un it sevišķi vācu okupācijas laikā un padomju antireliģiskā spaidu režīma gados, kad iedzīvotājiem bija grūtības ar transportlīdzekļiem vai aukstā ziemas salā tikt uz Dagdu līdz dievnamam, mācītāji dažkārt brauca pie iedzīvotājiem uz mājām – ne tikai bēru gadījumos, kā parasti, bet arī kristīt bērnus un turēt svētku diev-

kalpojumus. Tā, piemēram, iedzīvotāju skaita ziņā lielajā Fermas sādžā dievkalpojumi notika Jāņa Kuzmiča un Semjona Ledaka mājā.

Pēc 2. pasaules kara, padomju varas gados, Asūnes pagasta pareizticīgos iedzīvotājus un Fermas kapsētu apkalpoja Krāslavas Sv. Aleksandra Ņevska baznīcas prāvesti, tagad to apkalpo Grāveru pareizticīgo draudzes prāvests.

KAPSĒTAS

Tagadējā Asūnes pagastā ir 3 kapsētas – Asūnes un Dukeļu katoļu kapsēta un Fermas pareizticīgo kapsēta. Padomju laikā Asūnes ciemā (kolhozs "Putj Ļeņina") minēja 2. pasaules karā kritušo karavīru kapus (Brāļu kapi). Pašreiz šie kapi atrodas Robežnieku pagasta teritorijā.

Asūnes kapsēta ir apmēram 140 gadu veca, līdz baznīcai 0,5 km. Kapusvētkos piedalās apmēram 3000 cilvēku (1997)[73].

Asūnes kapsēta: vārti (skats no austrumiem). O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Asūnes kapsētā apbedīti daudzi ievērojami Asūnes pagasta ļaudis – ārste Jadviga Pavlovska, garīdznieks Jānis Kokars, Homki, Smolkovski u.c.

Asūnes baznīcas prāvesta Jāņa Kokara kapa piemineklis.
O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Asūnes viduslaiku kapsēta (Baznīcas kalniņš, Sventars) ir arheoloģisks piemineklis[30]. Tā atrodas Asūnīcas labajā krastā 150 m uz dienvidrietumiem no jaunā tilta pār upi, pie vecās plebanijas. Te kādreiz atradusies baznīca un kapi, vēl varot izrakt ķieģeļus un cilvēku kaulus. Līdz 1948. gadam šeit bijis krusts, ceriņi apkārt, lieli koki[186].

Pašlaik uz Baznīcas kalniņa ir uzcelts piemiņas akmens ar krustu. Dagdas mākslinieki tam ir piešķīruši formu, kas atgādina baznīcu. Uz akmeņa iegravēta svece un atvērta grāmata simbolizē izglītību Latgalē, kas sākās tieši ar "Asūnes Evaņģēlija" tulkojumu. Pieminekļa iesvētīšanas ceremoniju veica Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskaps **Jānis Bulis** vizitācijas laikā Asūnē 1997. gada 29. jūnijā Sv. Pētera un Pāvila dienā, kad Asūnes draudze svin Baznīcas svētkus[261, 410].

Dukeļu kapsēta ir apmēram 90 gadu veca, ap kapsētu ir drāšu sieta žogs. Tā dibināta pēc 1923. gada, jo minētajā gadā vēlā rudenī Jolzas ezerā noslīkušus bērnus (skolēnus) apbedīja Asūnes kapsētā[386]. Kapsēta atrodas 2 km no Asūnes pie lauku ceļa, kas stiepjas gar Jolzas ezeru uz Račevu (atzarojums Dukeļu kalnā no lielceļa Dagda-Robežnieki). Kādreiz (līdz 20. gs. vidum) šim jau aizmirstajam taisnajam ceļam pāri Dukeļu kalnam bija svarīga nozīme Račevas sādžas iedzīvotājiem satiksmē ar pagasta centru. (Mūsdienīgu gruntētu apved-

ceļu uz Račevu pāri Fermas kalnam izbūvēja vēlāk – kolhoza "Trud" laikā).

Senāk Dukeļa kapus no visām pusēm ietvēra bērzu birze, dienvidu pusē auga arī dažas priedītes un divi vareni veci bērzi. 70. gados, kad kapsētas teritoriju paplašināja, augošos kokus un krūmus dienvidu pusē izcirta[293].

Dukeļu kapsēta. Skats no dienvidiem (no O. Papsujeviča dzimto māju puses). O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Kapusvētki notiek ik gadu, piedalās apmēram 1000 cilvēku (1997)[73]. Dukeļu kapsētā apbedīts Asūnes baznīcas ilggadējais ērģelnieks **Jānis Černovs**, viņa māte Elizabeta Černova, sieva Konstancija Černova un dēls Jānis Černovs.

Fermas pareizticīgo kapsēta ir apmēram 110 gadu veca, līdz Asūnes baznīcai 2 km, līdz Dagdai 10 km. 1932. gadā pareizticīgo iedzīvotāju spēkiem Dagdas Sv. Nikolaja baznīcas padomes vadībā kapsētu labiekārtoja, uzcēla metāla drāšu sieta žogu ar betona stabiem, betona arku virs ieejas durvīm, lielu betona krustu kapsētas centrā. 2008. gada rudenī ar Asūnes pagasta padomes (priekšsēdētājs J. Vilgerts) gādību un ciemata iedzīvotāju (Vladislavs Papsujevičs u.c.) palīdzību kapsētas teritorijā tika izzāģēti visi vecie koki (bērzi), salabots jau stipri novecojis drāšu žogs, apkārt teritorijai pa perimetru tika iestādīti jauni kociņi (liepas, ozoli).

Fermas kapos apbedīts Asūnes skolas pārzinis Jūlijs Rupjais.

Fermas kapsēta 2008. gada vasarā. O. Papsujeviča foto. 2008. g.

Tagadējā Ķepovas pagasta teritorijā apbedījumi notiek Meļķeru un Vorzovas kapsētā. **Meļķeru** kapsēta ir apmēram 90 gadu veca, ap kapsētu žoga nav, līdz Asūnes baznīcai 8 km. Kapusvētki notiek ik gadu, piedalās apmēram 600 cilvēku (1997)[73].

Vorzovas kapsēta ir apmēram 110 gadu veca, ap kapsētu ir vecs koka žogs, līdz Asūnes baznīcai 11 km. Kapusvētki notiek ik gadu, piedalās apmēram 200 cilvēku (1997)[73].

Tagadējā Bērziņu pagasta teritorijā apbedījumi notiek Kriškinovas, Perveļovas, Andžānu, Leimaņu, Moroziku, Nazaru, Prikņu, Punduru, Šilovas, Valuhu katoļu kapsētā un Morozovas vecticībnieku kapsētā.

Kriškinovas kapsēta ir apmēram 110 gadu veca, ap kapsētu ir drāšu sieta žogs, līdz Asūnes baznīcai 12 km. Kapusvētki notiek katru gadu, piedalās apmēram 200 cilvēku (1997)[73].

Perveļovas kapsēta ir apmēram 110 gadu veca, ap kapsētu ir drāšu sieta žogs, līdz Asūnes baznīcai 10 km. Kapusvētki notiek ik gadu, piedalās apmēram 3000 cilvēku (1997)[73].

Tagadējā Svariņu pagasta teritorijā apbedījumi notiek Beresņu, Kromanišku, Locu, Murāniško, Puščas, Ruskuļovas un Veteraucu katoļu kapsētā un Svariņu pareizticīgo kapsētā.

Kromanišku kapsēta ir apmēram 100 gadu veca, ap kapsētu ir drāšu sieta žogs, līdz Asūnes baznīcai 9 km. Kapusvētki notiek katru gadu, piedalās apmēram 1000 cilvēku (1997)[73].

Veteraucu kapsēta ir apmēram 80 gadu veca, ap kapsētu ir drāšu sieta žogs, līdz Asūnes baznīcai 8 km. Kapusvētki notiek ik gadu, piedalās apmēram 500 cilvēku (1997)[73]. Veteraucu kapos apbedīti K. Raudives tuvinieki, senči.

KATOĻU UN PAREIZTICĪGIE GARĪDZNIEKI

Antons Eiduks
Katoļu garīdznieks

Antons Eiduks dzimis 1914. gada 22. novembrī Stirnienes pagastā (tag. Varakļānu novada Varakļānu pagasts); tēvs – Izidors. Pēc vidusskolas beigšanas (1933) A. Eiduks turpinājis izglītību teoloģijas augstskolā.

1938. gada 3. aprīlī arhibīskaps A. Springovičs Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā iesvētīja A. Eiduku par priesteri. Darba gaitas jauniesvētītais priesteris sāka Aglonā, kur bija Aglonas ģimnāzijas skolotājs (1938–1940).

Savas priesterības ilgajā darbības laikā (46 gadi) A. Eiduks bija daudzu draudžu prāvests – Briģu (1940–1941), Liepas, Kudupes un Kupravas (1941–1945), Malnavas (1945–1949), Eversmuižas un Aizpūres (1949–1951), **Asūnes** (no 1951. gada 20. aprīļa līdz 1956. gada 9. oktobrim, apkalpojot arī Pustiņas draudzi, 1952–1955), Rikovas (1956–1959), apkalpojot arī Nagļu draudzi 1958–1959), Rušonas (1959–1965), Ruskulovas (1965–1977), Mežvidu (1977–1980, arī Nautrēnu vikārs), Bikovas un Stružānu (198–1986) draudzes prāvests.

Miris 1986. gada 23. novembrī. Apbedīts Stirnienes kapsētā[74].

Aloizs Gabris
Katoļu garīdznieks

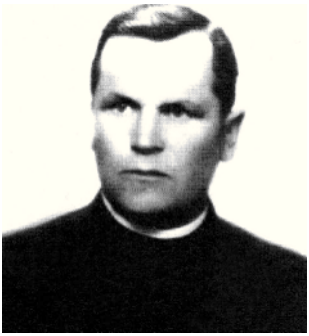

Aloizs Gabris

Aloizs Gabris dzimis 1888. gada 18. jūlijā Gaigalavas pagasta Cīmotas sādžā Jāzepa un Brigitas (dzim. Sondore) Gabru ģimenē. Pirmo izglītību ieguva Gaigalavas (Bikovas) pamatskolā. Pēc tam 1900. gadā iestājās un mācījās Pēterpils arhibīskapa Sestrženceviča proģimnāzijā, pēc kuras beigšanas (1907) iestājās Pēterpils garīgajā seminārā. Pēc semināra absolvēšanas 1911. gadā tika iesvētīts par priesteri.

1912.–1914. gadā A. Gabris strādāja par vikāru Krāslavā. Pirmā pasaules kara laikā un pilsoņu kara vētrās darbojies Sibīrijā, Timofejevkā. Pēc atgriešanās dzimtenē bija Dukstigala draudzes prāvests (1918–1927), kalpojis Zosnā.

No 1927. gada 15. maija līdz 1936. gada 6. augustam prāvests A. Gabris strādāja **Asūnes** draudzē. Pēc tam sekoja priesterība vairākās citās draudzēs – Pušmucovā (1936–1937), Stiglovā (1937), Bebrenē (1937–1939), Dvietē (1939–1949), atkal Bebrenē (1949–1951, kalpojis arī Eglainē).

1951. gada 3. augustā A. Gabri arestēja un notiesāja par "pretpadomju aģitāciju un propagandu, palīdzības sniegšanu starptautiskajai buržuāzijai" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem un priesterības tiesību atņemšanu uz 3 gadiem. Ieslodzījumā atradās Angāras labošanas darbu nometnē (LDN) no 1951. līdz 1956. gadam. Mūža pēdējos 4 gadus (1956–1960) bijis Dunavas draudzes prāvests. Reabilitēts 1992. gadā.

Miris 1960. gada 7. jūlijā. Apbedīts Dunavas kapsētā[66, 73, 74, 418].

Boļeslavs Grišāns
Katoļu garīdznieks

Boļeslavs Grišāns

Boļeslavs Grišāns dzimis 1894. gada 12. septembrī Kaunatas pagasta Orehovā. Viņa vecāki Pēteris un Anna izaudzināja 11 bērnus. Kad tēvs nopirka zemes gabalu Bukmuižas (tag. Ezernieku) pagastā, ģimene pārcēlās uz jaunu dzīves vietu Bukmuižā.

Pirmo izglītību B. Grišāns ieguva 3-klasīgajā Bukmuižas pamatskolā. Pēc tam 1909. gadā iestājās Rēzeknes arodskolā un 4 gadus mācījās par atslēdznieku.

1913. gadā B. Grišāns aizbrauca uz Pēterburgu un atrada darbu Putilova rūpnīcā, kur līdztekus darbam nodevās savu zināšanu paplašināšanai, apmeklējot dažādus kursus. Tā zinātkārais jauneklis apguva izglītību nepilnas ģimnāzijas kursu.

1920. gadā B. Grišāns atgriezās dzimtenē, Bukmuižā pie vecākiem. Viņa brālis Jāzeps jau strādāja par garīdznieku. Pēc divu gadu ilgām pārdomām un šaubām B. Grišāns 1922. gadā iestājās garīgajā seminārā, kuru pabeidza 1927. gadā. Šī paša gada 18. decembrī arhibīskaps A. Springovičs Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā viņu iesvētīja par priesteri.

Pirmā darba vieta jauniesvētītajam priesterim B. Grišānam bija Līksnā un Aglonā par vikāru (1928–1929), pēc tam tika pārcelts uz Atašienes draudzi par prāvestu (1929–1932, kur apkalpoja arī Rudzātu draudzi). 1932.–1934. gadā bija Malnavas prāvests. Būdams Rēzeknes draudzes prāvests un dekanāta dekāns (1934–1938), sakārtoja un izdeva katoļu garīgo dziesmu krājumu "*Musica sacra*".

No 1938. gada 1. aprīļa līdz 1943. gada 26. augustam B. Grišāns kalpoja **Asūnes** baznīcas draudzē. Asūnē nodzīvoja 5 gadus, veica baznīcas un plebānijas remontu.

No Asūnes B. Grišānu pārcēla uz Vidsmuižu, kur kalpoja 10 gadus, pēc tam strādāja Varakļānos (1952–1957) un, sākot ar 1957. gadu līdz mūža beigām, Rudzātu draudzē. Vecumā bieži slimoja.

Miris 1983. gada 14. decembrī. Apbedīts Rudzātu kapos[66, 74, 418].

Staņislavs Ivbulis
Katoļu garīdznieks

Staņislavs Ivbulis

Staņislavs Ivbulis dzimis 1907. gada 10. janvārī Kalupes pagasta Ivbuļos Pētera Ivbuļa ģimenē. Pēc vietējās pamatskolas beigšanas turpināja mācības Daugavpils dzelzceļnieku arodskolā un pēc tam Aglonas vīriešu ģimnāzijā, kuru pabeidza 1932. gadā. Šajā pašā gadā viņš iestājās Rīgas garīgajā seminārā. 1938. gada 3. aprīlī Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā metropolīts A. Springovičs iesvētīja S. Ivbuli par priesteri.

Viņa pirmā darba vieta bija par vikāru Dagdas Romas katoļu baznīcā. S. Ivbulis spredikļi brīvi varēja pateikt latviešu, poļu, krievu un baltkrievu valodā, prata lasīt un saprast lasīto arī latīņu, vācu, lietuviešu un ukraiņu valodā. S. Ivbulis bija vikārs Līvānu draudzē (1938), Krāslavas draudzē (1938–1939), prāvests Prezmā (1939–1946), Rozentavā, apkalpojot arī Ciskādu draudzi (1946–1949).

No 1949. gada 1. decembra līdz 1956. gada 24. jūnijam mācītājs S. Ivbulis, notiesāts "par dzimtenes nodevību un pretpadomju aģitāciju", atradās izsūtījumā Karagandas labošanas darbu nometnē Kazahijas PSR, kur strādāja šahtās. Tika atbrīvots no ieslodzījuma 1956. gada 16. jūnijā bez tiesību ierobežojuma. Reabilitēts 1992. gadā.

Pēc atgriešanās dzimtenē prāvests S. Ivbulis apkalpoja draudzes Spruktos un Borovkā (1956–1963), Pustiņā (1963–1971), bija prāvests un dekāns Aglonā (1971–1974).

S. Ivbuļa kapa piemineklis.
H. Soma foto. 2009. g.

1974. gada 19. jūlijā S. Ivbulis tika pārcelts uz **Asūni,** kur strādāja un bija rezidents līdz mūža beigām[74, 418].

Miris 1990. gada 20. martā. Sēru dievkalpojumu vadīja bīskaps J. Cakuls, piedaloties daudziem garīdzniekiem un ticīgajiem. Apbedīts 26. martā Asūnes baznīcas dārzā.

Pāvils Jankovskis
Katoļu garīdznieks

Pāvils Jankovskis dzimis 1900. gadā Indricā.

1925. gada 13. decembrī Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā arhibīskaps A. Springovičs iesvētīja P. Jankovski par priesteri. Sākumā P. Jankovskis strādāja par vikāru Varakļānu (1925–1926) un Bebrenes draudzē (1926). No 1927. gada 30. marta līdz 1930. gadam bija **Beresnes** draudzes prāvests. Pēc tam kalpojis daudzās citās draudzēs: prāvests Šķilbēnos (1930), Rundānos (1930–1937, apkalpoja arī Istru), Briģos (1937–1940, apkalpoja arī Zilupi), Zilupē (1940–1944, apkalpoja arī Briģus), Višķos un Sabilē (1944–1945).

No 1945. gada līdz mūža beigām P. Jankovskis strādāja Rīgā: vikārs Rīgas Sv. Franciska draudzē (1945–1946) un prāvests Rīgas Kristus Karaļa draudzē (1946–1958). Pēc kara daudz darījis Rīgas Kristus Karaļa baznīcas uzturēšanā.

Miris 1958. gada 8. janvārī.

Apbedīts Rīgas Kristus Karaļa baznīcas dārzā[74].

Kazimirs Kalinka
Katoļu garīdznieks

Kazimirs Kalinka dzimis 1871. gada 5. maijā Rēzeknē, tēvs Jānis. Mācījies Rēzeknes pilsētas skolā, Pēterburgas ģimnāzijā un garīgajā seminārā. Iesvētīts par priesteri Sanktpēterburgā 1896. gada 23. martā.

1906.–1913. gadā M. Kalinka bija prāvests **Asūnes** Romas katoļu draudzē, pēc tam Krāslavas (1913–1920), Daugavpils Sv. Pētera (1920–1924), Līvānu (1924–1933) un Varakļānu draudzē (prāvests/dekāns, 1933–1943).

Miris 1943. gada 11. aprīlī. Apbedīts Varakļānu kapsētā[74].

Jānis Kokars
Katoļu garīdznieks

Jānis Kokars

Jānis Kokars dzimis 1914. gadā Barkavas pagastā. Beidzis Varakļānu ģimnāziju. Garīgo izglītību ieguvis Rīgas-Aglonas garīgajā seminārā. Par priesteri J. Kokaru iesvētīja bīskaps B. Sloskāns Aglonā 1943. gada 4. jūlijā.

Priesterības gaitas J. Kokars sāka, pildod vikāra pienākumus Līvānu (1943–1944) un Barkavas draudzē (1944–1947), no 1945. gada apkalpoja arī Madonu, Lubānu un Ļaudonu. Strādāja par prāvestu Ciskādu draudzē (1947–1950); no 1949. g. apkalpoja arī Ozolmuižu.

1950. gada 22. februārī Viļakas apriņķa Sokolovas ciemā J. Kokars tika arestēts un 23. septembrī notiesāts par "līdzdalību dzimtenes nodevībā un pretpadomju aģitāciju" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem bez tiesību atņemšanas un bez mantas konfiskācijas. Ieslodzījumā atradās Kazahijas PSR Karagandas labošanas darbu nometnē no 1950 līdz 1956. gadam.

Pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma J. Kokars strādāja par prāvestu Augustovas (1956–1957) un **Asūnes** draudzē (1957–1967).

Miris 1967. gada 23. oktobrī.

Apbedīts Asūnes kapsētā. Reabilitēts 1992. gada 7. februārī[74].

Eduards Kopeiks
Katoļu garīdznieks

Eduards Kopeiks dzimis 1906. gada 17. jūnijā Pušmucovas pagastā, tēvs Antons. E. Kopeiks beidzis Ludzas Valsts ģimnāziju un 1928. gadā iestājies Rīgas arhidiecēzes Teoloģijas augstskolā. 1933. gada 25. maijā Rīgā Sv. Jēkaba katedrālē arhibīskaps A. Springovičs iesvētīja viņu par priesteri. Spredikī jauniesvētītais priesteris brīvi varēja pateikt ne tikai latviešu valodā, bet, izmantojot pierakstus, arī poļu valodā; prata lasīt un saprast lasīto arī latīņu, krievu un vācu valodā.

E. Kopeiks strādājis daudzās draudzēs: vikārs Viļakā (1933), prāvests Istalsnā (1933–1934), prāvests v.i. kapelāns Izvaltā (1934–1936), prāvests Stoļerovā (1936–1938), Bēržos (1938–1947, no 1940. g. apkalpoja arī Krišjāņus), Višķos (1947–1948, 1948. g. apkalpoja arī Nīdermuižu), **Asūnē** (1948–1949, apkalpoja arī Pustiņu).

1949. gada 15. novembrī Asūnes pagastā E. Kopeiku arestēja un 1950. gada 8. aprīlī PSRS VDM Sevišķā apspriede notiesāja par "pretpadomju aģitāciju" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem bez tiesību atņemšanas un mantas konfiskācijas. Ieslodzījumā viņš atradās Krievijā, Gorkijas (tag. Ņižņijnovgorodas) apgabalā, Unžas labošanas darbu nometnē.

Pēc atbrīvošanas (1955) no ieslodzījuma E. Kopeiks bija prāvests **Beresnē** (1955–1957), Ciskādos (1957–1959, kalpoja arī Ostronā), Viļānos (1959–1968), Rundānos un Brodaižos (1969–1975), Rugājos un Augustovā (1975–1984), Balvos, Rugājos un Sproģos (1984–1992), Balvu baznīcas rezidents (1992), prāvests Balvos un Sproģos (1992–1993), Balvu baznīcas rezidents (1993).

"*Eduards Kopeiks bija arī manas un manu vienaudžu Viļānu apkārtnē bērnības priesteris. Ciemos viņš vienmēr nāca ar sirsnīgu smaidu, aprunājās, apjautājās arī par saimes bērneļu "problēmām". Zinu, ka ar lauku puišeļiem sēdās pie šaha vai dambretes galdiņa un pārsprieda arī kaut ko "iz dzīves". Cilvēkos viņš bija atraisīts un šķiet, ka jutās kā savējais starp savējiem.*

Cilvēki viņu cienīja par vienkāršību un atsaucību", dalās savās atmiņās par mācītāju žurnāla "Katoļu Dzeive" redaktore Maruta Latkovska[218].

E. Kopeika miris 1993. gadā, apbedīts Balvos Rūzu kapos[74].

Ludvigs Krumpāns
Katoļu garīdznieks

Ludvigs Krumpāns dzimis 1914. gadā Daugavpils apriņķa Krāslavas pagastā. Tēvs Donats. Garīgo izglītību nākamais mācītājs ieguva Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātē (1935–1941). 1941. gada 4. aprīlī Rīgā bīskaps Jāzeps Rancāns iesvētīja L. Krumpānu par priesteri. Spredikī jauniesvētītais garīdznieks brīvi varēja pateikt latviešu un poļu valodā; lasīja un saprata lasīto latīņu, krievu un vācu valodā.

L. Krumpāns strādājis daudzās draudzēs: vikārs Nautrēnos (1941), Ludzā (1941–1942), Līvānos (1942) un Varakļānos (1942–1943), prāvests Madonā, Lubānā, Ļaudonā un Cesvainē (1943–1944), vikārs Daugavpilī (1944), prāvests Zosnā un Dukstigalā (1944–1950), **Asūnē** un Pustiņā (1950–1951), Pasienē un Zilupē (1951–1952), Brodaižos un Rundānos (1952–1953), Daugavpils Jaunavas Marijas draudzē (1953), Brodaižos un Rundānos (1953–1956), Bērzgalē un Okrā (1956–1957), vikārs Rēzeknē (1957–1958), Varakļānos (1958), Kalupē (1958–1960), Dunavā (1960–1966), Varakļānos (1966–1967), prāvests Jūrkalnē un Sakā (1967–1978).

Miris 1983. gada 23. augustā Izvaltā[74].

Gregors Ķibulis
Katoļu garīdznieks

Dzimis 1933. gada 5. janvārī Ludzā.

Draudžu prāvests Rundānos un Brodaižos (1965–1967), **Asūnē** (1967–1974), Landskoronā un **Beresnē** (1974–1976)[189].

Pildot prāvesta pienākumus Asūnes draudzē, priesteris G. Ķibulis turpināja Staņislava Ivbuļa iesāktu dievnama pārveidošanu atbilstoši sava laika prasībām. Ar lieliem pūliņiem, neskatoties uz vietējo varasvīru liktajiem šķēršļiem, dievnama ēkā tika ievilkta elektrība. Spožā gaismā atmirdzēja izgreznotais Jēzus Sirds altāris, dievlūdzējiem bija prieks redzēt, cik skaisti iekārtoti pārējie altāri, cik gaiša kļuvusi baznīca. Tika iekārtotas arī telpas priesteru un procesijas dalībnieku vajadzībām.

1974. gadā G. Ķibuli pārcēla uz Landskoronas draudzi[66].

Pēteris Laurinovičs
Katoļu garīdznieks, monsinjors, zinātnieks, izglītības un preses darbinieks

Pēteris Laurinovičs dzimis 1902. gada 19. oktobrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Neikšānu II sādžā zemnieku ģimenē. Pirmo izglītību ieguva Dinkinišķu un Asūnes pamatskolā, pēc tam mācījās Sv. Katrīnas ģimnāzijā Sanktpēterburgā un Daugavpils reālģimnāzijā, kuru beidzis 1921. gadā.

Garīgo izglītību P. Laurinovičs ieguva Rīgas Romas Katoļu teoloģijas augstskolā (1921–1926). Jauniesvētītais priesteris (ordinēts 1926. g.) strādāja par ticības mācības skolotāju un mācītāju Rīgā, Aglonā un Daugavpilī (1926–1931). P. Laurinovičs turpināja izglītību Vīnes universitātē (1931–1934), iegūstot teoloģijas doktora grādu (*Dr. theol.*, 1934).

1935.–1938. gadā P. Laurinovičs bija Rīgas Romas Katoļu teoloģijas augstskolas docētājs un profesors (1935), 1938.–1940. gadā – LU Rīgas Katoļu teoloģijas fakultātes profesors un arī bibliotekārs, žurnāla "Katoļu Dzeive" redaktors. No 1941. gada līdz 1944. gadam P. Laurinovičs bija Rīgas garīgā semināra rektors, prāvests Pustiņā un dekāns Preiļos.

P. Laurinovičs aktīvi darbojās sabiedriskajās organizācijās (Latvijas Katoļu akadēmiķu biedrībā, Latvijas Veselības veicināšanas biedrībā) un rediģēja žurnālu "Zīdūnis" (no 1936. g.) un "Katoļu Dzeive" (no 1938. g.).

1944. gadā P. Laurinovičs emigrēja uz Vāciju. No 1945. gada bija Romas pāvesta nacionālais delegāts latviešiem un igauņiem Vācijā un Austrijā.

Miris 1949. gada 21. decembrī Minhenē.

Apbedīts Milhauzenas kapsētā Erdingā, Vācijā[231, 262, 433].

Nozīmīgākās publikācijas.

P. Laurinovičs. *Katoļu morāles mõceiba*. Rēzekne, 1936. 138 lpp.; P. Laurinovičs. *Kristīgās baznīcas vēsture*. Rīga, 1937. 128 lpp.

Antons Ļahs
Katoļu garīdznieks

Antons Ļahs dzimis 1887. gada 1. oktobrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagastā. Izglītību ieguva Pēterburgas II 6-klasīgajā ģimnāzijā un Pēterburgas Garīgajā seminārā (1905–1910). Ordinēts 1910. gada 17. oktobrī.

A. Ļahs strādāja daudzās draudzēs: prāvests Ozolmuižā (1917–1920, apkalpoja arī Ciskādus), Kaunatā (1920–1930), Pušmucovā (1930–1936), Rozentovā (1936–1937), Pildā (1937–1938), Kalupē (1939–1940), Piedrujā (1940), vikārs Dagdā (1941–1943, no 1941. g. apkalpoja arī Ludvikovu), Krāslavā (1943–1944), prāvests Skaistā

(1944), vikārs Krāslavā (1944), Nautrēnos (1944–1945) un Borovkā (1945).

1945. gada 17. septembrī Borovkā A. Ļahu arestēja un 1946. gada 29. jūnijā Latvijas PSR Iekšlietu Ministrijas tribunāls notiesāja viņu par "līdzdalību dzimtenes nodevībā" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem, tiesību atņemšanu uz 5 gadiem un mantas konfiskāciju. Ieslodzījumā atradās Mordovijas APSR Javasā Dubrovlagā līdz 1952. gada 2. jūlijam.

Miris 1952. gada 3. augustā Mordovijā. Apbedīšanas vieta nav zināma.

Reabilitēts 1992. gada 27. februārī[74, 262].

Jezups Maciļevičs
Katoļu garīdznieks, publicists

Jezups Maciļevičs dzimis 1805. gadā Rēzeknes apriņķa Maltas pagasta Prezmas ciema apkārtnē (precīzi dzimšanas vieta nav zināma); polis pēc tautības, izaudzis un strādājis Latgalē. Pirmo izglītību J. Maciļevičs ieguva Izvaltas jezuītu kolēģijā, pēc kuras beigšanas (1820) devās ceļojumā uz savu etnisko dzimteni – Poliju.

1835.–1838. gadā mācījās Krāslavas garīgajā seminārā. Kopā ar pieciem citiem semināristiem 1838. gadā J. Maciļevičs saņēma priesterības svētību un strādāja (par vikāru vai palīgmācītāju) daudzās katoļu draudzēs Latgalē: **Asūnē** un Kaunatā (1838–1850), Landskoronā (Šķaunē, 1851–1852), Feimaņos (1852–1858), Dricānos (1859), Dukstigalā (1860–1863), Rēzeknē un Pildā (1864–1866), Ludzā (1871–1872)[66, 305, 505].

J. Maciļeviča pirmā darba vieta bija Asūnes katoļu draudze, kur viņš darbojās apmēram sešus gadus, iegūstot spilgtus, neaizmirstamus iespaidus. Viņš vērīgi ieklausījās vietējo ļaužu valodā, kādā runāja Asūnes, Dagdas, Kaunatas un citās draudzēs, iepazina zemnieku dzīves gudrības un smagus dzīves apstākļus, kā arī kaitīgus paradumus.

J. Maciļevičs sarakstījis tautā iecienītu populārzinātnisko grāmatu "**Pawujciejszona un wyssajdi sposobi diel' ziemniku łatwiszu…**". Izcilais enciklopēdiska, laicīga satura darbs latgaliešu valodā izdots Viļņā 1850. gadā. Grāmatā sniegtas praktiskas pamācības lauksaim-

Piemineklis J. Maciļeviča grāmatai Ludzā, veltīts izdevuma 150. gadadienai. J. Sedola foto[255]

niecībā un mājturībā, akcentēta izglītības nepieciešamība. Svarīga vieta darbā veltīta tautas medicīnas līdzekļiem un higiēnai. Autors vēršas pret pūšļošanu, vārdojumiem, māņticību. Atsevišķā nodaļā autors runā par dzeršanas un alkohola kaitīgumu[69].

Jau 1852. gadā daudzus J. Maciļeviča grāmatas fragmentus ievietoja savās slejās "Latviešu Avīzes", īpaši atzīmējot, ka, pateicoties šim izcilajam sacerējumam, Latgales novada ļaudis ieraudzīja lielo gaismu[505]. Grāmatas materiālus izmantoja arī Gustavs Manteifelis savā kalendārā.

"*Zīmīgi, ka labu padomu devējs dažādās dzīves gudrībās ir tas pats gudrais un asprātīgais zemnieks no Asūnes – Povuls Zeiza.*" (Zeile, 2001)[472] Uzvārds Zeiza Asūnes pagastā ir ļoti izplatīts (ieņem 4. vietu visbiežāk sastopamo uzvārdu vidū – pēc Mileikas, Laurinoviča un Pauliņa), pagastā ir divas tā paša nosaukuma sādžas – Lielie Zeizi un Mazie Zeizi. Iespējams, ka Povulam Zeizam bijis reāls prototips. Grāmatas autors stāsta arī par citiem asūniešiem: par Povula kaimiņu Jezupu, kas sirdzis ar matu slimībām, jo daudz "*dzēris brandiveņa*", par veselīgu un stipru zemnieka Jakuba ģimeni, par Juru Nagli, kuru Povuls izārstēja no murgu šausmām, par Joņu Pontagu un viņa sievu miegamici, kā arī par citām sacerējuma personām.

Grāmatas valoda ir dzīva, sulīga, trāpīga, arī asprātīga[469]. Lasītāju pārsteidz J. Maciļeviča novēlējums: "*Ejstin zynu, kad atsarassis na wins piec manis, kotrys loboku un ar tiejroku mieli Latwisku, parakstiejs gromotas ne kaj jtiej muna. Bet, kolejdz tys byus, pījamit Latwiszy, munu pracu, ar tajdu sirdi, ar kajdu es jums jū upereju.*"[259, 475]

Miris 1872. gada 15. janvārī Ludzā, turpat arī apbedīts.

1998. gadā Ludzas katoļu baznīcā atklāta viņa piemiņas plāksne.

Staņislavs Matīss
Katoļu garīdznieks

Staņislavs Matīss dzimis 1900. gada 23. janvārī Asūnes pagastā. 1927.–1932. gadā bijis Malnavas draudzes prāvests. Otrā pasaules kara laikā priesteris emigrēja uz Vāciju, vēlāk pārcēlās uz ASV, kur vadīja Grandrepidsas diecēzes latviešu draudzi (dibināta 1951. gadā).

Miris 1982. gada 9. jūlijā Grandrepidsā (ASV)[189].

Edvards Pavlovskis
Romas katoļu bīskaps

Edvards Pavlovskis
2012. gadā

Bīskapa ģerbonis

Edvards Pavlovskis dzimis 1950. gada 22. augustā Dagdas rajona Bērziņu ciema (Beresnes draudze) Pauļukalna sādžā zemnieku ģimenē, tēvs Dominiks, māte Tekla. Viņa jau mūžībā aizgājušie vecāki bija dedzīgi katoļi un dziļi ticīgi cilvēki. E. Pavlovskim ir divi brāļi – Jāzeps (1945) un Kazimirs (1946).

E. Pavlovskis mācījās Ķepovas pamatskolā un Dagdas vidusskolā. Pēc vidusskolas beigšanas (1968) tajā pašā gadā iestājās Rīgas Metropolijas Romas katoļu garīgajā seminārā.

Decembrī, pēc triju mēnešu mācībām, studijas tika pārtrauktas obligāta militāra dienesta dēļ Padomju armijā. 1970. gadā atsācis studijas seminārā.

1975. gadā E. Pavlovskis beidza semināru un tā paša gada 25. maijā ordinēts par priesteri.

Pastorālo darbu E. Pavlovskis veicis dažādās Latvijas draudzēs: vikārs Rīgas Sv. Antona un Sv. Franciska draudzēs (1975–1980), Pēternieku draudzes prāvests un vikārs Rīgas Sv. Alberta draudzē (1980–1984), Tukuma draudzes prāvests (1984–

1991), Rīgas Sv. Antona draudzes prāvests (1991–1992), Rīgas garīgā semināra inspektors un ekonoms (1992–1993), Rīgas Sāpju Dievmātes draudzes prāvests (1993–1996), Majoru, Slokas un Ķemeru draudžu prāvests (1996–1997), Rīgas Sv. Marijas Magdalēnas draudzes prāvests (1997–1999), Rīgas Kristus Karaļa draudzes prāvests (1999–2011).

2011. gada 22. jūlijā pāvests **Benedikts XVI** nominēja priesteri Edvardu Pavlovski Jelgavas Romas katoļu katedrāles un Jelgavas diecēzes vadītāja bīskapa Antona Justa vietā. Tā paša gada 10. septembrī Jelgavas Romas katoļu katedrālē E. Pavlovski iesvētīja par bīskapu[163, 165, 176, 193].

Intervijā "Vatikāna Radio" nominētais bīskaps E. Pavlovskis norādīja uz savas darbības programmu:

"*Darbības prioritāte Baznīcā ir pildīt Kristus pavēli. Šī pavēle ir: "Ejiet un sludiniet Evaņģēliju visām tautām, kristīdāmi tās Dieva Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā." Kaut kādu jaunu prioritāti neviens nevar izdomāt, un arī es netaisos to darīt. Runājot par konkretām detaļām kā pildīt Kristus pavēli, jāsaka, ka to rādīs laiks. Šobrīd es nevaru pateikt, ka es darīšu to vai to, jo dzīve ievieš savas korekcijas. Bez šaubām, ir jāskatās pēc apstākļiem, pēc iespējām, pēc situācijas. Īstenībā es neceru neko lielu izdarīt, bet ļoti ceru uz manu diecēzes priesteru atbalstu, palīdzību, izpratni un savstarpējo sadarbību. Ja izdosies, domāju, ka tas arī ir galvenais kāpēc es vispār tieku nominēts par bīskapu. Uzskatu, ka bīskapa pienākums, kuru varbūt vēl nesaprotu līdz galam, ir sadarbība ar priesteriem, sniedzot tiem morālo atbalstu un iedrošinājumu. Skaidrs, ka arī es gaidu no viņiem atbalstu un izpratni, lai varētu veikt šo lielo darbu. Diecēzes ticīgajiem novēlu dzīvot mīlestībā un savstarpējā sadraudzībā, un mīlēt Jēzu un Mariju.*"[165]

Konstantīns Pūdnīks
Katoļu garīdznieks

Konstantīns Pūdnīks dzimis 1904. gadā Sanktpēterburgā, dzīvojis Rudzātu pagastā. 1920. gadā iestājās un ieguva garīgo izglītību Rīgas garīgajā seminārā. 1928. gada 17. maijā Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā arhibīskaps A. Springovičs ordinēja K. Pūdnīku par priesteri.

Savu pirmo Svēto misi K. Pūdnīks noturēja Rudzātu baznīcā. Pēc tam viņš strādāja vairākās draudzēs: vikārs Varakļānos (1928–1929), Preiļos (1929), Nautrēnos (1929–1932), prāvests Kaunatā (1932–1939, apkalpoja arī Stoļerovu, 1933–1936), Kombuļos (1939–1940), Landskoronā (Šķaunē, 1940–1944, no 1943. g. apkalpoja arī **Beresni**) un **Asūnē** (1944–1948).

1948. gada 23. jūlijā K. Pūdnīku arestēja, un 4. decembrī PSRS VDM Sevišķā apspriede viņu notiesāja par "dzimtenes nodevību, pretpadomju aģitāciju un līdzdalību nacionālistiskā bandā" ar brīvības atņemšanu uz 25 gadiem un mantas konfiskāciju.

Miris 1950. gada 31. decembrī ieslodzījumā Krievijas PFSR. Apbedīts kapsētā netālu no Irkutskas apgabala Taišetas rajona Ševčenko ciema. Kapa vietas nosacītais apzīmējums – Nr. C-26[362].

Reabilitēts 1991. gada 18. janvārī[58, 74, 166].

Pāvils Rāciņš
Katoļu garīdznieks

Pāvils Rāciņš
1983. gadā

Pāvils Rāciņš dzimis 1952. gada 5. janvārī Dagdas rajona Nauļānu pagasta Romanovščinas sādžā Pētera un Marijas Rāciņu ģimenē kā vecākais dēls. Māsa Veronika mirusi.

Skolas gaitas P. Rāciņš uzsāka 1959. gadā Nauļānu pamatskolā, kurā mācījās līdz 1961. gadam. Mācības turpināja Niedrīcas pamatskolā (1961–1963), Balbinovas pamatskolā (1963–1967), pēc tam Indras vidusskolā (9. un 10. klasē).

Pēc vidusskolas beigšanas P. Rāciņš strādāja kolhozā "8. marts" dažādos lauku darbos, apguva arī kurinātāja prasmes Krāslavas rajona sporta biedrības "Vārpa" kurinātavā.

Iesaukts aktīvajā karadienestā (1970–1972), P. Rāciņš divus gadus nodienēja Murmanskas apgabalā un Karēlijā – Petrozavodskā. Pēc demobilizācijas mācījās profesionāli tehniskajā mācību iestādē (SPTU-21) Rīgā, kur apguva meistara, šofera, buldozerista u.c. speciālitātes.

Pēc skolas beigšanas viņam bija piedāvājums palikt strādāt par meistaru turpat Rīgā, vajadzēja iestāties komjaunatnē. Piedāvājums no P. Rāciņa puses tika noraidīts. Strādāja celtniecības organizācijā Rīgā, pēc tam Dagdas ceļu remonta iecirknī Nr. 16 par traktoristu, vēlāk kolhozā "Robežnieki" par šoferi.

1976. gadā P. Rāciņš iestājās Rīgas garīgajā seminārā, kuru pabeidza 1983. gadā, un šajā pašā gadā kardināls Juliāns Vaivods Sv. Jēkaba katedrālē Rīgā iesvētīja P. Rāciņu par prāvestu. Pēc iesvētīšanas strādāja prāvesta amatā Krāslavā un 3 gadus Aglonas bazilikā. Šie gadi bija nozīmīgi prāvesta P. Rāciņa dzīvē, jo šajā laikā katoļu baznīcas gatavojās atzīmēt 800 gadu jubileju, kopš katoļu ticība pastāv Latvijā.

Pēc priesterības Aglonā P. Rāciņš strādāja Indras draudzē par prāvestu un reizē apkalpoja Asūnes un Pustiņas katoļu draudzes. Indrā nostrādāja 11 gadus. Šeit viņš organizēja Baļbinovas katoļu baznīcas 80 gadu jubilejas svinības, kuru norise tajā laikā pievērsa lielu sabiedrības uzmanību.

Nozīmīgs notikums Latgales katoļu draudžu vēsturē bija 1993. gads, kad Latvijā vizītē ieradās Romas pāvests Jānis Pāvils II, kurš apmeklēja Aglonu. Šajā laikā visās katoļu draudzēs notika svinīgi dievkalpojumi, kuros tika akcentēta Jāņa Pāvila II loma iedzīvotāju reliģiskajā izglītošanā. P. Rāciņš ņēma aktīvu dalību dievkalpojumos Aglonas bazilikā pāvesta vizitācijas laikā.

No 1997. līdz 2012. gadam P. Rāciņš strādāja Pustiņas un Asūnes katoļu draudzē. 1999. gadā Pustiņas katoļu baznīcai apritēja 100 gadu jubileja, svētku dievkalpojumā piedalījās Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskaps Jānis Bulis.

Prāvests P. Rāciņš iemantojis cieņu un atzinību Pustiņas un Asūnes katoļu draudžu iedzīvotāju vidū, gan ar dievkalpojumiem baznīcā, gan organizējot ik gadu kapusvētkus. Plaša sadarbība prāvestam ir ar Daugavpils Universitātes Latgales Pētniecības institūtu, ņem dalību Asūnē rīkotajās konferencēs, Asūnes baznīcā konferences dalībniekiem notiek dievkalpojums.

Sastādīts pēc prāvesta P. Rāciņa atsūtītiem foto- un biogrāfisko piezīmju materiāliem, 2012. gada 2. martā.

Vladimirs Sokolovs
Pareizticīgo garīdznieks

Vladimirs Sokolovs dzimis 1894. gada 12. novembrī Rīgā kalpotāju ģimenē, tēvs Jevgēnijs. Beidzis Čerņajeva reālskolu (1914) un Politehniskā institūta pirmo kursu Pēterburgā. Līdz 1921. gada jūnijam dzīvoja Krievijā. Pēc tam atgriezās Latvijā, Rīgā, un spredikoja Pārdaugavas Trīsvienības pareizticīgo baznīcā.

1924. gada 6. aprīlī Rīgas arhibīskaps Jānis (Pommers) iesvētīja V. Sokolovu par diakonu un 13. aprīlī – par priesteri. Jauniesvētītais priesteris V. Sokolovs bija **Dagdas** Sv. Nikolaja, Brodaižu Sv. Jāņa Priekšteča (no 1928) un Lauderu Sv. Nikolaja (no 1941) pareizticīgo baznīcas prāvests. Jāpiebilst, ka Brodaižos (31 km no Ludzas pie Dagdas ceļa) atrodas vecākā pareizticīgo baznīca Latgalē, celta ap 1751. gadu.

Sākot ar 1942. gada vasaru līdz 1944. gadam, V. Sokolovs darbojās misijā Krievijā: Pleskavas eparhijas Gdovas draudzē un Sanktpēterburgas eparhijas draudzēs.

Pēc atgriešanās dzimtenē kādu laiku kalpoja Lauderu (vai Brodaižu?) baznīcā. 1944. gada 24. jūnijā Rīgas arhibīskaps Jānis (Pommers) pārcēla V. Sokolovu uz Rīgas Pārdaugavas Trīsvienības pareizticīgo baznīcu, bet jau šī paša gada 16. novembrī – par prāvestu Jelgavas Sv. Sīmaņa un Annas pareizticīgo katedrālē.

Sākot ar 1944. gada 28. decembri līdz mūža beigām V. Sokolovs bija vairāku pareizticīgo baznīcu prāvests Krievijā: Korovskā (no 1944), Vladimirecā (no 1945), Pitalovā (no 1950), Ostrovā (no 1951) un Korovskā (no 1952) Pleskavas eparhijā, Sabļinā (no 1953), Krasnoje Selo (no 1955) un Gatčinā (no 1956) Sanktpēterburgas eparhijā.

Miris pēkšņā nāvē 1962. gada 16. janvārī Aleksandra Ņevska klosterī[527].

Antons Šļakota
Katoļu garīdznieks

Antons Šļakota dzimis 1891. gada 27. augustā Daugavpils apriņķa Asūnes pagastā Augusta Šļakotas ģimenē. Garīgo izglītību ieguva Pēterburgas garīgajā seminārā; iesvētīts par priesteri 1916. gada 26. martā.

A. Šlakota strādāja šādās draudzēs: vikārs Vārkavā (1918–1920), apkalpoja arī Vanagus), prāvests Landskoronā (1920–1940), prāvests un dekāns Dagdā (1940–1942), prāvests Vārkavā (1942–1945), prāvests un dekāns Nautrēnos (1945–1948), prāvests Pustiņā (1956–1959) un Aucē (1959–1963). Laika posmā no 1948. gada līdz 1956. gadam slēpās, baidoties no apcietinājuma.

Miris 1963. gada 21. septembrī.

Apbedīts Rīgas Kristus Karaļa draudzes kapos[74, 189].

Andrejs Tiško

Pareizticīgo priesteris, mūks

Andrejs Tiško dzimis 1871. gada 14. novembrī Ludzas apriņķī Vecslabadā. 1885. gadā beidzis Vecslabadas tautas skolu un 1894. gadā – feldšeru kursus Grodņas kara hospitālī.

Būdams vēl laicīgs cilvēks, A. Tiško devās svētceļojumā un apmeklēja Jeruzalemi un Svēto Afonu (*Ogion Oros*, kalns un pussala austrumu Grieķijā). Svētceļojumā iegūtie iespaidi nospēlēja izšķirošu lomu viņa turpmākā dzīves ceļa izvēlē. Atgriežoties dzimtenē, iestājās Vitebskas Marka Svētās Trīsvienības vīriešu klosterī, bet drīz vien sakarā ar krievu-japāņu kara sākumu tika iesaukts armijā, kur pildīja frontes feldšera pienākumus. Kara vētrās norūdīto mūku par pašaizliedzīgu darbu un rūpēm par ievainoto karavīru veselību apbalvoja ar Sv. Georgija krustu.

1912. gada 12. decembrī A. Tiško tika iesvētīts par pareizticīgo priesteri mūku.

Pirmā pasaules kara sākumā A. Tiško norīkoja darbā uz lauka mobilo lazareti Viļņas kara apgabalā, kur kalpoja par priesteri līdz 1917. gada oktobrim. Par nopelniem kara gados priesteri apbalvoja ar Sv. Annas III un II šķiras ordeni.

Pēc boļševiku atnākšanas pie varas uz personīga iesnieguma pamata priesteris tika atbrīvots no dienesta armijā un atgriezās savā klosterī. 1919. gadā Vitebskas konsistorija norīkoja viņu uz vakantu priestera vietu Vecslabadas baznīcā. Vēlāk A. Tiško kalpojis par priesteri vairākās pareizticīgo draudžu baznīcās, tai skaitā arī **Dagdas** baznīcā (no 1934. gada līdz 1938. gada 15. oktobrim).

Līdz 1942. gada pavasarim A. Tiško dzīvoja Vecslabadā un baznīcas prāvestam palīdzēja vadīt dievkalpojumus. Pēc tam tika nozīmēts par Krāslavas pareizticīgo baznīcas prāvestu. 1942. gada vasarā priesteri A. Tiško iecēla klostera priekšnieka amatā un norīkoja Pleskavas misijā. Uz pieredzējušā un tajā pašā laikā jau pavisam veca priestera pleciem bija uzvelts grūts uzdevums – Nikandrovas nomaļa klostera atjaunošana. A. Tiško kļuva par pirmo šī klostera pārvaldnieku. Taču neilgi misionāram te nācās strādāt pie svētnīcas atjaunošanas. A. Tiško pēkšņi nomira, nav zināms precīzs datums un nāves apstākļi: nezināmu personu vai vācu okupantu noslepkavots (pēc citas versijas – miris no tīfa) pēc 1942. gada 15. septembra 72 gadu vecumā. Trūkst informācijas arī par viņa apbedīšanas apstākļiem[498, 527].

Vitālijs Trepša
Katoļu garīdznieks

Vitālijs Trepša

Vitālijs Trepša dzimis 1891. gada 17. augustā Daugavpils apriņķa Asūnes pagastā Franča Trepšas ģimenē. Asūnē tika uzsāktas arī pirmās skolas gaitas. Garīgo izglītību ieguva Pēterburgas garīgajā seminārā; 1916. gadā iesvētīts par priesteri.

V. Trepša strādāja vairākās draudzēs: vikārs Varakļānos (1918–1920), vikārs un prāvesta v.i. Krāslavā (1920–1921), prāvests Andrupenē (1921–1930, no 1929 apkalpoja arī Pušu), Baltinavā (1930–1933), Elernē (1933–1936, apkalpoja arī Skrudalienu), Pasienā (1936–1944) un Kuldīgā (1945–1948).

Dzīvē priesteris V. Trepša bija mierīgs, pacietīgs cilvēks, skaisti dziedāja, bija labs mednieks.

Miris 1948. gadā (slimoja ar vēzi). Apbedīts Kuldīgas Sv. Annas kapsētā[74, 418].

Jānis Trubeckojs
Pareizticīgo garīdznieks

Jānis Trubeckojs

Jānis Trubeckojs dzimis 1911. gada 9. maijā Daugavpils apriņķa Grāveru ciemā (tag. Krāslavas novads) Latvijā pazīstamā garīdznieka Nikanora Trubeckoja lielā (10 cilvēku) ģimenē, no kuras, izņemot pašu Jāni (Ioann), nākuši vēl trīs garīdznieki – Nikolajs Trubeckojs un divi diakoni Mihails un Pāvels Trubeckoji.

J. Trubeckojs beidza Ludzas vidusskolu (1931) un Rīgas garīgo semināru (1934). Piedalījās Krievu studentu kristīgajā kustībā Latvijā. Semināra beigšanas gadā iesvētīts par diakonu, vēlāk – par priesteri. No 1935. līdz 1941. gadam strādāja par mācītāju un prāvestu Piedrujas pareizticīgo baznīcā. 1938.–1941. gadā apkalpoja arī **Dagdas** pareizticīgo draudzi.

1941. gadā J. Trubeckojs sāka strādāt par prāvestu Sv. Polockas Jevfrosiņijas baznīcā Kārsavā, bet 1944.–1948. gadā apkalpoja draudzi un pildīja prāvesta pienākumus Ludzas pareizticīgo katedrālē.

1948. gadā J. Trubeckojs tika izsūtīts uz Mordoviju, netālu no Sarovas pilsētas, darba nometnē uz 10 gadiem. Izsūtījumā pavadīja gandrīz visus piespriestus soda gadus un tika atbrīvots sakarā ar amnestiju 1956. gadā. Arī pēc atbrīvošanas bijis vajāts: viņam nebija ļauts vadīt dievkalpojumus.

1964. gadā J. Trubeckojs atgriezās dzimtenē, Rīgas eparhijā. Ilgu laiku strādāja par prāvestu Visu Svēto (*Всехсвятская*) un Dievmātes pasludināšanas (*Благовещения*) pareizticīgo baznīcā. Pēdējos gados līdz mūža beigām (1991) sastāvējis baznīcas korī Jāņa (*Ивановская*) pareizticīgo baznīcā Rīgā[490, 495, 520].

Miris 1991. gada 22. maijā. Apbedīts Pokrova kapsētā Rīgā.

Trubeckoji – ir sena kņazu dzimta, kuras aizsākumu licis Ģedimina mazdēls, Lietuvas lielkņaza Oļģerta un Vitebskas kņazienes Marijas Jaroslavnas dēls, Brjanskas kņazs Dmitrijs Oļģerdovičs. 1380. gadā

Dmitrijs un Andrejs Oļģerdoviči kopā ar saviem karapulkiem piedalījās Kuļikovas kaujā krievu karapulku kreisajā flangā Dmitrija Donskoja vadībā. Vēlāk Dmitrijs kopā ar savu dēlu Ivanu krita kaujā pie Vorsklas upes (1399). Uzvārds Trubeckojs cēlies no Dmitrijam dāvinātās Trubežas pilsētas nosaukuma.

Trīs gadu simteņus vēlāk cits dzimtas pārstāvis, arī Dmitrijs Trubeckojs, kopā ar kņazu Požarski un Miņinu atbrīvoja Maskavu no poļiem. Vēsturnieku vidū pastāv uzskats, ka pie Vasilija Svētlaimīgā katedrāles Maskavā jābūt nevis divām, bet trim skulptūrām – Miņins, Požarskis, Trubeckojs. Juku laikos, pirms cara Mihaila Romanova nākšanas pie varas, valsti faktiski pārvaldīja Dmitrijs Trubeckojs.

Trubeckoju dzimta ir ļoti plaša un bagāta ar izciliem ļaudīm – valstsvīriem, militāriem, kultūras, zinātnes un izglītības darbiniekiem, reliģijas un daudziem citiem, kuri izpelnījušies atzinību un slavu ne tikai savā dzimtenē Krievijā, bet arī citās valstīs. Krievu literatūrā par Trubeckoju dzimtas pārstāvjiem ir sarakstīts vairums grāmatu. Taču nav lieki minēt dažus no tiem.

Dmitrijs Trubeckojs, juku laiku perioda valsts un politisks darbinieks, Pirmās zemessardzes vadonis, Zemstes valdības galva (1611–1613), kandidāts uz cara troni (1613).

Ivans Trubeckojs, bajārs, ģenerālanšefs, no 1728. gada ģenerālfeldmaršals; vēsturē pazīstams kā pēdējais Krievijas bajārs.

Jurijs Trubeckojs, ģenerālis, īstenais slepenais padomnieks un senators Annas Ioanovnas galmā.

Sergejs Trubeckojs, kņazs, pulkvedis, dekabristu "Ziemeļu biedrības" loceklis; sakarā ar 1825. gada 14. decembra notikumiem Senāta laukumā Sanktpēterburgā viņam bija piespriests nāvessods, ko vēlāk mainīja ar mūža izsūtījumu katorgā Sibīrijā.

Sergejs Trubeckojs, kņazs, filozofs; savos darbos tiecās apvienot Hēgeļa objektīvo ideālismu ar V. Solovjova reliģisko filozofiju.

Paolo Trubeckojs, skulptors, impresionisma pārstāvis; dzimis un miris Itālijā.

Nikolajs Trubeckojs, lingvists, viens no mūsdienu fonoloģijas pamatlicējiem; no 1922. gada dzīvojis Vīnē.

Nikanors Trubeckojs
Pareizticīgo garīdznieks

Nikanors Trubeckojs 1932. g.[288]

Nikanors Trubeckojs dzimis 1876. gada 23. jūlijā Krāslavā. Ģimenē viņam bija 10 bērni: četri dēli – Jānis (Joanns), Mihails, Pāvels un Nikolajs – un sešas meitas. Visi četri mācītāja dēli kļuva par garīdzniekiem un padomju laikā dabūja izciest katordznieku dzīvi izsūtījumā[199, 307].

No 1913. gada līdz 1918. gadam N. Trubeckojs dzīvoja Grāveru ciemā un bija Grāveru pareizticīgo baznīcas prāvests. Vienlaicīgi apkalpoja arī Dagdas pareizticīgo draudzi. 1918. gada 27. decembrī tika pārcelts uz Mērdzenes pagasta Mihalovas ciemu, kur veica vietējās baznīcas remontu, organizēja kori un līdz mūža beigām bija Mihalovas Dievmātes Patvēruma baznīcas un Kvitaines Sv. Dimitrija baznīcas prāvests. Kvitainē N. Trubeckojs 1930. gadā sāka celt baznīcu, kuru iesvētīja 1934. gada 30. septembrī[532].

Miris pēc 1939. gada Mihalovā, turpat arī apbedīts.

Nikolajs Trubeckojs
Pareizticīgo garīdznieks

Nikolajs Trubeckojs dzimis 1907. gada 26. decembrī Krāslavā garīdznieka Nikanora Trubeckoja ģimenē. Nikolajs izauga godbijīgā attieksmē pret baznīcu, dziļu reliģisku jūtu un dievticības atmosfērā.

1927. gadā pēc Daugavpils ģimnāzijas pabeigšanas N. Trubeckojs iestājās Rīgas Mākslas akadēmijā, lai kļūtu par svētbilžu gleznotāju. Materiālo līdzekļu trūkuma dēļ bija spiests atstāt Mākslas akadēmiju un 1928. gadā iestāties Daugavpils Valsts skolotāju institūta pedagoģiskajos kursos, kurus pabeidza 1928. gadā.

Taču jau šajā pašā gadā bērnības sapnis lika viņam atteikties no pedagoģiskās izglītības un iestāties Rīgas garīgajā seminārā, kuru pabeidza 1930. gadā. Kā viens no sekmīgākajiem semināra audzēkņiem N. Trubeckojs saņēma semināra padomes rekomendāciju

Nikolajs Trubeckojs

izglītības turpināšanai Parīzē Sv. Sergija Teoloģijas institūtā. Arī šeit viņš mācījās ļoti sekmīgi.

Pēc Teoloģijas institūta pabeigšanas (1934) Latvijas Pareizticīgās Baznīcas Sinode norīkoja N. Trubeckoju par psalmotāju Mihalovas baznīcā un ticības mācības skolotāju Mihalovas (Pudinavas) ciema vietējā skolā (Mērdzenes pag., Ludzas prāvesta iecirknis).

1936. gadā N. Trubeckoju iesvētīja par priesteri un pārcēla uz Jelgavas Sv. Sīmaņa un Annas pareizticīgo katedrāli. Pēc tam līdz 1938. gadam turēja dievkalpojumus Mihalovas, Grīvas un **Dagdas** pareizticīgo baznīcās.

Kad Rīgā 1937. gadā Latvijas Universitātē Teoloģijas fakultātē atklāja Pareizticīgo nodaļu, N. Trubeckojs nepalaida garām iespēju padziļināt savas zināšanas teoloģijā un iestājās minētajā nodaļā, vienlaikus savienojot mācības ar dievkalpojumiem Rīgas Pokrova pareizticīgo baznīcā.

1941. gada augusta mēnesī N. Trubeckojs kopā ar citiem jauniem un izglītotiem garīdzniekiem (pavisam 8 priesteri) Pareizticīgās misijas sastāvā devās uz Pleskavas apgabalu. Bez mācītājiem misijā tika nosūtīti arī psalmotāji un Nikolaja brālis diakons Mihails Trubeckojs, kurš, tāpat kā viņa brālis, vēlāk tika apcietināts un represēts. Taču, nostrādājis tikai pusotru mēnesi, N. Trubeckojs atgriezās Rīgā, kur līdz 1942. gada septembrim bija sekretārs Eparhijas pārvaldē un pēc tam trīs mēnešus misijas žurnāla "Pareizticīgais Kristietis" (*Православный Христианин*) redaktors un vienlaikus arī Rīgas Dievmātes Patvēruma (Pokrova) baznīcas mācītājs.

1944. gada 20. oktobrī N. Trubeckoju arestēja un aizveda uz Ļeņingradas cietumu, kur 28. oktobrī sākās izmeklēšana. Čeka gribēja viņu ņemt specuzskaitē – saaģitēt sadarbībai. Iekšlietu Tautas komisariāta memoranda 13. punktā jautāts: "*Kādas īpatnības jāievēro, veicot notiesātā operatīvo izstrādi?*" – "*Izstrādē jāiesaista kvalificēts un izglītots aģents.*" 14. pantā: "*Vai var savervēt notiesāto, ja jā, tad*

kādam darbam?" Atbilde: "*Vervēt nav mērķtiecīgi. Pratinot izturējās kā pārliecināts ienaidnieks.*"[199] N. Trubeckoju notiesāja ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Sodu izcieta Ziemeļpečoras dzelzceļa labošanas darbu nometnē. Atbrīvoja pirms termiņa 1954. gadā.

Pēc atbrīvošanas līdz 1956. gadam mācītājs dzīvoja Komi APSR Pečoru pilsētā. No 1956. līdz 1960. gadam N. Trubeckojs bija prāvests Sv. Gara baznīcā Ikšķilē un vienlaikus apkalpoja arī pareizticīgo baznīcu Ķemeros. No 1960. gada 25. novembra līdz mūža beigām spredikoja Rīgas Kristus Pestītāja Svētbildes pareizticīgo baznīcā.

Miris 1978. gada 18. martā. Apbedīts Rīgas Pokrova kapsētā[199, 527].

Nikolajs un Irina (dz. Irina Jansone) Trubeckoji izaudzināja divas meitas – Irinu un Ilariju un dēlu Nikodimu. Sieva Irina, pazīstamā latviešu garīdznieka, Rīgas garīgā semināra rektora Jāņa Jansona meita, nomira vienā gadā (1978) ar savu vīru Nikolaju.

Viņu vecākā meita, arī Irina, beigusi Jāzepa Mediņa mūzikas skolu (tag. Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skola), strādāja konservatorijā, kormeistare, dzīvoja Ķemeros.

Būdama pareizticīgā kristiete, dziļi dievbijīga, Irina Trubeckoja-Veisbārde pašaizliedzīgi kalpoja divām kultūrām – latviešu un krievu, dzīvi veltīja kora mūzikas mākslai. Viņa bija vairāku koru diriģente. 17 gadus vadīja Bērnu klīniskās slimnīcas (tag. Bērnu klīniskā universitātes slimnīca) kori "Rota", sieviešu kori "Dzintars" u.c. 1995. gadā Irina Veisbārde nodibināja senioru sieviešu kori "Daugavas vanadzes". Viņa izcēlās arī kā talantīga Dziesmu svētku organizētāja, jo viņas tēvs bija liels kordziedāšanas mākslas pazinējs.

Pēdējos gados Irina Veisbārde daudz rakstīja un apkopoja jau aizgājušo viņpasaulē reliģijas darbinieku, priesteru un mācītāju (arhibīskapa Pommera, sava vectēva Latgales dievnamu dibinātāja Nikanora Trubeckoja, sava tēva un citu garīdznieku) arhīvu materiālus, dienasgrāmatas, piezīmes. Viņas sapnis bija izveidot kaut ko līdzīgu muzejam, kurā atspoguļotu represēto garīdznieku likteņus, "*lai aizsaulē aizgājušo no mums cilvēku cerības nenogrimtu aizmirstībā – jo tas ir taču mūsu kopējā vēsture*"[492].

Irina Trubeckoja-Veisbārde mira pāragrā nāvē 1996. gada 28. jūnijā 58 gadu vecumā.

Povuls Tukišs
Katoļu garīdznieks, publicists

Povuls Tukišs

Povuls (arī Põvuls, Puovuls, Pāvils) Tukišs dzimis 1876. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zezuļu ciemā zemnieku Joņa un Margitas Tukišu ģimenē. Beidzis Asūnes 3-klasīgo skolu. Garīgo izglītību ieguva Katoļu garīgajā seminārā (1897–1902) Sanktpēterburgā, saņemot priesterības svētības.

P. Tukišs strādāja sākumā par vikāru Rēzeknē (1902–1909), pēc tam par prāvestu Bēržos (1909–1913). No 1913. gada līdz boļševiku atnākšanai (1919) bija dekāns Ludzā. Bēgļu gaitās P. Tukišs devās vispirms uz Rīgu, pēc tam uz Lietuvu, kur tika norīkots par vikāru Žemeņu draudzē.

Jau studējot seminārā Pēterburgā, P. Tukišs aktīvi darbojās latgaliešu nacionālās atmodas kustībā. 1907. gada 17. augustā Rēzeknē piedalījās pirmajā Latgales novada latviešu valodas ortogrāfijas sēdē. Tuvojoties 1917. gada 26. un 27. aprīļa Rēzeknes kongresam, P. Tukišs iekļāvās tā sagatavošanas darbos un norisē, balsoja par Latgales pievienošanu Vidzemei un Kurzemei. Vēlākajā laikā darbojās Latgales Pagaidu zemes padomē. P. Tukišs, tāpat kā viņa vecākais brālis Sīmanis Tukišs, daudz laba darījis garīgajā un saimnieciskajā dzīvē apspiestajai Latgales tautai. Ne viens vien Latgalē kultūras darbinieks ir sniedzis liecību, ka tolaik grūtajos ceļos uz izglītību saņēmis priestera P. Tukiša atbalstu. Viņu vidū skolotāja, literāte un sabiedriskā darbiniece Agnese Gari-Jone, priesteris Jānis Gabrāns, skolotāja un rakstniece Rozālija Tabine-Naaizmērstule un daudzi citi[262].

P. Tukišs pazīstams arī kā publicists. Viņš regulāri ievietojis zemkopjus pamācoša satura rakstus laikrakstā "Drywa"; ar pseidonīmu Põvuls Võrguļs sastādījis un izdevis grāmatas (*Gromoteņa liugsonu un dzismu…,* 1904; *Moza atsacibu gromotinia*, 1906; *Gudra saimnikõšana*, 1918).

Miris 1919. gadā Žemeņu draudzē Lietuvā; turpat arī apbedīts[68, 262, 305].

Sīmanis Tukišs
Katoļu garīdznieks

Sīmanis (arī Seimanis) Tukišs dzimis 1867. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zezuļu ciemā. Beidza Asūnes draudzes skolu, Vitebskas reālskolu, Pēterpils garīgo semināru.

Par priesteri iesvētīts 1892. gadā un šajā pašā gadā norīkots par vikāru Krāslavā (1892–1897), strādāja arī kā ticības mācības skolotājs vairākās Krāslavas skolās. Viņš pūlējās tautā iznīdēt dažādus sliktus paradumus, nostājās pret tautas pārkrievošanu un pievēršanu pareizticībai. Lai to ierobežotu, S. Tukišs gāja pie skolēnu vecākiem un mudināja tos lūgt skolu valdi, lai katoļu bērniem ļautu svētdienās un svētku dienās apmeklēt katoļu baznīcu. Vecāki paklausīja priestera padomam, bet pareizticīgie skolotāji, to uzzinājuši, apsūdzēja S. Tukišu Vitebskas gubernatoram, kurš 1897. gadā deva rīkojumu priesteri izraidīt no guberņas[262].

S. Tukišs devās atkal uz Pēterpili, kur pārtulkoja un sakārtoja materiālus "Katoļu katehismam", kā arī citām garīga satura grāmatām. Viņš sastādīja un Helsinkos izdeva latgaliešu valodā grāmatu "Moceiba katõliška". Šī darba veikšanai palīdzību sniedza garīdznieks, latgaliešu rakstu un grāmatu autors un izplatītājs **Miķelis Dukaļskis** un latgaliešu folklorists **Pēteris Smelters**, kurš strādāja par prāvestu Andrupenē, Dagdā u.c. vietās[311].

Arī lielās nebrīves laikā S. Tukišs pratis savai tautai darīt daudz laba. Pašos dzīves brieduma gados (36 gadi) šo pašaizliedzīgo tautas labvēli noveda kapā hronisks aklās zarnas iekaisums. Viņa bēru dienā Pēterpilī uz Viborgas kapsētu Pēterpils latviešu strādnieki zārku, mainīdamies visu garo ceļu, nesa uz pleciem, un vēlāk ar pašu labprātīgiem ziedojumiem uz viņa kapa uzcēla skaistu pieminekli[262].

Sīmanis Tukišs miris 1903. gada 9. februārī[30].

Antons Tumans
Katoļu garīdznieks

Antons Tumans dzimis 1885. gada 25. decembrī Rēzeknes apriņķa Silajāņu pagastā. Mācījās Silajāņu pamatskolā, pēc tam Sv. Katrīnas ģimnāzijā Pēterburgā. Garīgo izglītību A. Tumans ieguva Katoļu garīgajā seminārā (1904–1909) Sanktpēterburgā, turpat arī iesvētīts par priesteri (1909).

A. Tumanam bija izcilas valodu zināšanas: spredikļi brīvi varēja pateikt latīņu, latviešu, poļu un krievu valodā, prata lasīt un pilnīgi saprast lasīto arī franču, vācu un lietuviešu valodā, daļēji – ukraiņu, bulgāru, čehu, mazāk itāļu un angļu valodā.

A. Tumans darbojies daudzās draudzēs: filiālists Nagļos (1914–1920), prāvests Barkavā (1923–1925), vikārs Nautrēnos (1926–1928), prāvests Riebiņos (1928–1934), Malnavā (1934–1936), **Asūnē** (1936–1938), prāvesta v.i. Andzeļmuižā (1938–1944), prāvests Ruskulovā (1944–1949), Rozentovas baznīcas (1949–1950) un Sarkaņu baznīcas (1950–1951) rezidents.

Ziedojis naudas līdzekļus Uzvaras laukuma izbūvei Rīgā (1937)[435].

1951. gada 8. augustā Sarkaņos A. Tumanu arestēja un 15. decembrī Latvijas PSR Augstākās Tiesas kriminālllietu kolēģija notiesāja par "pretpadomju aģitāciju un propagandu" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem un tiesību atņemšanu uz 5 gadiem. Ieslodzījumā atradās Latvijas PSR labošanas darbu kolonijā līdz 1954. gada 10. janvārim.

Pēc atbrīvošanas A. Tumans strādāja par rezidentu Pušmucovā un Aglonā (1954–1964). 1965. gadā aizgāja pensijā un dzīvoja Aglonā.

Miris 1971. gada 24. novembrī. Apbedīts Aglonas kapsētā[74].

Pauls Virketis
Katoļu garīdznieks

Pauls Virketis dzimis 1864. gada 13. novembrī Plungē, Lietuvā; tēvs Dominiks. Vispārējo izglītību nākamais garīdznieks ieguva Jelgavas reālģimnāzijā, pēc tam mācījās Katoļu garīgajā seminārā Pēterburgā, kur ieguva (1892) garīgo izglītību un iesvētīts tajā pašā gadā par priesteri.

Pauls Virketis

P. Virketis kalpoja vairākās draudzēs: vikārs Varakļānos, Līvānos un Rēzeknē (līdz 1897), prāvests Prezmā (1897–1901), Stirnienē (1902–1911), **Asūnē** (1911–1927), no jauna Stirnienē (1927–1936), rezidents Stirnienē (1936–1944) un Rīgas Sv. Antona baznīcā (1944–1946).

P. Virketis prata sešas valodas, latgaliski runāja vecmodīgā latgaliešu valodā. Jaunībā patika lepni ģērbties, braukt luksusa dzelzceļa vagonā. Vecumdienās patika runāt poliski. Ar draudzi labi sapratās, bija labs un smaidīgs, bieži apciemoja draugus, kā arī pie viņa viesojās daudzi.

Kāds robežsargs sūdzējās laikrakstam "Latgalits" (1921) par to, ka mācītājs izturas cietsirdīgi pret karā cietušiem ļaudīm: bijušajam vācu gūstā kareivim, bez radiniekiem un pajumtes, baznīckungs atteicās izdot metriku bez maksas[374].

Prāvests P. Virketis jau savas darbības pirmajā gadā Asūnē (1913) centās ierobežot dzeršanu un paslepus degvīna pārdošanu draudzē. "*Padejūs laikūs dzartuwiu skaits goja mazumā, jo witejs draudzes saiminiks bkgs Wirketis socis karu pret lelu ļaunumu. Tagad jau na tik wigli brandwins dabojams pašā Osyunē*," raksta kāds asūnietis laikrakstam "Drywa"[279].

Miris 1946. gadā. Apbedīts Stirnienes baznīcas dārzā[74, 418].

5. NODAĻA

MEDICĪNA UN VESELĪBAS APRŪPE

Zõles, zõles, otkon zõles,
Zõles pērku aptīkā.
Aptīkā par mozu devu
Lelu naudu jõmoksoj.

Zõles, zõles, otkon zõles –
Jo tev sõp, ir jõdzer zõles.
Zõles dzeru vaidādama,
Gulēt eju raudõdama.

……

Dīveņ, jem myus' debesmõjõs,
Mums vērs zemes gryuši klõjās.
Varbyut ka tī – dabasūs
Põrticeibā dzeivõsim…

Vladislava Černecova,
"Pensionaru lyugšona", 2010. g.

IESKATS VĒSTURĒ

Medicīnas un tautas veselības aprūpes aizsākumi Krāslavas un Dagdas novadā attiecināmi uz 17. gadsimtu, kad dažādu garīgo ordeņu un rangu misionāru darbība Latgalē bija izvērsta ne tikai jaunas ticības ieviešanai vien, bet arī bija saistīta ar jaunu nozīmīgu kultūras tradīciju veidošanu, dažu racionālu saimniekošanas paņēmienu ieviešanu, slimnieku apraudzīšanu un tautas medicīnas līdzekļu pielietošanu. Jezuītu misionāru cilvēciskums, humānisms, cildenā pašaizliedzība mēra un bada laikos, dažādu jaunu zāļu un viņiem vien zināmu ārstniecības līdzekļu pielietošana, lauku, ūdens, māju, maizes u.c. produktu svētīšana, Lieldienu olu svētīšana, rožu kroņu izgatavošana, vīraka kūpināšana, lai atbaidītu nelaimi un sakralizētu telpu, kā arī daudzas citas benedikcijas guva atbalsi un uzticību vienkāršajā tautā[472].

Nozīmīgu darbu vietējo iedzīvotāju veselības aprūpes jomā veikušas jezuītu misijas Krāslavā (Plāteru misija) un Dagdā (Hilzenu misija), arī Krāslavas garīgā semināra mācībspēki un audzēkņi (J. Maciļevičs u.c.).

Izmantojot 100 000 zlotu, ko bija atvēlējusi grāfiene **Augusta Plātere** (dz. Oginska), 1789. gadā Krāslavā sieviešu klostera un hospitāļa vajadzībām lāzaristi uzcēla divstāvu slimnīcas ēku – pirmo slimnīcu Latgalē[457]. Pie hospitāļa, kas atradās žēlsirdīgo māsu kopienas pārziņā, no 1793. gada līdz 1843. gadam darbojās žēlsirdīgo māsu skola. Te strādāja Berlīnē dzimušais ārsts **Esajs Jākobs Franks** – pirmais zinātniskās medicīnas pārstāvis Krāslavā (arī Dagdas novadā). 1793. gadā Viļņas universitātē aizstāvējis medicīnas doktora disertāciju un pēc grāfa **Augusta Hiacinta Plātera** (1745–1803) uzaicinājuma apmetās Krāslavā, bija grāfa ģimenes ārsts un ārstēja arī apkārtnes iedzīvotājus. 1807. gadā E.J. Franks kļuva par Viļņas medicīnas biedrības locekli, bet mūža nogalē – pēc 1836. gada – dzīvojis savā muižā Bukmuižā.

Arī nākamais Krāslavas ārsts **Ernsts Heirihs Eihlers**, kas Krāslavā strādāja no 1813. gada līdz mūža beigām (1869. gadā), arī bija aizstāvējis medicīnas doktora disertāciju, ne Viļņā, bet lielākajā tā laika zinātnes un izglītības centrā – Tērbatas universitātē. Pēc tam Krāslavā nāca ārsts **Antons Fedorovičs**, kas jau ieņēma administratīvu – lauku iecirkņa ārsta amatu, bet 1882. gadā bija Daugavpils medicīnas bied-

rības līdzdibinātājs. Viņa darbības laikā Krāslavā no jauna tika atvērta (1871) neliela lauku slimnīca ar desmit gultas vietām[457].

Latgalē lauku apvidos slimnīcas un ārsti parādījās 19. gadsimta otrajā pusē. 1872. gadā atvēra slimnīcu Dagdā. Te no 1894. gada strādāja ārsts **Marks Rjazanskis**, kuru 1908. gadā nomainīja **Andrejs Mošinskis** un 1912. gadā – **Ihoks Berka**.

Sakarā ar lauku ārstniecības sistēmas izveidi (1868) Vitebskas guberņas pagastos un pāreju uz zemstu medicīnu (1911) Latgalē atšķirībā no citiem Latvijas apgabaliem bija liels patstāvīgi strādājošo feldšeru skaits. Feldšerpunkti vai nelielas feldšeru vadītas dziednīcas pastāvēja **Asūnē**, Andrupenē, Šķaunē, Skaistā, Izvaltā[457].

19. gadsimtā Krāslavā sāka veidoties pat kūrvieta. Pie izsenis pazīstamā avota ap 1870. gadu tika uzcelta vannu iestāde, kurā uzlabot veselību ieradās slimnieki pat no Pēterburgas. Avots tolaik bijis ļoti populārs, tā ūdeni pildīja arī pudelēs un veda uz attālām vietām. Ap 1880. gadu avota minerālūdeni izpētīja ievērojamais farmaceits **Melhiors Kubli** (1836–1897). Tajā tika atklāti dzelzs sāļi un nedaudz sērūdeņraža. Minerālūdeni izmantoja mazasinības, vājuma un podagras ārstēšanai. Ar laiku ūdens dziednieciskās spējas samazinājās, un avots ar laiku tika aizmirsts[457].

* * *

20. gadsimta sākumā Asūnes un Pustiņas pagastā bijuši saslimstības gadījumi ar vēdertīfu un holeru. Drošu zāļu pret tām nebija. Dažkārt holeras slimniekus pēc nogādāšanas uz slimnīcu ārsti, lai slimība izzustu, turēja karstā vannā. Gadījās, ka slimnieki šādā vannā mira, un tāpēc tautā klīda runas, ka ārsti cilvēkus vārot. Tika atzīmēts, ka Daugavpils apriņķa sādžās latvieši slimoja maz – vairāk ebreji un vecticībnieki[80].

Latvijas Republikas brīvvalsts laikā 20. gados Latgalē medicīniskā palīdzība zemniekiem bija ļoti zemā līmenī. Bija tādas nomales, kurās desmiti tūkstoši cilvēku bija atstāti bez medicīniskās palīdzības. Kad nāca rudens vai pavasaris, palika slikti ceļi, bija neiespējami nogādāt pie ārsta, līdz kuram no dažas attālās sādžas bija jābrauc 40–60 verstis. Ārstēšanās labākajās slimnīcās Latgales zemniekiem bija izslēgta.

Latgalē uz laukiem, kur dzīvoja ap 472 400 iedzīvotāju (ap 85%), praktizējošo ārstu bija 23, feldšeru – 40, vecmāšu – 28, aptieku – 32, slimnīcu – 10 un ambulanču – 37. Uz 20 540 iedzīvotājiem bija 1 ārsts, uz 11 810 iedzīvotājiem – 1 feldšeris, uz 16 872 iedzīvotājiem – 1 vecmāte, uz 14 763 iedzīvotājiem – 1 aptieka, uz 47 242 iedzīvotājiem – 1 slimnīca un uz 12 768 iedzīvotājiem – 1 ambulance[70].

Pirmais, kas pacēla Saeimā jautājumu par zemnieku ārstniecības likuma izdošanu, bija Latgales zemnieku vadonis V. Rubulis. 1928. gada 25. maijā ar tautas labklājības ministra V. Rubuļa uzstāšanos Saeimā tika pieņemts likums par lauku iedzīvotāju nodrošināšanu ar medicīnisko palīdzību slimības gadījumos visā Latvijā[477]. (Pirmais likuma projekts bija izstrādāts jau agrāk, bet Saeimā netika pieņemts).

Sākot ar 1928. gada 1. jūliju, saskaņā ar pieņemto likumu, bija atļauts katram zemniekam, lauku iedzīvotājam ārstēties, maksājot vienu trešdaļu no ārstēšanās izmaksām, bet pārējās divas trešdaļas sedza valsts un pašvaldība. Dzemdībās vecmātes sniedza palīdzību bez maksas. Ārstiem, feldšeriem un vecmātēm pamatalgu izmaksāja valsts. Katrs slimnieks, kurš saņēma recepti no ārsta vai vecmātes, varēja dabūt zāles katrā lauku aptiekā par puscenu. Otru pusi zāļu vērtības sedza Tautas labklājības ministrija.

Saskaņā ar likumu visa Latvija tika sadalīta 68 ārstu rajonos. Turklāt Daugavpils apriņķis tika sadalīts 24 ārstu rajonos, Rēzeknes – 17, Ludzas – 12 un Jaunlatgales apriņķis – 15 ārstu rajonos. Kopskaitā Latgales ārstu rajonos bija paredzēti 74 ārsti, kuru algošana valstij izmaksāja 180 720 latu gadā. Latgalē bija plānots 41 feldšeris ar algas fondu 54 480 latu gadā. Visa Latgale tika sadalīta 68 vecmāšu rajonos.

Likums paredzēja pabalstus, kurus varēja izlietot jaunu slimnīcu un ārstu māju celtniecībai, remontdarbu veikšanai, iekārtas iegādei utt. Līdz 1929. gada 1. janvārim bija piešķirti pabalsti medicīnas iestādēm, tai skaitā Krāslavas slimnīcas paplašināšanai 3000 latu, Dagdas slimnīcas paplašināšanai 2000 latu, Asūnes ambulances remontam 2200 latu[70].

1931. gadā bez jebkāda valsts atbalsta tika uzcelta sanatorija Krāslavā diloņa slimiem. Dziednīcu atklāja priežu mežā augstā Daugavas krastā. Kaut maza, bet tā bija skaisti un praktiski iekārtota sanatorija.

Nevar neatzīmēt, ka Daugavpils apriņķa valde (priekšsēdētājs Andrejs Švirksts) bija pirmā visā Latvijā, kas spērusi šādu soli sava apriņķa iedzīvotāju veselības aprūpē[338].

Diemžēl Latgalē tolaik bija pa pilnam tādu cilvēku, kuri neticēja medicīnas zināšanām un ar lielu uzticību padevās pūšļotājiem, viltus ārstiem ("koktu õrstim"), krāpniekiem, kuri bez medicīniskās izglītības nodarbojās ar cilvēku ārstēšanu. Tā, piemēram, ja kādam stipri sāpēja galva, krūtis, mugura vai kādas citas ķermeņa daļas, tad ieteica griezties pie minētā "speciālista" nolaist asinis[183].

Šādiem "speciālistiem" ar zinātnisko medicīnu nebija nekāda sakara. Viņi pa daļai bija cilvēki, pat analfabēti. Daži no minētiem "speciālistiem" bija kara laiku sanitāri, kuri savā laikā strādāja par slimnieku kopējiem, bet, pārnākot mājās, sevi iedomājušies par "lieliem dakteriem". Iedzīvotāju vidū daudz bija tādu cilvēku, kuri ticēja, ka no dažām slimībām cilvēkus var izārstēt ar pūšļošanu un apvārdošanu, rozi (*erysipelas*) – infekcijas slimību, kam raksturīgs akūts ādas iekaisums.

* * *

Ar Asūnes pagastu saistīta daudzu medicīnas darbinieku dzīve un darbība. Te dažādos laikos dzīvoja un strādāja tādi ievērojami ārsti kā Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris **Donats Pontags** un sāka darba gaitas LPSR N. b. ārsts ķirurgs **Leonards Rundzāns**. Citos Latvijas novados strādāja Asūnes pagastā dzimušie ārsti: LPSR N. b. ārste ftiziatre **Jadviga Pavlovska**, zinātnieks otolaringologs **Pāvels Dārznieks**, šobrīd strādā psihiatre **Lūcija Arāja**, pediatres **Iveta Gražule** un **Ģertrūde Mileika**, Daugavpils Veselības centra vadītāja, ārste neiroloģe **Olga Čebotarjova.** No ievērojamās poļu Asūnes uzņēmēju Smolkovsku dzimtas nākuši arī medicīnas darbinieki – ārste **Lūcija Stankeviča** (dz. Smolkovska) un medmāsa **Janīna Smolkovska**[49], infektoloģe **Ruta Leikuma**, pediatre **Zinaida Rutka**.

* * *

Aptiekas tagadējā Dagdas un Krāslavas novadu teritorijā pastāvējušas jau 18. gadsimta sākumā, taču drošas ziņas par tām nav saglabājušās. Krāslavā pirmā aptieka tika uzcelta 1713. gadā[295]. 1729. gadā, kad Krāslava kļuva par grāfu Plāteru īpašumu, miestā skaitījās 47 mājas un aptieka[525].

Konkrētākas ziņas par Krāslavas aptieku attiecas uz laiku pēc 1810. gada, kad tā nonāca provizora **Mārtiņa Bonina** īpašumā. Pēc viņa nāves (1845) par aptiekas pārvaldnieku kļuva M. Bonina dēls **Aleksandrs Bonins**, kurš jau trīs gadus bija studējis Tērbatas universitātē, lai iegūtu provizora profesiju. Boninu dzimtai vairākās paaudzēs aptieka piederējusi līdz pat nacionalizācijai 1940. gadā[499, 525].

1882. gadā provizors **Epšteins** nodibināja Dagdas aptieku. 20. gadsimta 30. gados Dagdā strādāja provizors un aptiekas īpašnieks **Lazars Gordons.** Zobārstniecības jomā šajā laikā darbojās zobu tehniķi **Ābrams Magids** un **Slaminskis**.

* * *

20. gadsimta beigās sakarā ar to, ka farmaceitisko firmu ķīmiskā ceļā ražotās sintētiskās zāles kļuva dārgas un pensionāriem vai strādājošiem iedzīvotājiem ar mazu algu tās bieži vien nebija pieejamas, arvien vairāk populārākas kļuva augu izcelsmes zāles, dažādas zāļu tējas, novārījumi, tinktūras u.c. zāļu formas, kuras cilvēki paši var pagatavot mājās. Latvijā ārstniecības augi vienmēr ir bijuši cieņā un vietu medicīnā nav zaudējuši arī mūsdienās[295, 375].

Ārstniecības augu audzēšana un izmantošana tautas medicīnā sevišķi aktuāla bija agrākos laikos, arī Latvijas brīvvalsts gados, kad ķīmijterapija tikai attīstījās. Tā, piemēram, agronoms J. Ivbulis 1937. gada 25. maijā aizstāvēja diplomdarbu par tēmu "Darba paņēmieni ārstniecības augu audzēšanā".

Šajā sakarā ievērību pelna zemnieku saimniecības "Kurmīši" īpašnieka **Ivara Geibas** ārstniecības augu audzēšana. I. Geiba, Latgalē vienīgais ārstniecības augu audzētājs, savu saimniecību pie Krāslavas nodibināja 1994. gadā, kad vēl bija dzīvs viņa tēvs **Vladislavs Geiba,**

bijušais padomju saimniecības "Bērziņi" agronoms, lielsaimniecības "Krāslava" ilggadējais vadītājs, LLA Agronomijas fakultātes absolvents, Dagdas vidusskolas beidzējs (1954).

Saimniecībā "Kurmīši" (kopplatība 47,5 ha) 4,5 hektāru platībā no šķirnes sēklām, ko ieveda gan no Krievijas, gan Rietumeiropas, gan ASV, 2002. gadā audzēja asinszāli, baldriānus, cigoriņu, citronmelisu, izopu, kaķpēdiņas, kliņģerīti, krūzmētru, kumelītes, moharu, piparmētru, purpura ehināciju, raudeni, vērmeles. Tomēr visizdevīgākie un pieprasītākie bija un ir šobrīd baldriāni[437].

2010. gadā "Kurmīšos" ārstniecības augu platība ir palielināta līdz 12 hektāriem. Saimniecībā aug vairāk nekā 20 dažādu šķirņu ārstniecības augi un garšaugi[39]. Izaudzētos augus iepērk gan Latvijas balzama ražotāji, gan farmācijas uņēmumi, bet lielu daļu "Kurmīšu" saimnieki saiņo un tirgo paši. I. Geibam ir sava pārtikas tēju fasētava.

Bagātu informāciju par medicīnas un farmācijas attīstību Latvijā var gūt no šādiem darbiem: Zabludovskis P., Kaņeps V., Grigorašs F., Bļugers A. *Krievu un latviešu medicīnas vēsture*. Rīga: Zvaigzne, 1968. 263 lpp.; Vīksna A. *Pa ārstu takām*. Rīga: Avots, 1990; Stradiņš J., Arons K.Ē., Vīksna A. *Tāds bija mūsu laiks…* Rīga, 1996. 491 lpp.; Stradiņš J. (sakārt.) *No Grindeļa līdz mūsdienām: Apceres par farmācijas tradīcijām un jaunu ārstniecības preparātu meklējumiem Latvijā*. Rīga: Nordik, Grindeks, 1996. 360 lpp.; Stradiņš J. *Latvijas Zinātņu akadēmija: izcelsme, vēsture, pārvērtības*. Rīga: Zinātne, 1998. 712 lpp.; Vīksna A. *Latgales āksti un ārstniecība 1772–1918*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004. 212 lpp.

Ar cilvēku darbību medicīnas jomā var iepazīties Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā Rīgā. Muzejā ir izstādītas kolekcijas saistībā ar medicīnu no senajiem laikiem līdz mūsdienām. Pašreiz muzeja pamatkrājuma vienību skaits ir vairāk nekā 199 000. Kolekciju pamatu veido muzeja organizatora P. Stradiņa personiskie medicīnas un farmācijas materiāli, kā arī farmaceitu D. Blūmentāla un J. Maizītes vēsturisko materiālu kopums.

ASŪNES FELDŠERU UN VECMĀŠU PUNKTS

Feldšeru un vecmāšu iestāde Asūnē pastāvējusi jau 19. gadsimta otrajā pusē, taču ziņas par to ir visai trūcīgas. Vecā ambulances ēka celta 1890. gadā.

Daudzmaz konkrēti fakti par medicīnas iestādi Asūnē attiecas uz 20. gadsimta 20. gadiem Latvijas Republikas brīvvalsts laikā. Tā, piemēram, 1929. gada novembrī jau bija pilnīgi pabeigts ārsta mājas kapitālremonts par 2200 latiem[104]. Remontdarbi veikti par valsts piešķirtajiem līdzekļiem. Būvmateriālus pieveda vietējie iedzīvotāji klaušu kārtā.

Jau 1930. gada maijā Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvalde apstiprināja jaunus būvprojektus dažādām būvēm Latvijas pagastos, tajā skaitā arī Asūnes pagasta ārsta mājai[9].

30. gados Asūnē dzīvoja un strādāja rajona ārsts **Zauls Glinterniks** un vecmāte **Natālija Vītola**[28, 382]. Asūnes pagasta rajona ambulance darbojās skaistā vienstāvu ēkā ar skārda jumtu[429]. 1936.–1937. gadā Z. Glinterniks un N. Vītola ziedoja savus naudas līdzekļus (atbilstoši 22 un 5 latus) Uzvaras laukuma izbūvei Rīgā[233, 431].

Vēlāk (līdz Otrajam pasaules karam) Asūnes ambulancē strādāja feldšeris **Trepša**. Viņš sniedza palīdzību cilvēkiem arī akūto zobu sāpju gadījumos.

Asūnes pagasta rajona ambulance 1937. gadā[429]

Pēckara gados kādu laiku Krāslavas apriņķa **Asūnes ārstniecības iecirknī** strādāja ar Triju Zvaigžņu ordeni apbalvotais ārsts **Donats Pontags.** Iecirkņa pirmā sanitāre bija **Marija Kovaļevska**.

50. gados Asūnes ambulances ēkā iekārtoja nelielu slimnīcu ar apmēram 10 gultas vietām. Pacientus apkalpoja divi ārsti, feldšeris, medmāsa[512]. Pēc medicīniskās palīdzības uz Asūni brauca arī kaimiņu ciemu iedzīvotāji – no Svariņiem, Ķepovas, Robežniekiem. Te savas ārsta gaitas sāka ievērojamais Latgales ķirurgs **Leonards Rundzāns**[249, 330]. Vienā ēkā toreiz atradās gan ārstniecības iecirknis, gan aptieka, kur pārdeva un pagatavoja zāles slimnieku meditācijai uz vietas iecirknī.

60. gados Asūnē iecirkņa ārsta praksē strādāja **Donats Dubrovskis**, medmāsa **Valentīna Stepiņa** un feldšere vecmāte **Anna Vertinska** (dz. **Vilgerte**), pazīstamās Rīgas Operetes teātra solistes J. Vilgertes[346] māsa. Kad A. Vertinska pārcēlās darbā uz Dagdu un strādāja Dagdas ātrajā medicīniskajā palīdzībā, viņas vietā Asūnē norīkoja **Valentīnu Solovjovu**. Toreiz Asūnes ārstniecības iecirknī divas reizes nedēļā pieņēma pacientus arī zobārsts.

1970. gadā par feldšeri Asūnes iecirknī sāka strādāt **Svetlana Maligina**.

1976. gada aprīlī, kad vēl strādāja ārsts D. Dubrovskis un feldšere **Regīna Plinta**, savas darba gaitas Asūnē sāka tagadējā Asūnes feldšeru un vecmāšu punkta (FVP) vadītāja **Marija Papsujeviča.** Tolaik vienu dienu nedēļā ārstniecības iecirknī pieņēma arī stomatologs Leonīds Cvetkovs no Dagdas. Jāatzīmē arī sanitāres **Annu Voiteku** un **Jevgēniju Kikovku**. Pateicoties viņu darbam, ambulances telpas bija tīras, siltas un mājīgas[287].

1976. gada vasarā Asūnes ārstniecības iecirkni reorganizēja par Asūnes FVP. Ārsts D. Dubrovskis aizgāja pensijā, feldšere R. Plinta pārcēlās dzīvot Krāslavā, kur sāka strādāt Krāslavas poliklīnikā. Jaunorganizētajā FVP palika strādāt tikai viena mediķe – feldšere M. Papsujeviča. 1977. gada 1. aprīlī uz Asūnes FVP atnāca strādāt otra feldšere – **Eleonora Šatro**, bet apmēram pēc gada pārgāja darbā uz Ķepovas medpunktu[353].

Asūnes FVP 70. gados apkalpoja apmēram 900 pagasta iedzīvotājus, tai skaitā ap 150 skolēnus (4–16 gadu vecumā)[287]. Divreiz gadā

uz Asūni izbrauca dispanserizācijas brigāde (fluorogrāfija, terapeits, ginekologs), kas uz vietas veica iedzīvotāju medicīnisko apskati.

1991. gadā Asūnes FVP pārcēlās uz jaunu ēku, kas ir uzcelta kolhozu laiku beigās, turklāt ļoti nekvalitatīvi, tomēr telpas ir plašākas un ar ūdensvadu. (Vecās ambulances ēka tika nojaukta, un tās vietā uzcelta jauna skolas sporta zāle).

Asūnes feldšeru un vecmāšu punkts. O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Dažus gadus (pēc 1995. gada) Asūnes FVP divas reizes nedēļā pacientus pieņēma Dagdas slimnīcas stomatoloģe **Svetlana Gorenko**.

2005. gadā Asūnes FVP apkalpes teritorijā bija 637 iedzīvotāji, tai skaitā 160 bērni līdz 18 gadu vecumam. 2005. gadā piedzima 5 bērni. FVP veica profilaktisko darbu Asūnes 9-klasīgajā pamatskolā, kuru apmeklēja 138 bērni, no tiem 40 skolēnu bija no Ķepovas pagasta. Vienu reizi mēnesī skolā tika veikta apskate uz pedikulozi un kašķi un vienreiz gadā – skolēnu vispārējā apskate. Saskaņā ar plānu tika veikta potēšana (216 profilaktiskās potes gada laikā). Profilaktiskās potes pret difteriju un stinguma krampjiem ir saņēmuši 85% pieaugušo iedzīvotāju. Asūnes FVP ambulatoro apmeklējumu un procedūru skaits 2005. gadā bija 1440, mājas apmeklējumu – 67[27].

Tagad regulāri (vienreiz nedēļā) uz Asūnes FVP izbrauc un veic pieņemšanu un mājas apmeklējumus ģimenes ārsts **Konstantīns Jevstrahins** un vienu reizi mēnesī arī bērnu ārste **Olga Sipoviča**.

Medpunkta ēkai Asūnes pagasta padome 2005. gadā veica remontu: nomainīja logus un ārdurvis, iegādājās pilnu nepieciešamās iekārtas un instrumentu komplektu, bet par jaunām mēbelēm parūpējās ģimenes ārsts K. Jevstrahins[116].

2008. gadā Asūnes FVP izgāja sertifikāciju, un pašlaik tas atbilst pieņemtām normām. Arī feldšeri (ārsta palīgi) ik pēc 5 gadiem kārto sertifikāciju. Tagadējā Asūnes FVP vadītāja M. Papsujeviča regulāri apmeklē kvalifikācijas celšanas kursus.

2011. gada februārī Asūnes FVP pievienoja Ķepovas FVP, jo Ķepovas pagastā ir palicis maz iedzīvotāju, FVP tur nav sertificēts un nevar pastāvēt.

Asūnes pagastā ir aktīva donoru kustība. 1982. gadā Asūnes ciemā bija gandrīz 30 donoru. Par ilggadēju un aktīvu līdzdalību asinsnodošanā bez atlīdzības kolhoza "Putj Ļeņina" elektriķim A. Pauliņam un saimniecības mežkopim P. Voronovam tika pasniegti Sarkanā Krusta biedrības rajona komitejas Goda raksti.

M. Papsujeviča uzsver pagasta lomu – lai kā ir grūti ar naudu, pašvaldība stimulē donorus un piešķir transportu. Vienā reizē nodot asinis brauc vidēji 15 cilvēku (2000)[352]. Savulaik donoriem rīkoja "uguntiņas", pēdējos gados tādu vairs nav. Aktivākie donori 2000.–2008. gadā bija **Aleksandrs Mamošins**, **Rihards Juzefovičs** (2008. gadā 15. reizi veica savu humāno misiju), pašvaldības vadītājs Jānis Vilgerts (asinis nodeva 47. reizi), viņa dzīvesbiedre **Olga Vilgerte**, **Raisa Jakovļeva** (Ķepovas pagasts) u.c.[113].

Jāpiebilst, ka asins sagatavošanu lietošanai klīnikā veic speciālas asins sagatavošanas nodaļas (ASN), kas ir ārstniecības iestāžu struktūrvienības. Latvijā šobrīd darbojas 9 šādas ASN, viena no tām ir Latgalē – Daugavpils reģionālās slimnīcas Asins sagatavošanas nodaļa (vadītāja – **Ilona Skrinda**, transfuziologe – **Inna Papsujeviča**).

ASŪNES APTIEKA

Pirmās rakstiskās ziņas par aptiekas dibināšanas nodomu Asūnes miestā attiecas uz 1905. gadu, kad Dagdas brīvi praktizējošam ārstam **Jankelim Judelovičam** bija liegts atvērt aptieku Asūnē [455].

Latvijas brīvvalsts laikā no 1926. līdz 1931. gadam Asūnes aptiekas pārvaldniece un īpašniece bija ilūkstiete **Jadviga Vojevodska.** Maskavas Universitātē viņa bija ieguvusi aptiekas palīga grādu (1918) un šajā specialitātē divus gadus (1924–1926) strādājusi par aptiekas pārzini Viļakā. 1931.–1940. gadā J. Vojevodska bija Aulejas aptiekas pārvaldniece un īpašniece[444].

1935. gadā Asūnes aptieka piederēja īpašniekam **Beiļam Ļgovam**[382]. Aptieka atradās pie pagastnama vienā ēkā ar Asūnes ambulanci. Kopš tā laika līdz mūsdienām aptieka Asūnē ir bijusi vienmēr.

Padomju laikā Asūnes aptiekā ilgus gadus strādāja farmaceiti **Antoņina Dzergača, Roberts Kancāns** un **Viktorija Isaka**[287]. 80. gados Asūnes aptiekas vadītāja bija **V. Dauģerte**[244].

1996. gadā Asūnes aptieka tika privatizēta. Saskaņā ar Privatizācijas aģentūras valdes lēmumu 1996. gada 9. maijā tika noslēgts līgums, ar kuru par Asūnes aptiekas (uzņēmums "Asūnes aptieka Vi-Ta") īpašnieci un vadītāju kļuva Viktorija Isaka. Pirkuma maksa – Ls 300 (30% latos, 70% privatizācijas sertifikātos)[271]. V. Isaka savulaik beigusi Rīgas 1. medicīnas skolas farmaceitisko nodaļu. Pēc skolas pirmā darba vieta viņai bija Dagdas aptieka. Asūnes aptiekā V. Isakai piedāvāja pildīt aptiekas vadītājas pienākumus, kad iepriekšējais vadītājs aizgāja pensijā[354].

Aptieka vairākkārt ir mainījusi atrašanās vietu. Vislabākie darba apstākļi aptiekārei bija bērnudārza ēkā, kurp valsts aptieku pārvietoja vēl kolhoza laikos. Pārbūves periodā aptiekai nācās pārvākties uz feldšerpunktu, kur telpas bija mazas. Vēlāk aptieka tika ierīkota V. Isakai piederošā trīsistabu dzīvokļa vienā istabā. Viņai tā bija dzīves un darba vieta vienlaikus. Medikamentu ziņā aptieka bija labi apgādāta, zāles operatīvi piegādāja firmas no Rēzeknes un Rīgas. Asūnes aptiekā var iegādāties medikamentus arī dzīvniekiem[354].

Diemžēl 2011. gadā Asūnes aptiekas darbība tika apturēta, jo nav apgrozījuma: maz zāļu pircēju, arī zāles ir ļoti dārgas. Daudzi cilvēki zāles pērk uz parāda un samaksā, saņēmuši pensiju vai algu. Lauku aptiekām valsts sadārdzinājusi dzīvi[149, 354].

MEDICĪNAS DARBINIEKI

Lūcija Arāja
Ārste

Lūcija Arāja
1982. gadā[19]

Lūcija Arāja (dz. Ļaha) dzimusi 1942. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Zjazulevā zemnieku Aloiza un Broņislavas (dz. Tukiša) Ļahu ģimenē. Māte un māsa Staņislava Ļaha mirusi, tēvs kritis Otrajā pasaules karā. Vīrs – Gunārs Arājs, jurists, miris; meita Dace Sīviņa – ārste.

Pirmo izglītību L. Arāja ieguva Puščas pamatskolā (1949–1951). Pēc tam mācījās Ķepovas 7-gadīgajā pamatskolā, tad Dagdas vidusskolā. 1974. gadā L. Arāja absolvēja Rīgas Medicīnas institūtu un līdz šim strādā Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrā Psihiatriskās palīdzības dienesta stacionāra virsārstes amatā.

L. Arāja par ieguldījumu veselības aprūpes attīstībā un krietnu darbu vairākkārt apbalvota ar Veselības ministrijas atzinības rakstiem, kā arī ar barikāžu dalībnieka medaļu[6, 19, 453, 454]. Dzīvo Rīgā.

Ģertrūde Bergmane
Ārste

Ģertrūde Bergmane 1966. gadā[2]

Ģertrūde Bergmane (dz. Mileika) dzimusi 1948. gada 14. jūlijā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Račevas sādžā.

Tēvs Jāzeps Mileika strādājis par grāmatvedi visos laikos – gan Pirmās Latvijas Republikas laikā, gan vācu okupācijas gados, gan padomju varas laikā. Māte Sofija Mileika (dz. Slesare) – mājsaimniece. Māsas: Lidija Papsujeviča (dz. Mileika) – mājsaimniece; Marija Mileika – mežkope (mirusi).

Skolas gaitas Ģertrūde sāka Asūnes pamatskolā (1956–1964) un mācības turpināja Dagdas vidusskolā, kuru beidza 1966. gadā. Viņa vienmēr interesējusies par medicīnu un tāpēc pēc vidusskolas absolvēšanas tajā pašā gadā iestājās Rīgas Medicīnas institūta Pediatrijas fakultātē.

Pēc augstskolas beigšanas Ģ. Bergmane sāka strādāt Gulbenes slimnīcā, kas arī palika viņas pirmā un vienīgā darbavieta. Te viņa strādāja sākumā par iecirkņa pediatri, bet vēlāk – par Gulbenes rajona pediatri, patologu un infektologu.

Kopš 2010. gada Ģ. Bergmane ir pensijā.

Divreiz precējusies. No pirmās laulības ir trīs bērni – meitas Brigita un Ligita un dēls Zihmanis (*Ģ. Bergmanes personīgais arhīvs. 2011. g.*).

Olga Čebotarjova
Ārste-neiroloģe

Olga Čebotarjova
2007. gadā

Olga Čebotarjova (dz. Kalnača) dzimusi 1959. gada 30. maijā Krāslavas rajona Asūnes pagasta Veteraucu sādžā Kazimira un Helēnas Kalnaču ģimenē.

Skolas gaitas sāka Asūnes pamatskolā un mācības turpināja Daugavpils 12. vidusskolā. Pēc vidusskolas absolvēšanas studēja Rīgas medicīnas institūtā Ārstniecības fakultātē, iegūstot neirologa specialitāti (1984).

Internatūras laikā papildus ieguva arī bērnu neirologa kvalifikāciju un ārstēja pacientus Rīgas 2. poliklīnikā. Atgriežoties Daugavpilī kā pirmais bērnu neirologs Daugavpilī un visā Latgalē, konsultēja neiroloģiskos pacientus. Pēc viena darbības gada Daugavpilī studēja Vissavienības ārstu kvalifikācijas celšanas institūtā Maskavā ordinatūrā. 9 gadus nostrādāja minētajā institūtā neirologa specialitātē Klīniskās neiroloģijas katedrā, piedalījās zinātniski pētnieciskajā darbā un ārstēja klīnikas pacientus.

90. gadu vidū atgriezās Daugavpilī un strādāja dažādos ārstam neirologam raksturīgos darbos: poliklīnikā, DRS, arodslimību, Valsts specializētajā darbaspēju ekspertīzes komisijā u.c.

Daugavpils medicīnas skolā topošajām medmāsām mācīja neiroloģiju un klīnisko farmakoloģiju. Stažējās Somijā Helsinku klīnikā, kur apguva klīnisko psiholoģiju. Iegūtās prasmes sekmīgi izmantoja, darbojoties ar bērniem invalīdiem, ieviešot jaunāko rehabilitācijas metodi ārstniecībā – dzīvās mūzikas terapiju. Metodes pilnveide notiek ciešā sadarbībā ar Berlīnes bērnu klīnikas profesoru Dr.R. Hausu.

2004. gadā Daugavpilī izveidoja privāto Ģimenes veselības centru, kur kopā ar vīru Eduardu, sadarbojoties ar Eiropas zinātniski pētniecisko institūciju ES ietvaros, Latgalē novēro pacientus ar retām neiroloģiskām diagnozēm, konsultē un ārstē pieaugušos un bērnus dienas stacionārā.

Dēls Arnolds mācās skolā.

Apbalvojumi:

- LRMK Atzinības raksts "Par ieguldījumu slimnieku ārstēšanā" 2008;
- Daugavpils pilsētas domes apbalvojums "Gada persona" 2005.

09.02.2013.

Pāvels Dārznieks
Ārsts, zinātnieks

Pāvels Dārznieks
2005. gadā

Pāvels Dārznieks (īst. uzv. Medziņš) dzimis 1924. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Pļupovas sādžā "Veltiņos" (tagad "Spīdolas") zemnieku Jāņa un Magdalēnas Medziņu četru bērnu ģimenē (trīs dēli un viena meita). Pāvela brāļi Jānis un Konstantīns, māsa Staņislava, sieva Natālija.

Skolas gaitas sāka Asūnes 6-gadīgajā pamatskolā. Pēc tās beigšanas mācības turpināja Krāslavas Valsts ģimnāzijā, kuru beidza 1940. gadā.

Augstāko izglītību P. Dārznieks ieguva Rīgas medicīnas institūtā, kurā iestājās pēc

kara beigām un absolvēja 1950. gadā. Pēc augstskolas absolvēšanas P. Dārznieks tika norīkots darbā sadales kārtībā uz Rēzeknes pilsētas slimnīcu Otolaringoloģijas nodaļā par ārstu un šīs nodaļas vadītāju. Šajā amatā Rēzeknes slimnīcā viņš aizvadīja 18 gadus.

1970. gadā P. Dārznieks no Rēzeknes slimnīcas pārcēlās darbā uz Jelgavas pilsētas slimnīcu par ausu, kakla un deguna ārstu un nodaļas vadītāju. Te viņš strādāja līdz aiziešanai pensijā 1994. gadā. Kā pensionētais ārsts turpināja mediķa darbu līdz 2000. gadam.

Strādājot Rēzeknes pilsētas slimnīcā nodaļas vadītāja amatā, P. Dārznieks veica zinātnisko pētniecību par otolaringoloģijas problēmām pusaudžiem. Tolaik viņš cieši sadarbojās ar Rēzeknes rajona Adamovas speciālo skolu, kur bērni sirga ar dzirdes problēmām. Zinātniskā darba rezultātā tika sagatavota un Tartu universitātē aizstāvēta (1972) medicīnas zinātņu kandidāta disertācija, un P. Dārzniekam tika piešķirts medicīnas zinātņu kandidāta grāds.

Jelgavas pilsētas slimnīcā nodaļas vadītāja amatā aizvadīti gandrīz 25 gadi. Tēva darba tradīcijas patlaban turpina dēls **Juris Dārznieks**.

P. Dārznieks miris 2005. gada 7. novembrī. Apbedīts Jelgavas Randaru kapsētā.

Pierakstīts pēc P. Dārznieka dēla Jura Dārznieka stāstījuma 2011. gada 16. aprīlī.

Iveta Gražule
Ārste

Iveta Gražule 2010. gadā[122]

Iveta Gražule (dz. Papsujeviča) dzimusi 1978. gadā Krāslavā.

Tēvs Vladislavs Papsujevičs – kinomehāniķis, lauksaimnieks, māte Marija Papsujeviča (dz. Olehnoviča) – feldšere, brālis Mihails Papsujevičs beidzis Latvijas Policijas akadēmijas Juridisko fakultāti.

Skolas gaitas Iveta sāka Asūnes 9-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1993. gadā, pēc tam mācības turpināja Rīgas 3. vidusskolā (1993–1996).

Ivetas Gražules vecāki Marija un Vladislavs Papsujeviči ap 1985. gadu[287]

Pēc vidusskolas beigšanas iestājās Latvijas Medicīnas akadēmijas Medicīnas fakultātē, kur studēja sešus gadus un vēl piecus gadus praktizējās rezidentūrā ginekoloģijas un dzemdību specialitātē (Rīgas Stradiņa universitātes Pēcdiploma izglītības fakultātē).

I. Gražule strādāja par ginekoloģi 1. Rīgas slimnīcā (2003–2008) un Latvijas Jūras medicīnas centrā (kopš 2008. gada septembra), kā arī ambulatori privātpraksēs (kopš 2003).

Precējusies. Vīrs Artūrs Gražulis (dz. 1981) – NBS Jūras spēku kuģa komandieris, beidzis Nacionālo Aizsardzības akadēmiju un Jūras akadēmiju. Meita Patrīcija[122].

Ruta Leikuma
Ārste, sabiedriska darbiniece

Ruta Leikuma 2011. gadā[246]

Ruta Leikuma (dz. Slesare) dzimusi 1962. gada 18. februārī Dagdas rajona Asūnes pagastā Reiņos.

Tēvs Boļeslavs Slesars – mehanizators, inženieris; māte Tekla Slesare (dz. Bogdāne) – mājsaimniece, pensionāre, dzīvoja Daugavpilī pie meitas. Vecāki izaudzināja divus bērnus – meitu Rutu un dēlu Antonu. Tēvam bija divi brāļi – Vitālijs (vecākais) un Kazimirs un māsa Sofija (prec. Mileika).

Ruta, brālis Antons, māte un tēvs Asūnes 8-gadīgās skolas izlaidumā 1977. gadā[246]

Skolas gaitas Ruta sāka 1969. gadā Robežnieku 8-gadīgajā pamatskolā ar krievu mācību valodu, pēc tam, sākot ar 3. klasi, mācības turpināja Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā (1971–1977) latviešu valodā.

Pēc pamatskolas beigšanas R. Leikuma iestājās Krāslavas 1. vidusskolā (1977–1980), kur padziļināti mācījās bioloģiju un ķīmiju, darbojās jauno mediķu pulciņā. Pa vasaru brauca strādāt Rīgas slimnīcās speciālas jauniešu programmas ietvaros, strādāja par sanitāri. Tā bija pirmā iepazīšanās ar slimnīcas dzīvi no iekšpuses. Vidusskolā mācījās ar labām un teicamām sekmēm, par ko saņēma Goda rakstus[246].

1980. gadā R. Leikuma iestājās Rīgas medicīnas institūtā (RMI) Ārstniecības fakultātē (beidza 1986). Pirmajā un otrajā kursā piedalījās RMI Jauno mediķu skolā. Darbs bija saistīts ar vidusskolēniem, kuri gribēja mācīties RMI.

Lai labāk apgūtu savu sapņu profesiju, ceturtajā kursā R. Leikuma sāka strādāt P. Stradiņa klīniskajā slimnīcā 14. nodaļā par medmāsu (pa naktīm). Te viņa ieguva ļoti noderīgu pieredzi (dokumentācijas pildīšana, kontakti ar pacientiem, savstarpēja mediķu komunikācija), kas ilgstoši noderēja praktiskajā dzīvē.

Internatūru R. Leikuma izgāja toreizējā Rīgas klīniskajā slimnīcā (1986–1987).

Pēc specializācijas beigām R. Leikuma sāka patstāvīgi strādāt Dagdas zonālajā slimnīcā Infektoloģijas nodaļā par infektoloģi un terapeiti (1987–1991), veica arī Krāslavas rajona galvenā infektologa pienākumus.

1988. gadā Tautu draudzības institūtā Maskavā R. Leikuma apguva iridodiagnostiku un fitoterapijas pamatus. Vēlāk fitoterapiju padziļināti (2 gadi) mācījās Baltijas fitoterapijas koledžā.

1991. gadā R. Leikuma tika pārcelta no darba Dagdas rajona slimnīcā uz Daugavpils Infekciju slimnīcas pieaugušo nodaļu par ārstu infektologu. 2000. gadā paaugstināta amatā par vecāko ordinatoru.

2001. gadā pēc Daugavpils Infekciju slimnīcas reorganizācijas un pievienošanas Daugavpils Reģionālajai slimnīcai R. Leikuma brīvprātīgi aizgāja strādāt uz uzņemšanas nodaļu par ārstu infektologu, kur strādā arī pašlaik. Tajā pašā gadā viņa izturēja konkursu un sāka strādāt arī AS "Grindeks" par ārsti un tirdzniecības pārstāvi Latgalē. Viņas darba reģions bija Daugavpils, Krāslavas, Rēzeknes, Ludzas, Jēkabpils un Preiļu rajons. Vienu gadu darba pienākumos ietilpa arī Gulbenes, Madonas un Balvu rajons. R. Leikuma apguva zāļu prezentācijas māku, komunikāciju ar klientiem, pārdošanas un saskares psiholoģiju, mārketinga un reklāmas iespējas un metodes, pārdošanas tehnoloģiju[148].

2002.–2003. gadā R. Leikuma mācījās Rīgas Starptautiskās biznesa un administrācijas augstskolas Daugavpils filiāles vakara nodaļā, iegūstot maģistra grādu uzņēmējdarbībā. Maģistra darbs "AS Grindeks un AS Olainfarm vieta un izaugsmes iespējas Latvijas farmācijas tirgū" (vadītājs Juris Saulītis) novērtēts ar atzīmi 10 (izcili).

Lai sekotu līdzi jaunākajiem sasniegumiem medicīnā, R. Leikuma regulāri apmeklēja dažādus kvalifikācijas celšanas kursus un seminārus. Trīs reizes viņa cēlusi kvalifikāciju Vācijā – ķirurģijā un endoskopijā (1996), infektoloģijā (2002), internā medicīnā (2011). Pārvalda vairākas svešvalodas: labi prot krievu valodu, runā vācu un somu valodā, nedaudz prot poļu un angļu valodu, mājās runā latgaliešu valodā.

Dalība konferencēs un semināros:

- Polijas Katoļu inteliģences kluba seminārā par globalizācijas procesiem Varšavā (1999);
- Eiropas Asamblejā Kopenhāgenā, kur pārstāvēja Latvijas katoļu inteliģenci;
- Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskajā konferencē ar referātu "Farmācijas nozares attīstību ietekmējošie faktori, problēmas un

izaugsmes iespējas 21. gadsimta sākumā" (līdzautors J. Saulītis) (2003);
- Starptautiskajā konferencē Biznesa augstskolā "Turība" Rīgā ar referātu "Farmācijas nozares attīstību ietekmējošie faktori, problēmas un izaugsmes iespējas 21. gadsimta sākumā" (līdzautors J. Saulītis) (2004).

Citas aktivitātes:
- Dalība Daugavpils ārstu biedrībā (1992);
- Latvijas Kristīgo demokrātu savienības (LKDS) Daugavpils nodaļas priekšsēdētāja (1992);
- Latvijas Katoļu studentu un akadēmiķu apvienības "Dzintars" Daugavpils vienības senjore (1995).

Apbalvojumi:
- Goda doktors biomedicīnā (piešķīris Biomedicīnisko problēmu centrs par darbu iedzīvotāju selēndeficīta problēmu risināšanā, 1996);
- Atzinības raksts no Latvijas valdības Zvaigžņu dienā par labo sirdi, par palīdzību ugunsgrēkā cietušajai ģimenei (parakstīja bijusī Valsts prezidente V. Vīķe-Freiberga, pašvaldību savienības priekšsēdētājs un labklājības ministrs, 2000);
- AS "Grindeks" atzinības raksts (sakarā ar AS "Grindeks" 60 gadu jubileju) par radošu, iniciatīvas bagātu un produktīvu darbu (2006).

Nozīmīgākās publikācijas:
- Leikuma R., Saulītis J. Latvijas farmācijas nozares attīstību ietekmējošie faktori, problēmas un izaugsmes iespējas 21. gadsimta sākumā. *Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 3. sēr. Ekonomika un uzņēmējdarbība.* 2003. Pieejams *https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/1661 (skatīts 2011.03.05).*
- Leikuma R. Medikamentu kvalitāte 21. gadsimtā – cilvēkdrošību ietekmējošs faktors. *Atlants.lv.* Publicēts 2006.27.07. Pieejams *http://www.atlants.lv/referats/medikamentu-kvalitate-21gadsimta-cilveku-drosibu-/399320/ (skatīts 2011.30.04).*
- Leikuma R. Latvijas farmācijas nozares iespējas un problēmas globalizācijas ietekmē. *Atlants.lv.* Publicēts 2006.27.07. Pieejams *http://www.atlants.lv/referats/latvijas-farmacijas-nozares-iespejas-un-problemas-/774715/ (skatīts 2011.30.04).*

- Leikuma R. Здравоохранение в цифрах – материал для размышления. *Atlants.lv*. Publicēts 2006.31.07. Pieejams *http://www.atlants.lv/eseja/zdravoohranenie-v-cifrah-material-dlja-razmyshlen-/802247/ (skatīts 2011.30.04)*.

Precējusies ar ārstu traumatologu Jāni Leikumu. Ģimenē trīs bērni – meitas Dace, Ilze un Anna.

Dace Šperlina (dz. Leikuma) absolvēja RTU (2010), tulkotāja (latviešu, angļu, krievu valoda), strādā Anglijā.

Ilze Prikule (dz. Leikuma) studē Rīgas P. Stradiņa universitātē Ārstniecības fakultātē; vīrs Jānis Prikulis beidzis Daugavpils Saules skolu, mākslinieks kokgriezējs, studē Itālijā maģistrantūrā.

Anna Leikuma mācās vidusskolā[246].

Marija Papsujeviča
Feldšere

Marija Papsujeviča 1976. gadā[287]

Marija Papsujeviča (dz. Olehnoviča) dzimusi 1955. gada 23. maijā Dagdas rajona Asūnes pagasta Kozlovas sādžā.

Tēvs Jāzeps un māte Karolīna zemnieki, apbedīti Meļķeru kapos. Māsa Regīna Olehnoviča – izglītības darbiniece, pensionāre. Brālis Henrihs (sauc Genrihs) Olehnovičs beidzis Rīgas jūrskolu, pensionārs; viņa sieva Jeļena Olehnoviča – pensionētā skolotāja, sabiedriska darbiniece.

Skolas gaitas Marija sāka Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā, kuru beidza 1970. gadā. Skolas gados bija aktīva sanitārās kopas dalībniece, bieži ar kopas dalībniecēm gāja uz ambulanci, kur mācījās sniegt pirmo palīdzību pie traumām, akūtām saslimšanām, mācījās uzlikt šinas, apturēt asiņošanu, uzlikt pārsējus; piedalījās arī rajona skolu sanitāro kopu sacensībās.

No bērnības atceras to brīdi, kad vecāki veduši viņu uz Asūnes ambulanci uz profilaktiskajām potēm. Toreiz tur strādāja ārsts Donats Ostrovskis, medmāsa Valentīna Stepiņa un vecmāte Anna Vertinska (dz. Vilgerte, aktrises J. Vilgertes māsa).

Skolas gaitas M. Papsujeviča turpināja 1970. gadā Dagdas vidusskolā. 1971. gadā ārstējās Krāslavas slimnīcā, kur arī laikam nostiprinājās viņas interese par medicīnu, kas nospēlēja izšķirošu lomu profesionālās izglītības izvēlē. Tādēļ pēc vidusskolas absolvēšanas (1973) ar ļoti labām sekmēm iestājās Rīgas P. Dauges 1. medicīnas skolā feldšeru nodaļā (beidza 1976. gadā).

Medicīnas skolā pavadītie 2,5 gadi bija visskaistākais un ļoti interesants laiks viņas dzīvē – praktiskās nodarbības P. Stradiņa slimnīcā, 1. Rīgas pilsētas slimnīcā, Bērnu klīniskajā slimnīcā, infekciju slimnīcā, ātrās palīdzības stacijā un citās medicīnas iestādēs Rīgā.

Pēc medicīnas skolas absolvēšanas M. Papsujeviča tika norīkota darbā Rīgas ātrās palīdzības stacijā. Kad nomira tēvs un māte, atgriezās savā dzimtajā Asūnes pagastā, kur atbrīvojās vieta Asūnes ārstniecības iecirknī. Kopš 1976. gada 1. aprīļa M. Papsujeviča strādā par Asūnes feldšeru un vecmāšu punkta vadītāju[113, 116].

Asūnes FVP feldšere M. Papsujeviča jau ir nostrādājusi 36 gadus. Pašreiz te strādā viena pati, darba ir daudz, arī pacientu netrūkst: gan jaundzimušie, gan skolēni, ambulatorie pacienti, gan veci slimnieki mājas aprūpē, gan vēl Sarkanā Krusta darba vadīšana (sanitārās kopas sagatavošana sacensībām, donoru organizēšana utt.). M. Papsujeviča ir ļoti pateicīga par atsaucību un labsirdību donoriem, ar kuriem notiek laba sadarbība, donoru vakaru rīkošana u.c. pasākumi.

Precējusies. Vīrs Vladislavs Papsujevičs – lauksaimnieks. Meita Iveta Gražule (dz. Papsujeviča) beigusi P. Stradiņa Medicīnas akadēmijas Ārstniecības fakultāti un vēl praktizējusies rezidentūrā ginekoloģijas un dzemdību specialitātē. Dēls Mihails Papsujevičs beidzis Latvijas Policijas akadēmijas Juridisko fakultāti, strādā Latvijas probācijas dienestā. Ir mazmeita Patrīcija Gražule[287].

Jadviga Pavlovska
Ārste ftiziatre

Jadviga Pavlovska dzimusi 1887. gada 24. martā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Asūnē Franča un Agneses Pavlovsku zemnieku daudzbērnu ģimenē.

Pirms Pirmā pasaules kara tēvs aizvedis meitu uz Indras staciju, no kurienes sākās Jadvigas tālais ceļš uz Pēterburgu pie vecākās māsas

Jadviga Pavlovska jaunībā[317]

Juzefas, kura tur jau strādājusi par kalponi pie kādas bagātas saimnieces. Ar atsaucīgu cilvēku atbalstu un piepelnoties par mājskolotāju, Jadviga beidza ģimnāziju.

1914. gadā J. Pavlovska kļuva par Petrogradas sieviešu medicīnas (vēlāk – akadēmiķa I. Pavlova 1. Petrogradas medicīnas) institūta studenti. Pēc augstskolas absolvēšanas (1923) pirmā latgaliešu ārste Jadviga Pavlovska – jauna tuberkulozes speciāliste – četrus gadus strādāja par ārsta palīgu pilsētas bērnunamos Petrogradā.

Lai palīdzētu trūcīgajai ģimenei un jaunākajai māsai Henrietei, kura bija nodomājusi iet vecākās māsas pēdās, J. Pavlovska nolēma atgriezties dzimtenē. Te viņa absolvēja Latvijas Universitāti (1927)[330, 456] un šajā pašā gadā sāka strādāt Daugavpils apvienotās (pilsētas) slimnīcas Tuberkulozes nodaļā par ārsti, vēlāk par nodaļas vadītāju.

Savas zināšanas un ārstes spējas J. Pavlovska pilnveidojusi stažēšanas laikā Vīnes tuberkulozes klīnikā[317, 447].

20. gadsimta 20.–30. gados ļoti aktuāla problēma bija plaušu tuberkulozes ārstēšana, jo sevišķi bieži slimoja bērni un jaunieši. Ārste J. Pavlovska pirmā Daugavpilī sāka pielietot rentgena aparātu diagnozes noteikšanai. Viņa pārbaudīja jauniešu veselību Daugavpils Valsts skolotāju institūtā, Daugavpils 1. Valsts ģimnāzijā, pieņēma slimniekus privātpraksē Varšavas ielā, brauca arī pie slimajiem un nelaimes gadījumos cietušajiem uz mājām. Katram cietējam centās palīdzēt, ievietot slimnīcā. No trūcīgajiem neņēma maksu, par savu naudu pirka zāles, citam deva naktsmājas. Pati ārste dzīvoja ļoti pieticīgi, nebija nekāda bagātniece, bet bija cilvēks ar žēlīgu sirdi – gatava palīdzēt tiem, kam bija vēl grūtāk[318].

Bijušā Daugavpils pilsētas vadītāja Andreja Švirksta[318] vecākā meita **Astrīda Petaško** labi atceras cienīto ārsti un raksturo viņu šādi:

"*Jadviga Pavlovska (taipat kai Valerija Seile) beja moza, paseika auguma, eisim motim, nalītõja kosmetiku. Gērbēs nauzkreitūšõs drēbēs. Ejūt uz īlas, lyka golvā capuri, taču põrsvorā tymsu, pīticeigu. Daktereites vejeigi moti jau agri beja sõkuši sērmõt, sejā un acīs jutõs*

taidas kai sõpes, kai skumes. Ar munu tāvu Andreju Švirkstu un vacmameņu Dõrti, kū daktereite õrsteja, runõja latgaliski. Tai kai A. Švirksts 10 godus beja Daugavpiļs apriņka vacõkais, gon jys, gon daktereite labi zynõja, kai dzeivoj seikzemnīki Latgolā. Tāvs patīši augsti vērtēja J. Pavlovskas zynõšonas, darbeigumu, vīnkõršeibu un cylvākmīlesteibu. Jim beja par kū runõt, apsamaineit dūmom, kai paleidzēt Latgolas cylvākim. Tei beja jūs obu ryupe un mērkis."[317]

Ar labām zināšanām medicīnā un darba iemaņām J. Pavlovska visu darba mūžu nostrādāja Daugavpilī, ārstējot ne tikai daugavpiliešus, bet arī visus slimniekus no Daugavpils apkārtnes un visas Latgales, arī no sava dzimtā Asūnes pagasta.

Ārstes dzīvoklī parasti dzīvoja, mācīdamies dažādās pilsētas skolās, gan māsu, gan brāļa bērni (piemēram, māsas Annas dēls Antons Atis Homka u.c.), kādu laiku pie viņas dzīvojis arī Konstantīns Raudive (ap 1929), viņa devusi pajumti daugavpilieša mūzikas instrumentu skaņotāja Butāna mazgadīgajiem bērniem (estrādes dziedātāja Valentīna Butāne[265], komponists Pēteris Butāns u.c.). No 1941. gada Jadvigas māsa Monika, palikusi atraitne, visu savu atlikušo mūža daļu nodzīvoja pie ārstes Daugavpilī. J. Pavlovska uzņēmās rūpes arī par sava kolēģa ķirurga Pētera Grišāna tēvu un māti Naujenē, rūpējās par viņa meitām Beati, Regīnu un Ligiju.

Pēc kara J. Pavlovska organizēja Daugavpils Prettuberkulozes dispanseru, no 1945. līdz 1953. gadam bija šī dispansera galvenā ārste[88, 330]. 1947. gadā ar augstu ārstes darba novērtējumu, ko bija devis veselības aizsardzības ministra vietnieks, profesors Fjodors Grigorašs, J. Pavlovskai tika piešķirts Latvijas PSR N. b. ārstes nosaukums[330]. J. Pavlovska pārvaldīja vairākas svešvalodas, taču iemīļotās medicīnas literatūras lasīšanai varēja atlicināt laiku tikai nakts stundās.

1957. gadā Prettuberkulozes dispansers saņēma jaunas telpas, kur pēc rekonstrukcijas tika atklāts stacionārs ar 200 gultas vietām[497].

Izcilās ārstes personības raksturojumu ļoti precīzi devusi viņas māsasmeita Janīna Mika:

"*Savā 76 gadus ilgajā mūžā tante nav nodzīvojusi sev ne gadu, ne mēnesi, pat ne dienu. Nav atļāvusies pieņemt pat visniecīgāko dāvanu dzimšanas vai vārda dienā. Viņas galvenā dzīves jēga – palīdzēt slimajiem. Jau būdama smagi slima, tante bija stingri pieteikusi, lai nerīko*

nekādu svinīgu izvadīšanu, bet klusi aizved un apglābā dzimtās Asūnes kapu kalniņā līdzās tēvam un mātei. Un arī pieminekli noteica nelikt…"[447]

Mirusi (no vēža) 1963. gada 25. aprīlī Daugavpilī, izvadīšana notika 28. aprīlī no viņas dzīvokļa liela skaita daugavpiliešu klātbūtnē. Apbedīta Asūnes kapsētā līdzās tēvam un mātei. Uz kapa pieminekļa uzraksts: "*Te dus mūžīgajā mierā ārsts Jadviga Pavlovska. Annele Homka, dz. Pavlovska*".

Jadvigas Pavlovskas, māsas Annas (Anneles) un viņu vecāku kapi Asūnes kapsētā. O. Papsujeviča foto. 2011. g.

Donats Pontags
Ārsts, farmaceits

Donats Pontags dzimis 1877. gada 7. augustā Rēzeknes apriņķa Bukmuižas pagasta Šustu mājās. Tēvs Antons – zemnieks. Pontagi bijuši attāli radinieki Aleksandram Batņam. Bukmuižas pagastā D. Pontagam piederējis (1934) Šustu folvarks ar 52,550 desetīnām zemes[425]. Pēc Rundēnu meliorācijas sabiedrības "Strauts" ziņām, novadgrāvju rakšanas darbu izmaksa pēc projekta (1937) šajā folvarkā sastādīja 680 latu[425].

1906. gadā D. Pontags devās uz Pēterburgu, kur nokārtoja eksāmenus par ģimnāzijas kursu. Pēc tam strādāja vienā no Pēterburgas

aptiekām. 1909.–1915. gadā studēja Tērbatas universitātes Medicīnas fakultātē.

1919. gadā D. Pontags atgriezās dzimtenē. Ārsta darbu sāka Bukmuižas (Ezernieku) doktorātā 1921. gadā. Vēlāk strādāja Krāslavā, Istrā, Dagdā, **Asūnē** un Rundēnos (Rundānos). Otrā pasaules kara laikā tautā populārs ārsts atbalstījis partizānus[457].

Par nopelniem tautas veselības kopšanas laukā un sakarā ar Latvijas valsts 20. gadadienu D. Pontags 1938. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa V šķiru[446].

Miris 1968. gada 3. decembrī Krāslavā, apbedīts Bukmuižas kapsētā.

Leonards Rundzāns
Ārsts ķirurgs

Leonards Rundzāns

Leonards Rundzāns dzimis 1930. gada 15. maijā Jaunlatgales apriņķī.

L. Rundzāns beidzis Rīgas medicīnas institūtu (1956).

Darba gaitas sāka Asūnes medicīnas iecirknī un Dagdas slimnīcā, bija Dagdas rajona galvenais ārsts (1956–1962). Jau pirmajos darba gados jaunais ārsts L. Rundzāns izpelnījies ļoti labu atsaucību. Dagdā ķirurgs veiksmīgi veica kuņģa rezekciju, sievietes dzimumorgānu, vairogdziedzera u.c. operācijas[249].

1962.–1969. gadā L. Rundzāns bija Krāslavas rajona Centrālās slimnīcas galvenais ārsts. No 1969. gada līdz mūža beigām (2003) slavenais ķirurgs strādāja Daugavpils pilsētas Centrālajā slimnīcā (tagad – Daugavpils reģionālā slimnīca) par nodaļas vadītāju un ārstu ķirurgu.

1968. gadā L. Rundzānam piešķirts Latvijas PSR Nop. b. ārsta nosaukums. Par pašaizliedzīgu darbu saņēmis daudzus apbalvojumus, arī Ļeņina ordeni (1976)[330].

Miris 2003. gada 15. februārī. Apbedīts Daugavpils Komunālajos kapos.

Dēls Valdis Rundzāns (dz. Rīgā 1958) – mūziķis.

Aloizija Slovecka
Medmāsa

Aloizija Slovecka (dz. Pavlovska) dzimusi 1944. gada 2. janvārī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Skutulovas sādžā zemnieku Jāzepa un Annas Pavlovsku (attālu Jadvigas Pavlovskas radinieku) ģimenē.

A. Sloveckas skolas gaitas sākās 1951. gadā Kaitras pamatskolā, kur beidza trīs klases. Mācības turpināja Kairīšu 7-gadīgajā skolā un pēc tam Dagdas vidusskolā (beidza 1962).

Profesionālo izglītību A. Slovecka ieguva Daugavpils medicīnas skolā (1964). No 1965. līdz 1970. gadam strādāja par medmāsu Dagdas tuberkulozes dispanserā.

Pēc apprecēšanās ar Padomju armijas virsnieku A. Slovecka vīram līdzi devās uz Tālajiem Austrumiem, kur pie pašas Ķīnas robežas strādāja par aptiekas pārzini. 1973. gadā pārcēlās uz Vācijas Demokrātisko Republiku, bet 1978. gadā – uz PSRS Kaļiņingradas apgabalu.

1980. gadā A. Slovecka pārbrauca uz Daugavpili un sāka strādāt Grīvas slimnīcā. Kopš 1996. gada, līdz pat aiziešanai pensijā (2009) strādāja par vecāko medmāsu Daugavpils rajona un dzelzceļnieku slimnīcā (līdz 2000), pēc tam par medmāsu Daugavpils reģionālajā slimnīcā.

Pašlaik A. Slovecka dzīvo Daugavpils novadā Kalkūnos. Ir meita Inese un divas mazmeitas[388].

Janīna Smolkovska
Medmāsa

Janīna Smolkovska dzimusi 1925. gadā Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Asūnē turīga poļu uzņēmēja Jāzepa Smolkovska ģimenē. Vecākiem piederēja Asūnes ūdens dzirnavas un prāvs zemes gabals, par ko padomju laikā bija represēti.

Smolkovsku ģimenē runāja poliski. Piecu gadu vecumā, draudzējoties ar latviešu meitenēm, Janīna apguva latviešu valodu, bet vēlāk arī krievu valodu. Mācījās Asūnes pamatskolā.

Kara laikā 18 gadu vecumā J. Smolkovsku aizveda uz Vāciju, 1944. gadā viņa atgriezās Latvijā, iestājās Daugavpils poļu vidusskolā un sekmīgi to pabeidza.

Tā kā dzimtajā pusē darbu J. Smolkovska nevarēja atrast (jo vecāki bija represēti), mātei līdzi devās uz Ašmenas pilsētu (Baltkrievija, pirms kara bijusi Polijas teritorija), kur dzīvoja mātes māsa. Tur viņa iekārtojās darbā par veļas mazgātāju Psihiatriskajā slimnīcā. Vēlāk J. Smolkovska beidza medmāsu skolu, strādāja savā specialitātē, apprecējās.

50. gados J. Smolkovska ar ģimeni devās uz Hantimansijskas nacionālo apvidu Tjumeņas apgabalā Sibirijā, kur sāka strādāt bērnudārzā. Taču, vīlusies dzīves un darba apstākļos, ilgi tur neuzturējās.

1959. gadā ar vīru un divgadīgo meitiņu J. Smolkovska atbrauca uz Latviju, uz Kārsavu, kur 38 gadus nostrādāja Prettuberkulozes slimnīcā, pēc tam līdz aiziešanai pensijā vēl strādāja par medmāsu Ludzas rūpnīcā "Metālists".

Kopš 1997. gada J. Smolkovska dzīvo Ludzā, piedalās sabiedriskajā darbā, vada Ludzas rajona Poļu biedrību[49].

6. NODAĻA

ATMIŅAS UN DZĪVESSTĀSTI

Tu muna vacõ tāva sāta,
Kur maņ šyupeļs beja kõrts!
Tī kaļneni, tõs lejeņas,
Tei mīlõ, jaukõ maleņa –
Kur aiztak bārnu dīneņas.

Pasoki, mõseņ, kur lobõka puse,
Kur syltõka saule, kur pučes tai zīd?
Dzimtinē sauleite vīnmār ir syltõka,
Dzimtinē pučeites skaistõk zīd.
Tei mīlõ, jaukõ maleņa!

Pasoki, brõleit, kur mīlõki võrdi,
Kur meitiņu baļsteņas prīceigõk skaņ?
Mīlõs māmeņas võrdi vysmīlõki,
Vysskaistõk meitines dzimtinē dzīd.
Tī aizrit myuža dīneņas.

Vladislava Černecova,
"Tāva sātai", 2010. g.

Marija Beļska (Medziņa)

Laika upe aicina

Laika upe aicina doties ceļojumā uz Asūnes pamatskolu. Atmiņā nāk skolas dienu draugu un skolotāju sejas, astoņi noslēpumaini rudeņi, saltas ziemas un pavasari, ar ceriņziediem Asūnīcas upes lokos. Katru pavasari skolas logos gaidījām palu ūdeņu pilnajā upē ceļotāju laivas. Tās vienmēr ļoti ātri aizslīdēja garām.

Iespējams, ka tieši šīs ātri slīdošās laivas ar drosmīgiem cilvēkiem aicina mani izzināt pasauli un redzēto darīt zināmu citiem.

Asūnes 8-gadīgās pamatskolas 1972. gada absolventi un pedagogi.
Pirmajā rindā (no kreisās): trešā – Marija Beļska (Medziņa);
otrajā rindā (no labās): ceturtais – skolas direktors Aloizs Zeiza.
(M. Beļskas personīgais arhīvs. 2011. g.)

Pēc pēdējā zvana Asūnes pamatskolā izglītību turpināju Dagdas vidusskolā. Augstāko pedagoģisko izglītību ieguvu V. Lāča Liepājas pedagoģiskajā institūtā, bet maģistra grādu valsts pārvaldē – Daugavpils Universitātē.

Mani skolēni nāk uz tikšanos no Šķaunes pamatskolas Dagdas novadā un J. Pilsudska Daugavpils Valsts poļu ģimnāzijas.

Par svarīgāko dzīvē uzskatu četras labas lietas. Visnozīmīgākie ir mani mīļie: mamma Anna Medziņa, vīrs Sergejs, meita Laura, dēli – Aleksandrs un Ernests.

Draugi, kolēģi abās skolās un vienkārši labi cilvēki.

Trešais ir darbs. Darbs, kas sagādā prieku. Par to saņemu ne tikai algu, bet arī skolēnu un viņu vecāku labos vārdus.

Ceturtā, vissvarīgākā, ir Dieva žēlastība. Esmu pateicīga par laiku, ko Dievs man dāvā.

2011. gada 7. jūnijā

Broņislava Bergmane (Vedļa)

Paldies, mīļie vecāki!

Mani vecāki savu mūžu nodzīvojuši, smagi strādājot, nelielajā zemnieku saimniecībā (15 ha zemes), pēc tam arī vēl kolhozā. Atceros, ka viņi ar asarām acīs atvadījās no saviem mīļajiem lopiņiem, kad tos vajadzēja vest uz kolhoza novietnēm, saimniekam nepasakot ne paldies.

Domājot par saviem vecākiem, ar dziļu cieņu un pateicību atceros, kā viņi, paši būdami tikai ar 3–4 klašu izglītību, rūpējās, lai bērni mācītos arī augstākajās skolās. Atceros māmuļas vārdus: "Jums jāmācās, jāmācās, lai nebūtu tik smagi jāstrādā kā mums!" Paldies, mīļie vecāki, to es centos panākt pie saviem bērniem un tagad arī pie mazbērniem – jāmācās!

Uz Kairīšu skolu 3 kilometrus tipinājām kājām. Ziemā patika uzsalušie sērsnu rīti, kad, ieraugot skolas jumtu, varēja doties pa vistuvāko maršrutu. Pavasarī, tikko nokusa sniegs, kurpītes azotē un basām kājiņām…

Mēs, vecie, aiziesim viņpasaulē, bet jaunajiem, kuri atzīst tikai datoru un internetu, – kas viņiem daļas, kur vecāmāte pirms 63 gadiem beigusi pamatskolu, kuras ēka arī jau pazudusi no zemes virsas… Tā es spriežu pēc savējiem. Varbūt bērniem, kuri tur dzimuši un izauguši, interese ir lielāka. Kaut gan manā dzimtajā Tirševas sādžā, piemēram, nav vairs neviena vietējā iedzīvotāja, ar krūmiem aizaugušo zemi ir nopircis kāds svešs bagātnieks.

Nost ar nostalģiju!

Šai sakarā gribētos teikt dzejnieka Jēkaba Pilsātnieka dzejas rindas:

Ozoli vēl Latvijā
Zaļo kalnos, ielejās,
Tāpat vīri atrodas
Ozoliem kas līdzinās:
Stipri stāv pret auku bargu,
Tēviju tur mīļu, dārgu.

2011. gada martā

Lidija Brile

Osyunes bazneicai – 180

Ar Osyunes draudzi saisteita myusu dzymtas vēsture (pa mōtes liniju). Vēļ 40-tūs godu sōkumā te dzeivōja pīcas lelas gimines: Patmaļnīki, Rubyni, Ruskuli, Triznas, Brili. Vysi beja Osyunes draudzes lūcekli, kristeiti Osyunes bazneicā, ari laulōti tīpat. Nu šōs bazneicas izvadeiti uz kopim daudzi myusu tyvinīki.

Svineigas beja myusu vacmōtes Marijas Kozlovskas un vactāva Alekseja Patmaļnīka lauleibas 1881. godā. 1931. godā ji svinēja Zalta kōzas. Lauleibā ji beja nūdzeivōjuši 62 godus. Skaistas beja lauleibu ceremonijas, kod laulōjōs muni vacōki, tantes, onkuli 20.–30. godūs.

40. godu ūtrā pusē munas mōseicas i brōlāni laulōjōs naktī, lai nivīns naradzātu i nadzērdātu. Taipat paslapyn kristeja bārnus. Taidā kōrtā munas paaudzes cylvāki, kuri beja auguši ticeigōs giminēs, svešas varas spīsti, pamozom palyka par ateistim. Kars, deportacija, emigracija, pispīdu kolektivizacija myusu dzymtu, var saceit, iznycynōja. Tagad maņ nav nivīna radinīka Osyunes draudzē.

Gaišā atmiņā palykušas bērneibas dīnas myusu bazneicā. 1942. godā sōku vuiceitīs katehismu i gatavōtīs pyrmajai Sv. komunijai. Prāvests Boleslavs Grišāns beja labsirdeigs i styngrs. Vysim mums vajadzēja ostoņōs stuņdēs reitā byut uz Sv. Misi. Cēļūs pīcūs stuņdēs i bosom kōjom pa reita rosu i pa grantātu ceļu gōju vīnpadsmit kilometru. Bīži apdauzeju kōjas, īdama pa naleidzonū ceļu. Šōs gryuteibas mani nūryudeja, dareja iztureigu valōkūs dzeives godūs.

Katehisma pamatus prāvests vuiceja bazneicas dōrzā. Pats jys sēdēja iz krāsla, mes vysi ap jū sasādom zōleitē. Ceņteigōkūs jys līleja i sauce par "profesorim". Cytu paplyukōja ari aiz auss. Tai es stoigōju mōceitīs katehismu vysu mēnesi trejs reizes nedeļā. 1943. g. junī gōju

pi pyrmõs Sv. komunijas skaisti izpuškõtā bazneicā. Sveču gaismā mes gõjam bazneicā boltõs kleiteņõs, kuras myusu mameņas beja sagõdõjušas, kaut ari kara godūs tys nabeja vīgli izdorams. Šei dīna palyka naaizmērstama vysu munu myužu.

Vacõkõs paaudzes ļaudim gryuši pazeit tagadejū Osyuni. Draudze sadaleita storp Osyunes, Kepovas, Svariņu i Bērzeņu pogostim. Nazkod draudzē dzeivoja 5200 ticeigū, tagad – tikai 1260 cylvāku, nu kurim 1/5 daļa ibraucēju. Nav vairs 7 pamatškolu; tõs palykušas tikai Osyunē i Kepovā. Naduņ vairs Osyuneicas yudiņs. Smalkovsku yudiņa patmaļu vīta aizauguse ar veibūtnem i kryumim. Dambi aizskolõjuši daudzu godu pavasaru poli. Centrā sacaltõs jaunõs mõjas prosa ryupeigu kūpēju.

Bet ir cereiba, ka reiz atdzims senejais osyunīšu dorba tykums.

Divu tyukstūšu godu kristeigõs ticeibas pastõvēšonas laikā 180 godi ir nalels periods. Bet tautas dzeivē tys ir vairõk kai četru paaudžu laiks, kod poši jaunõki par sovim vacvactāvim zyna tikai tū, kas raksteits bazneicas dokumentūs voi cytõs grõmotõs. Labi tim, kuru prīkšteči sovus izcylõkūs goreidznīkus i cytus sabīdriska dorba dareitõjus atzeimējuši rokstūs. Jūs prīškā zamu līcam golvas i sveicynojam sovas draudzes bazneicas lelajā jubilejā[66].

1996. gadā

Lidijas Dansteres (Rutkas) atmiņas

Lidija Danstere atceras sava tēva stāstījumus par Kairīšu pamatskolu, kurā viņš savā laikā beidzis visas sešas klases. Tajā laikā viņas tēvs Vladislavs Rutka tika uzskatīts par pietiekami izglītotu cilvēku, kam vienīgajam visā Rutku sādžā bija pamatskolas izglītība. Tēvs bija sabiedrisks cilvēks, aktīvi darbojās Latgales jaunatnes biedrības Kairīšu nodaļā, pildīja biedrības kasiera pienākumus. Jaunatnes biedrība bija nozīmīga ar kultūras dzīves aktivizēšanu Latvijas brīvvalsts laikā. Padomju varas laikā, 1945. gadā, tēvs nepamatoti tika arestēts, spīdzināts Asūnes pagasta ieslodzījumā. Tajā pašā gadā tēvs nomira.

Pamatskolā Kairīšos Lidijai ļoti patika matemātika, ko mācīja aizraujošs skolotājs Albīns Stikuts. Viņš prata modināt skolēnos interesi uz savu priekšmetu. Dagdas vidusskolā Lidijai matemātika īpaši neinteresēja, kaut gan Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā studēja Fizikas un matemātikas fakultātē.

No darba laikiem Tīmaņu vidusskolā ar labu vārdu L. Danstere atceras klasesbiedreni skolotāju Raisu Pivovarenoku (prec. Žilinska) un bijušo skolas direktoru Vladislavu Arnicānu.

Īpaši atmiņā palikuši darba gadi Liepkalnes 8-gadīgajā skolā, kas bijusi toreiz kā "kultūras sala" apkārtnē: aktīvi darbojās pašdarbības kolektīvi, visi skolotāji arī aktīvi piedalījās pašdarbībā. Notika izbraucieni uz teātriem un koncertiem Rīgā. Liepkalnē 1964. gadā L. Danstere nodibināja ģimeni.

Pašlaik skolotājas dzīve Ērgļos noris parastā pensionāres ritmā – vasarā rosība dārzā, ziemā darbs ar literatūru[82].

Pierakstīts pēc L. Dansteres stāstījuma 2011. gada aprīlī.

Lidija Gražule (Pauliņa)

Manu spilgtāko atmiņu kamols

Skolas gaitas sāku 1940. gadā Kaitras pamatskolā. Mana pirmā skolotāja bija Dominika Lubiņa, Asūnes skolas direktora Eduarda Juhņeviča māsa. Skolotāja viena pati mācīja divus gadus visas četras klases, pēc tam bija divi skolotāji. Ticības mācību pasniegt brauca vienu reizi nedēļā Asūnes draudzes prāvests Boļeslavs Grišāns, kuru ar zirgu pēc kārtas atveda un aizveda skolēnu vecāki.

Asūnes 7-gadīgajā skolā ļoti patika dziedāšanas stundas, kuras vadīja Asūnes baznīcas ērģelnieks Pēteris Pūters, pats ļoti skaisti dziedāja. Dziļi iespiedās atmiņā dziesma ar Ausekļa vārdiem "Dar' man, tētis, pastaliņas!". Latviešu valodu mācīja skolotāja Anna Grauba no Rubinaucu ciema, viņa bija arī klases audzinātāja. Sestajā klasē skolotāja uzdeva rakstīt sacerējumu par tematu "Par ko es vēlētos kļūt?". Tā nav nejaušība, ka es uzrakstīju, ka vēlos kļūt skolotāja. Tas dzīvē īstenojās.

Asūnes skolā arī uzzināju, kā radies Asūnes nosaukums. Lūk, tā! Tajā vietā, kur tagad ir Asūne, bijis purvs. Rudenī cilvēki devušies dzērvenēs, kas auga uz sūnām starp ciņiem. Viens no ogotājiem iesaucās: "O, syuna!" Tā literārajā valodā radās nosaukums "Asūna" un "Asūne".

Dagdas vidusskolā klases audzinātāja bija latviešu valodas skolotāja Hahele, taču neilgu laiku, jo 1949. gada 25. martā sākās cilvēku izvešana uz Sibīriju. Tajā marta rītā gaidījām klases audzinātāju uz kārtējo latviešu valodas stundu, bet velti. Kļuvām nemierīgi, trokšņaini.

Ieradās skolas direktors Kārlis Biezais un paziņoja drūmu vēsti, ka klases audzinātājas mums vairs nav. Ļoti pārdzīvojām šo notikumu – mēs, meitenes, sākām raudāt… Kādu laiku nebija latviešu valodas stundu, kamēr ieradās skolotāja Janīna Sprukte, kuras jājamais zirdziņš bija sacerējumu rakstīšana. Par to viņai šodien saku lielu paldies.

No studiju gadiem Daugavpils Valsts skolotāju institūtā atmiņā palikuši teātra izrāžu apmeklējumi Vienības namā, jo līdz tam mēs, lauku bērni, nebijām redzējuši īstas izrādes. Patika apmeklēt peldēšanas nodarbības fizkultūras stundās pilsētas peldbaseinā. Ar humora pieskaņu atceros deju vakarus kopmītnes zālē Lāčplēša ielā Nr. 10. Uz dejām ieradās matemātikas, vēstures, ģeogrāfijas fakultātes zēni. Bieži dejojām meitene ar meiteni, jo puišu nepietika.

"*Vispatīkamākais dzīvesceļš ved cauri zinātnes un izglītības gatvei. Tas, kurš spēj novākt visus kavēkļus un šķēršļus šai ceļā vai pat izcirst jaunu taku, vērtējams kā cilvēces labdaris*" (Deivids Hjūms). Ar šādu atziņu es vadīju stundas ikdienā, veicu klases audzināšanas pienākumus klasē ar 28 skolēniem Ķepovas 7-gadīgajā skolā. Audzēkņiem vajadzēja iesaistīties pionieru organizācijā. Daži audzēkņi aizbildinājās, ka vecāki neatļauj. Vajadzēja doties uz audzēkņu mājām, lai saņemtu vecāku piekrišanu. Edvarda Pavlovska tēvs savu piekrišanu nedeva. Rezultātā dēls nekļuva pionieris, iestājās Rīgas garīgajā seminārā un kļuva par priesteri. Pašlaik viņš ir Romas katoļu Jelgavas diecēzes bīskaps.

Beidzot ritināt atmiņu kamolu ar savas dzīves noietajiem pavedieniem, pievienojos dzejnieka J. Vanaga izjustajiem vārdiem:

"Gadi tik dīvaini, dīvaini dilst…
Atskaties.
Noietos visus sāc svērt,
Gadu pēc gada kā pērles vērt
Un brīnies: cik virtene raiba.
Tur pagadās gadi
Tik pilni kā dzirkstoši kausi
Un pagadās pelēki…
Vētrās un puteņos lauzti,
Taču tie visi tev vienādi smeldz,
Kad steidzies tiem cauri atmiņu dzelts".

2011. gada aprīlī

Marija Kovaļevska (Melķere)

Manas dzīves piedzīvojumi, atmiņas un vecāku stāstījumi

Mans tēvs Jāzeps Melķers, Silvestera dēls, (1883–1961) dzimis vēl aizpērnā gadsimtā. Manu vectēvu Silvesteru apbedīja pagājušā gadsimta pirmajā gadā, drīz pēc tam – arī viņa brāli. Ģimene, kurā bez mana tēva bija vēl divas neprecētas tēva māsas un brālis (trīs gadus jaunāks par manu tēti), palika vecāsmātes Magdalēnas gādībā.

Mans tētis ģimenē bija vecākais dēls, no karadienesta bija brīvs, jo pēc cara likuma vecākais dēls ģimenē nebija pakļauts obligātajam karadienstam. Taču 1914. gadā, sākoties Pirmajam pasaules karam, ko Vācija pieteica Krievijai, mobilizēja arī vecākos ģimenes dēlus. Tēva brālim jau bija pienācis obligātā karadienesta laiks, un viņš jau bija iesācis dienestu. Mājās palika tikai sievišķi – māte un divas viņas māsas.

Tēvs dienēja kavalērijā. Viņš ar pāris zirgiem izvadāja pa frontes līnijām azaidu. 1916. gadā, vācu armijas uzbrukuma laikā, dabūja ievainojumu – kontūziju. No karalauka mājās atgriezies 1918. gadā. Pēc mātes (manas vecāsmātes Magdalēnas) nāves 1922. gadā nodibinājis ģimeni, sev izraudzīto atradis šai pašā pagastā Lielo Grizānu sādžā, 19 gadus jaunāku par sevi.

1923. gadā piedzima pirmā atvase – meitiņa, 1924. gadā – otrā – brālītis, kurš nodzīvoja tikai dažus mēnešus. Tad atkal ik pēc pāris gadiem pa māsiņai. Tā līdz 1941. gadam mēs jau bijām 7 bērni – 5 māsas un 2 brāļi. Pavisam ģimenē 9 cilvēki.

Latgalē līdz 1924. gadam visi iedzīvotāji dzīvoja nelielos ciematiņos, ko dēvēja par "solom" (sādžām). Apstrādājamā zeme apkārt ciematam bija šņorēs. 1924. gadā jau zemi sadalīja tīruma hektāros, ciematiņi ar laiku tika likvidēti, katram saimniekam savas mājas bija jāpārceļ uz savu tīrumu. Mans tēvs savu tīrumu izvēlējās sādžas ziemeļu pusē. Pēc sadales viņam palika 15 ha liels zemes gabals, kas robežojās ar Perveļevas un Blusovas sādžu, tālak robeža gar Akolenkas-Lukševas upi.

Esmu dzimusi vēl ciematiņā, dažu mēnešu vecumā mani pārveda jaunajā tīruma mājā. Mājas iekārtošana turpinājās ilgi, jo savi spēki

bija pārāk vāji, bet sveši palīgi bija jāapmaksā. Kad man bija jau 3 gadi, mūsu mājās vēl nebija koka grīdas, ziemā istabā bija auksti. Tāpēc diezgan ilgi nodzīvoju pie vecāsmātes Lielajos Grizānos.

1938. gads palika atmiņā ar vecākās māsas piemājas dārzā audzētajām saulespuķēm. Māsa bija Mazpulku organizācijā, kura pie skolas audzēja puķes, dārzeņus skolas vajadzībām. Mazpulka dalībniekiem formas tērps: meitenēm – pelēka kleitiņa ar gaišzaļu krādziņu, aprocēm, jostu; zēniem – pelēkas "galife" bikses, gaiši zaļš krekls un zaļa cepurīte laiviņa.

1939. gadā vecākā māsa beidza Ķepovas sešklasīgo pamatskolu ar izcilām zināšanām. Skolas pārzinis Jūlijs Rupjais bija ieradies mūsmājās, lai vecākus pierunātu laist meitu tālākai izglītošanai. Vecāki tam nepiekrita, jo nebija, kas palīdz saimniecībā. Tētis apmācīja meitas visiem zemes darbiem.

1940. gadā man jau bija 10 gadi un biju uzsākusi skolas gaitas sagatavošanas klasē. Šo klasi apmeklējām visu mācību gadu ikdienas, beigās arī saņemot liecību "pārcelts" vai "atstāts". Uz skolu Ķepovā staigājām kājām pa taisno pa taciņām 3 km vai apkārt caur Perveļevu pa ceļu 5 km. Puteņu laikā aizveda ar zirgu. Attālākie bērni dažreiz drīkstēja pārnakšņot skolā: vienā klasē bija ierīkotas naras gulēšanai, kur varēja pārnakšņot ne vairāk kā 10 bērni.

Šī paša 1940. gada vasarā vecmāmiņas mājās atkal bija kāzas. Šoreiz jau mans krusttēvs bija izvēlējies sev līgavu no mūsu Lukševas sādžas, jo bieži bija ciemojies pie mums un apmeklējis jauniešu saietus – večerinkas. Līgava bija mūsmāju (pāri upei) kaimiņiene. Tanī laikā viņa bija sādžas galvenā šuvēja.

Šīs kāzas palika gaišā atmiņā. Jau iepriekšējā dienā ar māsu aizgājām palīgā krustmātei sagatavot istabu kāzām. Kad krusttēvu izvadījām uz baznīcu (laulībām), gājām uz tuvējo mežu, salasījām dažādas puķes, zaļumus, gatavojām vītnes, ar ko rotājām galdu, svētbildes, durvis. Mamma palīdzēja saimniecēm ēdienu gatavošanā un galda klāšanā. Mazais brālītis, kurš vēl nestaigāja (5 mēneši), gulēja načolkā – izgrebtā koka (veļas mazgājamā) silītē, jo toreiz bērnu ratiņu nebija. (Savās mājās mazie bērni gulēja pakarāmajā šūpulī).

Kāzas notika pēc vecajām ierašām. Kāzu mielastu uzsāka ar reliģisko dziesmu "Pesteitojs dzima…". To vēl dziedāja 60.–70. gados, kas

laulības noslēdza baznīcā. Kāzu mielasts bija gatavots kāzu mājās. Dzeramais – pašbrūvētais alus (bez šņabja).

Pēc laulībām jauno pāri pie durvīm sagaidīja tēvs, māte. Tā kā krusttēvam tēva jau nebija, to aizvietoja svainis (mans tētis) ar alus krūzi un māte (vecmāmiņa) ar pašceptās maizes klaipu. Vedēji savu lomu pildīja tikai pie laulībām, baznīcā. Mājās rīkojās nozīmēti saimnieks un saimniece. Kāzu mielasta laikā bija gan mūzika harmonikas un vijoles pavadībā, gan arī kāzinieku apdziedāšana, par ko apdziedātie dažādi maksāja. Ja apdziedātāji kārtējo personu uzslavēja, tad dabūja saldumus, ja nopēla, tad gan dažreiz bij, jāsargās. Apdziedāja katru pie galda sēdošo. Apdziedātājiem parasti bija priekšauti ar lielām kabatām "peļņas" krāšanai. Dziesmas bija pašu sacerētas. Starplaikos arī paši kāzinieki dziedāja tautasdziesmas.

Otrā dienā harmoniku un vijoli aizvietoja dažādi sitamie instrumenti: trauki, metāla vāciņi, koka grabuliši, karotes, zvaniņi u.c. Visas skaņas centās saskaņot ritmā. Pēc šīs mūzikas arī dejoja. Pēc brokastīm bija panāksnieku izvadīšana. Tad notika dažādu mantu un pašas līgavas zagšana, aizstāvēšana, izpirkšana, izbraukšanas bremzēšana, zirgu izjūgšana, otrādi iejūgšana, un viss notika jaunās mūzikas pavadībā.

1940./1941. mācību gads. Es jau gāju pirmajā klasē. Skolā lielas pārmaiņas: pārzini J. Rupjo nomainīja, arī skolotāji visi jauni, daži pašu pagasta ar sešklasīgo un kāda tehnikuma izglītību.

Jau 1941. gada jūnijā sākās Otrais pasaules karš. Daudzi bija sajūsmā par "atbrīvošanu", jo viņiem draudēja "melnais auto", kurš visu gadu jau no 1940. gada jūnija līdz 1941. gada jūlijam ik nakti kādu ģimeni aizveda nezināmās tālēs. Tūlīt pēc kara sākuma daudzi latviešu un baltkrievu vīrieši, kas vēl netika iesaukti Sarkanajā armijā, aizgāja Baltkrievijas mežos kā partizāni. Liela daļa kļuva par "laupītājiem". 1943. gada 27. maijā arī mūsu 9 cilvēku lielās ģimenes saimniecība tiem krita par upuri. Pusstundas laikā mūsu ģimeni atbrīvoja no 2 zirgiem, 3 govīm, ceptās un neceptās maizes, piena produktiem, traukiem, dakšām, karotēm, skolēnu burtnīcām, grāmatām, liecībām utt. Atstājot tikai to, kas katram nakts laikā bija mugurā.

1944. gada jūlijs. Vācu armijas atkāpšanās un Sarkanās armijas atgriešanās. Tuvojoties vācu armijai atpakaļceļam, tika dota pavēle: atstāt savas mājas un doties Aglonas virzienā. Mēs visi salasījāmies

pie mammas. Ap pusdienas laiku jau varējām doties ceļā. Braucām caur Asūni. Ceļš veda apkārt baznīcai pāri Asūnīcas upei, kur bija koka tilts uz Dagdas pusi, tad pagriezāmies pa Robežnieku ceļu un nolēmām braukt uz Bogdānu mežu. Nepiebraucot pie Fermas kapiem, pagriezām pa labi, iebraucām Kurļinovā. Otrajā dienā no rīta braucām tālāk gar Sarkanupīti līdz Račevai. Netālu no Bogdānu meža saimnieka tīruma galā, kur upītei stāvi krasti, arī apmetāmies. Trešajā dienā ieradās jau sarkanarmieši.

1945. gada maijs. Kapitulācija. Es tajā laikā jau biju sestās klases skolniece Ķepovas 7-klasīgajā skolā. No 1946. līdz 1949. gadam dzīvoju tēva mājās, strādājot visus nepieciešamos darbus. Viena no vecākajām māsām, pabeigusi Krāslavas ģimnāziju, iestājās Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā neklātienē, jo nebija līdzekļu viņas uzturēšanai pilsētā, bija jāpelna pašai. Vienlaikus viņu uzņēma darbā Ķepovas pamatskolā par skolotāju.

1949. gada 25. marts. Masveida tautas izvešana. Kolektivizācija. 27. martā izsludināja kopsapulci, uz kuru aizgāja tētis. Atgriezies paziņoja, ka uzrakstījis iesniegumu, lai pieņem kolhozā. Tā ar 1949. gada 27. martu mūsu ģimene kļuva par kolhoza "Krasnij partizan" locekļiem. Lukševas sādžā bija 2 kolhozi, kurus pēc gada apvienoja vienā ar nosaukumu "Vernij putj".

1957.–1960. gadā bija pavēle pārcelties ciematos. Mūsu mājai bija vajadzīgs remonts, materiālu nepiešķīra – lai ejam ciematā. Tā 1960. gadā pārcēlāmies uz Asūnes ciematu – kolhozu "Putj Ļeņina", kur dzīvoja vecākā māsa, un viņas pagaidu būdiņai bija vajadzīgs remonts. Ar svaiņa palīdzību (viņam bija speciālitāte betonbūvē) uzcēlām māju uz bijušās aptiekas pamatiem. Tētis vēl iestādīja dažas ābelītes… un nākamajā 1961. gadā aizgāja mūžībā.

1963. gadā apprecējos ar Jāzepu Kovaļevski un pārgāju uz dzīvi pāri upei Asūnīca uz Nikšāniem, kur dzīvoja vīratēvs Aleksejs Kovaļevskis[185].

2000. gadā

Ruta Leikuma (Slesare)

Atmiņas un mūslaiku aktivitātes

Reiņi un vecāki

Esmu dzimusi 1962. gadā ļoti bargā un dziļā ziemā Dagdā. Mani vecāki un pēc tam arī es dzīvojām Asūnes pagasta Reiņos. Māju bija uzcēlis mans tētis kopā ar jaunāko brāli Kazimiru. Dažreiz palīdzēja arī vecākais brālis Vitālijs. Māja atradās skaistā vietā, apkārt meži un 2 ezeri un dabisks klusums, tīrs gaiss.

Augu ļoti draudzīgā un čaklā ģimenē, kurā neviens nesmēķēja un nebija problēmu ar alkoholu. Ģimenē bija 2 bērni – es un brālis Antons. Sarunvaloda ģimenē – latgaļu, ko prot arī mani un brāļa bērni.

Mājās bija arī dažādi dzīvnieki – suns, kaķis, govs, aitas, man ļoti patika ar tiem spēlēties. Dzīvnieki arī slimoja, un mums vajadzēja tos ārstēt pēc vetārsta nozīmējuma. Tāpēc, jau pirms skolas vecuma radās doma, ka arī man jāmācās ārstēt dzīvniekus, kad būšu liela. Šī doma mani nepameta. Otrajā klasē izdomāju, ka gribu kļūt par ārsti, jo droši vien cilvēkus ārstēt ir interesantāk.

Brālim interesēja tehnika, skrūves, vadiņi, fotogrāfiju taisīšana, un arī izvēlējās savu nākamo darbu atbilstoši bērnības interesēm. Tagad viņam Krāslavā ir sava SIA "KTV Teleanss", un viņš jūtas laimīgs. Mēs abi nekad neesam nožēlojuši savu izvēli.

Tētis Boļeslavs Slesars bija apkārtnē cienījams cilvēks ar labu reputāciju, kas visu savu mūžu veltīja tehnikai, strādāja dažādus darbus, bija sabiedriski aktīvs. Savos jaunības gados kopā ar jaunāko brāli Kazimiru un dažiem kaimiņiem spēlēja tajos laikos populārajās vecerinkās akordeonu un cimbalas (šos mūzikas instrumentus prata abi brāļi). Brāļiem bija ļoti laba muzikālā dzirde.

Boļeslavs Slesars bijis pirmais Krāslavas rajona traktorists (Indrā), par to bija publikācija vietējā avīzē. Traktoriem toreiz pat gumijas riepu nebija, zemi apstrādāja ar kāpurķēžu traktoriem. Vēlāk B. Slesars mācījās dažādos kursos un ilgstoši strādāja kolhozā "Trud" un "Putj Ļeņina" par darbnīcu vadītāju vai inženieri, atkarībā no vajadzības. Bija sabiedriski aktīvs, piedalījās dažādos vietēja mēroga pasākumos, dziedāja korī, spēlēja akordeonu. Politrepresētais.

"Reiņi" – ar akordeonu Kazimirs Slesars,
pie cimbalām Boļeslavs Slesars 1947. gadā

Māte Tekla Slesare, dzimusi Bogdāne, ieprecējās uz Reiņiem no Konstantinovas pagasta un ātri iejutās saimnieces statusā. Roku rokā ar vīru ara, sēja, pļāva un uzturēja māju kārtībā. Pēc mūsu piedzimšanas mamma ilgstoši bija tikai mājsaimniece, jo bērnus vienus pamest nedrīkstēja. Tāpēc man vienmēr bija tīra, silta māja un ēdiens galdā. Kad jau biju pusaudze, mamma aizgāja strādāt par slaucēju un arī sāka pelnīt naudu. Viņa ļoti kārtīgi darīja savu darbu, tāpēc bija labi darba rezultāti, par ko ir saņēmusi vairākus kolhoza un rajona līmeņa apbalvojumus. Nekad mājās nedzirdēju mūsdienās populāro "raudāšanu" par darba vai naudas trūkumu. Mani vecāki vienmēr apgalvoja: ja cilvēks ir fiziski un garīgi vesels, tad paēst un apģērbties vienmēr var nopelnīt. Mamma vienmēr ir uzsvērusi, ka bērns izaugot būs laimīgs tikai tad, kad darīs to darbu, kas ir tuvs sirdij un padodas vislabāk.

Skolas gadi

Tā kā dzīvoju dziļos laukos, bija problēmas ar nokļūšanu līdz skolai. Kad tuvojās laiks iet uz skolu, vecākiem bija jāizlemj, kur tad es mācīšos. Tuvākā skola bija Robežnieku (Pustiņas) astoņgadīgā krievvalodīgā skola – 5 km un Asūnes astoņgadīgā latviešu valodas skola – 7 km. Autobuss uz skolu nekursēja, tāpēc 2 km izšķīra visu. Mazam bērnam ar smagu, grāmatām piekrautu mugursomu 2 km ir

liels attālums. Uz Robežniekiem no rīta kursēja reisa autobuss no Krāslavas, tikai stipri agrāk, kā man vajadzēja, un līdz autobusam bija 1 km kājām jāiet. Atpakaļ bija jāiet kājām vai varēja cerēt uz "stopiku", jo tajos laikos mazus bērnus pavest skaitījās cēla rīcība no šoferu puses un tajos laikos bērni uz ceļa nepazuda. Tāpēc bija droši. Rezultātā vecāki pieņēma lēmumu pirmajā klasē mani atdot mācīties uz krievvalodīgo skolu Robežniekos. Krieviski pratu tikai sasveicināties. No man teiktā krievu valodā nesapratu pilnīgi neko, taču ļoti gribējās mācīties.

Skolā pirmajā mēnesī man likās, ka klausos kaut kādas dīvainas skaņas, kuras man neko neizsaka, un darīju visu to, ko bērni dara. Otrajā mēnesī sāku saprast kaut ko krievu valodā un sāku arī runāt, bet uz jaungadu jau bija labas un teicamas sekmes mācībās. Katru dienu bija jāiet 5 km turp un atpakaļ. Ja izdevās pamosties agrāk, kaut miedziņš nāca ne pa jokam, varēja uz Robežniekiem aizbraukt ar autobusu un ietaupīt 4 km kājām ejama ceļa. Visgrūtāk bija ziemā, kad sniegs bija līdz jostas vietai un plecos soma ar grāmatām. Citreiz likās, ka tūliņ nokritīšu un pazudīšu no nespēka, bet … bija jāiet tikai uz priekšu. Neviens cits manu somu nenesa, un uz skolu bija jāiet. Parasti noliku somu ceļa malā, uz tās apsēdos un atpūtos, sakrāju spēkus un atkal devos tālāk. Toreiz mana kvēlākā vēlēšanās bija, cik labi būtu, ja mana ģimene dzīvotu netālu no skolas.

Pēc diviem gadiem situācija mainījās. No Račevas, kur atradās kolhoza "Trud" centrālais ciemats, uz Asūni sāka kursēt reisa un kolhoza autobusi, tad vecāki mani pārveda mācīties uz Asūnes astoņgadīgo skolu. Un atkal man bija grūti, jo biju mācījusies tikai krievu valodu, bet Asūnē bija latviešu valodas skola. Klasē bijām 7 bērni, un tāpēc klases bija apvienotas. Skolotāja strādāja ar 2 klasēm kopā, un man tika pievērsta papildus uzmanību, lai es varētu vēl iemācīties kavēto latviešu valodu.

Izrādījās, ka mācību programmas krievu un latviešu skolās nebija vienādas. Krievvalodīgā skolā biju apguvusi programmu stipri uz priekšu, salīdzinot ar latviešu skolu, un tāpēc, sākot mācības 3. klasē Asūnē, pamatā mācījos tikai latviešu valodu, jo tēmas citos priekšmetos jau biju apguvusi, kontroldarbi nesagādāja nekādu problēmu, bet stundās bija pat garlaicīgi. Tikai pirmajā ceturksnī man bija viens

trijnieks latviešu valodā. Turpmāk sekmes bija labas un teicamas. Pēc tam klasē skolēnu skaits palielinājās, un mēs kļuvām par atsevišķu klasi. Klases audzinātāja bija Tekla Lapa, kura mūs stingri audzināja.

LPSR IZGLĪTĪBAS MINISTRIJA
МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ ЛССР
SKOLĒNA APLIECĪBA
УЧЕНИЧЕСКИЙ БИЛЕТ
Slesare Ruta
(Uzvārds, v., t. v. — Фамилия, имя, о.)
Boleslava m.
dzim. 1962. Asūnes astoņ-
gadīgas skolas 5kl. skolnie ce
Krāslavas raj.
(Pils., raj. — Город, район)
Apliecība izdota
un derīga līdz 1973. 1. sept.
Уч. бил. выдан
и действ. по 1974. g.l. 1. sept.
DIREKTORS — ДИРЕКТОР
Z. v. — M. p.
Asūnes astoņgad. sk
VII klases skolnie ce Pagarināts līdz
класса учени Срок продлен до
1976 g./r. 1. septembrim
Z. v. Direktors — Директор
M. p.
VIII klases skolnie ce Pagarināts līdz
класса учени Срок продлен до
1977 g./r. 30. jūnijam
Z. v. Direktors — Директор
M. p.
klases skolnie Pagarināts līdz
класса учени Срок продлен до
19 g./r.
Z. v. Direktors — Директор
M. p.
klases skolnie Pagarināts līdz
класса учени Срок продлен до
19 g./r.
Z. v. Direktors — Директор
M. p.
Apliecība izmantojama piecus gadus
un pagarināma vienreiz gadā.

Asūnes astoņgadīgās skolas 5. klases skolnieces Rutas Slesares skolēna apliecība, izdota 1973. gada 1. septembrī

Vēlāk uz skolu atbrauca jauns un enerģisks mūzikas skolotājs Vanadziņš un noorganizēja skolas pūtēju orķestri. Instrumenti tika nopirkti, un es pieteicos orķestrī, spēlēju altu. Dziedāju arī korī, piedalījos pašdarbībā – teātra uzvedumos. Vairākkārt pārstāvēju skolu rajona mēroga sporta (skriešanas) sacensībās.

Pamatskolā ļoti nopietni interesējos, vai no tādas attālas vietas kā Asūne ir iespējams izmācīties un kļūt par ārstu. Uzzināju vairākus interesantus dzīvesstāstus par cilvēkiem, kas dzimuši Asūnes pagastā un ir sasnieguši ievērojamus zinību un slavas horizontus. Tas mani iedvesmoja, un es paliku uzticīga bērnības sapnim. Ja jau citi var, tad kāpēc es nevaru?

Absolventu salidojums Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā 1997. gadā. Sēž (no kreisās): latviešu valodas skolotāja Lidija Gražule, klases audzinātāja Tekla Lapa; stāv (2. no kreisās): Ruta Leikuma

Pēc pamatskolas beigšanas lielākā daļa bērnu aizgāja mācīties uz Dagdu, kur bija lauksaimniecības novirziena vidusskola, bet es aizbraucu uz Krāslavas 1. vidusskolu mācīties tālāk, jo gribēju nākotnē kļūt par ārsti. Vidusskolas laikā iesaistījos jauno mediķu pulciņā, vasarā speciālas jauniešu programmas ietvaros braucu strādāt par sanitāri Rīgas slimnīcās.

Vidusskolā dziedāju skolas ansamblī, kādu laiku apmeklēju sporta skolu, bet nevarēju visu apvienot, tāpēc atteicos. 16 gadu vecumā ieguvu arī motociklista tiesības. Tas man deva iespēju pašai braukt ar motociklu no Reiņiem uz Krāslavu (30 km) un būt neatkarīgai no autobusa. Pavasarī un rudenī tas bija īpaši svarīgi, jo bija jābrauc pie vecākiem palīdzēt rakt vai stādīt kartupeļus vai veikt kādus citus ģimenei svarīgus darbus. Tās bija jaukas izjūtas, un es biju vienīgā meitene vidusskolā, kas brauca ar motociklu uz skolu (protams, siltā laikā). Vienpadsmitajā klasē ļoti gribējās pašai pelnīt naudu un atradu iespēju iestāties darbā Krāslavas kinoteātrī "Zarja", kur strādāju par kinomehāniķi. Darba uzdevumus apguvu ļoti ātri. Darbs bija pa maiņām vakaros, tāpēc tā bija patīkama nodarbošanās pēc skolas, jo varēju par brīvu skatīties visas filmas un vēl nopelnīt savu naudu. Sekmes vidusskolā bija labas un teicamas, kā arī bija atzinības raksti.

Kāds atgadījums no dzīves

Toreiz man bija 12 vai 13 gadi. Tajos laikos bērni vasarā strādāja, kur nu kurais varēja. Es strādāju lauksaimniecībā. Aptuveni 7 km tālu no mājām mums vajadzēja lasīt akmeņus no tīruma. Viss bija labi un jauki, darbs nebija smags, laika apstākļi labi.

Uz darba vietu aizbraucām ar zirgu, kopā visi kaimiņi. Tas arī bija ierasti, kad kaimiņi apvienojās un brauca vai darīja kaut ko kopā. Ap pusdienlaiku sākās negaiss. Mēs visi devāmies uz lielu šķūni, lai paslēptos no lietus. Zirgs tika izjūgts un arī ievests šķūnī, lai nav jāmirkst lietū. Bet tas zirgs bija ļoti niķīgs un jauns. Ja tika vaļā no apaušiem, tad noķert viņu bija problemātiski, jo nepielaida nevienu klāt, spēra un koda. Šoreiz notika ļaunākais. Kā to zirgu sēja, kā nē, bet viņš atbrīvojās no saviem apaušiem un staigāja laimīgs pa šķūni, nevienu nelaizdams klāt. Pieaugušie atteicās zirgam tuvoties.

Tad es bērna prātā izdomāju, ka zirgs no pieaugušajiem baidās un tāpēc arī nepielaiž klāt, bet es esmu maza un laba, un zirgs to noteikti jūt. Kāpēc lai es nevarētu pie viņa pieiet un uzvilkt apaušus? Visiem pavēstīju, ka to zirgu "dabūšu". Visi stāvēja, aizturējuši elpu. Zirgs periodiski nosprauslojās, pasita ar kāju un apskrēja kādu riņķi, bet es stāvēju ļoti mierīga pie sienas, jo zināju, ka dzīvnieki visu jūt, un pat labāk nekā mēs. Periodiski viņš apstājās, paskatījās uz mani. Es izdomāju, ka kabatā var atrast kaut kādas našķa atliekas, piemēram, maizes drupatas. Salasīju, kas bija, un to turēju rokā. Godīgi sakot, tā īsti ēst tur nebija nekā. Tā es lēni, apmēram soli minūtē, virzījos zirga virzienā un viņu mierināju – visu laiku runāju ar viņu. Dažas reizes nosprauslojās, bet vēlāk pat nereaģēja uz manu nākšanu tuvāk. Acīmredzot man viņš uzticējās. Tā es piegāju pie zirga, paglaudīju, atdevu kripatiņas maizes, kas bija rokā, un viņš man ļāva uzvilkt iemauktus un pēc tam gāja man līdzi.

Klātesošie bija pārsteigti, jo zirgs galu galā varēja man iespert vai iekost. Un no šī zirga baidījās visi, bet es ar to tiku galā. Tas bija iemesls vietējiem runāšanai ilgus gadus, kā mazais bērns savaldīja zirgu.

Studiju un specializācijas laiks

1980. gadā ar pirmo piegājienu iestājos Rīgas medicīnas institūtā (RMI) Ārstniecības fakultātē, ko 1986. gadā veksmīgi absolvēju, iegūstot ārsta diplomu.

Pirmajā un otrajā kursā piedalījos RMI Centrālās komjaunatnes komitejas darbā Jauno mediķu skolā. Mans darbs bija saistīts ar vidusskolēniem, kas gribēja mācīties RMI. Taču RMI Centrālās komjaunatnes komitejas iekšējā darba organizācija un iekšējās attiecības lika man daudz ko pārdomāt, un es brīvprātīgi aizgāju no šī darba, kaut gan jutu nepieciešamību darboties. Laikam tas bija jaunības maksimālisms.

Sestajā kursā mums bija valdības noteikts eksperiments, kad aptuveni 6 mēnešus vajadzēja patstāvīgi strādāt kā subordinatoriem dažādās Rīgas slimnīcās. Un arī šeit man paveicās. Mani iedalīja (toreiz bija sadale) P. Stradiņa klīniskās slimnīcas 9. nodaļā (endokrinoloģijā), un par mani atbildīgais ārsts bija toreiz klīniskais ordinators (pašlaik profesors) Aivars Lejnieks. Es tiešām esmu pateicīga par tiem zināšanu, domāšanas un darbības pamatiem, ko viņš iemācīja un kas tik nepieciešami ārsta darbā.

Studiju laikā nodibināju ģimeni. Mans vīrs Jānis Leikums mācījās RMI ar mani vienā kursā. Viņš mani piesaistīja ar savu neordinārību un citādāku domāšanu, un izrādījās, ka viņš arī no Krāslavas rajona. Studiju laikā mums piedzima arī pirmais bērniņš – Dace. Studijas nepārtraucu, kūlāmies, kā pratām, palīdzēja radi, draugi un vecāki. Visas problēmas bija jārisina pašiem, vēlme būt par labiem ārstiem mūs motivēja neatlaidīgam darbam.

Beidzot augstskolu, ārsts vēl maz ko prot no praktiskās medicīnas. Tāpēc ir vajadzīga specializācija. Mana izlaiduma gadā bija noteikts, ka specializēties vēlams internatūrā, ko es arī izmantoju. Tā kā man gribējās savā darbā redzēt ātru darba pozitīvu rezultātu, izvēlējos infektoloģiju, turklāt šis speciālists bija vajadzīgs arī Krāslavas rajonā. Internatūru izgāju toreizējā Rīgas Klīniskajā infekciju slimnīcā, kur atradās arī Infekcijas slimību katedra. Sastapu brīnišķīgus speciālistus, patiesus sava darba entuziastus un ļoti labus cilvēkus. Esmu ļoti pateicīga toreiz 4. nodaļas vadītājam Ivaram Mazjānim par fantastiskas klīniskas pieredzes izveidošanu, kā arī docentēm Akimovai un Sumļeņinovai, ar kurām man bija visbiežākā saskare. Smagos hepatoloģiskos slimniekus izmeklējām kopā ar profesoru Anatoliju Bļugeru, docenti Silonovu un docentu Jāzepu Keišu (tagad profesoru) un asistenti (tagad profesori) Ludmilu Vīksnu. Visi smagie slimnieki tika skatīti konsīlijos. Beidzot internatūru, bez zināšanām ieguvu arī pārliecību, ka smagos slimniekus droši var sūtīt uz infektoloģijas centru Rīgā, tur noteikti palīdzēs.

Internatūra ilga gadu, un, to beigusi, aizbraucu strādāt par infektologu uz Dagdas slimnīcas Infektoloģijas nodaļu. Jebkurā lauku slimnīcā katrs speciālists ir arī vispārējais ārsts, kas toreiz līdzinājās tagadējiem ģimenes ārstiem. Tāpēc Terapijas nodaļas vadītāja Jāzepa Maskalāna vadībā apguvu terapiju (interno medicīnu) un papildus darbam Infektoloģijas nodaļā strādāju arī par terapeitu poliklīnikā. Obligātas bija arī dežūras slimnīcā, kur ārstēju gan terapeitiskus slimniekus, gan novēroju ķirurģiskus, gan ginekoloģiskus pacientus. Ja bija nepieciešams, izsaucu speciālistus. Veicu arī Krāslavas rajona galvenā infektologa pienākumus.

Pārmaiņu laiki. Sabiedriski politiska dzīve

Sākoties tautas atmodai, mums piedzima otrā meita – Ilze. Mans vīrs Jānis Leikums toreiz mācījās Rīgas Traumatoloģijas un ortopēdijas institūta klīniskajā ordinatūrā, jo gribēja kļūt par traumatologu, nevis turpināt darbu kā ķirurgs. Traumatoloģijas un ortopēdijas institūta kolektīva sastāvā viņš piedalījās barikādēs Rīgā.

Barikāžu laikā Jānis sargāja telefonu centrāli Rīgā un varēja zvanīt uz mājām. Tas bija bailīgi, visi gaidīja dažādas iespējamas briesmas. Rīgas ielās notika apšaude, televīzija stāstīja par cietušajiem, un es biju mājās ar 2 maziem bērniem pilnīgā neziņā. Par laimi, viss beidzās salīdzinoši mierīgi, un neatkarību mēs atguvām.

Visos masu medijos tika reklamēts, ka pašiem jāuzsāk sava uzņēmējdarbība, pašiem jāpelna nauda. Ivars Godmanis aicināja pirkt taupības krāsniņas. Ar savu infektologa specialitāti nevarēju sākt privātpraksi, tāpēc 1988. gadā devos uz kursiem Maskavas Tautas draudzības institūtā un apguvu iridodiagnostiku un fitoterapijas pamatus un, atgriezusies Latvijā, uzsāku privātpraksi. Tas bija kaut kas jauns un interesants. Man darbs veicās un patika. Vēlāk fitoterapiju padziļināti mācījos Baltijas fitoterapijas koledžā 2 gadus.

1991. gadā mani pārcēla darbā uz Daugavpils infekciju slimnīcu, un tieši šeit es sapratu, ka cilvēkam ir nepieciešama apvienošanās interešu grupās. Latvieši Daugavpilī ir minoritāte.

Vēloties vairāk ieguldīt savu darbu, zināšanas un enerģiju sabiedrības attīstības un vēstures labā, 1992. gadā iesaistījos politikā. Līdzās vienmēr bija mans vīrs Jānis Leikums, un viņa neordinārā domāšana

bija tieši laikā. Mani ievēlēja par Latvijas Kristīgo demokrātu savienības (LKDS) Daugavpils nodaļas priekšsēdētāju.

Partijā katru mēnesi tika rīkotas apmācības par dažādiem politoloģijas jautājumiem, lektori pārsvarā bija no Vācijas. Viņu informācija bija ļoti praktiska un vērtīga. Darbošanās partijā palīdzēja arī labāk iepazīt daudznacionālo un daudzkonfesionālo Daugavpils sabiedrību, sabiedriskās kustības, masu psiholoģiju un veikt reālu ieguldījumu demokrātijas attīstībā. Darbojoties partijā, sastapu daudz gudru, enerģisku un gaišu cilvēku. Piektās Saeimas vēlēšanās Daugavpils novada balsošanas rezultāti bija otrie labākie pēc Rīgas un ārzemju iecirkņa.

LKDS 2. kongresā.
Pirmajā rindā (no kreisās): otrais – Jānis Leikums, trešā – Ruta Leikuma

Darbojos arī KDS padomē. Tas viss prasīja daudz laika un enerģijas, bet laikam bērnības rūdījums, kad 5 km katru dienu bija jāiet uz skolu, man palīdzēja to izturēt un izdarīt līdz galam. Turklāt šis politikai veltītais laiks bija jāsavieno ar bērnu audzināšanu. Liels atbalsts bija vecāki, kuri pieskatīja bērnus, kad man bija kaut kur jābrauc.

1991.–1992. gadā sākās pārmaiņas medicīnā, un praktiski domājošo ārstu grupa Daugavpilī – es, Janīna Sirmā un Jānis Leikums – izvērtējām, apspriedām un izdomājām, konsultējoties ar citiem arī progresīvi domājošiem dakteriem, ka nepieciešams apvienot Daugavpils ārstus, lai varētu izteikt viedokli un attieksmi par vai pret valdības lēmumiem, izglītot ārstus un izklaidēt. Rezultātā mēs nodibinājām

Daugavpils ārstu asociāciju, uzrakstījām vēstuli Ministru kabinetam par nepārdomātām reformām medicīnā, kas, iespējams, būs neveiksmīgas, un to parakstīja gandrīz visi Daugavpils ārsti. Taču mēs nokavējām vienu dienu, valdība lēmumu pieņēma, un process tika akceptēts. Tomēr Norēķinu kases jau tika dibinātas, un viss notika. Pēc tam pats veselības ministrs atbrauca uz Daugavpili un tikās ar ārstiem, nosaucot mūs par revolucionāriem. Izdevām informatīvu lapu "Daugavpils Ārsts" 1994.–1995. gadā. Mēs noorganizējām arī pirmo ārstu balli Daugavpilī, kas notika toreizējā kultūras namā "Celtnieks". Vietējā komunistu-čekistu mafija mūs uzskatīja par nevēlamiem, un darbošanās tika sagrauta no iekšpuses. Tika nomainīta Daugavpils ārstu asociācijas vadība atbilstoši tā laika vadošās elites ideāliem par paklausīgu vadītāju, kam tika izmantota ārstu politiskā tuvredzība. Norēķinu kases (vēlāk Slimo kases) priekšsēdētājs dakteris G. Grigulis ar savu komandu kļuva par Daugavpils ārstu asociācijas jauno priekšsēdētāju, kas nekādā veidā nevarēja veicināt ārstu interešu pārstāvēšanu. Darbs apstājās. Daugavpils ārstu biedrība reāli kļuva tikai par ārstu balles rīkotāju ik gadu Daugavpilī. Citu konkrētu darbību tā neveica vai arī ja veica, tad tikai ķeksīša dēļ, jo pie varas esošie medicīnas darbinieki arī nevēlējās, lai kaut kas notiktu bez viņu ziņas.

1995. gadā iestājos Vācijas Baltijas ārstu biedrībā, un kopā ar vīru dibinājām šīs biedrības atbalsta grupu Daugavpilī. Noorganizējām humāno palīdzību no Vācijas ārstu biedrības Daugavpilij par summu aptuveni 200 000 vācijas marku. Vācu kolēģi paši to atveda. Taču arī šo darbošanos mums daļēji paralizēja vietējā elite, kurai tas nepatika, tika izmantotas tās pašas vecās PSRS laiku metodes.

1996. gadā iesaistījos iedzīvotāju selēndeficīta problēmu risināšanas programmā, ko īsteno Biomedicīnisko problēmu centrs. Manu darbu novērtēja ar apbalvojumu – Goda doktors biomedicīnā.

1995. gadā iestājos Latvijas Katoļu studentu un akadēmiķu apvienībā (LKSAA) "Dzintars" un kļuvu par Daugavpils vienības senjori. 1998. gadā svētceļojuma laikā uz Romu apmeklējām lielāko daļu svētvietu Eiropā (Čenstohova, Vīne, Montekjari, Venēcija u.c.), ko organizēja LKSAA "Dzintars" ar ārzemju dzintariešu finansiālu un organizatorisku atbalstu. Ar mums līdzi brauca priesteris Paulis Kļaviņš, kas toreiz mācījās ASV un tagad ir teoloģijas profesors, ļoti interesants un mūsdienu cilvēks.

Ruta un Jānis Leikumi svētceļojumā Vatikanā 1999. gadā.
Pirmajā rindā (no kreisās): Ruta Leikuma, Jānis Leikums un
Romas pāvests Jānis Pāvils II

1999. gadā pārstāvēju Latvijas katoļu inteliģenci Eiropas Asamblejā Kopenhāgenā, kur pirmo reizi pēc ilgiem gadiem publiski nosauca algas, ko reāli saņem Latvijā ārsti un skolotāji, strādājot slodzi. Tādā veidā kļuvu par pirmo personu 24 dalībnieku vidū, jo katrs nāca klāt un jautāja, vai tā ir alga stundā vai dienā. Par tādu (100–120 ASV dolāri) algu mēnesī neviens neticēja. Toties, atgriežoties Latvijā, pamanīju, ka izmainījās rakstu saturs vietējās avīzēs, kur sāka rakstīt, ka ārsti un skolotāji saņem, izrādās, mazas algas. Pirms tam tika rakstīts, ka mūsu ārsti saņem lielas algas.

1999. gadā arī Polijas Katoļu inteliģences klubs mani uzaicināja uz savu semināru Varšavā par globalizācijas procesiem, kur man arī vajadzēja prezentēt Latviju. Tajā seminārā piedalījās bez poļu inteliģences pārstāvjiem arī citu kaimiņvalstu pārstāvji. Seminārs tika translēts televīzijā.

1999. gadā kopā ar vīru noorganizējām palīdzību ugunsgrēkā cietušajai ģimenei Indras pagastā, kam sadega māja no zibens spēriena. Nodarbojos ar labdarību, jo uzskatu, ka palīdzēt līdzcilvēkam ir tikai labi un nepieciešams. Kopā ar savu vīru noorganizējām palīdzību šai

nelaimē nonākušai ģimenei un sarūpējām pa visu Latviju visu nepieciešamo, bet pašvaldība piešķīra māju.

Ekonomisku apsvērumu dēļ 2001. gadā mainīju pamatdarbu uz farmaceitisko biznesu, sāku strādāt AS "Grindeks" par pārstāvi Latgalē. Taču medicīnu neesmu pametusi ne uz mirkli. Lai varētu savienot darbus, pārgāju strādāt Uzņemšanas nodaļā tikai uz dežūrām un pēc nepieciešamības aizvietošanu. Mans darbs AS "Grindeks" novērtēts ar Atzinības rakstu 2006. gadā (par godu "Grindeks" 60 gadu jubilejai) par radošu, iniciatīvas bagātu un produktīvu darbu (Atzinības rakstu personīgi pasniedza Kirovs Lipmans un Valdis Jākobsons).

2010. gadā Leikumu ģimene nosvinēja pirmās bērnu kāzas: meita Ilze apprecējās ar Jāni Prikuli.

Pirmās bērnu kāzas Leikumu ģimenē 2010. gadā.
No kreisās: Dace Leikuma, Jānis Leikums, Jānis Prikulis,
Ilze Prikule (Leikuma), Anna Leikuma, Ruta Leikuma

Visos laikos ģimene ir bijusi sabiedrības pamats. Tā bija un būs vieta, kur atgriezties, kad neviens nekur tevi negaida. Ir ļoti skumīgi, ka pēdējā laikā sabiedrībā izzūd un mākslīgi tiek mazinātas kristīgās morāles vērtības, kur ģimene ir kā sabiedrības stūrakmens un turpinājums mūsu tautai[91].

2011. gadā

Viktors Litvjaks

Mana dzimtene ir Asūne

Savu bērnību atceros apmēram no piecu gadu vecuma (ap 1954. gadu). Atmiņā tā atspoguļojas kā māja kalna augšā, lejā klubs ar bibliotēku (tagad Tautas nams), tālāk skola, ambulance, veikals, vairāk pa labi dzirnavas, baznīca, nedaudzas dzīvojamās mājas, aiz upes baznīckunga liela māja un cūku ferma (vēlāk tā pārtapa par kolhoza kantori, ciema padomi, pastu). Ciemats palika lielāks, kad sāka pārcelt iedzīvotājus no viensētām uz ciematu.

Kad sāku iet skolā (1956), skolas ēka bija pavisam citāda – divstāvu koka ēka, apšūta ar dēļiem. Toreiz tā vēl bija 7-gadīgā, bija paralēlās klases 1.–3. un 2.–4. Manas audzinātājas (no paša sākuma) bija skolotājas Ivanovska, Kaskeviča, Olehnoviča, Bačkure un, protams, skolas direktors Aloizs Zeiza.

Par skolēniem. Man liekas, toreiz mēs bijām draudzīgāki, gribējām vairāk un labāk mācīties, arī disciplinētāki. Gan mamma, gan vecāmāte ar vectēvu, kopš atceros sevi, bija iemācījuši (un tas palika uz mūžu), ejot garām baznīcai vai kapiem, noņemt cepuri un sveicināt pieaugušos. Nepavisam negribu teikt, ka tagad bērnu ar labu uzvedības kultūru nav. Tagad cita problēma – pietrūkst skolēnu, bet tā jau nav tikai skolu problēma. Un vēl – bijušie skolēni – absolventi. Nav svarīgi, kad un ar kādām sekmēm kas ir mācījies skolā – nav jāaizmirst tā arī tagad. Katru rudeni notiek salidojums. Vai tad nav vērts atcerēties, kas bija, kā bija, kas ir tagad? Ļoti ceru, ka Asūnes skola, neskatoties uz visām reformām, saglabāsies.

Protams, visskaidrāk atmiņā ir iespiedusies upe (toreiz mēs to saucām par Asūnes upi) ar dzinavu slūžām, mana bērnības upe, kur sāku savas makšķerēšanas gaitas, ķerot sākumā grunduļus – to bija ļoti daudz. Ar makšķeri uz upi sāku staigāt kopš sevi atceros. Visai šai mākslai mani mācīja vectēvs, jo viņš mani ņēma līdzi makšķerēt gandrīz vienmēr. Ar gadiem arī lomi bija patīkamāki.

Tajos laikos jau ar tīkliem (izņemot valsts zvejniekus) neviens nezvejoja. Par valsts zvejnieku lomiem varēja brīnīties. Jāpiebilst, ka, izņemot upi, bija un arī ir Asūnes ezers. Lomi bija lieli līdz laikam, kad zvejā sāka izmantot elektrību, bet vēlāk daži sāka nodarboties ar malu zvejniecību, kas diemžēl notiek arī tagad.

Makšķerkāts toreiz jau bija no bērza (lazdas tuvā apkārtnē neauga), bet makšķeraukla un āķi bija veikalā pirkti (vectēva nopelns). Viszivīgāka vieta, protams, bija pie dzinavu slūžām, kur ķērās arī mūsu izpratnē normāli asari un uz dzīvo ēsmu arī līdakas. Pavasara beigās upītē saradās strauta nēģi. Kad mums, puikām, palika padsmit gadu, sākām ķert jau sapalus – vienkārši no tilta uz spāri vai maijvaboli. Tagad modē nāk mušiņmakšķerēšana ar supermakšķerēm, dažādām mākslīgām mušiņām. Agrāk bija vienkārši – nobīdi svinu līdz pludiņam, uzliec uz āķa spāri un pludini gar krastu. Sapals ilgi gaidīt neļaus.

Diemžēl šī upe prasīja arī divu bērnu dzīvības.

Atceroties manu vecāku ģimenes dzīvi, jāsaka, ka tā gan nebija no vieglajām. Dzīvojām mājās saspiesti, pat ļoti: vectēvs Pāvels ar vecomāti Emīliju, tante Adele ar meitām Lūciju un Olgu, mana mamma Anna ar mani un manu brāli Vilhelmu.

Kamēr vectēvs ar tanti Adeli strādāja kolhozā (vectēvs par ganu, tante par slaucēju), kaut kāda izdzīvošana vēl bija, lai gan toreiz jau maksāja gandrīz tikai graudā divas reizes gadā, bet pēc vectēva nāves (1958) un tantes aizbraukšanas dzīvot uz Ventspili mātei noņēma kolhoza piemājas zemi (atstāja tikai 0,15 ha fonda zemes, jo māte strādāja skolā par apkopēju). Grūti nācās gan viņai, gan mums. Vasarā apkopējām vajadzēja sagatavot malku, sazāģēt ar rokas zāģi un saskaldīt, bet ziemā – kurināt krāsnis un uzkopt skolas telpas. Nekas – izdzīvojām. Bija sava gotiņa, cūciņa, vistas. Sienu gan vajadzēja pļaut ar rokas izkapti, un daža pļaušanas vieta atradās pat 12 km attālumā. Kaimiņi arī sniedza palīdzību.

Nevaru neatcerēties palīdzības rokas sniegšanu no Viktora Ivanovska (kolhoza priekšsēdētāja sešdesmitajos gados) gan mātei (iekārtoja darbā kantorī par apkopēju), gan man.

Labāka dzīve sākās no 1966. gada, kad es, pabeidzis Ventspils 20. arodskolu, atbraucu strādāt kolhozā par virpotāju. Toreiz darbnīcas bija vecas, darbgaldi – pavisam veci, tomēr darījām visu iespējamo, lai varētu apstrādāt zemi, audzēt labību, attīstīt lopkopību.

Kolhoza valde nāca mums pretī un iedalīja dzīvokli jaunajā divstāvu mājā. Šajā laikā tiku pat pie sava motocikla "Kovrovec". Tālāk sekoja dienests Padomju armijā (1968–1970). Dienests pagāja kaimiņos Lietuvā. Pēc dienesta beigām atgriezos mājās, lai gan piedāvājums

bija palikt dienēt un mācīties tālāk karaskolā. Pienākuma apziņa lika atgriezties savā dzimtajā ciematā, jo bija jāpalīdz mātei, un arī cilvēki te visi no bērnības pazīstami.

Pēc gada izveidojās sava ģimene: ciemos pie radiem bija atbraukusi meitene Ruta no Rīgas. Viņai arī bērnība pagājusi Asūnes pagastā. Nolēmām kādu laiku padzīvot Asūnē. Ar Viktora Ivanovska svētību dabūjām labāku, trīsistabu dzīvokli. Man darbs arī atradās jau jaunajās mehāniskajās darbnīcās, sieva iekārtojās par kinomehāniķi. Piedzima meita – Inga. Domas par braukšanu prom, uz Rīgu, nebija, taču saskaņā ar to laiku likumu strādāt varēja tikai tur, kur esi pierakstīts. Kurš gan ies zaudēt sievas dzīvokli Rīgā? Tālab arī nācās 1974. gadā pārcelties uz Rīgu, nenojaušot, ka 1999. gadā būs jāatgriežas uz Asūni.

Sāku strādāt vienā firmā (tagadējais nosaukums AS Energofirma "Jauda"). Darbs bija normāls, labi vadītāji (nebija iztirgojuši rūpnīcu). Domāju, ka firmā ar manu darbu arī bija apmierināti, ja jau apbalvojumu ierakstiem vienas darba grāmatiņas bija par maz. Turpat strādāja arī sieva un dēls Oskars (dzimis Rīgā, 1974).

Bērni pabeidza augstskolas, meita – skolotāja, dēls – programmists. Nāca mazbērni: mazmeita – Laura, mazdēls – Niks, kuri pašlaik studē un mācās. Mums pašiem, vecākiem, bija aktīva sabiedriska dzīve. Nāca barikāžu laiks ar televīzijas torņa sargāšanu, pārmaiņas valsts dzīvē un arī mūsējā.

Sieva ar savu mammu ierosināja braukt dzīvot uz laukiem. Agrākajos laikos sievas vectēvam Asūnes pagastā piederēja zemnieku saimniecība. Papīru kārtošana tika veikta sieviešu spēkiem – Rutas mamma agrāk strādāja Finanšu ministrijā. Vēlāk tika piepirkta vēl zeme un meži klāt, un kopējā platība sanāca ap 60 ha. Ar lauksaimniecību gan nenodarbojāmies, izņemot tikai to, ka gadus 10 sievai saimniecībā bija pāris govis, cūkas, pīles, zosis, vistas. Tagad gan ir tikai zirgs, kazas un vistas. Cepuri nost viņas priekšā, ka pilsētā augusi sieviete sāk saimniekot laukos. "Tas man no vecāsmātes", tā viņa saka.

Es pats nolēmu (ģimenes apspriedē) uz laukiem tajā laikā vēl nepārvākties, jo darba laukos nebija, lauksaimniecības tehnikas nekādas. Tad arī sākās braukāšana šurpu turpu gandrīz katru sestdienu, nerunājot jau par atvaļinājumu. Bet tas jau bija mazliet pierasts, jo arī agrākajos laikos no Rīgas visus atvaļinājumus pavadījām Asūnē pie manas mammas. Te klāt nāca lauksaimniecības darbi, arī siena vāk-

šana, celtniecības darbi, jo māja un saimniecības ēkas bija stipri jāremontē un daža ēka bija jāceļ no jauna. Labi, ka bija firmas administrācijas sapratne – gan brīvdienu ziņā, gan arī materiālu ziņā, jo ļoti daudz ko izmeta metallūžņos vai atkritumos, bet labi noderēja piemājas saimniecībā. Paldies jāsaka maniem draugiem gan Rīgā, gan Asūnes pusē, kuri palīdzēja ar autotransportu, ar lauksaimniecības tehniku. Pašlaik viens no viņiem – Valdis ar sievu nu jau pāris gadus dzīvo man kaimiņos.

Tā braukājot, pienāca arī sešdesmit gadu. Uz to laiku jautājums jau bija izlemts – pensija (50%) un uz laukiem. Labi, ka valstī vēl pagarināja likuma darbību par pirmslaicīgu aiziešanu pensijā. Dažreiz gan galvā lien savādas domas… Gadi tomēr iet, un ja ar veselību būs kādas problēmas… (bet bez tām diez vai kāds ir dzīvojis?).

Paldies jāsaka apkārtējiem iedzīvotājiem, Svariņu pagasta pārvaldei par ceļa uzturēšanu. Neskatoties uz šī gada sniegotu ziemu un finanšu trūkumu, ceļš uz ārpasauli bija izbraucams.

Nevaru nepastāstīt par to, ka, izņemot makšķerēšanu, man ir vēl viens hobijs, kas saistīts arī ar Asūni. Tās ir medības. "Saslimt" ar šo nodarbi palīdzēja, kopš man palika 18 gadu, atkal Viktors Ivanovskis, arī Vladislavs Isaks, Pjotrs Voronovs. Starp citu, Viktors, neskatoties uz saviem 83 gadiem, vēl arī tagad piedalās medībās. Diemžēl Vladislavs ar Pjotru nu jau medī citos medību laukos viņpasaulē.

Tā iznāca (atkal ne bez Viktora ieteikuma), ka man nu jau ceturto gadu nākas vadīt Asūnes medību kolektīvu trīsdesmit septiņu mednieku sastāvā. Par mūsu darbību būtu atsevišķs raksts, vienīgi gribu pateikt tiem, kuri medniekos redz tikai slepkavas, ka tā tas nav. Mednieks nav tikai tas, kas medī, bet arī tas, kas palīdz zvēriem izdzīvot bargajās ziemās, kas pasargā arī dažu lauku no postījumiem, no pašlaik aktuālā bebru uzbrukuma, arī zvērus no slimībām. Gribas atvainoties no mednieku puses lauksaimniekiem par meža zvēru izdarītiem postījumiem. Saprotiet arī mūs: nu nevaram mēs fiziski pasargāt jūsu laukus pilnīgi, bet daļēji mēs to darām. Tāpēc palīdziet arī jūs gan sev, gan mums, un mēģināsim kopā sadzīvot ar mūsu meža brāļiem.

Nobeigumā teikšu: Asūnes pusē arī tagad dzīvo daudzi cilvēki, uz kuriem var paļauties, kuri tur doto vārdu, kuri izpalīdzēs grūtā brīdī, mednieku valodā runājot, ar kuriem nav bailes stāvēt uz masta blakus.

Manā izpratnē mana dzimtene ir mana dzimšanas vieta, vieta, kur pagāja bērnība. Un katram savas dzimtenes grāmatā jāatstāj ja ne lappuse, tad vismaz dažas rindas. Kā redzat, nekādus lielus darbus paveicis neesmu, bet esmu lepns par to, ka mana dzimtene ir Asūne.

2011. gada februārī

Pāvils Neikšāns

Atskats pagātnē

Pāvils Neikšāns
2002. gadā

Ļoti liels laika sprīdis šķir mūsdienas no tiem trauksmju pilniem gadiem, kur pagāja mana bērnība, skolas gadi, jaunība. Es pacentīšos atcerēties drūmo pagātni, tās sarežģīto notikumu virpuli, kas jau puslīdz pārklāts ar aizmirstības plīvuru un ir blāvi saredzams. Vai notikumu restaurācijas gaitā patiesību neaizēnos subjektīvo emociju faktors, kas dažreiz traucē atšķirt īstenību no šķietamības? Pacentīšos šo uzdevumu veikt vaļsirdīgi un godprātīgi, noraugoties no nodzīvoto gadu grēdas. Iespējams, ka stāstā ieskanēsies kāda – laika rūsas skarta – minora nots, taču izjust nostalģiju ir katra cilvēka vājums.

Manas dzīves apzinīgais laika posms sakrīt ar vēsturisku notikumu bagātu laikmetu visā Latvijā, kad valdošas varas ar krasi atšķirīgām sistēmām mainījās vairākreiz. Esmu dzimis 1927. gada 21. oktobrī Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Kairīšos, kur manam tēvam Albīnam (1877–1942) un mātei Sofijai (1897–1940) piederēja neliela saimniecība. Ģimenē biju trešais bērns (vēl ir jaunākais brālis). Pirmo izglītību guvu 7 gadu vecumā Kairīšu 6-gadīgajā pamatskolā, kuru beidzu 1941. gadā. Sākoties karam, mācības pārtraucu uz vienu gadu. 1942. gadā iestājos Aglonas vīriešu ģimnāzijā. Pēc kara 1945. gadā pārgāju mācīties uz Krāslavas 12-gadīgo vidusskolu. Absolvēju to kā eksterns.

Pēc mātes nāves (1940), tēva nāves (1942), vecākā brāļa krišanas kaujā pie Ķekavas (1944) uz pusi samazinātās ģimenes materiālie

apstākļi sāka slīdēt lejup. Mūsu saimniecība – vienīgais ienākumu avots – palika bez apsaimniekotāja. Šo pienākumu pildīt bija jāuzņemas man. Regulārā skolas apmeklēšana bija jāpārtrauc un jāpāriet eksternātā. Tā allaž slavētā un skaisti apdziedātā bezrūpju saulainā bērnība manās atmiņās palikusi pelēcīga un asaraina… Tuvu cilvēku zaudējums, politisku pārvērtību mudžeklis, nabadzības slogs un izglītības kāre – viss cauraust rūpju un pārdzīvojumu pavedieniem.

Paralēli garīgai attīstībai norisa arī fiziska brieduma process – bērnību nomainīja jaunība. Sākās ideālu un dzīves jēgas meklēšanas un vērtēšanas posms. Kā katram aktīvam jaunietim, tā arī man, jo es nedrīkstu norobežoties no tās vides, apstākļiem, sabiedrības, kurā veidojās mans raksturs un dzīves īstenības tvērums, – bija jāiziet caur tā laika sarežģīto, juceklīgo un pretrunīgo vēstures notikumu labirintu.

1947. gada rudenī, kad strādāju Krāslavas rajona Kairīšu 7-gadīgajā skolā par direktoru, tiku arestēts un apvainots par piedalīšanos nelegālā pretpadomju organizācijā "Daugavas sargs", kura darbojās Krāslavas rajonā no 1945. gada. 1946. gadā, apvienojoties ar līdzīgu organizāciju Daugavpilī, tā tika pārdēvēta par "Latvijas patriotu apvienību".

Pēc vairāku mēnešu ilgas izmeklēšanas 1948. gadā no 6. līdz 12. maijam notika tiesas prāva Daugavpilī. Baltijas kara apgabala tribunāls tiesāja 28 nelegālas organizācijas dalībniekus, apsūdzot "dzimtenes nodevībā". 25 notiesātajiem piesprieda bargāko soda mēru 25 gadu ieslodzījumā un vēl 5 tiesību zaudēšanas gadus, izņemot 3 nepilngadīgos jauniešus, kuri saņēma pa 3–10 gadiem. Grupa tika izmētāta pa visu plašo Padomju Savienību. Es sodu izcietu Komi APSR Intā, kas ieņem zīmīgu vietu visā plašajā izsūtījumu un nometinājumu arhipelāgā un tiek bieži minēta represijās cietušo atmiņu stāstos. Es negribu garlaikot ar stāstu par deportācijas ceļojuma "ērtībām", pārsūtīšanas cietumu drūmajām ainām, telpu šaurību un gaisa smacību, par antisanitāriem apstākļiem, par sadursmēm ar kriminālnoziedzniekiem, – par šīm šausmām ir jau daudz stāstīts – tie procesi ir nemainīgi analoģiski. Varu minēt tikai etapēto šķirošanas punktus, kur notika pārdislocēšana: Rīga, Maskava, Gorkija, Kirova, Vologda, Kotlass un beidzot Inta. Pēc divu mēnešu ilga ceļojuma mūs, lopu vagonu "pasažierus", izsēdināja mazapdzīvotās dzelzceļa stacijas atzarojumā.

Par "galapunktu" varēja secināt, ka tas ir tālu ziemeļos, jo zemi sedza sniegs, kaut bija tikai septembra vidus. Suņu rejas un konvoja lamas nemaz neliecināja par "Minlaga" laipno uzņemšanu. Kas to būtu domājis, ka šādos režīma apstākļos būs jāpavada ilgus gadus, ciešot badu, salu un pazemojumu.

Pēc soda termiņa samazināšanas 1957. gadā iebraucu Latvijā. Māju vairs nebija. Māsa Konstance bija izprecēta, brālis Voldemārs izsūtīts, mājas nojauktas un aizvestas nezināmā virzienā. Darbu dabūt bija grūti, bet vēl sarežģītāk – atrisināt pierakstīšanās jautājumu, jo manā pasē bija spiedogs "položenije o pasportah" – nevēlama persona.

Tajā pašā vasarā atvadījos no izpostītās sētas un aizbraucu atpakaļ uz Intu. Šahtās strādnieku pieprasījums bija liels. Izglītību turpināju neklātienē – Ļeņingradas Krupskajas vārdā nosauktajā Tautas universitātē. No 1961. gada līdz 1975. gadam strādāju Intas tautas teātrī par scenogrāfu. Pēc tam atkal atgriezos šahtas darbos, lai iegūtu attiecīgu darba stāžu. Sasniedzot ogļraču profesijai atbilstošu 50 gadu vecumu, aizgāju pensijā.

1980. gada rudenī kopā ar sievu Ludmilu pārcēlāmies uz pastāvīgu dzīvi Jelgavā, kur mums pieder kooperatīvais dzīvoklis un vasarnīca. Iztikas avots – pensija un dārzs.

Tautas atmodas laikā biju aktīvs pasākumu dalībnieks.

1989. gada 14. oktobrī Latvijas politiski represēto apvienības dibināšanas konferencē Ogrē biju viens no konferences vadītājiem, kurā tiku ievēlēts par Latvijas PRA valdes locekli un kurā darbojos joprojām.

1991. gadā 5. novembrī esmu reabilitēts.

1993. gadā grāmatapgāds "Atauga" laidis klajā manu dzejoļu grāmatu "Apdegusī dvēsele".

1997. gada 29. oktobrī esmu apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa Zelta goda zīmi.

Skolas gaitas un darbs

Cik sevi atceros, jau no bērnu dienām skola mani allaž vilināja ar savu noslēpumainību. Skolēnu rotaļu klaigas un čalas, skaļā skolas zvana skaņas atbalsojās mūsu māju pagalmā, jo mēs dzīvojām apmēram 300–400 m attālumā, un mudināja būt skolēnu pulkā. Tāpēc 1934./1935. mācību gadā spēru pirmo soli savas izglītības ceļā.

Skolas ēka pēc ārējā izskata neizcēlās ar īpašu greznību apkārtējo viensētu māju vidū, vienīgā atšķirība bija skārda jumts un tai piederošās teritorijas (apm. 1 ha platība) iežogojums, kur bija augļu dārzs un sporta laukums. Kad šī ēka tika celta, pēc kāda arhitekta plāna, par kādiem līdzekļiem – tas man nav zināms – šīs ziņas ir jāmeklē attiecīgajos arhīvos, ja tikai kara laiki tās nav iznīcinājuši.

Lai gan pēc ārējā izskata tā nebija pils, toties bija garīgo vērtību avots – zinību oāze apkārtējā novada mazizglītoto iedzīvotāju vidū. Lielu lomu vietējā skola nospēlēja 20. gadsimta tautas izglītības līmeņa celšanā un latviešu valodas ieviešanas un attīstības druvā. Diemžēl vairs nav ne ēkas, ne skolēnu, ne apkārtējo iedzīvotāju, kas varētu liecināt par tām dramatiska laikmeta negatīvām pārvērtībām, kuras skāra arī Kairīšu skolu…

Tagad par skolotājiem. Kad sāku apmeklēt skolu, bija divas skolotājas – Anna Smagare (vēlāk Patmalniece) un Lūcija Glāzniece (vēlāk Ūbele). Šodien pēc atmiņas nosaukt hronoloģiskā secībā visu Kairīšu skolas bijušo skolotāju plejādi nav iespējams, var minēt tos, kurus atceros: Juris Nitišs, Jānis Digilevs, Antons Ciršs, Juris Greivulis, Pēteris Papsujevičs, Malvīna Bernāne, Leonovs Jānis.

Kad 1947. gadā mani nozīmēja vadīt Kairīšu 7-gadīgo skolu, skolotāju sastāvs bija šāds: Anna Patmalniece, Anna Latišonoka, Helēna Ratiniece, Anastasija Grizāne, Janīna Grizāne, Marija Prikņa un es. Kādas izmaiņas notika pēc mana aresta, to uzzināju pēc 10 gadiem, bet tas mani ne sevišķi interesēja – man bija cits plāns.

Vēl gribu pieminēt to skolēnu vārdus, ar kuriem esmu kopā mācījies un ar kuriem absolvējām Kairīšu skolu 1940./1941. gadā. Daudzi ir krituši kara laukā, pārējie miruši: Jāzeps Rumaks, Edvards Verebs, Konstantīns Putroms, Jānis Pauliņš, Antons Pauliņš, Silvesters Pokulis, Aleksandrs Rutks, Jāzeps Stikuts, Pāvels Rutks, brālis Jānis Neikšāns. Tie visi bija 1–2 gadus vecāki par mani. Es un Alfrēds Stikuts bijām visjaunākie.

Tāds īsumā mans pārdzīvojumu un piedzīvojumu piesātinātais likteņstāsts. Ģimenē bērnu nav un, jādomā, nebūs, bet dzīve turpinās.

2011. gada 10. aprīlī

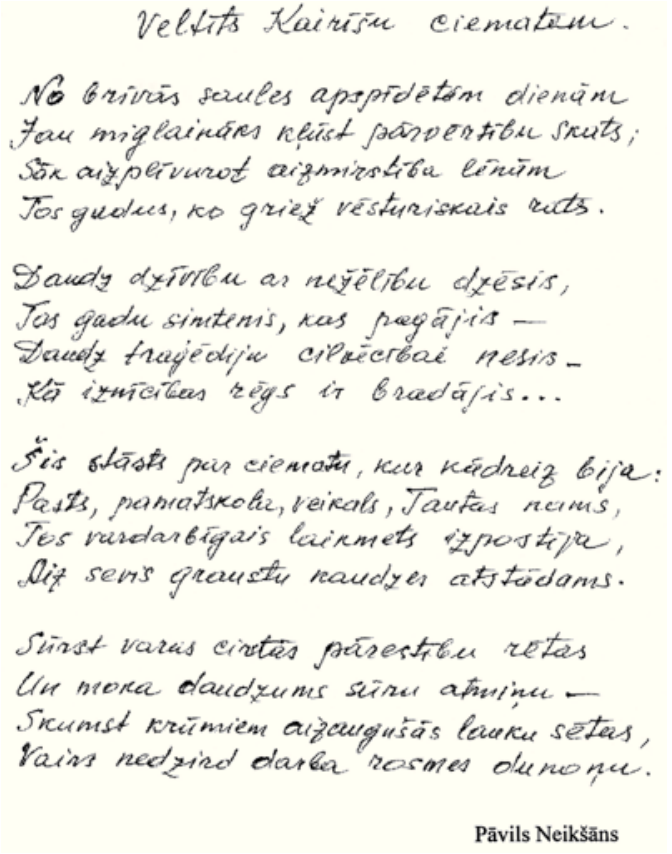

Veltīts Kairīšu ciematam.

No brīvās saules apspīdētām dienām
Jau miglaināks kļūst pārvērtību skats;
Sāk aizplīvurot aizmirstība lēnām
Tos gadus, ko griež vēsturiskais rats.

Daudz dzīvību ar nežēlību dzēsis,
Tos gadu simtenis, kas pagājis —
Daudz traģēdiju cilvēcībai nesis —
Kā iznīcības rēgs ir bradājis...

Šis stāsts par ciematu, kur kādreiz bija:
Pasts, pamatskola, veikals, Tautas nams,
Tos vardarbīgais laikmets izpostīja,
Aiz sevis graustu kaudzes atstādams.

Sūrst varas cirtās pārestību rētas
Un moka daudzums sūru atmiņu —
Skumst krūmiem aizaugušās lauku sētas,
Vairs nedzird darba rosmes dunoņu.

Pāvils Neikšāns

Oļegs Papsujevičs

Ieskats bērnībā un skolas gaitās

Viss labākais paliek bērnībā – vecāku mājās un dzimtajā skolā.

Mana bērnība, kopš es sevi atceros, un skolas gadi pagāja Asūnes pusē nelielā Koroļovas sādžā, kura sastāvēja no mana vecvectēva **Paramona** un vecvecāsmātes **Teklas Skripku** sešu dēlu – Pētera, Grigorija, Semjona, Dmitrija, Pāvela un Jāņa – ģimeņu viensētām.

Koroļovas (bieži raksta arī Karaļova) zemes teritorija rietumos piekļaujas Jolzas ezera krastam, ziemeļos robežojas ar Dzirvanišku sādžu, austrumos – ar Mazo Jolzu un dienvidos – ar Fermas sādžu. Agrākajos laikos, 19. gadsimta izdevumos[529], šo teritoriju dēvēja par Lielo Jolzu (*Золза-Большая*).

Mans vectēvs **Pāvels Skripka** kritis Pirmajā pasaules karā pie Veržbolovas Polijā 1914. gadā. Viņa sieva, mana vecāmāte, **Anna Skripka** (dz. Grigorija un Matrēnas Savicku m.) pāragri aizgāja viņpasaulē – 28 gadu vecumā, atstājot divas meitas bārenītes – **Tamāru** (12 gadi) un **Katrīnu** (8 gadi). Mana māte Katrīna auga sava tēvoča aizbildņa **Jāņa Skripkas** ģimenē Koroļovā, kur ar laiku kļuva par mana vectēva Pāvela viensētas un zemes gabala (14 ha) likumīgo īpašnieci.

Aizbildnis **Jānis Skripka** ar savu sievu **Sabīni** (dz. **Arnicāne**) apstrādāja savu un manas mātes zemi, maksāja lielus nodokļus. Viņiem bija vienīgā meita – **Staņislava**, manai mātei māsīca, dēliņš nomira agrā bērnībā. Māsīcas sadzīvoja ļoti draudzīgi, kā īstas māsas ne tikai bērnībā, bet arī visā turpmākajā dzīvē.

19 gadu vecumā mana māte apprecējās ar nodienējušu Daugavpils cietoksnī puisi no kaimiņu Fermas sādžas **Stepanu Papsujeviču**, un jaunā ģimene apmēram 2 gadus dzīvoja Fermā mana vectēva **Jāņa Papsujeviča** plašajā mājā, kurā darbojās arī 3-gadīgā pamatskola.

1936. gadā mūsu ģimene pārcēlās uz pastāvīgu dzīves vietu Koroļovas sādžā mātes dzimtajās mājās "Azaidos", kur atradās viņas tēva (mana vectēva) Pāvela Skripkas viensētas nekustamais īpašums – divi zemes gabali (Nr. 6. un Nr. 6ª., kopējā platība 14 ha). Tolaik vēl bija dzīva mana vecvecāmāte Tekla. Viņa mani auklēja, kad mana māte bija aizņemta lauku darbos tīrumā (pēc radinieku Staņislavas un **Stepana Skripku** stāstījuma). Tekla nomira sirmā vecumā 20. gs. 30. gadu beigās, apbedīta Fermas kapsētā.

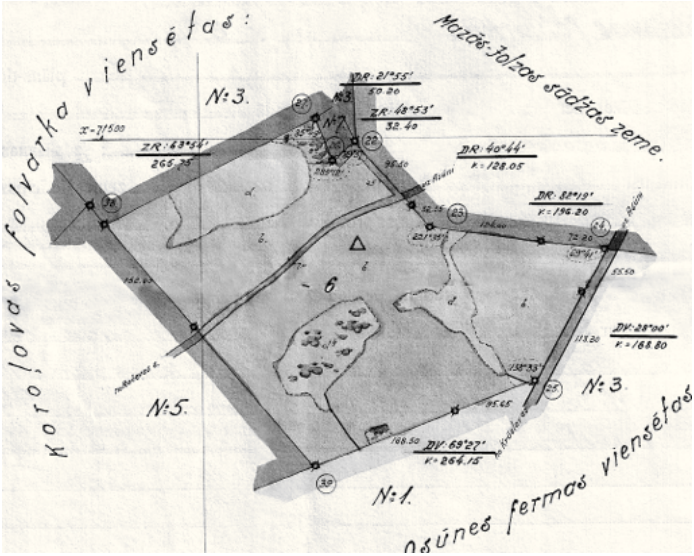

Zemes gabala Nr. 6. plāns. Ar zīmi Δ norādīta māju atrašanās vieta;
Nr. 3. – Grigorija Skripkas zemes īpašums;
Nr. 5. – Jāņa Skripkas zemes gabals; Nr. 7. – Dukeļu kapi[83, 293]

Viensētās Koroļovas folvarka zeme sadalīta vēl 1929. gadā (sadalījis Zemkopības departamenta mērnieks K. Ozols). 1939./1940. gadā par Pāvela Skripkas nekustamās mantas īpašnieci tika nostiprināta mana māte – **Katrīna Papsujeviča** (dz. **Skripka**, 1914. g. 17. oktobrī)[83, 293].

Viensētas teritoriju šķērsoja lauku ceļš, kas, atzarojoties Mudrilovas kalnā no Dagdas-Asūnes lielceļa, gāja pa Mazās Jolzas teritoriju, pāri Dukeļu kalnam, gar Jolzas ezeru uz Račevas sādžu. Paralēli ceļam stiepās telefona līnija līdz mežsarga mājai Bogdānu meža tuvumā. Apmēram 20 metru attālumā no mājām ceļa malā stāvēja telefona stabs un otrs apmēram divi metri garš krāsots dzeltenā krāsā stabs ar uzrakstu lieliem melniem burtiem "Koroļova" uz rādītājdēļa.

Koroļovā mana vecuma bērnu nebija. Bet par to es nemaz nepārdzīvoju un nemeklēju kaimiņu sādžās sev draugus, lai spēlētos skaļā kompānijā. Vasarā man bija ko darīt klusajā dabā, tuvākajā gaišajā birztalā vai ēnainajā lapu koku mežiņā 100–200 metru attālumā no mājām. Agrā pavasarī, kad laukus vēl klāja bieza sniega kārta, bet dienvidu nogāzēs ap bērzu stumbriem zeme jau bija daļēji atkususi,

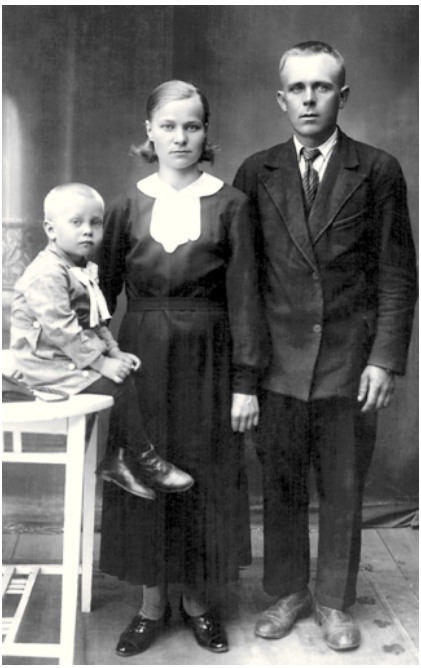

es steidzos tecināt saldenu bērzu sulu. Kad iestājās silts laiks un no ziemas miega modās daba, man patika novērot un vākt pirmās pavasara puķes – baltās un zilās vizbulītes, purenes, māllēpes, gaiļbiksītes. Vasarā garlaikoties vēl vairāk nebija kad: sēņošana un ogošana gandrīz katru dienu, putnu ligzdu un mazuļu novērošana, mājokļa (būdas) ierīkošana mežmalā, spāru un vaboļu ķeršana vistām, kuras badojās aizprostā (paklētī), un citi darbi.

Ģimene pilnā sastāvā 1937. gadā. Es un vecāki – Katrīna un Stepans Papsujeviči[293]

Ziemas aukstajās dienās, vērojot, kā māte auda, sēžot stundām pie stellēm, un tēvs vija virves, arī es iemācījos no linšķiedrām vīt garas un tievas virvītes, un šī nodarbošanās man nemaz nebija par slogu, tieši otrādi. Es biju jaunas iedvesmas pilns tālākajam darbam, kad mūsu kaimiņiene no Mazās Jolzas atraitne **Antoņina Neikšāne** mani cildināja, daļu mana roku darba paņēma sev līdzi un brīnījās – cik daudz es esmu virvīšu izgatavojis.

Tajos pirmsskolas gados mans vienīgais sirdsdraugs bija viņas dēls **Jāzeps Neikšāns**, Asūnes pamatskolas skolēns, 5 gadus vecāks par mani. Kādreiz ziemas laikā mēs kāpām uz silti izkurinātās lauku krāsns mūrīša, un es ar aizrautību klausījos viņa stāstus gan par skolu, gan par makšķerēšanu, un sevišķi man patika pasakas, arī bērnu anekdotes.

Jāzeps palika mans labākais un uzticamākais draugs arī manos skolas gados, jaunībā, visu laiku. Diemžēl smaga slimība (vēzis) pāragri lika viņam aiziet aizsaulē.

Dzimtās mājas "Azaidi" 2011. gada maija beigās.
Skats no ziemeļiem. O. Papsujeviča foto. 2011. g.

No pirmsskolas gadu ainām visspilgtāk iespiedās atmiņā radio uzstādīšana mūsu mājā. Tas notika 1939. gada vasarā. Provincē tolaik radio bija retums: Koroļovā radioaparāta nebija nevienam. Fermas sādžā Latvijā VEF ražotos radiouztvērējus jau bija iegādājies mans krusttēvs **Iļja Medzjuta**, tēvocis **Jānis Papsujevičs** un **Nesters Pivovarenoks.**

Lai nopirktu radioaparātu un vēl nepieciešamo lauksaimniecības inventāru, kā arī daudzus citus rūpniecības izstrādājumus jaunajai lauku saimniecībai, bija vajadzīgi lieli naudas līdzekļi. Šim nolūkam vecāki pārdeva jaunu, pašu saimniecībā izaudzētu vaislai atzīto ķēvi. Jāatzīmē, ka vaislai derīgie šķirnes zirgi tolaik Latvijas brīvvalsts laikā bija augstā cenā. Mūsu izaudzētu šķirnes ķēvi bija atnesusi Eiropā pazīstamās Beļģijas zirgu šķirnes "Ardeni" vaislai atzītā ķēve vārdā Saņka (Ardk. 217/5454, dz. 1928), kuru tēvs mantoja pie mana vectēva Jāņa Papsujeviča Fermas saimniecības sadalīšanas[18, 293].

Tajā pašā gadā bez divlampu radiouztvērēja vecāki nopirka vēl līneiku (līnijdroška), drapaku (atsperecēšas) un lielizmēra šīfera plāksnes dzīvojamās mājas ārpussienu apdarei.

Radioaparāta un antenas uzstādīšanai atnāca vietējie "speciālisti" – jau minētais Nesters Pivovarenoks (kādu laiku strādājis Kurzemē un

daudz ko iemācījies) un krusttēvs Iļja Medzjuta. Tā laika radiouztvērēja normālai funkcionēšanai, t.i., raidstacijas signālu labai uztveršanai, bija nepieciešama gara āra antena uz mastiem. Šādu antenu arī ierīkoja, paceļot apmēram 4 m augstumā virs mājas jumta kores no kūts attālā dienvidu gala līdz mājas ziemeļu galam (apm. 50 m garumā).

Istabā tuvu pie antenas ievada blakus logam piestiprināja plauktu, uz kura novietoja radioaparātu, bet zem tā uz otra plaukta izvietoja strāvas avotus – augstsprieguma (anoda, 90 V) bateriju un sērskābes-svina akumulatoru (2,0 V). Antenā tika ierīkots zemes slēgs, ar kura palīdzību antenu varēja atvienot no radiouztvērēja un tieši saslēgt ar zemi. Radioaparātam bija vertikāla frekvenču skala, uz kuras, cik es atceros, bija lasāmas raidstacijas "Rīga", "Madona", "Kuldīga", "Liepāja" u.c. Par nožēlu, aparāts sadega kara laikā kopā ar kaimiņa Grigorija Skripkas māju, kurā māte bija paslēpusi no vācu zaldātiem (mūsu mājā viņi to atrada paslēptu pakrāsnē).

Jāatzīmē, ka tolaik Latvijā par radioaparāta un piederumu iegādi, reģistrāciju, antenas būvi, aparāta lietošanu, abonēšanas maksu utt. bija izdoti vairāki sīki izstrādāti normatīvie akti un noteikumi[135, 380].

Klausīties radiopārraides pie mums nāca kaimiņi no Koroļovas un Mazās Jolzas. Vienreiz aukstā laikā, kad rudens darbi jau bija padarīti, pat atnāca vientuļš, reti kad ārpus savas sētas gājis, vecs vecpuisis **Silvestrs** (saukts Silva) **Neikšāns.**

Pasaulē 1939. gads bija bagāts lieliem notikumiem. Cilvēkiem, klausoties radiopārraides un satraucošas ziņas, radās virkne jautājumu: kas notiks tuvākajā nākotnē? Kas kam uzbruks? Vai "sarkanie" atnāks? Tēvocis Pēteris Papsujevičs, skolotājs, izglītots cilvēks, regulāri lasījis "Jaunākās Ziņas", apgalvoja, ka Vācija un PSRS ir noslēgušas savstarpējo neuzbrukšanas līgumu un tāpēc kara nebūs. Viņam oponēja tēvs, kam nebija lemts lepoties ar izglītību (bija beidzis tikai 2 klases), bet kam piemita iedzimta tālredzība, intuīcija paredzēt notikumus. Un viņam bija taisnība – 1940. gadā sākās Sarkanās armijas invāzija Baltijā, un pēc gada, 1941. gada 22. jūnijā, agrā rītā Vācija sāka karadarbību pret PSRS.

Skaidri atceros, ka tajā pirmajā trauksmainajā rītā (varbūt otrajā vai trešajā) rietumos, Račevā, sprāga nomestās aviobumbas, un pēc dažām minūtēm pavisam zemu pāri mūsu māju jumtiem ar apdullinošu troksni aizdrāzās uz austrumiem trīs vācu lidmašīnas.

* * *

Skolas gaitas sāku vācu laikā 1943. gadā Ezermalas pamatskolā. Atceros pirmo skolas dienu un pirmo mācību stundu. Pēc rīta lūgšanas skolotāja **Terēzija Filipenoka** atnesa man nelielu, cietos vākos iesietu grāmatu, atvēra pirmo lappusi, pati izlasīja pirmo teikumu un lika man lasīt tālāk (pirmklasnieka ābeces man nebija, lasīt nepratu).

Ezermalas pamatskolas
1. klases skolnieka Oļega Papsujeviča
liecība 1943./1944 m. g.[293]

Neatceros, cik ilgi – vienu mēnesi vai divus – mācījos lasīt, bet 1. klasi beidzu ar labām atzīmēm. Tikpat sekmīgi beidzu turpat arī 2. klasi.

Mācības 3. klasē turpināju Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā. Šeit prasības bija daudz augstākas nekā Ezermalas skolā, un sekmes man pirmajā ceturksnī bija tikai apmierinošas, taču gadu beidzu ar labām un teicamām atzīmēm liecībā.

Toreiz, pēckara gados, Asūnes 7-gadīgajā pamatskolā strādāja jauni pedagogi, par kuriem man saglabājušās sirsnīgas atmiņas, to vidū klases audzinātāji – Marta Plotka (3. klasē), Broņislavs Plotka (4. klasē), Anna Rutka (5. klasē), Olga Isaka (6. klasē) un Juzefa Bačkure (7. klasē).

Tieksme pēc grāmatu lasīšanas man radās 5. klasē. Skolas bibliotēkā (vienā no klases telpām apakšējā stāvā) ierodoties pirmo reizi, es nezināju, kādu grāmatu izvēlēties. Sākumam bibliotekāre piedāvāja divas maziņas grāmatiņas – "Dzērvju zābaki" (J. Austriņš) un "Baltā

grāmata" (J. Jaunsudrabiņš). Izlasot šīs grāmatiņas, nekā interesanta tajās neatradu. Nākamajās reizes painteresējos, ko lasa mans draugs Jānis Viļumovskis. Viņa izvēlētās grāmatas uzreiz saistīja manu uzmanību: tās bija galvenā kārtā apgāda "Valters un Rapa", kā arī citu izdevniecību izdotās populārzinātniskās brošūras un grāmatas par ceļojumiem un ceļotājiem, par cilvēces labdariem, par noslēpumainajām dabas parādībām, planētām un zvaigznēm utt. ("Jūras dziļumu noslēpums", "Lielās planētas", "Mazās planētas", "Starp debesīm un zemi", A. Kamardietis "Komētas un krītošas zvaigznes", J. Stekoļņikovs "Zibens un pērkons" u.c.) 5. vai 6. klasē man gadījās dabūt bibliotēkā nelielu, maza formāta, vecu (bez vākiem), gotu burtiem iespiestu grāmatu, kurā bija aprakstītas kosmogoniskās hipotēzes (Kanta-Laplasa, Džinsa) par Saules sistēmas izcelšanos. Izlasot šo nelielo zinātnisko darbu, es iemācījos tekoši lasīt gotu raksta tekstu. Vienu brošūru, ko pats nopirku Asūnes preču veikalā, izlasīju latgaliešu valodā ("Kaj cylvāks põrveidõj augu dobu", par I. Mičurinu).

Asūnes 7-gadīgās pamatskolas 5. klases skolēni un klases audzinātāja Anna Rutka (trešā no kreisās) 1948. gadā; pēdējā rindā: Jānis Grauba, Alberts Auziņš, Jāzeps Grauba, Oļegs Papsujevičs, Pāvels Zeiza, Aloizs Isaks, Jānis Viļumovskis, Donats Pizāns[293]

Kad skolā visas interesantākās populārzinātniskās grāmatas bija izlasītas, devos uz Asūnes Tautas nama bibliotēku. Taču bērniem domātas grāmatas tur neatradu, paņēmu mācību grāmatu tehniskajām augstskolām "Materiālu pretestība", no kuras izrakstīju ziņas par metāliem. Otrajā reizē paņēmu uz mājām K. Marksa "Kapitālu", bet, to pāršķirstot, neatradu nekā saistoša.

7. klasē man radās interese arī par daiļliteratūru. Sevišķi man iepatikās **Henrika Senkeviča** romāni, kuri kādu laiku bija dabūjami Asūnes skolas bibliotēkā ("Tuksnesī un džungļos", "Ar uguni un zobenu", "Plūdi", "Krustneši", "Pans Volodijevskis" u.c.). Tos es lasīju ar lielu cītību pa garajiem rudens un ziemas vakariem petrolejas lampas gaismā.

Skolēnu pašdarbībā, skolas sabiedriskajā dzīvē biju mazaktīvs, kategoriski atteicos iestāties pionieru organizācijā, neiestājos arī komjaunatnē. Ar skolasbiedriem bija labas un draudzīgas attiecības, mani labākie klasesbiedri bija Jānis Viļumovskis, Aloizs Isaks, Pāvels Zeiza, Osvalds Arnicāns, Jāzeps Grauba, Jāzeps Rubins. Vaļas brīžos bieži spēlējām šahu.

Trīs draugi Asūnīcas upes krastā 1949. gada pavasarī (6. klasē). No kreisās: Pāvels Zeiza, Oļegs Papsujevičs, Aloizs Isaks[293]

Mana iemīļotākā nodarbošanās vaļas brīžos pamatskolas gados (arī visā turpmākajā dzīvē) bija makšķerēšana gan vasarā, gan pavasarī un rudenī, gan ziemas sākumā. Makšķerēt iemācījos, kopš sevi atceros.

Makšķeres auklu pēckara gados izgatavoju pats, savijot kopā 2–3 garus zirgu astes astrus. Tikai vēlāk varēja nopirkt veikalā Dagdā stipru kaprona auklu. Makšķeres āķus palīdzēja iegādāties mans bērnības draugs Jāzeps Neikšāns (viņa tēvocis bija profesionāls zvejnieks, dzīvoja pie Sīvera). Tuvākais ezers, kurā labi makšķerējās raudas un asari, bija Jolzas ezers, daži simti metru no mājām. Daudz bagātāks ar dažādu sugu zivīm bija Lielais Asūnes un Mazais Asūnes (saukts arī Fermas) ezers, bet šo ezeru krasti bija purvaini un apauguši ar krūmiem, un tādējādi makšķerēšana tur no krasta bija sarežģīta.

Iecienīta bija arī ziemas makšķerēšana, parasti vēlā rudenī vai decembrī, kad ūdenstilpes jau bija klātas ar pietiekami izturīgu ledu. Mazmakšķerītes parasti tika aprīkotas ar egles koka kātiņā uztītu auklu, kam galā blitka ar āķiem. Blitkas no krāsainiem metāliem, lodalvas vai svina izgatavoju pats. Nepieciešamais inventārs bija ledus lauznis, mazmakšķerītes un makšķernieka kaste. Līdaku makšķerēšanai tika izgatavotas speciālas dažāda veida auklas ar ēsmas zivtiņu (asari vai karūsu). Kad paaugos, nopirku spiningu, spiningoju gan no krasta, gan no dubicas[220].

Pamatskolas gados iemācījos izgatavot murdus, ar kuriem Jolzas ezerā vilku labus lomus, sevišķi karūsas un līņus, arī līdakas, raudas.

* * *

Asūnes 7-gadīgo pamatskolu absolvēju 1950. gadā. Reizē ar mani 7. klasi beidza Osvalds Arnicāns, Alberts Auziņš, Jānis Grauba, Jāzeps Grauba, Aloizs Isaks, Marija Juhņeviča, Genovefa Kovaļevska, Marija Mileika, Valentīna Neikšāne, Raisa Pivovarenoka, Donats Pizāns, Marija Prikņa, Jāzeps Rubins, Regīna Starovoitova, Jevģēnija Streika, Jānis Viļumovskis, Pāvels Zeiza.

Pēc 12 gadiem pēc Asūnes pamatskolas beigšanas liktenis pavērsās tā, ka es atkal atgriezos savā skolā – tikai šoreiz skolotāja lomā. Un šeit, kas pavisam negaidīti, iepazinos ar savu dzīvesbiedri **Zinaīdu Soboļevsku**, kura arī šajā gadā sāka strādāt par skolotāju Asūnes skolā. Ilgi nedomājot, 1963. gada 15. janvārī apprecējāmies.

LATV. PSR
IZGLĪTĪBAS MINISTRIJA

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
ЛАТВ. ССР

APLIECĪBA
СВИДЕТЕЛЬСТВО

Papsujeviču Olegs Stepana
(uzvārds, vārds un tēvavārds)

dēls, dzim. 19 14 g. 21. sept.

mācījās Baldones rajona
(pilsētas, rajona un skolas (pagasta) nosaukums)

Asūnes 7-gadīgā skolā

uzvedās teicami un beidza septiņgadīgās

skolas pilna kursa ar šādām sekmēm:

Latviešu valodā	labi	(4)
Krievu valodā	labi	(4)
Svešvalodā (vāc.)	labi	(4)
Aritmētikā	labi	(4)
Algebrā	teicami	(5)
Ģeometrijā	teicami	(5)
Dabas zinībās	labi	(4)
Vēsturē	teicami	(5)
PSRS Konstitūcijā	labi	(4)
Ģeogrāfijā	teicami	(5)
Fizikā	teicami	(5)
Ķīmijā	labi	(4)
Dziedāšanā	teicami	(5)
Fizkulturā	teicami	(5)
Rasēšanā	teicami	(5)

1950 g. 19. jūnijā
№ 106

Skolotāji: E. Ruckmuss
A. Deičmanis
H. Zemmers
Skolmeita

Настоящее свидетельство выдано
Попсуевичу Олегу
(фамилия, имя и отчество)
Степановичу родившемуся в 1914 г.
21 сентября, в том, что он обучался
в Асунской 7-летней школе
(названия школы, города или района)
Балдонского района
окончил полный курс семилетней школы и обнаружил при
отличном поведении следующие знания:

по латышскому языку	хорошо	(4)
по русскому языку	хорошо	(4)
по иностранному языку (нем.)	хорошо	(4)
по арифметике	хорошо	(4)
по алгебре	отлично	(5)
по геометрии	отлично	(5)
по естествознанию	хорошо	(4)
по истории	отлично	(5)
по Конституции СССР	хорошо	(4)
по географии	отлично	(5)
по физике	отлично	(5)
по химии	хорошо	(4)
по пению	отлично	(5)
по физкультуре	отлично	(5)
по черчению	отлично	(5)

Skolas direktors:

Oļega Papsujeviča apliecība
par Asūnes 7-gadīgās skolas beigšanu 1950. gadā[293]

Ar dzīvesbiedri Zinaīdu Papsujeviču Dagdā 1964. gadā[293]

Skolā vēl strādāja mani bijušie klases audzinātāji Marta Plotka, Broņislavs Plotka un Juzefa Bačkure, kā arī jaunāko klašu skolotājas L. Ivanovska, Sofija Kaskeviča, Helēna Lukjanska, Monika Pivovarenoka.

1950. gada augusta mēnesī iesniedzu dokumentus (apliecība par Asūnes skolas beigšanu, ārsta izziņa, autobiogrāfija, iesniegums) Dagdas vidusskolas direktoram.

Atceros to 31. augusta dienu, kad tēvs piekrāva ratus ar malku, iejūdza zirgu, un mēs virsū uz malkas ar finiera čemodānu, kuru māte bija piepildījusi ar pārtiku un citām lietām, devāmies uz Dagdu. Man bija skumji uz sirds – ne tāpēc, ka braucu uz skolu, bet tāpēc, ka vajadzēja atstāt dzimtās mājas, sādžu un būs jādzīvo pie svešas tantes (bija izlemts – kopmītnē nedzīvot, jo tur ir trokšņaina kompānija).

Dagdas vidusskolā vienā klasē ar mani mācījās klasesbiedri un draugi no Asūnes pamatskolas – Osvalds Arnicāns, Jāzeps Grauba, Aloizs Isaks, Jānis Viļumovskis, Valentīna Neikšāne, Raisa Pivovarenoka, Lūcija Prikņa, Jevģēnija Streiķe, Konstance Zeiza. Nāca klāt arī jauni klasesbiedri – Leontijs Kalvišs, Lidija Rutka (no Asūnes pagasta skolām), Vladislavs Geiba (no Skaistas), Raimonds Golubeckis (no Dagdas) u.c.

Klases audzinātāja 8. klasē bija A. Strode, 10. un 11. klasē – vācu valodas skolotājs Broņislavs Parfenovičs, kurš savā laikā mācījis Kairīšu pamatskolā. Viņš bija talantīgs pedagogs, asprātīgs, labsirdīgs,

ar humora izjūtu, dažkārt mēdza apjautāties audzēkņiem, cik labi makšķerējas, vai neslāpst zivis Jolzas ezerā. Viņa pirmā sieva Valentīna, Dagdas pamatskolas latviešu valodas skolotāja, manas kaimiņu sādžas Mazās Jolzas Ignata Neikšāna meita, mira pāragrā nāvē (no vēža).

Patīkamas atmiņas saglabājušās no dziedāšanas stundām, kuras pasniedza skolotājs Jānis Paukšte[303, 303A]. Pazīstamais kordiriģents, mūzikas pedagogs mācīja mūs ne tikai dziedāt dziesmas, bet deva arī dziļas zināšanas mūzikas teorijā un mūzikas vēsturē. Viņa organizētajā Dagdas vidusskolas korī dziedāja mani skolasbiedri – soprāni Konstance Rabša, Konstance Zeiza, alti Janīna Bidzāne, Janīna Giņeviča, tenori Jāzeps Grauba, Raimonds Golubeckis. Ar savu vājo tenora balsi neilgu laiku arī es sastāvēju korī.

Vidusskolas laikā iemācījos spēlēt mandolīnu, bet vēlāk, jau strādājot par skolotāju, priekšroku devu akordeonam, no kura neesmu šķīries arī turpmākajos dzīves gados. Laba mūzika, it īpaši klasiskā un tautasdziesmas, man sagādā lielu prieku.

Dagdas vidusskolas beidzēju tikšanās pēc 30 gadiem
pie vecās skolas 1984. gada vasarā.
Pirmajā rindā (no kreisās): Leontijs Kalvišs, Jānis Viļumovskis,
Oļegs Papsujevičs, Jāzeps Grauba, Vladislavs Geiba, Raimonds Golubeckis;
otrajā rindā: skolotāja Trule, Leontīne Beitāne, Janīna Sprukte,
Aleksandra Paukšte, mūzikas skolotājs Jānis Paukšte, klasesbiedrenes[293]

Jānis Pokulis

Atmiņas

Nonākot dzīves finiša taisnē no bērnības līdz pašreizējam dzīves posmam, atceros dažas dzīves iespaidīgākās epizodes un pateicos tam laikmetam, kurā dzīvoju.

Mani vecāki bija zemnieki un darba tikumu pārmantojuši no saviem vecākiem. Kairīšu skolā mācījušies maz, bet prata saimniecību uzturēt kārtībā, jo Latvijas brīvvalstī arī tika rīkotas skates par labāko lauku sētu un neviens kārtīgs saimnieks negribēja saņemt kritiskas piezīmes par nevīžību.

Mani vecāki Antons un Elizabete Pokuļi kāzu gadā 1934. gadā[324]

Kā Ulmaņlaiku bērns atceros sakoptās lauku mājas "Ezerkalni". Visdrausmīgākais atmiņā palicis karš ar tā visām norisēm un pēckara šausmīgiem notikumiem: iedzīvotāju deportācijas, kolhozu dibināšana, dienās – pakļaušanās varas iestādēm, naktīs – paklausība mežabrāļu prasībām (tā Latgalē sauca nacionālos partizānus). Kara laikā mājas no bombardēšanas necieta.

Kairīšu pamatskolu sāku apmeklēt pēc kara astoņu gadu vecumā, un skola no pirmajām dienām ļoti iepatikās. Skola atradās 1 km attālumā no mājām aiz ezera.

Skolotājs bija respektējams un kalpoja par piemēru daudzās lietās un dzīvē. Šo atzinumu pārmantoja brāļa **Antona** un viņa sievas **Ritas** (dz. **Giceviča**) bērni, kuri, pateicoties labiem Kairīšu pamatskolas skolotājiem, ieguva augstāko izglītību – dēls **Valdis** (LLA), meita **Ērika** (DU).

Pie dzimtajām lauku mājām "Ezerkalni" Zambarovā 1999. gadā[324]

Kopā ar dēlu Raimondu pie tēva audzētās ābeles
lauku mājās "Ezerkalni" 2006. gadā. Aiz muguras Kairīšu ezers,
kurā bērnībā apgūtas peldēšanas prasmes, vilkti prāvi lomi[324]

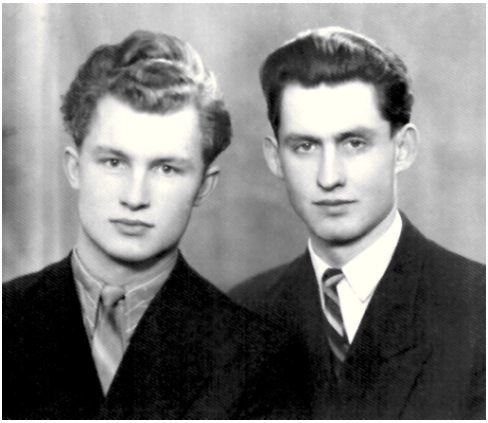

Ar brāli Antonu pēc izlaiduma Dagdas vidusskolā 1957. gadā[324]

Mācoties Dagdas vidusskolā, vajadzēja būt patstāvīgam, jo mātes un tēva ikdienas rūpes daudzās lietās vajadzēja uzņemties pašam. Skolas gados mājās apguvu visus mājsaimniecības darbus, prasmes amatniecībā un celtniecībā.

No vidusskolas gadiem kā spilgtākās personības ar pateicību atceros pirmo klases audzinātāju 8. klasē **Apoloniju Kolovzu** (dz. **Turlaja**), kura bija ļoti sirsnīga un skolēnus saprotoša, skolas direktoru **Pēteri Ančupānu**, bioloģijas skolotāju **Jāni Valuhu**, vācu valodas skolotāju **Broņislavu Parfenoviču** un savu novadnieci **Mariju Zeimuli** (dz. **Mileika**).

Pēc Dagdas vidusskolas beigšanas studijas Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā (DPI) bija interesantas, jo studiju kursu izvēle bija plaša: bioloģija, ķīmija un lauksaimniecības pamati. Tādus toreiz gatavoja skolotājus, lai būtu labs nodrošinājums ar stundām un labas integrētas zināšanas. Studiju laikā interesantas bija pedagoģiskās prakses skolā un lauku prakses. Nodarbojos ar dejām un sportu.

Manas grupas studentu kurss bija viens no tiem, kurš ņēma aktīvu dalību DPI Agrobioloģiskās stacijas labiekārtošanā (1961), bet pēc diviem gadiem liktenis tā ievirzījās, ka sāku strādāt par šīs stacijas direktoru. Pēc 13 darba gadiem direktora amatā un pedagoģijas zinātņu kandidāta grāda iegūšanas pievērsos akadēmiskajam darbam: bioloģijas mācīšanas metodikai un, protams, lauksaimniecības pamatu skolotāju sagatavošanai, docēju visus lauksaimniecības nozares pamatkursus specialitātē bioloģijas-lauksaimniecības pamatu skolotājs un bioloģijas-ķīmijas skolotājs.

Šajā laikā izveidojās sadarbība ar bijušajiem pasniedzējiem: docentu **Broņislavu Rokjāni**, Botānikas un bioloģijas metodikas katedras un mana zinātniskā darba vadītāju, profesoru **Leonīdu Keirānu**, darba

kolēģiem – docentiem **Antonu Daukštu, Lidiju Lazdāni, Venerandu Podiņu, Valentīnu Kokinu, Zinaīdu Sondori, Eleonoru Terēziju Vaivodi, Emīliju Rafaloviču, Frici Akmentiņu,** Agrobioloģiskās stacijas direktoru **Alekseju Burunovu,** mācību meistaru **Hugo Blāķi** u.c.

Dziesmu svētkos Daugavpilī 1959. gadā.
J. Pokulis otrajā rindā vidū aiz kolektīva vadītāja L. Petrova (melnā uzvalkā); blakus – deju partnere Aīda Gulbe[324]

Šis laiks bija nozīmīgs personīgajā dzīvē, jo nodibināju ģimeni (1969) ar **Helgu Kiršfeldi,** kura bija atbraukusi no Liepājas uz Daugavpils Pedagoģisko institūtu studēt bioloģiju un ķīmiju. Viņa ir ģimenes atbalstītāja un padomniece. Līdz aiziešanai pelnītā atpūtā *Mg. paed.* **Helga Pokule** izglītoja topošos mājturības skolotājus, vadīja mājturības skolotāju divgadīgus kursus.

1973. gadā ģimenē piedzima dēls **Raimonds,** kurš pēc DPU absolvēšanas strādā DU Dabaszinātņu un matemātikas fakultātē Fizikas katedrā docenta amatā, kopā ar savu dzīvesbiedri **Svetlanu,** arī DPU absolventi, audzina savu meitu un mūsu mazmeitu ģimnāzisti **Maiju** (Daugavpils Valsts ģimnāzija).

Mans *credo*: pēc iespējas labāk gatavot zinošus topošos speciālistus un nodrošināt labu studiju materiālo bāzi, ko savā laikā arī izdevās īstenot, vadot Darbmācības katedru un vēlāk Daugavpils Universitātes kolektīvu.

Mājturības kabineta atpūtas telpā ar dzīvesbiedri Helgu 2001. gadā[324]

Darbmācības katedras kolektīvs 1996. gadā.
Pirmajā rindā (no kreisās): Janīna Sondore, Anna Ivanova, Janīna Osnovina, Biruta Barkovska, Helga Pokule, Zeltīte Barševska, Valentīna Gorska; otrajā rindā: Jevgēnijs Volodins, Georgijs Vasiļjevs, Voiceks Strods, Jānis Pokulis (katedras vadītājs), Egons Bakšis, Āris Pantevičs[324]

Katedras materiālā bāze bija: kabineti – lietišķās mākslas pamatos, apģērbu konstruēšanā un modelēšanā, šūšanas un pārtikas tehnoloģijās, rasēšanā, koka un metāla apstrādes darbnīcas, laboratorijas un Agrobioloģiskā stacija, kur studenti izgāja praksi Mazpulku darba tehnoloģijās. Bija katedras bibliotēka mājturības apgūšanai. Darbojās ikgadējie skolotāju kvalifikācijas celšanas kursi.

Darbmācības katedra realizēja studijas maģistrantūrā pedagoģijā, darbmācības mācīšanas metodikā, kur ik gadu maģistra akadēmisko grādu ieguva 6–7 maģistranti.

Izdota monogrāfija "Darbmācības metodikas teorija un prakse" (J. Pokulis, 1997).

Katedra sadarbojās ar Viļņas un Šauļu universitāti, LU, LLU, LPA, RA katedrām, kuras gatavoja mājturības skolotājus (konferences, semināri, pieredzes apmaiņa).

Kā Darbmācības katedras vadītājs biju IZM ISEC mājturības konsultatīvās padomes loceklis. Katedras locekļi darbojās Latvijas Mājturības skolotāju asociācijā (J. Pokulis, I. Timinska), Latvijas praktisko mācību priekšmetu metodiskajā apvienībā (H. Pokule, J. Pokulis).

Nozīmīgu darbu katedrā bez tiem, kuri redzami kopbildē (Darbmācības katedras kolektīvs 1996. gadā), veica pedagoģijas doktores V. Buša un E.T. Vaivode, maģistri pedagoģijā Z. Jezerskis, E. Oļehoviča, I. Timinska, Z. Vanaga, maģistre bioloģijā I. Alika, mācību meistars V. Kuhaļskis.

Katedra rīkoja ikgadējās studentu un docētāju radošā darba izstādes.

Līdz ar sabiedriskās iekārtas maiņu notika izmaiņas arī DPI struktūrā: no 1993. gada – Daugavpils Pedagoģiskā universitāte (DPU), kopš 2001. gada – Daugavpils Universitāte (DU). Strukturālo izmaiņu rezultātā izmainījās arī studiju programmas, to profili, līdzās tām studiju programmām, kurās gatavoja skolotājus, radās jaunas studiju programmas ekonomikā, jurisprudencē, psiholoģijā, vides izglītībā u.c.

Studentu un docētāju radošā darba izstādes atklāšana Mājturības kabinetā 1996. gadā. Izstādi atklāj katedras vadītājs profesors J. Pokulis, durvīs stāv H. Pokule[324]

Rektors Jānis Pokulis DU Senāta zālē 1999. gadā[324]

Būdams DPU un DU rektora amatā, centos veicināt universitātes sadarbību ar Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministriju, Augstākās izglītības padomi, Rektoru padomi, Latvijas Zinātņu akadēmiju, Latgales pilsētu un rajonu pašvaldībām un izglītības pārvaldēm. Ik gadu ar IZM tika parakstīti līgumi par studentu budžeta vietām augstskolai.

DU rektors prof. J. Pokulis (otrais no kreisās) paraksta līgumu ar IZM ministru K. Greiškalnu (otrais no labās) par budžeta kvotu finansēšanu Daugavpils Universitātei 2002. gadā[324]

Par ieguldījumu Daugavpils pilsētas attīstībā 2010. gadā piešķirts apbalvojums "Goda daugavpilietis".

Labs kontakts bija izveidojies ar reliģiskajām konfesijām, it īpaši ar VE Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskapu **Jāni Buli**, Daugavpils dekanāta dekānu, Daugavpils Sv. Pētera ķēdēs un Arendoles draudžu prāvestu **Aleksandru Madelānu**, Viņa Eminenci Visaugstisvēto Rīgas un visas Latvijas Metropolītu **Aleksandru**, luterāņu draudzes priesteriem **Linardu Rozentālu** un **Aivaru Gusevu.** Manā rektora inaugurācijā savu svētību deva Rēzeknes un Aglonas diecēzes bīskaps Jānis Bulis un Daugavpils Sv. Pētera un Pāvila draudzes dekāns Aleksandrs Madelāns.

Pēc apbalvojuma "Goda daugavpilietis" saņemšanas.
Pirmajā rindā (no kreisās): sestais – Jānis Pokulis[324]

Pirms DPU rektora profesora Jāņa Pokuļa inaugurācijas
1998. gada 13. martā. No kreisās: dekāns Aleksandrs Madelāns,
bīskaps Jānis Bulis, rektors Jānis Pokulis[324]

Reliģisko konfesiju pārstāvji bija gaidīti ciemiņi DU svarīgākajās svinībās un vienmēr dalījās ar padomu jaunatnes audzināšanā un kolektīva ētisko normu ievērošanā. No savas puses esmu pagodināts par dekāna Aleksandra Madelāna ielūgumu piedalīties viņa priesterības 50 gadu jubilejā, ko vadīja VE bīskaps Jānis Bulis.

Dekāna Aleksandra Madelāna priesterības 50 gadu jubilejas dalībnieki 1999. gadā. Pirmajā rindā (no kreisās): trešais – dekāns Aleksandrs Madelāns, ceturtais – bīskaps Jānis Bulis, piektais – DU rektors Jānis Pokulis[324]

Par svarīgāko rektora amatā uzskatu:

- izstrādāto DU Satversmi, tās apstiprināšanu Satversmes sapulcē 2001. gada 5. martā, likuma par DU Satversmi pieņemšanu LR Saeimā 2001. gada 4. oktobrī un Valsts prezidentes minētā likuma izsludināšanu. Satversme kalpoja par pamatu tālākam DU attīstības plānam un akreditācijai;
- pāreju no DPU uz DU nozīmīgs vēsturisks notikums;
- topošo juristu apmācības sākumu DU;
- sagatavotās studiju programmas socioloģijā atzinumu Augstākās izglītības padomē (AIP);
- pirmo reizi DU Satversmes sapulces priekšsēdētāja ievēlēšanu.

2001. gadā pirms DPU 80 gadu jubilejas svinībām universitātes Senāta zālē tika izveidota bijušo mācību iestādes vadītāju (direktoru un rektoru) portretu galerija.

Vienmēr manas rīcības pamatā bija un ir cilvēciskais faktors, izprast cilvēku, viņa priekus un bēdas, pārdzīvojumus, un grūtos brīžos nešķirojot cilvēkus pēc amatiem.

Uzskatu, ka arī DU Studentu padomei bija liels atbalsts manis iedibinātā rektora stipendija, ko no savas algas sešus mēnešus ik mēnesi izmaksāju 6 aktīvākajiem Studentu padomes locekļiem 20 latu apmērā katram.

Nozīmīgs darbs Latgales kultūrmantojuma apzināšanā tika veikts sabiedriskā kārtā, vadot Latgales Pētniecības institūtu (2000–2006) un sadarbojoties ar kolēģiem Henrihu Somu, Genovefu Barkovsku, Amandi Podiņu, Leonīdu Keirānu, Eleonoru Terēziju Vaivodi, pēdējos gados ar Oļegu Papsujeviču. Īpaši nozīmīgas ir DU LPI un Pētniecības biedrības "Latgola" rīkotās novadu konferences, rakstu krājuma *Acta Latgalica* un citu zinātnisku publikāciju izdošana.

Latgales Pētniecības institūta valdes sēde 2002. gadā.
Sēdi vada LPI direktors (līdz 2006. g.) profesors Jānis Pokulis (otrais no labās puses). Viņam labajā pusē – LPI zinātniskā sekretāre, doc. G. Barkovska, kreisajā pusē – doc. A. Podiņš, galda galā – LPI direktora vietnieks zinātniskajā darbā asoc. prof. H. Soms[324]

Uzskatu, ka Daugavpils Universitātes vārds tagad ir atpazīstams plašā sabiedrībā Latvijā un ārzemēs.

Pateicoties labiem cilvēkiem, esmu virzījies pa savas izaugsmes kāpnēm – skola, augstskola, skolotājs, augstskolas docētājs, katedras vadītājs, rektors, asociētais profesors, profesors, Valsts emeritētais zinātnieks, DU emeritētais profesors, DU Latgales Pētniecības institūta vadošais pētnieks.

2011. gada jūnijā

Lūcija Rutka

Atmiņu stāsts "Ceļš uz skolu"

Mācību stundas Kairīšu pamatskolā sākās plkst. 9.00, un līdz skolai bija jāiet apmēram 3 kilometri. Man patika skolā ierasties ļoti agri, reizēm pat stundu pirms mācību sākuma.

Parasti rīti iesākās ar to, ka vecāki mani modināja un paši turpināja rīta soli pagalmā vai kūtī, kaut kur dziedāja gailis, ārā rosījās suns, bet uz krāsns mūrīša laiski snauda kaķis. Paēdusi nelielas brokastis, taisījos uz skolu. Man vienmēr gribējās ātrāk sākt iet. Katru rītu tas bija brīnišķīgs ceļojums – pāri kalniem un lejām, pa takām, taciņām un lielceļu, tad nonācu līdz Kromoniškiem. Reizēm tur satiku kādu skolēnu, kurš nāca no citas puses, bet ja nē, tad atlikušo ceļu turpināju viena pati.

Kad izgāju no mājām, ceļš likās tik pazīstams, un es moži devos uz priekšu, bet tiklīdz mājas pazuda aiz pirmā līkuma un bija jāiet cauri nelielam mežiņam vai krūmājiem, tā sirdī iezagās neliels nemiers. Tad vajadzēja skriet, bet ja nu iebrīkšķējās zari vai draudīgāk nošalca vecie koki, skrēju ļoti ātri. Kad draudīgais gabals bija pārvarēts, atviegloti noskatījos atpakaļ un mierīgi devos uz priekšu. Īstenībā apkārt viss bija ļoti skaists. Lielceļš, pa kuru gāju, likās tik svarīgs – pa to bieži brauca mašīnas un gāja cilvēki. Tas izskatījās kā brūngani oranža lenta, tālāk un tuvāk varēja redzēt viensētas, fermu, ezeru, zināju, ka aiz krūmiem ir kapi, un nodomāju, cik labi, ka tos no lielceļa nevar redzēt. Kromoniškos ceļš nogriezās pa labi un turpinājās cauri krūmājiem, garām viensētām, pāri laukiem. Reizēm es skatījos debesīs, mākoņos, saulē un domāju, cik tālu tas viss stiepjas, kas ir aiz mākoņiem,

kas to visu ir uzbūvējis. Redzēju tur dažādus tēlus: putnus, zvērus, sejas, kokus, strīpas, stabus… Mākoņi visu laiku peldēja: viens tēls aizgāja, parādījās cits, un tā tālāk. Tā bija interesanta izrāde, un es domāju, kā tas viss tā notiek, kā varētu paskatīties, kas tur ir aiz mākoņiem.

Reizēm ejot jeb, pareizāk, ceļojot uz skolu, iedomājos, ka esmu princese karaļvalstī un ceļš uz skolu ir ceļojums pa šo karaļvalsti. Un es, skaistās drēbēs un smaidīga, sarunājos ar savām galma dāmām. Viensētas ceļa malās pārvērtās par pilīm vai greznām ēkām, koki un krūmi – par pils kolonnām, lopi tīrumos – par karaļvalsts zirgiem, nezāles – par skaistām puķēm… Un tur jau tālumā vīdēja mana skola. Kad ieraudzīju skolas ēku, sirdī ienāca prieks – vēl daži soļi, un esmu skolā. Ļoti bieži atnācu uz skolu pirmā. Parasti skola bija vaļā, smaržoja pēc izkurinātām krāsnīm un pēc īpašas skolas smaržas.

Tā kā visu triju klašu skolēni mācījās vienā telpā un pie viena skolotāja (piemēram, matemātikas stunda noritēja paralēli gan pirmajā, gan otrajā, gan trešajā klasē), tad klases telpa likās īpaši svarīga. Man patika rīta agrumā to pētīt, ieklausīties piepildītajā klusumā, pārlaist skatienu svarīgajam skolotāju galdam, pakavēties pie ziņojumu dēļa, bet īpašu interesi izraisīja lielais skapis ar stikla durvīm, caur kurām varēja redzēt gan otas, gan krāsas, gan dažādus piederumus matemātikas stundām un uzskates līdzekļus dabas mācības stundām. Tur mazākos un lielākos trauciņos atradās iebalzamēti kukaiņi un rāpuļi, bet skapja tālākajā stūrī atradās pat cilvēka skelets. Zināju, ka skapja durvis nedrīkst vērt vaļā, un es, tupdamās, celdamās un staipīdama kaklu, centos saskatīt pēc iespējas vairāk. Cik tas bija aizraujoši! Pēc tam ieradās bērni, un sākās mācību stundas.

2011. gada 5. maijā

Pāvels Skripka

Baznīckungs Tumans

Savā dzīvē man bija lemts pavadīt daudzus gadus ieslodzījumā, cietumos, nometnēs, izsūtījumā. Cietumi toreiz bija pārpildīti.

1953. gada agrā rīta stundā tika pasludināta vispārējā amnestija. Gandrīz visi, kas atradās tai laikā mēbeļu ražošanas kombināta nometnē Mazā Matīsa ielā, kura atradās Centrālcietuma aizmugurē pie kapiem, tika atlaisti mājās. Kameras palika gandrīz tukšas. Mani neatlaida, jo prokurors noprotestēja, lika mani nosūtīt dzīves vietā uz Vorkutu.

Nākamajā dienā, tieši 1. Maija svētku dienā, uztraukumā nezināju, kur likties. Vienkārši aizskrēju, ieskrēju kādā tukšā pastaigas aplokā, lai daudzmaz paskatītos uz debesīm, ieelpot svaigu gaisu, ko vējiņš nesa no Matīsa kapu puses. Bet brīnums: tai aplokā, kur no visām četrām pusēm mūris, zem nojumes pie vienas sienas kādus metrus piecpadsmit no manis stāvēja cilvēks tumšā, samērā biezā mētelī un žaketē zem tā. Bija saulaina diena. Man palika vieglāk uz sirds, ka ir bez manis vēl kāds cilvēks. Es nostājos viņa priekšā un sveicināju. Viņš kaut ko nočukstēja, nekā nesapratu – viņš uz mani vairs neskatījās, neko neatbildēja, skatījās uz zemi un gāja no manis prom, demonstratīvi raudzīdamies vienā vietā sienā.

Nākamajā dienā atkārtojās tas pats. Trešā dienā es kā izsūtāmais tiku nogādāts pārsūtīšanas cietumā etapam Lauvas ielā. Šeit notika tas, ko nebiju gaidījis. Inspekcijas skatē bija pati tieslietu ministre Emīlija Veinberga, kura uzklausīja manu lūgumu un personīgi atbrīvoja mani.

No apsardzes uzzināju, ka tas vecis, kuru satiku cietumā, bija katoļu mācītājs baznīckungs no Asūnes. Kad biju jau brīvībā, dzimtenē, mana māsa, kas pieņēmusi katoļticību, stāstīja, ka viņa vairākkārt ir gājusi grēkusūdzē pie Tumana. Bet mani viņš droši vien noturēja par pielikto "stukaču", tamdēļ muti turēja ciet. Viņš bija tiesāts saskaņā ar 58. pantu, tas ir par politiku. Vismazākais viņam draudēja 10 gadu ieslodzījuma.

Citādāk mācītājs izskatījās normāli. Pastaigas laikā tai bunkurī Dievu viņš nelūdza, vienīgi ja kamerā: tur viņš bija ar sev līdzīgiem, kopā starp tūkstošiem – nemanīja, kas ir kas, visi kopā noziedznieki vien bijām[386].

1996. gada 9. janvārī

Kazimira Šeibe (Neikšāne)

Manas atmiņas

Mēs abas ar māsiņu Antoniju mācījāmies Kairīšu 4-gadīgajā pamatskolā. Toreiz par skolas pārzini strādāja skolotāja Dominika Mileika (dz. Juhņeviča). 1933. gada rudenī, kad sāku mācīties skolā, viņa strādāja viena pati ar visām 4 klasēm. Vēl neilgu laiku strādāja Emma Stepāne. Atceros, ka viņa latgaliski nerunāja.

Pēc tam skolā strādāja Anna Smagare. Viņa apprecējās ar Pēteri Patmalnieku no Kairīšiem. Viņam piederēja vislielākā zemes platība – pāri par 50 ha (toreiz jau dzīvojām viensētās). 1949. gada 25. martā viņu ģimene tika represēta un izsūtīta uz Omskas apgabalu Sibīrijā. Pēc atgriešanās 1959. gadā no Sibīrijas dzīvojusi Aizputes rajonā, pēc tam Daugavpilī.

Tas var būt 1935. gads, kad par skolas pārzini Kairīšos sāka strādāt skolotāja Lūcija Glāzniece. Skolā uzreiz varēja manīt labas pārmaiņas. Tika izbūvēts sporta laukums. Pakāpeniski pārgāja uz 6-gadīgo pamatskolu. Lūcija Glāzniece nodibināja 826. Kairīšu mazpulku, kuru pati arī vadīja. Arī mana māsiņa Antonija iestājās mazpulkā un pēc svinīga solījuma nodošanas kļuva par mazpulka dalībnieci.

Agri pavasarī mazpulkam ierīkoja lauciņu, kurā bija jāaudzē "Ekendorfas" lopu bietes (ne bez vecāku palīdzības). Raža bija lieliska, un māsiņa dabūja 1. godalgu. 1938. gada pavasarī mana māsiņa nomira. Par viņas nāvi vēstīja žurnāls "Mazpulks" (1938. g. Nr. 6), nekrologs "Aizsaules ceļos": "*Š. G. 28. aprīlī šķīrās no mums mūsu mīļā mazpulka dalībniece Antonija Neikšāne. Acīm Tu mums kļuvi tālu, tālu. Sirdīm būsi mūžam tuvu. Lai viegla Tev dusa! 826. Kairīšu mazpulks*". Pēc manas māsiņas nāves arī es iestājos mazpulkā.

Kairīšu 6-gadīgo pamatskolu beidzu 1940. gadā, 2. jūlijā bija izlaidums. Liecības veidlapu rotāja lecošās saules fonā arājs ar zirgu un uzraksts "Tautas vienībā Latvijas mūžība". Dāvanā bija A. Brigaderes grāmata "Kvēlošā lokā" ar visu skolotāju parakstiem: klases audzinātājs J. Leonovs, skolas pārzine Lūcija Ūbele (bij. Glāzniece), skolotāji A. Patmalniece, J. Digilevs. Izlaidumā man bija tas gods visu beidzēju vārdā pateikties – "*mīļajiem audzinātājiem par lielajām pūlēm, mūs audzinot par apzinīgiem Latvijas pilsoņiem, kas mīl savu*

Tēvzemi un brīvību! Nododot sarkanbaltsarkano karogu nākošajiem 6. kl. beidzējiem… dārgajiem skolasbiedriem, svēti solamies nekad neaizmirst savu bijušo skolu!"

Vācu okupācijas laikā Krievijas pierobežā skolas nedarbojās, jo tur uzdarbojās Krievijas "sarkanie partizāni".

Mūsu skolai liktenis bija lēmis kļūt pat par 8-gadīgo skolu ar plašu skolotāju kolektīvu. Taču 70. gados, cik atceros, jau tā kļuva par 4-gadīgo skolu un beidzot tika slēgta. Pēdējie skolotāji bija Adele Rumaka (Odzileviča) un skolas pārzine Albīne Kvjatkovska.

1944. gada rudenī, kad otrreiz PSRS okupēja Latviju, man mācības turpināt nebija iespējas materiālo apstākļu dēļ. Lauki bija sarakti ierakumos, vasarāji nopostīti, bet valsts nodevas bija nenormāli augstas, jo manam tēvam piederēja 27 ha zemes. Netika ņemti vērā ne izbrauktie lauki, ne nederīgās vai meža zemes.

Bija jāsāk strādāt. Tika aicināti darbā jauni skolotāji, jo daudzi pedagogi, kas strādāja vācu okupācijas laikā, bija devušies trimdā. Es arī pieteicos par skolotāju, dabūju darbu Pauļukalna 4-gadīgajā pamatskolā. Skolas pārzinis bija Jūlijs Rupjais ar 45 gadu skolotāja darba stāžu. Skola atradās Bērziņu ciema padomes Puščas sādžā.

Pirmo gadu bija ap 90 skolēnu. Strādājām ar divām klasēm. Pirmajā mācību gadā manā audzināšanā bija 2. un 4. klase. Strādāt nebija viegli, jo mums bija divas "valdības": viena bija mežā, otra – Asūnē. 15. maijā mežabrāļi uz mūsu skolas jumta uzvilka sarkanbaltsarkano karogu un solījās paši noņemt. Piekodināja, lai paši to nedarot, jo no meža tiks šauts. Skolēniem lika iet mājās, jo esot svētki, un arī vecāki lai neejot strādāt uz lauka. Staļina bilde, kura bija pie sienas, tika nomesta zemē un mīdīta kājām. Pie sienas tika uzlīmētas K. Ulmaņa un J. Baloža bildes. Karogu vakarā noņēma paši mežabrāļi, tika paņemts arī skolas radio aparāts, bet bildes rotāja sienu arī eksāmenu laikā. To redzēja Ķepovas skolotāji, kuri tika nozīmēti eksāmenu komisijā, jo mēs bijām tikai divi skolotāji, bet komisijā bija jābūt trim locekļiem.

Skolas pārzinis J. Rupjais ar sievu Margaritu nedzīvoja skolā, bet saimnieka L. Brenča mājā. Skolā dzīvoja mājas saimniece ar mazgadīgu puisēnu Pēteri Saveiku. Saimnieks bija apcietināts, saimniece strādāja par skolas apkopēju.

Man bija dzīvoklis Puščas centrā Jāņa Brenča ģimenē, kurš bija iesaukts Padomju armijā, bet viņa vecākais brālis Boļeslavs bija mobilizēts vācu armijā. Māte – abiem dēliem – Dominika Brence lūdza Dievu, lai netrāpa lode, ko raida brālis… Tādas traģēdijas bija. Māte no armijas sagaidīja jaunāko dēlu – Jāni, bet Boļeslavs guļ kapos Lestenē.

Asūnē nonāca ziņa, ka skolā dzīvo un strādā apcietinātā Saveikas sieva. Tika panākts, ka Saveikas sievai ar bērnu bija jāpārceļas dzīvot pirtiņā, un par skolas apkopēju nāca viena "plintniece", kurai frontē bija piedzimis bērniņš.

Skolas pārzinis sāka slimot, un man darba slodze palielinājās, biežāk bija jāstrādā ar visām klasēm. 1947. gada aprīlī nomira skolas pārzinis Jūlijs Rupjais. Ar 1947. gada 1. maiju mani nozīmēja par skolas pārzini.

J. Rupjais tika apglabāts Fermas pareizticīgo kapos. Uz viņa bērēm no Vācijas Demokrātiskās Republikas ieradās viņa meita Helēna Bikova (dz. Rupjā) ar vīru Pāvelu Bikovu, krievu virsnieku, un mazu zīdainīti – Jolantu.

Vīru P. Bikovu pārcēla dienēt Baku, un Helēna ar mazo Jolantu palika dzīvot skolā. Viņa man iesniedza lūgumu strādāt par skolotāju Pauļukalna 4-gadīgajā pamatskolā manā vietā, jo es jau sāku pildīt skolas pārziņa pienākumus. Kaut gan pa J. Rupjā slimošanas laiku un agrāk pēc algas, grāmatām un burtnīcām uz Daugavpili braucu es.

Arī es pārcēlos uz dzīvi skolā. Faktiski tur man bija tikai gultas vieta skolotāju istabā, jo nedēļas nogalē parasti devos uz mājām Kairīšos, lai papildinātu pārtikas krājumus un apmainītu veļu. Veikala tuvumā nebija. Pie skolas bija piestiprināts šķūtnieks, kurš bija atbrīvots no meža darbiem. Vienreiz mēnesī bija jābrauc uz Indras staciju (23 km) un uz Asūni, lai izņemtu miltus uz maizes taloniem un tāpat cukuru (uz taloniem), petroleju, ko tērējām, labojot burtnīcas pa vakariem. Arī malku gādājām skolai ar vecāku palīdzību un pašu spēkiem.

Pēc Jaunā gada sagaidīšanas un skolas eglītes svinībām mazā Jolanta (mīļvārdiņā – Lullīte) saslima ar garo klepu, jo skolā bērni arī slimoja ar šo smago klepu. Mazā Jolanta pavasarī nomira. Apglabāja Fermas kapos blakus vectētiņam J. Rupjajam.

Vienā sestdienā, kad es kārtējo reizi biju aizgājusi uz Kairīšiem, skolā vēlu naktī pieklauvēja "milicija". Izrādījās – tie bija zagļi. Viņi ieslēdza Helēnu Bikovu kopā ar māti pieliekamajā kambarī un sakrava vērtīgākās mantas, kas bija iegādātas VDR, un zāles, ko Helēna bija dabūjusi Rīgā savā bijušajā darba vietā. No manām paņēma tikai tukšu čemodānu.

Uz rudens pusi skolotāja Helēna Bikova iesniedza atlūgumu un devās pie vīra uz Baku. Viņas vietā tika pieņemta Adele Rutka no Kairīšiem.

Pauļukalna 4-gadīgā pamatskola. Skolēni un pedagogi.
Centrā (no kreisās): skolas pārzine Kazimira Neikšāne (vēlāk Šeibe)
un skolotāja Helēna Bikova (dz. Rupjā) 1948. gadā[420]

Vienā no metodiskās apvienības sanāksmēm ārštata inspektors man neoficiālajā sarunā ieminējās, ka es esot laba skolotāja, bet kāpēc esmu "sadziedājusies" ar mežabrāļiem? Drīz pēc tam, izglītības nodaļā ierodoties, nodaļas vadītājs man teica, ka esot saņēmis vēstuli, un ieteica aizbraukt tālāk no manas dzīves vietas.

1949. gada 1. augustā tiku atbrīvota no darba skolā un pārcēlos uz Jelgavu, kur dzīvoja manas mammas māsa.

2011. gada 18. aprīlī

Aleksandrs Vedļa

Radikālas pārmaiņas un pirmās skolas gaitas

Kad piedzimu, bija pagājuši tikai 10 gadi kopš mūsu valsts neatkarības dibināšanas, bet jau bija notikušas radikālas pārmaiņas: no krievisko sādžu ciematiem un šņoru sistēmas laukiem zemnieki bija pārcēlušies uz viensētām. Nebija ne traktoru, buldozeru, ne ceļamkrānu, taču notika intensīvi celtniecības darbi. Vecāku sarunas par saimniecības lietām veidoja arī manu dzīves uztveri. Sarunās galvenais bija – vajag to un to, bet kur ņemt naudu? Taupīgums (pat skopums) un saimnieciskais apķēķins bija galvenās tēmas, kas acīmredzot veidoja arī manu "filozofiju". Administratīvā pārvaldīšana nebija īpaši stingra, galvenās saites ar pagastu bija nodokļu maksājumi.

Līdzās administratīvai pakļautībai ne mazāka ietekme bija baznīcai. Mūsu sādža atradās Dagdas baznīcas pakļautībā. Šķiet, mentāli pakļautība Dagdas katoļu baznīcai bija pat lielāka nekā pagasta valdei. Dagda piesaistīja ne tikai ar baznīcu. Liels miests bija tirdzniecības centrs, kur pārdeva sviesta mārciņu vai pa nedēļu sadētās vistu olas, kur varēja nopirkt sāli, cukuru un petrolejas kanniņu. Piektdienas bija atvēlētas tirgum, svētdienas – baznīcai.

Savas skolas gaitas 1937. gadā uzsāku Niperu 1. pakāpes (četrgadīgajā) pamatskolā, pabeidzot sagatavošanas un pirmo klasi. Kairīšu skolu sāku apmeklēt ar otro klasi. Kas iespiedies atmiņā? Kairīšu pamatskola, salīdzinot ar Niperu skolu, izlikās liela, apgādāta ar tādiem tehniskiem līdzekļiem kā telefons, zibeņnovedējs un karoga masts skolas priekšā. Skola sastāvēja no divām nodarbību telpām: vislielākajā telpā mācījās 1. un 2. klase, otrajā telpā – 5. un 6. klase. Trešā telpa bija direktores dzīvoklis, kas vienlaicīgi kalpoja arī kā skolotāju istaba. 3. un 4. klase mācījās privātmājas vienā istabā (saimnieka Ipolita Cirša mājā). 1. un 2. klases telpā pie sienas stāvēja skapis ar grāmatām, kas pildīja bibliotēkas funkcijas. Pie skolas bija liels augļu dārzs. Svinīgie pasākumi, piemēram, Ziemassvētku eglīte, notika toreizējā Tautas namā.

Skolu beidzu pie trim politiskām iekārtām: 2. un 3. klasi – Ulmaņlaikos, 4. klasi – krievu laikos, 5. un 6. klasi – vācu laikos. Lai kaut ko spriestu un salīdzinātu šos laikus, bērna prātam tas nebija pa spēkam.

Skolotāji gan mainījās. Atceros skolotājus J. Digilevu, P. Papsujeviču, A. Ciršu. Skolotāja A. Patmalniece caur savu pedagoģisko sietu izlaida vairākas paaudzes[450]. Lai kādi vēji pūta, visi pūta pāri.

2011. gada aprīlī

SVARĪGĀKO NOTIKUMU HRONOLOĢIJA

12000–10000 g. pr. Kr.
Leduslaikmeta beigas Baltijas teritorijā. Nabadzīgo augu un dzīvnieku valsti perioda beigās nomaina daudzveidīgākā flora un fauna.

Ap 10000 g. pr. Kr.
Latvijas teritorijā ienāk pirmie cilvēki – eiropeiskās rases mednieki. Izmanto uguni.

7000 g. pr. Kr.
Ražotājsaimniecības iezīmes Eiropas dienvidaustrumos.

6000–5000 g. pr. Kr.
Pirmās cilvēku apmetnes Latgalē – Ūsā un Zvidzē pie Lubāna.

4500 g. pr. Kr.
Pirmie keramikas izstrādājumi Latgales teritorijā (Lubāna baseina apmetnes).

4000 g. pr. Kr.
Senajā Ēģiptē tiek izveidots viens no pirmajiem solārijiem jeb Saules kalendāriem, gads sadalīts 12 mēnešos.
Netālu no Siaņas (Ķīna) parādās senākā rakstu sistēma.

3300 g. pr. Kr.
Austrumu zemēs tiek atklātas pirmās skolas. Šumerā audzēkņi apgūst ķīļrakstu.

3000 g. pr. Kr.
Šumerā un Senajā Ēģiptē rodas pirmās bibliotēkas.

Ap 2400 g. pr. Kr.
Latvijā ieceļo balti. Auklas keramikas kultūra.

Ap 2000 g. pr. Kr.
Pirmie mājlopi Latvijas teritorijā. Iedzīvotāji sāk nodarboties ar zemkopību.

1800.–500. g. pr. Kr.
Aglona pazīstama kā viens no baltu tautu apdzīvotiem centriem.

1600–1500 g. pr. Kr.
Pirmās nocietinātās apmetnes un pilskalni Latvijas teritorijā.

1300 g. pr. Kr.
Feniķiešu raksts: pirmo reizi vēsturē burti tiek sakārtoti īpašā secībā – alfabētā.

1000 g. pr. Kr.
Lopkopība un arkla zemkopība kļūst par galvenajām saimniecības nozarēm Latvijā.

Ap 800. g. pr. Kr.
Izveidots grieķu alfabēts.

5. gs. 1. puse pr. Kr.
Senajā Grieķijā un Austrumu zemēs pirmo reizi medicīnas vēsturē izveido slimnīcas (dziednīcas).

4. gs. pr. Kr.
Tiek izveidots romiešu alfabēts ar 21 burtu, kuru saīsināti apzīmēja ar vārdu "ābece" (*Abece*).

385. g. pr. Kr.
Grieķu filozofs Platons nodibina pirmo augstāko mācību iestādi – filozofijas skolu – akadēmiju. Akadēmija nodarbojās ar filozofijas, matemātikas un dabaszinātņu jautājumiem.

3. gs. pr. Kr.
Tiek izveidota Aleksandrijas bibliotēka (*Museions*, t.s. mūzu svētnīca), kurā Kleopatras laikā bija ap 700 000 grāmatu (pamatfonds sadega 48. g. pr. Kr.).

Ap 1. gs. pr. Kr.
Sarakstīta Vecā Derība (ebreju valodā).

2. gs. pēc Kr.
Parādās pirmie Jaunās Derības teksti.

2.–3. gs.
Bizantijā sāk veidoties baznīcas organizācija.

4. gs.
Bizantijā antīko tīstokli nomaina brošēta grāmata.

311. g.
Senās Romas imperators Galērijs izdod Torences ediktu, kuru 313. gadā atkārto imperators Konstantīns Lielais. Edikts noteica, ka kristietība ir līdztiesīga reliģija līdzās citām reliģiskajām kustībām.

321. g.
7. marts. Tiek izdots imperatora Konstantīna Lielā edikts par svētdienas svinēšanu.

364. g.
Sarakstīta Jaunā Derība (grieķu valodā).

5.–10. gs.
Latgaļi ēku apkurei ceļ māla kleķa un akmenskrāvuma krāsnis (Dignajas u.c. pilskalni).

6. gs.
Antiohijā rodas viena no vecākajām purpura grāmatām, t.s. Vīnes Bībele.

6.–7. gs. mijā
Vidzemē ieiet latgaļi – austrumbaltu cilts, kura 5.–8. gs. dzīvoja Lietuvas vidienē.

6.–11. gs.
Eiropas tautu kristianizācija.

754. g.
Arābu kalifāta galvaspilsētā Bagdādē atver pasaulē pirmo aptieku.

820. g.
Salerno pilsētā Itālijā nodibina hospitāli – būtībā pirmo civilo slimnīcu Rietumeiropā.

10.–12. gs.
Latgaļu apdzīvotajos novados iestājas ilgstošs garīgās un materiālās kultūras uzplaukums.

11.–12. gs.
Tālavā (Latgalē un Vidzemē) izplatās pareizticība, senkrievu podniecība, medicīna, senslāvu valoda.

Ap 1020. g.
Itāliešu mūziķis, mūks benediktietis Gvido Aretinskis liek pamatus mūsdienu nošu rakstu sistēmai. Katrai no septiņām oktāvas notīm Gvido devis nosaukumu: *tu, re, mi, fa, sol, la, si.* Tās ir Sv. Jāņa himnas pirmās zilbes. Oktāvas pirmā nots 16. gadsimtā tika aizstāta ar *do* (*Dominus* – dievs). Pēdējā nots *si* – himnas pēdējās rindas divu vārdu *Sancte Ioannes* saīsinājums.

1054. g.
Kristus baznīca sadalās pareizticīgo un katoļu baznīcā.

Ap 1060. g.
Antonijs Pečerskis nodibina Kijevas Pečoras klosteri – pirmo klosteri Krievzemē.

Ap 1113. g.
Kijevas Pečoru klostera mūks hronists Nestors, izmantojot vairākas senākas hronikas, kā arī citus senās Krievzemes un Bizantijas rakstītos avotus, sastāda "Pagājušo laiku stāstu" (*Повесть временных лет*). Šajā hronoloģiski senākajā avotā sniegtas ziņas par Latvijas teritoriju un to apdzīvojošām ciltīm – latgaļiem, zemgaļiem, kuršiem un līviem (līviešiem), minēts, ka katrai tautai bijusi sava valoda.

1158. g.
Tiek nodibināta Boloņas Universitāte – viena no vecākajām Eiropas augstskolām.

1186. g.
Latvijas katolizācijas sākums. Meinards tiek iesvētīts par bīskapu.

1199. g.
5. oktobris. Pāvests Innocentijs III apstiprina bīskapu Albertu par Livonijas bīskapu, izdodams reizē arī krusta karu bullu pret Baltiju (t.i., Livoniju).

13. gs.
Krusta kari Baltijā.

13. gs. sākums
Vēsturiskos dokumentos min latgaļu apdzīvotās teritorijas – Jersiku ar valdnieku Visvaldi un Tālavu ar valdnieku Tālivaldi.

1201. g.
Bīskaps Alberts jau esošās lībiešu ostas vietā ieliek apmetnes pirmo pamatakmeni. Rīgas dibināšanas gads.

1202. g.
Baltijas iekarošanai Alberts rada "Kristus brāļu brālību" – Zobenbrāļu ordeni.

1209. g.
Alberta krustneši pirmo reizi noposta Jersiku.

1214. g.
Krustneši pakļauj Jersikas valsti.

1215. g.
Pirmās ziņas par pirtīm Latvijas teritorijā.
Tiek nodibināta Parīzes Universitāte (Sorbonas Universitāte).

1224. g.
Krustneši pakļauj gandrīz visas latgaļu zemes, arī Sēliju.

1237. g.
Rīgas arhibīskaps Nikolajs Magdeburgs iekarotajā Latgalē uzceļ pirmo mūra pili – Krustpils pili.
Tiek nodibināts Livonijas ordenis.

1238. g.
Pirmais tatāru iebrukums Krievzemē.

1239. g.
Jersikas sadalīšana. Livonijas bīskaps uzdāvina Livonijas ordenim pusi no saviem Jersikas īpašumiem.

1242. g.
Livonijas ordenis atsakās no Lotigolas, bet 1264. gadā to atgūst atpakaļ.

1259. g.
Dominikāņu kopsapulce, kurā piedalās Alberts Lielais un Akvīnas

Toms, apkopo apmācības sistēmu. Tā bija paredzēta 6–8 gadiem (mācīja filozofiju, teoloģiju, baznīcas vēsturi, jurisprudenci).

1263. g.
Livonijas ordenis pie Rāznas ezera Mākoņkalnā uzceļ Volkenbergas pili.

1275. g.
Ordeņa mestrs Ernsts fon Rasburgs senajā latgaļu Naujenes pilskalnā uzceļ Dinaburgas (Vec-Daugavpils, *Duneburc*) pili.

1285. g.
Ordeņa voits Vilhelms fon Šauerburgs uzceļ Rēzeknes pili (*Rossiten Schloß*). Rēzeknes pils celta senajā latgaļu pilskalnā, kas pastāvējis no 9. gadsimta.

1313. g.
Livonijas ordeņa mestrs Gerhards no Jorkes nodedzinātās sākotnējās no koka celtās Dinaburgas pils vietā uzceļ jaunu mūra pili.

1348. g.
Livoniju skar "Melnā nāve" jeb Lielā mēra epidēmija, kas tai laikā plosās visā Eiropā; trešdaļa iedzīvotāju mirst.

1357. g.
Rīgā sāk regulāri darboties aptiekas.

1395. g.
Parīzē nodibina Parīzes universitātes medicīnas bibliotēku – vienu no vecākajām bobliotēkām pasaulē.

1399. g.
Livonijas ordeņa mestrs Vennemars fon Brigenejs agrākās latgaļu koka pils vietā uzceļ varenu Ludzas pili (*Lucyn*).

15.–16. gs.
Katra Latgales lauku baznīca kļūst par sava novada garīgās dzīves centru.

1417. g.
Sākās "Lielais čigānu gājiens", čigāni ieceļo Rietumeiropā.

Ap 1420. g.
Tallinā tiek dibināta Vecā aptieka (*Vana apteek*), kas saglabājusies līdz šodienai.

15. gs. vidus – 17. gs. sākums
Renesanse Eiropā.

1453. g.
Turki ieņem Konstantinopoli. Beidz pastāvēt Bizantijas impērija.

1481. g.
Krievzemes lielkņazs Ivans III ar savu karaspēku iebrūk Latgalē, noposta Ludzas un Rēzeknes pili, ieņem Dinaburgu (Daugavpili).

1495. g.
Brestā atver Baltkrievijā pirmo slimnīcu.

15. gs. beigas
No Polijas un Vācijas puses Latvijas teritorijā ieceļo čigāni.

1506. g.
Viļņā atver pirmo aptieku.

1550. g.
Tiek uzcelta Indricas (Niedricas) baznīca – vecākā katoļu koka baznīca Latvijā.

1558. g.
Pirmo reizi vēsturiskos dokumentos kā Livonijas ordeņa lēņa muiža tiek minēta Krāslava (*Kreslau*).

1558.–1583. g.
Livonijas karš.

1559. g.
Vecākās ziņas par Dagdu (*Dageten*) kā apdzīvoto vietu 16. gadsimta muižu inventāros.

1561. g.
Pirmo reizi viduslaiku dokumentos parādās Asūnes nosaukums (*folw. Hassoński*).
28. novembris. Rīgas arhibīskaps Vilhelms fon Brandenburgs-Ansbahs un pēdējais Livonijas ordeņa mestrs Gothards Ketlers Viļņā paraksta līgumu, ar kuru Latgales un Vidzemes pilis ar zemi nodod Lietuvas karalim Sigismundam Augustam. Latgale nonāk Pārdaugavas hercogistes sastāvā.
Livonijas valsts pastāvēšanas beigas.

1577. g.
Krievijas cars Ivans IV Bargais Livonijas kara laikā noposta Latgali, pilnībā sagrauj Dinaburgas pili un tirdzniecības apmetni pie tās.

1577.–1580. g.
Mēra epidēmija Latvijā.

1579. g.
Uz Viļņas jezuītu kolēģijas pamatiem nodibina Viļņas Universitāti.

1582. g.
Krievija atsakās no Latgales, kas nonāk Polijas un Lietuvas kopvalsts Žečpospoļitas ietekmē.
Polijas karalis Stefans Batorijs Dinaburgai (Daugavpilij) piešķir Magdeburgas tiesības.

1599. g.
Muižu revīzijas protokolos parādās ziņas par mūsu senču dzīvi un kārtām, brīviem zemniekiem un dzimtļaudīm, kalpiem, ziņas par Latgales stārostijām (apriņķiem).

1616. g. 30. jūlijs
Pirmā zināmā zemestrīce Latvijā (Bauskas rajonā).

1620. g.
Juris Elgers Cēsīs saraksta grāmatu "Latwiska ewangeliju grahmata" (*Institutiones christianae autore*). Tā ir pirmā līdz šim zināmā grāmata latviešu valodā.

1625. g.
Jezuītu misionāri jaunatnes audzināšanas un izglītošanas nolūkos Daugavpilī atver skolu – pirmo skolu Latgalē.

1632. g.
Dibināta Tērbatas universitāte (tag. Tartu universitāte) – Latgalei tuvākais izglītības un zinātniskais centrs, kur varēja iegūt augstāko izglītību.

1656. g.
Zviedri noposta Rēzeknes pili, kas vairs netika atjaunota.

1665. g.
Krāslavā sāk darboties jezuītu skola.

1677. g.
Polijas karalis Jans Kazimirs Latgalei piešķir kņazistes statusu (*księstwo Inflanckie)*. Daugavpils kļūst par Inflantijas vojevodistes galvaspilsētu – administratīvo centru un katoļu bīskapa rezidenci.

1680. g.
Asūnē ar jezuītu gādību un Polijas karaļa Jana III Sobeska naudas līdzekļu ziedojumiem tiek uzcelta pirmā koka baznīca. Krāslavā sāk darboties jezuītu misiju punkts (Daugavpils rezidences pakļautībā).

1694. g.
J.E. Gliks pārtulko visu Bībeli latviešu valodā. Iespiestu Bībeli dāvina skolām un izplata arī citā veidā.

17. gs. beigas
Latgalē (Pasienā un Aglonā) ierodas dominikāņi. Šeit viņi ceļ pirmās apmetnes un dievnamus.

Ap 1700. g.
Sāk veidoties Dagdas miests.

1700.–1721. g.
Ziemeļu karš: kari, bads, mēris.

1705. g.
Dagdā uzceļ pirmo Romas katoļu baznīcu.

1709. g.
Jezuītu ordeņa tēvi Aulejā uzceļ Latgalē (Inflantijā) pirmo mūra baznīcu.

1710. g.
Latgales teritorijā plosās mēris. Krievu karaspēks ieņem Rīgu.

1725. g.
Jezuītu dokumentos parādās pirmais latgaliešu teksts – uzruna "svētajam kokam" liepai.

1730. g.
Viļņā tiek nodrukāta pirmā latgaliešu grāmata "Katoliszka Dzismiu gromota…" (izdevums līdz mūsdienām nav saglabājies). Tiek sastādīti "Asūnes evaņģēliji" ("*Evangelia toto anno…*") – pirmā latgaliešu grāmata (iespiesta Viļņas Jezuītu akadēmijas spiestuvē 1753. gadā).

1743. g.
Jans Augusts Hilzens sāk Dagdas Romas katoļu baznīcas mūra ēkas celtniecību.

1748. g.
Pustiņā (Robežnieki) izveido draudzes skolu – vecāko skolu Dagdas un Krāslavas novadā (slēgta 1832. gadā).

1749. g.
Dagdā izveido draudzes skolu (slēgta 1832. gadā).

1750. g.
Viļņas jezuītu spiestuvē izdod Jana Augusta Hilzena darbu "Inflantija" ("*Inflanty*") – vēsturisko apcerējumu par Latgali.

1751. g.
Krāslavā tiek atvērta pirmā skola.

1753. g.
Londonā nodibina Britānijas muzeju (*British Museum*) – pasaulē lielāko zinātnisko un mākslas kolekciju; tajā atrodas arī viena no lielākajām pasaules bibliotēkām.

1755. g.
Grāfs K.L. Plāters sāk Krāslavas Sv. Ludviga Romas katoļu baznīcas mūra ēkas celtniecību. Dibināta Maskavas Universitāte.

1757. g.
Latgalē tiek izveidota pirmā augstskola Latvijā – Krāslavas garīgais katoļu seminārs, kura mācībspēki un audzēkņi veic plašu apgaismības darbu. Inflantijas novads kļūst par nozīmīgu intelektuālo centru.

1761. g.
Dominikāņi izbūvē Pasienas Romas katoļu baznīcu – vienu no skaistākajām Baltijā; nodibina misiju punktus Asūnē, Dagdā, Brodaižos, Rundānos un Landskoronā (tag. Šķaune).

1768. g.
Aglonā sāk celt baznīcu (no 1980. gada – Aglonas bazilika).
Viļņā tiek izdota pirmā latgaliešu ābece "Elementarz łotewski z abecadłem, krótkim katechizmem ejssa mociba i modlitewkami ejssas lyugszonas"

1772. g.
Pirmā Žečpospoļitas (Polijas) dalīšana. Latgali pievieno Krievijas Pleskavas guberņai.

1774. g.
Tiek izdota G.F. Stendera "Augstas gudrības grāmata" – pirmais populārzinātniskais darbs, enciklopēdija latviešu valodā.

1789. g.
Krāslavā tiek uzcelta Latgalē pirmā slimnīca, tā atradās žēlsirdīgo māsu kopienas pārziņā (pastāvēja līdz 1864. g.).

1796. g.
Latgali pievieno Baltkrievijas guberņai.

1802. g.
Latgale nokļūst Vitebskas guberņas sastāvā.

1805. g.
Celta Beresņu (Beresnes) Sv. Annas katoļu baznīca (līdz 1924. g. tā bija Bukmuižas draudzes kapela, kopš 1924. g. – Beresņu draudzes baznīca).
Nāk klajā M. Rota plašs, garīga satura, enciklopēdiska rakstura darbs "Vysa mocieyba katoliszka".

1810. g.
Sākās jauna Daugavpils cietokšņa izbūve. Tā nocietinājumu un dzīvojamo ēku celtniecība turpinājās (ar pārtraukumiem) līdz 1878. gadam.

1812. g.
Pie Asūnes un Pustiņas pagasta robežas notiek franču kauja ar krieviem, kaujas laukā atrodami kritušo kauli.

1816. g.
Tiek uzcelta Asūnes Romas katoļu baznīcas mūra ēka.

1817. g.
Izvaltas klosterī sāk darboties jezuītu skola (ģimnāzija, ēkas celtniecība sākta 1812. gadā).

1817.–1820. g.
Darbojas Izvaltas jezuītu kolēģija, kuru beidz arī Jāzeps Maciļevičs.
Tiek nodrukāta pirmā latgaliešu gramatika.

1819. g.
Pēterpilī tiek atvērta Garīgā Akadēmija.

1820. g.
Pasaules iedzīvotāju skaits sasniedz 1 miljardu.

1825. g.
Daugavpilī nodibina Daugavpils apriņķa slimnīcu (tagad – Daugavpils reģionālā slimnīca). Dibināta slimnīca Rēzeknē.

1831. g.
1. septembris. Daugavpilī atver ģimnāziju, no sākuma klasisko, drīz pēc tam pārveido par reālskolu. Tā bija pirmā krievu mācību iestāde Latgalē.

1841. g.
Iznāk K. Buiņicka darbs "Ceļojums pa maziem ceļiem", kurā kritiski un reizē pētnieciski skata nomaļu Latgales pagastu ļaudis, viņu dzīvi.

1842.–1849. g.
Iznāk K. Buiņicka almanahs "*Rubon*" ("Daugava") – pirmais periodiskais izdevums Latgalē, kas veltīts Latgales izpētei.

1847. g.
Pirmās drošas ziņas par ebreju skaitu Dagdā (77 cilvēki). 1897. gadā Dagdā dzīvoja 1026 ebreju cilmes iedzīvotāju (68%).

1850. g.
Viļņā iespiež J. Maciļeviča darbu "Pawujciejszona un wyssajdi sposobi diel' ziemniku łatwiszu" – labāko latgaliešu populārzinātnisko grāmatu 19. gadsimta pirmajā pusē.

1852. g.
Viļņā iznāk K. Buiņicka kultūrvēsturisks romāns "Priestera Jordana atmiņas". Darbā attēlota 17. gadsimta Latgale un tās ļaudis.

1853. g.
Nāk klajā T. Kosovska poļu valodā sastādītā latgaliešu valodas gramatika.

1860. g.
Andrupenē atver 2-gadīgo tautskolu.
Daugavpilī Š. Gurvičs atver lielu alus darītavu – vienu no visvecākajām alus ražotnēm Latvijā.

1861. g.
19. februāris. Tiek izdots dzimtļaužu brīvlaišanas manifests ar tulkojumu latgaliešu valodā "Nulikszonas ap ziemnikim izgojuszym nu dzymtigas pidoreszonas", pēc kura Latgales zemnieki ieguva personas brīvību.

1862. g.
Atklāj Rīgas Politehnikumu – pirmo politehnisko augstskolu Latvijā un cariskajā Krievijā.

1863. g.
Poļu sacelšanās laikā nodeg K. Buiņicka Dagdas muižas dzīvojamā māja. Iet bojā viena no lielākajām, unikālākajām tā laika bibliotēkām, arhīvs, mākslas darbi un citas kultūras vērtības.

1864. g.
Sāk darboties Grāveru pamatskola.

1865. g.
Fermas sādžā atver 3-gadīgo skolu – pirmo skolu Asūnes pagastā.
No Rīgas caur Krustpili, Daugavpili un Krāslavu izbūvē Rīgas-Orlas dzelzceļa līniju.

1866. g.
Atver Vaivodu (Ezernieki) 2-gadīgo tautskolu.
Latgalē darbojas 28 tautskolas, kurās mācās 800 skolēni, skolās strādā 35 skolotāji.
Izdots likums par pašvaldībām. Par administratīvi teritoriālo vienību kļūst pagasts (pastāvēja līdz 1949. gadam, pagasts atjaunots 1990. gadā).

1867. g.
Atver Landskoronas (Šķaune) 2-gadīgo tautskolu.

1868. g.
Piedrujā dibināta skola – pirmā skola Piedrujas pagastā.
Kalkūnos pie Daugavpils atver degvīna fabriku "Kalkūni" – vecāko degvīna ražotni Latvijā.
Rīgā notiek Pirmā Baltijas zemkopju izstāde, vēlāk tās tika rīkotas regulāri.

1869. g.
Latgalē izveido lauku ārstniecības sistēmu.

1870. g.
Asūnē atver 3-gadīgo skolu (pārceļ no Fermas sādžas), tiek uzcelta jauna skolas ēka, skolu apmeklē 30–40 skolēni.
Skaistmuižā tiek nodibināta skola – pirmā skola Skaistas pagastā.

1873. g.
26. jūnijs. Vispārējos latviešu dziesmu svētkos pirmo reizi tiek izpildīta Latvijas Republikas valsts himna "Dievs, svētī Latviju". Dzejas un mūzikas autors Baumaņu Kārlis. Himna apstiprināta Latvijas Satversmes sapulces sēdē 1920. gada 7. jūnijā.

1886. g.
20. jūnijs. Vitebskā tiek atvērta Zemnieku zemes bankas nodaļa. Bankai bija tiesības izsniegt zemniekiem aizdevumus zemes pirkšanai.

1900. g.
F. Kemps drukas aizlieguma laikā izdod ābeci – "Lementars latwišu barnim", kurā pirmo reizi atmesta poliskā ortogrāfija.
Rīgā sāk darboties "Rīgas Valsts Vīna attīrīšanas noliktava Nr. 1" (no 1949. g. – "Rīgas liķieru-degvīna rūpnīca", no 1990. g. – A/S "Latvijas Balzams").

1900.–1914. g.
Latgaliešu nacionālā atmoda.

1902. g.
Dibināta Kairīšu (Aizpuru) skola.

1903. g.
Dinkinišku sādžā tiek nodibināta Ķepovas (Dinkinišku) skola.

1905. g.
Pēterpilī sāk iznākt "Gaisma" – pirmais latgaliešu laikraksts (avīze).
Krāslavā 8025 iedzīvotāji, 877 ēku.

1907. g.
Tiek atklāta Aulejas pamatskola.

1907.–1910. g.
Pēterpilī K. Skrinda noorganizē pirmos latgaliešu skolotāju kursus.

1908. g.
Pēterpilī sāk iznākt "Drywa" (līdz 1918. g.) – vērtīgākais tā laika latgaliešu laikraksts.

1908.–1911. g.
K. Mīlenbahs un J. Endzelīns izstrādā mūsdienu latviešu alfabēta pamatus.

1909. g.
Kairīšos uzceļ jaunu skolas ēku.

1911. g.
Latgalē sākas iziešana uz viensētām.
Latgalē tiek ieviesta zemstu medicīnas sistēma.

1912. g.
Latvijā tiek sasniegts vislielākais ķieģeļu ražošanas apjoms – 230 miljonu ķieģeļu gadā.
Daugavpilī dibināta Latvijā pirmā dzelzceļa slimnīca.

1913. g.
Dibināta Dagdas pareizticīgo draudze (278 locekļi), un Grāveru pareizticīgo baznīcas prāvests Dagdas skolas telpās sāk dievkalpojumus.
23. decembris. Pēterburgā darbu sāk Pirmais Viskrievijas tautas izglītības kongress, tā sēdēs aktīvi piedalās ar referātiem tautskolotāji no Rīgas un Latvijas pagastu skolām.

1914. g.
Krāslavā 10 500 iedzīvotāju.
Iznāk pirmā latgaliešu dzejas antoloģija "Kūkle".

28. jūlijs. Pirmā pasaules kara sākums.

1. augusts. Vācija pieteic karu Krievijai.

1915. g.

Dagdā tiek uzcelta Sv. Nikolaja Brīnumdarītāja pareizticīgo baznīcas koka ēka.

1916. g.

Krāslavā pāri Daugavai uzceļ koka tiltu (1919. gadā uzspridzināts).

1917. g.

25. marts. Pēterpilī K. Skrindas un V. Seiles vadībā sanāk pirmā skolotāju pilnsapulce, kas nodibina Latgaliešu skolotāju savienību.

9.–10. maijs. Rēzeknē notiek vēsturiskais Latgales pārstāvju kongress, kas lemj par Latgales atpakaļapvienošanu ar pārējiem Latvijas novadiem.

12. maijs (29. aprīlis). Valkā notiek Latvijas Republikas laika pašas spēcīgākās partijas – Zemnieku savienības dibināšanas kongress. Par tās priekšsēdi ievēl jau tajā laikā plaši pazīstamo lauksaimniecības darbinieku K. Ulmani.

1918. g.

18. novembris. Tautas padome proklamē Latviju par neatkarīgu valsti. Par pagaidu valdības Ministru prezidentu ievēl K. Ulmani.

Decembris. Ludzas ģimnāzijas zinātniski literārajā žurnālā "Jaunā doma" (Nr. 1) tiek publicēts raksts par Ludzas vēstures muzeja (tag. Ludzas Novadpētniecības muzejs) atklāšanu.

4. decembris. Izdots Latvijas pagastu pašvaldības pagaidu likums, kas bija spēkā līdz 1922. gada 21. jūnijam, kad Latvijas Satversmes Sapulce izdeva jaunu likumu par pašvaldību darbību.

1919. g.

Asūnes 3-gadīgo skolu pārveido par 4-gadīgo pamatskolu.

Rīgā sāk iznākt žurnāls "Dārzs un Drava".

1920. g.

Tiek noslēgts Latvijas un Padomju Krievijas miera līgums, un 1921. gadā Latvijas valdības ieceltā robežu komisija nosprauž oficiālu Latvijas dienvidaustrumu robežu.

11. janvāris. Atklāta Latvijas konservatorija.

1921. g.

Dibināta Dagdas izglītības biedrība "Gaisma" (slēgta 1940. g.).

Sāk iznākt Latgales skolotāju savienības pedagoģiskais žurnāls "Latgolas škola" (iznāk līdz 1939. g.).

24. augusts. Dibināts Asūnes (Osunas) muzikāli dramatiskais pulciņš (beidzis pastāvēt 1940. g.).

4. novembris. Daugavpilī tiek atvērta četrgadīgā pedagoģiskā vidusskola, kuru vēlāk pārdēvē par Daugavpils skolotāju semināru, bet no 1923. gada 1. septembra – par Daugavpils Valsts skolotāju institūtu ar direktori Valēriju Seili priekšgalā.

1922. g.

Latgalē, īpaši tās austrumu pierobežā, sākās pagastu – teritoriāli administratīvo vienību – veidošana, robežu noteikšana.

Tiek nodibināta Krāslavas latviešu biedrība.

18. jūnijs. Pēc K. Ulmaņa ierosinājuma nodibina Latvijas Kultūras fondu – vienīgo līdzīga uzdevuma iestādi pasaulē.

1923. g.

Krāslavai piešķir pilsētas tiesības.

Dibināta Krāslavas Valsts ģimnāzija (no 1944 – Krāslavas 1. vidusskola, kopš 1993 – Krāslavas ģimnāzija).

6. janvāris. Krāslavas ģimnāzijā, kura izvietota bijušajā grāfu Plāteru pilī, izceļas liels ugunsgrēks, galīgi izdeg ēkas labais spārns, direktora I. Ancāna un skolotāju dzīvokļi.

21. marts. Dibināta Kairīšu lauksaimniecības biedrība (beidza pastāvēt 1938. g.).

4. jūnijs. Tiek pieņemts Latvijas Republikas likums par radiostaciju ierīkošanu un lietošanu.

1924. g.

Asūnes 4-klasīgo skolu pārveido par 6-gadīgo pamatskolu.

Saeimā pirmo reizi tiek apspriests Latgales Zemnieku partijas (V. Rubulis, J. Rubulis, A. Rancāns, F. Zeps, J. Rancāns u.c.) iesniegtais priekšlikums par Balvu-Bēržu-Viļānu-Rēzeknes-Stoļerovas-Bukmuižas-Dagdas-Indras dzelzceļa būvi.

27. maijs. Pirmo reizi valsts dokumentos – Saeimas stenogrammās parādās mūsdienu nosaukums – Asūne.

1925. g.

Tiek izsludināti Satiksmes ministrijas noteikumi radiofona vispārējai lietošanai.

Atver Indras Valsts pamatskolu (Indras vidusskolas mūra ēka uzcelta 1931. gadā).

1926. g.
6. septembris. Dibināta Ļutovcu meliorācijas sabiedrība "Osune" – vecākā meliorācijas sabiedrība Asūnes pagastā (ar 10 biedriem).

1927. g.
Andrupenē atver aptieku.

1928. g.
Dibināta meliorācijas sabiedrība "Asūne" (priekšsēdētājs Silva Tribiss).
17. augusts. Dibināta Asūnes pagasta meliorācijas sabiedrība "Giftivs".
21. septembris. Rēzeknē tiek atvērta Latgales Tautas universitāte.

1929. g.
21. februāris. Dibināta Latvijas Katoļu jaunatnes biedrības Asūnes nodaļa (slēgta 1940. g.).
Pēc Latvijas mežkopju un meža darbinieku biedrības iniciatīvas sāk rīkot Meža un dārzu dienas (parasti notika no 20. aprīļa līdz 20. maijam).

1930. g.
Konstantinovā Dagdas pagastā nodibina Dagdas Valsts 2-gadīgo lauksaimniecības skolu.
Skaistā un Šķaunē atver aptieku.

1931. g.
Bukmuižā (Ezernieki) un Grāveros atver aptieku.
Jānis Leimanis nodibina biedrību "Čigānu draugs" un biedrības kori (1932); debijas koncerts notika Latvijas konservatorijā (1933, pavasaris)[436].
Jūlijs. Krāslavā tiek atvērta sanatorija – pirmā sanatorija Latgalē.

1932. g.
Dibināta Latvijas kultūras veicināšanas biedrības Asūnes nodaļa (priekšsēdētājs Žanis Leske).
Asūnē dibināta Lauksaimniecības biedrība "Zeme" (priekšsēdētājs Antons Vasiļevskis).
3. jūnijs. Dibināta Ošupes meliorācijas sabiedrība.

1933. g.
Dagdā izceļas liels ugunsgrēks, daudz iedzīvotāju paliek bez pajumtes.
4. marts. Dibināta Latgales Zemnieku jaunatnes biedrības Asūnes nodaļa (slēgta 1940. g.).
26. jūnijs. Dibināta Kurļinovas lauksaimniecības mašīnu koplietošanas biedrība (beidza pastāvēt 1938. g.).
30. jūnijs. Tiek nodibināta Asūnes Dagdas meliorācijas sabiedrība.

1934. g.
Tiek atvērta Šķaunes pamatskola.
Kairīšos atklāts Tautas nams, atbalstu sniedza Latvijas kultūras fonds, vietējie iedzīvotāji ziedoja līdzekļus.
15. maijs. K. Ulmaņa autoritārais apvērsums Latvijā.

1935. g.
Latvijā tiek veikta tautas, sējumu, mājlopu un pirmā tirdzniecības un rūpniecības skaitīšana. Latvijā dzīvo 1 950 502, Latgalē – 567 164, Daugavpils apriņķī – 212 668 cilvēki, Dagdā reģistrēti 1104 iedzīvotāji, 335 atsevišķas ģimenes, Asūnes pagastā – 6843 iedzīvotāji, 1462 saimniecības.
Asūnes meliorācijas biedrība "Viļņi" veic Asūnes ezera ūdenslīmeņa pazemināšanas darbus.
Ļutaucu meliorācijas biedrība "Osune" veic Jolzas un Ļutaucu ezeru ūdenslīmeņa pazemināšanas darbus.
Dibināts Kairīšu 826. mazpulks (vadītāja Lūcija Glāzniece), slēgts 1940. gadā.
28. janvāris. K. Ulmaņa draudzīgais aicinājums dāvināt skolām grāmatas.

1936. g.
Lauksaimniecības kamera Latgales pagastus iedala agronomiskajos rajonos.
Dagdas agronomiskajā rajonā tiek iedalīti Asūnes, Dagdas, Andrupenes un Bukmuižas pagasti.
Asūnē tiek uzcelta jauna skolas koka ēka.
12. marts. Dibināts Asūnes 842. mazpulks.
26. jūnijs. Nodibina Jelgavas Lauksaimniecības akadēmiju (tag. Latvijas Lauksaimniecības Universitāte, LLA, darbu sāka 1939. gada 27. oktobrī).

1937. g.
Indrā atklāj Latviešu biedrību. Biedrības darbība aptver Indras ciemu un Piedrujas, Pustiņas, Asūnes un Skaistas pagastu.
Mariampoles ķieģeļnīcā notiek atjaunošanas un izbūves darbi.
29. janvāris. Dibināta Zemnieku jaunatnes biedrības Kairīšu nodaļa (slēgta 1940. g.).
14. marts. Daugavpilī noslēdzas apriņķa zemnieku dienas. Darba prezidijā tiek ievēlēts Daugavpils apriņķa vecākais A. Švirksts, pilsētas galva J. Volonts, Asūnes pagasta vecākais J. Spila u.c.
16. aprīlis. Dibināts Ķepovas 1078. mazpulks (aizliegts 1940. g.).
9. maijs. Nodibina Dagdas Latviešu biedrību.

1938. g.
Krāslavā uzceļ un iesvētī Krāslavas evaņģēliski luterisko baznīcu.
12. janvāris. Sāk iznākt laikraksta "Jaunais Võrds" pielikums "Lauku Sāta".
26. februāris. Rīgas radiofonā pirmo reizi izskan Latgales etnogrāfiskās mākslas pusstunda.
26. marts. Dibināta Dagdas spirta kopdedzinātava.
30. maijs. Atklāj Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeju.

1939. g.
Sāk darboties Dagdas spirta brūzis.
20. janvāris. Dibināta Dagdas Latviešu biedrība (slēgta 1940. g.).
1. septembris. Otrā pasaules kara sākums.

1940. g.
Asūnē tiek nodibināta pirmā Mašīnu un traktoru stacija (MTS) toreizējā Krāslavas apriņķa teritorijā.
Janvāris. Sen nepieredzēta auksta un ar sniegu bagāta ziema. Zemākā temperatūra Krāslavā bijusi -41^{0}C. Izsala augļudārzi.
Februāris. Asūnē nodibina pretalkohola biedrību, kurā aktīvi iesaistās Latvijas Katoļu jaunatnes biedrības Asūnes nodaļas biedri.
16. jūnijs. Pirmie vispārējie Latgales novada Dziesmu svētki. Stropu estrādē Daugavpilī uzstājās 142 kori no Abrenes, Daugavpils, Ilūkstes, Ludzas un Rēzeknes apriņķa, kopā ar 9869 dziedātājiem un 29 pūtēju orķestriem. Piedalījās Asūnes katoļu jaunatnes biedrības koris, Dagdas katoļu baznīcas koris, Dagdas pagasta aizsargu koris.

1941. g.
Atklāta sanatorija "Rāzna".
Marts. Dibināta Republikas asins pārliešanas stacija.
22. jūnijs. Vācija uzsāk karadarbību pret PSRS.
28. jūnijs. Dagdu okupē vācu armija.

1944. g.
19. jūlijs. Asūne tiek atbrīvota no vācu armijas daļām.
22. jūlijs. Dagdā ienāca Sarkanā armija.

1945. g.
Asūnes pagastā izveido Aišpuru, Apoļu, Asūnes, Bērziņu, Ķepovas un Rutku ciema padomes (pagastu likvidēja 1949. g.).
8. maijs. Fašistiskās Vācijas kapitulācija. Kara beigas Eiropā.

1946. g.
Pirmie Dziesmu svētki Krāslavā.
Sāk darboties Asūnes ūdensdzirnavas (nodedzinātas 1944. g.).

1947. g.
Krāslava kļūst par apriņķa centru. Sāk iznākt apriņķa laikraksts "Sociālisma Ceļš" (krievu valodā, no 1957. gada – arī latviešu valodā).
Tiek nodibināta Asūnes pagasta bibliotēka.

1948. g.
Latvijā ieviesta fluogrāfija. Sākta penicilīna ražošana.

1949. g.
Masveida kolektivizācija Latvijas laukos. Asūnes pagastā izveido 17 kolhozus.
Tiek atvērts Asūnes Tautas nams.
25. marts. Turīgo zemnieku (kulaku) deportācija.

1950. g.
Krāslavas rajona teritorija tiek sadalīta, izveidojot divus rajonus – Krāslavas un Dagdas rajonu. Dagda kļūst par pilsētciematu un rajona centru.

1951. g.
Uzcelta Dagdas vidusskolas jaunā divstāvu mūra ēka.

1952. g.
Dibināta Dagdas pilsētas bērnu bibliotēka.
Krāslavā atver sporta skolu.
18. aprīlis. Uz Daugavpils Valsts skolotāju institūta bāzes nodibina Daugavpils Pedagoģisko institūtu ar Fizikas un matemātikas un Filoloģijas fakultāti.
27. jūnijs. Dagdas rajona Dziesmu diena. Pasākumā piedalās kori no Asūnes, Ezerniekiem, Jaunokras un Dagdas.
9. septembris. Liek pamatus jaunajai Daugavpils Pedagoģiskā institūta ēkai (tag. Vienības ielā 13). Jauno mācību korpusu atklāja 1956. gada 11. augustā.

1953. g.
Dagdā atklāj kinoteātri "Komjaunietis".

1954. g.
Sāk darboties Latvijas televīzija.

1955. g.
24. jūnijs. Dagdas rajona Dziesmu svētki. Piedalās 600 dziedātāju. Kordiriģents – J. Paukšte, piedalās Imants Kokars no Rīgas.

1956. g.
Konstantinovā izveido Dagdas lauksaimniecības tehnikumu.

1957. g.

1. oktobris. Rīgā tiek nodibināts Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs.

1958. g.

Jūnijs. Sāk iznākt populārzinātnisks žurnāls "Veselība".

1959. g.

28. jūnijs. Dagdas rajona Dziesmu svētki Dagdas muižas parkā. Bez Dagdas vidusskolas, Dagdas lauksaimniecības tehnikuma un Kultūras nama kora piedalās kori no Andrupenes, Asūnes, Ezerniekiem, Jaunokras, Šķaunes. Virsdiriģenti – J. Paukšte, K. Mediņš un S. Broks.

16.–19. jūlijs. Latgales Dziesmu svētki Daugavpilī Stropu estrādē.

1960. g.

Dagdā uzceļ jaunu slimnīcas ēku.

29. maijs. Dagdas rajona skolēnu Dziesmu diena. Pavisam kopā sanāca 5.–7. klašu kori ar 200 dziedātājiem, četri vidusskolu kori ar 120 dziedātājiem.

19. jūnijs. Dagdas rajona Dziesmu svētki.

23.–26. jūnijs. Pirmie skolu jaunatnes Dziesmu un deju svētki Mežaparka estrādē Rīgā. Piedalās Dagdas vidusskolas jauktais koris.

2. jūlijs. Indianopolē (ASV) notiek Latgales Pētniecības institūta (LPI) pirmā dibināšanas sēde. 2. augustā Minhenē (Vācija) notiek LPI atklāšana arī Eiropā.

22.–24. jūlijs. XIII Vispārējie Padomju Latvijas dziesmu svētki Rīgā. Piedalās Dagdas kultūras nama koris.

1961. g.

Krāslavā atver Mūzikas skolu; pirmajā gadā uzņemti 30 audzēkņi.

Mariampolē (Andrupenes pagastā) nodod ekspluatācijā jaunu ķieģeļnīcu ar jaudu 2 milj. ķieģeļu gadā.

DPI nodibināta Agrobioloģiskā stacija. Lēmums par stacijas dibināšanu tika pieņemts Lauksaimniecības pamatu katedras sēdē, kuru vadīja katedras vadītājs docents Broņislavs Rokjānis, protokolēja vecākais pasniedzējs Jāzeps Ziemelis.

1962. g.

Dagdas rajons tiek likvidēts – pievienots Krāslavas rajonam.

Krāslavā uzceļ ģimnāzijas ēku (Krāslavas 2. vidusskola).

Sāk iznākt Krāslavas rajona laikraksts "Komunisma Ausma" (*Заря Коммунизма*, latviešu un krievu valodā).

Asūnes 7-gadīgo skolu pārveido par 8-gadīgo pamatskolu, atver paralēlo krievu plūsmu.

1963. g.
Dagdā uzceļ Kultūras nama ēku.

1964. g.
Asūnes pamatskolas vecajai ēkai tiek likti mūra piebūves pamati.

1965. g.
Ārzemēs iznāk pirmais Latgales Pētniecības institūta zinātniskais rakstu krājums *Acta Latgalica* (red. A. Batņa, M. Bukšs un L. Latkovskis), kurā ir A. Batņas, T. Puisāna, M. Bukša u.c. raksti.

1967. g.
Krāslavā uzceļ Kultūras nama ēku.

1969. g.
Asūnes ūdensdzirnavas sāk darbināt ar elektroenerģiju (aizsprosts šajā pašā gadā sabruka).

1970. g.
Darbu sāk Krāslavas sausā piena rūpnīca.

1971. g.
1971./1972. mācību gadā DPI L. Keirāna vadībā notiek Pirmā Republikāniskā skolēnu olimpiāde bioloģijā. (Pēdējā, 15. olimpiāde, notika 1986. gadā).

1972. g.
1. septembris. Atver Dagdas lauksaimniecības skolu, kurā sāk apmācīt traktoristus buldozeristus, no 1973. gada – arī plaša profila traktoristus un melioratīvo darbu mehanizatorus.

1973. g.
Asūnes ciemā tiek apvienoti kolhozi "Putj Ļeņina" un "Trud", paturot nosaukumu "Putj Ļeņina".
15. aprīlis. Tiek veikta Latvijā pirmā nieres pārstādīšanas operācija.

1974. g.
Ķepovas ciemā tiek apvienoti kolhozi "Ošupe" un "Pravda", paturot nosaukumu "Ošupe". 1992. gadā kolhozs reorganizēts par paju sabiedrību (likvidēta 1993. g.).

1975. g.
Porečjē tiek uzcelts Bērziņu tautas nams.

1976. g.
Sāk darboties Dagdas mūzikas skola.

1977. g.
Kairīšos slēdz 4-klasīgo sākumskolu.

26. augusts. Krāslavā atver Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja filiāli.

1978. g.
31. decembris. Nepieredzēts stiprs sals: Daugavpilī un Asūnē reģistrēts -45°C. Cieta augļudārzi.

1982. g.
Krāslavā nodibina Vēstures un mākslas muzeju.

1983. g.
Latvijā tiek ieviesta klīniskā skaitļotājtomogrāfija.

1987. g.
Pasaules iedzīvotāju skaits sasniedz 4 miljardus.

1988. g.
30. jūnijs. Tiek nodibināts Valsts Daugavpils teātris.
18. oktobris. Tiek atjaunota Daugavpils Latviešu biedrība.

1989. g.
Vēsturisks Latvijas lauku ļaudīm gads – laukos izvēršas zemnieku, nomnieku un rentnieku kustība.
Krāslavas rajona laikrakstu "Komunisma Ausma" pārdēvē par "Ezerzemi".
Rīgā sāk iznākt laikraksts *Земля Балтии* – populārs izdevums Latgales zemnieku vidū Trešās atmodas laikā.
5. maijs. Tiek pieņemts Likums par valsts valodu, latviešu valodai piešķirts valsts valodas statuss.
Novembris. Krāslavā atver mākslas skolu.

1990. g.
26.–27. maijs. Daugavpilī notiek Latgales dziesmu svētki (kordiriģente T. Broka).

1991. g.
23. septembris. Nodibināts Latgales Pētniecības institūts (LPI) kā ārzemēs sākotnēji dibinātā LPI darba pārmantotājs. Par pirmo direktoru LPI Valde ievēlēja Amandi Podiņu (no 2000. gada – Jānis Pokulis, kopš 2006. gada – Henrihs Soms).
14. oktobris. Latvija kļūst par UNESCO dalībvalsti.

1992. g.
Latvijas muzeji iekļaujas Starptautiskās muzeju padomes (the International Council of Museum, ICOM) darbā; izveido Latvijas nacionālo ICOM komiteju.
Dagdai piešķir pilsētas tiesības.
Krāslavā pāri Daugavai uzceļ tiltu.

Nāk klajā J. Cibuļa un L. Leikumas "Latgalīšu ābece (lementars)".

23. maijs. Iznāk laikraksta "Latgales Laiks" pirmais numurs (galv. red. kopš 2000. g. Zigrīda Some).

Sāk iznākt žurnāls "Mans Īpašums" (galvenais redaktors Jānis Mozulis).

29. maijs. Daugavpilī notiek DU Latgales Pētniecības institūta I zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne".

11.–13. augusts. Pirmā pasaules latgaliešu konference Rēzeknē.

1993. g.

Misņikovā tiek atklāta ekspozīcija bijušā robežsargu kordona vietā, kur 1943. gadā vācieši nošāva 15 apkārtējo sādžu iedzīvotājus.

Dibināta DPU Darbmācības katedra, katedru vadīja J. Pokulis.

22. februāris. Ar Latvijas Republikas Izglītības ministrijas pavēli Daugavpils Pedagoģisko institūtu pārdēvē par Daugavpils Pedagoģisko universitāti: rektori B. Jansons (1993–1998.02), J. Pokulis (1998.02–2001.03).

Maijs. Daugavpilī iznāk laikraksts "Latgolas Bolss" latgaliešu valodā.

9. septembris. Romas pāvests Jānis Pāvils II apmeklē galveno Latvijas svētceļojumu vietu – Aglonu.

1994. g.

Dibināta Dagdas televīzija (TV studija "Ezerzeme").

Tiek atklāta ekspozīcija bijušā Vorzovas kordona vietā.

2. novembris. Latvijā notiek pirmais skolotāju streiks.

1995. g.

Saeima pieņem likumu par starptautiskas nozīmes svētvietu – Aglonu.

1996. g.

Dagdā tiek nodibināta folkloras grupa "Olūteņi".

6.–7. decembris. Daugavpilī notiek Latgales Pētniecības institūta 5. zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne".

1997. g.

Nāk klajā O. Kovaļevskas grāmata "Krāslavas rajons. Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīca".

1998. g.

Pasaules iedzīvotāju skaits sasniedz 6 miljardus.

15. maijs. Pie Asūnes pamatskolas tiek atklāta piemiņas plāksne Konstantīnam Raudivem.

1999. g.

22. maijs. Dagdas vecticībnieku lūgšanas nama iesvētīšana.

1. jūnijs. Stājas spēkā jauns LR likums par izglītību, saskaņā ar kuru (4. punkts) visu 5- un 6-gadīgu bērnu sagatavošana pamatskolas izglītībai ir obligāta.

2000. g.

Asūnes pagastā reģistrēti 675 iedzīvotāji, no tiem Asūnē dzīvo 352, Račevā – 128.

23. jūnijs. Andrupenē atklāj etnogrāfisku muzeju "Latgales lauku sēta".

27. februāris. Ošupē Alīnas un Vladimira Jeromenoku ģimenē piedzimst dēls Rinalds – jaunās tūkstošgades pirmais bērns Asūnes pagastā.

27.–28. oktobris. Krāslavā notiek 9. LPI zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne".

2001. g.

Rīgā izdevniecībā "Annele" nāk klajā rakstu krājums "Ai, māte Latgale. Atskati Latgales vēsturē un kultūrvēsturē".

Daugavpilī tiek izdots jauns žurnāls "Latgale".

14. oktobris. Daugavpils Pedagoģisko universitāti pārdēvē par Daugavpils Universitāti (DU), rektori: J. Pokulis (2001–2002), Z. Ikere (2002–2007), kopš 2007. gada A. Barševskis.

2002. g.

12. jūlijs. Daugavpils rajona padomē notiek 1. Latgales inteliģences konference ar devīzi "Latgales inteliģence – par Latgales atmodu!"

26.–28. jūlijs. Dagdas novada svētki "Atkal dzimst Fenikss" – veltīti Dagdas pilsētas pastāvēšanas 10. gadadienai (kopš 1992).

23.–24. augusts. Indrā notiek 3. starptautiskais mazākumtautību mūzikas festivāls "Latgales vainags", kurā piedalījās 34 kolektīvi no Krāslavas rajona, Baltkrievijas, Daugavpils, Jēkabpils, Rīgas, arī no Svariņiem estrādes studija "Večerinka".

27. augusts. 2. pasaules latgaliešu konference Rēzeknē.

2003. g.

1. aprīlis. Dibināta Dagdas jauniešu biedrība "Dagne".

15. augusts. Likvidēta DPU/DU Darbmācības katedra.

2004. g.

14. aprīlis. Latviešu biedrības Baltajā zālē Rīgā notiek

grāmatas "*Evangelia Toto Anno*" faksimilizdevuma atvēršanas svētki.

25.–26. septembris. Dagdā notiek Latgales Pētniecības institūta 13. zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne".

2005. g.

Asūnes pagastā dzīvo 634 iedzīvotāji (gada sākumā), no tiem pirmsskolas vecuma bērni 46, skolas vecuma bērni un jaunieši 113, darbspējas vecumā 361, pensionāri 159.

19. jūnijs. Daugavpilī notiek Latgales Dziesmu svētki, piedalās Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga.

2006. g.

Darbu sāk "Latgolas radeja", ko organizējis un vada V. Labinskis.

6. marts. Tiek nodibināta Latgales Pētniecības biedrība "Latgola" un reģistrēti tās statūti (valdes priekšsēdētājs J. Pokulis).

25. augusts. Indrā notiek 5. starptautiskais mazākumtautību mūzikas festivāls "Latgales vainags".

2007. g.

14. februāris – 14. marts. Sanktpēterburgā notiek izstāde "Latgales grāmata Krievijā (1917–1937)" (*Латгальская книга в России (1917–1937)*). Izstādes veidošanā piedalījās LU profesore Lidija Leikuma.

25. marts. Rīgā čigānu biedrība "Nēvo Drom" organizē Latvijas I romu konferenci[50].

12.–14. novembris. Daugavpils Universitātē notiek I Latgales kongress.

2008. g.

Pasaules ekonomiskās krīzes sākums.

Rīgā izdevniecībā "Jumava" nāk klajā divsējumu darbs "Latgales kultūras darbinieki" (sastādītāji J. Paukšte, A. Rancāne, I. Salceviča, I. Vilčuka).

2009. g.

Rēzeknē Latgales Kultūras centra izdevniecībā nāk klajā L. Latkovska (*Jr.*) grāmata "*Aglona: A History of the Church and Monastery*".

1. janvāris. Stājas spēkā jauna Latvijas teritoriālā karte: 553 pašvaldību teritoriju vietā izveido 102 pašvaldību teritorijas.

Izveido Dagdas novadu. Asūnes pagastu kā administratīvo teritoriju iekļauj Dagdas novadā.

2010. g.
Asūnē nodibināta Asūnes pagasta jauniešu biedrība "Ašo kompānija".
Rēzeknē nāk klajā P. Zeiles grāmata "Latgale un tās ļaudis". Tajā ietilpst A. Barševska raksts "Latgales daba".
3. oktobris. Dagdā tiek atklāta izstāde (muzejs) "Dagdas novada vēsture". Dagdas Novadpētniecības muzeja vadītājs un organizators Aivars Arnicāns beidzis Dagdas vidusskolu (1985), Latvijas Neklātienes lauksaimniecības tehnikumu (1992) un Baltijas Starptautisko akadēmiju (2010), uzņēmējdarbības vadītājs.
10.–12. novembris. Daugavpils Universitātē notiek II Latgales kongress.

2011. g.
Latvijā tiek veikta tautas skaitīšana. Latvijas vēsturē pirmo reizi tiek saskaitīti arī latgaliešu valodas lietotāji.
5. februāris. Rēzeknē tiek nodibināta biedrība "Latgolas Saeima" (valdes priekšsēdētājs Juris Viļums, vietnieks Andris Slišāns, locekļi Ilga Šuplinska, Valdis Labinskis un Arvīds Turlajs).
31. augusts. Dagdas novadā 14 izglītības iestādēs darbu sāk 215 skolotāji un mācības uzsāk 1220 skolēni (ieskaitot 247 Dagdas arodvidusskolas audzēkņus). Dagdas vidusskolā mācības sāk 432 skolēni.
1. septembris. Kļūst obligāta svešvalodu mācīšana skolās no pirmās klases.
31. oktobris. Pasaules iedzīvotāju skaits sasniedz 7 miljardus.
4. novembris. Daugavpils Universitāte svin 90. gadu jubileju.
25. novembris. DU Latgales Pētniecības institūts svin savu 20 gadu jubileju, kopš institūts ir Latvijā un notiek XIX zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne". Darbs organizēts četrās darba grupās.

2012. g.
30. novembris. Notiek DU Latgales Pētniecības institūta 20. konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne".

SUMMARY

Oļegs Papsujevičs, Jānis Pokulis

Asūne Parish: its History and People

Historical fortunes of people living in parishes of the eastern part of Latgale, their culture, health care system and way of life has not been thoroughly studied yet. The existing studies give only a general view; sometimes the facts and the nature of the events have been misinterpreted, though the history of this region is rich in fateful historical events. This is the region where many prominent personalities of the Latvian national culture, distinguished scientists and medical practitioners, specialists in the fields of agriculture and industry were born, began their studies and careers. The names of many talented people, who deserve respect for their outstanding service for the good of the public and country, have been hardly remembered (undeservingly), in many cases deliberately not revealed because of political purposes.

The aim of the present book is to fill this gap (to some extent), i.e. to give a review of the most important events of the past that took place in the historical Asūne parish, to gather the information and describe the fates of the distinguished and for the general public unknown, though honourable and decent working people of the parish, to evaluate their work and contribution for the development of their native region, country and the national asset.

The main part of the book deals with the personalities of the national culture, pedagogues, scientists, clergymen, doctors and pharmacists, whose life, studies and career is linked to Asūne parish, which has been large and united in the past (presently it has been divided into four smaller rural municipalities: Asūne, Bērziņi, Ķepova and Svariņi).

While giving the brief overview of the most important events, elements and periods of the history of Latgale, in the first chapter 'Asūne Parish Through the Centuries: Historical Review' the authors focus on the history of Daugavpils, Krāslava and Dagda regions and Asūne parish, which in the remote past was a constituent of Daugavpils (Dyneburg, Dvinsk) area; in the recent past it was included into Dagda and Krāslava districts. After the dissolution of the Livonia (in 1561) Vidzeme came under the Swedish rule; regions of Sēlija, Zemgale and Kurzeme were formed into Duchy of Kurzeme; Latgale came under control of Poland and was named Inflantia (*Inflanty, Inflanty polskie*). Thus according to Francis Kemps the former Latgalian kingdom (Jersika, Tālava) had the most terrible fate – its people and land were divided into three parts and the residents of these territories could not communicate until the end of the 18th century. The Livonian war (1558–1583) caused the inconceivable sufferings and misery; this especially pertains to the people of the eastern parts of Latgale.

In 1582 the king of Poland Stefan Batory, granted Dyneburg the Magdeburg rights, fortified the city and declared Daugavpils as the de facto capital of the Inflanty. According to the constitution of Poland of 1677 the whole Latgale region was considered the Inflanty Voivodeship consisting of 4 districts named after their capitals – Dyneburg, Rēzekne, Ludza, Marienhauzena (Viļaka) which were administrated by the governor. For some period of time the Asūne region was granted the status of *woytowstwo* (administrative-territorial unit) and was ruled by the governor or *wojt*. Asūne parish has been also the district capital and the seat of the bishop J. Mloczewski.

The first evidence of Dagda in the history of the region can be traced back to the 16th century and is found in the documents of German authors. At that time the town was named Dageten (1556). In the 17th century J.F. Hylsen the chancellor of the Duchy of Kurzeme

chose Dagda as center of his estate. During this time a small wooden church was built in the parish.

The earliest written evidence of Asūne dates to the second half of the 16th century and relates to the reign of the Poles, when the Ramlen parish (pogost Ramlen) was separated from the half a manor Asūne (folwarek Hassoński) (1561). There is evidence that in1583 there were a large feudal estate Ramlen (Ramlen) located in Asūne region (named as Woytowstwo Osyńska). In later documents of Russian authors the Asūne estate and Asūne parish can be found under names *Осунь* and *Осуньская волость*.

The highest point of its flourishing in times of Polish Inflanty Krāslava reached during the reign of Plater family belonging to the Polish landed nobility.

The same chapter presents also some events of prime importance that took place in the region and parish during the rule of the Tsarist Russian Empire and the period of the Republic of Latvia (1918–1940).

The second chapter 'Education and Science' begins with the brief review of the development of the education in Latgale, mainly in its eastern part; the general data about schools in Asūne parish, their teaching stuff and pupils are given.

Initially Asūne Primary school was founded on the territory of the village Ferma in 1865; in year 1870 it was relocated in Asūne parish as a three-year school. In the course of time the school was transformed into a four-year school (1919), later into a six-year school (1924), after that – into a seven-year school (the nineteen 40ies of the 20th century), an eight-year school (1962), and finally in 1989 it became a nine-year primary school.

In 1999, during the celebration of the 90th anniversary of Konstantīns Raudive a memorial room dedicated to the honour of this outstanding fellow-countryman and the former pupil of the school was established in Asūne primary school.

Kairišu primary school founded in 1902 as a three-year elementary school once was the second most important educational establishment in Asūne parish (after Asūne school). In 1909 a new one-storey building was erected for the needs of the school.

Since 1919 till the end of 30ties Domenika Mileika (born Juhneviča) worked as a teacher and headmaster of the school. In 1935 the four-year school was transformed into a six-year school, after the World War II it was transformed into a seven-year school, since 1962 it became a eight-year primary school. Due to the significant decrease in number of pupils in the 70ties the school once again was transformed into a 4-year school, and soon was closed. Also Apoļu primary school is described.

Ķepova primary school can be mentioned as the third largest school in Asūne parish. It was established in 1903. Its first headmaster was the outstanding teacher Jūlijs Rupjais. In the 30ties the school was transformed into a 6-year school, in the 50ties it became a 7-year school, in the 60ies it became an 8-year primary school. In the second half of the 60ies the number of pupils rapidly decreased, as a result the school was transformed into a 4-year school and in 1979 it was closed. Also Apoļu primary school is described.

The authors name 5 elementary schools that existed in this region: Kaitra, Laizāni, Pauļukalns, Ferma and Ezermala elementary schools.

At the end of the chapter the biographical data about teachers, scientists, education and research professionals are provided.

The third chapter 'Culture and Professionals of the Sphere' reviews the activity of cultural institutions which together with schools are the main centres of culture in villages and other rural areas. The Asūne Culture centre was founded in 1949; in 2010 the building has been reconstructed. Currently there are four amateur teams in the Asūne Culture centre led by Olga Lukjanska: the woman vocal ensemble, the children vocal ensemble, the children amateur team and the drama club.

At the end of the chapter the biographical information is provided concerning renowned professionals in the sphere of culture of Latvia who are born in Asūne parish.

In the fourth chapter 'Religion. Churches and Clergy' an outline of the history of formation and development of Christianity in Latgale, including Asūne parish is provided.

In the 12th century, up to the advent of crusaders and missionaries to the Baltics, the people of Jersika and Tālava dukedoms, mainly those residing in the eastern territories have been already baptized

and belonged to the Greek Orthodox church (Constantinople church). The process of introducing the Roman Catholic church in Latvia and its eastern part started at the end of the 12th century.

The economic, cultural and intellectual life of the people in Latgale during the Polish rule (the Polish Inflantia) was closely tied with the activities of the spiritual orders, such as the Jesuit Order, the Order of St. Lazarus, the Dominican Order, the Order of St. Bernard. *Daugavpils and Dagda served as the main centres of the activity of the Jesuits; their missions were established also in Izvalta (1625), Auleja (1626), Krāslava (1668), Dagda (1727), Puša (1743), Bukmuiža (1751), Indrica (1756) and other places in Latgale. They built the catholic churches in Krāslava (1676), Asūne (1680), Dagda (1705) and Bukmuiža (1751).*

In 1757 bishop A. Ostrowski established the Krāslava Theological seminary – the first higher educational institution in Latvia. Public activities of teachers, pupils-seminarists and the economic activity of the counts Platers enabled Kraslava to become the major spiritual and cultural centre of Latgale region in the second half of the 18th century and the beginning of the 19th century.

In 1816 on the site of an old wooden church the new stone building of the Asūne church was constructed (is still operating). The church is remarkable for the so called 'Asūne evangel' ('Evangelia Toto Anno...') that is stored in it. This is the first book written in the Latgallian language that has been preserved up to nowadays (printed in Vilnius in 1753).

The parish of the Asūne church including numerous villages developed in the 17th century. In 1934 there were 5200 parishioners.

In 1915 with the help of Nikanor Trubetskoy- the priest of the Grāveri Orthodox church and the beneficent assistance of T. Buinicki – the proprietress of Dagda manor a small wooden building of the Orthodox church of Dagda was built (pulled down in the nineteen sixties).

In the final part of the chapter the cemeteries which are still in operation have been listed.

The fifth chapter 'Medicine and Health Care' first gives a brief overview of the medicine and healthcare situation in the region and the parish in the past and nowadays. The chapter further continues

by reviewing *the history of the Asūne rural health post (now the Asūne Medical and obstetrical station) and the drugstore. At various times doctors* Zauls Glinterniks, Donats Pontags, Leonards Rundzāns, Donats Dubrovskis have worked here. Currently Marija Papsueviča is the head of the Asūne *Medical and obstetrical station. In 1996 the Asūne drugstore was privatized.*

The chapter also provides the biographical data of the doctors-natives of the historical Asūne parish and those, whose professional life was connected with this place.

In the final sixth chapter 'Reminiscences' teachers, scientists, writers, professionals in the field of culture, doctors and other persons whose birthplace is the historical Asūne parish share the recollections of the former times, childhood, school time, their favourite and strict pedagogues, tell about their teachers, fellow workers and professional life.

РЕЗЮМЕ

Олег Папсуевич, Янис Покулис

Асунская волость: страницы истории и люди

Исторические судьбы народа восточных волостей Лагалии, его культура, здравоохранение, уклад жизни изучены сравнительно мало, лишь в общих чертах, иногда искажены факты и суть событий прошлых столетий, хотя история этого края весьма богата судьбоносными историческими событиями. Здесь родились, начинали свою учебу и творческий путь многие выдающиеся деятели латышской национальной культуры, науки, медицины, работники сельского хозяйства и промышленности. Имена многих талантливых людей, имевших немалые заслуги перед народом и государством, незаслуженно полузабыты, нередко преднамеренно умалчивались в угоду тех или иных политических целей.

Восполнить (в какой-то мере) этот пробел – цель настоящей книги, т.е. осветить некоторые наиболее существенные события прошлых времен в исторической Асунской волости, собрать сведения и описать судьбы выдающихся и мало известных, а также неизвестных, но благородных и честных тружеников волости, оценить их деятельность и вклад в развитие своего края, государства и национального достояния.

Основной материал книги посвящен деятелям культуры, науки, духовенству, врачам и фармацевтам, чья жизнь, учеба и трудо-

вая деятельность связана с большой и единой в историческом прошлом Асунской волости (в настоящее время разделенной на четыре малые волости – Асунскую, Берзинскую, Кеповскую и Сваринскую).

В I главе "Асунская волость в ходе столетий: страницы истории" авторы, освещая наиболее существенные события, вехи и периоды в истории Латгалии, особое внимание уделили Даугавпилсскому, Краславскому и Дагдскому краям и Асунской волости, которая в далекие былые времена являлась составной частью Даугавпилсского (Динабургского, Двинского) уезда, а в недавнем прошлом – Дагдского и Краславского районов.

После развала Ливонии (1561) Швеция получила Видземе; древнюю Селию, Земгале и земли куршов объединили, создав Курляндское герцогство, а Польша завладела Латгалией, назвав ее Инфлянтами (*Inflanty, Inflanty polskie*). Таким образом, бывшему государству Латгалов (Ерсика, Талава) выпала, как писал Франсис Кемпс, самая жестокая субьба – народ и его земли оказались разделенными на три части, и население этих территорий не могло общаться между собой до конца XVIII века. Неисчислимые бедствия народа и земли, особенно восточной части Латгалии, причинила Ливонская война (1558–1583).

В 1582 году польский король Стефан Баторий даровал Динабургу Магдебургское право, укрепил и объявил его фактической столицей Инфлянтов. По конституции Польши 1677 года вся Латгалия считалась Инфлянтским воеводством, состоящим из 4 старостств – Динабургского, Резекненского, Лудзенского и Мариенгаузенского (Вилякского), управляемых старостами. Некоторое время Асунскому краю был дан статус войтовства (woytowstwo), им управлял войт (wojt). Была Асунская волость также староством, здесь находилась резиденция наместника епископа Язепа Мложевского.

Самое первое упоминание о Дагде в истории края встречается в документах XVI века немецких авторов под названием *Dageten* (1556). В XVII веке канцлер Курземского герцогства Я.Ф. Гилзен избрал Дагду центром своего поместья и построил деревянный костел.

Первые письменные сведения об Асуне относятся ко второй половине XVI века при власти поляков, когда (1561) от Асунского фольварка (*folwarek Hassoński*) была отделена Рамленская волость (*pogost Ramlen*). В 1583 году упоминается большое феодальное имение Рамлен (*Ramlen*), которое находилось в Асунском войтовстве (*w Woytowstwie Osyńskim*). Позже в документах российских авторов имение Асуне и Асунская волость значатся соответственно *Осунь* и *Осуньская волость*.

Во времена польских Инфлянтов своего наивысшего расцвета Краслава достигла при правлении ею помещиками Платерами.

В этой же главе книги описаны также некоторые важнейшие события края и волости, совершавшиеся во времена царской Российской империи и Латвийской Республики (1918–1940).

Во II главе "Образование и наука", которая начинается с краткого обзора развития образования в Латгалии, главным образом в ее восточных краях, обобщены исторические сведения о школах, учителях и учащихся Асунской волости.

Асунская основная школа первоначально былы основана в деревне Ферма в 1865 году, а в 1870 году перенесена в Асуне как 3-летняя школа. С течением времени школа была преобразована сначала в 4-летнюю (1919), затем в 6-летнюю (1924), 7-летнюю (40-е годы), 8-летнюю (1962) и, наконец, 9-летнюю (1989) основную школу.

В 1999 году, отмечая 90-летие со дня рождения Константина Раудиве, в Асунской школе открыта Комната памяти выдающегося земляка и воспитанника школы.

Вторая по значимости (после Асунской школы) в Асунской волости была в свое время Кайришская основная школа, основанная в 1902 году как 3-летняя начальная школа. В 1909 году для школы было построено большое одноэтажное здание. Школа была русскоязычной до образования независимого Латвийского государства.

С 1919 года до конца 30-х годов в Кайришской школе работала учительницей и заведующей школы Доменика Милейка (урожд. Юхневич). В 1935 году 4-летняя школа была преобразована в 6-летнюю, после Второй мировой войны – в 7-летнюю, а с 1962 года – в 8-летнюю основную школу. В 70-х годах, когда количе-

ство учащихся резко сократилось, Кайришская школа снова стала 4-летней и вскоре была совсем закрыта.

Третьей сравнительно большой школой в Асунской волости являлась Кеповская основная школа, основанная в 1903 году. Первым ее заведующим был выдающийся педагог Юлийс Рупьяйс. В 30-х годах школа стала 6-летней, в 50-х годах являлась 7-летней, в 60-х годах – 8-летней основной школой. Во второй половине 60-х годов, гогда количество учащихся резко сократилось, школу преобразовали в 4-летнюю и в 1979 году закрыли. Описана также Апольская основная школа.

Авторы отмечают деятельность 5 начальных школ – Кайтрской. Лайзанской, Паулюкалнской, Фермянской и Эзермальской начальных школ.

В конце главы даны биографические сведения о педагогах, ученых, деятелях образования и науки.

В сравнительно небольшой III главе "Культура и ее деятели" внимание уделено главным образом деятельности домов культуры (клубов), которые наряду со школами являются основными источниками, центрами, культуры в деревнях и селах. Асунский дом культуры (клуб) основан в 1949 году, а в 2010 году была осуществлена реконструкция старого здания. В настоящее время в Асунском доме культуры, которым руководит Ольга Лукьянска, работают 4 основные самодеятельные коллективы – женский вокальный ансамбль, детский вокальный ансамбль, детский самодеятельный кружок и драматический кружок.

В конце главы приводятся биографические сведения об известных деятелях культуры Латвии – уроженцах Асунской волости.

В IV главе "Религия. Храмы и духовенство" кратко излагается история возникновения и развития христианской веры в Латгалии, в том числе, в Асунской волости.

В XII веке, до появления в Балтии крестоносцев и миссионеров, население Ерсикского княжества и Талавы, главным образом их восточных территорий, было крещено в греческую веру (Константинопольская церковь). Католическая вера в Латвии и в ее восточных краях начала внедрятся в конце XII века.

Во времена польских Инфлянтов хозяйственная, культурная и духовная жизнь Латгалии была тесно связана с деятельностью

духовных орденов – езуитов, лазаристов, доминиканцев, бернардинцев. Наиболее активными центрами езуитов были Даугавпилс и Дагда, миссии езуитов начали действовать в Извалте (1625), Аулее (1626), Краславе (1668), Дагде (1727), Пуше (1743), Букмуйже (1751), Индрице (1756) и других местах Латгалии. Они построили католические храмы в Краславе (1676), Асуне (1680), Дагде (1705), Букмуйже (1751).

В 1757 году епископ Антоний Островский основал Краславскую Духовную семинарию – первое высшее учебное заведение в Латвии. Благодаря деятельности преподавателей и воспитанников-семинаристов, хозяйственной активности графов Платеров Краслава во второй половине XVIII века и в начале XIX века стала важнейшим духовным и культурным центром Латгальского края.

В 1816 году на месте старого деревянного храма построили новое каменное здание Асунского костела, действующего в наше время. Костел примечателен тем, что в нем хранится т. наз. "Асунское евангелие" ("*Evangelia Toto Anno…"*) – первая сохранившаяся до наших дней книга на латгальском языке (отпечатана в Вильнюсе в 1753 г.).

Приход Асунского костела с многочисленными деревнями образовался в XVII веке. В 1934 году в нем насчитывалось 5200 прихожан.

В 1915 году стараниями настоятеля Граверской православной церкви Никанора Трубецкого при благотворительном содействии владелицы Дагдского имения Т. Буйницкой было построено небольшое деревянное здание Дагдской православной церкви (снесено в 60-х годах).

В заключение главы перечислены кладбища, на которых в настоящее время производятся захоронения.

V глава "Медицина и здравоохранение" начинается с краткого обзора состояния медицины и здравоохранения в крае и волости в былые времена и в наши дни. Освещена история Асунского медучастка (сейчас Асунский фельдшерско-акушерский пункт, ФАП) и аптеки. В разное время здесь работали врачи Заул Глинтерник, Донат Понтагс, Леонард Рундзанс, Донат Дубровскис. В настоящее время ФАП заведует Мария Папсуевич. В 1996 году приватизирована Асунская аптека.

В главе представлены биографические сведения о врачах – уроженцах исторической Асунской волости, а также о тех, чья трудовая деятельность связана с этой волостью.

В заключительной VI главе “Воспоминания” педагоги, ученые, писатели, деятели культуры, врачи, другие уроженцы исторической Асунской волости рассказывают о былых временах, о своем далеком детстве, школьных годах, любимых и строгих учителях, делятся своими впечатлениями о преподавателях, коллегах по работе, о своей трудовой деятельности.

BIBLIOGRĀFIJA

1. A. B. Dzelžceļa slīdes… *Jaunais Võrds*, 1940. 18. janvāris.
2. Abena Z. Atmiņas (telefonsaruna). 2011. g. 12. jūnijs.
3. *Academy of Sciences of the Latvian SSR Institute of Organic Synthesis. Basic and Applied Research*. Ex. Ed. J. Stradins. 1980. 107 lpp.
4. *Ai, māte Latgale. Atskats Latgales vēsturē un kultūrvēsturē*. Rīga: Annele, 2001.
5. Aizdawumi saimnicibu atjaunošonai Latgolā. *Latgalits*, 1922. 12. janvāris.
6. Aizveda uz trako māju… *Latvijas Avīze*, 2007. 11. novembris.
7. *Aizvestie: 1941. gada 14. jūnijs*. Rīga: Latvijas Valsts arhīvs, 2001.
8. Aizvestie: *1949. gada 25. marts* (red. G. Pedce). Rīga: Latvijas Valsts arhīvs, 2001.
9. A. Kā Latvija apbūvējas. *Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis*, 1930. 13. maijs.
10. Akc. sab. "Ķieģelnieks" cels divus cepļus. *Rīts*, 1937. 20. augusts.
11. Alberts Pauliņš. *http://www.makslinieki.lv/profile/2835/ (2011. 06.03)*.
12. *Albums "Terra Mariana 1186–1888"*. G. Manteifeļa komentāri. 1888.
13. Aleksandrs Vedļa CV. *http://isma.lv/katedras-un-nodalas/ekonomikas-katedra/akademiskais-personals/aleksa... (2011.14.04)*.
14. Altāne I. No pirmkursnieka līdz rektora amatam. *Lai Top!*, 2010, februāris: 23–28.

15. Ancāns L. Viss par Latgali. Latgales Pētniecības institūta pirmā zinātniskā konference. *Latgales Laiks*, 1992. 11. jūnijs.
16. Anmane M. Un personīgais pārdzīvojums pārvēršas dvēseles zīmēs. *Neatkarīgās Tukuma Ziņas*, 2008. 24. augusts.
17. Apinis K. *Latvijas pilsētu vēsture*. Rīga: A. Gulbja izdevniecība, 1931.
18. *Apliecība vaislai atzītai ķēvei, vārds Saņka, Ardk. 217/5454, dzim. 1928. g.* Rīga: Zemkopības ministrija, Lopkopības nodaļa, 1933.
19. Arāja L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes, 2011. g.
20. Ari Osyunits. Osyune. *Drywa*, 1909. 21. jūlijs.
21. Asaris J. Arheoloģijas un "melnās arheoloģijas" attīstība kopš 19. gadsimta. *Rakt vai nerakt? Arheoloģijai, arheoloģisko piemineklu aizsardzībai, cīņai pret "melno arheoloģiju" veltītā preses konference*. 2007. gada 17. aprīlī Latvijas Kara muzejā, Rīgā. 9 lpp. 6. lpp. *http://www.ugunszime.lv/izzinai/Rakt_nerakt_tezes.doc (2011.18.01)*.
22. A.-S. "Bekona Eksports". *Jaunais Võrds*, 1936. 23. janvāris.
23. A.-S. "Ķieģelnieks". *Brīvā Zeme*, 1938. 16. maijs.
24. A/S "Ķieģelnieks". *Jaunākās Ziņas*, 1938. 16. maijs.
25. Asūne godinās rakstnieku Norbertu Trepšu. *Latgales Laiks*, 2003. 30. septembris.
26. Asūnes baznīca. *http://paxvobis.lv/asune/sakums.htm (2008. 30.05)*.
27. *Asūnes pagasta padomes publiskais gada pārskats par 2005. gadu*. Asūne: Asūnes pagasts, 2006. 22 lpp.
28. Asūnes pagasta pašvaldība. *Brīvā Zeme,* 1937. 12. marts. 35. lpp.
29. Asūnes pagasta valde. *Valdības Vēstnesis*, 1932. 28. jūnijs.
30. Dienvidlatgale. Latvijas tūrisma kartes. Rīga: SIA "Karšu izdevniecība Jāņa sēta", 2010; Asūnes pagasts. *http://www.kraslavas rajons.lv/index.php?id=30 (2008.15.03)*.
31. Asūnes Romas katoļu baznīca (Krusta paaugstinõšonas bazneica). *Katoļu Dzeive*, 1998. Nr. 5: 36–37.
32. Atraisītie spēki dara brīnumus. Draudzīgā aicinājuma sekotāju ziedojumi. *Jaunākās Ziņas*, 1937. 13. marts.
33. Ātrens K. Ziņojums par izsniegto zaudējumu atlīdzību par sērgu dēļ nogalinātiem un sērgās kritušiem lopiem 1927. g. aprīļa mēnesī. *Valdības Vēstnesis*, 1927. 16. maijs.

34. Augstāk gaismas kalnā. *Brīvā Zeme*, 1937. 20. februāris.
35. Avotiņa A., Blūma D., Līdaka A., Ņefedova I., Šmire E. *Latvijas Kultūras vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 507 lpp.
36. Baranovska I. Asūnes pamatskola saņems Latviešu fonda atbalstu. *Latgales Laiks,* 2004. 9. janvāris.
37. Baranovska I. Dzīves virzītājspēks – ilūkstietes spīts un nemiera gars. *Latgales Laiks*, 2010. 6. augusts.
38. Baranovska I. Konstantīna Raudives mājvietu meklējot. *Latgales Laiks*, 2009. 1. decembris.
39. Baranovska I. "Kurmīšos" šogad aug arī zālītes pret krīzi. *Latgales Laiks*, 2010. 16. jūlijs.
40. Baranovska I. Latgales skaistums rullē. *Latgales Laiks*, 2008. 12. februāris.
41. Barkovska G. Dinaburga Vertberges Hermaņa Livonijas hronikā. Grām.: *Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes XVI starptautisko lasījumu materiāli. Vēsture X. Vēsture: Avoti un cilvēki.* Daugavpils: Saule, 2007. 26.–31. lpp.
42. Barkovska G. Latgales Pētniecības institūta izstrādātie projekti 1996.–2003. g. Grām.: *Acta Latgalica*. 13. sēj. Daugavpils-Rēzekne: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 297.–314. lpp.
43. Barkovska G. Latgales Pētniecības institūta X un XI zinātniskā konference "Latgales pagātne, tagadne, nākotne". Grām.: *Acta Latgalica*. 13. sēj. Daugavpiļs-Rēzekne: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 285.–297. lpp.
44. Barkovska G., Šteimans J. *Daugavpils vēstures lappuses*. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2005. 278 lpp.
45. Batņa A. Latgaļu Pētnīceibas instituta darbeiba. *Dzeive,* IV sēj., 1966, Nr. 78: 5–8.
46. Batņa, A. Rūbežu tragedijas pādejais celīns. *Dzeive*, IV sēj., 1966, Nr. 79: 10–14.
47. Batņa A. Vēsture uz vīnas lopas puses. *Dzeive*, IV sēj., 1964, Nr. 66: 5–8.
48. Batņa A. Tautas volūdas sakņojumi un sazarojumi. *Dzeive*, IV sēj., 1965, Nr. 70: 12–14.

49. Batņa Dz. Lai saglabātu mazākumtautību kultūru, vajadzīga jaunu cilvēku enerģija. *http://www.ludzaszeme.lv/news/lai-saglabatu-mazakumtautibu-kulturu (2010.26.11)*.
50. Berezovskis A. Uzruna, atklājot Latvijas I Romu konferenci 2007. gada 25. martā. Grām.: *Latvijas romu gadagrāmata 2007.–2008*. Kandava: biedrība "Rāma", 2007. 221.–223. lpp.
51. Bergmane B. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
52. Berķe I. Krustpils pils. Grām.: *Daugavas krasti. No Daugavpils līdz Pļaviņām*. Rīga: Latvijas Kultūras fonds, 2000. 171.–180. lpp.
53. Bernate A. Broņislava Utāne. *http://www. gramata21.lv/users/utane_bronislava/ (2011.14.04)*.
54. Bernate A., Gekiša J. Broņislava Utāne pretestības kustības dalībniece. *http://www.gramata21.lv/users/utanebronislava/ (2011.05.03)*.
55. Bērziņš A. Jevgēnijam Rubenim jubileja. *Ražība*, 2005, decembris. 17. lpp.
56. Bērzkalns A. Muna võrdneica. Grām.: *Tāvu zemes kalendars 1996*. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 1995. 178.–181. lpp.
57. Bērziņu pagasts. *http://www.kraslavasrajons.lv/public/?id=32&lang=lv (2010.03.10)*.
58. Bojārs K. Priesterus mocekļus pieminot. *Lauku Avīze*, 1996. 14. jūnijs.
59. Bormane A. 100 Latvijas personības: Konstantīns Raudive. *Mājas Viesis*, 2005. 22. oktobris.
60. Brastiņš E. *Latvijas pilskalni. Latgale*. Rīga: Pieminekļu valsts izdevums, 1928. 166 lpp.
61. Breidaks A. Latgaļu, sēļu un zemaišu cilšu valodu senie sakari. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis*, 1992, Nr. 8: 34–37.
62. Breidaks O. Latgališu literarõ volūda: nūstõdnis un problemys. *Olūts*, 1993, Nr. 8: 217–227.
63. Brežgo B. Latgale XVII gadu simtenī. *Sējējs*, 1937, Nr. 7: 679–686.
64. Brežgo B. *Latgales zemnieki pēc dzimtbūšanas atcelšanas 1861–1914*. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1954.
65. Brežgo B. *Latgolas inventari un generalmēreišonas zem'u aproksti 1695–1784*. Daugavpils: Vl. Loča izdevnīceiba, 1943.

66. Brile L. Osyunes bazneicai – 180. *Katoļu Dzeive*, 1996, Nr. 8: 32–37.
67. Brils J. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
68. Broks J. *Tāvu zemes kalendars 1990.* Rēzekne: Latgaļu izdevnīceiba, 1989. 112.–113. lpp.
69. Budže A. Baznīckungs Jezups Maciļevičs – Latgales laicīgās literatūras rakstniecības aizsācējs. Grām.: *Acta Latgalica*. 10. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1999. 258.–269. lpp.
70. Budže A. Kur vēl Latgalē noliegts darīt mājas alu bez atļaujas? *Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis*, 1929. 25. oktobris.
71. Bukšs M. Mõras zemes 750 godu. *Dzeive,* IV sēj., 1965, Nr. 74: 3–8.
72. Būvniecības uzplaukums provinces pilsētās. *Jaunākās Ziņas*, 1937. 25. septembris.
73. Cakuls J. *Latvijas Romas katoļu draudzes. Kūrijas arhīva materiālu apkopojums*. Rīga: Rīgas Metropolijas kūrija, 1997. 782 lpp.
74. Cakuls J. *Latvijas Romas katoļu priesteri 1918–1995. Uzziņas.* Rīga: Rīgas Metropolijas kūrija, 1996. 432 lpp.
75. Caune A., Ose I. *Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikons.* Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgāds, 2004.
76. Celiaweirs. Osyune. *Drywa*, 1910. 26. augusts.
77. Cepītis J. Krāslavas rajona vietvārdi. *Ezerzeme*, 1991. 5. marts.
78. *Cīņa*, 1971. 14. decembris.
79. C.V. Leigū svātki Kairišu nūdaļā. *Jaunais Võrds*, 1937. 17. jūnijs.
80. Čenču Jezups. Osyune. *Drywa*, 1909. 30. septembris.
81. Dagda. Asūne. *http://www.catholic.lv/dagda/asune.html (2008. 05.05).*
82. Danstere L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
83. *Daugavpils apriņķa Asūnes pagasta Koroļovas folvarka viensētas Nr. 6. plāns-dokuments.* Daugavpils-Ilūkstes zemesgrāmatu nodaļa, 1940. 3 lpp.
84. *Daugavpils apriņķis. Dzīve un darbs.* Rīga: Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums, 1937. 13. lpp.
85. Daugavpils. *Latgalits*, 1921. 13. janvāris.
86. *Daugavpils Pedagoģiskais institūts. Pasniedzēju zinātniskie darbi un DPI izdevumi. Bibliogrāfija.* Daugavpils, 1970.

87. *Daugavpils Universitāte. Zinātne*. Daugavpils: Saule, 2010. 19 lpp.
88. Daugavpils Zonālais valsts arhīvs (DZVA), 260. f., 2. apr., 1. l., 23. lp.
89. Daugawpils Apriņķa Waldes Agronomiskos nudaļas eiss porskots par laiku nu 1. janwara leidz 1. julijam 1922. g. *Latgalits*, 1922. 14. septembris.
90. Daugawpils Apriņķa Waļde. *Latgalits*, 1922. 9. jūnijs.
91. Dimiters K. Dibens – šā laikmeta seja. *Latvietis*, 2006. 17. jūlijs. R. Leikumas komentāri. 2006. 9. augusts.
92. Dinaburgas cietoksnis. *http://dinaburgascietoksnis.lcb.lv/ekskurslv.htm (2008.17.04)*. Latgales centrālās bibliotēkas, Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzeja un Daugavpils Zonālā valsts arhīva 2004. gadā veidota mājlapa.
93. Divos mēnešos gandrīz 700.000 Ls. *Rīts*, 1936. 31. jūlijs.
94. Divos mēnešos Uzvaras laukumam savākti 690.000 Ls. *Jaunākās Ziņas*, 1936. 31. jūlijs.
95. D. Pusgods prīškā, be kīgeļu jau nav. *Jaunais Võrds*, 1940. 11. janvāris.
96. Draudzīgais aicinājums jau devis 802.637 grāmatas un 424.061 Ls. *Jaunākās Ziņas*, 1937. 31. decembris.
97. Eihvalds V. Par Konstantīnu Aizpuru. Grām.: *Es cerēju… Konstantīna Aizpura atdzejojumi*. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2000. 5.–6. lpp.
98. Ertels J. Valdības iestāžu paziņojumi. *Valdības Vēstnesis*, 1927. 8. janvāris.
99. "*Evangelia toto anno*" (1753). Pirmā latgaliešu grāmata. *http://rus.xnet.lv/index.php?zoomid=2050 (2011.0302)*.
100. Ezera D. Spītīgā optimiste Anta Krūmiņa. (D. Ezeras pieraksts, A. Krūmiņas stāstījums). *Sieviete*, 2009, Nr. 1: 18–23.
101. *Ezerzeme*, 2001. 29. jūnijs.
102. Feldmanis R. Katoļu baznīca Kurzemē un katoļu baznīca Latgalē. *http://www.robertsfeldmanis.lv/lv/?ct=bvesture&fu=read&id=1219785585 (2009.06.02)*.
103. Folkmane I. Dziesmotais mūžs. (Par virsdiriģentu S. Broku). Grām.: *Acta Latgalica*. 9. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1997. 327.–333. lpp.

104. Gādība par ļaužu labklājību Daugavpils apriņķī. *Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis*, 1929, 8. novembris.
105. Gaļas ryupnīceibas un eksporta Akc. S-ba "Bekona Eksports" pijem labi barōtas cyukas. *Jaunais Vōrds*, 1935. 4. aprīlis.
106. Garleja R. Cilvēks – ziedi – zinātne. Grām.: *Laikmets un personība*. 8. krājums. Rīga: RaKa, 2006. 322. lpp.
107. Gatavojas HES būvniecībai Asūnē. *Ezerzeme*, 2001. 29. jūnijs.
108. Gekiša J. (red.). *Krāslavas rajona skolu vēsture*. Krāslava: Krāslavas rajona Skolu valde, 1997. 237 lpp.; 108A.
Bartele T. Pirmais Viskrievijas tautas izglītības kongress par izglītību cittautiešu apdzīvotās vietās (1913. gada decembris – 1914. gada janvāris). Grām.: *Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes XVIII starptautisko zinātnisko lasījumu materiāli. Vēsture XII. Vēsture: avoti un cilvēki.* Daugavpils: Saule, 2009. 29.–35. lpp.
109. Gekišs I. Jānis Briļs (publicēts 2001. g. martā). *http://www.gramata21.lv/users/brilsjanis/ (2010.23.04)*.
110. Geks B. Osyune. *Drywa*, 1913. 6. marts.
111. Gerstenmeijers J. Valsts Dagdas divgadīgā lauksaimniecības skola. *Brīvā Zeme*, 1937. 12. marts.
112. Gončarovs A. Divas zelta medaļas. *Ezerzeme*, 2008. 10. jūnijs.
113. Gončarovs A. Donoru diena Asūnē. *Ezerzeme*, 2008. 14. oktobris.
114. Gončarovs A. Iemīļotais darbs. *Ezerzeme*, 2006. 10. februāris.
115. Gončarovs A. Pieredzējuša mednieka un makšķernieka stāsti. *Ezerzeme*, 2008. 7. oktobris.
116. Gončarovs A. Silti, gaiši, mājīgi! *Ezerzeme*, 2008. 14. oktobris.
117. Gončarovs A. Zelta kāzas! *Ezerzeme*, 2001. 9. februāris.
118. Grāmata atradusi īsto vietu. *Rīts*, 1936. 2. maijs.
119. Grāmata kultūras lielākais pamatakmens. *Rīts*, 1937. 18. februāris.
120. Grāmata mūsu tautai vienmēr bijusi dzīvības zīme. *Brīvā Zeme*, 1938. 15. janvāris.
121. Grāmatas stiprina garu. *Rīts*, 1938. 4. janvāris.
122. Gražule I. Personīgais arhīvs un stāstījums. 2011. g.
123. Gražule L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
124. Grīslītis M. Ieskats Latgales attīstības programmā. *Tēvzemes Avīze*, 1991. 11. oktobris.

125. Gromotnīca. Osyunas pogosta valdei kulturas fonds pīškeira biblioteku. *Latgalits*, 1924. 2. maijs.
126. Grosvalds I., Alksnis U., Meirovics I. Ķīmija Latvijas augstskolā Latvijas Valsts Universitātes Ķīmijas fakultātē laikā no 1944. līdz 1958. Darba organizācija I. *RTU Zinātniskie raksti. Materiālzinātne un lietišķā ķīmija.* 20. sēj., 2009. 146.–156. lpp.
127. Hartmanis, Ruškevičs. Kara aviācijas fondam ziedojuši. *Valdības Vēstnesis*, 1936. 21. marts.
128. *http://grz.com/db/yl2pn (2011.24.06).*
129. Igaune S. Personīgais arhīvs. Atmiņas. 2011. g.
130. *Indriķa hronika = Henrici Cronicon.* Rīga: Zinātne, 1993. 453 lpp. No latīņu valodas tulkojis Ā. Feldhūns; Ē. Mugurēviča priekšvārds un komentāri.
131. Īpašuma tīsību nūstyprinošona uz pīškertom sadžu šņuru zemem 1924. g. 20. junija lykuma kortībā, Daugavpiļs apriņķī paradzats izvest sekušos sadžōs. *Latgalits*, 1925. 14. augusts.
132. Īpašumu tisību nustyprinošonu uz piškertom šņuru zemem 1925. godā junija un julija mēnešūs paredzēts izvest sekušos sādžos. *Latgalits*, 1925. 27. maijs.
133. Isaka I. Kolektivizācijas sekas latviešu zemnieku dzīvē. *Ezerzeme*, 2006. 7. novembris.
134. Ivanovskis V. Dažas atmiņas par Asūni un Asūnes pagastu. 2011. g.
135. Jagars A., Krūmiņš V., Resnais H., Linters J. Papildinājumi noteikumos par antenu būvi radiofona uztvērējiem. *Valdības Vēstnesis*, 1927. 21. oktobris.
136. Jakubovskis A. No Asūnes līdz Beresnei. *Ezerzeme*, 2009. 21. augusts.
137. Jansone R. Dārzkopības attīstība latviešu zemnieku sētās. *Dārzs un Drava*, 1989, Nr. 1: 8–9.
138. Jaunākā literatūra mūsu lauku skolām. *Jaunākās Ziņas*, 1937. 7. augusts.
139. Jaunas pogosttīsas. *Jaunais Võrds*, 1937. 29. aprīlis.
140. Jaunas rosības un darba prieka laiks. *Brīvā Zeme,* 1937. 12. marts.
141. Jauni pagastu amata vīri. *Rīts*, 1934. 21. decembris.
142. Jauni studenti. *Tēvija*, 1941. 16. decembris.

143. Jauni valsts emeritētie zinātnieki. *Zinātnes Vēstnesis*, 2008. 30. jūnijs.
144. Jaunõ dzeļžceļa vērziņs. *Jaunais Võrds*, 1940. 15. februāris.
145. Jaunõtne ceļ tautas nomu. *Jaunais Võrds*, 1937.
146. Jegorova A. Personīgais arhīvs. Atmiņas. 2011.
147. Jerzy Siemiginowski-Eleuter. *http://en.wikipedia.org/wiki/JerzySiemiginowski-Eleuter (2011.10.01)*.
148. Jonāne E.T. "Grindex" savā dzimšanas dienā dāvāja prieku. *Latgales Laiks*, 2001. 30. oktobris.
149. Jonāne E.T. Lauku aptiekām valsts sadārdzinājusi dzīvi. Publicēts 2004. gada 13. februārī. *http://www.tvnet.lv/zinas/regionos/272321-laukuaptiekamvalstssadardzinajusidzivi (2011.03.01)*.
150. Jonāne E.T. Rīgā var iepazīt Dagdas muižnieku Hilzenu devumu. *Latgales Laiks*, 2006. 21. februāris.
151. Jonāne E.T. Sveicam mūžam jauno Vaboles vidusskolu. *Latgales Laiks*, 2004. 7. decembris.
152. Jots. Pylna bīdru sapulce Kairišu nūdaļā. *Jaunais Võrds*, 1937. 3. jūnijs.
153. J.R. Prof. Fr. Baloža archailoģiskā ekspedīcija Latgalē. *Students*, 1925. 22. oktobris.
154. J.s. 4000 vietu ar senā kulta ieskaņām Latvijā. *Brīvā Zeme*, 1937. 24. novembris.
155. J.T. Zemnieku ienākumi vairojušies. *Latgales Vēstnesis*, 1936. 28. februāris.
156. Jubileja Latgalē. *Drywa*, 1914. 11. jūnijs.
157. Juhņevičs H. Personīgais arhīvs. 2011. gada 15. oktobris.
158. J.U. Jaunõ laikmeta pīminekli Daugavpiļs apriņķī. *Jaunais Võrds*, 1936. 27. februāris.
159. Jurģīte L. Ieskats 16. gs. Latgales iedzīvotāju uzvārdos. Grām.: *Acta Latgalica*. 9. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1997. 173.–176. lpp.
160. Jurisons E. Konkursaptaujā uzvar Pavlovskis. *Lauku Avīze*, 2001, 29. decembris.
161. Kai it dališonos uz gobolim Latgolā. *Drywa*, 1911. 7. septembrī.
162. Kalviša G. *Ezerzeme*, 2007. 24. jūnijs.
163. Kalviša G. Latvijas katoļiem – jauns bīskaps. *Ezerzeme*, 2011. 29. augusts.

164. Kārkliņa I. Ne burve, ne flauta! *Latvijas Avīze*, 2004. 18. septembris. 28. lpp. (I. Kārkliņas pieraksts, A. Krūmiņas stāstījums).
165. Katedrāle.lv – Nominēts jauns Jelgavas diecēzes bīskaps Romas katoliskajā Baznīcā. *http://www.katedrale.lv/index.php?id=16023 (2011.24.10)*.
166. Kaunatas Vissvētās Jaunavas Marijas Apmeklēšanas Romas katoļu draudze. Garīdznieki. *http://www.catholic.lv/kaunata/garidznieki.htm (2011.04.01)*.
167. Keirāns L., Lazdāne A., Pokulis J., Sondore Z., Vaivode E. *Daugavpils Pedagoģiskā institūta Agrobioloģiskā stacija*. Rīga: Zvaigzne, 1973. 95 lpp.
168. Kemps F. *Latgales likteņi*. Rīga: Avots, 1991. 208 lpp.
169. Kemps F. Latgalīšu inteligence 1900.–1917. godā. Grām.: *Acta Latgalica*. 9. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1997. 259.–272. lpp.
170. Kikuste Z. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011.
171. Kivlinieks H. *Kalupe un kalupieši*. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2009. 192 lpp.
172. Klešniks V.E. *Ciblas novads*. 2. grāmata. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2004. 304 lpp.
173. Klešniks V.E. Dagdas vēsture. Grām.: *Tāvu zemes kalendars 2010. Kulturvēsturiska un litarara godagrōmota*. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2009. 84.–106. lpp.
174. Klešniks V.E. Eversmuižas draudze. Grām.: *Ciblas novads*. 1. grāmata. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 1999. 117.–131. lpp.
175. Kļaviņas Staņislavas meitu atmiņas. 2011. g.
176. Knusle-Jankeviča I. Bīskaps Antons Justs noliek pilnvaras; viņa vietā – Edvards Pavlovskis. *Jelgavas Vēstnesis*, 2011. 22. jūlijs.
177. Kod un kur nūtiks cyuku īpērkšona. *Jaunais Vōrds*, 1935. 28. marts.
178. *Konstantīnam Raudivem – 100*. Buklets. Asūne, Asūnes pamatskola, 2009.
179. Konstantīns Raudive. *http://www.lasitava.lv/indexfiles/Page5317.htm (2011.11.03)*.
180. Korkla L. Orupu ģimene. *http://www.gramata21.lv/users/orupugimene (2011.24.03)*.

181. K. Osyune. *Latgalits*, 1925. 9. janvāris.
182. Ko šobrīd dara… *Latvijas Avīze,* 2008. 28. aprīlis.
183. Kotāns A. Medicina un moņticeiba. *Jaunais Võrds*, 1935. 21. marts.
184. Kovaļevska L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
185. Kovaļevska M. Atmiņas. 2000. g. Pilns manuskripta teksts (30 lpp.) glabājas Asūnes pagasta bibliotēkā.
186. Kovaļevska O. *Krāslavas rajona vietvārdi.* Rīga, 1997.
187. Kovaļevska O. *Krāslavas rajons. Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīca.* Rīga: Latvijas Universitāte, 1997. 173 lpp.
188. Kovaļevska O. Latgales mazo sādžu nosaukumi kā kultūrvēstures sastāvdaļa un to saglabāšanas iespējas mājvārdu masveida piešķiršanas apstākļos. Grām.: *4. storptautyskuo latgalistikys konfereņce "Apdraudātūs volūdu i kulturu dokumeņtiešona – nu tradicionalūs pīrokstu da digitalūs resursu". 2011. g. 29.–30. septembris. Kūpsavilkumi.* Poznaņa: Ādama Mickeviča Universitāte, 2011. 14. lpp.
189. Krāslavas novada Centrālā bibliotēka. *http://www.biblioteka kraslava.lv/?p=3070&pp=2766&long=633 (2011.04.01).*
190. *Krāslavas rajona teritorijas plānojums.* Krāslava: Krāslavas rajona padome, 2002. 79 lpp.
191. Krāšņās dzimtenes veidotāji. Draudzīgais aicinājums. *Rīts*, 1937. 25. februāris.
192. Krišberga E. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
193. Krivteža S. Pr. Edvards Pavlovskis nominēts par Jelgavas diecēzes bīskapu. *http://www.vaticanoradio.org/lat/articolo.asp?c= 506485 (2011.24.10).*
194. Krõslovā. *Latgolas Võrds*, 1940. 7. marts.
195. Krūmiņš A. Mūsu tautas saknes. *http://www.tautaspalidziba.lv/ ?s=1254829543&ln=lv (2011.05.01).*
196. Krūze A. Rihards Kondratovičs: mūžs kā daudzkrāsu rododendri. Grām.: *Laikmets un personība.* 8. krājums. Rīga: RaKa, 2006. 254.–286. lpp.
197. Kučinskis S. Dagdas kungs un latviešu draugs Kazimirs Buiņickis. Grām.: *Dzimtenes kalendārs 1980. gadam.* Västerås: Trīs Rozes, 1979. 52.–107. lpp.

198. Kudiņa Ģ. (red.). *Atmiņu grāmata 1934–1940*. Daugavpils: Latviešu biedrības izdevums, 1991. 75.–77. lpp.
199. Kūla A. Metropolīts Sergijs un Pareizticīgo baznīca nacistu okupētajā Latvijā. Grām.: *Latvijas vēsture 20. gadsimta 40.–90. gados: Latvijas Vēsturnieku komisijas 2006. gada pētījumi*. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgāds, 2007. 171.–215. lpp.
200. Kultūras fonda domes sēde 1927. gada 28. novembrī. *Valdības Vēstnesis*, 1927. 30. novembris.
201. Kultūras fonda domes sēde 1931. g. 2. februārī (izvilkums no protokola). *Valdības Vēstnesis*, 1931. 4. februāris.
202. Kulturas Fonda dūme. *Jaunõ Straume, 1924. 16. februāris*.
203. Kultūras fonda pabalsti. *Jaunākās Ziņas*, 1936. 26. maijs.
204. Kultūras fonda pabalsti zinātnei un mākslai. *Jaunākās Ziņas*, 1936. 22. septembris.
205. Kultūras fonda pabalsti zinātnei un mākslai. *Latvijas Kareivis*, 1936. 22. septembris.
206. Kur byut jaunam dzeļžceļam? *Jaunais Võrds*, 1940. 22. februāris.
207. Kvjatkovska A. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g. 26. aprīlis.
208. Ķeltu astroloģija. *http://kosmo.sapnis.com/index.php?go=keltuastro (2011.21.01)*.
209. Ķepovas pagasts. *http://www.kraslavasrajons.lv/public/?id=37&lang=lv (2010.31.10)*.
210. Ķirse A. Ķirse (dz. Avziņa) Aloida. Grām.: *Lauksaimniecības augstākā izglītība Latvijā 1862–1999. Enciklopēdija*. Galv. red. E. Bērziņš. Jelgava: LLU, 1999. 202. lpp.
211. Ķirse A. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
212. Laba sēkla dzen spēcīgus asnus. *Brīvā Zeme*, 1937. 25. februāris.
213. Lācis V., Lagzdiņa V., Lambergs A. u.c. Nacionālās pretošanās kustības dalībnieki. *http://www.gramata21.lv/vesturepret1.html (2011.05.03)*.
214. Latgale pārklājas jaunām, ērtām skolām. *Rīts*, 1935. 24. marts.
215. Latgolā byuves jaunu dzeļžceļu. *Zemnīka Ziņas*, 1928. 7. jūnijs.
216. Latgolas agronomiski rajoni. *Jaunais Võrds*, 1936. 2. aprīlis.
217. Latgolas piļskolni un "zelta racēji". *Latgalits*, 1925. 22. jūlijs.
218. Latkovska M. Himna mīlestībai. *Katoļu Dzeive*, 1998, Nr. 2: 44.

219. Latkovskis D. Nu Latgolas pagotnes. *Jaunais Võrds*, 1940. 11. janvāris.
220. Latkovskis L. Latgaļu dorba reiki, nūsaukumi nu Osyunes pogosta. *Dzeive*, IV sēj., 1967, Nr. 81: 18–19.
221. Latkovskis L. Latvijas vēsture bez Latgales. Dažas refleksijas sakarā ar Dunsdorfa un Švābes vēsturēm. *Dzeive*, IV sēj., 1964, Nr. 64: 10–13.
222. Latkovskis L. Pazeisim sovu vēsturi. *Latgolas Võrds*, 1940. 23. maijs.
223. Latkovskis L. Pētnīks, publicists un literats Aleksandrs Batņa. *Dzeive*, IV sēj., 1966, Nr. 75: 3–6.
224. Latviešu biedrība Indrā. *Rīts*, 1937. 8. novembris.
225. *Latviešu konversācijas vārdnīca*. 1. sēj. Galv. red. A. Švābe, A. Būmanis, K. Dišlers. Rīga: A. Gulbja apgāds, 1927.–1928. 1020.–1021. sl.
226. Latvijas Akadēmiskā bibliotēka un Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs. *http://www.5.acadlib.lv/PVP/0000000258.htm (2011.05.03)*.
227. *Latvijas ciemi. Nosaukumi, ģeogrāfiskais izvietojums*. Galv. red. Vita Strautniece. Rīga: Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, 2007. 647 lpp.
228. *Latvijas Enciklopēdija*. 1. sēj. Galv. red. H. Jubels. Rīga: SIA "Valērija Belokoņa izdevniecība", 2002.
229. *Latvijas Enciklopēdija*. 2. sēj. Galv. red. H. Jubels. Rīga: SIA "Valērija Belokoņa izdevniecība", 2003.
230. *Latvijas Enciklopēdija*. 3. sēj. Galv. red. H. Jubels. Rīga: SIA "Valērija Belokoņa izdevniecība", 2005.
231. *Latvijas Enciklopēdija*. 4. sēj. Galv. red. H. Jubels. Rīga: SIA "Valērija Belokoņa izdevniecība", 2007.
232. *Latvijas Enciklopēdija*. 5. sēj. Galv. red. H. Jubels. Rīga: SIA "Valērija Belokoņa izdevniecība", 2009.
233. *Latvijas Kareivis*, 1936. 10. marts.
234. Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija. *http://www.llmza.lv/struktura.html (2011.14.04)*.
235. *Latvijas Padomju Enciklopēdija*. 5_1. sēj. Galv. red. P. Jērāns. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1984.

236. *Latvijas Padomju Enciklopēdija*. 8. sēj. Galv. red. P. Jērāns. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1986.
237. *Latvijas Padomju Enciklopēdija*. 10_2. sēj. Galv. red. P. Jērāns. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1988.
238. *Latvijas pagasti. Enciklopēdija*. 1. sēj. Rīga: Preses nams, 2001.
239. *Latvijas PSR Mazā Enciklopēdija*. 2. sēj. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1968.
240. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija: Latvijas un Vatikāna institūciju sadarbībā tiek īstenots kultūrvēsturisks projekts – unikāla albuma faksimilizdevums. *http://www.mfa.gov.lv/lv/Jaunumi/PaziņojumiPresei/2011/marts/17-2/ (2011.20.03)*.
241. *Latvijas vēstures atlants*. Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 2005. 88 lpp.
242. Latvijas Zinātnes padomē. *Zinātnes Vēstnesis*, 1992. 1.–15. aprīlis. 2. lpp.
243. Latvijas Zinātņu akadēmija. Rihards Kondratovičs. *http://www.lza.lv/index.php?option=comcontent (2010.31.10)*.
244. Ledaka T. Par godu donoriem. *Komunisma Ausma*, 1982. 6. aprīlis.
245. Leikuma L. *Gruomota školuotuojim. Eksperimentāls mācību līdzeklis*. Lielvārde: Lielvārds, 1993, 96 lpp.
246. Leikuma R. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
247. Leitāns I., Pudule-Indāne L. Mersedess paliek bez saimnieka. *Jaunais Vēstnesis*, 2007. 27. septembris.
248. Lela interese par dzeļžceļu izbyuvi Latgolā. *Jaunais Võrds*, 1940. 1. februāris.
249. LETA. Ventspils slimnīcā pirmo reizi veikta vairogdziedzera operācija. 29.08.2008. P. Kučiks. Komentāri. *http://www.aluksniesiem.lv/news/article.html?xmlid=1068 (2011.02.04)*.
250. Līdaka A., Siliņa I. Senlatvija (9000. g. pr. Kr. – 12. gs. pēc Kr.). Grām.: *Latvijas kultūras vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 10.–38. lpp.
251. Loze I. Akmens laikmeta klasika. Grām.: *Ai, māte Latgale. Atskati Latgales vēsturē un kultūrvēsturē*. Rīga: Annele, 2001. 22.–40. lpp.
252. LPI lūceklis. Latgaļu Pētnīceibas instituta pīci godi. *Dzeive*, IV sēj., 1965, Nr. 73: 3–4.

253. 139 500 Ls lauku būvniecībai. *Jaunākās Ziņas*, 1937. 5. novembris.
254. LU Botāniskais dārzs. Rihards Kondratovičs. *http://www.botanika.lu.lv/vesture/darza-personibas/rihards-kondratovics/ (2011.23.03).*
255. Ludza, piemineklis J. Macileviča grāmatai 2000-07-22. *http://www.panoramio.com/photo/9996866 (2011.27.02).*
256. L.Z.J. b-bas Osyunas nūdaļas sapulce. *Jaunais Võrds*, 1937. 17. jūnijs.
257. Lukevics E. (editor). *Latvian Institute of Organic Synthesis. Administrative Structure and Research Activities*. Riga: Latvian Institute of Organic Synthesis, 1994. 64 pp.
258. Ļachs J. Osyuna un Osyunas pogosts. *Dzeive*, IV sēj., 1966, Nr. 78: 8.–12. lpp.
259. Macilewicz J. *Pawujciejszona un wyssajdi sposobi diel' ziemniku latwiszu…* Wilna, 1850.
260. Maksimova L. *Viļaka un tās ļaudis gadsimtu ceļos*. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2005. 175 lpp.
261. Malinovska A. Asūnes draudzes baznīcā svētki. *Solis*, 1997. 11.–17. jūlijs.
262. Malinovska A. Jubilejām bagātais 2002. gads. *Katoļu Dzeive*, 2002, Nr. 11: 26–28.
263. Mantnieks P. *Mazais ģeografijas atlants*. Rīga: P. Mantnieka kartografijas institūta izdevums, 1939. 18 lpp.
264. Matjušonoka I. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g. 16. jūlijā.
265. Mazvērsīte D. Pyrmõ latvīšu padūmu estrades dīva. Grām.: *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara godagrõmota 2010.* Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2009. 269.–278. lpp.
266. Mileika L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g. 2. martā.
267. Mileika O. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g. 2. martā.
268. Mīra sarunas Moskowā. *Latgalits*, 1920. 27. maijs.
269. Mugurēvičs Ē. Kā latgaļi aprakstīti 12.–13. gs. hronikās. Grām: *Ai, māte Latgale. Atskati Latgales vēsturē un kultūrvēsturē*. Rīga: Annele, 2001. 66.–83. lpp.
270. Mugurēvičs Ē. Seno Rēzekne. Piļs un tõs nūvods 9.–17. gadsimtā. Grām.: *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara goda-*

grõmota 2010. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2009. 47.–74. lpp.
271. Naglis J. Par Latgales aptieku valsts uzņēmuma aptiekas Nr. 83 Asūnē (Kalnu iela 1a, dz. 3, Asūnes ciems, Krāslavas rajons) privatizācijas pabeigšanu. 1999. gada 14. decembrī. *http://www.pa.gov.lv/lpa/lpa.php?ID=5&data=19991214 (2011.07.04)*.
272. Neikšāns P. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
273. Neikšāns P. Represēto aicinājums jaunatnei. *Zemgales Ziņas*, 2011. 8. februāris.
274. N. Pa Latgolu. Osyune. *Latgalits*, 1925. 6. marts.
275. Ņemiet mūsu rokas Uzvaras laukuma talkai! *Brīvā Zeme*, 1936. 1. jūlijs.
276. Orupe M. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g. 2. aprīlī.
277. Osyune. *Latgalits*, 1925. 10. februāris.
278. Osyunīši dybynoj pretalkohola bīdreibu. *Latgolas Võrds*, 1940. 29. februāris.
279. Osyunits. Osyune. *Drywa*, 1913. 13. augusts.
280. Osyunits. Osyune. *Drywa*, 1909. 8. jūlijs.
281. Osyunits. Osyune. *Drywa*, 1909. 28. oktobris.
282. Osyunits. Osyunē. *Latgalits*, 1921. 20. janvāris.
283. Osyuns. *Drywa*, 1912. 11. aprīlis.
284. Pabolsti melioracijas sabīdreibom. *Zemnīku Ziņas*, 1929. 19. aprīlis.
285. Pakalnietis L. Jakubaņeca (Arnicāne) Irēna. Grām.: *Lauksaimniecības augstākā izglītība Latvijā 1862–1999. Enciklopēdija*. Galv. red. E. Bērziņš. Jelgava: LLU, 1999. 196. lpp.
286. Pa Krāslavas rajona ievērojamākajām vietām. *http://www.kraslavasrajons.lv/index.php?id=20 (2008.26.05)*.
287. Papsujeviča M. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
288. Papsujeviča Z. Personīgais arhīvs. 2011. g.
289. Papsujevičs O. Būvkeramikas attīstība un izstrādājumu pielietošana Latgalē 18. un 19. gadsimtā: industriālais un kultūrvēsturiskais mantojums. Grām.: *Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes XIX zinātniskie lasījumi. Vēsture XIII. Vēsture: Avoti un cilvēki*. Daugavpils: Saule, 2010. 129.–141. lpp.
290. Papsujevičs O. Development of the Building Ceramics Production in Latgale Region during the years of the Republic of

Latvia (1918–1940). *Reģionālais Ziņojums*, 2010, Nr. 5(2009): 123.–137.
291. Papsujevičs O. Kalkūnes spirta fabrika: vēsture un tehnoloģija (1852–2000). Grām.: *Daugavpils Universitātes 50. starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. Daugavpils: Saule, 2008. 71. lpp.
292. Papsujevičs O. Ķieģeļrūpniecības attīstība Latgales reģionā Latvijas Republikas laikā (1918–1940). Grām.: *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. 1. sēj. Daugavpils: Saule, 2010. 262.–265. lpp.
293. Papsujevičs O. Personīgais arhīvs. Atmiņas. 2011. g.
294. Papsujevičs O. Personīgais arhīvs. Izziņa. Izdota Papsujevičai Katrīnai par to, ka viņa no 1949. gada 31. marta sastāv kolhozā "Zarja". 1949. g. 14. decembrī.
295. Papsujevičs O. *Zāļu vielas un indes*. Daugavpils: DU LPI izdevniecība, 2008. 624 lpp.
296. Papsujevičs P. Vēstules un atmiņu piezīmes. 20. gs. 80.–90. gadi. (O. Papsujeviča personīgais arhīvs).
297. Papsujevičs V. Personīgais arhīvs. 2011. g.
298. Pārmaiņas Daugavpils apriņķa skolu pārziņu sastāvā. *Rīts*, 1934. 9. oktobris.
299. Paškevičs V. (red.). *Daugavpils Pedagoģiskā universitāte. Pētniecība un zinātne 80 gados. Biogrāfisks rādītājs 1921–2001*. Daugavpils, 2001.
300. Pašvaldību darbinieki – valdības uzticības personas. Plašas pārrunas Daugavpils apr. lauku pašvaldību darbinieku sanāksmē. *Brīvā Zeme*, 1938. 7. februāris.
301. Patmalniece Antonija. Personīgais arhīvs. Atmiņu pieraksti. 2011. g.
302. Patmalniece R. Personīgais arhīvs. Atmiņu pieraksti. 2011. g.
303. Paukšte J. Dagdas muzykalõ apgaismeiba (1952–1961). Grām.: *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara godagrõmota 2010*. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2009. 262.–269. lpp.; 303A. Paukšte A. *Dzimtās zemes elpa*. Daugavpils: Saule, 2011. 344 lpp.
304. Paukšte J., Rancāne A., Salceviča I., Vilčuka I. *Latgales kultūras darbinieki*. 1. sēj. Rīga: Jumava, 2008. 288 lpp.

305. Paukšte J., Rancāne A., Salceviča I., Vilčuka I. *Latgales kultūras darbinieki*. 2. sēj. Rīga: Jumava, 2008. 448 lpp.
306. Pauliņš A. No skala – līdz elektriskajai spuldzītei. *Komunisma Ausma*, 1984. 21. aprīlis.
307. Pāvele T. Manas bērnības un jaunības tekas. *http://www.russkije.lv/lv/journalism/read/t–pavele-childhood/ (2011.08.02)*.
308. Pavils Neikšāns. *http://www.gramata21.lv/users/neiksanspavils/ (2011.20.02)*.
309. Pavlovska Lidija. Personīgais arhīvs. Atmiņu pieraksti. 2011. g.
310. Pavlovska S. (prec. Petķeviča). Atmiņu pieraksti. 2011. g.
311. Pavlovskis V. Mans dzimtais pagasts. *Ezerzeme*, 1997. 14. marts.
312. Pavlovskis V. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
313. Pāvule A. No mums šķīries profesors Jevgēnijs Rubenis (25.10. 1925–18.04.2005). *Agropols*, 2005, Nr. 9: 18.
314. Paziņojums. *Ezerzeme*, 2011. 9. augusts.
315. Peipiņa L. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
316. Permiņeva L. Personīgais arhīvs. 2011. g.
317. Petaško A. Pyrmõ õrste latgalīte Jadviga Pavlovska. Grām.: *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara godagrõmota 2007*. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2006. 112.–116. lpp.
318. Petaško (Švirkste) A. Andrejs Švirksts. Grām.: *Acta Latgalica*. 9. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1997. 339.–344. lpp.
319. Petrova I. *No Višķu pagasta vēstures*. SIA "DD", 2004. 200 lpp.
320. Pierobežas skolēni pateicas. *Rīts*, 1937. 8. augusts.
321. Plotka G. Personīgais arhīvs. 2011. g.
322. Pokulis J. *Ārpusstundu darba metodika mācību laukā*. Daugavpils: DPI izdevniecība, 1990. 112 lpp.
323. Pokulis J. *Darbmācības metodikas teorija un prakse*. Daugavpils: Saule, 1997. 36 lpp.
324. Pokulis J. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
325. Pokulis J., Pokule H., Timinska I. Vispārējās didaktikas un priekšmetu metodiku saiknes nodrošinājums studiju procesā. Grām.: *Starptautiskā zinātniskā konference "Laiks. Vide. Izglītība. Personība"*. *Tēzes*. Jelgava: LLU, 2003.

326. Pokulis J., Pokule H. Vispārīgās didaktikas un mācību metodiku aktualitātes skolotāju tālākizglītošanā. Grām.: *3. starptautiskā konference "Pedagoģija: teorija un prakse. Skolotāju izglītība: tradīcijas un attīstība". Referāti.* Liepāja: LPA, 2004.
327. Pokulis J., Pokulis R. Vispārējās didaktikas un mācību metodiku mijiedarbības nodrošinājums topošo skolotāju metodiskajā sagatavošanā. Grām.: *Starptautiskā zinātniskā konference "Sabiedrība. Integrācija. Izglītība". Referāti.* Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 2008. 79.–84. lpp.
328. Pokulis J., Pokulis R. Sistēmatiska pieeja audzināšanas darba metodikas pilnveidē topošo skolotāju sagatavošanas sistēmā. Grām.: *Starptautiskā zinātniskā konference "Sabiedrība. Integrācija. Izglītība". Referāti.* Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 2009. 177.–183. lpp.
329. Pokulis J. Vaļsts emeritētais zynõtnīks Leonīds Keirāns. Grām.: *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara godagrõmota 2010.* Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2009. 290.–296.
330. *Populārā medicīnas enciklopēdija.* Atb. red. A. Bļugers. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1985. 656 lpp.
331. Prīkuļs P. Lelā Morasdīna. *Jaunais Võrds*, 1939. 17. augusts.
332. Principials Senata lāmums par pašvaldību darbinikim. *Latgalits*, 1926. 9. marts.
333. PR: ISMA piedāvā doktorantūras studiju programmu "Uzņēmējdarbības vadība". *Diena*, 2009. 23. janvāris.
334. Profesoram Jevgēnijam Rubenim mūžības ceļā aizejot… *Latvijas Avīze*, 2005. 23. aprīlis.
335. Puisāns T. Latgaļu Pētnīceibas institūts kõpynoj darbeibu. *Dzeive*, IV sēj., 1966, Nr. 80: 3–4.
336. Puķīte A. Alberts Pauliņš – mūsu, Tukuma mākslinieks. *Neatkarīgās Tukuma Ziņas*, 2008. 27. augusts.
337. Purviņa S., Peilāne D. Roberts Aišpurs. *http://www.gramata21.lv/users/aispursroberts/ (2010.21.09).*
338. Pyrmõ sanatorija Latgolā. *Jaunais Võrds*, 1931. 23. jūlijs.
339. Račevīts. Pustiņa. *Latgalits*, 1924. 13. jūnijs.
340. Radiņš A. Latgaļu zemju politiskā struktūra un sabiedrības uzbūve. Grām.: *Ai, māte Latgale.* Rīga: Annele, 2001. 60.–66. lpp.

341. Raita S. Zibens spēriens operā. *Neatkarīgā Rīta Avīze*, 2002. 12. novembris. (S. Raitas pieraksts, A. Krūmiņas stāstījums).
342. Rancāne A. Atkārtoti izdotā pirmā latgaliešu grāmata. *Diena*, 2004. 16. aprīlis.
343. Rancāne A. Latgales magnātu pētnieks. *Diena*, 2006. 6. februāris.
344. Ražojumu tērgi. Labeibas tērgi. *Latgolas Võrds*, 1940. 29. februāris.
345. Riekstiņa E. Rihards Kondratovičs. *http://www.gramata21.lv/users/kondratovicsrihards/ (2011.23.03)*.
346. *Rīgas teātru programma*, 1982, Nr. 24: 33–34.
347. Rihards Kondratovičs. *http://inventions.lza.lv/sel.php?id=3 (2008.24.08)*.
348. Rismane I. Dzejnieks un dramaturgs. *Ezerzeme*, 1988. 10. septembris.
349. Roga J. Ar mērķtiecību un spītu lauž sev ceļu dzīvē. *Ezerzeme*, 2010. 22. oktobris.
350. Roga J. Dalītām jūtām. *Ezerzeme*, 2010. 19. janvāris.
351. Roga J. Iecerēts talantu konkurss "Es to varu". *Ezerzeme*, 2011. 26. aprīlis.
352. Roga J. Izņemot vienu – pagasts noveco… *Ezerzeme*, 2000. 22. decembris.
353. Roga J. Jaunajā vietā mājīgāk. *Ezerzeme*, 2010. 9. marts.
354. Roga J. Kā dzīvo lauku aptieka? *Ezerzeme*, 2001. 9. janvāris.
355. Roga J. Kas pagātni pētī, tas nākotni svētī… *Ezerzeme*, 2010. 23. februāris.
356. Roga J. Lai veicas. *Ezerzeme*, 2008. 14. oktobris.
357. Roga J. Nākotne bažīga kā visur laukos. *Ezerzeme*, 2011. 30. septembris.
358. Roga J. Pagastā ziema. *Ezerzeme*, 2011. 8. februāris.
359. Roga J. Paldies draugiem. *Ezerzeme*, 2009. 4. septembris.
360. Roga J. Pirmā zīmīgā jubileja. *Ezerzemē*, 2011. 8. februāris.
361. Roga J. Plāno jaunu piedāvājumu. *Ezerzeme*, 2011. 1. februāris.
362. Roga J. Priestera piemiņai. *Ezerzeme*, 2010. 2. marts.
363. Roga J. Projekti par pusotru miljonu latu. *Ezerzeme*, 2011. 22. marts.
364. Roga J. Reformas ieguvumi. *Ezerzeme*, 2007. 28. decembris.
365. Roga J. Skolotāja, kuru mīl. *Ezerzeme*, 2008. 4. janvāris.

366. Roga J. Skolotāji cenšas, bērni nepieviļ. *Ezerzeme*, 2011. 8. februāris.
367. Roga J. Svaigi izremontētās telpās. *Ezerzeme*, 2008. 22. marts.
368. Roga J. Tā tas iecerēts… *Ezerzeme*, 2008. 1. aprīlis.
369. Roga J. Tautas namā viss kārtībā. *Ezerzeme*, 2010. 2. marts.
370. Roga J. Uz žurnālista jautājumiem atbild Dagdas novada domes priekšsēdētājs Viktors Stikuts. *Ezerzeme*, 2011. 18. janvāris.
371. Roga J. Zināšanu, pieredzes un jaunības entuziasma simbioze. *Ezerzeme*, 2011. 30. septembris.
372. Roga J. Zvaniņa svētki Asūnē. *Ezerzeme*, 2006. 26. maijs.
373. Rubenis J. Rubenis Jevgēnijs. Grām.: *Lauksaimniecības augstākā izglītība Latvijā 1862–1999*. Jelgava: LLU, 1999. 263. lpp.
374. Rubežsorgs. Pogosta weiri un baznickungi. *Latgalits*, 1921. 26. maijs.
375. Rubine H., Eniņa V. *Ārstniecības augi*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004. 344 lpp.
376. Rudko N., Tretjuks P. *Ieskats Latgales skolu vēsturē*. Viļāni: Latvijas Republikas Tautas Izglītības ministrijas izdevums, 1990. 194 lpp.
377. Rumka L. 101 laimests kopā ar "Lauku Avīzi", *Lauku Avīze*, 1999. 26. augusts.
378. Ružāns S. *Daugavas loku Ružānu/Ružu-Konušu dzimtas raksti. (Dzimtas vēsture un cilvēku dzīvesstāsti)*. Daugavpils, 2009. 280 lpp.
379. Saeimas Stenogrammas: otrdiena, 29. aprīlis 1924. V. sesijas 17. sēde 1924. gada 27. maijā. 549. lpp.
380. Saistošie radiofona noteikumi. *Valdības Vēstnesis*, 1938. 6. aprīlis.
381. Salceviča I. Kū ar spolvu pīraksteisi, tuo ar ciervi naizciersi… Grām.: J. Paukšte, A. Rancāne, I. Salceviča, I. Vilčuka. *Latgales kultūras darbinieki*. 1. sēj. Rīga: Jumava, 2008. 7.–17. lpp.
382. Salnais V., Maldups A. *Pagastu apraksti*. Rīga: Valsts statistiskās pārvaldes izdevums, 1935. 545.–546. lpp.
383. Samuša R. Daugavpils Valsts skolotāju institūta (DVSI) veidošanās. Grām.: *Atmiņu grāmata 1934–1940*. Daugavpils: Daugavpils Latviešu biedrības izdevums, 1991. 6.–12. lpp.

384. Segliņa V. Svece. Grām.: *Ja ikviens tik zemē sietu… Aprakstu krājums par pedagoģiskā darba pieredzi lauksaimniecības tehnikumos un sovhoztehnikumos.* 1990. 54.–65. lpp.
385. Skolas kolektīvs. *http://www.lams.lv/skolotāji.php (2011.19.04).*
385A. Skolu celtniecība Latvijā. *Kurzemes Vārds*, 1937. 22. septembris.
386. Skripka P. Atmiņu pieraksti. 1996. g. (O. Papsujeviča personīgais arhīvs).
387. Skuja V. Mēnešraksts "Zīdūnis" 1939. g. *Jaunais Võrds*, 1940. 11. janvāris.
388. Slovecka A. Atmiņu dzīvesstāsts (pierakstīja O. Papsujevičs, 2011. g.).
389. Smolkowsks M. Osyune. *Drywa*, 1909. 30. septembris.
390. Socialdemokrati isnādz vacūs latgalīšu prikšlykumus. *Latgalits*, 1926. 9. marts.
391. Sokolova I. Par simtgadnieku Konstantīnu Raudivi. *Neatkarīgā Rīta Avīze*, 2009. 30. aprīlis.
392. Some Z. Asūnieši noskaņoti pārvarēt apvienošanās psiholoģisko barjeru. *Latgales Laiks*, 1998. 23. maijs.
393. Some Z. Rosina latviešu estrādes pirmās dīvas albuma izdošanu. *Latgales Laiks*, 2011. 3. jūnijs.
394. Soms H. Albums "Terra Mariana (1888)" Latvijas historiogrāfijas skatījumā. Grām.: *Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes XII zinātnisko lasījumu materiāli. Vēsture.* VI sējums. II daļa. Daugavpils: Saule, 2003. 45.–49. lpp.
395. Soms H. Cēsis pāvestam 1888. gadā dāvinātajā albumā "Terra Mariana". Grām.: *Quo vadis, Cēsis? Vēsture un mūsdienu nosacījumi pilsētas attīstībai. Cēsīm 800.* Cēsis, 2007. 135.–146. lpp.
396. Soms H. Daugavpils (Dinaburga) albumā "Terra Mariana" (1888). Grām.: *Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes starptautisko zinātnisko lasījumu materiāli. Vēsture VII. Vēsture: avoti un cilvēki.* Daugavpils: Saule, 2004. 183.–188. lpp.
397. Soms H. Lai ar sauli laukā ejam! Grām.: *Atmiņu grāmata 1934–1940.* Daugavpils: Daugavpils Latviešu biedrības izdevums, 1991. 78.–79. lpp.

398. Soms H. Latgales Pētniecības institūta pētnieciskais darbs: 1991–1997. Grām.: *Acta Latgalica*. 10. sēj. Daugavpils: Latgales Pētniecības institūta izdevniecība, 1999. 30.–53. lpp.
399. Soms H. Pirms 120 gadiem tapusī baltiešu dāvana Romas pāvestam – albums "Terra Mariana" (1888). Grām.: *Katoļu kalendārs 2008*. Rēzekne: Romas Katoļu Baznīcas Rīgas Metropolijas kūrija, 2007. 150.–158. lpp.
400. Soms H. (red.). *No pedagoģiskās skolas līdz universitātei. Skolotāju sagatavošana Daugavpilī (1921–1996)*. Daugavpils: Daugavpils Pedagoģiskā universitāte, 1996. 143. lpp.
401. Spekke A. *Latvijas vēsture*. Rīga: SIA "J.L.V.", 2008. 382 lpp.
402. Spõgis A. Latgolas Pētnīceibas instituta sõkums, izaugsme. Grām.: *Acta Latgalica*. 13. sēj. Daugavpils: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 279.–284. lpp.
403. S.P. Osyune. *Drywa*, 1913. 13. augusts.
404. Spricis A. Lauksaimniecība Dagdas rajonā. *Brīvā Zeme*, 1937. 12. marts.
405. Sprūde V. Pirms 100 gadiem – 1909. gadā. Grām.: *Latvijas Avīzes Gadagrāmata 2009*. Rīga: AS "Lauku Avīze", 2008. 71. lpp.
406. Spūļs B. Kuras pamatškolas Latgolā byutu põrveidojamas par 6 klaseigom? *Jaunais Võrds*, 1935. 18. aprīlis.
407. Spūļs B. Kur ceļamas jaunas školu mõjas? *Jaunais Võrds*, 1935. 7. marts.
408. Stafecka A. Latgaliešu rakstība gadsimtu gaitā. Grām.: *Latgale kā kultūras pierobeža*. Daugavpils: Saule, 2008. 341.–347. lpp.
409. Stalidzānu pilskalns Dagdas novadā apdzīvots jau mūsu ēras pirmajā gadu tūkstotī. *http://www.kraslava24.lv/zinas/48/50245 (2011.21.01)*.
410. Stankeviča L. Evaņģēlijs Toto Anno no Asūnes. *Katoļu Dzeive*, 2009, Nr. 7/8: 41–42.
411. Statistiskā pārvalde apdāvinājusi visas ģimnāzijas. *Rīts*, 1937. 14. marts.
412. Strods A. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
413. Strods H. *Latvijas katoļu baznīcas vēsture (1075–1995)*. Rīga, 1996. 387 lpp.

414. Strods P. Volūdas jautõjumi. Mõras zeme – Marijas zeme. *Latgolas Võrds*, 1940. 9. maijs.
415. Suško-Berga M. Manas dzīves gaitas. Manu jaunu dīnu zeme. Grām.: *Atmiņu grāmata 1934–1940.* Daugavpils: Daugavpils Latviešu biedrības izdevums, 1991. 92.–95. lpp.
416. Svariņu pagasts. *http://www.kraslavasrajons.lv/public/?id=49&lang=lv (2011.02.01).*
417. Svētiņa S., Adītājs A., Ābele P. u.c. Modests Trepšs. *http://www.gramata21.lv/users/trepssmodests/ (2010.31.10).*
418. Svilāns J., Budže A. *Latvijas katoļu priesteri.* I. Rēzekne: Latvijas Kultūras centra izdevniecība, 2008. 336 lpp.
419. S.V. Kas jõdora, lai nūvārstu školõtõju tryukumu Latgolā. *Jaunais Võrds*, 1936. 27. februāris.
420. Šeibe K. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
421. Šķaunits. Vēļ par jaunas dzeļžceļa līnijas byuvi Latgolā. *Jaunais Võrds*, 1940. 29. februāris.
422. Šķēle M. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
423. Šlosbergs, Garoziņš J. Saraksts par apriņķu administratīvo iekārtu un pagastu sadalījumu pa iecirkņiem. *Valdības Vēstnesis*, 1925. 6. oktobris.
424. Šļachtovičs M., Erlachs T. Nekustamas mantas saraksts. *Valdības Vēstnesis*, 1934. 2. jūlijs.
425. Šļachtovičs M., Erlachs T. Paziņojums. *Valdības Vēstnesis*, 1937. 21. aprīlis.
426. Š. Nuduts tisai. *Latgalits*, 1921. 9. jūnijs.
427. Špona A. Prāts gūst baudījumu zinātnē. Grām.: *Laikmets un personība.* 8. krājums. Rīga: RaKa, 2006. 318.–321. lpp.
428. Šteimans J. *Daugavpils augstskolas pedagogi un studenti.* Daugavpils: Saule, 2008. 192 lpp.
429. Šurka P. Asūnes pagasts. Grām.: *Daugavpils apriņķis. Dzīve un darbs.* Rīga: Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums, 1937. 103.–104. lpp.
430. Švābe A. *Latvijas vēsture 1800.–1914. g.* Uppsala: Daugava, 1958. 734 lpp.
431. Tagadnei un laimīgai nākotnei. Jaunatnes ziedojumu virkne. *Rīts*, 1937. 2. marts.

432. Tālavija. Pasākumi. *http://www.talavija.lv/pasak.htm (2010. 31.10).*
433. *Tāvu zemes kalendars. Kulturvēsturiska un literara godagrõmota 2007.* Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2006. 27. lpp.
434. These Names Accuse Bar. *http://www.latvietislatvija.com/ These_Names_Accuse_Bar.htm (2011.02.01).*
435. Ticība darbam un sev ceļ mūs augšup. *Brīvā Zeme*, 1937. 31. marts.
436. Tihovska I. Epizodes iz Latvijas čigānu mūzikas. Grām.: *Latvijas romu gadagrāmata 2007.–2008.* Kandava: biedrība "Rāma", 2007. 216.–220. lpp.
437. Tračuma B. Ivars Geiba. *http://www.gramata21.lv/users/geibaivars.* 2002. g. maijs. *(2011.31.08).*
438. Trepšs I. Trepšs Ignats. Grām.: *Lauksaimniecības augstākā izglītība Latvijā 1862–1999. Enciklopēdija.* Galv. red. E. Bērziņš. Jelgava, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, 1999. 298. lpp.
439. Uļjans J. Vēsturiskais Rēzeknes kongress. *Jaunais Võrds*, 1937. 29. aprīlis.
440. Urtāns J. Volkenbergas piļs un piļskolns. Grām.: *Tāvu zemes kalendars 1992.* Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 1992. 64.–70. lpp.
441. Uzvõrdu latviskošana. *Jaunais Võrds*, 1940. 11. janvāris.
442. Vaivode E.T. Daugavpils Pedagoģiskās universitātes rektors. Grām.: *Tāvu zemes kalendars.* Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 1998. 179.–180. lpp.
443. Vaivode E.T. *Mantojums un virzība. Par maniem kolēģiem.* Daugavpils: Saule, 2007. 520 lpp.
444. Vajevodskis Jadviga. V dižcilts. *www.biographien.lv/V_dizc.html (2011.05.09).*
445. Vakar Daugavpilī noslēdzās apriņķa zemnieku dienas. *Brīvā Zeme*, 1937. 15. marts.
446. *Valdības Vēstnesis*, 1938. 3. decembris.
447. Valpētere I. Vai piemineklis vajadzīgs ārstam. *Veselība*, 1987, Nr. 12: 2.
448. Vancāne-Viļuma D. Labrīt, direktor! *Staburags*, 2008. 27. jūnijs.

449. Vasiļevskis A. Vasiļevskis Antons. Grām.: *Lauksaimniecības augstākā izglītība Latvijā 1862–1999. Enciklopēdija*. Galv. red. E. Bērziņš. Jelgava: Latvijas Lauksaimniecības universitāte, 1999. 304.–305. lpp.
450. Vedļa A. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
451. V-ers. Asūnē būs sporta laukums. *Latvijas Kareivis*, 1937. 3. marts.
452. V-ers. Jauns skolas nams Asūnē. *Latvijas Kareivis*, 1937. 8. janvāris.
453. Veselība – Godinās veselības aprūpes darbiniekus. *http://news.frut.lv/lv/health/15728 (2011.15.04)*.
454. Veselības ministrs Vinets Veldre godinās veselības aprūpes darbiniekus. *http://tp.lv/zinas/saeima-un-valdiba/1801-old (2011.15.04)*.
455. Vīksna A. *Latgales ārsti un ārstniecība 1772–1918*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2004. 212 lpp.
456. Vīksna A. LU Medicīnas fakultātes absolventi (1920–1950): avoti un apkopojums. *Latvijas Universitātes raksti*. 738. sēj.: *Zinātņu vēsture un muzejniecība*, 2008. 63.–76. lpp.
457. Vīksna A. Medicīnas sākumi Latvijā. Krāslavas rajons. *Veselība*, 1988, Nr. 1: vāka 3. lpp.
458. Vimba E. Rododendriem veltīta dzīve. Grām.: *Laikmets un personība*. 8. krājums. Rīga: RaKa, 2006. 290.–294. lpp.
459. Zagorskis F. Jauni materiāli par neolītu Latvijas austrumu daļā. *Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis*, 1965, Nr. 6: 35–50.
460. Zaķis J. Rēzekne – Dagda – Aglona. Grām.: *Rēzekne – Latgales sirds. Ceļvedis*. Rīga, 1995. 52.–101. lpp.
461. Zālītis F. *Latvijas vēsture*. Rīga, 1937. 380 lpp.
462. Zaščerinskis P. Zaščerinsku ģimene. Grām.: *Atmiņu grāmata 1934–1940*. Daugavpils: Daugavpils Latviešu biedrības izdevums, 1991. 34. lpp.
463. Zeile P. Eiropas mēroga domātājs. Konstantīnam Raudivem – 100. Grām.: *Katoļu kalendārs 2009*. Rīga: Romas Katoļu Baznīcas Rīgas Metropolijas kūrijas izdevums, 2008. 186.–190. lpp.
464. Zeile P. Gustavs Manteifelis – novadnieciskās kultūras tālākveidotājs, kalendāru iedibinātājs Latgalē. Grām.: *Ai, māte Latgale. Atskats Latgales vēsturē un kultūrvēsturē*. Rīga: Annele, 2001. 244.–264. lpp.

465. Zeile P. Jans Augusts Hilzens un viņa grāmata "Inflantija". Grām.: *Ai, māte Latgale. Atskats Latgales vēsturē un kultūrvēsturē.* Rīga: Annele, 2001. 188.–192. lpp.
466. Zeile P. *Konstantīns Raudive.* Rīga: Jumava, 2009. 223 lpp.
467. Zeile P. *Latgales kultūras vēsture no akmens laikmeta līdz mūsdienām.* Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2006. 746 lpp.
468. Zeile P. *Latgales kultūras vēsture. Programma-konspekts.* Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 1996. 112 lpp.
469. Zeile P. *Latgale un tās ļaudis.* Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2010. 320 lpp.
470. Zeile P. "Lietuvas statūts" Latgales kultūrvēstures kontekstā. Grām.: *Acta Latgalica.* 13. sēj. Daugavpils-Rēzekne: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 52.–77. lpp.
471. Zeile P. Neparasta personība. *Ezerzeme*, 2009. 28. aprīlis.
472. Zeile P. Poļu laiki Latgalē. Grām.: *Ai, māte Latgale. Atskats Latgales vēsturē un kultūrvēsturē.* Rīga: Annele, 2001. 175.–213. lpp.
473. Zelta ābelei jauni ziedi. *Rīts*, 1936. 9. decembris.
474. Zeļenkovs A. Militārie nocietinājumi pie Livonijas austrumu robežas (Latvijas teritorijā) 13.–16. gs. Grām.: *Acta Latgalica.* 13. sēj. Daugavpils-Rēzekne: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 2006. – 211. lpp.
475. Zeļonka J. Jezupa Macileviča populārzinātnisko tradīciju turpinājums: grāmatu sērija "Zinātne laukiem" (1984–1993). Grām.: *Acta Latgalica.* 13. sēj. Daugavpils-Rēzekne: Latgolas Pētnīceibas instituta izdevnīceiba, Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba, 2004. 249.–251. lpp.
476. Zemblicka A. Veidosim katrs savus Barinaucus. *Ezerzeme*, 2009. 22. maijs.
477. Zemnīku orstēšonas lykums. *Zemnika Ziņas*, 1928. 7. jūnijs.
478. Zemniku vēstule deputatam Vladisl. Rubuļam. *Latgalits*, 1924. 7. jūnijs.
479. Zeps V.J. *The Placements of Latgola.* Madison: Baltic Studies Center, 1984.

480. Ziedojumi valsts aizsardzības fondam. *Latvijas Kareivis*, 1939. 17. decembris.
481. Zihmane Ģ. Personīgais arhīvs. Atmiņu piezīmes. 2011. g.
482. Zone I. Jo sakārtotāka kļūs Jēkabpils, jo lepnāki būs iedzīvotāji. *Brīvā Daugava*, 2005. 10. janvāris.
483. Zvirgzds A. Rožu koku valstības pilnvarots vēstnieks Latvijā. Grām.: *Laikmets un personība*. 8. sējums. Rīga: RaKa, 2006. 307.–309. lpp.
484. Žilvinskis B. Par vacmūdeigu volūdu. *Dzeive*, IV sēj., 1966, Nr. 77: 15.
485. Барановска И. Заглянуть в соседнюю страну можно через окно гостиницы *Пиедруя*. *Латгалес Лайкс*. 18 октября 2002 года.
486. Без-Корнилович М.О. *Историческія сведенія о примечательнейших местах в Белорусіи с присовокуплением и других сведений к ней же относящихся*. СПБ, 1855.
487. Брежго Б.Р. *Очерки по истории крестьянских движений в Латгалии (1577–1907)*. Рига, 1956. С. 11.
488. Букевича Дз. Константину Раудиве – 90. *Эзерземе*. 4 мая 1999 года.
489. Букевича Дз. Научная конференция в Асуне. *Эзерземе*. 1 июня 1999 года.
490. Вишнлв А. Дагда. Церковь Николая Чудотворца. 19 сентября 2007 года. *http://sobory:ru/article/index.html?object=07898 (2010.07.11)*.
491. В творческом поиске. *Советская Латвия*. 6 июня 1975 года.
492. Голиков А. Ирина Николаевна Трубецкая-Вейсбарде. *http://feodorovna.ucoz.lv/ (2011.09.02)*.
493. Гончаров А. Книга в нашей жизни. *Эзерземе*. 12 июля 2002 года.
494. Дзярнович О. Каннибализм в Ливонии и Великом княжестве Литовском в XVII в.: драматические факты или инвективы хронистов? Grām.: *Latgale kā kultūras pierobeža*. Daugavpils: Saule, 2008. 22.–32. lpp.
495. Докунина Н. Церковь в годы войны. Миссионерская деятельность в годы оккупации. *http://www.world-war.ru/article 1071.html (2010.15.12)*.

496. Зиемельниекс А. Лучшие библиотеки Краславского района. *Экспресс-неделя*. 14 ноября 2007 года.
497. Иванов Д.Ф. Здравоохранение возрожденного города. В кн.: Из истории медицины. VII. Рига: Звайгзне, 1967. С. 17–21.
498. Игумен Андрей (Тишко) (1871–1942). *http://zarubezhje.narod.ru/av/A407.htm (2011.04.02)*.
499. История. *Наша Газета*. 3 августа 2006 года.
500. Казак В.В. *Даугавпилсская крепость: история и легенды от средневековья до наших дней: исторический очерк*. Даугавпилс: ВВАИУ ПВО, 1987. 91 с.
501. Казак В.В. *Даугавпилсская крепость*. Рига: Авотс, 1990.
502. Касинский А. Художник из Асуны. *Заря Коммунизма*. 18 мая 1978 года.
503. Кейран Л.Ф., Покулис Я.А., Вайводе Э.А., Бурунов А.В. *Агробиологическая станция Даугавпилсского Педагогического института*. Рига: Авотс, 1981. 160 с.
504. Ледак Т. Получать полную отдачу. *Заря Коммунизма*. 27 июня 1974 года.
505. Лейкума Л. Книга для латгальских латышей. (Выпускники Краславской духовной семинарии – авторы первых латгальских научно-популярных книг). *Эзерземе*. 10 января 1991 года.
506. Лиепа А. Светоч латгальской культуры. *Красное Знамя*. 22 апреля 1989 года.
507. Львов И.Н. *Крепость-склад. Историческая справка*. 1913.
508. Не хлебом единым. *Эзерземе*. 16 октября 2009 года.
509. *Обзор Витебской губернии за 1902 год*. Витебск: Губернская Типо-Литография, 1903.
510. *Ордена Трудового Красного Знамени Институт органического ситеза: 1957–1981 гг*. Под. Ред. Я.Ф. Фрейманиса. Рига: Зинатне, 1982. 234 с.
511. *Памятная книжка Витебской губернии на 1887 год*. Витебск: Витебский Губернский Статистический комитет, 1887.
512. Папсуевич М. Будут ли перемены в Асуне? *Эзерземе*. 6 марта 1990 года.
513. Папсуевич О.С. *Синтез и исследование некоторых аналогов нейрогипофизарных гормонов. Диссертация на соискание ученой степени канд. хим. наук*. Рига, 1971. 154 с.

514. Папсуевич О.С. *Синтез, структура и функции нейропептидов – модуляторов обучения и памяти. Диссертация на соискание ученой степени докт. хим. наук.* Рига, 1989. 356 с.
515. Папсуевич О.С. Строительная керамика Латгалии: истоки, развитие производства, применение, культурно-историческое наследие (X в. – начало XX века). *Reģionālais Ziņojums*, 2009, Nr. 4(2008): 84–101.
516. Папсуевич О.С., Чипенс Г.И., Михайлова С.В. *Нейрогипофизарные гормоны.* Рига: Зинатне, 1986. 282 с.
517. Пейпиня Л. Дни К. Раудиве в Асуне. *Эзерземе.* 27 апреля 1999 года.
518. Петкевич О. *Miss Peace* – из Даугавпилса. *Сейчас.* 22 июля 2010 года.
519. Покулис Я.А. *Современная концепция подготовки учителя биологии к трудовому обучению.* Даугавпилс: ДПИ, 1990. 124 с.
520. Протоиерей Иоанн Трубецкой (Трубецкой Иван Никанорович) (1911–1991). *http://zarubezhje.narod.ru/tya/T216.htm (201015.12).*
521. Рога Ю. Асунская школа отпраздновала большой юбилей. *Эзерземе.* 2 ноября 2010 года.
522. Рога Ю. Памяти выдающегося земляка. *Эзерземе.* 7 мая 1999 года.
523. Рога Ю. Процесс пошел... *Эзерземе.* 2 ноября 2010 года.
524. Рыков П. *Древности Латгалии. Вып. 1. Археологические раскопки в Режицком и Люцинском уездах Витебской губернии*. Режица, 1917.
525. Сапего Р. *Эзерземе.* 15 июня 1999 года.
526. Сапунов А.П. *Река Западная Двина: историко-географический обзор.* Витебск, 1893.
527. Священно-церковнослужители Псковской Миссии. Миссионеры из Латвии. *Санкт-Петербургские Епархиальные Ведомости.* Иыпуск 26–27, 2002. *http://feodorovna.ucoz.lv/index/pskovskajamissijamissioneryizlatvii/O-166 (2011.04.02).*
528. Семенов В.П. (ред.) *Россия. Полное географическое описание нашего отечества. Том 9. Верхнее Поднепровье и Белоруссия.* СПБ, 1905.

529. Сементовский А.М. (ред.) *Памятная книжка Витебской губернии на 1864 год*. СПБ, 1864.
530. Сементовский А.М. (ред.) *Памятная книжка Витебской губернии на 1865 год*. СПБ, 1865.
531. Сементовский А.М. (ред.) *Памятная книжка Витебской губернии на 1966 год*. СПБ, 1966.
532. Скуратова Е. Летопись сельского храма. *Виноградная Лоза*, 2008, № 2(116). *http://www.pravoslavie.lv/index.php?newid=1354 (2010.15.12)*.
533. *Хронологический и систематический указатель трудов (1957–1971)*. Рига: Институт органического синтеза АН ЛатвССР, 1974. 399 с.

PERSONU RĀDĪTĀJS

A

Abajs Kunanbajevs (1845–1904), kazahu dzejnieks 203

Abena Zuzanna (dz. Mileika, 1925–2014), agronome, mācījās Kaitras sākumskolā un Asūnes pamatskolā, beigusi LLA (1951), Marijas Zeimules māsa 76, 98, 190

Adamovičs Ludvigs (1884–1942), izglītības darbinieks, teologs 61, 95

Adele, Viktora Litvjaka radiniece 325

Afanasjeva Ļena, Šķeltovas tautas nama ansambļa "Zvonnica" vadītāja (2011) 200

Aišpure Anna, JVĢ pensionēta skolotāja, R. Aišpura sieva 110

Aišpure Justīne, Asūnes pamatskolas audzēkne (21. gs.) 76

Aišpure Lūcija (dz. Prikņa), kultūras darbiniece, Asūnes bibliotēkas pārzine (20. gs. 60.–70. gadi) 105, 198

Aišpure Olga (1919–2000), Roberta Aišpura māte 109

Aišpure Žanna, Asūnes pamatskolas skolotāja (21. gs.) 75, 201

Aišpurs Egils, R. Aišpura dēls 110

Aišpurs Francis (1907–1988), Roberta Aišpura tēvs 109

Aišpurs Gatis, R. Aišpura dēls 110

Aišpurs Roberts (dz. 1939), pedagogs 69, 109, 110

Aišpurs Viktors (dz. 1949), Roberta Aišpura brālis 109

Aizpurs Jānis (19. gs.), Konstantīna Aizpura vectēvs 203

Aizpurs Jāzeps (?–1944), Konstantīna Aizpura tēvs 203

Aizpurs Konstantīns (1919–2003), dzejnieks un dramaturgs, dzimis Asūnes pagasta Koziraucos 203, 204, 205

Aizpurs Staņislavs (19. gs.), Konstantīna Aizpura vectēvs 203
Aizpurs Viktors (20. gs.), Konstantīna Aizpura brālis 205
Akelevičs Jāzeps (*Akielewicz J.,* 19. gs.), garīdznieks 228
Akimova, ārste 318
Akmentiņš Fricis, pedagogs, DPI docētājs 348
Akvīnas Toms (*Thomas Aquinas*, 1225–1274), filozofs, teologs, svētais 369
Alberts (*Albert*, ap 1165–1229), garīdznieks, bīskaps 15, 16, 226, 368
Aleksandrs (*Александр*, dz. 1939), Latvijas Pareizticīgās baznīcas Rīgas un visas Latvijas Metropolīts 352
Alenčika Antra (dz. 1967), mūziķe, Annas Jegorovas meita 126
Alenčiks Modris, strādnieks, Annas Jegorovas pirmais vīrs 126
Alika Irēna, *Mg.* bioloģijā 350
Alunāns Juris (1832–1864), dzejnieks, sabiedrisks darbinieks 194
Amtmanis-Briedītis Alfrēds (1885–1966), režisors, aktieris 210
Ancāns Aleksandrs (1910–1944), literāts, preses darbinieks 51
Ancāns Izidors (1896–1969), katoļu garīdznieks, izglītības darbinieks 156
Ančupāns Pēteris (20. gs.), padagogs, izglītības darbinieks 347
Andžāne Anna, Ķepovas skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 94
Andžāne Janīna (dz. Mileika), Kairīšu skolas beidzēja, strādājusi Preiļu un Prikuļu pamatskolā par skolotāju 88
Anna (*Anna, Анна*), svētā 373
Antonevičs E., LZJA Kairīšu nodaļas loceklis 197
Antonevičs S., LZJA Kairīšu nodaļas valdes pr-js 197
Antonijs (arī Antons, *Antonius Patavinus*, 1195–1239), katoļu priesteris, svētais 232
Aprube Staņislava (dz. Stepiņa), pedagoģe Kairīšu skolā (20. gs. 60. gadi) 85, 88, 123, 138
Arāja Lūcija (dz. Ļaha, 1942), ārste psihiatre, narkoloģe 94, 277, 285
Arājs Gunārs (1939–1999), jurists, Lūcijas Arājas vīrs 285
Arikans Jevģēnijs, Kairīšu skolas audzēknis 88
Āriņš Leonīds (1907–1991), gleznotājs, muzeju darbinieks 214
Arnicāne Tekla, V. Arnicāna māte 111
Arnicāns Aivars (dz. 1967), tehniķis elektriķis, Dagdas Novadpētniecības muzeja vadītājs, biedrības "*Patria*" priekšsēdētājs 389
Arnicāns Albīns, turīgs Račevas sādžas zemnieks (20. gs. 20.–40. gadi), Sabīnes Skripkas brālis 41
Arnicāns Andrejs, V. Arnicāna tēvs 111

Arnicāns Antons, N. b. sporta veterāns, Asūnes pamatskolas beidzējs, dzimis Račevas sādžā 201
Arnicāns Antons, V. Arnicāna brālis, miris, dzīvoja Rīgā 111
Arnicāns Antons, zemnieks no Račevas (20. gs. 20.–40. gadi) 41
Arnicāns Arnis, V. Arnicāna dēls, dzīvo Rīgā 111
Arnicāns Felikss, zemkopis, Osvalda Arnicāna tēvs 41
Arnicāns Konstantīns, V. Arnicāna brālis, miris, dzīvoja Rīgā 111
Arnicāns Osvalds (dz. 1935), Asūnes 7-gadīgās pamatskolas beidzējs (1950) 64, 76, 340, 341, 343
Arnicāns Reinis, uzņēmējs, V. Arnicāna dēls, dzīvo Rīgā 111
Arnicāns Vladislavs (1933–1996), pedagogs, Asūnes 7-gadīgās pamatskolas beidzējs (1949) 65, 76, 111, 306
Artis, Broņislavas Bergmanes mazdēls 113
Augusts III (*August III*, 1696–1763), Polijas karalis, Saksijas kūrfirsts 27
Augusts II Stiprais (*August II Mocny, August II der Starke*, 1670–1733), Polijas karalis, Saksijas kūrfirsts 27
Auziņa Aloida, skat. **Ķirse** Aloida 88
Auziņa Franciska, Ķepovas 7-gadīgās pamatskolas beidzēja (1948) 92
Auziņa Leokādija (1912–2002), zemkope, Aloidas Ķirses un Zinaidas Kikustes māte 128, 138
Auziņa Zinaida, skat. **Kikuste** Zinaida 88, 128
Auziņš Alberts (dz. 1935), Asūnes 7-gadīgās pamatskolas beidzējs (1950) 64, 341
Auziņš Boļeslavs (1901–1993), zemkopis, Aloidas Ķirses un Zinaidas Kikustes tēvs 128, 138
Auziņš Ignats, Asūnes pagasta valdes priekšsēdētājs (20. gs. 20. gadi) 41
Avdjukeviča Aņisija (dz. Papsujeviča), Pētera Papsujeviča māsa 155

B

Bačkure Juzefa, pedagoģe, strādāja Asūnes pamatskolā (20. gs. 40.–60. gadi) 64, 65, 66, 94, 343
Bakšis Egons, *Mg. paed.*, DPI docētājs (20. gs. 70.–80. gadi) 349
Balodis Francis (1882–1947), arheologs, *Dr. philol.*, profesors, pirmais akadēmiski izglītotais latviešu vēsturnieks 11
Balodis Jānis (1881–1965), ģenerālis, Latvijas milit. un valsts darbinieks, kara ministrs (1931–1940) 11, 35, 63, 360
Baltmanis Eduards, jaunatnes biedrības valdes loceklis Asūnē (20. gs. 30. gadi) 196

Bangerskis Rūdolfs (1878–1958), Latvijas *SS* leģiona ģenerālinspektors, Daugavpils garnizona priekšnieks, kara ministrs (1933–1936) 156
Bareika Antoņina, Ķepovas pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību LLA, bijusi Dagdas spirta rūpnīcas un konfekšu fabrikas "Naruta" direktore 94
Barkovska Biruta, *Mg.* bioloģijā, DPI docētāja (20. gs. 70.–80. gadi) 349
Barkovska Genovefa (dz. 1935), vēsturniece, *Dr. hist.*, DPI Vēstures katedras vadītāja (1982–1992), LPI zinātniskā sekretāre (1997–2013) 8, 21, 70, 71, 192, 193, 355
Barons Krišjānis (1835–1923), folklorists, jaunlatviešu kustības darbinieks 194
Barševska Zeltīte (dz. 1967), pedagoģijas maģistre, DU docētāja, Arvīda Barševska dzīvesbiedre 349
Barševskis Arvīds (dz. 1965), biologs, *Dr. biol.*, Latvijas ZA akadēmiķis (2011), profesors, DU rektors (kopš 2007), TZO 3. šķira (2014) 8, 21, 58, 60, 387, 389
Baško Pēteris (1901–1969), redaktors, literāts (pseid. Ondžu Pīters, P. Ondžs), kultūras darbinieks, skolu inspektors, Krāslavas pamatskolas pārzinis (1925–1927) 206
Batņa Adele (dz. Patmalniece, 1886–1926), Aleksandra Batņas māte 205
Batņa Aleksandrs (1909–1967), literāts, publicists, zinātnieks 36, 88, 192, 205, 206, 207, 208, 297
Batņa Donats (19. gs.), Aleksandra Batņas tēvocis 209
Batņa Eduards, Kairišu pamatskolas beidzējs un vēlāk skolotājs 81, 88
Batņa Jadviga (dz. Grišāne, 19. gs.), Aleksandra Batņas vecāmāte (no tēva puses) 205
Batņa Jānis (1876–1949), zemkopis, Aleksandra Batņas tēvs 205
Batņa Jēkabs (arī Jākubs, 19. gs.), Aleksandra Batņas vecvecais tēvs 205
Batņa Jūlija, Aleksandra Batņas tēvamāsa 205
Batņa Marija (dz. Klincāne, 20. gs.), Aleksandra Batņas sieva 209
Batņa Rozālija (saukta Ruze), Aleksandra Batņas tēvamāsa 205
Batņa Staņislavs (20. gs.), Aleksandra Batņas brālis 205
Batņa Staņislavs (19. gs.), Aleksandra Batņas vecaistēvs (no tēva puses) 205
Batorijs Stefans (*Batory S.*, 1533–1586), Polijas karalis un Lietuvas lielkņazs, karavadonis 25, 370
Baufale Anna, Kaitras pamatskolas skolotāja (20. gs. 40.–50. gadi) 97
Baumaņu Kārlis (1835–1905), komponists 375
Bauskis Vitālijs, DPI rektors (1958–1962) 58

Beča Marta, pedagoģe, Asūnes pamatskolas skolotāja (20. gs. 30. gadi), Aloiza Beča sieva, mirusi izsūtījumā 61, 112
Bečs Aloizs, pedagogs, Asūnes 6-gadīgās skolas pārzinis (20. gs. 30. gadi), miris izsūtījumā 61, 62, 63, 64, 112, 155
Beitāne Irēna (dz. Giņeviča), pedagoģe, Dagdas vidusskolas beidzēja (1954) 344
Beitāne Leontīne (dz. Lune), Dagdas vidusskolas matemātikas skolotāja (20. gs. 60.–70. gadi) 344
Beitāne Ļena, Andzeļu tautas nama vadītāja (2011) 200
Belkovska Staņislava, pedagoģe, Kairīšu pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību 88
Belkovskis Jānis (dz. 1956), pedagogs, Asūnes pamatskolas direktors (1980–1983), "Daugavpils rajona Goda cilvēks" (2006), Špoģu vidusskolas direktors 74
Beļska Laura, Marijas Beļskas meita 113
Beļska Marija (dz. Medziņa, 1957), pedagoģe, Asūnes pamatskolas un Dagdas vidusskolas beidzēja (1975) 76, 112, 302
Beļskis Aleksandrs, Marijas Beļskas dēls 113
Beļskis Ernests, Marijas Beļskas dēls 113
Racingers, *Joseph Alois Ratzinger*, dz. 1927), pāvests, Romas katoļu baznīcas galva, Vatikāna vadītājs (no 2005) 257
Bergmane Broņislava (dz. Vedļa, 1932), pedagoģe, Aleksandra Vedļas māsa 8, 113
Bergmane Ģertrūde (dz. Mileika, 1948), ārste, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzēja (1964) 285
Bergmane Māra (dz. 1963), valodniece, Broņislavas Bergmanes meita 114
Bergmanis Juris, būvinženieris, Broņislavas Bergmanes vīrs 114
Bergmanis Valdis (dz. 1962), zootehniķis, Broņislavas Bergmanes dēls 114
Bergs Vilhelms, pasta darbinieks, Marijas Sušo-Bergas vīrs 219
Berka Ihoks, ārsts, strādājis Dagdā (20. gs. 1. puse) 275
Berķis Krišjānis (1884–1942), ģenerālis, Latgales divīzijas komandieris, Lāčplēša kara un TZO kavalieris 35
Bernāne Malvīne, pedagoģe, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 81, 88, 331
Bērziņa Lilita (1903–1983), aktrise 210
Bērziņš Boriss (1930–2002), gleznotājs 214
Bērzkalns Anatolijs, valodnieks, 2007. gadā izdotā "Latgaļu volūdas võrdu krõjuma" autors 90

Bēvalds Juris, dziedātājs, Antas Krūmiņas otrais vīrs 210
Bidzāne Domicela (dz. 1877), Antona Bidzāna māte 209
Bidzāne Emerita, skat. **Krišberga** Emerita 88
Bidzāne Janīna, Dagdas vidusskolas beidzēja (1954) 344
Bidzāne Monika (1908–1997), zemkope, Emeritas Krišbergas māte 136
Bidzāns Aleksandrs (1874–?), zemkopis, Antona Bidzāna tēvs 209
Bidzāns Aleksandrs (1904–2002), zemkopis, Emeritas Krišbergas tēvs 136
Bidzāns Antons (dz. 1908), arhitekts, beidzis Kairīšu pamatskolu un LU 88, 209
Biezais Kārlis, padagogs, Dagdas vidusskolas direktors (20. gs. 40. gadi) 307
Bikova Helēna (dz. Rupjā, ?–1996), pedagoģe, Jūlija Rupjā meita 101, 172, 174, 361, 362
Bikova Jolanta, Jūlija Rupjā mazmeita, mirusi 173, 361
Bikovs Pāvels, krievu virsnieks, dienējis Vācijā, Helēnas Bikovas vīrs, miris Baltkrievijā 172, 174, 361
Bīlenšteins Augusts (*Bielenstein A.,* 1826–1907), vācu tautības latviešu valodas, folkloras, etnogrāfijas un Latvijas vēstures pētnieks 20
Birkāns, Krāslavas ģimnāzijas skolotājs (20. gs. 30. gadi) 156
Blāķis Hugo Arnolds (1914–1992), izglītības darbinieks, DPI mācību meistars 348
Bleidele Inga, Asūnes tautas nama pašdarbības dalībniece (21. gs. 10. gadi) 199
Blūmentāls Dāvis (1871–1937), farmaceits 279
Blūzma Ārija, Asūnes pamatskolas skolotāja (21. gs.) 75
Bļugers Anatolijs (1926–2007), infekcionists, medicīnas zinātņu doktors, LPSR ZA akadēmiķis (1978), LPSR N. b. zinātnes darbinieks (1975) 279, 318
Bodaka, Krāslavas ģimnāzijas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 156
Bojārs Pēteris, garīdznieks, kalpojis Asūnes katoļu draudzē (1943–1944) 233
Bonins Aleksandrs (?–1897), provizors, Krāslavas aptiekas īpašnieks, Mārtiņa Bonina dēls 278
Bonins Mārtiņš (19. gs.), provizors, Krāslavas aptiekas īpašnieks 278
Borhi (*Borch),* vācu cilmes pārpoļota Latgales muižnieku dzimta 26, 28
Borhs Bernds fon der (arī Bernhards Borhs, *Bernd von der Borch*, 1451–?), 38. Livonijas ordeņa mestrs 23
Breidaks Antons (1932–2002), vēsturiskās valodniecības speciālists, *Dr. habil. philol.*, profesors 29

Brence Dominika (19. gs.), Boļeslava un Jāņa Brenča māte 361
Brence Leonora, Asūnes pamatskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja (21. gs.) 69, 75
Brencis Boļeslavs, Jāņa Brenča brālis, kritis Otrajā pasaules karā 361
Brencis Jānis, saimnieks Puščā, viņa mājā dzīvojusi skolotāja Kazimira Šeibe 361
Brencis L., saimnieks, viņa mājā dzīvojis pedagogs Jūlijs Rupjais 172, 360
Brežgo Boļeslavs (1887–1957), Latgales vēstures pētnieks 20, 29, 30, 192
Brigadere Anna (1861–1933), rakstniece 359
Brigenejs Vennemars fon (*Wennemar von Brüggeney*, ?–1401), Livonijas ordeņa mestrs 22
Brile Aija, mūzikas skolotāja, Jāņa Briļa meita 118
Brile Irēna, zootehniķe, Jāņa Briļa sieva 118
Brile Iveta, skolotāja, Jāņa Briļa meita 118
Brile Leontīne, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi), J. Briļa māsīca 84, 88
Brile Lidija (1934–2004), pedagoģe, Kairīšu pamatskolas beidzēja (1948), strādāja Asūnes 8-gadīgajā pamatskolā (1962–1963), J. Briļa (*Jr.*) māsa 64, 66, 87, 88, 89, 117, 304
Brile Sandra, skolotāja, Jāņa Briļa meita 118
Brile Tekla (dz. Patmalniece, 1901–1988), Jāņa un Lidijas Brilu māte 79, 115
Brili, Asūnes draudzes ģimenes 304
Brils (arī Briļs) Jānis (dz. 1937), lauksaimniecības un pašvaldību darbinieks, pedagogs 8, 79, 87, 88, 89, 115
Brils Jānis (1899–1959), Jāņa un Lidijas Brilu tēvs 115, 116, 117
Broce Johans Kristofs (*Brotze J. Chr.*, 1742–1823), čehu izcelsmes Baltijas vēstures novadpētnieks 20
Broka Terēzija (dz. 1925), leģendārā latgaliešu kordiriģente, mūzikas pedagoģe, apbalvota ar TZO (IV) 385
Broks Staņislavs (1926–1977), komponists, mūzikas pedagogs, kordiriģents, kultūras darbinieks 152, 383
Buda Mitrofans, Asūnes ciema padomes pr-js (20. gs. 50. gadi) 46
Buda Staņislava (dz. Skripka, 1928–2002), zemkope, Katrīnas Papsujeviča māsīca 333
Buiņicka T. (*Буйницкая Т.В.*, 20. gs.), Dagdas muižas īpašniece 239
Buiņickis Kazimirs (*Buinicki K.,* 1788–1878), rakstnieks, publicists, zinātnieks, Dagdas muižas īpašnieks 27, 32, 374

Bukšs Miķelis (1912–1977), valodnieks, vēsturnieks, kultūrvēsturnieks 192, 208
Bulis Jānis (dz. 1950), VE Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskaps 242, 352, 353, 354
Burunovs Aleksejs (dz. 1950), politiķis, pedagogs, bij. DPU Agrobioloģiskās stacijas direktors, DU direktors (2002–2010), LR 10. Saeimas deputāts 348
Buša Vera, pedagoģe, zinātniece, *Dr. paed.* 350
Butāne Valentīna (1929–2012), pirmā latgaliešu estrādes dziedātāja, komponista Pētera Butāna māsa, 50. gados sadarbojusies ar Edgaru Zveju 296
Butāns Pēteris (dz. 1942), komponists 296
Butāne-Zarjuta Jana, literārā redaktore 8

C

Cakuls Jānis (dz. 1926), Tinistas titulārarhibīskaps, Latvijas ZA Goda doktors 236, 248
Cereņa (dz. Arnicāne) Genovefa, V. Arnicāna māsa, mirusi, dzīvoja Mazās Jolzas sādžā 111
Cereņa Ēriks, šoferis, G. Cereņas dēls 111
Cereņa Raimonds, Asūnes jauniešu iniciatīvas grupas dibinātājs 201
Cibuļs Juris (dz. 1951), valodnieks, publicists, žurnālists, latgaliešu sabiedrisks darbinieks 386
Cicerons (*Cicero*, 106–43 pr. Kr.), Senās Romas orators, advokāts, rakstnieks, politisks darbinieks 52
Cirša Lidija, Kairīšu pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību DPI 88
Ciršs Antons, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 30. gadi) 81, 88, 331, 364
Ciršs Ipolits, mājsaimnieks Kairīšos (20. gs. 10.–20. gadi) 84, 363
Cīrule Iveta (dz. Kļaviņa, 1957), Staņislavas Kļaviņas meita 130
Cukunde, Krāslavas ģimnāzijas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 156

Č

Čača Paulīna, Ķepovas skolas skolotāja 94
Čaks Aleksandrs (1901–1950), dzejnieks 203
Čakste Jānis (1859–1927), valsts un politisks darbinieks, *Dr. iur. honoris*, pirmais Latvijas Valsts prezidents (1922–1927), apbalvots ar TZO (1925) 35
Čamanis J., Izglītības ministrijas viceministrs (20. gs. 30. gadi) 63
Čebotarjova Olga, ārste neiroloģe, Daugavpils Garīgās veselības centra vadītāja 76, 277, 286

Černiks Aleksandrs, pedagogs, Pauļukalna skolas pārzinis (20. gs. 50. gadi) 102
Černova Elizabete (1878–1965), ērģelnieka Jāņa Černova māte 231, 243
Černova Konstancija (dz. 1922), ērģelnieka Jāņa Černova sieva 231, 243
Černovs Jānis (1905–1981), Asūnes baznīcas ērģelnieks 198, 231, 243
Černovs Jānis (1948–1995), ērģelnieka Jāņa Černova dēls 231, 243
Čipēns Gunārs (dz. 1933), ķīmiķis, Latvijas ZA akadēmiķis, Organiskās sintēzes institūta direktors (1975–1982) 152

D

Danstere Lidija (dz. Rutka, 1935), pedagoģe 118, 119, 305
Danstere Vineta, inženiere ekonomiste, Lidijas Dansteres meita 119
Dansters Imants, strādnieks, šoferis, Lidijas Dansteres vīrs 119
Dansters Māris, strādnieks, Lidijas Dansteres dēls 119
Dārznieka Natālija, P. Dārznieka sieva, pensionēta medmāsa 287
Dārznieks Juris, P. Dārznieka dēls, Jelgavas slimnīcas otolaringologs 287
Dārznieks Pāvels (īst. uzv. Medziņš, 1924–2005), ārsts, zinātnieks 76, 277, 287, 288
Dauģerte V., Asūnes aptiekas vadītāja (20. gs. 80. gadi) 284
Daukšta Antons, *Dr. biol.*, DPI docētājs, docents 348
Deglis Pēteris, garīdznieks 234
Dēmostens (*Dēmosthénés*, 384–322 pr. Kr.), Senās Grieķijas orators, politisks darbinieks 53
Digilevs Jānis, pedagogs, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 30. gadi) 81, 88, 331, 359, 364
Djakonovs Nikolajs (*Дьяконов Н.М.*), komi dramaturgs 198
Dmitrijs Donskojs (*Дмитрий Иванович Донской*, 1350–1389), Maskavas lielkņazs, valsts darbinieks, karavadonis 264
Dmitrijs Oļģerdovičs (*Dmitrijus Algirdaitis*, ?–1399), Brjanskas kņazs, Ģedimina mazdēls, Trubeckoju kņazu ciltstēvs 364
Dmohovskis Kazimirs (*Дмоховский К.*, 1772–1851), Mogiļovas arhieparhijas arhibīskaps 228
Dobkevičs Jāzeps, Krāslavas tautas nama vadītājs, Krāslavas novada pašvaldības deputāts (2011) 200
Domaševs A. (*Домашев А.*, 20. gs.), pareizticīgo garīdznieks 240
Drēska Andris, *Dr. sc. ing.*, LLA Meža fakultātes Meža izmantošanas katedras profesors 186

Drizļonoka Viktorija (dz. Fogele), ķīmiķe, skaistumkonkursa "Mis Latvija 2007" un "*Miss Peace*" (2010) ieguvēja, Eduarda Homkas mazmeita, daugavpiliete 121
Drozdovska Dominika, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Drozdovska Olga, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Drozdovskis (Strazdelis) Antons (19. gs.), lietuviešu dzejnieks, sacerējis populāro baznīcās dziedamo "Kryssim ņyu ceļūs?" 227
Dubra Edgars (dz. 1978), finansists, AS "*Baltic Trust Bank*" līdzīpašnieks un valdes pr-js, M. Dubras dēls 96
Dubra Mečislavs, Apoļu pamatskolas beidzējs, ieguvis augstāko izglītību 96
Dubra Viktorija, sovhoza "Bērziņi" galvenā agronome 149
Dubra Vitālijs, kolhoza "Putj Ļeņina" pr-js (20. gs. 50.–70. gadi) 48
Dubra Vladimirs, Apoļu pamatskolas beidzējs, ieguvis augstāko izglītību, M. Dubras brālis 96
Dubrovskis Donats, iecirkņa ārsts Asūnē (20. gs. 60. gadi) 281
Dudka Tekla (dz. Rumaka), Kairīšu skolas ģeogrāfijas skolotāja (20. gs. 50.–60. gadi), absolvējusi DPI 83, 88
Dukaļskis Miķelis (1871–1957), katoļu garīdznieks, latgaliešu rakstu un grāmatu autors un izplatītājs 269
Dunsdorfs Edgars (1904–2002), vēsturnieks 36
Dzene Sandra, skolotāja, bij. Jēkabpils ģimnāzijas audzēkne 110
Dzergača Antoņina, farmaceite, ilgus gadus strādāja Asūnē 284

E

Eglītis Viktors (1877–1945), literāts, dzejnieks 203
Eiduks Antons (1914–1986), katoļu garīdznieks, prāvests 233, 245
Eihlers Ernsts Heinrihs (*Eichler E.H.*, 1792–?), ārsts 274
Ēlerte Sarmīte (dz. 1957), žurnāliste, kultūras un izglītības darbiniece, apbalvota ar TZO 21
Elgers Juris (1585–1672), jezuīts 52, 371
Elksne Ārija (1928–1984), dzejniece 150
Elksnis Jānis (dz. 1933), kultūras un izglītības darbinieks, grāmatizdevējs, apbalvots ar TZO 192
Emīls (dz. 1987), Riharda Kondratoviča mazdēls 134
Endzelīns Jānis (1873–1961), valodnieks 376
Epšteins, provizors, Dagdas aptiekas īpašnieks (19. gs.) 278
Ezerniece, Krāslavas ģimnāzijas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 156
Ēzops (*Aisōpos*, 6. gs. pr. Kr.), sengrieķu dzejnieks 52

F

Fedorovičs Antons, ārsts, medicīnas darbinieks, strādājis Krāslavā (19. gs.) 274

Fehte II Johans fon (*Fechte II J. von*, 1285–1294), Rīgas arhibīskaps 22

Felce Baiba, DU lektore 70

Felcis Ainārs, DU lektors 70

Filipenoka Terēzija (dz. Kukare, 20. gs.), pedagoģe, Ezermalas pamatskolas pārzine 99

Finleisone Eilīna (*Finleison E.*, 20. gs.), skotiete, Konstantīna Raudives paziņa 216

Firstenbergs Vilhelms fon (*Wilhelm von Fürstenberg*, 1500–1564), Livonijas ordeņa mestrs (1557–1559) 27

Fogele Inta (dz. Homka), kultūras darbiniece, Eduarda Homkas meita 121

Francisks, skat. Asīzes Francisks 232

Franks Esajs Jākobs (18.–19. gs.), ārsts, medicīnas zinātņu doktors, strādājis Krāslavā 274

Fridrihsons, Bogdānu meža mežsargs (20. gs. 20. gadi) 41

Fukidids (*Thukydídés*, ap 460 – ap 395 pr. Kr.), sengrieķu vēsturnieks 53

G

Gabra Brigita, Aloiza Gabra māte 246

Gabrāns Jānis (20. gs.), garīdznieks 268

Gabris Aloizs (1888–1960), garīdznieks 233, 246

Gabris Jāzeps, Aloiza Gabra tēvs 246

Gailums Pēteris, pedagogs, Laizānu skolas pārzinis (20. gs. 40.–50. gadi) 102

Galenieks Pauls (1891–1962), botāniķis LU 132

Galērijs (*Galērius*, ap 250–311), Senās Romas imperators 366

Galiļejeva Svetlana, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzēja (1980) 76

Gari-Jone Agnese (1897–1979), skolotāja, literāte, sabiedriska darbiniece 268

Garleja Rasma, *Dr. oec., Dr. habil. paed.*, LU emeritētā profesore 132

Gedvarde Inese (dz. Orupe, 1962), agronome, pedagoģe, Marijas Orupes meita 150

Geiba Ivars (dz. 1965), inženieris celtnieks, pašvaldību darbinieks, beidzis LLU (1992) 278

Geiba Jānis (dz. 1940), celtnieks, sabiedrisks darbinieks, absolvējis LLA Daugavpils Latviešu biedrības valdes loceklis, TZO (2012) 149, 192

Geiba Vladislavs (1935–1999), agronoms, absolvējis LLA, Dagdas vidusskolas beidzējs (1954), kolhoza "Bērziņi" agronoms, sovhoza "Krāslava" ilggadējs priekšsēdētājs 278, 343, 344

Geidāns J., LZJA Kairīšu nodaļas loceklis 197
Gekiša Janīna, Krāslavas Valsts ģimnāzijas muzeja vadītāja 70
Gendels Kazimirs (dz. 1934), rakstnieks, dzimis Indras pagasta Ganusovas sādžā, bijis represēts (1945) un izsūtīts uz Omskas apgabala Kolosovas rajonu, atbrīvots 1955. gadā 42
Gerdenis (*Гердзень*, arī *Гердень*, ap 1190–1267), Vitebskas un Polockas kņazs (1264–1267) 17
Gerharde-Upeniece Ginta, Antas Krūmiņas meita 210
Gerhards Harijs, aktieris, Antas Krūmiņas pirmais vīrs 210
Gerhards no Jorkes (*Gerhard von Yorke*, 14. gs.), Livonijas ordeņa mestrs 20, 369
Gēte Johans Volfgangs (*Goethe J.W.*, 1749–1832), vācu rakstnieks, dzejnieks, domātājs, zinātnieks, valsts darbinieks 204
Giņeviča Janīna, Dagdas vidusskolas skolniece, skolotāja 344
Glāzniece Lūcija, skat. Ūbele Lūcija 81, 359, 380
Gliks Johans Ernsts (*Glück J.E.*, 1652–1705), vācu luterāņu mācītājs, izglītības darbinieks, pirmais pārtulkoja Bībeli latviešu valodā 371
Glinterniks Zauls, ārsts, *Dr.*, strādājis Asūnē (20. gs. 30. gadi) 280
Godmanis Ivars (dz. 1951), fiziķis, finansists, politiķis, Ministru prezidents (1990–1993) 319
Golubeckis Raimonds (dz. 1935), Dagdas vidusskolas beidzējs (1954), absolvējis LLA 343, 344
Gordons Lazars, provizors, aptiekas īpašnieks Dagdā 278
Gorenko Svetlana, stomatoloģe, apkalpoja Asūnes FVP (20. gs. 90. gadi) 282
Gorislava, skat. Rogneda 15
Gorska Valentīna, *Mg. paed.,* absolvējusi DPU, strādājusi DPU Darbmācības katedrā, Vladimira Gorska mazmeita 349
Gorskis Vladimirs (1909–1981), biologs, *Dr. biol.* (1938), DVSI Dabaszinātņu katedras vadītājs (1945–1946), (1961–1962) DPI Dabaszinātņu katedras vadītāja p.i. No 1965. g. bioloģijas zinātņu kandidāts, Dabaszinātņu, zooloģijas un fizioloģijas katedras docents (1968–1981) 152
Grašmanis Krišs, DPI direktors (1953–1958) 58
Grauba Aloizs, Ķepovas skolas direktors (20. gs. 40. gadu 2. puse) 62, 92, 94
Grauba Anna, DPI absolvente, matemātikas skolotāja 94
Grauba Anna, skat. Rutka Anna 306
Grauba Jānis (dz. 1935), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950) 64, 76, 341
Grauba Jāzeps (dz. 1935), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950) 64, 76, 340, 341, 343, 344

Grauba Veronika, ieguvusi augstāko izglītību, režisore kultūrdarba jomā 94
Grāvītis Oļģerts (dz. 1926), komponists, muzikologs, mūzikas vēsturnieks, *Dr. art.*, profesors 219
Gražule Elizabete (1907–1986), zemkope, Irēnas Matjušonokas māte 141
Gražule Iveta (dz. Papsujeviča, 1978), ārste ginekoloģe, Marijas Papsujevičas meita 76, 277, 288, 294
Gražule Lidija (dz. Pavliņa, 1932), pedagoģe, arī direktore, strādāja Ķepovas un Asūnes pamatskolā 74, 94, 97, 119, 120, 306, 316
Gražule Patrīcija (dz. 2010), Ivetas Gražules meita 289, 294
Gražule Zita, Asūnes 9-gadīgās pamatskolas mācību daļas vadītāja (21. gs.) 120
Gražulis Aldis, Lidijas Gražules dēls 119
Gražulis Artūrs (dz. 1981), NBS Jūras spēku kuģa komandieris, Ivetas Gražules vīrs 289
Gražulis Jāzeps (1901–1943), zemkopis, Irēnas Matjušonokas tēvs 141
Gražulis Pāvels, Irēnas Matjušonokas brālis 141
Gražulis Roberts, miris, Irēnas Matjušonokas brālis 141
Grebežs Ādams (1886–1927), Asūnes pagasta valdes pr-js, dzimis Kapiņu pagastā 41
Greiškalns Kārlis (dz. 1942), bij. IZM ministrs 352
Greivulis Juris, miris, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 40. gadi) 81, 88, 331
Grigorašs Fjodors (1905–1984), sociālhigiēnists, medicīnas vēsturnieks, RMI profesors, Latvijas PSR N. b. veselības aizsardzības darbinieks 279, 296
Grigulis Gunārs, ārsts, medicīnas darbinieks 320
Grīnberga Emīlija (arī Emma), Pauļukalna skolas pārzine (20. gs. 30. gadi) 100
Grīnbergs Jēkabs, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 20. gadi) 80, 88
Grīnšteins Voldemārs (1911–1985), bioķīmiķis, LVU profesors 132
Grišāne Beate, Pētera Grišāna meita 296
Grišāne Ligija, Pētera Grišāna meita 296
Grišāne Regīna, Pētera Grišāna meita 296
Grišāns Boļeslavs (1894–1983), garīdznieks 205, 233, 237, 247, 306
Grišāns Jāzeps (1891–1989), garīdznieks, kalpojis Dagdā u.c. 205
Grišāns Pēteris (1986–1961), ārsts, Daugavpils apvienotās slimnīcas ķirurgs (1927–1940; 1956–1961), Lāčplēša Kara ordeņa kavalieris (1920) 296
Grizāne Anastasija, pedagoģe, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi), ieguvusi augstāko izglītību 88, 331

Grizāne Džeoanna, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Grizāne Emīlija, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Grizāne Janīna, pedagoģe, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi), ieguvusi augstāko izglītību 88, 331
Grizāne Vera, pedagoģe, Asūnes pamatskolas direktores vietniece mācību un audzināšanas darbā (21. gs.), absolvējusi DPI Filoloģijas fakultāti 75
Grizāne Viktorija, pedagoģe, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi), ieguvusi augstāko izglītību 83, 88, 189
Grizāns Konstantīns, Asūnes baznīcas ērģelnieks 231
Gulbe Aīda, Jāņa Pokuļa deju partnere DPI deju kolektīvā "Laima" (20. gs. 50.–60. gadi) 348
Gulbis Gunārs (1931–1986), pedagogs, izglītības darbinieks, DPI rektors (1971–1977) 58, 152
Gusevs Aivars (dz. 1964), mācītājs, Daugavpils luterāņu draudzes priesteris, dekāns (līdz 2010) 352
Gustavs II Adolfs (1594–1632), zviedru karalis 52
Gvido Aretinskis (*Gvido d'Areco*, 990–1050), itāliešu mūks, mūsdienu nošu rakstu sistēmas izgudrotājs 367

H

Hamsuns Knuts (1859–1952), norvēģu rakstnieks 218
Herders Johans Gotfrīds (*Herder J.G.*, 1744–1803), vācu rakstnieks, filozofs, apgaismotājs 16
Herike Gosvins (*Herike Goswin von*, ?–1359), Livonijas ordeņa mestrs 20
Hillers Solomons (1915–1975), ķīmiķis, Latvijas ZA akadēmiķis, Organiskās sintēzes institūta direktors (1956–1975) 152
Hilzeni (*Hylsen*), vācu cilmes pārpoļota Latgales muižnieku dzimta 26, 28
Hilzens Dīdrihs (*Hylsen D.*, 16. gs.), Dagdas muižnieks 27
Hilzens Idzi (*Hylsen I.*, 18. gs.), muižnieks, J.A. Hilzena mazdēls 28
Hilzens Jānis Francis (*Hylsen J.F.*, 17. gs.), Kurzemes hercogistes kanclers 27
Hilzens Jans Augusts (*Hylsen J.A.*, 1702–1767), muižnieks, Dagdas muižas īpašnieks, Latgales kultūras darbinieks 27, 28, 53, 227, 372
Hilzens Juris Konstantīns (*Hylsen J.K.*, 18. gs.), Dagdas muižnieks, Viļakas stārasts 227
Hilzens Justiniāns (*Hylsen J.*, ?–1778), Maltas (Joanītu) ordeņa kavalieris, J.A. Hilzena dēls 28
Hjūms Deivids (*Hume D.*, 1711–1776), angļu filozofs, vēsturnieks, ekonomists 307

Hodkevičs Jans Karols (*Chodkiewicz J.K.*, 1560–1621), maršals, Lietuvas lielhetmanis 25
Holovinskis Ignacijs (*Holowinski I.*, 1807–1855), Mogiļevas arhibīskaps (1851–1855) 234
Homērs (*Hómēros*, ap 8. gs. pr. Kr.), sengrieķu dzejnieks 53
Homka Alberts, pedagogs, Laizānu skolas pārzinis (1943), Kairīšu skolas direktors (1944–1945), Asūnes 6-gadīgās skolas beidzējs (1932) 88, 102
Homka Anna (Annele, dz. Pavlovska), pedagoģe, Apoļu skolas direktore (20. gs. 40. gadi), Jadvigas Pavlovskas māsa 96, 102, 297
Homka Antoņina, pedagoģe, Asūnes skolas beidzēja (1932), absolvējusi DVSI (1939) 62
Homka Atis (arī Antons, Antons Atis, dz. 1917), būvinženieris, sabiedrisks darbinieks, Jadvigas Pavlovskas māsas Annas dēls 62, 69, 76, 155, 296
Homka Eduards (1915–1978), ķīmiķis, pedagogs, zinātnieks 120, 121
Homka Helēna, Asūnes pamatskolas beidzēja 76, 155
Homka Juzefa, agronome, pedagoģe, Eduarda Homkas māsa 122,
Homki, Asūnes pagasta ievērojamās dinastijas pārstāvji 271

I

Igaune Staņislava (dz. Kacare, 1943), izglītības un lauksaimniecības darbiniece 123
Igaunis Dzintars, Staņislavas Igaunes dēls 124
Igaunis Pēteris, pedagogs, absolvējis DPI, Staņislavas Igaunes vīrs 124
Ikere Zaiga (dz. 1945), filoloģe, *Dr. habil. philol.*, profesore, DU rektore (2002–2007) 58, 60, 387
Iltners Edgars (1925–1983), gleznotājs 214
Indriķis (arī Latviešu Indriķis, *Henricus de Lettis*, 1187-pēc 1259), hronists 13
Innocentijs III (īst. v. Lotārs de Senji, *Innocentius*, 1160–1216), Romas pāvests 16, 368
Isaka Anna, Kairīšu skolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību 88
Isaka Domicella (dz. Medziņa, 1911–1988), zemkope, Annas Jegorovas māte 125
Isaka Janīna (dz. 1939), Annas Jegorovas māsa, Kairīšu skolas beidzēja (20. gs. 2. puse) 125
Isaka Lūcija, skat. Rutka Lūcija 125
Isaka Olga, pedagoģe, Asūnes 7-gadīgās skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi) 64
Isaka Viktorija, farmaceite, Asūnes aptiekas īpašniece (kopš 1996) 284

Isaks Aloizs (1935–2004), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950), bijis represēts, dzīvojis Kazahstānā, turpat arī miris 340, 341, 343
Isaks Jānis (1936–2008), strādnieks, Annas Jegorovas brālis 87, 125
Isaks Vitālijs (dz. 1943), strādnieks, Annas Jegorovas brālis 125
Isaks Vitālijs (1905–1977), zemkopis, Annas Jegorovas tēvs, Kairīšu skolas beidzējs (20. gs. 2. puse) 125
Isaks Vladislavs (1928–2010), kolhoza "Putj Ļeņina" galvenais mehāniķis, dzīvojis Asūnē, Aloiza Isaka brālis 340
Ivanova Anna, *Mg. paed.,* docētāja DPU Darbmācības katedrā 349
Ivanovska Leokādija (?–2006), pedagoģe, Asūnes pamatskolas skolotāja, Viktora Ivanovska sieva 64, 66, 198, 343
Ivanovskis Viktors (dz. 1928), Asūnes pagasta kultūras un sabiedrisks darbinieks, mednieks 197, 198
Ivans IV Bargais (*Иван IV Грозный*, 1530–1584), Krievzemes lielkņazs, pirmais Krievijas cars 20, 25, 28, 29, 34, 370
Ivans III (*Иван III Васильевич*, 1440–1505), Maskavas lielkņazs 22, 34, 363
Ivbulis Jezups (dz. 1909), agronoms, absolvējis LU (1937) 278
Ivbulis Staņislavs (1907–1990), garīdznieks, Asūnes katoļu draudzes prāvests (1974–1990) 231, 234, 235, 248

J

Jākobsons Valdis (dz. 1938), uzņēmējs, AS "Grindeks" valdes priekšsēdētājs (līdz 2007), Latvijas Zāļu ražotāju asociācijas viceprezidents 323
Jakovele Anna (1926–2007), Lidijas Peipiņas māte 161
Jakovelis Vladislavs (1925–2006), Lidijas Peipiņas tēvs 161
Jakovļeva Raisa, aktīva Ķepovas pagasta donore (2008) 283
Jakubaņeca Irēna (dz. Arnicāne, 1944), filozofe, izglītības darbiniece 124
Jakubaņecs Valdis (dz. 1935), filozofs, *Dr. habil. phil.*, profesors, Irēnas Jakubaņecas vīrs 125
Jakušonoka Ausma, Asūnes pamatskolas beidzēja, absolvējusi DPI 76
Jakušonoks Ivars, Asūnes pamatskolas beidzējs, absolvējis LPoA 76
Jaloveckis Jānis Jāzeps (1817–1885), Krāslavas garīgā semināra pēdējais rektors 228
Jānis Pāvils II (īst. v. Karols Juzefs Vojtila, *Karol Józef Wojtyła, Ioannes Paulus PP II,* 1920–2005), Romas pāvests, bija Vatikāna pilsētvalsts valdnieks, svētlaimīgais 259, 322, 386
Jankevičs Miķelis, Nautrēnu prāvests, izdeva (1849) garīga satura grāmatas par atturēšanos no dzeršanas 228

Jankovskis Pāvils (1900–1958), garīdznieks 249
Jans II Kazimirs Vāsa (*Jan II Kazimierz Wasa, Jonas Kazimieras Vaza*, 1609–1672), Polijas karalis un Lietuvas lielkņazs 371
Jansons Bruno (1932–2003), ģeogrāfs, *Dr. paed.*, DPU rektors (1992–1998), TZO kavalieris 58, 386
Jans III Sobeskis (*Jan III Sobieski*, 1629–1696), Polijas karalis, karavadonis 227, 228, 371
Jegorova Anna (dz. Isaka, 1941), pedagoģe 125, 126, 127
Jegorovs Aigars (dz. 1977), inženieris, Annas Jegorovas dēls 127
Jegorovs Andris (dz. 1976), matemātiķis, programmētājs, Annas Jegorovas dēls 127
Jegorovs Mihails, Annas Jegorovas otrais vīrs 126
Jeremenoka Alīne, Asūnes tautas nama pašdarbības dalībniece (21. gs. 10. gadi) 199, 387
Jeremenoks Vladimirs, lauksaimnieks, A. Jeremenokas vīrs 387
Jermolajeva Elita, *asoc. prof.*, DU zinātņu prorektore (2007–2012) 8
Jeruma Inga, žurnāliste 210
Jevstrahins Konstantīns, ģimenes ārsts, apkalpojis arī Asūnes FVP (2010) 282, 283
Jezerskis Zigfrīds, *Mg. paed.*, docējis DPU Darbmācības katedrā 350
Jordans (*Jordan*, 17. gs.), jezuīts 28
Judelovičs Jankelis (*Юделович Я.Л.*, 1849–?), ārsts Dagdā (1904), Grīvā (1907), Daugavpilī (1909–1914) 284
Juhna Arturs (dz. 1951), mācījies Ķepovas pamatskolā, absolvējis LLU, ekonomists 92
Juhna Helēna, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948), Dagdas vidusskolā mācīja rasēšanu 92
Juhna Vēsma, Viktora Juhna meita 94
Juhna Tālis, Viktora Juhnas dēls, RTU zinātņu prorektors 94
Juhna Viktors (dz. 1944), mācījies Ķepovas pamatskolā, absolvējis LLA (1970), inženierzinātņu doktors 94
Juhņeviča Domenika, skat. Mileika Domenika 88, 359
Juhņeviča Marija, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 341
Juhņeviča Valija (dz. 1901), pedagoģe, Haralda Juhņeviča māte 127
Juhņevičs Eduards (dz. 1900), pedagogs, Asūnes pamatskolas skolotājs un direktors (1940–1947), Haralda Juhņeviča tēvs 64, 65, 74, 105, 127, 173
Juhņevičs Haralds (dz. 1928), pedagogs, apbalvots ar TZO 69, 76, 127, 128

Jūrdžs (arī Jurdžs, Jurdžys) Andrivs (1845–1925), dziesminieks, latgaliešu rokrakstu grāmatu autors 37, 213
Jurkeviča Jekaterīna, pedagoģe Kairīšu skolā (20. gs. 2. puse), M. Jurkeviča dzīvesbiedre 88, 189
Jurkevičs Mečeslavs, Kairīšu skolas direktors (1948–1953) 82, 83, 84, 88, 173, 189
Juzefoviča Elita, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzēja (1980), Mečeslava Juzefoviča meita 67
Juzefovičs Mečeslavs (1940–?), Asūnes pamatskolas skolotājs (20. gs. 60. gadi) 64, 66, 198
Juzefovičs Rihards, aktīvs Asūnes pagasta donors, Mečeslava Juzefoviča dēls 283

K

Kacare Marija (1913–1956), Staņislavas Igaunes māte 88
Kacare Staņislava, skat. Igaune Staņislava 88
Kacars Albīns (1905–1944), Staņislavas Igaunes tēvs 88
Kacars Pāvels, LLA absolvents, vides izglītības speciālists 94
Kalderons de la Barka Pedro (*Calderón de la Barca P.*, 1600–1681), spāņu dramaturgs un dzejnieks 217
Kalnbērziņa Anna, DPI rektore (1962–1971) 58
Kalēja E., Kalēju skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 131
Kalējs P., Kalēju skolas pārzinis (20. gs. 2. puse) 131
Kalinka Kazimirs (1871–1943), garīdznieks, Asūnes draudzes prāvests (1906–1913) 233, 249
Kalnača Helēna, O. Čebotarjovas māte (1925–2011) 286
Kalnačs Kazimirs, O. Čebotarjovas tēvs (1925–2002) 286
Kalvišķe Hermīne, pedagoģe, Ķepovas skolas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 91
Kalvišs Leontijs (dz. 1935), pedagogs, beidzis DPI, strādājis Konstantinovas lauksaimniecības tehnikumā 94 240, 343, 344
Kamerāde Irēna, Asūnes pamatskolas skolotāja (21. gs.) 75
Kaminska Rūta (dz. 1950), mākslas zinātniece, *Dr. art.* 21
Kamioka V., bīskaps 230
Kancāns Roberts, farmaceits, strādājis Asūnē (20. gs. 70. gadi) 284
Kaņeps Vilhelms (dz. 1923), sociālhigiēnists, medicīnas vēsturnieks, PSRS Medicīnas ZA akadēmiķis, profesors, Latvijas PSR N. b. ārsts, Latvijas PSR veselības aizsardzības ministrs 279
Kapiņš M., pedagogs, DVSI pasniedzējs (20. gs. 50. gadi) 119

Karina Marija (saukta Mirandella), Konstantīna Raudives ārlaulības meita 217
Kaskeviča Sofija (dz. Krūmiņa, 1927–1987), pedagoģe, ilggadējā Asūnes pamatskolas skolotāja 64, 66, 100, 198, 343
Kaskevičs Konstantīns, Asūnes pamatskolas saimniecības vadītājs, Sofijas Kaskevičas vīrs 64, 198
Kaškure Staņislava, Kairīšu pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību 88
Katlaps Žanis (1907–1968), aktieris, režisors 210
Katrīna (*Екатерина*, *Katherine*), svētā 34
Katrīna II (*Екатерина II,* 1729–1796), Krievijas imperatore (1762–1796) 34
Keirāns Leonīds (dz. 1925), pedagogs, *Dr. habil. paed.*, Valsts emeritētais zinātnieks, emeritētais profesors 110, 152, 192, 193, 347, 355
Keišs Jāzeps, ārsts, RSU Infekcijas nodaļas vadītājs, profesors 318
Kemps Francis (1876–1952), publicists, dzejnieks, izdevējs, sabiedrisks darbinieks 9, 24, 30, 36, 37, 191, 192
Ketlers Godhards (*Kettler G. von*, 1517–1587), Kurzemes hercogs, pēdējais Livonijas mestrs 25,
Kikovka Jevgēnija, Asūnes ambulances sanitāre (20. gs. 70. gadi) 281
Kikovka Pāvels, pirmais kolhoza "Putj Ļeņina" kalējs 63
Kikuste Zinaida (dz. Auziņa, 1938), pedagoģe 8, 128
Kikusts Daniels, fiziķis, Zinaidas Kikustes vīrs 129
Kikusts Gusts, Latvijas radio darbinieks, Zinaidas Kikustes dēls 129
Kikusts Jānis, autoeksperts, Zinaidas Kikustes dēls 129
Kikusts Uldis, apsardzes dienesta darbinieks, Zinaidas Kikustes dēls 129
Kirhenšteins Augusts (1872–1963), mikrobiologs, zinātnieks, valsts darbinieks 46
Kirkillo (arī Kerkilo) Jāzeps, garīdznieks, pazīstams ar grāmatu "Jēzus Sirds brõleiba" (1849) 228
Kiršfelde Helga, skat. Pokule Helga 166, 348
Kiselis Jāzeps (1894–1951), garīdznieks, sabiedrisks darbinieks, ilggadējs prāvests Krāslavā, no 1940 strādāja Rīgā 196
Kivliņa Lidija (dz. 1939), ārste, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948), absolvējusi RMI 92, 94
Kivliņš Domeniks, Ķepovas skolas skolotājs 94
Kleopatra (*Kleopátra*, 69–30 pr. Kr.), pēdējā hellēnistiskās Ēģiptes valdniece
Klimoviča Genovefa, šuvēja 237
Klismete B., Kalēju skolas skolotāja (20. gs. 20. gadi) 131

Kļaviņa Staņislava (dz. Medziņa, 1930–1977), pedagoģe 76, 129
Kļaviņš Edvīns, absolvējis LLA, Staņislavas Kļaviņas vīrs 130
Kļaviņš Paulis (dz. 1928), teologs, *Dr. theol.*, politiķis, radio darbinieks, cilvēktiesību aizstāvis, apbalvots ar TZO 321
Kokars Imants (1921–2011), kordiriģents, Latvijas Valsts Konservatorijas bijušais rektors 382
Kokars Jānis (1914–1967), garīdznieks 234, 241, 250
Kokina Inese, DU zin. prorektore, *asoc. prof.* 8
Kokina Valentīna (1938–2008), izglītības darbiniece, *Dr. biol.*, DU docente 348
Kolovza Apolonija (dz. Turlaja), Dagdas vidusskolas latviešu valodas skolotāja (20. gs. 50.–60. gadi) 347
Koļeda Staņislava, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Kondratoviča Antoņina (dz. Pizāne, 1911–1989), R. Kondratoviča māte 131
Kondratoviča Ārija (1936–2001), R. Kondratoviča māsa 131
Kondratoviča Ginta (dz. 1958), bioloģe, floriste, R. Kondratoviča meita 134
Kondratoviča Skaidrīte (dz. 1931), botāniķe, R. Kondratoviča sieva 134
Kondratoviča Valija (dz. 1930), R. Kondratoviča māsa 131
Kondratovičs Ēvalds (dz. 1934), R. Kondratoviča brālis, *Dr. bioloģijā* 76, 131
Kondratovičs Harijs (dz. 1955), R. Kondratoviča brālis 131
Kondratovičs Jāzeps (1903–1995), mežsargs, R. Kondratoviča tēvs 131
Kondratovičs Rihards (dz. 1932), biologs, selekcionārs, Valsts emeritētais zinātnieks, LU profesors, Latvijas ZA akadēmiķis, apbalvots ar TZO 76, 131, 132, 133, 134, 135
Kondratovičs Uldis (dz. 1963), biologs, *Dr. biol.*, bij. LU Bioloģijas fakultātes dekāns, R. Kondratoviča dēls 134
Kondratovičs Verners (dz. 1938), R. Kondratoviča brālis 131
Konrāds Nikolajs Kārlis (1904–1983), selekcionārs 132
Konstantīns I Lielais Flāvijs Valērijs (ap 285–337), Senās Romas imperators, pārcēla impērijas galvaspilsētu no Romas uz Bizantijas pilsētu, nosaucot to par Konstantinopoli 366
Kopeiks Eduards (dz. 1906), garīdznieks 233, 250
Korfi (*Korff*), senā Vestfāles vācu muižnieku dzimta 26
Korfs Aleksandrs (*Korff A. von*, 1713–1785), Prūsijas kanclers un kara ministrs 229
Korfs Johans Albrehts (*Korff J.A.*, 1697–1766), vēsturnieks, zinātnieks, Pēterburgas ZA prezidents, valstsvīrs 230

Korfs Nikolauss (VII, *Korff N. von*, 1648–1708), Rēzeknes stārasts un Asūnes voits, poļu Vidzemes mantzinis 229
Korfs Nikolauss Frīdrihs Johans (*Korff N.F.J.*, 1710–1766), ģenerālšefs, Pēterburgas ģenerālpolicijmeistars 230
Kosače Vera, Kairīšu skolas krievu valodas skolotāja (20. gs. 60. gadi) 85, 88
Kosovskis Tomašs (19. gs.), teologs, *Mg. theol.*, Līksnas prāvests, populāro garīgo darbu autors 228, 374
Kovals Silva, Račevas zemnieks (20. gs. 20.–50. gadi) 41
Kovaļevska Anna (dz. 1924), mācījās Asūnes pamatskolā, F. Kovaļevska meita, H. Kovaļevskas māsa (dvīne) 76
Kovaļevska Apolonija (dz. 1929), pedagoģe, beigusi Asūnes 7-gadīgo skolu, Krāslavas ģimnāziju un Pedagoģisko klasi pie tās, strādāja Krāslavas rajonā, F. Kovaļevska meita 76
Kovaļevska Genovefa (dz. 1934), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950), absolvējusi DPI, strādāja par skolotāju Jēkabpils, Valkas, Limbažu un Krāslavas rajonā (Aulejā) 64, 76, 341
Kovaļevska Helēna (dz. 1924), mācījās Asūnes pamatskolā, F. Kovaļevska meita, G. Kovaļevskas māsa 76
Kovaļevska Larisa (dz. 1977), pedagoģe 76, 135, 136
Kovaļevska Marija (dz. Melķere, 1930), Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1946), strādāja Asūnes medpunktā, O., E. un R. Kovaļevsku māte, J. Kovaļevska sieva 62, 237, 281, 308
Kovaļevska Nadežda (dz. Ivanova), grāmatvede, ekonomiste, L. Kovaļevskas māte 135
Kovaļevska Otīlija (dz. 1964), ģeogrāfe, Asūnes pamatskolas beidzēja, absolvējusi LU Ģeogrāfijas fakultāti, dzīvo Rīgā 76, 238, 386
Kovaļevska Pudentija (dz. Mackeviča, 1900–1951), zemkope, dzimusi Pustiņas pag. Gromikos, L. Kovaļevskas vecāmāte 135
Kovaļevska Rita, Asūnes pamatskolas, Dagdas vidusskolas un mūzikas skolas beidzēja, spēlēja ērģeles Asūnes un Aglonas baznīcā, dzīvo Rēzeknē, O. Kovaļevskas māsa 238
Kovaļevskis Aleksejs (1889–1982), zemkopis, E., O un R. Kovaļevsku vectēvs, dzīvojis Pustiņas pagasta Nikšānos 237, 311
Kovaļevskis Evalds, beidzis Asūnes pamatskolu, Dagdas vidusskolu un mūzikas skolu, O. un R. Kovaļevsku brālis 238
Kovaļevskis Francis (1893–1947), zemkopis, L. Kovaļevskas vectēvs 136
Kovaļevskis Jāzeps (1923–1992), zemkopis, M. Kovaļevskas vīrs 238
Kovaļevskis Pēteris (dz. 1938), beidzis Asūnes pamatskolu, L. Kovaļevskas tēvs 135

Kovaļevskis Viktors, mehāniķis, L. Kovaļevskas brālis 135
Kozlovska Marija, J. un L. Brilu vecāmāte 304
Kozlovskis Antons, Asūnes pagasta valdes sekretāra palīgs (20. gs. 20. gadi) 41
Krišberga Emerita (dz. 1936), matemātiķe 136
Krišbergs Rihards, fiziķis, Emeritas Krišbergas vīrs 136
Kriviņa Veronika, Apoļu pamatskolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Kromāne Anna, Ķepovas pamatskolas skolotāja, strādājusi arī Laizānu skolā (20. gs. 40. gadi) 94, 102
Kromāne Staņislava, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Kronvalds Atis (1837–1875), pedagogs, valodnieks un publicists, jaunlatviešu kustības dalībnieks 37
Krūmiņa Anta (īst. v. Antonija, dz. 1934), aktrise 210
Krūmiņa Elīna, Asūnes pamatskolas skolniece (21. gs.) 76
Krūmiņa Kazimira, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Krūmiņa Monika, skat. Pivovarenoka Monika 99, 100, 343
Krūmiņa Sofija, skat. Kaskeviča Sofija 64, 66, 100, 198, 343
Krūmiņš Antons, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzējs (1948) 92
Krūmiņš J., LZJA Kairīšu nodaļas loceklis 197
Krūmiņš Kārlis (1890–1966), augsnes zinātnieks, profesors 121
Krumpāns Ludvigs (1914–1983), garīdznieks 233, 251, 252
Kubli Melhiors (*Kubly M.*, 1836–1897), farmaceits, pētījis Krāslavas avota minerālūdeni 275
Kučinskis Staņislavs (1913–2008), jezuītu tēvs 21, 232
Kudiņa Ģertrūde (dz. 1951), arhitekte, absolvējusi RTU, ilggadēja Daugavpils pilsētas galvenā arhitekte 192
Kudrjavcevs Pāvels, pedagogs, Apoļu skolas direktors (20. gs. 50. gadi) 96
Kuhaļskis Viktors, bijušais DPU Darbmācības katedras mācību meistars 350
Kukare Terēzija, skat. Filipenoka Terēzija 99
Kuncāns J., Daugavpils apriņķa skolu valdes pr-js 64
Kuprevičs, kanoniķis 230
Kurmins Jānis, Krāslavas draudzes vikārs, sarakstījis poļu-latīņu-latgaliešu vārdnīcu (282 lpp., izdota 1858) 228
Kurtiša Valentīna, Ķepovas pamatskolas skolotāja 94
Kutuzovs, grāfs 151
Kutkeviča Anna (dz. 1938), Kairīšu skolas beidzēja (1952), absolvējusi DPI (1975) 88
Kuzmičs Jānis (1883–1946), zemkopis, O. Kuzmiča vectēvs 241

Kuzmičs Oļegs, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980) 67
Kvelde Pauls (dz. 1927), kordiriģents, strādājis DPI (20. gs. 50. gadi) 149
Kvjatkovska Adele (1901–1992), Lidijas Pavlovskas māte 94, 159
Kvjatkovska Albīne (dz. Vorslova, 1928–2012), pedagoģe 76, 85, 86, 88, 137, 360
Kvjatkovska Lidija, skat. Pavlovska Lidija 94, 159
Kvjatkovska Vanda, Asūnes tautas nama vadītāja (20. gs. 70. gadi) 198
Kvjatkovskis Edvards (1906–1944), Lidijas Pavlovskas tēvs 94, 159

Ķ

Ķibulis Gregors (dz. 1933), Asūnes priesteris 234, 252
Ķirse Aloida (dz. Auziņa, 1949), izglītības darbiniece 138, 139, 140
Ķirse Asnate (dz. 1988), Aloidas Ķirses meita 138
Ķirse Guna (dz. 1990), Aloidas Ķirses meita 138
Ķirsis Māris (dz. 1942), fiziķis, *Dr. phys., Dr. ing.,* LLU Spēkratu institūta direktors, asoc. prof. (kopš 1998), bij. LLU Tehniskās fakultātes dekāns (līdz 2012. g.) 138

L

Labinskis Valdis (dz. 1957), sabiedrisks darbinieks, Latviešu katoļu studentu un akadēmiķu apvienības "Dzintars" prezidents 388, 389
Lakisovs Mārtiņš, Asūnes 9-gadīgās skolas skolēns (21. gs.) 76
Lansberga Staņislava, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Lapa Nellija, Asūnes pamatskolas skolotāja (21. gs.) 76
Lapa Tekla (1930–2010), Asūnes 8-gadīgās skolas skolotāja 65, 66, 316
Lapiņa, Krāslavas ģimnāzijas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 156
Larionova Feodosija, Ķepovas skolas skolotāja un pārzine (20. gs. 50. gadi) 92, 94
Latišonoka Antoņina, Kairīšu skolas skolotāja, bijusi arī direktore (20. gs. 40. gadi) 82, 88, 189, 331
Latkovskis Leonards (*Latkovski L., Sr.*, 1905–1991), valodnieks, poliglots, filologs, *Dr. philol.*, latviešu valodas un vēstures pētnieks, viens no LPI dibinātājiem, miris ASV 36, 40, 192, 208
Latkovskis Leonards (*Latkovski L., Jr.*), vēsturnieks, *Dr. phil.*, profesors 388
Latkovskis Vikentijs (Vinca), Dagdas pamatskolas skolotājs, bijis Latvijas iekšlietu ministra biedrs pēc Otrā pasaules kara 206
Latrone V., Asūnes pamatskolas skolotāja (20. gs. 20. gadi) 61
Laura, Viktora Litvjaka mazmeita 324

Laurinovičs Arvīds, Asūnes pamatskolas beidzējs, ieguvis augstāko izglītību 76
Laurinovičs Pēteris (1902–1949), garīdznieks 69, 234, 252, 253
Lavrinoviča Jadviga (dz. Kovaļevska), Apoļu pamatskolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Lavrinoviča Nona, Asūnes 8-gadīgās skolas skolotāja (20. gs. 60.–80. gadi) 64, 67
Lāzars (Lācars), svētais 227
Lazdāne Lidija, pedagoģe, *Dr. paed.*, DPI un DPU docente, absolvējusi DPI (1961) 348
Ledaka Taisija (dz. Skreba), Asūnes ciema padomes priekšsēdētāja (20. gs. 60.–80. gadi) 46
Ledaks Sīmanis (1873–1934), zemkopis, dzīvojis Fermā 241
Leikučs Staņislavs (dz. 1945), pedagogs, izglītības darbinieks, skolotājs Dagdā (1969–1977), skolas direktors Asūnē, Krāslavas 1. vidusskolā (no 1979) 74
Leikuma Anna (dz. 1994), Rutas Leikumas meita 293, 323
Leikuma Lidija (dz. 1954), valodniece, filoloģe, *Dr. philol.*, LU asoc. profesore, apbalvota ar TZO 386, 388
Leikuma Ruta (dz. 1962), ārste infektoloģe, sabiedriska darbiniece 8, 76, 277, 289, 290, 291, 292, 312, 316, 320, 322, 323
Leikums Jānis (dz. 1956), ārsts, traumatologs ortopēds, sabiedrisks darbinieks, Daugavpils ārstu asociācijas dibinātājs, Rutas Leikumas vīrs 293, 320, 322, 323
Leimanis Aleksandrs (dz. 1913), režisors 210
Leimanis Jānis (1886–1950), čigānu tautības kultūras un sabiedrisks darbinieks 379
Lejiņš A., Indras 6-gadīgās skolas pārzinis (20. gs. 30. gadi) 193, 196
Lejnieks Aivars (dz. 1957), ārsts, *Dr. med.*, RSU profesors, ZA korespondētājloceklis (2010) 318
Lemešonoka Antonija, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Leonovs Jānis, Kairīšu pamatskolas skolotājs (20. gs. 30. gadi) 81, 88, 94, 180, 331
Leons XIII (*León XIII*, īst. v. *Gioacchino Vincenzo Pecci*, 1810–1903), 256. Romas pāvests 20, 22
Lepere Staņislava, sabiedriska darbiniece, kolhoza "Gaigalava" priekšsēdētāja (20. gs. 60. gadi) 123
Leske Žanis, Latvijas kultūras veicināšanas biedrības Asūnes nodaļas priekšsēdētājs (20. gs. 30. gadi) 379

Levaškovičs Česlavs, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980) 67
Līdinghauzens-Volfs Georgs (*Lüdinghausen-Wolff G.*, 17. gs.), Krāslavas muižnieks 225
Liepiņa Anna, Asūnes pamatskolas mācību pārzine (20. gs. 50. gadi) 64, 65
Liepiņš, privātmājas īpašnieks Asūnē (20. gs. 40. gadi) 64, 65
Liepiņš Aleksandrs (arī Aleksandrs Martinovičs Lipiņš, *Липинь*), Kairīšu skolas skolotājs, Asūnes skolas pārzinis (1919–1924) 61, 78, 88
Lipmans Kirovs (dz. 1940), biznesmenis, AS "Grindeks" padomes priekšsēdētājs (kopš 2003) 323
Litvina Helēna, Asūnes pamatskolas beidzēja (1953) 76
Litvjaka Anna, Asūnes pamatskolas apkopēja (20. gs. 50.–60. gadi), Viktora Litvjaka māte 325
Litvjaka Emīlija, Viktora Litvjaka vecāmāte 325
Litvjaka Inga, Viktora Litvjaka meita 325
Litvjaka Ruta, Viktora Litvjaka sieva 326
Litvjaks Oskars (dz. 1974), Viktora Litvjaka dēls 324
Litvjaks Pāvels, Viktora Litvjaka vectēvs 324
Litvjaks Viktors (dz. 1949), strādnieks, virpotājs, dzimis Asūnē, mācījies Asūnes skolā 324
Litvjaks Vilhelms, Viktora Litvjaka brālis 325
Līva (dz. 1988), R. Kondratoviča mazmeita 134
Livčāne Sofija, skat. Pauliņa Sofija 119
Loce Viktorija, Ķepovas skolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību, absolvējusi DPI 94
Locis Vladislavs (1912–1984), rakstnieks, izdevējs 212
Locs Jānis (1917–2011), LVU absolvents, inženieris 76
Locs Pēteris (1920–2012), LLA absolvents, mežzinis 76
Lovčinovska Marija (dz. Papsujeviča, 1913–1976), Pētera Papsujeviča māsa 155
Lubgane Viktorija, Ķepovas skolas skolotāja 94
Lubiņa Domenika (dz. Juhņeviča), Kaitras skolas pārzine, Eduarda Juhņeviča māsa 78, 97, 306
Lubiņš, D. Lubiņas (dz. Juhņeviča) otrais vīrs 97
Lūcija, Viktora Litvjaka māsīca 324
Lukaševičs Jānis (*Łukaszewicz J.*, 1699–1779), misionārs, lietuviešu priesteris 106
Lukaševičs Valentīns, filologs, *Dr. philol.*, DU docētājs 70
Lukjanska Diāna, Asūnes tautas nama pašdarbības dalībniece 201

Lukjanska Helēna, Asūnes skolas skolotāja (20. gs. 40.–60. gadi) 64, 65, 66, 343
Lukjanska Olga, kultūras darbiniece, Asūnes tautas nama vadītāja (kopš 1994) 73, 199, 201
Lukjanskis Kajetāns, sabiedrisks darbinieks, Asūnes 7-gadīgās skolas fizkultūras skolotājs, ciema padomes priekšsēdētājs (20. gs. 40. gadi), H. Lukjanskas vīrs 46, 64, 65
Lūsis Jānis (1897–1979), ģenētiķis, zoologs, ievērojams Latvijas zinātnieks 132
Luters Mārtiņš (*Luther M.*, 1483–1546), vācu kristīgās baznīcas reformators, domātājs 23

Ļ

Ļackaja Janīna, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 60. gadi) 85, 88
Ļaha Broņislava (dz. Tukiša,1914–2004), L. Arājas māte 285
Ļaha Lūcija (sk. L. Arāja) 94
Ļaha Staņislava (dz. 1943), L. Arājas māsa 285
Ļahs Aloizs (1910–1945), zemkopis, L. Arājas tēvs 285
Ļahs Antons (1887–1952), garīdznieks 234, 253
Ļahs Jāzeps, Asūnes jaunatnes biedrības valdes loceklis (20. gs. 30. gadi) 196
Ļahs Jūlijs (arī Ļachs Jūlijs), vēsturnieks, dzimis Asūnē, emigrējis uz ārzemēm, sadarbojies ar LPI 38, 39, 57, 62
Ļaskevičs Pāvels, Asūnes kluba vadītājs, kinomehāniķis (1950–1970) 198
Ļgovs Beiļa, Asūnes aptiekas īpašnieks (20. gs. 30. gadi) 284
Ļuta Broņislava, Apoļu pamatskolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Ļuta Monika (dz. Pavlovska), Jadvigas Pavlovskas māsa 277
Ļuta Leontīna, Pauļukalna skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi) 102
Ļuta Vilhelms, Asūnes pamatskolas beidzējs, augstākā ekonomiskā izglītība 76
Ļvovs Georgijs (*Львов Г.Е.*), krievu kņazs, Krievijas Pagaidu valdības priekšsēdētājs (1917) 34

M

Maceraļiks Kristiāns, Lūcijas Rutkas (dz. 1963) dēls 178
Maceraļiks Viktors, Lūcijas Rutkas (dz. 1963) vīrs 178
Maciļevičs Jezups (*Macilewicz J.*, 1805–1872), poļu cilmes latgaliešu garīdznieks, publicists 194, 228, 254, 255, 274, 373
Madelāns Aleksandrs (dz. 1925), garīdznieks, Daugavpils dekanāta dekāns, Goda daugavpilietis, apbalvots ar TZO 352, 353, 354

Magdeburgs Nikolajs (*Magdeburg N. de*, 13. gs.), Rīgas arhibīskaps 19, 368
Magids Ābrams, zobu tehniķis Dagdā 278
Magone Jānis, Asūnes pamatskolas audzēknis (21. gs.) 76
Maizīte Jānis (1883–1950), farmaceits 279
Maligina Svetlana, feldšere, strādāja Asūnes medicīnas iecirknī (20. gs. 70. gadi) 281
Mamošins Aleksandrs, Asūnes pagasta donors (2000–2008) 283
Mancevičs Antons, Kairīšu skolas beidzējs, absolvējis RPI 88
Mancevičs Jānis, Kairīšu skolas beidzējs, absolvējis RMI 88
Mančinska Ilona, Asūnes tautas nama vadītāja (20. gs. 90. gadi) 199
Manteifelis Gustavs (*Manteuffel G.*, 1832–1916), baltvācu barons, Latgales folkloras, etnogrāfijas un vēsture pētnieks 20, 21, 53, 192, 194, 224, 255
Māra (Mõra), folklorā samērā bieži minēta dievība 224
Markss Kārlis (*Marx K.*, 1818–1883), zinātniskā komunisma pamatlicējs, starptautiskās strādnieku kustības organizators un vadītājs 340
Mārtinsons P., Rīgas pilsētas diskonta bankas direktors (20. gs. 30. gadi) 97, 102
Maskalāns Jāzeps, ārsts, Dagdas slimnīcas galvenais ārsts (20. gs. 60. gadi) 318
Matīss Staņislavs (1900–1982), garīdznieks 234, 256
Matjušonoka Elvīra, pedagoģe, I. Matjušonokas meita 141
Matjušonoka Irēna (dz. Gražule, 1932), pedagoģe, strādāja Ķepovas un Pauļukalna skolā 8, 93, 94, 141
Matjušonoks Arvīds, I. Matjušonokas dēls 141
Matjušonoks Jāzeps, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 20. gadi) 80, 88
Matjušonoks Staņislavs, elektriķis, I. Matjušonokas vīrs 141
Mauriņa Zenta (1897–1978), rakstniece, literatūrzinātniece, K. Raudives dzīvesbiedre 161, 203, 216
Mazjānis Ivars, ārsts infektologs 318
Mediņš Jāzeps (1877–1947), komponists, diriģents 219
Mediņš Klements (1907–1987), kordiriģents 383
Medziņa Anna (dz. 1936), M. Beļskas māte 112
Medziņa Magdalēna (1886–1974), P. Dārznieka māte 129
Medziņa Velta (dz. 1942), mācījusies Kairīšu pamatskolā, absolvējusi LU tirgzinību specialitātē 88
Medziņš Jānis, P. Dārznieka tēvs 129, 287
Medziņš Jānis, zemkopis, A. Jegorovas vectēvs 125
Medziņš Jānis, P. Dārznieka vecākais brālis 287

Medziņš Konstantīns (1928–1965), M. Beļskas tēvs, P. Dārznieka brālis 112, 287
Medziņa Staņislava, skat. Kļaviņa Staņislava 287
Medzjuta Aurēlija (dz. Trizna), Asūnes kluba vadītāja (1965–1973) 198
Medzjuta Iļja (1905–1981), zemkopis, O. Papsujeviča vectēvs 240, 337
Medzjuta Vera (dz. Papsujeviča, 1908–1982), Pētera Papsujeviča māsa 331
Medzjuta Vija, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzēja (1980) 67
Meinards (arī Meinhards, *Meinnardus, Meynardus, Meinhart, Meynhart*, ap 1125–1196), vācu bīskaps, pirmais zināmais misionārs Latvijā 226, 368
Mekša Stella, skolotāja, bijusī Jēkabpils ģimnāzijas audzēkne 110
Melķere Magdalēna (?–1922), zemkope, M. Kovaļevskas vecāmāte 308
Melķers Jāzeps (1883–1961), zemkopis, M. Kovaļevskas tēvs 308
Melķers Silvesters (?–1901), zemkopis, M. Kovaļevskas vectēvs 308
Meškovskis Aleksandrs (186?–1920), prāvests, apbedīts Asūnes baznīcas dārzā 231
Mickevičs Ādams (*Mickiewicz A.*, 1798–1855), poļu dzejnieks 203, 204
Miglinīks Pīters (1850–1883), latgaliešu dziesminieks 37
Mika Janīna, Jadvigas Pavlovskas māsasmeita 296
Miks (dz. 1989), R. Kondratoviča mazdēls 134
Mileika Alberts, Marijas Zeimules tēvs 190
Mileika Adele (1902–1980), zemkope, Leokādijas Mileikas māte 142
Mileika Anna, Marijas Zeimules māsa 190
Mileika Domenika, skat. Lubiņa Domenika 78, 80, 180
Mileika, Domenikas Lubiņas (dz. Juhņeviča) pirmais vīrs 306
Mileika Felicita, Kairīšu pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību DPI 88
Mileika Janīna, skat. Andžāne Janīna 88
Mileika Jānis, beidzis Kaitru pamatskolu un ieguvis augst. izglītību 97
Mileika Jāzeps (1902–1957), Leokādijas Mileikas tēvs 142
Mileika Jāzeps (1902–1961), rakstvedis, Ģ. Bergmanes tēvs 196, 285
Mileika Leokādija (dz. 1933), pedagoģe, zinātniece 8, 88, 89, 142, 143, 144
Mileika Lidija, K. Raudives radiniece 69, 70
Mileika Malvīne, Marijas Zeimules māte 190
Mileika Margarita (1909–1988), zemkope, O. Mileikas māte 145
Mileika Marija, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64
Mileika Marija (1943–2000), mežkope, beigusi LLA, Ģ. Bergmanes māsa 285

Mileika Olga (dz. 1946), pedagoģe 88, 145
Mileika Pāvels (19. gs.), Aleksandra Batņas mātes māsas vīrs, Olgas un Leokādijas Mileiku vectēvs 206
Mileika Sofija (dz. Slesare, mirusi 1982), mājsaimniece, Ģ. Bergmanes māte, Boļeslava Slesara māsa 289
Mileika Staņislavs (1899–1991), zemkopis, O. Mileikas tēvs 145
Mileika Stefanija, Kaitru pamatskolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi) 97
Mileika Janīna, Kaitru skolas skolotāja 20. gs. 40. g. 97
Mileika Zuzanna, skat. Abena Zuzanna 76, 98, 190
Miņins Kuzma (*Минин К.М.*, ?–1616), krievu tautas nacionālās atbrīvošanas cīņas organizētājs 264
Mloževskis Jāzeps (*Mloczewski J.*, 17. gs.), garīdznieks, Livonijas bīskapa vietnieks 26
Morozs Pāvels, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980) 67
Mošinskis Andrejs (19. gs.), ārsts, strādājis Dagdā 275
Mozulis Jānis (dz. 1940), žurnālists, izdevējs, absolvējis LVU Ekonomikas fakultāti, dzimis Asūnes pagastā 76, 386
Mukāne Dzintra, LNB izpilddirektore 21
Mukāns Konstantīns, Ķepovas skolas pārzinis (20. gs. 30. gadi) 91, 94
Murāne Genovefa, skat. Viškere Genovefa 88
Murāne Janīna, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Murāns Mārtiņš (Mõrtyns, 19. gs.), Aleksandra Batņas mātes māsasvīrs 206
Murāns Vitālijs (dz. 1931), Kairīšu skolas beidzējs, ir augstākā militārā izglītība 88

N

Naglis Viktors (dz. 1975), garīdznieks, kalpojis Dagdā 28
Neikšāne Antonija (1923–1938), K. Šeibes māsa 180, 359
Neikšāne Antoņina (20. gs.), zemkope, Jāzepa Neikšāna māte 335
Neikšāne Genovefa (dz. Pavlovska, 1893), zemkope, K. Šeibes māte 180
Neikšāne Kazimira, skat. **Šeibe** Kazimira 8, 100, 101, 173, 180
Neikšāne Konstance (20. gs.), P. Neikšāna māsa 330
Neikšāne Ludmila (20. gs.), P. Neikšāna sieva 147
Neikšāne Sofija (1897–1940), P. Neikšāna māte 146, 328
Neikšāne Valentīna, agronome, absolvējusi LLA, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 341, 343

Neikšāne Valentīna, skat. Parfenoviča Valentīna 344
Neikšāns Albīns (1877–1942), P. Neikšāna tēvs 328
Neikšāns Ignats, zemkopis, V. Parfenovičas tēvs 344
Neikšāns Izidors (1880–1942), zemkopis, K. Šeibes tēvs 180
Neikšāns Jānis (1925–1944), P. Neikšāna vecākais brālis 331
Neikšāns Jāzeps (dz. 1929, miris), zemkopis, O. Papsujeviča bērnības draugs 335
Neikšāns K., zemkopis no Račevas (20. gs. 20.–40. gadi) 41
Neikšāns Pāvils (dz. 1927), dzejnieks, sabiedrisks darbinieks, A. Sloveckas brālēns 8, 82, 87, 88, 146, 147
Neikšāns Viktors, zemkopis, kolhoza "Zarja" grāmatvedis (1949. g.), "Putj Ļeņina" noliktavas pārzinis 48
Neikšāns Voldemārs, P. Neikšāna brālis 330
Nikolajs II (*Николай II Александрович*, 1868–1918), Krievijas imperators, pēdējais Krievijas cars 34
Niks, Viktora Litvjaka mazdēls 324
Nitišs Juris (arī Jūrijs), Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 30. gadi) 81, 88, 331

O

Odzileviča Adele, skat. Rumaka Adele 87
Olehnoviča Jeļena (dz. 1951), pedagoģe, sabiedriska darbiniece, H. Olehnoviča sieva 293
Olehnoviča Karolīna (1921–1988), zemkope, M. Papsujevičas māte 146
Olehnoviča Regīna (dz. 1946), matemātiķe, izglītības darbiniece 76, 148, 293
Olehnovičs Henrihs (arī Genrihs, dz. 1950), jūrnieks, beidzis Rīgas jūrskolu, R. Olehnovičas un M. Papsujevičas brālis 148, 293
Olehnovičs Jāzeps (1912–1975), zemkopis, M. Papsujevičas, H. un R. Olehnoviču tēvs 148
Olga, Viktora Litvjaka māsīca 324
Oļehnoviča Eridiāna (dz. 1959), pedagoģe, *Dr. paed.,* DPI/DPU/DU docente 350
Ortega i Gaserts Hosē (*Ortega y Gasset J.*, 1883–1955), spāņu filozofs 216
Orupe Marija (dz. Rubine, 1932), agronome, pedagoģe 8, 76, 98, 149, 150
Orups K. (20. gs.), Kalēju skolas skolotājs 131
Orups Pēteris (dz. 1930), zootehniķis, M. Orupes vīrs 150
Osnovina Janīna (dz. 1950), inženierzinātņu doktore, DPU docente 349
Ostrovskis Antonijs (*Ostrowski A.*, 18. gs.), bīskaps 54, 227

Ostrovskis Donats, ārsts Asūnē 293
Ovidijs (*Ovidius*, 43 pr. Kr. – 18 pēc Kr.), romiešu dzejnieks 52
Ozoliņš Jānis (1908–1981), komponists, diriģents 219
Ozols K., mērnieks (20. gs. 20.–30. gadi) 334

P

Pantevičs Āris (dz. 1949), fiziķis, *Mg. phys.,* DPI/DPU/DU docētājs 349
Papsujeviča Anna (19. gs.), zemkope, O. Papsujeviča vecvecāmāte 151
Papsujeviča Fotina (1920–1992), pedagoģe, Pētera Papsujeviča sieva 157
Papsujeviča Inna (dz. 1966), ārste pediatre, Daugavpils reģionālās slimnīcas Asins sagatavošanas nodaļas transfuzioloģe, Aleksandra Papsujeviča dzīvesbiedre 154, 283
Papsujeviča Katrīna (1914–1963), O. Papsujeviča māte 151, 334, 335
Papsujeviča Lidija (dz. Mileika, 1941), ekonomiste, Ģ. Bergmanes māsa 285
Papsujeviča Lidija (1919–1937), Pētera Papsujeviča māsa 155
Papsujeviča Marija (dz. Olehnoviča, dz. 1955), feldšere 148, 281, 289, 293
Papsujeviča Olga (dz. Žugare, 1886–1935), O. Papsujeviča vecāmāte 103, 151, 155, 156, 340, 341, 343, 355
Papsujeviča Zinaīda (dz. Soboļevska, 1942), pedagoģe, absolvējusi DPI, O. Papsujeviča dzīvesbiedre 65, 66, 70, 71, 154, 341
Papsujevičs Aleksandrs (dz. 1965 Dagdā), pediatrs neirologs, absolvējis RMI, Daugavpils reģionālās slimnīcas Bērnu nodaļas vadītājs, O. Papsujeviča dēls 154
Papsujevičs Anatolijs (dz. 1940), agronoms, absolvējis LLA, Asūnes pamatskolas beidzējs, O. Papsujeviča brālēns 76
Papsujevičs Andrejs (dz. 1996), O. Papsujeviča mazdēls 154
Papsujevičs Jānis (1866–1937), zemkopis, O. Papsujeviča vectēvs 151, 155, 246
Papsujevičs Jānis (1912–1982), zemkopis, Pētera Papsujeviča brālis 103
Papsujevičs Kazimirs (19. gs.), zemkopis, O. Papsujeviča vecvectēvs 151
Papsujevičs Konstantīns (1918–1986), zemkopis, Pētera Papsujeviča brālis 163
Papsujevičs Mihails (dz. 1980), beidzis Latvijas Policijas akadēmijas Juridisko fakultāti, M. Papsujevičas dēls 281, 288, 294
Papsujevičs Oļegs (dz. 1935), ķīmiķis, *Dr. habil. chem.,* zinātnieks 8, 45, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 76, 151, 152, 174, 282, 297, 333
Papsujevičs Pāvels (dz. 1993), O. Papsujeviča mazdēls 154

Papsujevičs Pēteris (1914–2006), pedagogs 62, 81, 88, 155, 157, 331, 337, 364
Papsujevičs Stepans (1907–1978), O. Papsujeviča tēvs 151, 335
Papsujevičs Valērijs (dz. 1973), beidzis 57. Rīgas vidusskolu un Rīgas sakaru skolu, O. Papsujeviča dēls, strādā Rīgā 154
Papsujevičs Viktors (dz. 1965), Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980), beidzis Dagdas arodvidusskolu, O. Papsujeviča pusbrālis 67, 157
Papsujevičs Viktors (1927–2010), strādnieks, kordziedātājs Ogrē, Pētera Papsujeviča brālis 163
Papsujevičs Vladislavs (dz. 1959), kinomehāniķis, lauksaimnieks, I. Gražules tēvs, M. Papsujevičas vīrs 198, 288, 294
Parfenoviča Valentīna (dz. Neikšāne, 1919–1958), pedagoģe, Asūnes skolas beidzēja (20. gs. 30. gadi), Dagdas vidusskolas skolotāja, B. Parfenoviča dzīvesbiedre 343
Parfenovičs Broņislavs, beidzis Aglonas ģimnāziju, vācu valodas skolotājs Kairīšu skolā, absolvējis LU, ilggadējs Dagdas vidusskolas svešvalodu skolotājs 88, 343, 347
Paskačima Ludmila, bibliotekāre, Svariņu bibliotēkas vadītāja 108
Patmalniece Anele (19. gs.), Aleksandra Batņas mātesmāsa 205
Patmalniece Anna (dz. Smagare, 1903–1979), pedagoģe 80, 82, 88, 99, 157, 158, 331, 364
Patmalniece Antonija (dz. Unzule, 1933), Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948), dzimusi Dinaborčikos 90, 91, 173
Patmalniece Broņislava, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92,
Patmalniece Emma, Annas Patmalnieces vedekla 158
Patmalniece Helēna (19. gs.), Aleksandra Batņas mātesmāsa, Leokādijas un Olgas Mileiku vecāmāte 205
Patmalniece Margarita (dz. 1945), zobārste, Annas Patmalnieces meita 158
Patmalniece Tekla, skat. Brile Tekla 79
Patmalnieki, Asūnes draudzes ģimenes 304
Patmalnieks Aloizs, J. un L. Brilu vectēvs 304
Patmalnieks A., LZJA Kairīšu nodaļas loceklis 197
Patmalnieks Antons (19. gs.), Aleksandra Batņas vectēvs 205
Patmalnieks Artūrs (1940–2010), agronoms, Annas Patmalnieces dēls 158
Patmalnieks Dominīks (19. gs.), Aleksandra Batņas mātes brālis 205
Patmalnieks Jāzeps (19. gs.), Aleksandra Batņas mātes brālis 205
Patmalnieks Miķelis, jurists, mācījies Kairīšu pamatskolā, absolvējis LU (1936) 88, 209

Patmalnieks Pēteris (1904–1977), zemkopis, sabiedrisks darbinieks, bijis represēts, Annas Patmalnieces vīrs, apbedīts Asūnes kapos 84, 108, 158, 196, 359
Patmalnieks Raimonds (dz. 1937), fizkultūras skolotājs, treneris, Annas Patmalnieces dēls 158
Patmalnieks Vladislavs (1922–?), Antonijas Patmalnieces vīrs 173
Paukšte Aleksandra, Jāņa Paukštes sieva 344
Paukšte Jānis (dz. 1925), kordiriģents, mūzikas pedagogs, metodiķis 344, 382, 383, 388
Pauliņa Anna, Kairīšu skolas beidzēja, ir augstākā izglītība 88
Pauliņa Genovefa, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Pauliņa Inta, skat. Petrova Inta 88
Pauliņa Mihalīna (dz. 1911), K. Raudives skolas laika novadniece, dzīvo Asūnē 69
Pauliņa Regīna, Asūnes pamatskolas skolotāja (21. gs.) 75
Pauliņa Rita, Asūnes tautas nama bērnu pašdarbības pulciņa vadītāja (2010) 109
Pauliņa Skaidrīte, muzeja "Latgales lauku sēta" vadītāja 117
Pauliņa Sofija, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Pauliņš A., kolhoza "Putj Ļeņina" elektriķis (20. gs. 60.–70. gadi) 283
Pauliņš Alberts (dz. 1948), mākslinieks 69, 213, 214, 215
Pauliņš Antons, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzējs (1948) 92
Pauliņš Jānis, mācījies Kairīšu skolā, P. Neikšāna laikabiedrs 331
Pāvils (*Paul*), svētais
Pavliņa Sofija (dz. Livčāne, 1899–1988), L. Gražules māte 119
Pavliņš Kazimirs (1899–1980), zemkopis, L. Gražules tēvs 119
Pavlovs Ivans (*Павлов И.П.*, 1849–1930), krievu fiziologs, PSRS ZA akadēmiķis, Nobela prēmijas laureāts 295
Pavlovska Agnese (19. gs.), Jadvigas Pavlovskas māte 294
Pavlovska Anna, Jadvigas Pavlovskas māsa 296
Pavlovska Anna, zemkope, A. Sloveckas māte 299
Pavlovska Henriete, Jadvigas Pavlovskas jaunākā māsa 295
Pavlovska Jadviga (1887–1963), ārste ftiziatre 102, 241, 277, 294, 296, 297
Pavlovska Juzefa, Jadvigas Pavlovskas vecākā māsa, dzīvojusi Petrogradā 299
Pavlovska Lidija (dz. Kvjatkovska, 1930), Ķepovas pamatskolas skolotāja, V. Pavlovska sieva 159, 161
Pavlovska Monika, Jadvigas Pavlovskas māsa 296

Pavlovska Staņislava, skat. Rakiša Staņislava 89
Pavlovska Tekla, E. Pavlovska māte, mirusi 256
Pavlovska Vija, L. un V. Pavlovsku meita 94, 159, 161
Pavlovskis Dominiks, E. Pavlovska tēvs, miris 256
Pavlovskis Edvards (dz. 1950), garīdznieks, beidzis Ķepovas skolu, Rīgas garīgā semināra inspektors un prokurators, no 2011. g. septembra – Jelgavas diecēzes bīskaps 94, 234, 256, 307
Pavlovskis Francis (19. gs.), Jadvigas Pavlovskas tēvs 294
Pavlovskis Jāzeps (dz. 1945), E. Pavlovska brālis 256
Pavlovskis Jāzeps, zemkopis, A. Sloveckas tēvs 299
Pavlovskis Kazimirs (dz. 1946), E. Pavlovska brālis 256
Pavlovskis Vladislavs (dz. 1933), pedagogs 5, 89, 94, 160
Peilāne Daina (dz. 1927), bioloģe, pedagoģe 110
Peipiņa Aina, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi) 84, 88, 138
Peipiņa Lidija (dz. Jakovele, 1964), pedagoģe, Asūnes pamatskolas direktore 74, 161, 162
Permiņeva Leonarda (dz. 1936), pedagoģe 96, 162, 163
Petaško Astrīda (dz. Švirkste, 1929), pedagoģe, sabiedriska darbiniece, A. Švirksta meita, apbalvota ar TZO Goda zīmi 295
Pēteris I (Pēteris Lielais, *Петр I, Петр Великий*), Krievijas cars un imperators (1682–1725), karavadonis 34
Petķeviča Stefānija (dz. Pavlovska), Jelgavas bīskapa E. Pavlovska un J. Pokuļa māsīca, dzīvo Dagdā 100
Petrova Inta (dz. Pauliņa), Kairīšu skolas beidzēja, absolvējusi LU Juridisko fakultāti 88
Petrovs Leonīds, DPI deju ansambļa "Laima" vadītājs (60. gadi) 348
Pečerskis Antonijs (*Печерский А.*, 983–1073), svētais, Pečoru klostera dibinātājs 367
Pfeifers Kolumbiāns (*Pfeiffer K.*, 1747–1798), jezuīts 28
Pilsātnieks Jēkabs (1838–1879), pedagogs, dzejnieks, sabiedrisks darbinieks 302
Pimanova Elita, Asūnes tautas nama vadītāja 20. gs. 80. gadi 198
Pivovarenoka Monika (1929–2011), Ezermalas skolas pārzine (20. gs. 50.–60. gadi) 99, 100, 343
Pivovarenoka Raisa, skat. Žilinska Raisa 64, 77, 306, 341, 343
Pivovarenoks Jānis (1934–1976), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1949) 65
Pivovarenoks Nesters (1897–1987), zemkopis, elektriķis, V. Pivovarenoka brālis 45, 336

Pivovarenoks Vladimirs (1890–1967), zemkopis, sabiedrisks darbinieks 65, 105
Pizāne Antoņina, skat. Kondratoviča Antoņina 131
Pizāns Ambrozijs, veicis Asūnes baznīcas apkopšanu 237
Pizāns Donats, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950) 64, 341
Pizāns Pāvels, veicis Asūnes baznīcas apkopšanu 237
Pjalkovska Marija, skat. Rubīne Marija 84, 88, 145
Pjaterņeva Jeļena, Asūnes tautas nama vadītāja (20. gs. 80. gadi) 198
Plātere Augusta (dz. Oginska, *Plater A.*, 1727–1791), grāfiene, K.L. Plātera sieva 274
Plāteri (*Plater*), vācu cilmes Latgales muižnieku dzimta 26, 28
Plāters Augusts Hiacints (*Plater A.H.*, ap 1745–1803), grāfs, Krāslavas muižnieks 274
Plāters Eduards (*Plater E.*, 19. gs.), Krāslavas muižnieks 32
Plāters Konstantīns Ludvigs (*Plater K.L.*, 1722–1778), grāfs, Inflantijas stārasts, Krāslavas muižnieks 54, 372
Platons (*Pláton*, 427–347 pr. Kr.), sengrieķu filozofs 53, 366
Plaude Lidija (dz. Streiķe), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1949) 76
Plesņa Inese (dz. 1977), ekonomiste, pedagoģe, absolvējusi DPU Ekonomikas fakultāti, Asūnes un Ķepovas pašvaldības pārvaldes vadītāja (2011), Asūnes pamatskolas beidzēja (1992) 75, 200
Plesņa Lidija, Asūnes 9-gadīgās skolas skolotāja (21. gs.) 75
Pletenbergs Volters fon (*Plettenberg W. von*, ap 1450–1535), politiķis, karavadonis, Livonijas ordeņa mestrs 23
Plīnijs Vecākais (*Plinius Secundus, Maior*, 23–79), romiešu rakstnieks un zinātnieks 12
Plinta Regīna, feldšere, strādāja Asūnē (20. gs. 70. gadi) 281
Plotka Aivars, mācījies Asūnes pamatskolā, B. Plotkas dēls, dzīvo Rīgā 164
Plotka Antons (1894–1983), zemkopis, B. Plotkas tēvs 163, 165
Plotka Broņislavs (1924–2001), pedagogs 64, 65, 76, 82, 85, 88, 96, 98, 137, 138, 145, 163, 164, 189, 343
Plotka Donats (dz. 1932), pedagogs 76, 98, 163, 165
Plotka Emīlija (1903–1980), zemkope, B. Plotkas māte 163, 165, 188
Plotka Genovefa, skat. Zariņa Genovefa 83, 84, 86, 88, 98, 138, 145, 163, 188
Plotka Jadviga (dz. Malinovska), Asūnes kluba vadītāja (1966–1968), Asūnes pamatskolas skolotāja, absolvējusi DPI Bioloģijas un ķīmijas fakultāti 76, 198

Plotka Lucijans (dz. 1937), B., D., G. un M. Plotku brālis 163, 165, 188
Plotka Marta (dz. Cingele), pedagoģe, B. Plotkas sieva 64, 65, 66, 88, 96, 145, 343
Plotka Modests (dz. 1942), B., D., G. un L. Plotku brālis 163, 165, 188,
Plotka Paulis, Kaitras un Asūnes pamatskolas beidzējs, absolvējis LLU 76, 98
Počs Kārlis (dz. 1936), izglītības darbinieks, *Dr. habil. hist.*, apbalvots ar TZO zelta Goda zīmi 192
Podiņa Veneranda (dz. 1934), fizioloģe, *Dr. biol.*, beigusi LVU, DPI/DPU docente (1977–1990) 348
Podiņš Amandis (dz. 1936), fiziķis, *Dr. phys.*, DPI, DPU zinātņu prorektors, LPI valdes priekšsēdētājs (1991–2000), DU Fizikas katedras docents 192, 355, 385
Pokule Elizabete (dz. Rutka, 1907–1991), zemkope, J. Pokuļa māte 166, 345
Pokule Ērika (dz. 1969), A. Pokuļa (*Jr.*) meita, J. Pokuļa krustmeita, Kairīšu skolas beidzēja, absolvējusi DU (2004) 88
Pokule Helga (dz. Kiršfelde, 1947), pedagoģe, absolvējusi DPI (1971), *Mg. paed.*, DPI, DPU un DU docētāja, pensionāre, J. Pokuļa dzīvesbiedre 166, 348, 349, 350, 351
Pokule Maija (dz. 1997), J. Pokuļa mazmeita 348
Pokule Rita (dz. Giceviča, 1940), A. Pokuļa (*Jr.*), dzīvesbiedre 345
Pokule Svetlana (dz. 1974), R. Pokuļa sieva, absolvējusi DPU (1996) 348
Pokulis Antons (1939–1999), J. Pokuļa brālis, zemkopis 166, 347
Pokulis Antons (1902–1959), zemkopis, J. Pokuļa tēvs 166, 345
Pokulis Jānis (dz. 1938), pedagogs, *Dr. habil. paed.*, Valsts emeritētais zinātnieks, DU emeritētais profesors, DU LPI vadošais pētnieks 8, 58, 59, 60, 70, 71, 86, 87, 89, 110, 166, 167, 168, 169, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 385, 386, 387, 388
Pokulis Raimonds (dz. 1973), fiziķis, *Dr. phys.*, absolvējis DPU (1996), DU Fizikas katedras docents, J. Pokuļa dēls 70, 77, 87, 166, 346, 348
Pokulis Silvesters (1924–2008), mācījies Kairīšu skolā, P. Neikšāna laikabiedrs, Kairīšu 826. mazpulka biedrs. No 1943. gada dzīvoja Vācijā Lūdvigsburgā, tur arī apbedīts 331
Pokulis Valdis (dz. 1963), Kairīšu pamatskolas beidzējs, absolvējis LLA (1985), A. Pokuļa (*Jr.*) dēls 89
Pommers Jānis (arī Svētais svētmoceklis Rīgas Jānis, 1876–1934), Latvijas pareizticīgās baznīcas arhibīskaps, pirmais un vienīgais latvietis starp svētajiem 260
Pontaga Anna, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92

Pontaga Elita, Ķepovas pagasta pārvaldes vadītāja (2011) 200
Pontags Donats (1877–1968), ārsts, TZO kavalieris 205, 277, 297
Pontags Antons, Donata Pontaga tēvs 297
Pormalis Andrejs (1898–1977), keramiķis 221
Požarskis Dmitrijs (*Пожарский Д.М.*, 1578–1642), kņazs, Krievijas valsts un militārais darbinieks 264
Priede Jānis, izglītības darbinieks, Krāslavas ģimnāzijas pirmais direktors (1923–1928) 206
Priedīte Antoņina (dz. Šņucina), Ķepovas skolas beidzēja (1953) 8
Prikņa Anna (1890–1960), zemkope, M. Šķēles māte 181
Prikņa Antons (1879–1969), zemkopis, M. Šķēles tēvs 181
Prikņa Lūcija, skat. Aišpure Lūcija 105, 343
Prikņa Marija, skat. Šķēle Marija 89, 181
Prikņa Marija, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 341
Prikņa Valentīna (1927–1947), M. Šķēles māsa 141
Prikule Ilze (dz. Leikuma, 1988), ārste, R. Leikumas meita 293, 323
Prikule K., Ķepovas skolas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 91
Prikulis Jānis, ārsts 293, 323
Prīstlijs Džons Bointons (*Priestley J.B.*, 1894–1984), angļu rakstnieks 204
Pšezdzecka Marija Anna Valērija (*Przezdziecka M.A.V.*, 1823–1890), poļu grāfiene, māksliniece, mecenāte 21
Ptolemajs (*Ptolemáios*, ap 90 – ap 168), sengrieķu astronoms, matemātiķis, ģeogrāfs, kartogrāfs 12
Pudniks Ignats, Andrupenes pagasta zemnieks 116
Pūdnīks Konstantīns, (1904–1950), garīdznieks 233, 257, 258
Puisāns Tadeušs (1918–2006), rakstnieks, publicists, zinātnieks 208
Pujats Jānis (dz. 1930), arhibīskaps (līdz 2010), Romas katoļu baznīcas kardināls 107
Purviņa Inga, skolotāja, bij. Jēkabpils ģimnāzijas audzēkne 110
Puškins Aleksandrs (*Пушкин А.С.*, 1799–1837), krievu rakstnieks, dzejnieks 204
Puters Pēteris, ērģelnieks Asūnē (20. gs. 40. gadi) 231, 306
Putrāme Anna, Kairīšu skolas beidzēja, ir augstākā izglītība 89
Putrāme Olga Inese, Kairīšu skolas beidzēja, absolvējusi LU 89
Putrāms Konstantīns, Kairīšu skolas audzēknis, P. Neikšāna laikabiedrs 331

R

Rabša Konstance, Dagdas vidusskolas beidzēja (1954) 344
Rāciņa Marija, prāvesta P. Rāciņa māte, mirusi 234
Rāciņa Veronika, prāvesta P. Rāciņa māsa, mirusi 234
Rāciņš Pāvils (dz. 1952), Pustiņas un Asūnes draudzes prāvests (1990–2012) 87, 234, 235, 258, 259
Rāciņš Pēteris, prāvesta P. Rāciņa tēvs, miris 234
Raciņš Viktors, pedagogs, Kairīšu (1953–1955) un Asūnes pamatskolas direktors (1947–50; 1951–1953) 64, 65, 74, 82, 84, 189
Raciņš Vilhelms, Asūnes pamatskolas vēstures skolotājs un direktors (1950–1951), Viktora Raciņa dēls 64, 65, 74
Rafaloviča Emīlija (1926–1995), DPI/DPU docētāja 348
Rainis Jānis (īst. uzv. Pliekšāns, 1865–1929), rakstnieks, dzejnieks, Domātājs, Latvijas brīvvalsts izglītības ministrs 36
Raita Anita (dz. Orupe, 1968), ārste neiroloģe, M. Orupes meita 150
Rakiša Staņislava (dz. Pavlovska), Kairīšu skolas beidzēja, ieguvusi augstāko izglītību 89
Rama Regīna, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzēja (1980) 67
Rancāne Anna (dz. 1959), dzejniece, žurnāliste 193, 388
Rancāns Jāzeps (1896–1969), bīskaps, valstsvīrs, politisks darbinieks, miris ASV 34, 251
Rancāns Nikodems (1870–1933), garīdznieks, pedagogs, publicists, sabiedrisks darbinieks 34, 37, 56, 192, 195
Randare Viktorija (dz. Rutka), Kairīšu skolas beidzēja, absolvējusi augstskolu, bijusi mācību daļas vadītāja Viļānu vidusskolā 88
Rapša Jadviga, Ķepovas skolas skolotāja 94
Rasburgs Ernsts fon (*Rassburg E. von*, 13. gs.), Livonijas ordeņa mestrs (1274–1279), Dinaburgas pils dibinātājs 19
Ratiniece (arī Ratniece) Helēna, Kairīšu skolas skolotāja un pārzine (20. gs. 40. gadi) 82, 88, 89, 331
Ratiniks J., Račevas sādžas zemnieks (20. gs. 20.–40. gadi) 41
Raudive Aloizs (1906–?), zemkopis, K. Raudives brālis 215
Raudive Helēna, K. Raudives māsa, apbedīta Krāslavas kapos 215
Raudive Konstantīns (1909–1974), rakstnieks, filozofs 6, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 203, 215, 216, 217, 387
Raudive Leontīna, K. Raudives radiniece 70
Raudive Mihails (19. gs.), A. un K. Raudives vectēvs 215
Raudive Monika, K. Raudives māsa, apbedīta Allažu kapos 215

Raudive Olga (dz. Skripka), zemkope, A. Raudives sieva, mirusi Jelgavā 215
Raudive Tekla, K. Raudives māsa, apbedīta Allažu kapos 215
Raudive Rozālija (19. gs.), zemkope, A. un K. Raudives māte, apbedīta Allažu kapos 215
Raudive Vikentijs (19. gs.), zemkopis, A. un K. Raudives tēvs, apbedīts Asūnes kapos 215
Reica Olga (*Reutz, Рейц O.M.*), Fermas skolas skolotāja un pārzine (20. gs. 20.–30. gadi) 103, 104
Reics (*Reutz*), vācu izcelsmes krievu virsnieks, O. Reicas vīrs 103
Reinberga Līvija (dz. Kļaviņa, 1956), S. Kļaviņas meita 130
Roberts (dz. 1989), R. Kondratoviča mazdēls 134
Rogneda (*Рогнеда Рогволодовна*, ?–1000), Polockas kņaza Rogvoloda meita 15
Rogvolds (*Рогволод*, ?–980), Polockas kņazs (?–980) 15
Rokjānis Broņislavs (1926–2008), lauksaimnieks, lauksaimniecības zinātņu kandidāts, LLU emeritētais docents 347, 383
Rolāns Romēns (*Rolland R.*, 1866–1944), franču rakstnieks, muzikologs, sabiedrisks darbinieks 217
Rots Mihaēls (*Roth M.*, 1721–1785), jezuīts, literāts 28, 53, 54, 373
Rozenberga-Tunce Dagmāra (20. gs.), dziedātāja, skatuves māksliniece 219
Rozentāls Linards (dz. 1971), luterāņu priesteris, kalpo Rīgas Lutera draudzē 352
Rožděstvenskis Oļegs, DPI rektors (1977–1992) 58, 60
Rubenis Jevgēnijs (1925–2005), agronoms, Valsts emeritētais zinātnieks, profesors 69, 76, 98, 149, 170
Rubine Elizabete (20. gs.), M. Suško-Bergas māte 62, 219
Rubine Juzefa (1899–1980), M. Orupes māte 149, 170
Rubine Stefānija, skat. Mileika Stefānija 81
Rubīne Edija (dz. Rutka Adele), Pauļukalna skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi) 101, 362
Rubīne Jevģēnija (dz. Streika), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 76
Rubīne Marija (dz. Pjalkovska), Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi) 84, 88, 145
Rubini, Asūnes draudzes ģimenes 304
Rubins Antons, Kaitru skolas skolotājs (20. gs. 40. gadi) 97
Rubins Jānis, LLA absolvents 77
Rubins Jāzeps, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950) 64, 340, 341
Rubins Jāzeps (1894–1988), M. Orupes tēvs 149, 170

Rubins Pāvels, zemkopis, L. Permiņevas vectēvs 162
Rubins Pēteris, Asūnes jaunatnes apvienības valdes loceklis (20. gs. 30. gadi) 62, 102, 196
Rubins Staņislavs (20. gs.), M. Suško-Bergas tēvs 62, 219
Rubīns Antons, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 20. gadi) 80
Rubīns Ernests, Edijas Rubīnes dēls 101
Rubīns Imants, Edijas Rubīnes dēls 101
Rubīns Jānis, Edijas Rubīnes dēls 101
Rubīns Jānis, Edijas Rubīnes vīrs 101
Rubīns Leonards, Asūnes pamatskolas beidzējs, LLU absolvents, J. Rubeņa brālis, M. Orupes brālis 76, 98, 149
Rubulis Vladislavs (1887–1937), sabiedrisks un politisks darbinieks, Saeimas deputāts, tautas labklājības ministrs 34, 41, 43, 195, 276
Rudīte Aija, Valkas novada Centrālās bibliotēkas galvenā bibliotekāre 182
Rukmane Karina (dz. Skoromka), Asūnes jauniešu iniciatīvas grupas dibinātāja (21. gs.) 201
Rumaka Adele (dz. Odzileviča), Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 60. gadi) 85, 86, 88, 137, 360
Rumaka Tekla, skat. Dudka Tekla 83, 89, 145
Rumaks Jāzeps, Kairīšu skolas audzēknis, P. Neikšāna laikabiedrs 331
Rumaks Vitālijs, DPI absolvents 89
Rundzāns Leonards (1930–2003), ārsts ķirurgs 277, 281, 298
Rundzāns Valdis, L. Rundzāna dēls 299
Rupjā Helēna, skat. Bikova Helēna 90, 101, 172
Rupjā Margarita (20. gs.), J. Rupjā sieva 90, 172, 360
Rupjais Jūlijs (1885–1947), pedagogs, skolu pārzinis 56, 61, 90, 94, 100, 101, 172, 174, 180, 243, 309, 360, 361
Ruskuļi, Asūnes draudzes ģimenes 304
Ruskulis Arnolds, absolvējis LVU Vēstures fakultāti 77
Ruskulis Vitālijs, kolhoza "Zarja" pr-js (1949. g.), "Putj Ļeņina" noliktavas pārzinis 48
Rutka Adele, skat. Rubīne Edija 101, 362
Rutka Anastasija, skat. Tukiša Anastasija 89
Rutka Anele (1909–1989), L. Dansteres māte 118
Rutka Anna, latviešu valodas skolotāja Asūnē pēc kara 64
Rutka Antoņina (dz. 1938), L. Dansteres māsa 118
Rutka Janīna (1942–1997), zemkope, Lūcijas Rutkas māte 174

Rutka Lidija, skat. **Danstere** Lidija 89, 343
Rutka Lūcija (dz. Isaka, 1934–1985), A. Jegorovas māsa, mācījās Kairīšu skolā 125
Rutka Lūcija (dz. 1963), psiholoģe, zinātniece 8, 89, 174, 175, 177, 178, 356
Rutka Regīna, Asūnes tautas nama pašdarbības dalībniece (21. gs. 10. gadi) 199
Rutka Viktorija, skat. Randare Viktorija 89
Rutka Zinaida, pediatre 277
Rutks Aleksandrs, P. Neikšāna laikabiedrs, mācījies Kairīšu skolā 331
Rutks Antons, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzējs (1948) 92
Rutks Jānis (1934–2005), Lūcijas Rutkas tēvs 174
Rutks Konstantīns, L. Dansteres brālis, mācījies Kairīšu skolā 118
Rutks Miķelis, Edijas Rubīnes brālis 101
Rutks Pāvels, P. Neikšāna laikabiedrs, mācījies Kairīšu skolā 331
Rutks Pēteris, mācījies Kairīšu skolā (20. gs. 2. pusē) 87
Rutks Viktors (dz. 1939), L. Dansteres brālis 118
Rutks Vladislavs (1905–1945), sabiedrisks darbinieks, L. Dansteres tēvs 118
Ruža Rita, Svariņu ciema audēja (21. gs.) 304

S

Sadakovs S. (*Садаков С.И.*, 20. gs.), Petrogradas labdaris 239
Sadovņikovs Anatolijs, Asūnes pamatskolas direktors (1983–1992) 74
Salceviča Ilona (dz. 1940), literatūrzinātniece, ZA līdzstrādniece 192, 388
Saleniece Irēna, DU profesore 8
Samuleviča Antoņina, sk. Bareika Antoņina 94
Sapiega Ļevs (*Leonas Sapiega*, baltkr. *Леў Сапега*, 1557–1633), Lietuvas lielkņazistes lielhetmanis, magnāts 239
Sapunovs A. (*Сапунов А.П.*, 1851–1924), krievu vēsturnieks 29
Saulītis Juris, ekonomists, *Dr. oec.*, profesors, RTU Tautsaimniecības un reģionālās ekonomikas institūta direktors (2000–2009) 292
Savicka Matrēna (19. gs.), zemkope, O. Papsujeviča vecvecāmāte (pa mātes līniju) 333
Savickis Grigorijs (19. gs.), zemkopis, O. Papsujeviča vecvectēvs (pa mātes līniju) 333
Savickis P. (*Савицкий П.*, 20. gs.), pareizticīgo garīdznieks 240
Ščensnovičs Pēteris (*Сченснович П.*, 20. gs.), pareizticīgo garīdznieks 240
Sedols J., fotogrāfs 255
Seile Valerija (1899–1970), pedagoģe, izglītības darbiniece, DVSI direktore (1923–1940), piešķirts TZO 34, 58, 195

Semenda P., Asūnes skolas skolotāja (20. gs. sākums) 60
Senkevičs Henriks (*Sienkiewicz H.*, 1845–1916), poļu rakstnieks, Nobela prēmijas laureāts (1905) 340
Siemiginovskis-Eleuters Ježi (*Siemiginowski-Eleuter J.*, ap 1660–1711), poļu gleznotājs 229
Siestržencevičs Staņislavs (*Siestrzencewicz S.*, 19. gs.), katoļu arhibīskaps Pēterpilī 233
Sigismunds II Augusts (*Zygmunt II August,* 1520–1572), Polijas karalis, Lietuvas lielkņazs 24, 25, 370
Siliņš Andris (dz. 1945), ekonomists 116
Silonova G., ārste 318
Sipoviča Olga, pediatre, apkalpoja Asūnes FVP (2010) 282
Sīviņa Dace, L. Arājas meita 285
Skadiņa Nelija Anna, Asūnes 9-gadīgās skolas audzēkne (21. gs.) 76
Skrinda Antons (1881–1918), ārsts, valodnieks, publicists, tulkotājs 192, 195
Skrinda Ilona, Daugavpils reģionālās slimnīcas Asins sagatavošanas nodaļas vadītāja 283
Skrinda Kazimirs (1875–1919), garīdznieks, publicists, sabiedrisks darbinieks 34, 37, 56, 376
Skripka Anna (dz. Savicka, 1894–1922), O. Papsujeviča vecāmāte 192, 195, 333
Skripka Antoņina (dz. Tukiša, 1933), zemkope, Kairīšu skolas audzēkne (20. gs. 40. gadi) 157
Skripka Dmitrijs (19.–20. gs. sākums), zemkopis 334
Skripka Grigorijs (1874–1946), zemkopis 334
Skripka Janīna (dz. Raudive, 1933), K. Raudives brāļa Aloiza meita, dzīvo Rīgā 70, 217
Skripka Jānis, agronoms, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1964), absolvējis LLA 77
Skripka Jānis (1887–1959), zemkopis 333, 334
Skripka Paramons (19. gs.), zemkopis, O. Papsujeviča vecvectēvs (pa mātes līniju) 333
Skripka Pāvels (1918-ap 2000), celtnieks, mācījies Asūnes skolā (1924–1930), Janīnas Skripkas vīrs, bijis represēts 333, 358
Skripka Pāvels (?–1914), zemkopis, O. Papsujeviča vectēvs 333, 334
Skripka Pēteris (1870–1948), zemkopis, celtnieka P. Skripkas tēvs 333
Skripka Sabīne (dz. Arnicāne, 1892–1964), zemkope, J. Skripkas (1887–1959) sieva 333

Skripka Semjons (1871–1948), zemkopis 333
Skripka Sergejs, sabiedrisks darbinieks, Asūnes ciema padomes priekšsēdētājs, kolhoza "Trud" priekšsēdētājs 46, 65
Skripka Staņislava, skat. Buda Staņislava 333
Skripka Stepans (1928–2006), zemkopis, Antoņinas Skripkas vīrs 333
Skripka Tekla (?– ap 1938), zemkope, O. Papsujeviča vecvecāmāte (pa mātes līniju) 333
Sladovskis S. (*Sladowski S.*, 18. gs.), Krāslavas garīgā semināra pirmais rektors 54
Slaminskis, zobu tehniķis (20. gs. 30. gadi) 278
Slesare Tekla (dz. Bogdāne, 1925–2012), R. Leikumas māte 289, 312
Slesars Antons (dz. 1958), uzņēmējs, R. Leikumas brālis 289, 312
Slesars Boļeslavs (1921–1996), mehanizators, R. Leikumas tēvs 289, 312
Slesars Kazimirs, inženieris, B. Slesara brālis 289, 312
Slesars Vitālijs, B. Slesara brālis, K. Ulmaņa laikā dienējis Robežsardzē, bijis represēts 289, 312
Slišāns Andris (dz. 1981), fiziķis, sabiedrisks darbinieks, absolvējis LU (2006) 389
Sloskāns Boļeslavs (1893–1981), bīskaps 250
Slovecka Aloizija (dz. Pavlovska, 1944), medmāsa 299
Smagare Anna, skat. Patmalniece Anna 157, 359
Smariga Aleksandra, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Smelters Pēteris (1868–1949), garīdznieks, folklorists, prāvests Dagdā, Andrupenē u.c. 269
Smolkovska Janīna (dz. 1925), medmāsa 277, 299, 300
Smolkovskis Jāzeps (*Smolkowscy J.*), Asūnes dzinavu īpašnieks (20. gs. 30. gadi) 49, 299
Smolkovskis Modests (*Smolkowscy M.*), Asūnes dzirnavu īpašnieks, J. Smolkovska brālis 32
Smolkovski (*Smolkowscy*), poļu cilmes Asūnes uzņēmēji un zemes īpašnieki (19. gs. beigas – 20. gs. 30. gadi) 341
Sokolovs V. (*Соколов В.*, 20. gs.), pareizticīgo garīdznieks 240, 260
Solovjova Valentīna, feldšere Asūnē (20. gs. 60. gadi) 281
Some Zigrīda, socioloģe, *Mg. sc. soc.* 386
Soms Henrihs (dz. 1958), vēsturnieks, *Dr. hist.*, DU asoc. profesors, LPI direktors (kopš 2006) 8, 21, 22, 67, 70, 71, 72, 73, 192, 193, 232, 233, 355

Sondore Janīna, DPU Darbmācības katedras docētāja 349
Sondore Zinaīda (dz. 1938), pedagoģe, *Dr. biol.*, docente 348
Spekke Arnolds (1887–1972), vēsturnieks, diplomāts, tulkotājs 16, 37
Spila Antons, Kairīšu skolas beidzējs, ieguvis augstāko izglītību 89
Spila Jānis (dz. 1904), pašvaldību darbinieks, Asūnes pagasta vecākais, kooperācijas darbinieks (20. gs. 30. gadi) 43, 380
Spila Konstance, Asūnes kluba vadītāja 20. gs. 50. gadi 197
Springovičs Antonijs (1876–1958), metropolīts 245, 247, 248, 249, 250, 258
Sprukte Janīna, Dagdas vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja (20. gs. 50.–60. gadi) 307, 344
Stabulnieks Jānis, DVSI mūzikas skolotājs 220
Stafecka Anna (dz. 1953), valodniece, *Dr. philol.*, pētniecības joma – dialektoloģija un latviešu valoda 107
Staļins Josifs (īst. uzv. Džugašvili, *Сталин И.В.*, 1879–1953), gruzīnu izcelsmes padomju politiķis, PSKP CK ģenerālsekretārs, ģeneralisimuss 92
Stankeviča Lūcija (dz. Smolkovska), ārste, pensionāre, dzīvo Asūnē 44, 77, 277
Stankevičs Zbigņevs (dz. 1955), Rīgas metropolijas arhibīskaps metropolīts 21
Starovoitova Regīna, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 371
Stašulāne Anita, teoloģe, *Dr. theol.*, DU profesore, docētāja (kopš 1988) 70
Stavro Oļģerts, bij. Krāslavas rajona kolhoza "Taisnība" priekšsēdētājs 149
Stenders Gothards Frīdrihs (saukts Vecais Stenders, *Stender G.F.,* 1714–1796), Kurzemes mācītājs, baltvācu rakstnieks un valodnieks 373
Stepāne Emma, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 88, 359
Stepiņa Broņislava, Ķepovas skolas skolotāja 94
Stepiņa Janīna, Ķepovas skolas skolotāja 94
Stepiņa Staņislava, skat. Aprube Staņislava 83, 84, 85, 189
Stepiņa Valentīna, medmāsa, strādāja Asūnē (20. gs. 60. gadi) 281, 293
Stepiņš Jānis, Asūnes 9-gadīgās skolas skolēns (21. gs.) 76
Stikuta Ģertrūde (1941–1945), L. Permiņevas māsa 162
Stikuta Veronika (dz. Rubina, 1910–1993), zemkope, L. Permiņevas māte 162
Stikuts Alberts (1932–2007), L. Permiņevas brālis 162
Stikuts Albīns, Kairīšu skolas matemātikas skolotājs (20. gs. 50. gadi) 83, 88, 189, 305
Stikuts Alfrēds, mācījies Kairīšu skolā, P. Neikšāna laikabiedrs 331

Stikuts Jāzeps, mācījies Kairīšu skolā, P. Neikšāna laikabiedrs 331
Stikuts Viktors, pašvaldību darbinieks, Dagdas novada domes priekšsēdētājs, mācījies Kairīšu skolā, DU ieguvis augstāko izglītību 73, 86, 87, 89, 199
Stikuts Vladimirs, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980) 67
Stilba Antons (1886–1967), zemkopis, Latgales katoļu jaunatnes biedrības Asūnes nodaļas priekšsēdētājs 41, 98, 197
Stilba Dominika (dz. Arnicāne, 1892–1978), zemkope, A. Stilbas sieva 98
Stilba Felicita, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzēja (1948) 92
Stočka Marina, DU Akadēmiskā apgāda "Saule" vadītāja 8
Stradiņš Jānis (dz. 1933), ķīmiķis, *Dr. habil. chem.*, zinātņu vēsturnieks, *Dr. hist. h.c.*, profesors, Latvijas ZA akadēmiķis, prezidents (1992–2004), TZO komandieris 152, 192, 279
Stradiņš Pauls (1896–1958), ārsts ķirurgs, onkologs, medicīnas vēsturnieks, Latvijas PSR ZA akadēmiķis, profesors, J. Stradiņa tēvs 279
Strakovs Andris (dz. 1934), ķīmiķis, DPI lektors (1957–1959), RTU prorektors zin. darbā, profesors, Valsts emeritētais zinātnieks, Latvijas ZA akadēmiķis 152
Streičs Jānis, latviešu režisors 60
Streika Jegēnija, skat. Rubīne Ženija 64, 76, 341, 343
Strēlerte Veronika (1912–1995), dzejniece 203
Strode A., Dagdas vidusskolas ģeogrāfijas skolotāja (20. gs. 40.–50. gadi) 343
Strode Irēna, Kairīšu skolas skolotāja, Antona Stroda sieva 85, 88, 179
Strode Tekla (1886–1987), zemkope, Antona Stroda māte 178
Strods Antons (dz. 1933), pedagogs 85, 88, 137, 138, 178, 179, 189
Strods Arnis, uzņēmējs, Antona Stroda vecākais dēls 179
Strods Gunārs, vetārsts, Antona Stroda jaunākais dēls 179
Strods Heinrihs (dz. 1925), vēsturnieks, emeritētais profesors, Latvijas ZA Goda loceklis, apbalvots ar TZO (IV) 23
Strods Kajetāns (1871–1945), zemkopis, Antona Stroda tēvs 178
Strods Voiceks, DPU Darbmācības katedras mācību meistars 349
Stučka Pēteris (1865–1932), marksisma un tieslietu zinātnieks, publicists, revolucionārās kustības, valsts un politisks darbinieks 35
Sumļeņinova, ārste 318
Survilla Anna, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi) 83, 88, 189
Suško-Berga Marija (dz. 1921), mūzikas pedagoģe 219
Suško Eduards (20. gs.), M. Suško-Bergas patēvs 219
Suško Veronika, M. Suško-Bergas pusmāsa 219

Svarinska Antoņina, Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 60. gadi) 86, 88
Svoka Valentīna, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96

Š

Šatro Eleonora (dz. Streļčuka), feldšere 281
Šauerburgs Vilhelms (*Schauerburg W.*, 13. gs.), fogts 20, 369
Šeibe Arnis, LNT un TV-5 tehniskais direktors, K. Šeibes dēls 181
Šeibe Kazimira (dz. Neikšāne, 1925), pedagoģe 8, 100, 101, 173, 180, 359, 362
Šeibe Valters, mehāniķis, inženieris konstruktors, K. Šeibes vīrs 181
Šidlovskis Ignats (arī Ignatijs, Ignacijs, *Szydlowski I.*, 1833–1909), garīdznieks 231, 233
Šillers Frīdrihs (*Schiller F.*, 1759–1805), vācu dzejnieks un dramaturgs 204
Šķēle Jānis (1929–1990), inženieris, M. Šķēles vīrs 181
Šķēle Marija (dz. Prikņa, 1925), pedagoģe 88, 181
Šķēle Pēteris, tehniķis, M. Šķēles dēls 181
Šķēle Sarmīte, M. Šķēles meita 181
Šķēle Valdis (dz. 1915), ķīmiķis, ķīmijas zinātņu kandidāts, DPI docents, Ķīmijas katedras vadītājs (1961–1967), docētājs LLU 152
Šļahota Erna, Svariņu tautas nama vadītāja (2011) 200, 202
Šļakota Antons (1891–1963), garīdznieks 234, 260, 261
Šļakota Antons (dz. 1938), absolvējis Ķepovas 7-gadīgo skolu (1953), vēlāk LLA (1974) 94
Šļakota Vita, skat. Vitāne Vita 199
Šļukuma Renāte, Asūnes 9-gadīgās skolas skolniece (21. gs.) 76
Šneiderbušs, Krāslavas ģimnāzijas lietvedis (20. gs. 30. gadi) 156
Šņucina Anna, Asūnes skolas skolotāja (20. gs. 40. gadi) 64
Šņucina Olga, Kairīšu skolas beidzēja 89
Šņucins Francis, Ķepovas 7-gadīgās skolas beidzējs (1948) 92, 94
Šņucins Voldemārs, Kairīšu skolas beidzējs, LLA absolvents 89
Šperlina Dace (dz. Leikuma, 1984), absolvēja RTU, tulkotāja, R. Leikumas meita 293
Špona Ausma, LU emeritētā profesore 132
Šukele Olga, Asūnes tautas nama vadītāja 198
Šumeiko Ārija (dz. Pavloviča, 1968), pedagoģe, Asūnes pamatskolas direktore (kopš 2005) 68, 71, 74, 77, 120, 200

Šumskis J., kolhoza "Putj Ļeņina" galvenais agronoms (20. gs. 60.–70. gadi) 48
Šuplinska Ilga (dz. 1970), filoloģe, *Dr. philol.*, kultūras darbiniece, Rēzeknes Augstskolas asoc. profesore 389
Švābe Arveds (1888–1959), jurists, literāts, vēsturnieks 36
Švirkste Dārta (19. gs.), A. Švirksta māte 296
Švirksts Andrejs (1897–1955), sabiedrisks darbinieks, Daugavpils apriņķa vecākais (1928–1938), Daugavpils pilsētas vadītājs (1938–1940) 295, 296, 380

T

Tabine-Naaizmērstule Rozālija (īst. uzv. Tabine, 1890–1965), rakstniece, pedagoģe 268
Tacits (*Tacitus*, ap 55 – ap 120), romiešu vēsturnieks 12
Tauja Marija (1889–1975), augu fizioloģe 132
Teikmanis Andris (dz. 1959), jurists, diplomāts, politiķis 21
Teirumnīks Francis (dz. 1910), ekonomists, publicists, sabiedrisks darbinieks, bijis LPI valdes priekšsēdētājs, vadītājs ārpus Latvijas 192
Teivāns Pēteris, jaunatnes biedrības valdes loceklis Asūnē (20. gs. 30. gadi) 196
Teodoriks (*Theodorich,* arī *Theodoricus,* 13. gs.), Volkenbergas komturs 14, 19
Tikmanis Laimonis Ēriks (1935–1998), arhitekts 124
Tīlīte Anna, Laizānu pamatskolas pirmā skolotāja un pārzine (20. gs. 30. gadi) 102
Timinska I., *Mg. paed.,* DPU/DU Darbmācības katedras un IVF Mācību metodiku katedras docētāja 350
Tiško Andrejs (*Тишко А.*, 1871–1942), mūks, pareizticīgo priesteris 240, 261
Toms (dz. 1989), R. Komdratoviča mazdēls
Tomsons Teodors (1904–?), komponists, diriģents, pedagogs 220
Trasuns Francis (1864–1926), garīdznieks, publicists, rakstnieks 34, 37, 195, 203
Trepša, feldšeris, dzīvojis Asūnē (20. gs. 30. gadi) 280
Trepša Norberts (pseid. **Neikšānīts**, 1913–1972), garīdznieks, rakstnieks, preses un sabiedrisks darbinieks 69, 73, 212
Trepša Sofija (dz. Juhna, 1904–1955), zemkope, Ignāta Trepša (dz. 1928) māte 182
Trepša Vitālijs (1891–1948), garīdznieks 234, 262
Trepšs Ignāts (dz. 1928), filozofs, izglītības darbinieks 69, 77, 182

Trepšs Ignāts (1894–1946), zemkopis, bijis represēts, Ignāta Trepša (dz. 1928) tēvs 182
Trepšs Modests (1911–1978), mākslinieks, pedagogs 220
Tribiss Silva, meliorācijas sabiedrības "Asūne" (dib. 1928) priekšsēdētājs, dzīvojis Ļutaucu sādžā 379
Tripuks Alberts, Kairīšu skolas fizkultūras skolotājs (20. gs. 50. gadi) 88
Triznas, Asūnes draudzes ģimenes 304
Trubačs Aivars, Asūnes 8-gadīgās skolas beidzējs (1980) 67
Trubeckaja Ilarija, farmaceite, N. Trubeckoja (1907–1978) meita, dzīvo Ašhabadā 265
Trubeckaja Irina (dz. Jansone, ?–1978), N. Trubeckoja (1907–1978) sieva 267
Trubeckaja-Veisbārde (arī Veisbārde) Irina (1938–1996), kultūras darbiniece, N. Trubeckoja (1907–1978) meita, J. Jansona un Nikanora Trubeckoja mazmeita 267
Trubeckojs Dmitrijs (*Трубецкой Д.Т.*, ?–1625), Juku laiku valsts un politisks darbinieks Krievijā, kandidāts uz cara troni (1613) 264
Trubeckojs Ivans (*Трубецкой И.Ю.*, 1667–1750), ģenerālfeldmaršals, pazīstams kā pēdējais Krievijas bajārs 264
Trubeckojs Jānis (*Трубецкой И.Н., Иоанн Трубецкой*, 1911–1991), pareizticīgo garīdznieks 240, 263
Trubeckojs Jurijs (*Трубецкой Ю.Ю.*, 1668–1739), krievu ģenerālis, senators 264
Trubeckojs Mihails (*Трубецкой М.Н.*), diakons, Nikanora Trubeckoja dēls 265
Trubeckojs Nikanors (*Трубецкой Н.*), pareizticīgo garīdznieks 239
Trubeckojs Nikodims (*Трубецкой Н.Н.*), tulkotājs, Nikolaja Trubeckoja (1907–1978) dēls, dzīvo Maskavā 265
Trubeckojs Nikolajs (*Трубецкой Н.Н.*, 1907–1978), pareizticīgo garīdznieks 240
Trubeckojs Nikolajs (*Трубецкой Н.С.*, 1890–1938), krievu lingvists, viens no mūsdienu fonoloģijas pamatlicējiem 264
Trubeckojs Paolo (*Трубецкой П.П.*, 1866–1938), skulptors, dzimis un miris Itālijā 264
Trubeckojs Pāvels (*Трубецкой П.Н.*), diakons, Nikanora Trubeckoja dēls 265
Trubeckojs Sergejs (*Трубецкой С.Н.*, 1862–1905), krievu filozofs, kņazs 264
Trubeckojs Sergejs (*Трубецкой С.П.*, 1790–1860), krievu pulkvedis, dekabrists, kņazs 264

Trule (dz. Lapa), Dagdas vidusskolas ģeogrāfijas skolotāja (20. gs. 60.–80. gadi) 344
Tukiša Anastasija (dz. Rutka, 1938–2010), Kairīšu skolas beidzēja (20. gs. 2. puse), absolvējusi LPI 89
Tukišs Albīns, Kairīšu skolas beidzējs, ieguvis augstāko izglītību 89
Tukišs Pēteris, veicis Asūnes baznīcas kopšanu 237
Tukišs Povuls (arī Pāvils, 1876–1919), garīdznieks 234, 268
Tukišs Sīmanis (1867–1903), garīdznieks, Povula Tukiša vecākais brālis 234, 269
Tumans Antons (arī Ontons, 1885–1971), garīdznieks 233, 270, 358
Tumanova Silvija, pedagoģe 110
Tunte Jānis, Apoļu pamatskolas pārzinis 95
Turkupole Sandra, pedagoģe 110
Turkupols Odums, "Latgolas Vords" 1. redaktors 57
Turlajs Arvīds, sabiedrisks darbinieks, Arendoles muižas īpašnieks 389
Turonoks Pāvils (dz. 1975), Asūnes un Pustiņas draudžu prāvests (kopš 2012. g.) 234

U

Ubāns Konrāds (1893–1989), gleznotājs 214
Ūbele Lūcija (dz. Glāzniece), Kairīšu skolas pārzine (20. gs. 30. gadi), Kairīšu 826. mazpulka dibinātāja un vadītāja (līdz 1940) 81, 88
Ulmanis Kārlis (1877–1942), agronoms, politisks darbinieks, Latvijas Valsts prezidents (1936–1940) 35, 37, 43, 46, 62, 63, 80, 91, 95, 99, 102, 360, 376, 380
Unamuno Migels de (*Unamuno M. de*, 1864–1936), spāņu rakstnieks, filozofs 216
Unzule Antonija, skat. Patmalniece Antonija 92
Urbane Helēna (dz. Mozule), Asūnes pamatskolas skolotāja (20. gs. 60.–70. gadi) 65, 66

V

Vaičuks Viktors, bij. sovhoza "Bērziņi" direktors 149
Vaivads Jānis, Latvijas izglītības un zinātnes ministrs (20. gs. 90. gadi) 124
Vaivode Eleonora Terēzija (1944–2011), pedagoģe, *Dr. paed.*, ilggadējā DPI, DPU, DU docētāja, asoc. profesore 193, 348, 350, 355
Vaivode Lilija, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96
Vaivods Alfons, garīdznieks, kalpojis Asūnes baznīcā (1943) 233

Vaivods Juliāns (1895–1990), garīdznieks, teoloģijas licenciāts, kardināls, baznīcas vēsturnieks un rakstnieks, apbalvots ar TZO; apbedīts Aglonas bazilikas pazemes baznīcas kriptā 259
Valdemārs Krišjānis (1825–1891), publicists, sabiedrisks darbinieks 194
Valks J., Asūnes skolas skolotājs (20. gs. 20. gadi) 61
Valts, B. Bergmanes mazdēls 114
Valuhs Jānis, biologs, pedagogs, beidzis DPI, strādāja Dagdas vidusskolā 347
Vanaga Zita, pedagoģe, DPU Darbmācības katedras docētāja 350
Vancāne-Viļuma Daina, A. Upīša Skrīveru vidusskolas beidzēja 128
Vansovičs Jānis, Ķepovas skolas direktors 94
Varnas Vitauts, bij. Balvu rajona komitejas pirmais sekretārs 149
Vasiļevska Agra (dz. Krastiņa), Antona Vasiļevska (dz. 1929) dzīvesbiedre 183
Vasiļevska Alevtina, Asūnes 8-gadīgās skolas skolotāja (20. gs. 70.–80. gadi) 67
Vasiļevska Viktorija (1896–1934), Antona Vasiļevska (dz. 1929) māte 183
Vasiļevskis Antons (dz. 1929), inženieris, *Dr. sc. ing.*, emeritētais docents LLU 77, 94, 183, 184, 185, 186
Vasiļevskis Antons, lauksaimniecības biedrības pr-js Asūnē (20. gs. 30. gadi) 379
Vasiļevskis Boļeslavs (1892–1966), mežsargs, Antona Vasiļevska (dz. 1929) tēvs 183
Vasiļevskis Edgars (dz. 1968), Antona Vasiļevska (dz. 1929) dēls 183
Vasiļevskis Ēvalds (dz. 1953), keramiķis 201
Vasiļevskis Ivars (dz. 1964), Antona Vasiļevska (dz. 1929) dēls 183
Vasiļjevs Georgijs, *Mg. paed.*, DPI, DPU Darbmācības katedras docētājs 349
Vecelis Viktors, Asūnes pamatskolas skolotājs (20. gs. 60. gadi) 65, 66, 198
Vedļa Aleksandrs (dz. 1928), ekonomists, Valsts emeritētais zinātnieks, profesors, Latvijas LM ZA akadēmiķis 89, 186, 187, 188, 362
Vedļa Broņislava, skat. Bergmane Broņislava 89
Vedļa Felikss (1901–1981), A. un B. Vedļu tēvs 186
Vedļa Konstance (1903–1988), A. un B. Vedļu māte 186
Vedļa Viktors, A. un B. Vedļu brālis, miris 186
Veidemane Diāna, K. Šeibes meita 181
Veisbārde Irina, skat. Trubeckaja-Veisbārde Irina 267
Ventaskrasts Žanis (1906–1978), lietišķās mākslas meistars 221
Verebs Edvards, mācījies Kairīšu skolā, P. Neikšāna laikabiedrs 331

Vergilijs (*Vergilius*, 70–19 pr. Kr.), romiešu dzejnieks 52
Vertinska Anna (dz. Vilgerte), feldšere, vecmāte Asūnē (20. gs. 60. gadi) 281, 293
Vertinskis Mečeslavs, Asūnes skolas skolotājs (20. gs. 60. gadi) 65, 66
Vēvere Zaiga, pedagoģe 110
Vīksna Ludmila, ārste, *Dr. habil. med.*, profesore 318
Vīksne Zigurds (1930–1989), fiziologs, *Dr. med.*, profesors, strādājis ar pārtraukumiem DPI (1957–1986) 152
Vīķe-Freiberga Vaira (dz. 1937), valodniece, *Dr. phil.*, Latvijas Valsts prezidente (1999–2007), 27 valstu augstākie ordeņi un 10 Goda doktora grādi 107, 292, 388
Vilcāne Sarmīte, pedagoģe 110
Vilčuka Irēna, mākslas zinātniece, lektore 388
Vilgerte Antonija, ilggadējā Asūnes baznīcas apkopēja 237
Vilgerte Jūlija (dz. 1927), Rīgas Operetes teātra soliste, dzimusi Pustiņā 281, 293
Vilgerte Olga, aktīva Asūnes pagasta donore (2008), Jāņa Vilgerta (dz. 1954) sieva 283
Vilgerts Jānis (dz. 1954 Kaļipovas sādžā), pašvaldību darbinieks 70, 200, 201, 283
Vilgerts Jānis, Kairīšu skolas beidzējs, darbmācības skolotājs (20. gs. 60. gadi) 86, 88
Vilks Andris, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors 21
Viļumovskis (arī Viļamovskis) Jānis (dz. 1935), Asūnes 7-gadīgās skolas beidzējs (1950), absolvējis LLA 64, 77, 340, 341, 343, 344
Viļums Juris (dz. 1982), ekonomists, sabiedrisks un politisks darbinieks, absolvējis LLU, Dagdas novada domes deputāts (kopš 2007), 11. Saeimas deputāts (no 2011) 389
Vincents (*Vincentus*), svētais 227
Virketis Pāvils (arī Pauls, 1864–1946), garīdznieks 192, 233, 270, 271
Virza Edvards (1883–1940), rakstnieks 218, 220
Visvaldis (*Vissevalde,* arī *Wiscewolodus*, ?–1239), Jersikas valdnieks 14, 15, 368
Viškere Genovefa (dz. Murāne), mācījās Kairīšu skolā, absolvējusi DPI, skolotāja Ventspilī 88
Višomirskis, prelāts 230
Vitāne Vita (dz. Šļakota), kultūras darbiniece 199

Vītola Anita, pedagoģe 110
Vītola Natālija, vecmāte, strādāja Asūnē (20. gs. 30. gadi) 280
Vjatere V., Kairīšu skolas skolotāja (20. gs. 50. gadi) 84
Vladimirs (*Владимир*), Polockas kņazs 15
Vladimirs (*Владимир Святославович*, ?–1015), Kijevas lielkņazs (no 980), svētais 15
Vojevodska Anna (dz. 1969), agronome, kultūras darbiniece 8, 105, 107
Vojevodska Jadviga (dz. 1896), farmaceite, strādāja Asūnē (1926–1931) 284
Volfi (*Wolff*), vācu muižnieku dzimta 227
Volodins Jevgēnijs, DPU Darbmācības katedras mācību meistars 349
Volonts Jānis (1882–1943), Daugavpils pilsētas vadītājs (1923–1937), labklājības ministrs Latvijas brīvvalstī 380
Voronovs Pjotrs, mežkopis, mednieks, strādāja kolhozā "Putj Ļeņina", dzīvoja Asūnē 283
Vorslova Albīne, skat. Kvjatkovska Albīne 137
Vorslova Anna (1905–1990), zemkope, Albīnes Kvjatkovskas māte 137
Vorslova Zinaīda, Laizānu skolas skolotāja (20. gs. 40.–50. gadi) 102
Vorslovs Modests (1904–1970), zemkopis, Albīnes Kvjatkovskas tēvs 137
Vozņesenskis V. (*Вознесенский В.*, 20. gs.), pareizticīgo garīdznieks 240
Vucenlazdāns Pēteris, RA profesors 8

Z

Zabludovskis P., medicīna vēsturnieks 279
Zaķe, Krāslavas ģimnāzijas skolotāja (20. gs. 30. gadi) 156
Zalcmane Solvita (dz. Kļaviņa, 1968), S. Kļaviņas meita 130
Zālītis Francis (20. gs.), vēsturnieks 36
Zane, B. Bergmanes mazmeita 114
Zariņa Genovefa (dz. Plotka, 1926), pedagoģe 83, 84, 86, 88, 96, 188, 189
Zariņa Ilze, pedagoģe 110
Zariņš Jāzeps, Kairīšu skolas skolotājs (20. gs. 60. gadi) 86, 88, 189
Zariņš Marģeris (1910–1993), komponists, rakstnieks 219
Zaščerinska Leonarda (1915–1985), pedagoģe, strādāja Asūnē, Alsungā, Kazdangā, dzimusi Pustiņā 61
Zaščerinskis Ādolfs (dz. 1901), pedagogs, DVSI pasniedzējs (20. gs. 30. gadi), L. Zaščerinskas brālis 220
Zeile Pēteris (dz. 1928), filozofs, literatūras un mākslas zinātnieks 216, 218, 389

Zeimule Marija (dz. Mileika, 1929–1986), Kaitras un Asūnes skolas beidzēja, Dagdas vidusskolas mācību pārzine, direktore 77, 98, 190, 347
Zeimule Maruta, vetārste, Marijas Zeimules meita 190
Zeimulis Aloizs, mežzinis, Marijas Zeimules vīrs 190
Zeimulis Andris, ceļu būves inženieris, Marijas Zeimules dēls, miris 190
Zeiza Aloizs, Asūnes skolas direktors (1953–1977) 65, 66, 74, 77, 302
Zeiza Anna, Asūnes skolas beidzēja, Aloiza Zeizas māsa 77
Zeiza Gunita, Asūnes pamatskolas skolniece (21. gs.) 76
Zeiza Jānis (dz. 1940), Asūnes skolas beidzējs, pensionārs 77
Zeiza Konstance, Asūnes un Dagdas vidusskolas beidzēja (1954) 65, 343, 344
Zeiza Pāvels (dz. 1935), agronoms, Asūnes skolas beidzējs (1950), strādāja kolhozā "Putj Ļeņina", miris 64, 340, 341
Zeiza Vaclavs, Asūnes un Dagdas vidusskolas beidzējs, kolhoza "Putj Ļeņina" grāmatvedis 198
Zeps Francis (1899–2000), pedagogs, 2. Saeimas deputāts (1925), apbalvots ar TZO 378
Zībergi (*Sieberg,* arī *Zyberk*), vācu cilmes muižnieku dzimta 26
Ziemelis Jāzeps (1905–1963), dabaszinātnieks, DVSI/DPI vecākais pasniedzējs 152, 383
Zihmane Brigita, Ģ. Bergmanes meita 286
Zihmane Ligita, Ģ. Bergmanes meita 286
Zihmanis Ilgvars, Ģ. Bergmanes dēls 286
Zondaks Valerians, prāvests Asūnē (1956–1957) 233
Zveja Edgars (1924–1986), dziedātājs 297
Zvirgzde Anna, Kaitras skolas pārzine (20. gs. 30. gadi) 97

Ž

Žilinska Raisa (dz. Pivovarenoka), pedagoģe, Asūnes 7-gadīgās skolas beidzēja (1950) 64, 77
Žilinskis Arvīds (1905–1993), komponists, pianists, mūzikas pedagogs 219
Žugare Anna (19. gs.), zemkope, O. Papsujeviča vecvecāmāte 156
Žugars Vikentijs (19. gs.), zemkopis, O. Papsujeviča vecvectēvs 156
Žukovs Georgijs (*Жуков Г.К.*, padomju militārs darbinieks, kara ministrs, Padomju Savienības maršals (1943) 203
Žurkeviča Broņislava, Apoļu skolas skolotāja (20. gs. 2. puse) 96

SAĪSINĀJUMI UN APZĪMĒJUMI

AIP	– Augstākās izglītības padome
ANO	– Apvienoto Nāciju Organizācija
apm.	– apmēram
APSR	– Autonomā Padomju Sociālistiskā Republika
AS	– akciju sabiedrība
asoc.	– asociētais
ASV	– Amerikas Savienotās Valstis
atb. red.	– atbildīgais redaktors
bij.	– bijušais
CK	– Centrālā Komiteja
doc.	– docents
DPI	– Daugavpils Pedagoģiskais institūts
DPU	– Daugavpils Pedagoģiskā universitāte
Dr. art.	– mākslas doktors
Dr. biol.	– bioloģijas doktors
Dr. chem.	– ķīmijas doktors
Dr. habil.	– habilitētais doktors
Dr. hist.	– vēstures doktors
Dr. ing.	– inženierzinātņu doktors
Dr. paed.	– pedagoģijas doktors
Dr. phil.	– filozofijas doktors
Dr. philol.	– filoloģijas doktors
Dr. phys.	– fizikas doktors
Dr. theol.	– teoloģijas doktors

DU – Daugavpils Universitāte
DVSI – Daugavpils Valsts skolotāju institūts
dz. – dzimis
FVP – Feldšeru un vecmāšu punkts
g. – gads
galv. red. – galvenais redaktors
gs. – gadsimts
ha – hektārs
HES – hidroelektrostacija
īst. uzv. – īstais uzvārds
īst. v. – īstais vārds
IVF – Izglītības vadības fakultāte
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
Jr. – jaunākais, juniors
kW – kilovats
LDN – labošanas darbu nometne
līdzaut. – līdzautors
līdzstr. – līdzstrādnieks
LiepU – Liepājas Universitāte
LKDS – Latvijas Kristīgo demokrātu savienība
LKSAA – Latvijas katoļu studentu un akadēmiķu apvienība
LLA – Latvijas Lauksaimniecības akadēmija
LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LMaA – Latvijas Mākslas akadēmija
LMeA – Latvijas Medicīnas akadēmija
LMuA – Latvijas Mūzikas akadēmija
LM ZA – Lauksaimniecības un meža Zinātņu Akadēmija
lp. – lapa
LPA – Liepājas Pedagoģiskā augstskola
LPI – Latgales Pētniecības institūts
LPoA – Latvijas Policijas akadēmija
lpp. – lappuse
LPPA – Latvijas Profesionālo psihologu asociācija
LR – Latvijas Republika
Ls – lats
LU – Latvijas Universitāte

LU PPF – LU Psiholoģijas un pedagoģijas fakultāte
LVU – Latvijas Valsts universitāte
LZJA – Latgales Zemnieku jaunatnes apvienība
LZP – Latvijas Zinātnieku padome
Mg. – maģistrs
MTS – Mašīnu un traktoru stacija
N. b. – Nopelniem bagātais
NBS – Nacionālie Bruņotie spēki
pag. – pagasts
PFSR – Padomju Federatīvā Sociālistiskā Republika
p. i. – pienākumu izpildītājs
PRA – politiski represēto apvienība
pr-js – priekšsēdētājs
pr. Kr. – pirms Kristus
prof. – profesors
pseid. – pseidonīms
PSKP – Padomju Savienības Komunistiskā Partija
PSR – Padomju Sociālistiskā Republika
PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
RA – Rēzeknes Augstskola
red. – redaktors
RMI – Rīgas Medicīnas institūts
RPI – Rīgas Politehniskais institūts
RSU – Rīgas P. Stradiņa universitāte
RTU – Rīgas Tehniskā universitāte
sast. – sastādītājs
sēj. – sējums
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
skat. – skatīt
sl. – sleja
SPMK – starpkolhozu pārvietojamā mehanizētā kolonna
Sr. – vecākais, seniors
Sv. – svētais
tag. – tagad, tagadējais
t.i. – tas ir
TZO – Triju Zvaigžņu ordenis

u.c.	– un citi
u.tml.	– un tamlīdzīgi
utt.	– un tā tālāk
V	– volts
VDR	– Vācijas Demokrātiskā Republika
VE	– Viņa Eminence
v.i.	– vietas izpildītājs
vjl.	– virs jūras līmeņa
ZA	– Zinātņu akadēmija
ZPI	– Zinātniskās pētniecības institūts

GRĀMATAS *ASŪNES PAGASTS: VĒSTURES LAPPUSES UN ĻAUDIS* ATVĒRŠANAS SVĒTKI FOTOGRĀFIJĀS

Ķīmijas habilitētais doktors Oļegs Papsujevičs
Latgales pētniecības institūtā izpako no tipogrāfijas atvestās
grāmatas *Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis*.
2013. gada 18. jūnijs. Foto H. Soms

Grāmatas atvēršanas svētkos Asūnē 2013. gada 22. jūnijā.
Grāmatas autori: Dr. habil. chem. Oļegs Papsujevičs un
Dr. habil. paed. Jānis Pokulis. Foto H. Soms

LPI zinātniskā sekretāre
Dr. hist. Genovefa Barkovska
iepazīstina asūniešus ar
institūta izdotajām grāmatām.
Foto H. Soms

Uzstājas Asūnes kultūras nama sieviešu vokālais ansamblis.
Foto O. Kovaļevska

Grāmatas atvēršanas svētku dalībniekus uzrunā Dagdas novada domes priekšsēdētāja Sandra Viškure. Foto H. Soms

Svētku dalībniekus uzrunā Asūnes un Ķepovas pagastu pārvaldes vadītāja Inese Plesņa. Foto H. Soms

Grāmatas atvēršanas svētku dalībniekus uzrunā Jelgavas diecēzes bīskaps V.E. Edvards Pavlovskis. Foto O. Kovaļevska

Novadniekus uzrunā Oļegs Papsujevičs. Foto O. Kovaļevska

Novadniekus uzrunā Jānis Pokulis. Foto O. Kovaļevska

Grāmatas atvēršanas svētku dalībniekus uzrunā Latgales pētniecības institūta direktors Dr. hist. Henrihs Soms. Foto O. Kovaļevska

Grāmatu saņem bīskaps Edvards Pavlovskis. Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta pārvaldes vadītājai Inesei Pļesņai. Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta Asūnes pamatskolas direktorei Ārijai Šumeiko.
Foto H. Soms

Grāmatu saņem bijušais Asūnes skolas direktors Staņislavs Leikučs.
Foto H. Soms

Grāmatu saņem bijusī Asūnes skolas direktore Lidija Gražule.
Foto H. Soms

Grāmatu saņem bijušais Asūnes skolas direktors Jānis Belkovskis.
Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta bijušajam ilggadējam Andrupenes pagasta vadītājam Jānim Briļam. Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta Latvijas Universitātes profesorei Lūcijai Rutkai. Foto H. Soms

Grāmatu saņem filozofs Ignats Trepšs. Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta pētniecei, ģeogrāfei Otīlijai Kovaļevskai.
Foto H. Soms

Grāmatu saņem valodniece, tulkotāja Zinaīda Ķikuste.
Foto H. Soms

Grāmatu saņem ārste Iveta Gražule. Foto H. Soms

Grāmata tiek dāvināta sporta veterānam Antonam Arnicānam. Foto H. Soms

Grāmatu saņem sporta skolotājs, treneris Raimonds Patmalnieks. Foto H. Soms

Grāmatu saņem ekonomists un sabiedrisks darbinieks Jānis Geiba. Foto H. Soms

Grāmatu saņem Dagdas novada domes bijušais priekšsēdētājs Viktors Stikuts. Foto H. Soms

Grāmatas atvēršanas svētku dalībnieki Asūnes estrādē 2013. gada 22. jūnijā. Tuvplānā bijušais Asūnes draudzes prāvests Pāvils Raciņš. Foto H. Soms

Grāmatas atvēršanas svētku dalībnieki Asūnes estrādē 2013. gada 22. jūnijā. Priekšplānā labajā pusē bīskaps V.E. Edvards Pavlovskis. Foto H. Soms

Līgo svētku priekšvakarā tiek sveikts
grāmatas autors Jānis Pokulis

Turpinājumā seko novadnieku sarunas neformālā gaisotnē. Svētku dalībnieki pateicas grāmatas autoriem un ierosina veidot grāmatu par Dagdas novadu.

Dagdas novadam veltītas grāmatas veidošana sākās jau 2013. gadā un 2015. gada Līgo svētku priekšvakarā tika pabeigts grāmatas manuskripts.

Autori būs pateicīgi visiem par morālu un finansiālu palīdzību.

MANA UNIVERSITĀTE

Jānis Paukšte. Dzimtās zemes elpa

Eleonora Terēzija Vaivode. Dzīpari audumā

Oļegs Papsujevičs, Jānis Pokulis.
Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis

Oļegs Papsujevičs, Jānis Pokulis.
Asūnes pagasts: vēstures lappuses un ļaudis
(atkārtots un papildināts izdevums; elektronisks izdevums)

• • • • •

Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds "Saule".
Izdevējdarbības reģistr. apliecība Nr. 2-0197.
Saules iela 1/3, Daugavpils, LV–5401, Latvija.